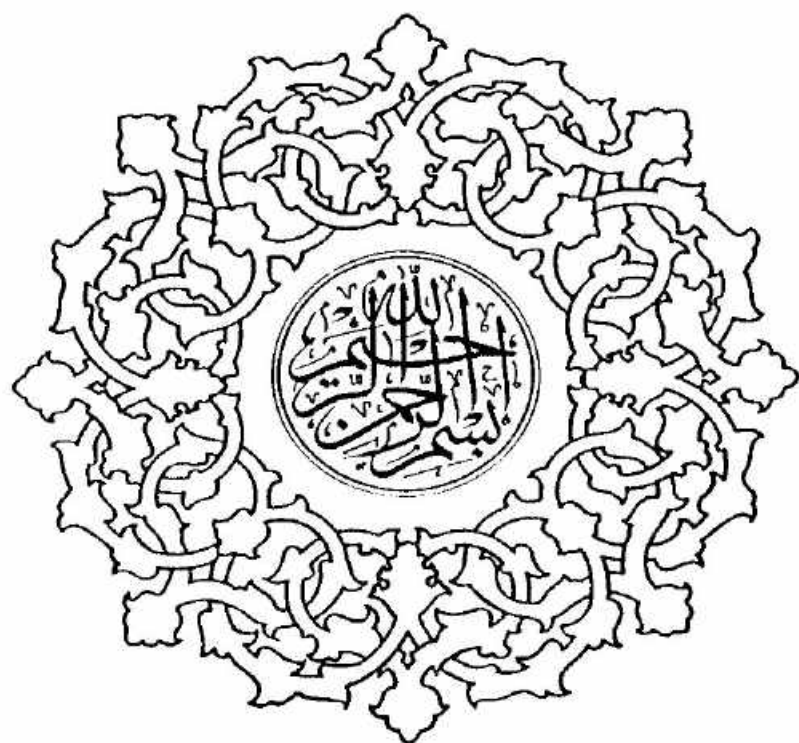

کتاب شناسی، توصیفی اهل بیت علیہ السلام

ویژہ نخستین جشنواره کتاب اهل بیت علیہ السلام

کتاب شناسی توصیفی
اهل بیت علیهم السلام

نام کتاب: کتاب‌شناسی توصیفی اهل بیت (ع)
به کوشش: معاونت فرهنگی مجمع جهانی اهل بیت (ع)
ناشر: مرکز چاپ و نشر مجمع جهانی اهل بیت (ع)
چاپخانه: لیلی
تیراژ: ۳۰۰۰

چاپ اول: ۱۳۸۳ هـ ش

شابک: ۹۶۴-۸۶۸۶-۲۱-۱ ISBN: 964-8686-21-1

«حق چاپ محفوظ است»

www.ahl-ul-bayt.org

مقدمهٔ مجمع

السلام عليك يا رسول الله...

السلام عليك ايها السراج المنير... السلام عليك يا نور الله الذي يستقاد به،
السلام عليك وعلى اهل بيتك الطيبين الطاهرين الهادين المهديين.^۱

«سلام بر تو ای رسول خدا! سلام بر تو ای کسی که چراغی فروزانی! سلام بر تو ای کسی که از جانب خداوند، نوری و مردم در پرتو آن نور، راهنمایی و هدایت می‌شوند. سلام بر تو و بر اهل بیت و خاندانت که آنان طیب و طاهر و راهنما و راه‌جویند». و سلام بر روزی که زاده شدی و جهان کفر، شرک و نفاق را امید رهایی و رستگاری دادی.

و سلام بر روزی که وجودت طاق ظلمت را فرو ریخت و سیاهی‌ها را فریاد نور برآورد.

و سلام بر ساعتی که حضورت آتشکده گمراهی را فرو نشاند و نور هدایت را برافروخت. و سلام بر لحظه‌ای که میلادت، سرآغاز هدایت، سعادت و نورانیت بشریت گردید. سلام بر روزها، ماهها و سالهایی که نورافشانی کردی و اندکی در هدایت مردم عصرت دریغ نورزیدی.

و سلام بر آن هنگامی که از میان امت رفتی و اهل بیت خود را به عنوان چراغ راه و کشتی نجات معرفی نمودی!

۱. فرازهایی از زیارت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله.

و سلام بر آن ندای ملکوتی‌ات که فرمودی: لا اسئلكم علیه اجرأ الا المودة فی القربی و نیز فرمودی: مثل اهل بیتی مثل سفینه نوح من ركبها نجی ومن تخلف عنها غرق!

پیامبر عظیم‌الشان اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله بارها و بارها امت خویش را توصیه فرمود که: من اجر و پاداشی برای رسالت خود نمی‌خواهم بلکه فقط خواهان محبت و دوستی نسبت به اهل بیت علیهم السلام و خویشانم هستم. و نیز مکرر می‌فرمود هرکس آنان را خشنود سازد مرا خشنود ساخته و هر کس آنان را برنجاند مرا رنجانیده است و هر کس به آنان محبت نماید به من محبت کرده و هر کس با آنان دشمنی ورزد با من دشمنی ورزیده است.

لیکن به علت رخدادهایی که در صدر اسلام پدید آمد و حوادثی که پس از رحلت وجود مبارک نبی اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله اتفاق افتاد، با کمال تأسف توصیه‌های رهبری بزرگ اسلام در حق اهل بیت خویش عملی نگردید و آن خاندان عصمت و طهارت علیهم السلام مورد ظلم‌ها، حرمت‌شکنی‌ها و آزارها قرار گرفتند.

اما در این بین بودند کسانی که سفارش‌های پیامبر عالی‌مقام خویش را به جان پذیرفتند، خاندان و اهل بیت علیهم السلام او را به خوبی شناختند و آن گوهرهای تابناک را از جان خویش و فرزندان و همه هستی خود عزیزتر داشتند، و برخی از اینان با عشق و علاقه وافری که نسبت به اهل بیت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله ابراز می‌ورزیدند، با تلاش علمی و معنوی خود در نشر و توسعه فرهنگ غنی اهل بیت علیهم السلام همت گماردند.

دانشمندان شیعی و پیرو اهل بیت علیهم السلام در بلندای تاریخ اسلام همچون مشعلی فروزان عرصه‌های تاریک زندگانی را برای جامعه انسانی روشن نموده و با هدایتگری خود، نگهبانانی هوشیار برای مرزهای عقیده و ایمان بوده‌اند. آنان با الهام

از تعالیم مکتب فقهی، کلامی، تفسیری و روایی اهل‌بیت علیهم‌السلام و تلمذ در محضر آن امامان معصوم علیهم‌السلام بخوبی توانستند اندیشه، معارف و علوم خاندان پیامبر علیهم‌السلام را توسعه بخشند.

اکنون کتابها و نشریات گوناگونی که از صدر اسلام تاکنون در اختیار ماست، میراث غنی فکری - فرهنگی مکتب شیعه را ترسیم و تدوین نموده است و البته اندیشمندان و فرهیختگان شیعی هر یک در این مهم سهم بسزایی را به خود اختصاص داده‌اند.

پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی در ایران، انقلابی که با پیروی از افکار ناب شیعی و ائمه‌معصومین علیهم‌السلام شکل گرفت و به پیروزی رسید، زمینه تحقیق، بررسی و تبیین فرهنگ و معارف شیعه هموارتر گشت و علاقمندان فراوانی دست به قلم شده و سعی کردند از این خرمین دانش و معرفت، توشه‌ای برای خود و جامعه خویش بگیرند.

اکنون که ربع قرن از پیروزی انقلاب مردمی ایران و تأسیس نظام مقدس جمهوری اسلامی می‌گذرد، هزاران عنوان کتاب و نشریه در اختیار ما قرار دارد که هر یک به زوایایی از اقیانوس بی‌کران اندیشه و معارف اهل‌بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام پرداخته و برخی با نگاه و قلمی نو تاریخ، فقه، تفسیر، کلام، شعر و ادبیات مذهب شیعه را در نگارشی نوین تدوین ساخته و در اختیار نسل کنونی فکر و فرهنگ و تمدن و تکنیک قرار داده‌اند.

صاحبان این کتابها، عالمان، پژوهشگران، مؤلفان، مترجمان و اهل قلمی هستند که بدون کمترین چشم‌داشت مادی و دور از هیاهوها و جنجال‌های سیاسی، اجتماعی، جوانی و نشاط عمر شریف خود را در کُنج کتابخانه‌ها و لابلای کتابهای قدیمی و جدید سپری کرده و تلاش علمی خود را به توسعه و گسترش فرهنگ انسان‌ساز اهل‌بیت علیهم‌السلام مصروف داشته و همواره این کریمه شریفه را الگوی زندگانی خود قرار داده‌اند: «ما استلکم علیه من أجر إن أجری إلا علی رب العالمین (شعراء ۱۰۹)»

خوشبختانه در چند سال اخیر متولیان فرهنگی کشور با شناخت صحیح از وضعیت تحقیق و پژوهش در کشور، در صدد تشویق و پشتیبانی از ارباب فضل و فضیلت و

دانش و قلم برآمده‌اند و با برگزاری جشنواره‌ها و همایش‌های گوناگون در معرفی و تقدیر از بهترین کتابها و مؤلفین آنها سعی وافر نموده و فضای نسبتاً خوبی را در عرصه دانش و پژوهش بوجود آورده و روح تازه‌ای بر کالبد ساکت ولی فعال جامعه روشنگر و اهل قلم دمیده‌اند.

مجمع جهانی اهل‌بیت علیهم‌السلام که در خصوص جامه عمل بخشیدن به منویات مقام معظم رهبری حضرت آیه‌الله خامنه‌ای (دامت برکاته) نسبت به احیاء و گسترش فرهنگ و معارف حقّه اسلام و نیز حراست از حریم قرآن مجید و سنت پیامبر اکرم علیهم‌السلام و همچنین دفاع از کیان پیروان اهل‌بیت علیهم‌السلام در کشورهای مختلف تشکیل یافته است؛ افتخار دارد علاوه بر فعالیتهای متنوع فرهنگی، پژوهشی، آموزشی، هنری و بین‌المللی خود، نسبت به برگزاری همایش‌ها، نکوداشت‌ها و جشنواره‌های داخلی و بین‌المللی همت گمارد.

از جمله این برنامه‌ها برگزاری جشنواره کتاب اهل‌بیت علیهم‌السلام است که با توجه به گذشت بیست‌وسه سال از پیروزی انقلاب اسلامی ایران اهداف ذیل را در نظر دارد:

الف - شناسایی و جمع‌آوری کتابهایی که در این بیست‌وسه سال درباره یکی از معارف اهل‌بیت علیهم‌السلام نگارش و انتشار یافته است.

ب - تشویق و اهداء جوایز به کتب برتر در زمینه‌های تحقیق، تألیف و ترجمه پس از داوری‌هایی که انجام گرفته است.

ج - شناسایی زمینه‌هایی که نیاز بیشتری برای فعالیت پژوهشی دارند.

د - بررسی موانع و مشکلاتی که پژوهشگران با آنها مواجه هستند و ارائه راه‌حل‌های مناسب.

ه - سیاست‌گذاری‌های کلان در تأمین نیازهای فکری فرهنگی در حوزه دینی طی دهسال آینده کشور.

و - تأسیس کتابخانه تخصصی اهل‌بیت علیهم‌السلام در مجمع جهانی اهل‌بیت علیهم‌السلام، بر این اساس جشنواره کتاب اهل‌بیت علیهم‌السلام فعالیت خود را از سال ۱۳۸۰ آغاز کرد. ابتدا با برگزاری جلسات مقدماتی سیاست‌های کلی این طرح آماده گردید و پس از آن نسبت به تهیه و جمع‌آوری کتابهایی که پس از انقلاب اسلامی به نحوی

در خصوص موضوع جشنواره نگاشته شده بودند اقدام و در این زمینه بالغ بر ده‌هزار جلد کتاب به زبانهای فارسی و عربی جمع‌آوری گردید. سپس طی جلسات متعددی برنامه اجرایی ذیل تدوین و به مرحله اجرا گذارده شد:

یک - کتابهای نگارش شده در این خصوص به پنج گروه کلی تقسیم گردیدند که عبارتند از:

- ۱ - گروه تألیف و نگارش.
 - ۲ - گروه تحقیق و تصحیح.
 - ۳ - گروه ترجمه.
 - ۴ - گروه کلیات (مآخذشناسی).
 - ۵ - گروه شعر و داستان.
- دو - آنگاه گروه تألیف و نگارش به سه بخش و نیز گروه شعر و داستان به چهار بخش تقسیم شده و نهایتاً کتابها در ده گروه به ترتیب ذیل سامان یافتند:

- ۱ - گروه تاریخ و سیره.
 - ۲ - گروه کلام و عقاید.
 - ۳ - گروه قرآن و تفسیر.
 - ۴ - گروه ترجمه.
 - ۵ - گروه تحقیق و تصحیح.
 - ۶ - گروه کلیات (مآخذشناسی).
 - ۷ - گروه شعر کودک و نوجوان.
 - ۸ - گروه شعر بزرگسال.
 - ۹ - گروه داستان کودک و نوجوان.
 - ۱۰ - گروه داستان بزرگسال.
- سه - با دعوت از دو گروه از داوران محترم در تهران و قم داوری نسبت به کتابهای جمع‌آوری شده آغاز گردید. بدین‌نحو که گروههای یک تا شش از سوی داوران محترم قم و گروههای هفت تا ده از سوی داوران محترم تهران ارزیابی گردیدند.
- چهار - مقرر گردید علاوه بر داوری کتابها، ارزیابی لازم در دو موضوع دیگر انجام

گرفته و از شخصیت‌هایی که به نحوی خدمات شایسته‌ای درباره اهل بیت علیهم‌السلام انجام داده‌اند تقدیر بعمل آید. این دو موضوع عبارتند از:

الف - فرهنگ‌بانان: کسانی که خدمات شایان توجهی به فرهنگ اهل بیت علیهم‌السلام داشته و کتاب‌های متعددی در این مسیر تألیف، ترجمه و تحقیق نموده‌اند.

ب - مرزبانان: کسانی که عمری از مرزهای عقیدتی اهل بیت علیهم‌السلام حمایت کرده و در این خصوص پاسخ به شبهات فکری و عقیدتی را عهده‌دار شده‌اند. پنج - معالاسف به علت پاره‌ای از مسائل مدتی فعالیت جشنواره متوقف گردید و می‌رفت که به تعطیلی کشانیده شود! لیکن دبیرکل محترم مجمع با عنایت نسبت به بهره‌برداری ممکن موافقت نمودند فعالیت جشنواره از سر گرفته شود و برنامه‌های صحیح، مفید و منطقی جشنواره ادامه یابد.

شش - بر این اساس تمامی کتابها و سوابق جشنواره به قم انتقال یافته و علاوه بر سامان‌دادن به قراردادهای گذشته، نسبت به برنامه آتی جشنواره جلسات برنامه‌ریزی تشکیل گردید.

هفت - در پی برگزاری مجدد جلسات جشنواره مقرر گردید علاوه بر بیست‌وسه سال پس از انقلاب، کتاب‌های سال ۸۱ و ۸۲ در این داوری قرار گیرند و مجموعاً جشنواره کتاب اهل بیت علیهم‌السلام به ارزیابی و داوری کتاب‌های ربع‌قرن پس از انقلاب اسلامی همت گمارد. بر این اساس کتاب‌های سال ۸۱ و ۸۲ تهیه و در اختیار داوران پیشین جشنواره قرار گرفت و مورد ارزیابی قرار گرفتند.

هشت - در نهایت قرار شد از مجموع ده گروه کتاب‌های یادشده به عنوان بیست‌وپنج سال پیروزی انقلاب اسلامی بیست و پنج عنوان کتاب برتر معرفی شده و مورد تقدیر قرار گیرند.

نُه - سرانجام مقرر گردید هم‌زمان با یک جشن مذهبی مراسم جشنواره برگزار و تقدیر از مؤلفان برتر و نیز فرهنگ‌بانان، مرزبانان و خادمان نشر صورت گیرد.

ده - علاوه بر فعالیت‌های فوق دبیرخانه جشنواره نسبت به تهیه و انتشار سه کتاب

نیز همت گمارد. این به عنوان منشورات جشنواره در سه موضوع منتشر شده‌اند:

۱ - شناخت‌نامه اهل بیت علیهم‌السلام :

مجموعه مقالاتی که به همت برادر ارجمند و محقق گرامی جناب آقای محمد اسفندیاری تدوین یافته و عمدتاً به مباحث نظری و کتاب‌شناسی‌ها اختصاص یافته است.

۲ مقالاتی در کتابهای دینی کودک و نوجوان.

مجموعه مقالاتی که به همت برادر ارجمند و گرانمایه جناب آقای سید علی کاشفی خوانساری تدوین یافته و عمدتاً به مباحث نظری در حوزه ادبیات کودک و نوجوان اختصاص پیدا کرده است.

۳ - کتابشناسی توصیفی اهل بیت علیهم‌السلام :

که به همت برادر ارجمند و سخت‌کوش جناب آقای محمد مرادی تدوین یافته و کتابشناسی کتابهای مهمی که طی این مدت نگارش شده‌اند بر عهده گرفته است. یازده - بطور قطع این مهم به سادگی امکان‌پذیر نگردیده است بلکه جشنواره کتاب اهل بیت علیهم‌السلام با تلاش و کوشش فراوان جمعی از پژوهشگران و صاحب‌نظران و نیز با دقت و ارزیابی داوران ارجمندی که با عشق و علاقه قدم در این راه نهادند، و همچنین با تلاش مضاعف همکاران عزیزم در معاونت فرهنگی تحقق یافت و تقدیم به علاقمندان و پیروان اهل بیت پیامبر عظیم‌الشان صلی‌الله‌علیه‌وآله گردید.

در اینجا لازم می‌دانم از چند گروه تشکر خاص نمایم و برای آنان آرزوی سلامت و مزید توفیق در خدمت به فرهنگ غنی اهل بیت علیهم‌السلام داشته باشم.

گروه اول - شورای برنامه‌ریزی و سیاستگذاری جشنواره:

حجج اسلام و آقایان محترم دکتر سید جعفر شهیدی، استاد محمد هادی یوسفی غروی، استاد محمدجواد صاحبی، دکتر صادق آیینه‌وند، استاد مهدی مهریزی، استاد رضا رهگذر (سرشار)، استاد محمد اسفندیاری و سرکار خانم راضیه تجار و همکاران عزیزم آقایان سیدمحسن موسوی، سیدمحمدحسین رئیس‌زاده، عباس جعفری و محمدرضا جوادی که هر کدام از عزیزان بطور مستمر و یا در مقطعی خاص در جلسات شورای برنامه‌ریزی و سیاستگذاری شرکت داشته‌اند.

گروه دوم - هیئت داوران کتابهای جشنواره:

بالغ بر چهل نفر از شخصیت‌های علمی و پژوهشی کشور بعنوان داور با این جشنواره همکاری داشته‌اند که هر کدام در حوزه خاصی از علوم دینی دارای تخصص و تجربه می‌باشند. نظر به اینکه در نام‌بردن از این عزیزان محذور دارم لذا به همین مقدار از حضور و تلاش ارزشمند تمامی آنان کمال تقدیر و تشکر را دارم.

گروه سوم - دست‌اندرکاران اجرایی جشنواره:

از همه عزیزان معاونت فرهنگی و نهادهایی که مستقیم و غیرمستقیم با این جشنواره همکاری داشته و در برگزاری مراسم آن خواهند داشت خاضعانه تشکر می‌کنم و برای آنان آرزوی موفقیت دارم.

همچنین لازم می‌دانم از استاد محترم جناب آقای محمدجواد صاحبی که دبیری کمیته علمی در گروه کتابهای یک تا شش را عهده‌دار بودند و نیز از سرکار خاتم راضیه تجار که دبیری کمیته علمی در گروه کتابهای هفت تا ده را بر عهده داشتند، و بر این اساس مجذانه و خالصانه تلاشهای بی‌شماری را متحمل شدند، تشکر مضاعفی داشته باشم. امید است این جشنواره بتواند به اهداف خود دست یابد و علاوه بر تقدیر و تشکر از همه کسانی که به نحوی در تبیین و نشر فرهنگ ناب اهل بیت علیهم السلام نقش داشته‌اند، بتواند مسیر پژوهش و تحقیق را در این زمینه طی دهسال آینده ترسیم نماید.

بدیهی است در بیاتیه پایانی مراسم جشنواره اسامی افرادی که قرار است مورد تقدیر قرار گیرند اعلام خواهد شد و نظرات ارزشمند داوران محترم و شورای برنامه‌ریزی جشنواره به استحضار همگان خواهد رسید.

معاونت فرهنگی مجمع جهانی اهل بیت (علیهم السلام)

پیش‌گفتار

بر هیچ اندیشمند و صاحب اطلاعاتی پوشیده نیست که بخش قابل توجهی از میراث مکتوب اسلامی به اهل بیت پیامبر گرامی اسلام صَلَّی الله علیه و آله و سلم و آموزه‌ها و تعالیم آنان، اختصاص دارد. و این مهم، حکایت‌گر جایگاه ویژه اهل بیت علیهم السلام در میان معارف اسلامی بوده و بی‌تردید، از وحی الاهی و سفارشهای نبی مکرم اسلام در باره آنان، سرچشمه گرفته است.

فراوانی اطلاعات در باره اهل بیت، به حدی است که در نوع علوم اسلامی داده‌هایی از آنها را می‌توان یافت و پدیدآورندگان علوم اسلامی، از مفسران و تاریخ‌نویسان و سیره‌نگاران و فقه‌پژوهان و متکلمان و عارفان و عالمان علم اخلاق، هر یک به تناسب و فراخور حال، در تألیفات خود، بخش و یا بخشهایی از کتابشان را به موضوع اهل بیت اختصاص داده‌اند.

از نخستین دورانی که نگارش تاریخ و تفسیر و حدیث اسلامی آغاز گردید، مباحث اهل بیت در میان نوشته‌های مؤلفان چونان نگینی درخشید و چنان بود که نگارندگان علوم اسلامی، نتوانستند از انتقال معارف و مناقب اهل بیت چشمپوشی کنند. احمد بن حنبل، پیشوای یکی از مکاتب فقهی اهل سنت، تنها در باره امیرمؤمنان علی بن ابی‌طالب گفته است:

ما لاحد من الصحابة من الفضائل بالاسانید الصحاح مثل ما لعلی
رضی الله عنه.^۱

سیره ابن هشام و المغازی واقدی که در سیره و زیستنامه رسول گرامی، و در اواخر قرن دوم و اوایل قرن سوم هجری نوشته شده، نمونه‌ای از آثار تألیف شده در این زمینه است.

در آغاز، تنها بخشی از جوامع حدیثی و یا نوشته‌های تاریخی به موضوع اهل بیت اختصاص داده شده بود، اما به مرور ایام و روزگاران و نگاه تخصصی‌تر به موضوعات اسلامی، کتابهایی به نگارش در آمد که از اول تا پایان، به اهل بیت اختصاص داشت. برای نمونه آثار گزیده زیر که از قرن سوم تا دهم هجری تألیف شده‌اند، نمودار کوچکی از تلاش وسیع پژوهش‌گران و مؤلفان اسلامی را نشان می‌دهد:

المعیار و الموازنة فی فضائل الامام امیر المومنین علی بن ابی طالب و بیان افضلیته علی جمیع العالمین بعد الانبیاء و المرسلین، ابو جعفر اسکافی محمد بن عبدالله معتزلی (م ۲۴۰).

مناقب الامام امیر المؤمنین، علی بن ابی طالب، محمد بن سلیمان کوفی زیدی، قرن چهارم هجری.

المناقب و المثالب، قاضی ابو حنیفه، نعمان بن محمد تمیمی مغربی (م ۳۶۳).
مناقب آل ابی طالب، ابو جعفر رشید الدین محمد بن علی بن شهر آشوب سروی مازندرانی (م ۵۸۸).

بخشی از کتاب انساب الاشراف احمد بن یحیی بن جابر یالذری، قرن سوم هجری.
مناقب علی بن ابی طالب، ابوالحسن علی بن محمد شافعی نام‌بردار به ابن المغازی، (م ۴۸۳).

العسل المصفی من تهذیب زین الفتی فی شرح سورة هل ائی، احمد بن محمد عاصمی (م ۳۷۸).

شواهد التنزیل لقواعد التفضیل فی الایات النازلة فی اهل البيت صلوات الله و سلامه علیهم، عبید الله بن عبدالله، نام‌بردار به حاکم حسکانی قرن پنجم.

شرف النبی، ابوسعید عبد الملک بن ابو عثمان خرگوشی (م ۴۰۶).

- المناقب، موفق بن احمد خنقی مشهور به اخطب خوارزم (۴۸۴ - ۵۶۸).
 استجلاب ارتقاء الغرف، بحث اقرباء الرسول و ذوی الشرف، شمس الدین محمد بن
 عبدالرحمان سخاوی (۸۳۱ - ۹۰۲).
 المودة فی القربی، میر سید علی همدانی (۷۱۴ - ۷۸۶).
 کفایة الطالب فی مناقب علی بن ابی طالب، محمد یوسف قرشی گنجی شافعی، (م ۶۵۸).
 مطالب السؤول فی مناقب آل الرسول، کمال الدین محمد بن طلحه شافعی (۵۸۴ - ۶۵۲).
 فرائد السمطين فی فضائل المرتضى و البتول و الائمة من ذریتهم علیهم السلام،
 ابراهیم بن محمد جوینی حموی (م ۷۳۰).
 جواهر المطالب فی مناقب الامام علی بن ابی طالب، ابوالبرکات محمد بن احمد
 باعونی شافعی (م ۸۷۱).
 الثغور الباسمة فی فضائل السيدة فاطمة، جلال الدین سیوطی (۸۴۹ - ۹۱۱).

کتاب‌شناسی اهل بیت (ع)

کتاب‌شناسی که اکنون پیش رو دارید، کتاب‌شناسی ویژه جشنواره کتاب اهل بیت است و تنها بازگوکننده گوشه ناچیزی از تلاشهای بزرگ در باره خاندان گرامی پیامبر می‌باشد. گستره تألیفات در باره اهل بیت و نیاز علاقه‌مندان و پژوهشگران به دستیابی به آنها و نیز، آگاهی یافتن از چند و چون تولیدات علمی در باره اهل بیت اقتضا می‌کند که کتاب‌شناسی جامع و کاملی، حاوی تمامی آثار و تألیفات علمی، اعم از خطی و چاپی، و جدید و کهن، و ضمنی و مستقل، و فراگیر همه فرقه‌های اسلامی، تدارک دیده شود تا هم اطلاع‌رسانی مناسب در باره اهل بیت صورت بگیرد و هم خوانندگان و مشتاقان به ابعاد آثار انجام گرفته در این باره آگاهی یابند و از آن طریق، کتابهای دل‌خواه خود را به دست آورند.

مجمع جهانی اهل بیت در اولین اقدام خود و در راستای اهداف تبلیغ راه و

اندیشه اهل‌بیت(ع)، بر آن شده است تا به پاس قدردانی از همه کسانی که در معرفی شخصیت، اندیشه، و فضایل و تاریخ اهل بیت(ع) قلم زده‌اند، جشنواره‌ای برگزار کند و از خادمان اهل بیت تحلیل به عمل آورد. از این رو، این مجمع، شورایی علمی مرکب از چند تن از اساتید زبده و کارشناس در زمینه کتاب‌شناسی تشکیل داده و آنان، تنها کتابهای تألیف شده در دوران بیست و پنج ساله نظام جمهوری اسلامی در باره اهل‌بیت را در دستور کار خود برای گزینش کتابهای برتر قرار دادند. در مرحله نخست، از میان انبوه عظیمی از تألیفات پدید آمده در این دوران، تعدادی از کتابها با موازینی امتیازبندی شده و یکصد و هشتاد و نه عنوان برگزیده شد. در مرحله دوم، کتابهای برگزیده، بار دیگر بررسی شده و در این مرحله، از میان آنها تعداد شصت و نه عنوان، انتخاب شده و به مرحله نهایی راه یافته است. از آنجایی که راه‌یابی همه کتابها به مرحله نیمه‌نهایی و یا نهایی ممکن نبود، بر آن شدیم که کتابهای برگزیده مرحله نخست و نیز نهایی را به صورت توصیفی معرفی کنیم تا از این طریق، این کتابها برای خوانندگان معرفی شوند و نیز از نویسندگان آنها تشویق به عمل آید.

در این کتاب‌شناسی نکته‌های زیر مد نظر بوده است:

۱. این کتاب‌شناسی، از جهت تنوع و گستره، زیستنامه، سیره، کتاب‌نامه، کتابهای حدیثی، دعا، معجم و سخنان اهل بیت و شرح و تفسیر و ترجمه آنها را در بر می‌گیرد.
۲. گستره زبانی این آثار، فارسی و عربی و از جهت استقلال و ضمنی، هر دو را شامل می‌شود.
۳. در این کتاب‌نامه، کتابهای برگزیده شورای گزینش کتاب اهل بیت مجمع جهانی، به‌علاوه، تعداد دیگری در زمینه اهل بیت معرفی شده است و مجموعاً چهارصد کتاب را شامل می‌شود.
۴. در این کتاب‌شناسی، به جز معصومان(ع)، افراد دیگری نیز از خاندان رسالت، معرفی شده‌اند.

۵. در این کتاب‌شناسی، نام کامل و نام تکمیلی کتاب، نام پدیدآور، نام مترجم و شارح، نام محقق و تعلیقه‌نویس، تاریخ نشر، ناشر، محل نشر، نوبت نشر، زبان، تعداد مجلدات، تعداد صفحات، قطع و موضوع کتاب معرفی شده است.

۶. توصیف کتابها، با یک شناسه آغاز می‌شود و از انگیزه نگارندگان و سبک و منابع نوشته‌هایشان و محتوای کتاب و نکات مهم مطرح شده در کتاب و تعداد فصلها و بابها و بخشها، سخن به میان می‌آید. در توصیف کتابها، به گونه‌ای عمل شده است که خوانندگان، از طریق همین کتاب‌شناسی، از محتوای کتابها و سطح آنها اطلاع یابند و کتاب مورد نظر خود را برای مطالعه و پژوهش برگزینند.

۷. کتابهای برگزیده مرحله نخست دبیرخانه گزینش کتاب اهل بیت، با علامت تک‌ستاره و مرحله نهایی با علامت دو ستاره مشخص شده‌اند و در سیاهه نام کتابها در پایان کتاب، آمده است.

۸. کتاب دارای سه سیاهه نام کتابها، نام پدیدآورندگان و مترجمان و محققان، و موضوعات است.

۹. تنظیم کتابها بر اساس حروف الفبا بوده و الف و لام کلمات و عبارتهای دعائی در تنظیم آنها لحاظ نشده است.

فروردین ۱۳۸۳

محمد مرادی

آثار احمدی: تاریخ زندگانی پیامبر اسلام و ائمه اطهار

احمد بن تاج الدین استرآبادی؛ تحقیق و تصحیح: میرهاشم محدث؛ چاپ اول؛ تهران: مرکز فرهنگی نشر قبله؛ ۱۳۷۴؛ تاریخ و کلام؛ فارسی؛ ۵۸۸ ص؛ وزیری.

کتابی است مشتمل بر آثار نبوی، شرح حال و غزوه‌های پیامبر اسلام(ص)، و خلاصه‌ای از احوال خلفای راشدین و معجزه‌هایی از دوازده امام. کتاب، به شیوه توصیفی - تحلیلی و با انگیزه ارائه تاریخ اسلام و اثبات حقانیت باورهای شیعه در اعتقاد به امامت امامان معصوم به نگارش درآمده است. مطالعه کتاب، نشانگر تحول فکری و بنیان ضعیف شیعه در زمان تألیف آن (قرن نهم و دهم) است به گونه‌ای که نویسنده، سعی کرده است با بی‌طرفی و حتی با یادکرد محترمانه از خلفا، کتاب خود را چونان بنگارد که مورد اعتراض و تعرض واقع نشود. البته، نسخه‌نویسان پس از این دوره، به‌ویژه دردوره صفویه، بی‌پروایی کرده و به‌ناسزاگویی از برخی خلفا پرداخته‌اند. سرفصلها و مطالب مهم کتاب عبارت‌اند از: حالات پیامبر از ولادت تا رحلت و بیان مراحل گوناگون زندگی آن حضرت، که حدود چهارصد صفحه از کتاب را به خود اختصاص داده است. حالات کودکی پیامبر، بعثت آن حضرت، هجرت به مدینه، وقایع پس از هجرت، غزوه‌های رسول خدا، به ترتیب تاریخ وقوع، به تفصیل و با عنوان مشخص در کتاب آمده است. نویسنده در خاتمه، خلافت و دیدگاههای اصحاب را در باره آن و مشاجره آنان را در سقیفه پیرامون خلافت ابوبکر و بیعت با او را به بحث گذاشته و پس از آن، وصیت فاطمه زهرا(س) را به امام علی(ع) نقل کرده است. بحث از خلافت عمر و عثمان، خلافت و ولایت علی بن ابی طالب و امامت

امامان دوازده‌گانه شیعه، مباحث دیگری است که نویسنده در ادامه بحث‌های خود، آنها را پی گرفته است، و بیشترین تلاش مؤلف بر این است که با بیان معجزه‌ها و کرامت‌هایی از امامان معصوم، حقانیت و افضل بودن آنان را به اثبات برساند. محقق، در مقدمه این اثر، به معرفی نسخه‌های خطی و تاریخ تألیف آنها پرداخته است. در پایان کتاب، فهرست آیات، احادیث، اعلام، جایها، طوایف، عزوه‌ها و منابع و مأخذ کتاب آمده است.

آثار و برکات حضرت امام حسین علیه السلام

محمد رضا باقی اصفهانی؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ بی‌نا؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و مناقب؛ فارسی؛ ۳۵۶ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره اثرات معنوی امام حسین(ع) و شهادت و مرقد آن حضرت. در این کتاب، حکایتها و قضایایی از برکات و آثار امام حسین گردآوری و در ۲۳ بخش تنظیم شده است. منابع نویسنده در این اثر، نوشته‌های پراکنده‌ای است که در کتابهای گوناگون آمده و هدف وی از تألیف این اثر، اثبات حقانیت و کرامت، برای امام حسین(ع) است. در این کتاب از حاجت گرفتن از امام حسین و شفا یافتن، چگونگی مصیبت خوانی، احترام به عزاداران، برکات تربت امام حسین، برکات زیارت عاشورا، شفاعت امام حسین(ع) و اطعام در مجالس آن حضرت، سخن به میان آمده و برای هر یک از این موضوعها، چند رخداد و واقعه ذکر شده است.

آفتاب لایزال امام علی(ع)

امیر توانا؛ چاپ اول؛ تهران؛ نشر میعاد؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و مناقب؛ فارسی؛ ۴۴۸ص؛ وزیری.

پژوهشی است در تاریخ زندگی، جایگاه و شخصیت امام علی(ع). شیوه نگارش کتاب داستانی است و نویسنده این اثر، ابتدا به زندگانی امام علی(ع)، منزلت وی در

نزد پیامبر(ص) و شرکت آن حضرت در جنگهای بدر، أحد، خندق و خیبر پرداخته و از اخلاص و شجاعت و ایثار امام(ع) سخن گفته است. وی، آن‌گاه داستان غدیر خم و برگزیده شدن آن حضرت از سوی پیامبر به خلافت، و موقعیت خاندان پیامبر(ص) برای رهبری امت را گزارش و تشریح کرده است. بخشی از کتاب، به رحلت پیامبر(ص) و حوادث غم‌انگیز سقیفه و خانه‌نشینی امام علی(ع) اختصاص یافته و سپس از زمامداری آن حضرت و شروع فتنه‌ها و جنگها، از جمله جنگهای جمل، صفین و نهروان، و مقاومت امام علی(ع) در برابر چهره‌های متفاوت ستم و نفاق سخن گفته شده است. بررسی برخی از نامه‌های امام به کارگزاران حکومت، علاقه یاران علی به وی، از دیگر فصلهای کتاب است. دیدگاه بزرگان علم و ادب، اعم از شیعه و سنی و سایر ملت‌ها و نحله‌ها درباره شخصیت امام علی(ع)، از جمله ابن سینا، شافعی، ابن ابی الحدید، جرّجی زیدان، طه حسین، جبران خلیل جبران، میخائیل نعیمه و بولس سلامه، پایان بخش این دفتر است.

آموزش نهج‌البلاغه

سید محمد مهدی جعفری؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ وزارت فرهنگ اسلامی؛ سازمان چاپ و انتشارات؛ ۱۳۸۰؛ آموزش و حدیث؛ فارسی؛ ۵۶۶ص؛ وزیری.

کتابی در بررسی راه‌ها و روشها و چگونگی آموزش کتاب نهج‌البلاغه است. کتاب به منظور رواج فرهنگ علوی در دوران ضرورت بازگشت به قرآن و افزایش آگاهی مسلمانان، نوشته شده است تا با ارائه شیوه آموزش درست، کتاب نهج‌البلاغه همگانی شود. مؤلف، قبل از ورود به بحث اصلی کتاب، به اختصار از سخنوری، و سخناندی در سیاست و اجتماع، سید رضی، مؤلف نهج‌البلاغه، محتوا و شیوه پژوهش در نهج‌البلاغه سخن گفته است. وی آن‌گاه به مباحث آموزش پرداخته و در این بخش، فرازهایی از کتاب نهج‌البلاغه را انتخاب کرده و به مناسبت محتوای هر فراز، عنوانی برای آن برگزیده و با نقل متن عربی و ترجمه آن، توضیحاتی را قبل از متن و پس از ترجمه آن، ارائه

داده است. برای درست فهمیدن مفاهیم، واژه‌ها و لغات متن، با اشاره به ریشه اصلی آنها، معنا شده‌اند. هر بخش از نوشته‌ها و توضیحات، با استناد به منابع گوناگون مشخص شده و در پی‌نوشت آمده است. عنوانهای جلد نخست کتاب، عمدتاً با ترکیب «علی» و با یکی از اوصاف امام شکل گرفته است و برخی از عنوانهای اصلی، عنوانهایی فرعی هم دارند. توضیحات و ترجمه متن یا قلمی روان و به دور از حاشیه‌پردازی و درازگویی نگارش شده است. پایان کتاب، نمایه موضوعات، اعلام، کتابها، مکانها و نهادهاست.

آیه التطهیر فی احادیث الفریقین

سید علی موحد ابطحی؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤلف: ۱۴۰۴ هـ؛ تفسیر و حدیث؛ عربی؛ ۴۲۴ + ۳۸۸ ص؛ وزیری.

موضوع این پژوهش، بررسی روایاتی است که در شرح و تبیین آیه تطهیر (احزاب/۳۳) نقل شده‌اند. کتاب با بهره گرفتن از منابع حدیثی، تفسیری، سیری و تاریخی شیعه و سنی به نگارش درآمده و در آن، احادیث مربوط به آیه تطهیر گردآوری و براساس راویان مرتب شده است. یک جلد از این اثر، از آغاز تا پایان، احادیث مربوط به آیه است که به همراه اسناد آنها آورده شده‌اند. بخش اول، شامل روایتهایی است که معصومان و بخش دوم، ویژه روایتهایی است که صحابه از پیامبر خدا نقل کرده‌اند و بخش سوم شامل آن دسته روایتهایی است که از قول معصومان، بی‌آنکه به پیامبر(ص) استناد داده شود، نقل شده است. بخشی هم روایتهای نقل شده از فرزندان معصومان است، و در پایان، روایتهای مرسل مندرج شده‌اند. هر بخشی به صورت مسندی و الفبایی، با برجسته کردن نام راوی، همراه با ذکر سند و حدیث است. مآخذ روایتها هم، در باورقی مشخص شده‌اند.

بخش دوم کتاب که جلد دوم آن را نیز تشکیل می‌دهد، در تفسیر آیه است که از «پیرد الله» آغاز شده و در آن در باره مراد از اراده خدا در این آیه و اینکه تشریعی و یا تکوینی است، بحث شده است. منظور از طهارت، بخش بعدی مباحث را تشکیل

می‌دهد و در آن، دعای پیامبر قبل از نزول آیه و ایمان اهل بیت (ع)، مورد بررسی قرار گرفته، آن‌گاه «لیذهب» تشریح شده و از عصمت سخن گفته شده است. بررسی «الرجس» بحث بعدی است که به مناسبت، احادیث متعددی هم برای تشریح ابعاد آن نقل شده است. مراد از «اهل البیت» در آیه و مصداق آیه نبودن همسران رسول خدا، سبب نزول آیه، مکان آن، غذای فراهم شده از سوی فاطمه در آن مجلس، کساء، شاهدان ماجرا و گذر پیامبر (ص) به در خانه فاطمه (س) و سخنان آن حضرت در برابر آن، محاجه با آیه تطهیر و شرط طهارت در امامت، از دیگر مباحث مطرح شده در این بخش و پایان آن است.

احادیث اهل البیت عن طرق اهل السنة

سیدمهدی روحانی؛ علی احمدی میانجی؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه النشر الاسلامی؛ ۱۴۲۱ هـ.؛ حدیث؛ عربی؛ ۷۳۰ ص؛ وزیری.

اثری حدیثی است که در سلسله اسناد آنها عامه قرار دارند، و از امامان معصوم نقل حدیث و روایت کرده‌اند. چگونگی حفظ و تدوین حدیث، پس از درگذشت رسول خدا دچار سرتوشت خزن‌انگیزی شد و در نتیجه از نگارش آن جلوگیری به عمل آمد. پس از این ماجرا بیشتر احادیث از طریق خاندان پیامبر و اهل بیت (ع) گسترش یافت و از این رو، در منابع اهل سنت نیز، روایات فراوانی از این خاندان عظیم‌الشان نقل شده است. نفس وجود چنین امری، حکایت از جایگاه والای علمی و دینی اهل بیت (ع) در میان مسلمانان دارد و گو اینکه نویسندگان کتاب نیز، در ضمن عرضه چنین روایاتی، درصدد اثبات آن بوده‌اند. آنها کتابهای صحاح سته، سنن، مسانید، جوامع روایی، مصنفات، کتابهای فقهی و تاریخی اهل سنت را به دقت جست‌وجو کرده و آن دسته از احادیث اهل بیت را که عامه نقل کرده‌اند، جمع‌آوری نموده و در این کتاب تنظیم و ارائه کرده‌اند. عمده مصاد کتاب، کتابهای کهن است و احیاناً از متأخران نیز مانند کثرالعمال و الدر المنثور در میان آنها وجود دارد.

در این اثر، از ۲۱۹ کتاب اهل سنت، حدیث گردآوری شده که اغلب از نوشته‌های قرن‌های سوم تا ششم هستند. کتاب به سبک کتابهای حدیثی تدوین شده و اسانید حدیث در آغاز ذکر و آن‌گاه متن حدیث نقل شده است. مأخذ احادیث قبل از حدیث با ذکر نام کتاب و جلد و صفحه مشخص شده است. در صورتی که یک حدیث از طرق گوناگون نقل شده، با ذکر آن طرق به احادیث مرتبط در ابواب دیگر نیز، اشاره شده است. کتاب به ترتیب در فقه، تفسیر، عقاید، فضایل، تاریخ، حکمت و آداب و ملاحم است. اولین بخش این مجموعه در فقه است که از کتاب طهارت و احکام آنها، شروع شده و به ترتیب کتابهای فقهی ادامه یافته است. کتاب نخست از طهارت تا احکام میت و دفن او است. تاکنون از این اثر تنها یک جلد منتشر شده است.

الأحادیث الغیبیة

مؤسسة المعارف الإسلامية؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسة المعارف الإسلامية؛ ۱۴۱۵ هـ.؛ حدیث؛ عربی؛ ۴۹۸ ص؛ وزیرى.

پژوهشی است در باره غیب‌گویی و احادیثی که به این موضوع پرداخته‌اند. از آنجایی که کمتر به این قبیل مسائل پرداخته شده است. بنابراین، پرداختن به این موضوع از اهمیت زیادی در تحلیل مباحث دینی برخوردار بوده و همین نوع نگرش، ویژگی خاصی به این اثر بخشیده است. فلسفه تدوین کتاب، بیان این مطلب است که اطلاع از امور غیبی کار هر کسی نیست و تنها مرتبطان با وحی و برخورداران از علم موهوب الهی از آن آگاهند و از این رو، برای کسانی که به علم غیب غیب آگاهان، اطلاع داشته باشند، موجب ایمان و اعتقاد راسخ می‌شود. هدف کتاب، گردآوری آن دسته احادیثی است که حاوی نکته پیش گفته است و نویسندگان، به صحت و عدم صحت اسناد آنها هم کاری نداشته‌اند.

کتاب با احادیث پیامبر آغاز می‌شود و آنچه پیامبر در باره خود، امیرمؤمنان(ع) و اهل بیت و رخدادهای دیگر پیش‌گویی کرده، ذکر شده است. آن‌گاه احادیث

در این اثر، از ۲۱۹ کتاب اهل سنت، حدیث گردآوری شده که اغلب از نوشته‌های قرنهای سوم تا ششم هستند. کتاب به سبک کتابهای حدیثی تدوین شده و اسانید حدیث در آغاز ذکر و آن‌گاه متن حدیث نقل شده است. ماخذ احادیث قبل از حدیث با ذکر نام کتاب و جلد و صفحه مشخص شده است. در صورتی که یک حدیث از طرق کوناگون نقل شده، با ذکر آن طرق به احادیث مرتبط در ابواب دیگر نیز، اشاره شده است. کتاب به ترتیب در فقه، تفسیر، عقاید، فضایل، تاریخ، حکمت و آداب و ملاحم است. اولین بخش این مجموعه در فقه است که از کتاب طهارت و احکام آنها، شروع شده و به ترتیب کتابهای فقهی ادامه یافته است. کتاب نخست از طهارت تا احکام میت و دفن او است. تاکنون از این اثر تنها یک جلد منتشر شده است.

الأحادیث الغیبة

مؤسسة المعارف الإسلامية؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسة المعارف الإسلامية؛ ۱۴۱۵ هـ؛ حدیث؛ عربی؛ ۴۹۸ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره غیب‌گویی و احادیثی که به این موضوع پرداخته‌ند. از آنجایی که کمتر به این قبیل مسائل پرداخته شده است. بنابراین، پرداختن به این موضوع از اهمیت زیادی در تحلیل مباحث دینی برخوردار بوده و همین نوع نگرش، ویژگی خاصی به این اثر بخشیده است. فلسفه تدوین کتاب، بیان این مطلب است که اطلاع از امور غیبی کار هر کسی نیست و تنها مرتبطان با وحی و برخورداران از علم موهوب الهی از آن آگاهند و از این رو، برای کسانی که به علم غیب غیب‌آگاهان، اطلاع داشته باشند، موجب ایمان و اعتقاد راسخ می‌شود. هدف کتاب گردآوری آن دسته احادیثی است که حاوی نکته‌ی بیش گفته است و نویسندگان، به صحت و عدم صحت اسناد آنها هم کاری نداشته‌اند.

کتاب با احادیث پیامبر آغاز می‌شود و آنچه پیامبر در باره خود، امیرمؤمنان (ع) و اهل بیت و رخدادهای دیگر پیش‌گویی کرده، ذکر شده است. آن‌گاه احادیث

امیرمؤمنان و پیش‌گوییهای ایشان بر شمرده شده و سپس احادیثی که حضرت فاطمه زهرا در آنها از اسرار و امور پنهان خبر داده آمده است و آن‌گاه احادیث یکایک امامان به ترتیب نقل شده است.

این پیش‌گوییها شامل حوادث مهم و رخدادهای جزئی می‌شود. این غیب‌گوییها شامل دوران یکایک معصومان و نیز حوادثی است که پس از آنها رخ داده است. مصادر یکایک احادیث در پاورقی ذکر شده و عمده آنها کتابهای شیعی‌اند. اسناد احادیث هم با مصادر در پاورقی آورده شده‌اند. مصادر کتاب به حدی است که بیشترین حجم کتاب را تشکیل می‌دهد.

إحقاق الحق و إزهاق الباطل

نورالله تستری؛ با تعلیقات سید شهاب‌الدین مرعشی نجفی؛ به اهتمام سید محمود مرعشی؛ سی و سه + چهار جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ منشورات مکتبه آیه الله المرعشی النجفی؛ ۱۴۱۸/۱۳۹۴ هـ.؛ مناقب، حدیث و کلام؛ عربی؛ ۴۸۶ + ۵۷۳ + ۵۸۸ + ۵۰۳ + ۶۴۸ + ۶۲۳ + ۶۴۵ + ۸۱۲ + ۷۰۰ + ۱۷۶۰ + ۶۴۸ + ۴۷۶ + ۳۹۴ + ۷۰۴ + ۷۰۳ + ۷۲۹ + ۶۲۰ + ۵۵۶ + ۷۰۸ + ۶۴۳ + ۶۹۵ + ۶۶۸ + ۶۶۸ + ۶۸۴ + ۵۹۶ + ۶۱۵ + ۵۳۰ + ۶۸۳ + ۶۶۵ + ۶۹۴ + ۹۲۸ + ۶۴۸ + ۶۰۸ + ۷۲۲ + ۵۵۸ + ۶۵۰ ح؛ وزیری.

کتاب، از نوشته‌های قاضی نورالله شوشتری است و در آن مسائل اختلافی شیعه و اهل سنت، اعم از مسائل اعتقادی و فقهی به بحث و مناقشه گذاشته شده است. او این کتاب را در رد کتاب *ابطال نهج الحق*، نوشته فضل الله بن روزبهان خنجی شیرازی نوشته که او آن را در نقد کتاب *کشف الحق و نهج الصدق*، علامه حلی نگاشته است. *إحقاق الحق* به شیوه مجادله و با طرح صورت مسئله که شیرازی آن را عنوان و شوشتری آن را با دلایل عقلی و نقلی به صورت «قال» و «اقول» نقد کرده، نوشته شده است. مباحث کتاب با ادراک و شناخت آغاز می‌شود و با بحث خداشناسی و صفات او از دیدگاه امامیه، و حسن و قبح عقلی و افعال خداوند از نگاه

سنت در باره فضایل و حقانیت اهل بیت آمده، در این کتاب گرد آورند. گستردگی مباحث و پراکندگی آنها سرانجام، دست‌اندرکاران را بر آن داشته که برای کتاب، فهرست تفصیلی تدوین کنند، جلد‌های ۳۴ تا ۳۷ کتاب شامل این فهرست‌هاست که به صورت معجم و به ترتیب الفبا تهیه شده است و جلد ۳۷ کتاب، مستدرک فهرست‌هاست.

اخلاق امیرالمؤمنین (ع)

محمد مهدی تاج لنگرودی واعظ؛ چاپ اول؛ تهران؛ دفتر نشر ممتاز؛ ۱۳۷۹؛ سیره؛ فارسی؛ ۲۸۰ص؛ رقعی.

پژوهشی است در آموزه‌های تربیتی و اخلاقی امام علی (ع). کتاب، با بهره‌بری از منابع تاریخی و حدیثی و با نثری ساده، همراه با ذکر داستانها و حکایتهایی در باره اخلاق و سیره امام علی (ع) نگاشته شده است. در این اثر، اخلاقیات امام به دو بخش فردی و جمعی تقسیم شده، و موارد هر یک به بحث و بررسی گذاشته شده و نمونه‌هایی از آنها هم ذکر گردیده است. مؤلف، این اثر را به منظور معرفی هر چه بهتر شخصیت امام علی (ع) به عنوان صاحب اخلاق اسلامی، و ارائه الگویی نمونه برای مسلمانان تألیف کرده است. در بخش خصوصیات اخلاق فردی، این مباحث به چشم می‌خورد: زهد و بی‌رغبتی امام به دنیا و لذات آن، ساده زیستی، تهذیب نفس، پرهیز از خیانت، بد زبانی، کرامت و بزرگواری، گذشت از خطاکاران، پرهیز از حيله و فریب، و خوش طبعی. در اخلاق اجتماعی امام (ع) که به سیره سیاسی و اداری امام نیز، پرداخته شده، معاشرت نیکو با خانواده، دلجویی از یتیمان و تنگدستان، تقسیم عادلانه بیت‌المال، ترحم به سالخوردگان، قضاوت عادلانه، مهمان‌نوازی، و دستگیری از مظلومان بحث و بررسی شده است. نویسنده، در زیر هر یک از فضایل اخلاقی امام علی (ع)، ضمن نقل حدیثی از آن حضرت، به ذکر حکایتی که بیانگر تبلور عینی اخلاق آن حضرت باشد، مبادرت ورزیده است.

اخلاق حضرت فاطمه(س)

محمد مهدی تاج لنگرودی واعظ؛ چاپ هفتم؛ تهران؛ انتشارات ممتاز؛ ۱۳۷۷؛ سبزه؛ فارسی؛ ۲۰۰ص؛ رقعی.

پژوهشی است در سیره اخلاقی و تربیتی حضرت فاطمه(س) که با بهره‌گیری از منابع روایی و تاریخی و به شیوه توصیفی تألیف شده است. نویسنده، با اشاره به نامها و لقبهای حضرت زهرا، به شیوه اخلاقی و سلوک وی، در رفتار با خانواده، از جمله همسر، فرزندان و خادم خود پرداخته و صبر و بردباری آن بانو را در تحمل مشکلات زندگی و ناملایمات اجتماعی، یادآوری کرده است. علاقه فاطمه(س) به عبادت و نیایش با خداوند و قرائت قرآن، ترسیم روحیات فاطمه(س) در ارتباط با فضایل اخلاقی، عفت، حیا، عزت و بخشندگی، حجاب و پاکدامنی و مهمان‌داری، از جمله مباحث کتاب است که از ویژگیهای ممتاز فاطمه زهرا دانسته شده است. نویسنده در پایان، مبارزات سیاسی حضرت فاطمه(س) را در ارتباط با غضب فدک و ولایت امیرمؤمنان و نیز وصایای آن حضرت را تشریح کرده است.

ارباب امانت: اخلاق اداری در نهج‌البلاغه

مصطفی دلشاد تهرانی؛ چاپ هفتم؛ تهران؛ انتشارات دریا؛ ۱۳۷۹؛ حدیث و تربیت؛ فارسی؛ ۲۴۰ص؛ رقعی.

کتاب، حاوی مهم‌ترین مباحث در باره اخلاق کارگزاران حکومت و نظام اخلاق اداری در نهج‌البلاغه است. نویسنده، با محور قرار دادن نامه امام علی به مالک اشتر، و با بهره‌گیری از منابع روایی، به بررسی موضوع یاد شده پرداخته و یادآوری می‌کند که، اگر اخلاق اداری در کار انسان وجود داشته باشد، از یک سو کارکردن را از صورت تکراری و خسته کننده در می‌آورد، و از سوی دیگر موجب رضایت مردم و پیشرفت امور و در نتیجه موجب رضایت خدا می‌شود. مؤلف، به منظور بررسی این

موضوع، ابتدا، ضرورت و جایگاه اخلاق اداری و نقش باورهای دینی را در اخلاق اداری بیان کرده، و سپس، حقوق‌شناسی و وظیفه‌شناسی را به عنوان مبانی اخلاق اداری به بحث گذاشته است. مؤلف، شایسته‌سالاری، قانون‌گرایی، نظارت و بازرسی را به عنوان برخی از تمهیدات و مقومات اخلاق اداری از نگاه امام علی ذکر کرده است. وی در پایان، اصول اخلاق اداری را تبیین و بررسی کرده است.

از محضر رضا(ع)

میر ناصر بوذری؛ چاپ اول؛ تهران؛ نشر عابد؛ ۱۳۸۰؛ حدیث و دعا؛ فارسی؛ ۳۳۶ص؛ رقی.

کتاب، شرح و تفسیر دعای مربوط به امام زمان (عج) است. بر اساس روایاتی، امام رضا(ع) به صحابی وفادار خود، یونس بن عبدالرحمان، دعایی را تعلیم داد و آن را به رسم امانت، نزد وی سپرد، تا مؤمنان با شناخت و انس با آن، حامی امامت امام زمان (عج) در عصر غیبت باشند. در این کتاب، ضمن نقل دعای یاد شده، فراز به فراز آن ترجمه، سپس به تفسیر و توضیح آن پرداخته شده و ضمن بهره‌گیری از آیات و روایات، تلاش شده است تا با نقل روایاتی از امام رضا، بر غنای بحث افزوده شود. نکات مطرح شده در این دعا که در کتاب *مفاتیح الجنان* نیز، پس از دعای «عهد» ذکر شده، محفوظ ماندن و سلامتی امام زمان (عج) و نابودی دشمنان آن حضرت و تبیین مقام و جایگاه امامت است. نویسنده، همچنین با نقل روایت‌هایی از امام رضا(ع) به جایگاه امامت، فضایل غدیر، فضایل اهل بیت(ع)، مقام امام علی(ع) و مراد از تارالله پرداخته و تارالله را شهیدی دانسته که بهای قطرات خونس تنها ذات اقدس الاهی است. نویسنده، همچنین با اشاره به مصایب ائمه، عبارت «و الوتر الموتور» را شرح کرده و امام حسین(ع) را در میان امامان معصوم از جهت ابعاد مصیبت‌ها و ناگواری‌های هم‌تا معرفی کرده است.

اسرار غدیر: گزارش تحلیلی از واقعه غدیر خم

محمد باقر انصاری؛ چاپ اول؛ قم؛ دفتر نشر مولود کعبه؛ ۱۳۷۹؛ حدیث و کلام؛ فارسی؛ ۳۸۴ص؛ وزیری.

پژوهش و تحلیلی است از واقعه غدیر و اسرار آن. نویسنده، با روش تحلیلی و با بهره‌گیری از منابع تاریخی بر این باور است که پیش‌نیاز بررسی عمیق واقعه غدیر، باید همراه با شناخت دقیق از اوضاع اجتماعی، اعتقادی و اخلاقی آن زمان باشد، تا بتوان اعتقاد و شعور مسلمانان آن زمان را به دست آورد. بر این اساس، نویسنده با جمع‌آوری حلقات پراکنده تاریخ و تنظیم آنها، تلاش کرده است تا نقبی به تاریخ بزند و به سبب اصلی ماجرای غدیر خم، که ولایت و امامت علی(ع) است، دست یابد. کتاب از ده بخش تشکیل شده است. در بخش نخست مؤلف به بررسی وضعیت مسلمانان قبل از هجرت و قبل از فتح مکه پرداخته است. مراسم سه روزه غدیر و وجود منافقان در این حادثه، از دیگر محورهایی است که در بخش دوم کتاب مورد بحث قرار گرفته است. بررسی خطبه غدیر از جهت محتوا و سند و متن عربی و فارسی آن، بخشهای چهارم تا هفتم کتاب است. اهداف پیامبر از بیان خطبه غدیر خم و اهتمام امامان معصوم(ع) و یاران آنان به غدیر به عنوان عید ولایت، بخش پایانی کتاب است که فشرده و نتیجه آن است. نویسنده به احتجاج امامان معصوم و یارانشان به این حادثه در اثبات امامت امیرمؤمنان(ع) پرداخته و در پایان، حادثه غدیر در کتبها و اشعار بررسی شده و قصایدی از اشعار به زبان عربی، فارسی، ترکی و هندی را در مدح و ثناء غدیر نقل کرده است. پایان بخش کتاب، نقل زیارت غدیر است.

اسرار فدک

محمد باقر انصاری؛ سید حسین رجایی؛ چاپ اول؛ قم؛ دلیل ما؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ؛ فارسی؛ ۳۰۰ص؛ وزیری.

تحلیل اعتقادی ماجرای فدک، همراه با خطبه حضرت زهرا است که با هفده نسخه مقابله و تدوین شده است. در یکصد کیلومتری مدینه، سرزمینی به نام خیبر بوده که بخشی از آن را دهکده فدک تشکیل می‌داد و چشمه‌هایی پر از آب در پیرامون و باغهای آن جاری بود. ساکنان آن منطقه یهودیانی بودند که در درّهای محکم و با برج و باروی بلند، ساکن بودند. خیبر در سال هفتم هجری به دست پیامبر فتح و فدک بر اساس آیه قرآن، فنی و از آن پیامبر(ص) شد، و وی، آن را به دخترش زهرا(س) بخشید. این ملک، پس از رحلت پیامبر از سوی خلیفه وقت تصاحب گردید و فاطمه زهرا هر چه کوشید تا آن را از چنگ خلیفه به در آورد، توفیق به دست نیاورد و این، سر منشأ یک کشمکش تاریخی در میان مسلمانان شد. بنابراین، دانشمندان هر گروهی برای اثبات نظر و حقانیت ادعای خود، آثاری در این زمینه پدید آوردند که از جمله آنها این اثر است.

مؤلفان در کتاب خود، ماجرای فدک را نه فقط یک رخداد تاریخی، بلکه یک مسئله عقیدتی شمرده‌اند و بر این اساس، تلاش کرده‌اند تا آن ماجرا را تحلیل و تشریح کنند و موضوع فدک را در میان حقوق غصب شده اهل بیت(ع) دارای جایگاه ویژه می‌دانند و خطبه فاطمه را در باره آن، پرده بر داشتن از چهره نفاق دانسته‌اند که با پوشش اسلام‌خواهی، اهل بیت را از صحنه خارج کرد و جریان نهضت اسلامی را منحرف ساخت. آنان هدف خود را از نگارش این اثر، بیان ناگفته‌ها، جمع‌بندی کامل ماجرای فدک و عرضه کامل خطابه تحقیق شده حضرت زهرا(س) دانسته و برای برآوردن هدفشان آن را در نه بخش سامان داده‌اند. بخش نخست، آغاز مسئله فدک، فتح خیبر، بخشوده شدن فدک به زهرا(س) و تصرف آن از سوی آن حضرت در همان زمان رسول خداست. بخش دیگر اقدام علی(ع) و زهرا(س) برای بازگرداندن فدک، و تلاشهای غاصبان برای تثبیت و تصاحب آن به عنوان بیت المال مسلمین و نیز، ریشه‌یابی عقیدتی و اجتماعی ماجراست. نویسندگان، عمدتاً برای نگارش این کتاب از منابع حدیثی شیعه بهره گرفته‌اند و به

تحلیل و تشریح آن واقعه پرداخته‌اند. تحلیل خطابه فاطمه(س) در مسجد پیامبر و بررسی سند و متن آن و کتاب‌شناسی فدک و این خطبه، از دیگر مطالب بخشهای کتاب است. در بخش هفتم و هشتم، متن خطبه فاطمه(س) و تعیین اختلاف نسخه‌ها و ارایه توضیحات لازم برای آنها و ترجمه آن است و آخرین قسمت، پرونده باز فدک است که طی آن، جوانب اجتماعی فدک برای شیعیان و غاصبان فدک بررسی شده است.

اسوه کامل: بررسی مقاطع زندگی و ابعاد نورانی وجود اقدس حضرت زین العابدین سید الساجدین علی بن الحسین(ع)

سید محمد محسن دعایی؛ چاپ اول؛ تهران؛ مؤسسه اطلاعات؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۵۶۴ص؛ وزیری.

کتاب، به تحلیل و بررسی ابعاد زندگی و شخصیت امام سجاد(ع) می‌پردازد. هدف نویسنده، معرفی اجمالی یک الگوی کامل و برتر در همه ابعاد زندگی برای جامعه اسلامی است. گرچه کتاب تاریخی است، اما جنبه کلامی آن در جای جای آن مشهود است. وی، با بهره‌گیری از منابع روایی شیعه، به ویژه بحار/انوار، زندگی امام چهارم را در چهار مقطع بررسی کرده است: ۱. کودکی و نوجوانی، ۲. همراهی آن حضرت با پدر بزرگوارش در قیام عاشورا. ۳. رهبری نهضت عاشورا پس از حادثه کربلا در کوفه و شام تا هنگام ورود به مدینه. ۴. حضور امام سجاد در مدینه تا هنگام وفات. مؤلف، در مقطع چهارم زندگی امام با ترسیم اوضاع سیاسی زمانه و ارتباط آن حضرت با خلفای اموی، برنامه‌های بلندمدت و فعالیتهای امام سجاد در زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و زمینه‌سازی فعالیتهای گسترده امام صادق و امام باقر و انسجام بخشیدن به جامعه شیعی را، مورد کاوش قرار داده است. به نظر نویسنده، زندگانی امام سجاد به خاطر بهره‌مندی از طول مدت امامت و حساسیت

استثنایی عصر ایشان و حضور در نهضت عاشورا، دارای جایگاه ویژه‌ای است.

کتاب در ده فصل تنظیم شده است. مؤلف، ابتدا دورنمایی از زیستنامه امام را ترسیم کرده و آن‌گاه به تفصیل به بیان مطالب مربوط به امام پرداخته است. فصل نخست که از تولد امام آغاز می‌شود، مطالبی را در باره مادر بزرگوار آن حضرت دارد و در ادامه به اثبات مقام امامت آن حضرت می‌پردازد. فصل دوم در کنار پدر زیستن امام تا واقعه عاشورا و حضور امام در آن رخداد است، و آن‌گاه فصل رهبری نهضت پدر فرا می‌رسد که نویسنده، رخدادهای ریز آن را گزارش و بررسی کرده است. صفحاتی از کتاب به دوران حضور امام در مدینه اختصاص یافته و شیوه مبارزاتی امام گزارش شده است. شخصیت امام از جهت علم و عبادت و تقوا و صاحب فضایل و کرامت بودن در فصل پنجم آمده است. شخصیت فرهنگی و دانش امام و مباحث صحیفه سجادیه و رساله الحق در فصل ششم بررسی شده است. بُعد اجتماعی و سیاسی و اقتصادی شخصیت امام در فصلهای بعدی تبیین شده و فصل دهم به شهادت امام سجاده (ع) و مسائل مربوط به آن است.

الإشراف علی فضائل الأشراف

ابراهیم سمهودی مدنی؛ تحقیق و تصحیح: سامی الغریبی؛ چاپ اول؛ بیروت؛ مؤسسة دارالکتاب السلامی؛ مطبعة السرور؛ ۱۴۲۲ هـ / ۲۰۰۲ م؛ سیره و مناقب؛ عربی؛ ۳۵۲ ص؛ وزیری.

تبیین فضایل رسول خدا و خاندان او، موضوع این اثر است. نویسنده با بهره‌گیری از آیات و روایات از منابع معتبر اهل سنت با شیوه نقلی - تفسیری به بیان و شرح فضایی از اهل بیت رسول اکرم و خاندان مطهر او پرداخته و گوشه‌هایی از شخصیت معنوی آنان را نمایان ساخته است. وی، نخست به تبیین فضایی چون طهارت نفس، حرمت صدقه بر اهل بیت، شرافت اصل و نسب آنان و اینکه آنها بهترینهای خلق خدا هستند، توجه نموده و ضمن نقل آیات و روایاتی در این باره با بهره گرفتن

از گفته‌های صحابه و اندیشمندان مسلمان، آنها را شرح و تفسیر کرده است. نقل روایاتی پیرامون لزوم توجه به کتاب الاهی و اهل بیت رسول خدا و اینکه فرزندان فاطمه زهرا پناهگاه است و کشتی نجات آنان‌اند و منزلت و شرافت کامل، تنها در این خاندان یافت می‌شود و دوستی و پیروی آنها لازم و دشمنی و دوری از آنان، موجب عذاب الاهی است، دیگر مباحث کتاب است که نویسنده آنها را شرح کرده است. ذکر نمونه‌هایی از اتفاقاتی که نمایانگر عنایت الاهی و پیامبر و فاطمه (س) به سادات و فرزندان خاندان رسالت است، پایان بخش این نوشته است. محقق کتاب، در پانوشته‌های خود تحقیق نسبتاً جامعی ارائه داده و ضمن رفع برخی از مشکلات متن، تمامی منابع و مأخذ روایات و مطالب مورد استناد مؤلف را بیان کرده است. در آخر کتاب چند سیاهه فنی و علمی نیز برای دسترسی آسان به مطالب آن آمده است.

اصالة المهدویة فی الاسلام

مهدی فقیه ایمانی؛ سید محمد رضا مهری؛ چاپ اول؛ قم؛ موسسه معارف اسلامی؛ ۱۴۲۰ هـ.؛ مهدویت، سیره و کلام؛ عربی و فارسی؛ ۱۶۸ ص؛ وزیری.

این پژوهش، کوششی است مختصر و مستند در توضیح و تبیین و اثبات اصالت موضوع مهدویت در اسلام و تطبیق احادیث متواتر اسلامی بر مهدی منتظر (عج) و اعتراف عالمان اهل سنت به این موضوع. نویسنده، در بررسی هر یک از احادیث وارد شده در باره ویژگیها و نسب امام مهدی و دیگر احادیث مربوط به مهدویت، سیاهه‌ای از منابع و مصادر متعدد اهل سنت و عالمانی که احادیثی در این موضوع نقل و صحت آن احادیث را تأیید کرده‌اند، پرداخته است. وی بر این باور است که احادیث وارده در باره مهدی منتظر، برخوردار از بالاترین درجه صحت است.

نویسنده، پس از بحثی مختصر در باره اولین منادی و طراح موضوع مهدویت و اشاره به برخی از شبهات عالمان سنی و مستشرقان و با ذکر ردیه نویسی عالمان اهل سنت بر منکران مهدی و احادیث مربوط به آن، برخی از احادیث وارد شده را

گزارش کرده و راویان صحابی و غیر صحابی و معترفان به تواتر احادیث مهدویت و مستندات و مصادر دیگر آن را، معرفی می‌کند. «حدیث من مات و لم يعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة» و نقلهای مختلف و مشابه آن، حدیث «المهدی من ولد فاطمة» با نقلهای مشابه «و الحسین» اعتراف به ولادت امام در نیمه شعبان سال ۲۵۵، حدیث کافر بودن منکر مهدی، فرزند امام حسن عسکری بودن مهدی، تألیفات، کتابها و مقاله‌های اهل سنت در باره امام مهدی، از جمله مسائلی است که اهل سنت به نقل این‌گونه احادیث پرداخته‌اند و به صحت آنها اعتراف کرده‌اند. در پایان، فهرستی مستند از مدعیان دروغین مهدویت ارائه شده است.

أعلام الهداية: الإمام جعفر بن محمد الصادق (ع)

لجنة التأليف لمجمع العالمی لأهل البيت (ع)؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز الطباعة و النشر للمجمع العالمی لأهل البيت (ع)؛ ۱۴۲۲ هـ.؛ مناقب، تاریخ و سیره: عربی؛ ۲۵۴ ص؛ وزیری.

اثری است تاریخی در باره امام ششم، امام جعفر صادق، که با روش کلامی به نگارش درآمده و در آن تلاش شده است تا با بهره‌بری از منابع تاریخی و حدیثی اهل سنت و شیعه، مقام معنوی و امامت امام صادق (ع) برای خوانندگان تبیین شود. کتاب که با قلمی روان و به دور از مباحث زاید، به رشته تحریر درآمده، در صدد است تا شخصیت و زندگانی و جایگاه امام صادق را به عنوان تداوم‌بخش نقش معنوی اهل بیت و امام منصوب از سوی پیامبر، معرفی نماید.

کتاب در چهار باب و هر بابی در سه فصل تنظیم شده است. در باب نخست، امام صادق (ع) در یک نگاه معرفی و سخنان بزرگان دینی در باره ایشان نقل می‌شود و جلوه‌ها و ویژگیهای معنوی ایشان، مانند گستردگی دانش، کرامت، مهمان‌نوازی، تواضع، شکیبایی و عبادت، بازگو می‌گردد. باب دوم به خانواده، و تولد و مراحل حیات او و زندگی‌اش در کنار امام باقر (ع) و خطوطی از دوران امام سجاد (ع) و امام باقر (ع) و خطوطی را که امام مشی کرده است؛ مانند پرهیز از

درگیری با حاکمان، تربیت نسلی صالح و تأسیس جامعه‌ای مبتنی بر آرمانهای اهل بیت(ع)، اختصاص یافته است. باب سوم در باره اوضاع سیاسی - اجتماعی دوران امام صادق(ع) و موضع امام در برابر قیام زید، و رخدادهای سیاسی و رویارویی فکری با تحریف‌گران و بدعت‌گذاران است و در همین باب، فعالیت‌های سیاسی - اجتماعی و اخلاقی امام، ترسیم و از نقش امام در تشکیل جمعیت شایستگان و تلاش تربیتی امام صادق(ع) بازگو می‌شود. باب چهارم، به وقایع پایانی عصر بنی‌امیه و آغاز دوران بنی‌عباس و تحولات حاد سیاسی می‌پردازد و شیوه امام، تلاش‌های علمی آن حضرت و فعالیت‌ها و مبارزات بنی‌الحسن و موضع امام در باره آنها گزارش شده و در پایان همین باب، میراث علمی و فرهنگی امام از قبیل مرجع علمی بودن برای اهل سنت و شیعیان و بنیادگذاری مذهب تشیع و بنای اصول و قواعد کلی برای فقه و مبارزه با بدعت‌ها و فهم نادرست از دین و ارائه راه درست استنباط فقهی، آورده شده است.

أعلام الهداية: الإمام حسن بن علی العسكري(ع)

لجنة التأليف لمجمع العالمی لأهل البيت(ع): چاپ اول؛ قم؛ مرکز الطباعة و النشر للمجمع العالمی لأهل البيت(ع): ۱۴۲۲ هـ.؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۲۴۲ص؛ وزیری.

کتابی است تاریخی در باره امام حسن عسکری(ع)، یازدهمین امام معصوم، که با روش کلامی و با قلمی روان و به دور از هرگونه درازنویسی نوشته شده است تا زندگینامه امام عسکری و شخصیت و امامت آن حضرت را معرفی کند. نویسندگان برای دستیابی به اهداف خود، با بهره‌گیری از منابع کهن و جدید اهل سنت و شیعه تلاش کرده‌اند تا مقام امامت امام حسن عسکری و برتری شخصیت وی را جهت پیشوایی مسلمانان و نیز ابعاد شخصیت ایشان را ترسیم و اثبات کنند.

کتاب در چهار باب و هر بابی در سه فصل سامان یافته است. فصل نخست به

زندگی امام حسن عسکری در یک نگاه و بازتاب شخصیت ایشان در کلام الاهی و بزرگان دینی و نمودهای بارز فضایل انسانی امام، مانند گذشت و کرامت و زهد و عبادت و علم پرداخته است. در باب دوم، به تفصیل زندگینامه امام از تولد تا شهادت بررسی شده است و مراحل زندگی امام از کودکی تا امامت و دوران امامت تا پایان، با بررسی و تحلیل حوادث و تحولات و رخدادهای مهم، و از جمله رویدادهای دوران پدرش امام هادی (ع) که امام عسکری در آنها حضور داشته و یا شاهد آنها بوده، و نیز رویارویی امام با حاکمان و سیاستمداران معاصر خود، مبارزه طلبی علمی امام، مسئله خلق و یا حدوث قرآن، توجه امام به شیعیان و مواجهه ایشان با غالیان، و شورشها و قیامهای آن دوران، نصوص امامت امام و شهادت آن حضرت، در این باب آمده است. باب سوم، مربوط به جریانات و خطوط سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، و موضع امام در باره آنها و تحلیلی از شخصیت و حکومت حاکمان دوران امام و شورش زنگی و قیام علی بن زید در کوفه و چگونگی برخورد امام با آنها و سرانجام شهادت امام است. باب چهارم در نیازهای دوران امام و فعالیت امام در چارچوب آنها، جهت پیشوایی مردم و امت اسلامی است. دقت در برقراری ارتباطات خود با حاکمان وقت که بتواند در چارچوب آن ارتباطات، وظیفه خود را به انجام برساند و پرسشهای دینی را پاسخ دهد و از رسالت اسلامی خود حمایت کند و در برابر فرقه‌های منحرف ایستادگی و زمینه را برای پذیرش امام غایب پس از خود فراهم سازد، از مباحث این باب است. در همین باب، وکلا و مدرسه فقهی امام، اصحاب امام، و رویارویی با واقفیه و مفوضه مورد بحث قرار گرفته و فصل پایانی هم به میراث علمی - فرهنگی امام، از قبیل میراث تفسیری، توقیعات، نامه‌ها، مباحث کلامی، سیره نبوی، فقهی و دعایی اختصاص یافته است.

أعلام الهدایة: الإمام الحسن المجتبی (ع)

لجنة التألیف لمجمع العالمی لأهل البیت (ع)؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز الطباعة و النشر للمجمع العالمی لأهل البیت (ع)؛ ۱۴۲۲ هـ؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۲۲۲ ص؛ وزیري.

اثر حاضر، در باره امام دوم شیعیان، امام حسن مجتبی (ع) است که با قلمی روان و به دور از پیچیدگی و حاشیه‌پردازی، نوشته شده و نویسندگان تلاش کرده‌اند با بهره‌گیری از منابع تاریخی و حدیثی اهل سنت و شیعه، زیست‌نامه و شخصیت امام و جایگاه معنوی ایشان را ترسیم کنند. هدف کتاب، ضمن گزارش تاریخ حیات امام حسن مجتبی، دفاع کلامی از شخصیت و عملکرد ایشان و اثبات امامت آن امام است.

کتاب در سه باب و هر باب در سه فصل سامان یافته است. در باب نخست، امام حسن (ع) در یک نگاه معرفی و شخصیت امام از دیدگاه قرآن و زبان پیامبر (ص) و بزرگان و علمای دینی، و فضایل و ویژگیهای اخلاقی ایشان ترسیم شده است. در باب دوم، زیست‌نامه امام و حوادث و رخداد‌های مربوط به ایشان که از تولد امام آغاز می‌شود و مراحل زندگی آن حضرت از کودکی تا پایان عمر پیامبر (ص) و در کنار رسول خدا و دوران خلافت خلفا و عصر خلافت امام علی را در بر می‌گیرد، به تفصیل گزارش شده است. در این مراحل، حضور امام در جریان مباحثه در کنار پیامبر (ص) و بیعت رضوان و فعالیت‌های امام در دوران خلیفه نخست، ماجرای فدک، در دوران خلیفه سوم و حضور در تحولات و رخداد‌های مربوط به او، مرحله سوم حیات امام در دوران امام علی و فعالیت‌های آن حضرت در بیعت با امام، و شرکت در جنگ‌های امام است. باب سوم، دوران چند ماهه خلافت امام و چند ساله امامت او است که جنگ با معاویه و صلح با او و ابعاد و دستاوردها و زمینه‌هایش بحث و بررسی شده است و در همین باب، وقایع دوران پس از صلح و محوریت سیاسی، دینی و اجتماعی امام تبیین، و با مباحث مربوط به شهادت امام پایان یافته است. پایان این بخش و کتاب، معرفی میراث علمی فرهنگی امام است که عبارت است از دیدگاه‌هایی در عرصه‌های قرآن، حدیث نبوی، عقاید، ولایت اهل بیت، اخلاق و تربیت، فقه و دعا.

أعلام الهداية: الإمام الحسين (ع) سيد الشهداء

لجنة التأليف لمجمع العالمی لأهل البيت (ع): چاپ اول؛ قم؛ مرکز الطباعة و النشر للمجمع العالمی لأهل البيت (ع): ۱۴۲۲ هـ. مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۲۴۴ ص؛ وزیری.

اثری تاریخی در باره امام حسین(ع) که با رویکرد کلامی به رشته تحریر در آمده است. در این اثر، تلاش شده با استناد به منابع تاریخی و حدیثی شیعه و سنی، امامت امام حسین و مقام و شخصیت، و زیستنامه آن حضرت، برای خوانندگان بازگو شود. کتاب که، با قلمی روان و به دور از مباحث حاشیه‌ای و زیاده‌گویی نوشته شده، درصدد است تا رسالت معنوی امام حسین(ع) را که همانا مقام امامت است، به گونه‌ای روشن بیان کند، و ثابت نماید که امام، نقش خود را سنجیده و بجا انجام داده است. این اثر در چهار باب سامان یافته است. باب نخست، که سه فصل دارد، با نگاهی گذرا به زیستنامه امام، بازتاب شخصیت امام را در آیات قرآن و سخنان بزرگان دین گزارش کرده و ویژگیها و جلوه‌های شخصیتی امام همانند تواضع، بردباری، شجاعت، عبادت و صراحت را بیان نموده است. زندگینامه امام به گونه‌ای مفصل در باب دوم گزارش شده است که از تولد آغاز، و پس از آن مراحل زندگانی امام، از جمله از کودکی تا امامت، که شامل زندگی امام در دوران پیامبر، در دوران خلفا، در دوران امام علی و در دوران امام حسن می‌شود، بازگو شده است. باب سوم دوران امام حسین و عصر امامت ایشان است و به مناسبت، حکومت معاویه، ویژگیها، و سیاستهای او در ابعاد گوناگون و نیز، یزید و حکومت و شخصیت او و موضع امام در برابر آن دو نیز، مطرح شده است. در پی آن، مسئله بیعت و شروع قیام امام حسین و ماجرای آن و عوامل و انگیزه‌ها و اهداف آن و عدم قیام امام در دوران زمامداری معاویه، بررسی شده و حرکت امام تا واقعه عاشورا و قتل امام و جریان سوزناک آن واقعه پی گرفته شده است. پایان بخش این باب، بررسی دستاوردهای قیام امام و میراث علمی و فرهنگی امام حسین(ع) است که در باره قرآن، سنت نبوی، اهل بیت، امام مهدی، اخلاق و تربیت، عقیده، فقه و دعاست.

أعلام الهداية: علی بن ابی طالب أمير المؤمنين(ع)

لجنة التأليف لمجمع العالمی لأهل البيت(ع)؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز الطباعة و النشر للمجمع العالمی لأهل البيت(ع)؛ ۱۴۲۲ هـ؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۲۴۸ ص؛ وزیري.

اثری تاریخی است که با گرایش کلامی و به منظور معرفی شخصیت امام علی(ع) به عنوان پیشوای مسلمانان پس از پیامبر(ص) و دفاع از آن حضرت و پاسخ دادن به پرسشهایی که در باره آن حضرت ممکن است وجود داشته باشد، نگاشته شده است. این اثر، با قلمی روان و با پرهیز از حاشیه‌پردازی و رعایت اختصار به نگارش درآمده و نویسندگان آن تلاش کرده‌اند، نکات برجسته حیات معنوی و سیاسی اجتماعی امیرمؤمنان(ع) را برای خوانندگان ترسیم نمایند.

کتاب در چهار باب تنظیم شده است. فصل نخست آن، دارای سه فصل است. اولین فصل آن، امام را در یک نگاه معرفی می‌کند و فصل دوم و سوم آن، بازتاب شخصیت امام علی(ع) در وحی و کلام پیامبر و دیگران و جلوه‌های شخصیت او همانند، عبادت، تقوا، زهد، شهامت، مروت، صداقت، عدالت، تواضع و علم است. باب دوم، به زندگی شخصی و اجتماعی آن حضرت و حضورش در کنار پیامبر تا پایان عمر ایشان مربوط است. در این باب که از تولد امام می‌آغازد، نگاهی به دوران کودکی و نوجوانی و جوانی امام تا بعثت پیامبر، دارد و پس از آن، مرحله دوم زندگی امام شروع می‌شود و حضورش در کنار پیامبر و ایمان او به وحی و نبوت و توجه پیامبر به آن حضرت در یوم‌الانذار و ماجرای خوابیدن آن حضرت در بستر پیامبر که به «لیلة المبيت» شهرت یافته است و حضورش در شعب ابوطالب و هجرت به طائف و بیعت عقبه دوم نیز، از جمله موارد حضور او در کنار رسول خدا معرفی شده است. مرحله سوم حیات امام و حضور آن حضرت در کنار پیامبر، در دوران هجرت به مدینه و شرکتش در جنگهای پیامبر، ازدواج او با حضرت زهرا، ماجرای غدیر، درگذشت پیامبر و حضور امام در کنار بستر بیماری رسول خداست. باب سوم را به دوران امامت امام علی پس از پیامبر اختصاص داده‌اند که در آن واقعه سقیفه و انتخاب خلیفه و دیدگاه امام در این باره و مواضع امام در دوران خلافت خلفای سه‌گانه نسبت به خلفا و رخدادها و حوادث آن دوران است. باب چهارم به بررسی خلافت امام علی از آغاز و چگونگی حکومت و جنگهایش با ناکین و قاسطین و مارقین

و سرانجام شهادت او در مسجد کوفه و وصایا و دفن او اختصاص دارد. معرفی میراث علمی و فرهنگی امام در عرصه‌های گوناگون علم و قرآن و سنت، توحید و نبوت، امام مهدی، فلسفه عبادات و اخلاق و مناجات و نیز نهج‌البلاغه، پایان بخش این باب و کتاب است.

أعلام الهداية: الإمام علي بن الحسين زين العابدين(ع)

لجنة التأليف لمجمع العالمی لأهل البيت(ع)؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز الطباعة و النشر للمجمع العالمی لأهل البيت(ع)؛ ۱۴۲۲ هـ.؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۲۲۸ ص؛ وزیری.

بژوهشی است تاریخی - کلامی در باره زندگانی و بیان شخصیت علمی و سیاسی امام سجاد، امام چهارم شیعیان که با قلمی روان و با رعایت اختصار، نگارش یافته و امامت امام سجاد را معرفی و به پرسشهای مقدر در باره آن امام پاسخ داده است. نویسندگان کتاب، تلاش کرده‌اند تا اثری جامع در باره امام سجاد فراهم آورند و شخصیت، و جایگاه معنوی و میراث فرهنگی و علمی آن امام همام را به پویندگان علم و دانش و به کسانی که در پی شناخت آن امام هستند عرضه کنند.

کتاب در پنج باب تدوین شده و هر بابی دارای چند فصل و عنوان است. باب نخست سه فصل دارد که در آن با نگاه اجمالی به زندگانی امام سجاد و بیان بازتاب شخصیت وی در نگاه دیگران و نمودهای شخصیت آن حضرت همانند حلم و سخاوت، همزیستی با فقرا، صدقه دادن، زهد، انابه و رفتار خانوادگی گزارش شده است. باب دوم، به گزارش و تحلیل حیات معنوی و سیاسی - اجتماعی امام سجاد(ع) اختصاص یافته و در آن، دوران کودکی و مراحل حیات ایشان از کودکی تا امامت و دوران امامت وی بررسی شده است. در همین بخش، اوضاع سیاسی در زمان مرگ معاویه، نصوص مربوط به امامت امام سجاد، حضور امام در عاشورای امام حسین(ع)، و برخوردش با یزید در مجلس وی و بازگشت امام از کربلا به مدینه و فعالیت‌هایش در مدینه پس از ماجرای شهادت امام حسین و سرانجام شهادت آن

حضرت، گزارش و تحلیل شده است. در باب چهارم، با نگاهی به نقش رسالی اهل بیت در تداوم حیات اسلام و وقوع انحرافهایی که در میان اُمت اسلامی واقع شده، آغاز می‌شود و دوران امام سجاد از نگاه یاد شده تحلیل و مبارزات فکری و اجتماعی و علمی امام تبیین می‌شود، و در همین فصل، شماری از ویژگیهای عبادی امام در نماز و حج و روزه و دعا تشریح می‌گردد. فصل پنجم کتاب، در میراث فرهنگی و علمی امام سجاد در باره قرآن، حدیث، اعتقادات، فقه، و احتجاجات است و در سه فصل از همین باب، به رساله حقوق امام و صحیفه سجادیه نگاهی تحلیلی شده و مدرسه امام سجاد(ع) و تربیت و آموزش شاگردان گزارش گردیده است.

أعلام الهداية: الإمام علي بن محمد الهادي(ع)

لجنة التأليف لمجمع العالمی لأهل البيت(ع): چاپ اول؛ قم؛ مرکز الطباعة و النشر للمجمع العالمی لأهل البيت(ع)؛ ۱۴۲۲هـ.؛ مناقبه، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۲۴۴ص؛ وزیري.

پژوهشی است در باره زیست‌نامه و شخصیت و امامت امام هادی، امام دهم شیعیان. در این کتاب که با رویکرد کلامی نوشته شده، تلاش شده است تا ابعاد شخصیت امام هادی به صورتی روان و به دور از زیاده‌گویی و حاشیه‌پردازی و با بهره‌بری از کتابهای تاریخی و حدیثی عامه و خاصه، ترسیم شود. نویسندگان، تلاش کرده‌اند تا به پرسشهایی که در اذهان مردم در باره امام وجود دارد پاسخ دهند و امامت و شایستگیهای آن حضرت را بر این مقام به اثبات برسانند.

کتاب در چهار باب تنظیم شده و هر بابی دارای چندین فصل است. در باب نخست، امام هادی در یک نگاه و شخصیت وی از زبان بزرگان و رجال دینی معرفی شده و نمودهایی از فضایل انسانی آن حضرت مانند کرم، زهد، کار کردن، عبادت و اجابت دعا بازگو شده است. باب دوم به زیست‌نامه امام و تحولات و مراحل زندگانی امام اختصاص دارد. در این باب که از کودکی امام شروع شده، حضور امام در کنار پدرش و حوادث این دوره، و خلفای معاصر آن حضرت گزارش شده است.

باب سوم در بارهٔ سیر حرکت رسالی اهل بیت تا دوران امام هادی و حاکمان آن روزگار و موضع امام در بارهٔ تحولات سیاسی و حاکمان و برخوردهای سخت حاکمان با امام و شورشها و قیامهای آن زمان و حرکت علویون و خطوط سیاسی، فرهنگی و اقتصادی و موقعیت و موضع امام در برابر آنها و برخوردهای بنی عباس با امام است. باب چهارم در بارهٔ نیازها و مطالبات دوران امام هادی و رفتار سنجیدهٔ امام در برابر این خواستها، از قبیل پرهیز از تحریک حاکمان، پاسخ‌گویی به شبهه‌های دینی و تلاش برای گسترش اندیشه و افکار خود، و کوشش برای تأسیس جمعیت صالح و رویارویی با غالیان، و آموزش زیارت‌های جامعه و غدیر است. معرفی مدرسهٔ امام هادی و میراث علمی آن حضرت، از قبیل تفسیر و کلام و فقه و اخلاق و تلاشهای فرهنگی و اصحاب امام، پایان بخش این باب و کتاب است.

أعلام الهداية: الإمام علي بن موسى الرضا(ع)

لجنة التأليف لمجمع العالمی لأهل البيت(ع)؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز الطباعة و النشر للمجمع العالمی لأهل البيت(ع)؛ ۱۴۲۲هـ؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۲۵۴ص؛ وزیری.

اثری است در بارهٔ زندگی، شخصیت و امامت امام هشتم. کتاب، با رویکردی کلامی، تاریخ حیات امام هشتم، حضرت علی بن موسی الرضا(ع) را با قلمی روان و به دور از حاشیه‌پردازی تشریح کرده و به مسائل مهم حیات سیاسی و نقش معنوی امام رضا پرداخته و تلاش کرده است، به گونه‌ای به پرسشهای مطرح در بارهٔ آن حضرت پاسخ درخور بدهد و علاقه‌مندان به اطلاعات مربوط به امام را با ایشان آشنا کند.

مطالب کتاب در چهار باب تنظیم شده است. باب نخست، در سه فصل، و در فصل اول، امام رضا را در یک نگاه معرفی کرده و فصل دوم و سوم، در بارهٔ شخصیت امام و بازتاب آن در اندیشه‌ها و مظاهر آن، مانند زهد، سخاوت، مهمان‌داری، عبادت و تقوا و دانش آن حضرت است. باب دوم از تولد امام آغاز و مراحل حیات فردی آن حضرت ترسیم می‌شود و مدت زمان زندگی امام با پدر

بزرگوارش امام کاظم(ع) و مسائل مهم دوران امام کاظم، مباحث فصل سوم این باب است. باب سوم، از غم امام در رحلت پدرش آغاز و مواجهه امام رضا(ع) با هارون الرشید و زوایای آن گزارش می‌شود. فراهم شدن گشایش نسبی برای امام، در مقام یک پیشوای معنوی، و رویارویی ایشان با انحرافات همانند انحراف فکری، تاراج اموال مسلمانان و انحراف اخلاقی و سیاسی، مباحث دیگری است که نویسنده آنها را پی گرفته و وضعیت بسیار دشوار روزگار امام و حکومت خشن هارون و پسرش امین را گزارش کرده و دوران قبل از ولایتعهدی امام و نقش و فعالیت آن حضرت در انجام رسالت دینی را بازتاب داده است. باب چهارم کتاب، اختصاص به ولایتعهدی امام و حوادث پس از آن دارد که حوادث و اوضاع اجتماعی و دینی قبل از ولایتعهدی و قبول ولایتعهدی و بیعت برای آن، و حوادث پس از ولایتعهدی و فعالیتهای تبلیغی امام از قبیل زمینه‌سازی برای امامت امام جواد، بسترسازی جامعه برای دولت مهدی(عج) در بر می‌گیرد. همچنین در این باب، شهادت امام و احتجاجات و مدرسه ایشان و میراث علمی آن حضرت در عرصه عقل و قرآن و توحید و نبوت و امامت و غدیر و فقه و تیز سخنان و مواعظ امام، گزارش و تحلیل شده است.

أعلام الهداية: الإمام محمد بن علي الباقر(ع)

لجنة التأليف لمجمع العالمی لأهل البيت: چاپ اول؛ قم؛ مرکز الطباعة و النشر لمجمع العالمی لأهل البيت(ع): ۱۴۲۲ هـ.؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۲۴۲ص؛ وزیری.

اثری است تاریخی در باره امام پنجم، امام محمد باقر(ع) که با گرایش کلامی نوشته شده و هدف آن، ارائه زندگینامه امام و معرفی شخصیت ایشان و اثبات مقام امامت برای امام باقر است. نویسندگان که با بهره‌گیری از منابع تاریخی و حدیثی اهل سنت و شیعه این اثر را فراهم آورده‌اند، تلاش کرده‌اند تا مقام امامت آن حضرت را با معرفی فضایل و برجستگیهای علمی و اخلاقی ایشان به اثبات برسانند و به پرسشهای مطرح در باره امام پنجم به صورت غیر مستقیم پاسخ دهند.

کتاب در چهار باب سامان یافته و هر بابی سه فصل دارد. باب نخست، امام ر در یک چشم انداز معرفی، و بازتاب شخصیت وی را در افکار و اندیشه رجال و بزرگان دینی، نمایانده و مظاهر اخلاقی آن حضرت، از قبیل بردباری، شکیبایی، سخاوت، فقیرنوازی، عبادت، حج‌گزاری و مناجات با خدا را بیان کرده است. باب دوم در تولد امام و دوره‌های گوناگون حیات امام از قبیل دوره پیش از امامت و امامت اوست. باب سوم در جهاد و سیر حرکت رسالی خاندان اهل‌بیت(ع) است که تداومش با جهاد و نقش آفرینی امام باقر(ع) صورت گرفته است. در همین باب، رویارویی امام با حاکمان بنی‌امیه و ویژگیها و خطوط و انحرافات گوناگون در آن دوران و نقش امام در اصلاح انحرافها، سخن گفته شده است. در باب چهارم فعالیت‌های معنوی، فرهنگی، علمی و سیاسی امام با تشکیل جمعیتی صالح و با انگیزه، شهادت و نیز میراث فرهنگی و علمی ایشان از قبیل میراث تفسیری، حدیثی، کلامی، تاریخی، و فقهی بررسی و گزارش شده است.

أعلام الهداية: الإمام محمد بن علي الجواد(ع)

لجنة التأليف لمجمع العالمی لأهل البيت(ع)؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز الطباعة و النشر للمجمع العالمی لأهل البيت(ع)؛ ۱۴۲۲ هـ؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۲۵۲ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره معرفی و بیان شخصیت و زندگی‌نامه امام جواد، امام نهم شیعیان. این کتاب، همانند مشابه‌های خود، با قلمی روان و به دور از حاشیه‌پردازی نوشته شده و تلاش گردیده تا چهره‌ای روشن از امام جواد و وقایع مربوط به آن حضرت ارائه دهد. در واقع مؤلفان تلاش کرده‌اند تا پرسشهایی را که می‌تواند در باره ابعاد شخصیت و امامت امام جواد مطرح شود، به گونه‌ای پاسخ دهند. در این کتاب از منابع عامه و خاصه برای معرفی شخصیت امام جواد بهره‌بری شده است. البته، نوع نقلها به صورت مضمونی و غیرمستقیم است.

کتاب در چهار باب تنظیم، و باب اول به معرفی امام در چند سطر، نکاتی در باره

شخصیت امام و جلوه‌هایی از وجود آن حضرت، همانند سخن گفتن در گهواره، عبادت، کرامت و مکارم اخلاق او اختصاص دارد. باب دوم در باره دوران کودکی و جوانی امام و زندگی‌اش در کنار پدر است. در همین باب به مناسبت، از رفتار بنی‌عباس با مردم، محمد امین و ضعف شخصیت او، جنگهای خونین برای خلافت مأمون و شخصیت و ویژگیها و بازیگریهای سیاسی او و سرانجام شهادت امام رضا(ع) و امامت امام جواد سخن گفته شده است. در باب سوم ویژگیهای سیاسی، فرهنگی و اقتصادی دوران امام جواد از قبیل ترجمه کتابهای فلسفی به عربی، برپایی مراکز دینی، تأسیس کتابخانه‌ها و رصدخانه‌ها و اوضاع حاکمیت بنی‌عباس، مشکل طرح خلق قرآن و یا قدیم بودن آن؛ رویارویی امام جواد با مأمون و ازدواج با دختر وی و دلایلش، و خلافت معتصم و مواضع امام در باره او و احضارش به بغداد و شهادت و دفنش در عراق مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. باب چهارم مواجهه امام با مشکلات فکری و انحرافهای ایجاد شده و تلاش برای رفع تردید در باره امامت و پاسخ‌گویی به پرسشهای فقهی، متمرکز کردن شیعیان و تقویت آنها و تلاش برای آماده‌سازی امامت امام هادی و در پایان، میراث علمی امام در تفسیر، کلام، فقه، تاریخ، طب و دعا معرفی شده است.

أعلام الهداية: الإمام موسى بن جعفر الكاظم(ع)

لجنة التأليف لمجمع العالمی لأهل البيت(ع): چاپ اول؛ قم؛ مرکز الطباعة و النشر للمجمع العالمی لأهل البيت(ع): ۱۴۲۲ هـ.؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۲۴۶ ص؛ وزیری.

اثری در باره امام هفتم، امام موسی کاظم(ع) است که در آن با شیوه کلامی، مباحث تاریخی مربوط به امام تحلیل شده و هدف آن، معرفی شخصیت معنوی آن حضرت به عنوان امام منصوب از سوی پیامبر خداست. نویسندگان کتاب کوشیده‌اند تا با بهره‌بری از منابع حدیثی و تاریخی عامه و خاصه، شخصیت امام و نظریاتش را در باره مسائل گوناگون ترسیم کنند و مقام امامت او را به اثبات برسانند.

کتاب با قلمی روان و خوش‌خوان و به دور از حاشیه‌پردازی و مباحث درازدامن و خسته کننده نوشته شده و مطالب آن در چهار باب تنظیم شده است. باب نخست که سه فصل دارد، امام کاظم(ع) در یک نگاه معرفی شده و آن‌گاه بازتاب شخصیت ایشان در سخنان بزرگان دینی آورده شده و سپس جلوه‌های شخصیت امام، همانند فراوانی دانش، عبادت، تقوا، زهد، سخاوت، بردباری، آموزش و احسان، ترسیم گردیده است. در باب دوم، به تفصیل زندگی فردی، معنوی، سیاسی و اجتماعی امام پرداخته شده - که از تولد آغاز می‌شود - و سپس مراحل زندگی امام (در کنار پدر، امامت و رویارویی با هارون الرشید) بازگو شده و زندگی امام در دوران حیات پدرش امام صادق(ع) با تفصیل بیشتری نقل و نصوص امامت ایشان نیز، در همین باب روایت شده است. باب سوم، ویژگیها و خطوط سیاسی و سخت دوران امام و دیدگاههای ایشان در عهد منصور و رویارویی امام با انحرافات و رهبری ایشان در عرصه‌های فکری، دینی و علمی، و نیز، حکومت مهدی عباسی و فرصتهایی که امام در این دوره برای انجام رسالت‌هایش دارد، و از جمله تلاش برای سازمان دادن گروهی صالح و تقویت خط اهل‌بیت(ع) و رفتار امام در حکومت هادی عباسی، مباحث مربوط به رخداد‌های آن دوران است. باب چهارم، به حیات امام در دوران خلافت هارون و نظریات امام در باره آن و فعالیت‌های امام و سرانجام زندانی شدن و شهادت ایشان اختصاص دارد. در همین باب به میراث علمی امام در عرصه‌های گوناگون پرداخته شده که علم و تربیت، بازگویی سیره پیامبر و تلاش برای تقویت امامت، زمینه‌سازی برای امامت امام رضا(ع) و آماده‌سازی مردم برای پذیرش امام مهدی(ع)، از جمله آنهاست.

أعلام الهداية: الإمام المهدي المنتظر خاتم الأوصياء(ع)

لجنة التأليف لمجمع العالمی لأهل البيت(ع)؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز الطباعة و لنشر للمجمع العالمی لأهل البيت(ع)؛ ۱۴۲۲ هـ.؛ مناقب، تاریخ و سیره، عربی؛ ۲۴۶ ص؛ وزیري.

کتابی است در باره امام دوازدهم شیعیان، حضرت مهدی (عج) که با گرایش کلامی و به منظور معرفی شخصیت و فضایل و مقام امامت و وجود فعلی ایشان نوشته شده است. کتاب با بهره‌گیری از منابع تاریخی و حدیثی اهل سنت و شیعه و با قلمی روان و بی‌آنکه به حاشیه پرداخته شود، به نگارش درآمده و در آن، نویسندگان کوشیده‌اند تا ابعاد وجودی امام زمان را تبیین کنند و پرسشهای موجود و شبهه‌های احتمالی در باره آن حضرت را به صورت غیر مستقیم پاسخ دهند.

کتاب در پنج باب و هر بابی در سه و یا چهار فصل تنظیم شده است. باب نخست، به معرفی امام زمان در یک نگاه، و بشارتها و آموزه‌های ادیان گوناگون در باره آن حضرت و آیاتی که در باره ایشان در قرآن نازل شده و دیدگاه اهل سنت در باره وجود و غیبت امام پرداخته است. باب دوم، در باره به دنیا آمدن امام زمان و دوره‌های گوناگون زندگی امام در کنار پدر، از رحلت پدر تا پایان غیبت صغراست. در باب سوم، از غیبت صغرا و دلایل آن و اخبار و روایت‌های موجود در این باره، از پیامبر و امامان معصوم، فلسفه غیبت و دلایل وجود امام و امامت آن حضرت، سخن گفته شده و مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. باب چهارم، در باره غیبت کبرا و دلایل آن در احادیث و نقش و اثر وجودی آن حضرت در حفظ اسلام و پشتیبانی از فقهاست. توجه امام به مؤمنان و وظایف آنان در باره امام زمان نیز، در همین باب تبیین شده است. باب پنجم، در ظهور و علامتهای آن و سیره آن حضرت و ویژگیهای دولت او بر اساس آیات و روایات بررسی شده و از میراث علمی و فرهنگی امام نیز، سخن گفته شده است. سخنانی در باره توحید، فلسفه آفرینش و بعثت انبیا و امامت و پاسخهای کوتاه به پرسش کنندگان، از جمله آن میراثها است.

أعلام الهداية: فاطمة الزهراء سيدة النساء (س)

لجنة التأليف لمجمع العالمی لأهل البيت (ع): چاپ اول؛ قم: مرکز الطباعة و النشر للمجمع العالمی لأهل البيت (ع): ۱۴۲۲ هـ. مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۲۲۸ ص؛ وزیري.

کتاب، سومین بخش مجموعه اعلام الهدایة است که با بهره‌گیری از منابع تاریخی و حدیثی اهل سنت و شیعه تدوین شده و با قلمی روان و به دور از درازگویی و حاشیه‌پردازی به نگارش درآمده است. هدف نویسندگان، معرفی ابعاد شخصیتی حضرت فاطمه زهرا و فضایل و زیستنامه آن حضرت بوده است.

کتاب سه باب و هر بابی سه فصل دارد. باب نخست آن، در باره معرفی فاطمه زهرا در یک نگاه و شخصیت آن حضرت از دیدگاه قرآن و پیامبر و رجال و بزرگان دینی و فضایل و جلوه‌های شخصیتی او از قبیل دانش، مکارم اخلاق، صبر و سخاوت، ایمان و عبودیت و مهربانی و جهاد است. باب دوم خدیجه، مادر حضرت زهرا و ثروت و ازدواجش با پیامبر و موقعیت او و تولد حضرت زهرا و دورانهای زندگی فاطمه زهرا، ازدواج با علی و زندگی با آن حضرت تا وفات پیامبر و از آن زمان تا درگذشت پیامبر است. باب سوم رویدادهای مربوط به دوران چند ماهه زندگی زهرا(س) پس از پیامبر(ص) و موضع ایشان در برابر آن رویدادها از قبیل سقیفه، ماجرای فدک و هجوم به خانه او و موضع‌گیری آن حضرت در باره امامت امام علی است. بخشی از این باب به بیماری و وفات آن حضرت و دفن او اختصاص دارد. در پایان میراث علمی و فرهنگی حضرت فاطمه از قبیل اهتمام به دانش‌اندوزی، تدوین سنت نبوی، معرفی اهل بیت، تلاش برای معرفی مصادر اسلامی و اخلاق و سیاست و تاریخ گزارش شده است و نیز، راویانی که از فاطمه زهرا روایت نقل کرده‌اند، سیاه‌نگاری شده است.

أعلام الهدایة: محمد المصطفی خاتم الانبیاء(ص)

لجنة التألیف لمجمع العالمی لأهل البيت(ع)؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز الطباعة و النشر للمجمع العالمی لأهل البيت(ع)؛ ۱۴۲۲ هـ؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۲۴۸ ص؛ وزیری.

کتاب از جمله مجموعه‌هایی است که مجمع جهانی اهل بیت(ع) جهت معرفی چهارده معصوم فراهم آورده و در آن سعی شده است تا شخصیت پیامبر را به گونه‌ای

موجز و با کاربرد عملی معرفی نماید. این اثر، با عبارات روان و به دور از مباحث حاشیه‌ای و حتی بی‌آنکه به نقل قولهای مستقیم تاریخی و یا حدیثی بپردازد، نوشته شده و در عین حال بخشهایی که نیاز به ذکر مآخذ داشته، مستندنگاری شده است. کتاب با مقدمه‌ای در باره روش قرآن در ارائه گزارشهای تاریخی و ذکر سیره شروع می‌شود و در آن هدف قرآن که هدایت‌گری است یادآوری شده و اینکه قرآن برای رسیدن به این هدف راههای گوناگونی را به کار گرفته و عقل و عقلا را مخاطب قرار داده و برای انسان افقهای جدیدی گشوده است. اصول قرآن در روش تاریخی‌اش، حق، علم، گزارش مستقیم از حوادث و احاطه همه جانبه بر رخدادها، معرفی شده است.

کتاب، دارای پنج باب است. در باب اول در باره روش تاریخ‌نگاری قرآن، مروری بر حیات پیامبر(ص)، سنت، وحی و جلوه‌هایی از شخصیت پیامبران به بحث گذاشته شده است. باب دوم از دوران کودکی تا ازدواج پیامبر را به خود اختصاص داده و باب سوم در باره بعثت و مراحل رسالت پیامبر، و موضع بنی‌هاشم در باره پیامبر و سالهای گشایش کار رسالت پیامبر در مکه تا هجرت است. باب چهارم مربوط به حضور پیامبر در مدینه و رخدادهای اوایل حضور پیامبر در آن شهر از قبیل مؤاخات، بنای مسجد، معاهدات و جنگهای عمده پیامبر است. باب پنجم فتح مکه و مقدمات آن، و گسترش دعوت اسلامی به خارج از مرزهای جزیره العرب و پاک‌سازی شبه‌جزیره از بت‌پرستی و آخرین روزهای حیات پیامبر و رخدادهای آن است و در همین فصل، برخی از معالم و تراث پیامبر نیز معرفی شده است.

الاكتفاء بما روى فى اصحاب الكساء عليهم السلام

سید محمد حسین حسینی جلالی؛ تحقیق و تصحیح: سید محمد جواد جلالی؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی؛ ۱۴۲۲ هـ. / ۱۳۸۰؛ مناقب، حدیث و تاریخ؛ عربی؛ ۹۹۲ ص؛ وزیری.

این اثر، تلخیص کتاب تاریخ مدینه دمشق ابن عساکر (۵۷۱م) در باره اصحاب کساست. عمده محتوای آن پیش از آنکه تاریخی باشد، حدیثی است. در آغاز کتاب، احادیث و اخبار تاریخی همراه با ذکر اسناد خبر و حدیث در باره حدیث کسا بر اساس نقل ابن عساکر آورده شده و در پی آن، روایتی در باره ماجرای کسا بنا به نقل جابر، از فاطمه زهرا نقل شده و آن‌گاه به مباحث مربوط به یکایک اصحاب کسا پرداخته شده است. حدیث‌های برگزیده در موضوعات گوناگون هر یک از اصحاب کسا، با روش حدیث‌نگاری و شماره‌گذاری احادیث به نقل از ابن عساکر در هر بخش با یک سبک و شیوه، ذکر شده است. نسب، نام، القاب، تولد، ازدواج، فرزندان، فضایل و ویژگی‌های هر یک از اصحاب کسا در فصل مربوط آمده و در هر فصلی، بابی به احادیث مشابه در منابع شیعی با عنوان «تعقیبات» اختصاص یافته است.

کتاب یک مقدمه، پنج فصل، یک خاتمه و یک ضمیمه دارد. فصل نخست در باره پیامبر و خصوصیات او، شخصیت، نبوت، سیره‌ها و درگذشت و فرزندان آن حضرت است. فصل دوم در باره حضرت زهرا، زندگینامه، ازدواج، فرزندان، درگذشت و زیارت او است. فصل سوم به احادیث برگزیده در باره امام علی، اسلام او، فضایل، شیعه، احادیث مشهور در باره او، آیه‌های نازل شده مربوط به آن حضرت، علم، مواعظ، وصایا، درگذشت، مرقد و فرزندان او اختصاص یافته است. فصل چهارم در باره امام حسن مجتبی، نام و فضایل، کلمات، صلح، شهادت و محل دفن اوست و فصل پنجم، احادیث مربوط به امام حسین، تولد، فضایل، شهادت، ماجرای کربلا و عاشورا و سر بریده او، حوادث پس از عاشورا، قاتلان و فرزندان ایشان است. خاتمه کتاب در باره امام سجاد و ضمیمه آن در باره امام باقر، زید بن علی، فرزندان امام حسین و امام حسن و نیز، در باره جعفر بن ابی طالب و فرزندان اوست.

إلى علي أو أصلب من الأيام

کمال السید؛ چاپ دوم؛ قم؛ مؤسسه انصاریان للطباعة و النشر؛ ۱۳۸۰؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۱۸۷ص؛ رقعی.

اثری در بیان ابعاد شخصیت و فضایل امام علی است. نویسنده با قلمی روان و ادبی، کوشیده است رخدادهای زندگی امیرمؤمنان را به صورت قصه بازگو کند تا بدین وسیله، فضایل و برتریهای امام علی(ع) را بنمایاند.

کتاب در سه فصل سامان یافته است. فصل نخست با عنوان در سایه محمد(ص)، از اولین حادثه مربوط به امام علی، که همانا تولد او در کعبه است، آغاز می‌شود و از همان ایام چگونگی قرار گرفتن علی(ع) در آغوش و کنار پیامبر تبیین می‌گردد. در این فصل، جوانی امام و آیه‌های نازل شده در شأن او، هجرت امام به مدینه، شرکت در غزوه‌های پیامبر و سایه به سایه با رسول خدا بازگو می‌شود. مؤلف، در فصل دوم، حیات امام علی را پس از رحلت پیامبر گزارش می‌کند که با عنوان «سخت‌تر از روزگار» آمده است. درگذشت پیامبر و نقش امام علی در تجهیز جنازه او، درگذشت حضرت زهرا، خلافت عمر و تصحیح قضاوت او از سوی امام، تشکیل شورای خلافت از سوی عمر، خلافت عثمان، و شورش مردم علیه خلیفه، از جمله مباحث مطرح در این فصل است. فصل سوم، دوران زمامداری امام علی را مورد بررسی قرار داده است. این فصل که «صفین؛ سقوط تمدن» نامبردار شده، بیعت مردم با امام برای خلافت، شروع مخالفت سران جنگ جمل، رخداد جنگ جمل، حضور عایشه در آن جنگ، تحرکات معاویه در شام برای رویارویی با امام، رویداد جنگ صفین، حکمیت برای پایان جنگ، سر برآوردن خوارج و سرانجام شهادت امام، از جمله مباحثی هستند که در این فصل مورد بحث و بررسی قرار داده شده است.

الزام النواصب بإمامة علی بن ابی طالب علیه السلام

مفلح بن حسین (حسن) بن راشد (رشید) بن صلاح بحرانی؛ تحقیق و تصحیح: عبدالرضا نجفی؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ بی‌نا؛ ۱۴۲۰ هـ.؛ کلام؛ عربی؛ ۲۵۰ ص؛ وزیری.

مباحثی است پیرامون حقانیت مذهب امامیه و به بیراهه رفتن دیگر مذاهب اسلامی. این اثر از نوشته‌های قرن نهم هجری است و برای اولین بار تحقیق و احیا

و چاپ شده است. مصحح کوشیده است پاره‌ای از مصادر کتاب را معرفی و نسخه بدلها را نیز در پاورقی ذکر کند. کتاب براساس حدیثی منسوب به رسول خدا که «امت اسلامی به فرقه‌های متعددی تقسیم خواهند شد و تنها یک فرقه از آنان از جمله ناجیان و هدایت یافتگانند» تدوین شده و نویسنده بر این عقیده است که این فرقه ناجیه، فرقه امامیه است و در این خصوص، وی مباحثی را ارائه داده است. در بحث نخست، به شرح اختلافاتی که پس از رسول خدا، میان مسلمانان در اصول و فروع رخ داده و مذهب شیعه دوازده امامی و دیگر مذاهب و میزان اختلاف آنها با یکدیگر را بررسی شده است. بیان آیات و روایت‌هایی که اهل سنت در فضیلت و امامت امام علی(ع) نقل کرده‌اند و نیز اخباری از منابع آنها که گواهی بر عدم صلاحیت پیشوایان آنان دارد، موضوع مباحث دیگر نویسنده در این اثر است. در بخش پایانی، مباحثی در باره نسب ناشایست خلفا و برخی از شخصیت‌های مورد توجه اهل سنت و لغزشهایی که در عقیده و رفتار و گفتار آنها بوده و خود بر آنها اذعان دارند و نیز، اعترافهایی از آنان در باره بر حق بودن امام علی(ع) ارائه شده است.

الم... ذلک الحسین

کمال السید؛ چاپ دوم؛ قم؛ مؤسسه انصاریان للطباعة و النشر؛ ۱۳۸۰ هـ.؛ تاریخ: عربی؛ ۹۴ ص؛ رقعی.

اثری در بررسی نهضت امام حسین و علل و عوامل شکل‌گیری حکومت یزید. نویسنده در این کتاب، ماجرای قیام امام حسین را با نثر ادبی در قالب رمان قصه‌پردازی نموده و تلاش کرده است تا رویکرد انحراف در دین را که پس از رسول الله به وجود آمد و به خلافت یزید انجامید، در قالب عبارتهای ادبی و ساده روان بیان نماید. وی، وقایعی را که برای امام حسین(ع) رخ داده بیان می‌کند و به شرح فرازهایی از آنها می‌پردازد. حضور امام حسین(ع) در مدینه و درخواست بیعت از او، اعزام مسلم به کوفه و حضور و تنهایی او در کوچه‌های آن شهر، حرکت کاروان

امام حسین به سمت کربلا و سخنان امام در باره علت تصمیم خود به خروج از حرم خدا، اتفاقاتی که در کوفه با حضور ابن زیاد همزمان با حرکت امام به سوی کربلا رخ می‌دهد، رسیدن امام به کربلا و فریاد خواهی او، درگیری نظامی یاران امام حسین(ع) با سپاه یزید در نینوا و احتجاجات امام با آنان و سوگنامه کشته‌های عاشورا و مراثی آن، مطالبی هستند که در این کتاب کوچک با بهره‌گیری از احساس و عاطفه به آنها پرداخته شده است.

امامان شیعه و جنبشهای مکتبی

محمد تقی موسوی مدرسی؛ ترجمه: حمیدرضا آذیر؛ چاپ چهارم؛ مشهد؛ بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی؛ ۱۳۷۸؛ سیره؛ فارسی؛ ۳۷۶ص؛ وزیری.

این اثر تحلیل تاریخی مبارزات و جنبشهای مختلف مکتبی شیعیان در عصر حضور امامان شیعه (سالهای ۲۵ تا ۶۱) است. کتاب، ترجمه سخنرانیهای عربی مدرسی در باره جنبشهای یاد شده است و پدیدآورنده، با بهره‌گیری از منابع حدیثی و روایات اهل بیت، مواضع امامان را در باره این جنبشها بررسی کرده است. وی، در بررسی هر یک از این جنبشها و قیامهای علویان که به نوعی بازتاب قیام امام حسین(ع) بوده، زندگی امامان را ملاک کار پژوهش قرار داده و با بیان شمه‌ای از سیره ائمه به تحلیل جنبشهای مکتبی دوران آنها پرداخته و کوشیده است مواضع هر یک از امامان را در برابر جنبش همان عصر روشن سازد و تا حدودی شبهات در باره مشروعیت این جنبشها را بر طرف کند.

محتوا و مباحث این پژوهش در سه فصل سامان داده شده است. فصل نخست، درآمدی است بر پژوهش تاریخ مکتبی و چگونگی و فلسفه بررسی تاریخ. فصل دوم، ویژه بررسی جنبشهای مکتبی و سیاسی در زمان امویان است، که جنبش توانین، آغاز و انجام قیام مختار، جنبش و نهضت زیدیه و برخورد امام باقر و امام صادق با آن و دلایل سقوط امویان، در آن بررسی شده است. فصل سوم که

مفصل‌تر از دو فصل دیگر است، شامل دو مبحث است. در مبحث اول، به برخی از جنبشهای شیعی در زمان بنی‌عباس اشاره کرده و چگونگی جهت‌دهی امامان را به اُمت بازگو می‌کند و در مبحث دوم، زندگی و دوران هر یک از امامان را از هفتمین امام، بررسی کرده و علاوه بر پرداختن به نقش آنان در جنبشهای دینی و سیاسی و چگونگی برخورد آن بزرگان با خلفای عباسی، به نوع مواجهه آنان با مبارزان سیاسی - مذهبی زمان خودشان نیز، اشاره می‌کند. تحلیل‌گر جنبشهای شیعی یاد شده، در آغاز از تاریخ، فهم آن، اختلاف امامان در روش، تمدن، مراحل تاریخی و چگونگی بررسی تاریخ نیز، سخن گفته است.

امام باقر(ع): جلوه امامت در افق دانش

احمد ترابی؛ چاپ اول؛ مشهد؛ انتشارات آستان قدس رضوی؛ ۱۳۷۳؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۱۸ص؛ وزیری.

کتاب به بررسی مختصر زندگی امام باقر(ع) در ابعاد علمی، اجتماعی، سیاسی، اخلاقی و معنوی پرداخته و سیره و سخنان آن حضرت را گزارش کرده است. نویسنده، به منظور نشان دادن جایگاه والای امام باقر(ع) و دیگر امامان شیعه و برجسته کردن نقش ولایت و امامت اهل بیت در عزت و اقتدار دینی و ارزشهای معنوی و حیات سیاسی - اجتماعی آنان و با بهره‌گیری از جوامع روایی و منابع اصلی تاریخی، اثر خود را در پنج فصل سامان داده است. در فصل نخست، به زندگی آن حضرت از ولادت تا رحلت اشاره کرده و افزون بر ذکر نسب و القاب و فرزندان و همسران و چگونگی شهادت وی، از جایگاه، دلایل، ویژگیها و شخصیت الهی و امامت آن حضرت و دیگر امامان سخن گفته است. فصل دوم، به بررسی زندگی علمی، شاگردان و تربیت یافتگان و مواجهه آن حضرت با اقسام انحراف و بدعت و گروههای منحرف فکری پرداخته، و نقش فقهی و کلامی آن امام را در جامعه بازگو کرده است. در فصل سوم، با عنوان زندگی سیاسی امام باقر(ع)، با اشاره به بینش و

منش سیاسی آن حضرت و شرایط سیاسی عصر او، برخورد امام را با خلفای معاصر و نیز با قیام زید بن علی پی می‌گیرد. در فصل چهارم، به زندگانی اجتماعی و فعالیت‌های آن حضرت در رسیدگی به محرومان، دوستان و مؤمنان و پاسخ‌گویی به مردم و دیگر روابط اجتماعی و خانوادگی اشاره شده است. در ادامه این فصل، مختصری در باره سیره عبادی و دعا‌های آن بزرگوار بحث کرده است. فصل پنجم، ویژه حکمت‌های درس‌های امام در موضوعات مختلف کلامی، اخلاقی، اجتماعی و نیز جایگاه علم و عقل و تحصیل دانش امام است.

امامت در پرتو کتاب و سنت

مهدی سماوی؛ ترجمه: حمیدرضا آذیر؛ حسین صابری؛ چاپ دوم؛ مشهد؛ بنیاد پژوهش‌های آستان قدس رضوی؛ ۱۳۷۸؛ کلام؛ فارسی؛ ۵۷۱ص؛ وزیری.

کتاب، ترجمه الامامة فی ضوء الکتاب و السنة، در اثبات نصب امام از سوی پیامبر(ص) است. نویسنده، در آغاز، قطعی بودن صدور یک سخن از معصوم و دلالت آن را، راه رسیدن به حق در یک پژوهش دینی می‌داند و از این رو در این نوشته تلاش کرده است روایت‌های رسیده از پیامبر را در باره امام و خلیفه پس از خود، به‌دقت بکاود و اسناد آنها را موشکافی و بررسی کند.

شیوه نگارنده در این نوشته چنین است که ابتدا حدیث مورد نظر را نقل و در باره سند آن اظهار نظر می‌کند و آن‌گاه به مباحث مطرح شده در آن می‌پردازد و آن را تجزیه و تحلیل می‌نماید.

وی، کتاب را در سه بخش تنظیم کرده است. بخش نخست که پنج فصل دارد، از موضع پیامبر در باره امر خلافت سخن گفته شده و گزینش امام و مواضعی که لازم است در این زمینه بررسی شود، تشریح گردیده و عوامل شبهه برانگیز در امر امامت نیز، بررسی شده است. بخش دوم، نصوص وارد شده از پیامبر در باره خلافت و امام پس از خود، از قبیل حدیث ثقلین، حدیث منزلت، نیز وصایای پیامبر به امام

است که از منابع حدیثی معتبر اهل سنت نقل و کاویده شده است. بخش سوم کتاب، دیدگاه قرآن در باره امامت است. در این بخش، شش آیه از قرآن نقل و تفسیر شده که با نقل اقوالی از دانشمندان اسلامی همراه است. آیاتی مانند، مباحله، خیر البریه، اتفاق در حال رکوع، موده، اکمال دین و تبلیغ رسالت، به بحث گذاشته شده و نویسنده، با هوشمندی و توان بسیار، از عهده مباحث مطرح در باره آنها به خوبی برآمده است.

امامت و مهدویت

لطف الله صافی گلپایگانی؛ دو جلد؛ چاپ پنجم؛ قم؛ دفتر انتشارات اسلامی؛ ۱۳۸۰؛
مهدویت و کلام؛ فارسی؛ ۴۰۰ + ۴۹۴ ص؛ وزیری.

مجموعه‌ای از مقاله‌ها و رساله‌های علمی - تحقیقی درباره ولایت و امامت عامه و خاصه به ویژه امامت حضرت مهدی است. از آنجا که این رساله‌ها به طور پراکنده در مناسبت‌های گوناگون نوشته شده، با همان نام‌ها و عنوانهای مخصوص و به طور مجزاً در این کتاب گردآوری شده است. نویسنده، با بهره‌گیری از آیات، روایات، منابع تاریخی و کلامی، موضوع امامت و مهدویت را به صورت مستدل و تحقیقی بررسی کرده است. وی، در این مقاله‌ها که عمدتاً رویکرد کلامی دارند، به پاسخ‌گویی از شبهاتی پرداخته که در موضوع مهدویت وجود دارد و سعی کرده است با دلایل عقلی و نقلی، ابعاد مباحث مطرح شده را موşkافی نماید. برخی از عنوانهای مقاله‌ها عبارت‌اند از: ولایت تکوینی و ولایت تشریعی، تجلی توحید در نظام امامت، معرفت امام، نظام امامت، فروغ ولایت، اسرار و فلسفه غیبت، اصالت مهدویت، وابستگی جهان به امام زمان، انتظار عامل مقاومت، طول عمر امام عصر، شرح و چگونگی ولادت حضرت مهدی، بشارتهای قرآن و احادیث به ظهور حضرت مهدی و پاسخ به ده پرسش در باره امام زمان.

امام حسن (ع) الگوی زندگی

حبیب الله احمدی؛ چاپ اول؛ قم؛ فاطیما؛ ۱۳۸۱؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۱۹۲ ص؛ رقی.

این اثر، پژوهشی است در سیره عملی و زیستنامه امام حسن مجتبی (ع). کتاب، با هدف ارائه الگوی کامل برای انسان و با بهره‌گیری از کتابهای تاریخ، سیره، تفسیر و حدیث شیعه و اهل سنت تدوین شده و در آن سعی شده است تا امام دوم شیعیان و رفتارها و زندگی شخصی و اجتماعی او، به گونه کاربردی تجزیه و تحلیل شود. نویسنده برای این منظور، در آغاز از جایگاه قرآن و عترت و الگو بودن عترت پیامبر (ص) سخن گفته و برای ادامه بحثها و مطالب خود، کتاب را در سه بخش سامان داده است. بخش نخست به زندگینامه امام حسن (ع) اختصاص دارد که در آن، امام قبل از تولد و تولد، نام‌گذاری، اندام ایشان، مادر و پدر و فرزندان امام و باره‌ای از شبهه‌های مطرح شده در باره آن حضرت، بحث شده است. در بخش دوم فضایل و مناقب آن حضرت گزارش شده و در باره پاره‌ای از آنها توضیحاتی نیز، ارائه شده است. عصمت، حق‌محوری، حبیل الله، برترین بهشتیان و تدبیر امام، شماری از فضایل ذکر شده در این بخش است. نیز حضور امام حسن (ع) در ماجرای مباحله و کسا و نزول آیات قرآن در باره آنها و آیه ذی القربی هم به بحث گذاشته شده است. بخش سوم کتاب که عمده مباحث آن را تشکیل می‌دهد، به سیره امام حسن مجتبی (ع) پیش از امامت و پس از آن، روش متفاوت امامان در موضع گیریه‌ها، درگیری با معاویه، معاویه کیست و عملکرد او چیست؟ و کشتارهای او، جریانه‌های اجتماعی پید و پنهان دوران امام حسن، جنگ امام با معاویه، صلح آن حضرت و سرانجام آن، و شهادت ایشان، اختصاص یافته است.

الإمام الحسن (ع) الكوثر المهدور (دراسة ادبية تظهيرية)

سلیمان کتانی؛ چاپ اول؛ قم؛ دارالکتاب الإسلامی؛ ۱۴۰۹ هـ/ ۱۹۸۹ م؛ تاریخ و سیره؛

عربی؛ ۱۶۸ص؛ وزیری.

تحلیلی است ادبی و شاعرانه از زندگانی و سیره امام حسن مجتبی و شخصیت او. نویسنده که فردی غیر شیعی است، در صدد ارائه الگویی برتر برای نسل حاضر و همه کسانی است که در پی ارزشهای انسانی هستند. وی، از رسالت پیامبر سخن می‌گوید و اینکه بی توجه به تعیین جانشین از سوی رسول خدا، که انتخابش از جوهر رسالت شکل می‌گیرد، و اینکه رسول خدا بر جامعه قیومیت رسالی دارد، چگونه جانشین آن حضرت در سقیفه تعیین شد. سقیفه، انتخاب خلیفه اول، شخصیت زهرا(ع)، عمر بن خطاب و قبایل دوگانه عدنانی و قحطانی، عثمان بن عفان، خلیفه سوم و خلافت او، امام علی و شخصیت و خلافت او و حوادث دوران خلافت امام، موضوعاتی هستند که در بخشهایی از کتاب به بحث تحلیلی گذاشته شده‌اند. نویسنده، سپس به تبیین شخصیت امام حسن مجتبی(ع) پرداخته و به مناسبت، به بررسی ابعاد شخصیت معاویه و اقدامها و رویارویی وی با امام علی و امام حسن(ع) می‌پردازد. مؤلف با ارائه تحلیلی در صدد بازخوانی مباحثی مربوط به امام حسن، از جمله در باره خلافت امام حسن، و واگذاری خلافت به خاطر تداوم رسالت و مصلحت امت و حفظ جان مسلمانان برآمده است و با صلح سفید خواندن صلح امام حسن، آن را پیروزی ارزشهای برتر خوانده است و نه شکست. کتاب که به زبان عربی جدید با رویکرد ادبی نوشته شده، با نگاهی به تاریخ، شخصیت امام حسن و رویکرد سیاسی ایشان و دیگر گونیهای آن دوران را تحلیل کرده است.

امام حسین(ع) شهید فرهنگ پیشرو انسانیت

محمد تقی جعفری؛ چاپ اول؛ تهران؛ مؤسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۶۳۴ص؛ وزیری.

کتاب، تحلیل و بررسی فلسفه نهضت عاشورا است. نویسنده، اساسی‌ترین عامل بروز حادثه عاشورا را عشق و ایمان امام حسین(ع) به اسلام حقیقی می‌داند، اسلامی

که دفاع از حیات انسانی و شرف و حیث الاهی آن، از با اهمیت‌ترین اصول آن است. مؤلف با نگاهی فلسفی، موضوع عاشورا را کاویده و قبل از ورود به مباحث اصلی کتاب، ده مقدمه را که به نظر وی برای تحلیل و تفسیر چنین حادثه‌ای ضروری به نظر می‌رسد، بیان کرده، و آن‌گاه به تشریح و بررسی آنها پرداخته است. وی در مقدمه هشتم خود، از دو رکن اساسی در شخصیت‌های پیشگام انسانیت سخن گفته که هر دوی آنها در حد اعلا در امام حسین(ع) وجود داشته است. آن دو عبارت‌اند از: عامل ارثی، و تعلیم و تربیت و محیط. کتاب در دو قسمت تنظیم شده است، قسمت اول، دست‌نوشته‌های مؤلف و قسمت دوم، سخنرانی‌های وی است. حکمت خداوندی، حقیقت شهادت، عوامل شناخت و داوری صحیح در باره هر حادثه بزرگ، ماهیت یزید و معاویه، اهداف و انگیزه‌های امام حسین(ع)، برخی از سرفصلهای کتاب است.

امام‌شناسی

سید محمد حسین حسینی طهرانی؛ پانزده جلد؛ چاپ اول؛ مشهد؛ انتشارات علامه طباطبائی؛ ۱۴۲۲ هـ.؛ کلام و تاریخ؛ فارسی؛ ۲۹۰ + ۲۸۴ + ۲۳۸ + ۲۴۶ + ۲۷۲ + ۲۳۶ + ۲۹۶ + ۲۷۲ + ۲۹۶ + ۴۵۰ + ۳۷۴ + ۴۱۸ + ۴۵۴ + ۳۹۰ + ۳۷۰ ص؛ وزیری.

اثر حاضر، مجموعه درس‌هایی (۲۲۵ درس) است استدلالی در باره امامت و ولایت، نویسنده با بهره‌گیری از آیات قرآن و روایات وارده از طرق شیعه و سنی، مباحث تفسیری، فلسفی، روایی، تاریخی و اجتماعی درباره امامت و ولایت، به بحث و بررسی این موضوع پرداخته است. مباحث و موضوعات این مجموعه به طور عام درباره ولایت و امامت و به طور خاص امامت و ولایت امام علی(ع) است. وی، به سبک گویندگان مذهبی در سخنان خود از آیه، حدیث، شعر، قصه و ضرب‌المثل برای بیان مقصود و اثبات مدعا بهره گرفته است.

این مجموعه، در برگزیده اطلاعات فراوانی درباره مباحث گوناگون دینی است.

بیشتر مباحث و موضوعات این مجموعه، در باره خصوصیات امام و شرایط رهبری و زعامت، لزوم عصمت در ائمه، و مباحثی در موضوع نبوت عامه مانند شرایط نبوت، عصمت انبیا، لزوم عصمت، آثار و خواص پیامبران است. جلد اول کتاب، درباره عصمت انبیا و امامان؛ جلد دوم، در وصایت امیرمؤمنان؛ جلد سوم، در معرفت امام و شناخت شیعه و آیه تطهیر؛ جلد چهارم؛ در فضایل امیرمؤمنان(ع)؛ جلد پنجم، در ولایت؛ جلد ششم تا نهم، در غدیر؛ و جلد دهم، در حدیث منزلت؛ جلد یازدهم، در علمیت و قضاوت؛ دوازدهم، در علایم امام؛ جلد سیزدهم، در حدیث ثقلین؛ جلد چهاردهم، در مباحث پراکنده‌ای درباره قرآن، سنت، علم جفر و مصحف فاطمه است. جلد پانزدهم، که پایان بخش مجموعه است، با این عنوان سامان یافته است: جمیع پیشگامان در تصنیف و تدوین نهضت اسلام شیعه بوده‌اند. بخش قابل توجهی از این جلد به صحیفه سجادیه اختصاص یافته و بخشی نیز، به قیام زید و شخصیت او و بقیه مطالب پراکنده و در باره حضرت علی اکبر یکی از پسران امام حسین(ع) است.

امام صادق(ع) و مذاهب چهارگانه

اسد حیدر؛ ترجمه: حسن یوسفی اشکوری؛ چاپ اول؛ تهران؛ شرکت سهامی انتشار؛ ۱۳۶۹؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۴۵۴ص؛ وزیری.

تحقیقی است جامع پیرامون شخصیت علمی و تاریخ سیاسی امام صادق(ع). نویسنده در این کتاب، با بهره گرفتن از منابع فقهی و تاریخی و به شیوه تحلیلی، ضمن بررسی زندگانی امام صادق(ع)، سایر مذاهب معاصر آن حضرت را بررسی و ضمن مقایسه آن مذاهب و مکاتب، با مذهب شیعه جعفری، به امتیازات مذهب جعفری بر دیگر مذاهب و افکار پرداخته است. کتاب حاضر را می‌توان دایرة المعارف کوچکی از فقه، حدیث، رجال و تاریخ نه تنها شیعه امامیه، بلکه برای شناخت دقیق سایر مذاهب فکری اهل سنت، به‌ویژه چهار مذهب فقهی اهل سنت (حنفی، حنبلی، شافعی و مالکی) به حساب آورد. نویسنده، ابتدا، حیات امام صادق(ع) را در فاصله دو

دورهٔ امویان و عباسیان تشریح کرده و ضمن بررسی سیاستهای آنان، نوع نگرش و برخورد امام صادق(ع) با جریانات آن روزگار را تحلیل و بررسی کرده است. شاگردان و راویان حدیث امام صادق(ع) که خود دانشگاهی عظیم را تشکیل می‌دادند و بررسی آیات و احادیث ولایت، از جمله آیهٔ تطهیر و حدیث غدیر و ثقلین، از دیگر محورهای کتاب است. محور اصلی کتاب، برخورد فرهنگی و سیاسی امام صادق(ع) با حاکمان جور و امیران دست‌نشاندهٔ آنان و اثبات موقعیت و فضایل اهل‌بیت(ع) در برابر حیل‌های آنان در به انحراف کشاندن افکار و روی گرداندن توجه مردم از اهل‌بیت(ع) به خلفا می‌باشد. نویسنده در این راستا، به علل و انگیزه‌های پیدایش مذاهب فکری و فقهی اهل سنت و جدال آنان با یکدیگر نیز، پرداخته و سپس پیدایش مکتب فقهی شیعه و مذهب جعفری و عوامل گسترش آن را بررسی کرده است. در پایان جلد نخست، تاریخ زندگانی ابوحنیفه و تشتت افکار و اقوال وی و مناظرات ابوحنیفه با امام صادق(ع) و دیدگاه‌های مثبت و منفی در بارهٔ وی نیز، مورد بررسی قرار گرفته است. تاکنون نخستین جلد این اثر، به فارسی ترجمه و چاپ شده است.

امام علی(ع) از طلوع تا غروب

علی حاجی‌وند؛ چاپ اول؛ تبریز؛ انتشارات فروغ آزادی؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۴۴ص؛ وزیری.

این اثر، به بازگویی سیرت دستان از زندگی و شخصیت امام علی پرداخته است. کتاب که به مناسبت سال امام علی(ع) تدوین و منتشر شده، برگرفته از منابع تاریخی و حدیثی اهل سنت و شیعه است و در ده فصل تدوین شده است. نویسنده در این اثر، با ذکر مصادر داستانها، آنها را ترجمه و در قالب عنوان مناسبی قرار داده و هیچ توضیح و تحلیلی فراتر از نقل داستانها ننوشته است. عنوانهای کتاب عبارت‌اند از: فرزند کعبه، برگزیدهٔ خدا، ساده زیست و تهیدست، مرد سیاست، داوری اندیشمند، جوانمرد مبارز، مسئلهٔ خلافت، امانتدار مردم، مرد خانه‌نشین، تنها

مرد کوفه و شهید مظلوم. در زیر هر یک از این عنوانها، به طور میانگین سی داستان کوتاه ذکر شده که خود مستقل و دارای عنوان هستند.

امام علی(ع) الگوی زندگی

حبیب الله احمدی؛ چاپ چهارم؛ قم؛ انتشارات فاطیما؛ ۱۳۷۹؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۲۹۶ص؛ رقعی.

پژوهشی است در زندگی و سیره امام علی(ع). کتاب با بهره‌گیری از قرآن، احادیث، تفاسیر، شرحهای نهج‌البلاغه و کتابهای دست اول و غیر آن به نگارش در آمده و نویسنده، با تألیف آن، کوشیده است تا الگویی انسانی برای رفتار و زندگی اجتماعی و فردی هر انسان مؤمن معرفی کند و برای این امر، بر عصمت اهل بیت(ع) پای فشرده است.

مؤلف، کتاب را در چند بخش به سامان کرده و در آغاز آن، به زیستنامه امام علی(ع) پرداخته است. وی در این بخش، تولد، نام، لقبها، پدر و مادر امام، تربیت او و فرزندانیش را معرفی و به بحث و بررسی گذاشته است. بخش دوم کتاب، به ذکر شماری از فضایل و مناقب امام اختصاص یافته و در ضمن طرح مباحث به توضیح و شرح پاره‌ای از آنها و تبیین معنا و ابعاد آنها پرداخته است. سبقت امام در ایمان، عبادت، زهد، دانش، ایثار، جهاد و حق‌مداری، از جمله فضایل یاد شده است. بخش سوم و چهارم کتاب که به مناسبت طرح الگو نوشته شده، و بخش مهم و عمده کتاب را به خود اختصاص داده، به معیارها و ارزشهای مربوط به امام پرداخته است. چگونگی رهبری، مدیریت، سیره سیاسی، عدالت، سیره اقتصادی و ساده‌زیستی امام تجزیه و تحلیل شده و نمونه‌هایی تاریخی نیز، ذکر شده است. موضع‌گیری امام در برابر خلفای وقت، رخدادهای عصر عثمان و قتل او و حکومت امام علی(ع) و موضع ایشان در برابر مخالفان و جنگهای آن حضرت، از جمله مباحثی است که در کتاب پی‌گیری شده و مواضع ناکثین، قاسطین و مارقین نیز، تشریح و تحلیل شده است.

ترور و شهادت امام، و مزار و زیارت مرقد آن حضرت، پایان بخش کتاب است.

امام علی(ع) انسان کامل

محمود حکیمی؛ چاپ اول؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۷۹؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۱۸۴ص؛ رقعی.

اثری در زندگی، فضایل و شخصیت معنوی امام علی است. کتاب که با زبانی ساده و با بهره‌بری از منابع تاریخی و حدیثی، به‌ویژه کتاب گران سنگ نهج‌البلاغه، نگارش یافته، ضمن اشاره به ولادت امام علی(ع) به پرورش وی در دامان پیامبر گرامی(ص)، از موقعیت ممتاز او در نزد پیامبر(ص) به عنوان برادر و داماد آن حضرت که از ویژگیهای برجسته امام علی(ع) است، یاد می‌کند. در بخشی از این اثر، جنگهای آن حضرت که در دوران پیامبر(ص) رخ داده، سکوت تلخ و خانه‌نشینی بیست و پنج ساله امام پس از رحلت پیامبر(ص)، و سپس به زمامداری رسیدن وی و اهتمام آن حضرت به عدالت و رعایت بیت‌المال مسلمانان گزارش شده است. نویسنده، در ادامه، از اقدامات اصلاحی امام علی(ع) در دوران زمامداری آن حضرت سخن گفته و از عزل فرمانداران نالایق و اخطار به فرمانداران خطاکار نیز یاد کرده است. وی در پایان، با اشاره به سه جنگ امام علی در دوران خلافت خویش با ناکثین قاسطین و مارقین، به مسئله حکمیت در نبرد صفین و پذیرش آن از سوی علی(ع) پرداخته و دلایل و فلسفه آن را تبیین کرده و نتیجه گرفته است که امام علی(ع) در تمام میدانها، الگویی کامل برای انسانها و انسانیت بود. پایان بخش کتاب، گزارشی از زندگانی شریف رضی و پند و اندرزهایی از نهج‌البلاغه امام علی(ع) است.

امام علی برادر محمد رسول خدا

محمد جواد شری؛ ترجمه؛ سید محمد صالحی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات توس؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ و کلام؛ فارسی؛ ۵۵۵ص؛ وزیری.

پژوهشی است نو در باره جایگاه سیاسی امام علی(ع). نویسنده این اثر که لبنانی تبار و مقیم آمریکاست، با بیانی شیوا، مستدل و پرهیز از تعصب و با اتکا بر تاریخ و عمدتاً روایات، دوران حیات پر فراز و نشیب امام علی را، ترسیم کرده و کوشیده است با نگاهی نو، بسیاری از شبهه‌های مربوط به امام علی(ع) را در میان اهل سنت با متانت و ادب پاسخ دهد.

انگیزه نویسنده از تألیف این اثر، معرفی تشیع و ریشه‌یابی موضوع تاریخی - کلامی خلافت و درک درست آن است. کتاب اگر چه در باره ابعاد شخصیت امام علی(ع) است، اما به جزئیات زندگی آن حضرت نیز، پرداخته است. البته، بیشتر توجه نویسنده، بررسی مقام سیاسی - مذهبی امام در اسلام و ارتباط معنوی او با پیامبر و شرکتش در تشکیل یک دولت اسلامی و گسترش ایمان اسلامی است. افزون بر این، او از علی به عنوان جانشین پیامبر یاد کرده و در باره آن بحث می‌کند و در باره سیاست و سیاستمداری امام علی(ع) داد سخن می‌دهد. نویسنده با استفاده از آن دسته از گفته‌های پیامبر(ص) در باره برادری خود با علی، نام کتابش را هم برادر پیامبر گذاشته و در ابتدا زندگی امام را در زمان پیامبر و حضور او را به عنوان یک همراه همیشگی آن حضرت بررسی کرده است. همراهی با پیامبر(ص) در تشکیل دولت، شرکت در جنگهای بدر، احد، خندق و خیبر از جمله موارد همراهی یاد شده است که نویسنده آنها را تحلیل کرده است. وی، سپس به حوادث پس از درگذشت پیامبر پرداخته و بازماندن علی(ع) از عهده‌داری خلافت و رفتار امام را با سه خلیفه، از ابعاد گوناگون واکاویده است. انتخاب امام به خلافت، مخالفتها با وی، دسیسه‌های امویان، طلحه، زبیر، عایشه و جنگهای رخ داده در حکومت امام و ظهور و افول خوارج، از دیگر مباحث کتاب است. در بخش دیگر، به بحث از حکومت در اسلام و رد حکومت موروثی پرداخته شده و حکومت قابل قبول، حکومت منتخب مردم معرفی شده است. نویسنده در این کتاب، خلافت را به مثابه یک روش سیاسی - مذهبی می‌داند که با طبیعت پیام اسلامی سازگار است. پایان کتاب، فهرست اعلام، واژه‌نامه و توضیح کتاب شناسی است.

الإمام علی بن ابی طالب علیه السلام: من حبه عنوان الصحیفة

احمد رحمانی همدانی؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ المنیر للطباعة و النشر؛ ۱۳۷۵/۱۴۱۷ هـ؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۸۱۰ ص؛ وزیری.

اثر حاضر پژوهشی است در فضایل و مناقب امیر مؤمنان و زیستنامه آن حضرت. کتاب با انگیزه اثبات برتری نظریه شیعه در خلافت بلا فصل و امامت حضرت امیر به نگارش درآمده و از آثار حدیثی، تاریخی، تفسیری و آرا و نظریات اندیشمندان و دانشمندان مسلمان، اعم از شیعه و سنی در باره آن حضرت برگرفته شده و در پنج باب سامان یافته است.

این اثر اگرچه در غالب احادیث و اخبار نقل شده، تألیف شده است، اما خود مؤلف نیز، شرح و تفصیلهایی در موضوعهای گوناگون دارد. نویسنده، باب نخست کتاب را به مناقب امیر مؤمنان اختصاص داده که دارای بیست و چهار فصل است و در آن مباحثی از قبیل لقبهای امام، نظریات عالمان عامه در باره ایشان، اتحاد ولایت و رسالت، ولایت امام علی(ع)، احادیث حاوی فضایل امام، امام علی در نگاه پژوهندگان، علم امام، کفر مخالف علی(ع) و حب ایشان، به بحث گذاشته شده است. باب دیگر، دلایل برتری امامان بر دیگر مردمان است که آیات و روایتهای آن و تفصیل و تفاسیر آنها تشریح گردیده است. فصل سوم در باره امام علی(ع) در چهار منزل از منزلگاههای آخرت می‌باشد و در آن از حضور امام در کنار محتضر، حقیقت صراط و منزلت علی و فرزندان و حوض و تقسیم جهنم و بهشت از سوی ایشان و معنای آن سخن گفته شده است. باب چهارم در زندگانی امام از تولد تا شهادت است که آن مقطع تاریخی با ذکر اخبار، احادیث، اشعار و دیدگاههای صاحبان نظر در سی فصل منعکس گردیده است. باب پایانی کتاب، در باره دشمنان امام و لعن بر آنهاست.

امام علی بن موسی الرضا علیه السلام، منادی توحید و امامت

گروه تاریخ اسلام با نگارش محمد جواد معینی؛ احمد ترابی؛ چاپ چهارم؛ مشهد؛

بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۲۰۸ص؛ وزیری.

پژوهشی است در سیره عملی امام رضا(ع) و بررسی زوایای گوناگون زندگانی آن حضرت. این کتاب، با استفاده از منابع تاریخی و حدیثی شیعه و سنی و به شیوه توصیفی - تحلیلی تألیف شده و در یازده بخش سامان یافته است. بخش نخست، سیری اجمالی در زندگانی امام هشتم و بخش دوم، در امامت آن امام است که در آن نصوص امامت و پیدایش واقفیه بازکاوی شده است. شخصیت معنوی، اخلاقی و علمی امام، بخشهای بعدی کتاب را تشکیل می‌دهد. بخشی دیگر از کتاب به تاریخ سیاسی امام رضا(ع) اختصاص یافته و در آن، زندگی هارون الرشید، امین و مأمون، و شخصیت آنها و عقایدشان به صورت اجمال گزارش و بررسی شده است. بخشی از این نوشته هم به خط مشی امام در برابر حکومت‌های دوران خود اختصاص یافته و آن‌گاه سفر امام از مدینه به مرو گزارش شده است. در همین بخش از شخصیت مأمون و سیاست‌های وی، طرح ولایتعهدی حضرت رضا و پذیرش آن از سوی امام و دلایل و پیامدهایش و عهدنامه ولایتعهدی بحث و تحلیل شده است. شهادت امام، عامل آن، زمان و مکان و مرقد امام و، معارفی از امام رضا(ع) و آموزه‌های علمی امام هم به صورت اجمالی در بخش پایانی کتاب گزارش و مأخذ آنها نیز ذکر گردیده است.

امام علی(ع)، در کلام خالق و مخلوق

محمد رضا جوادى؛ چاپ اول؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۴۲۸ص؛ رقعی.

اثری در بررسی شخصیت امام علی(ع) از نگاه محمد تقی جعفری، مترجم و شارح نهج‌البلاغه است. نویسنده، ضمن مطالعه شرح نهج‌البلاغه محمد تقی جعفری، نظریات و نوشته‌های وی را در باره شخصیت امام علی(ع) جمع‌آوری و تلخیص و تهذیب و سپس در پنج فصل تنظیم کرده است. در فصل نخست، به منزلت امام علی(ع) در قرآن و کلمات پیامبر و در فصل دوم که محور کتاب است، به بررسی

شخصیت امام علی(ع) از زبان خودش و به مقام ممتاز علمی و فطانت و شیوه زمامداری آن حضرت پرداخته است. وی، در فصل‌های بعدی کتاب، شخصیت امام علی(ع) را از دیدگاه محدثان و دیگر شخصیت‌های برجسته اسلامی، از جمله مولوی بررسی و تشریح کرده و با ذکر اشعاری از مولانا در رثای آن حضرت، به‌ویژه مدح مولوی از اینار و اخلاص امام در میدانهای جنگ، سخن گفته است.

امام علی(ع) صدای عدالت انسانیت

جرج جرداق؛ ترجمه: مصطفی زمانی؛ احمد بهشتی؛ سید هادی خسروشاهی؛ عطا محمد سردارنیا؛ شش جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ مؤسسه انتشارات فراهانی؛ ۱۳۷۹؛ سیره؛ فارسی؛ ۲۷۲ + ۲۶۸ + ۲۴۰ + ۲۸۸ + ۳۴۱ + ۲۹۲ ص؛ وزیري.

این اثر، تحلیلی است از زندگانی، شخصیت و اندیشه‌های امام علی(ع). نویسنده کتاب که فردی مسیحی و از نویسندگان پر آوازه لبنان است، در این اثر، کوشیده تا ابعاد شخصیت امیرمؤمنان را در مقایسه با شخصیتها، و نظریات وی را در قیاس با قوانین تشریع شده از سوی نهادهای جهانی بکاود و برتری امام و نظریاتش را اثبات نماید. وی این اثر را به روش توصیفی - تحلیلی و با قلمی روان به نگارش درآورده و با بهره گرفتن از منابع تاریخی، به ابعاد زندگانی امام علی(ع) به‌ویژه اندیشه‌های انسانی او پرداخته است.

این اثر، از چنان اهمیتی برخوردار است که مورد توجه اهل نظر و قلم قرار گرفته و به عنوان کتاب سال و از بهترین پژوهشهای موجود در امام علی شناسی شناخته شده است.

نویسنده، برای ارائه برتری شخصیت امام علی(ع)، کتاب را در پنج بخش تدوین و به سامان کرده است. بخش نخست، به طرح مسئله حقوق بشر اختصاص یافته و این موضوع از دیدگاه امام علی(ع) از یک سو و انقلاب کبیر فرانسه و سقراط از سوی دیگر، مقایسه و بررسی شده و در نتیجه، این مطلب به اثبات رسیده که تمامی

مبادی و اهداف حقوق بشر کنونی، ریشه در اندیشه‌های امام علی(ع) دارد؛ مبانی چون عدالت، آزادی کرامت انسانی، صلح، مهر و راستی. نویسنده، ضمن بررسی تطبیقی این موارد، نتیجه گرفته است که اصول مطرح شده در اندیشه‌های امام علی(ع)، بر منشور جهانی حقوق بشر، برتری دارد. وی، همچنین با بررسی اندیشه‌های سقراط در محکوم کردن استبداد و خودکامگی و ریشه‌های سعادت و سعادت‌مندی که از جمله شاهکارهای کهن در مبانی اخلاق و سیاست است، به بررسی تطبیقی دیدگاه‌های امام علی(ع) و سقراط پرداخته و نشان داده است که اندیشه‌های امام علی(ع) که ریشه در عشق و عقل و پیوستگی و وحدت جهان هستی دارد، بر اندیشه‌های ماندگار سقراط هم برتری دارد. بخش دیگر کتاب، در باره شخصیت امام علی(ع) در عصر خود و مقام و موقعیت آن حضرت در زمان پیامبر است که پیامبر او را به عنوان برادر و جانشین خود و پیروانش را رستگاران در قیامت معرفی می‌کند. تقابل و تعامل امام علی(ع) با خلفای معاصر خود و معاویه و پاسداری از ارزشهای فراموش شده و اصول پایمال گردیده و عزت بخشیدن به قومیت عرب، بخش واپسین کتاب است که وی با بررسی حکومت عثمان و حوادثی که منجر به قیام مردم علیه وی شد، به موضع‌گیری‌های امام در برابر این حادثه و پیامدهای آن پرداخته و نتیجه گرفته که آن حضرت تنها چهره بی‌بدیل انسانیت و احیاگر قومیت عربی و مظهر جهانی شخصیت عربی است. کتاب با مقدمه‌ای از نویسنده در باره امام و روش نگارش و ابعاد آن و مقدمه‌ای از میخائیل یغمه، همراه است.

الإمام علی علیه السلام فی آراء الخلفاء

مهدی فقیه ایمانی؛ یحیی کمالی؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسة المعارف الإسلامية؛ ۱۴۲۰ هـ.؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۲۲۴ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در اعترافات خلفا در باره منزلت، شخصیت و فضیلت امام علی(ع). نویسنده معتقد است که شأن و منزلت و مقام رفیع امام علی، از تمام جهات، باعث

شده است حتی مخالفان آن حضرت نیز، در باره فضایل وی لب به اعتراف بگشایند. وی در این اثر کوشیده، تا با استناد به منابع تاریخی و روایی شیعه و سنی و با نقل احادیث نبوی در موضوع افضل بودن علی(ع)، از زبان خلفای نخستین و برخی خلفای اموی و عباسی، اعترافات آنان را بیان کند. نقلیات حدیثی، اعترافات، مراجعات و ارجاعات ابوبکر به امام علی(ع)، نقلیات حدیثی و اعترافات عمر در شأن علی(ع)، فرازهایی از تعبیرات تهنیتی عمر در رابطه با برگزاری مراسم غدیر خم، مواردی از اعترافات عمر در مورد مشکل‌گشایی امام علی(ع)، نقلیات حدیثی، مراجعات و ارجاعات عثمان به علی(ع) سؤالات و ارجاعات معاویه به علی و اعترافات او در باره مقام آن حضرت، نقلیات حدیثی و اعترافات عمر بن عبدالعزیز و مأمون عباسی و جمعی از خلفای بنی‌عباس نسبت به امام علی(ع)، از جمله مباحث کتاب است.

امام علی نماد حکومت حق

عزیز سید جاسم؛ تحقیق و ترجمه؛ موسی دانش؛ چاپ اول؛ مشهد؛ بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی؛ ۱۳۸۱؛ فارسی؛ تاریخ و سیره؛ ۶۰۰ عصف؛ وزیری.

کتاب، ترجمه علی بن ابی‌طالب سلعة الحق است که در باره شخصیت و سیره سیاسی امیر مؤمنان می‌باشد. این کتاب، اثری از نویسنده‌ای عراقی است و رویکرد اصلی نویسنده، ارائه منش سیاسی امام علی است و آن را به روش توصیفی - تحلیلی و با بهره‌گیری از چند منبع تاریخی و حدیثی و عمدتاً نهج‌البلاغه به نگارش در آورده است. وی، کتاب را با یک مقدمه در باره خود و سفرهای علمی و آشنایی‌اش با اندیشمندان مغرب زمین و معطوف بودن ذهنش از دوران کودکی به امام علی، آغاز کرده و برای ارائه چهره‌ای جامع از یک حکومت ایده‌آل کوشیده است تا ابعاد حکومت امام علی را بنمایاند.

کتاب، با یازده فصل سامان یافته است. بخش نخست کتاب از تولد امام که امری بر اساس مشیت خداوند بوده و از اسلام امام و تحمل دشواریهای آن سخن

می‌گوید. و آن‌گاه، توجه ویژه پیامبر به امام و معرفی جایگاه و شخصیت ائ در موقعیتهای گوناگون که حاکی از جانشینی او برای پیامبر بوده است، بازتاب داده شده و شجاعتها و پایمردیهای امام در جنگ و مبارزه منعکس گردیده و در ادامه، دلایل عینی دلاوریهای امام با حضور در کنار پیامبر در غزوه‌ها ترسیم شده است. سیاستهای نظامی امام علی در جنگها، بخش دیگری از مباحث کتاب را به خود اختصاص داده است. سپس نویسنده به ماجرای درگیری امام علی با معاویه پرداخته و در آن، سابقه سیاسی جنگ امام با معاویه بازکاوی شده است. بررسی حکومت امام علی به عنوان نماد حکومت حق، بخش دیگر مباحث نویسنده است که با بیعت با امام شروع شده و در آن دیدگاههای امام در باره حقانیت خود، و نیز، حکومت حق، انتخاب کوفه از سوی امام برای حکمرانی و هدف نبودن حکومت و وسیله بودن آن، بررسی شده است. تقسیم عادلانه بیت‌المال و معرفت الهامی امام علی، عدالت ایشان و دیدگاهها و نمونه‌های آن بازگو شده و مدرسه تربیتی امام معرفی گردیده و در واپسین بخش آن، نهج‌البلاغه و جلوه‌های بلاغتش تبیین شده است.

کتاب، با قلمی روان و خوانا به فارسی ترجمه شده، و مترجم در آغاز، طی مقدمه‌ای در باره مؤلف، شخصیت امام علی و دشواری نوشتن در باره او و شایستگیهایش سخن گفته است.

امام علی(ع) و قرآن:

پژوهشی در تفسیر و روشهای آن در اندیشه امام علی علیه‌السلام

محمد مرادی؛ چاپ اول؛ قم؛ نشر هستی‌نما؛ ۱۳۸۲؛ روش‌شناسی تفسیر : فارسی؛ ۲۶۳ص؛ رقعی.

پژوهشی است در روش‌شناسی تفسیری امام علی(ع). کتاب به روش توصیفی تحلیلی به نگارش درآمده و انگیزه نگارنده از تألیف آن، معرفی شخصیت تفسیری امام علی(ع)، روش شناسی از روایتهای تفسیری برجا مانده از امام و در نتیجه،

بهره‌گرفتن از روش و راه آن امام بزرگوار است. وی در این اثر، از منابع حدیثی و تفسیر و علوم قرآنی فراوانی بهره گرفته و تلاش کرده است تا جایگاه و اهمیت نقش امام علی را در تفسیر قرآن بازگویی کند. او کتابش را در چهار فصل سامان داده است. فصل نخست، نقل سخنان امام در باره قرآن و ویژگیهای این کتاب الهی است. فصل دوم، در باره آرای امام در مباحثی از علوم قرآنی از قبیل اسلوب قرآن، زبان قرآن، تفسیر، تحریف، ناسخ و منسوخ و ظاهر و باطن قرآن است. فصل بعدی کتاب، در باره مقام تفسیری امام از دیدگاه آیات قرآن، سنت نبوی، سخنان امامان و صحابه و قرآن پژوهان می‌باشد. فصل پایانی کتاب که عمده مباحث آن را به خود اختصاص داده است، در باره تفسیر و شرایط تفسیر از نگاه امام علی است و در همین فصل از امام علی (ع) به عنوان کسی که خود تفسیر قرآن است، یاد شده و در ادامه چهار روش تفسیری معرفی شده است که در سخنان بر جای مانده از امام، می‌توان آنها را یافت. کتاب شش فهرست فنی دارد.

امام مجتبی (ع)

سید حسن ابطحی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات بطحا؛ ۱۳۷۶؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۲۶۲ص؛ وزیری.

بررسی تاریخ زندگانی و سیره امام مجتبی (ع)، موضوع این اثر است. نویسنده، این کتاب را با انگیزه ارائه الگوی برتر برای پاسداری از ارزشهای متعالی تألیف کرده و با بهره گرفتن از منابع روایی و تاریخی، به شیوه توصیفی - تحلیلی به بررسی زندگانی امام حسن مجتبی (ع) پرداخته است. وی، ضمن گزارش ولادت آن حضرت، به بحث از همسران امام پرداخته و تعداد آنها را یادآوری و برای تعدد آنها توجیهات و دلایلی را ذکر کرده است. سیمای امام مجتبی (ع) پس از درگذشت مادر و کرامت و بزرگواری آن حضرت، منصوب بودنش به مقام ولایت بر اساس نص الهی و خلافت آن حضرت، از دیگر مطالب مطرح شده در کتاب است. در پی طرح مباحث

مربوط به خلافت امام و دوران آن، به مناسبت، از فعالیت‌های معاویه و نیرنگ‌های او که باعث بی‌وفایی و خیانت یاران و سپاه امام حسن(ع) و بالاخره، صلح تحمیلی با معاویه شد، سخن گفته شده است. نویسنده ضمن بررسی صلح امام و دلایل آن، به برخی از شبهه‌های مطرح شده در این باره نیز، پاسخ داده است. بررسی زندگانی امام(ع) پس از مراجعت به مدینه و شهادت آن حضرت و وقایع پس از آن، از دیگر مطالب کتاب است. پایان بخش کتاب، چهل حدیث از امام حسن مجتبی(ع) در موضوع‌های گوناگون می‌باشد.

امام مهدی(ع) از ولادت تا ظهور

سید محمد کاظم قزوینی؛ ترجمه: حسین فریدونی؛ چاپ اول؛ تهران؛ آفاق؛ ۱۳۷۶؛ مهدویت، سیره و کلام؛ عربی و فارسی؛ ۷۵۰ص؛ وزیری.

کتاب، مشتمل بر گزارش مستند در باره زندگی، ویژگی‌ها، فضایل و راه و رسم امام زمان و بررسی نشانه‌ها و چگونگی حوادث عصر ظهور است که با استناد به آیات قرآن و جوامع حدیثی و نیز، آثار مرتبط با این موضوع نگاشته شده است. این اثر در بیست و چهار فصل تنظیم شده و حاوی موضوعات زیر است: نام و نسب امام زمان، بشارات قرآن، احادیث نبوی و اهل بیت بر وجود و ظهور امام، حسب و نسب مهدی، اثبات ولادت و وجود تاریخی مهدی(ع) (شامل اعترافات عالمان اهل سنت به ولادت مهدی و مختصری از زندگی مادر آن حضرت) چگونگی غیبت صغرا، معرفی نایبان و دیدار کنندگان با حضرت مهدی، غیبت کبرا و چگونگی بهره‌گیری از آن حضرت در زمان این دوره غیبت، به همراه داستان‌های شنیدنی در باره دیدار کنندگان آن حضرت، فلسفه و چگونگی طول عمر آن حضرت، اوصاف و نشانه‌های مهدی، زمان و نشانه‌های ظهور مهدی، (نشانه‌های عمومی، سال ظهور و نشانه‌های حتمی)، مدعیان دروغین مهدویت، چگونگی و محل ظهور، یاران مهدی، خطبه‌های ایشان، اقدامات امام در مکه و مرکز حکومت مهدی و

حضور او در دیگر مکانها، چگونگی حکومت و تسلیم شدن قدرتها در هنگام ظهور، ویژگی اقتصادی، فرهنگی و برکات عصر ظهور، پایان زندگی آن حضرت و پس از آن حضرت (مشمتمل بر مباحثی در باره رجعت)، مترجم، این اثر را با سبکی روان ترجمه کرده است.

الامام المهدي في القرآن و السنة

سعید ابومعاش؛ چاپ اول؛ مشهد: بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی؛ ۱۴۲۲/۱۳۸۰ هـ.؛ تفسیر، کلام و سیره: عربی؛ ۶۰۳ ص؛ وزیری.

اثر حاضر، پژوهشی است درباره وجود و حقانیت امام مهدی با استناد به قرآن و سنت و با بهره‌گیری از منابع حدیثی شیعه و سنی که با انگیزه اثبات و تثبیت حقانیت مهدویت، نگاشته شده است. بر اساس آنچه در روایات آمده، آیاتی از قرآن ناظر به وجود منجی موعود و ظهور وی است که در این کتاب گردآوری شده و در نوع خود می‌توان آن را جامع‌ترین اثر به حساب آورد. این دسته از آیات بر حسب ترتیب سوره‌های قرآن جمع‌آوری و تنظیم شده و روایات مربوط (۱۱۳۶ حدیث) در زیر آنها با ذکر سند و متن حدیث آمده و در موارد ضروری توضیح مختصری داده شده است و در مواردی نیز، با نقل آرای علمای شیعه، ابعاد مسئله به خوبی تبیین شده است. کتاب، به رغم اینکه تفسیر ماثور واکنده از حدیث و روایت است، نویسنده، کوشیده تا با طرح و عنوان‌بندی مطالب، به گونه‌ای، شبهه‌های مربوط به امام زمان را پاسخ بدهد. عمده منابع حدیثی کتاب را، منابع شیعی تشکیل می‌دهد و مؤلف در تدوین آن، به منابع غیر شیعی کمتر رجوع کرده است. البته، همه احادیث نقل شده به صورت مستقیم در ارتباط با موضوع کتاب نیست و گویا مؤلف با برداشت شخصی آنها را بی هیچ توضیحی به مباحث امام مهدی مرتبط دانسته و آورده است. در پایان کتاب، روایاتی در باره وظایف مؤمن در دوران غیبت و سیاهه آیات و موضوعات و مصادر آمده است.

امراة اسمها زینب

کمال السید؛ چاپ دوم؛ قم؛ مؤسسه انصاریان للطباعة و النشر؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ: عربی؛ ۸۰ص؛ رقعی.

پژوهش و وقایع‌نگاری مختصری است در باره حضرت زینب(س) که با قلم ادبی رخدادهای مربوط به آن حضرت پس از عاشورا توصیف شده است. ماجرای حزن انگیز آتش زدن خیمه‌ها، حرکت قافله امام حسین از کربلا به سوی شام، حضور قافله خاندان عصمت و طهارت در کاخ یزید و نقش زینب در آن، حمل سر مبارک امام حسین با کاروان و وارد کردن آن به قصر، بازی کردن یزید با سر مبارک امام، بازگشت به مدینه، عزاداری و نوحه‌سرایی کاروان کربلا پس از بازگشت به مدینه، قصه‌ها و رخدادهایی است که در این کتاب ترسیم شده است و نویسنده کوشیده است با ذکر آنها ابعاد شخصیتی حضرت زینب(س) را بنمایاند.

امیرالمؤمنین علیه السلام

سید علی اکبر قریشی؛ چاپ اول؛ تهران؛ دارالکتب الاسلامیه؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۵۲ص؛ وزیری.

اثری است در هفت قسمت که در آنها فضایل و مناقب و قضاوتها و برخی از رخدادهای زندگی امیرمؤمنان با بهره‌گیری از متون تاریخی، حدیثی و تفسیری نگارش و، تشریح شده است. این اثر که دارای حکایت و داستانهای از امام علی(ع) (۱۲۰ داستان) در ابعاد گوناگون شخصیت آن حضرت، اعم از عقیده، اخلاق، قضاوت، جنگ، غیب‌دانی و قرآن است، با هدف دسترسی آسان و آشنا کردن خوانندگان به فضایل و مناقب امام نگاشته شده است. بخش نخست کتاب، رخدادهایی مربوط به امیرمؤمنان در مکه است که تولد امام در کعبه، شخصیت ابوطالب، درگذشت مادر علی(ع)، حدیث یوم الدار و ماجرای لیلۃ المبیت را در برمی‌گیرد.

در بخش دوم، رخداد‌های مربوط به حضور امام در مدینه، شرکت امام در جنگ‌های پیامبر و سخنان آن حضرت در باره امام گزارش شده است. بخش سوم، شامل قضایایی است که در زمان خلفا برای امام علی پیش آمده است. مانند دفن فاطمه (س)، ماجرای فدک، تبعید ابوذر، دفن سلمان فارسی، امام در شورای خلافت و حدیث مناشده. فصل دیگر، در رخداد‌های دوران خلافت امیرمؤمنان از قبیل جنگ جمل، جنگ صفین، دومة الجندل، خوارج و رفتارهایی از امام علی می‌باشد. غیگووییهای امام و قضایای مربوط، و قضاوت‌های آن حضرت، بخش دیگر مطالب کتاب است. واپسین قسمت کتاب در فضایل امیرمؤمنان و نقل ماجراهایی شگفت در باره آن حضرت و ماجرای شهادت آن حضرت می‌باشد.

امیر المؤمنین اسوه وحدت

محمد جواد شری؛ ترجمه: محمد رضا عطایی؛ چاپ اول؛ مشهد؛ بنیاد پژوهش‌های استان قدس رضوی؛ ۱۳۶۶؛ تاریخ، سیره و مناقب؛ فارسی؛ ۷۳۳ص؛ وزیری.

کتاب، پژوهشی است در باره حیات سیاسی و اجتماعی و معنوی و فضایل امیر مؤمنان علیه السلام. این اثر نوشته روحانی شیعی لبنانی تبار مقیم امریکا و دانش‌آموخته حوزه علمیه نجف اشرف است. وی از عالمان روشنفکر و از نویسندگان در زمینه مباحث اجتماعی، علمی و دینی می‌باشد و این اثرش را در باره علی (ع) با طرحی ابتکاری و با استفاده از منابع فریقین تدوین کرده و کوشیده است که مباحث آن به صورتی پیوسته و زنجیروار به نگارش در آورد. وی کتاب را به گونه‌ای سامان داده که حوادث زندگی امیر مؤمنان پیوسته دیده شود و در این اثر، نظریات متفق و مختلف عالمان مسلمان را در باره امام علی بازگو کرده و از جایگاه سیاسی و مقام خلافت آن حضرت سخن گفته است. او این کتابش را در دفاع از حقانیت خلافت و پیشوایی علی (ع) نوشته، و با نگاهی عقلانی، رخدادها را تحلیل و برای مخاطبان امروزی خود، اثری قابل فهم فراهم آورده است.

کتاب به روش تحلیلی و با نگاهی فرافرقه‌ای نگاشته شده و بنا بر این، داده‌های آن، از منظر تنها یک فرقه نیست.

کتاب با یک خاتمه و چهار بخش و فصلهای متعدد سامان یافته است. نخستین بخش آن، به زندگی امام علی در دوران نبوت پیامبر، فضایل و مناقب امام از قبیل برادر، وزیر و جان نثار پیامبر، و نخستین مسلمان بودن، و حضور و نقش ایشان در جنگهای بدر و احزاب و احد و خیبر اختصاص داده شده و نیز، از علی از زبان قرآن و نخستین زمامدار مسلمانان پس از پیامبر و خاندان حضرت رسول سخن گفته شده است. بررسی حضور و نقش امام علی در دوران خلافت خلفای سه‌گانه، و خلافت ابوبکر و عمر و ماجرای شورای خلافت عمر، شورش علیه عثمان و قتل وی، و تفاوت مشی سیاسی عثمان با شیخین، موضوعات بخش دیگر کتاب است.

مؤلف، پس از بررسی و تحلیل مباحث یاد شده، دوران خلافت امام علی را به بحث گذاشته و از بیعت با امام آغاز کرده است. مخالفت با امام، شروع جنگ جمل و رخداد آن، مباحث دیگر این بخش است. در همین بخش از عبدالله بن سبا و افسانه او نیز، سخن به میان آمده، و جنگ صفین و حوادث پیش و پس آن، حکمیت، پیدایش خوارج و شهادت امام و عدم تداوم حکومت امام علی و دلایل آن، بازکاوی شده است.

موضوع خلافت اسلامی، قانون انتخاب حاکم و اصول اسلامی، آنچه پس از پیامبر در زمینه خلافت و حاکمیت رخ داد، احادیث یوم الانذار، منزلت، ادای امانت، تبلیغ رسالت، تقلین، و آیه تبلیغ، واپسین بخش کتاب را تشکیل می‌دهد. در خاتمه، مقدمه‌ای از واعظزاده خراسانی در باره مؤلف، مقدمه‌ای از مترجم و مقدمه‌ای از نویسنده، در باره کتاب و در پایان آن، چند فهرست فنی آمده است.

امیرالمؤمنین: خلیفه الله، صدیق اکبر و فاروق اعظم

علی دوانی؛ چاپ اول؛ تهران؛ نشر مطهر؛ ۱۳۸۲؛ مناقب و تاریخ؛ فارسی؛ ۲۰۷ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره برخی از ابعاد حیات امام علی(ع). این اثر، به شیوه توصیفی و با بهره‌گیری از کتابهای حدیثی و تاریخی نگاشته شده و در شش فصل سامان یافته است. در فصل نخست، به همراهی امیرمؤمنان با پیامبر در مکه، همراهی امام علی با پیامبر خدا در دوران کودکی، اسلام آن حضرت و ماجرای لیلۃ المیت، پرداخته شده است. با پیامبر در مدینه، حرکت علی(ع) از مکه به مدینه، ازدواج علی(ع) با حضرت فاطمه(س) و برخی از فضایل آن حضرت، مطالبی است که در فصل دوم تشریح شده است. فصل سوم، از شجاعت و قدرت بدنی بی‌نظیر علی(ع) در جنگهای صدر اسلام، در جنگ بدر، بنی‌مصطلق، خندق، بنی‌قریظه، خیبر، ذات‌السلاسل، حنین، جنگ با قبیله طی و در جنگهای به وقوع پیوسته در دوران خلافت آن حضرت مانند: جنگهای جمل، صفین و نهروان بحث شده است. صدقات و اوقاف امیرمؤمنان(ع)، موضوع فصل بعدی است و در همین فصل از موقوفات پیامبر و حضرت فاطمه زهرا نیز، نام برده شده است. فصل دیگر کتاب به امیرمؤمنان و ایرانیان اختصاص دارد. در این فصل، ارتباط امیرمؤمنان با ایرانیان از جهات گوناگون بحث شده است. فتح ایران با نظر امیرمؤمنان، ستایش ایشان از ایرانیان، رفتار علی(ع) با دختران یزدگرد، تقسیم بیت‌المال به طور مساوی میان عربها و ایرانیها از سوی آن حضرت، برخورد وی با ایرانیان در شهرهای مداین و انبار و مطالبی در باره سلمان فارسی گزارش شده است. در فصل پایانی کتاب، اعطای لقب امیرالمؤمنین، خلیفه الله، خلیفه رسول الله، صدیق اکبر و فاروق اعظم به علی(ع) از سوی پیامبر(ص) بررسی شده است.

انسان کامل: معرفت امام و امامت در کلمات دربار حضرت

ثامن الحجج علی بن موسی الرضا(ع)

سید علی طباطبائی؛ چاپ اول؛ قم؛ مطبوعات دینی؛ ۱۳۸۲؛ حدیث و کلام؛ فارسی؛ ۲۳۸ص؛ وزیر.

پژوهشی است در تبیین مقام امامت و شأن امام به عنوان انسان کامل، بر اساس

سخنان نقل شده از امام هشتم، امام رضا(ع). در دانش عرفان هدف از خلق عالم آفرینش را، پدیده‌ای چون انسان کامل می‌دانند. انسان کامل را مفاتیح غیب، امام کاروان نوع انسانی، عارف متصرف در هستی، افضل از ما سوی الله، ولی خدا، مظهر اسم جامع الاهی و صاحب «مقام کُن»، معرفی کرده‌اند که نویسنده کوشیده است با تبیین معنا و ابعاد آن، آن را بر امام معصوم منطبق سازد و چنین انتخابی را، این نکته دانسته که درک حقیقت انسان کامل برای همگان میسر نیست و باید آن را از زبان انسان کامل شنید و از این رو، سخنان امامان معصوم، به‌ویژه امام رضا(ع) را مستند خود قرار داده و برای تبیین نظریات خود، اثر را در پنج بخش فراهم آورده که هر بخشی خود حاوی مطالب بسیاری است. بخش نخست که عنوان امامت دارد، از منصب امامت، ضرورت وجود امام، نقش امام، خاتمیت دین اسلام، محورهای اساسی دین، وحی و تشریع و تفسیر دین، ماجرای غدیرخم، جایگاه امام در دین و تفسیر آن و امام از منظر عرفان، سخن گفته شده است. بخش دوم، در باره امام و شناخت اوست که در چند فصل تنظیم شده است. در این فصلها از رسالت امام، راههای دعوت به سوی خداوند، آداب شناخت امام، شئون وجودی پیامبر خاتم، نور و چراغ بودن امام، عصمت و علم امام، و مباحثی از این قبیل به بحث گذاشته شده است. بخش بعدی، معرفی امام به عنوان انسان کامل است و بخش چهارم از اختصاص عصمت به خاندان پیامبر(ص) سخن رفته است و بخش بعدی، در باره مقام انتصابی امام و علم و نقش امام در میان امت، و از عترت پیامبر بودن امام رضایت خدا از امام، زندگی سیاسی امامان، حلم آنان و برخی دیگر از صفات امام است. در این بخش از حضرت زهرا(س) نیز، سخن به میان آمده است. روی هم، این اثر از سامان و نظم درستی برخوردار نیست. کتاب چندین نمایه فنی هم دارد.

الأنوار البهية فی تواریخ الخُجج الالهية

شیخ عباس قمی؛ چاپ دوم؛ قم؛ مؤسسة النشر الاسلامی؛ ۱۴۲۱ هـ.؛ تاریخ؛ عربی؛ ۴۰۸ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره زندگی چهارده معصوم. کتاب، تألیف ثقة المحدثین، شیخ عباس قمی، مؤلف دو کتاب مشهور *منتهی الامال* و *مفاتیح الجنان* است و برای اولین بار بر اساس نسخه خطی آن به چاپ رسیده است. شیوه کتاب، گزارشی - توصیفی است و نویسنده کوشیده تا با بهره‌گیری از منابع پیشین تاریخی - حدیثی مطالب کتاب را سامان دهد. کتاب با زندگینامه حضرت رسول شروع و با امام زمان پایان می‌پذیرد. مباحث هر فصل که با عنوان «نور» آمده، ولادت، وفات، فضایل و مناقب هر یک از معصومان تشکیل می‌دهد و در پاره‌ای از موارد، سخنانی نیز از آن حضرات نقل گردیده و در باره زیارت برخی از ائمه (ع) نیز، مباحثی ذکر شده است. در فصل مربوط به امام زمان (ع)، نصوص در باره آن حضرت، بیّنات و آیات، متشرفان به محضر ایشان، انتظار فرج، علت غیبت، نشانه‌های ظهور، صفات امام، سیره و فرمانهای دوران ظهور، مباحث آن را تشکیل می‌دهند.

اهل البیت علیهم السلام به لسان اهل بیت علیهم السلام:

فضایل و شناخت معصومین (ع)

حبیب الله صمیمی؛ چاپ اول؛ تهران؛ صبا؛ ۱۳۸۱؛ مناقب و حدیث؛ فارسی؛ ۷۲۶ ص؛ ویرزی.

پژوهشی است در بیان فضایل اهل بیت پیامبر (ص). کتاب مجموعه‌ای حدیثی است که با بهره‌گیری از متون حدیثی و تفسیری شیعه و اهل سنت و به منظور معرفی چهره و شخصیت و مقام اهل بیت و شیعیان آنان فراهم شده است. در این کتاب که آیات و روایتهای مربوط به اهل بیت (ع) گردآوری و در بیست فصل تنظیم شده، نویسنده کوشیده است، ضمن ترجمه متنهاى عربی، با بیانی ساده و با بهره‌بری از داستانها و رخدادهاى تاریخی، توضیحاتی را در باره اهل بیت (ع) بنگارد و مآخذ نقلیات خود را نیز، در پاورقی آورده است. فصل نخست کتاب، در باره اهل بیت از دیدگاه قرآن است و در آن بیش از بیست آیه به همراه احادیث و تفسیر آنها آمده است. فصل دوم، فضایل و عظمت اهل بیت در نهج البلاغه مطرح شده و فصل

سوم در فضایل رسول خداست و فصلهای چهارم تا ششم در معرفی اهل بیت و فضایل آنهاست، و از فصل هفتم تا هجدهم، فضایل یکایک معصومان را از حضرت زهرا تا امام زمان بر اساس روایات بر شمرده است. فصل نوزدهم در ویژگی شیعیان از دیدگاه اهل بیت و فصل بیستم در باره توسل به اهل بیت (ع) است.

اهل البيت فی تفسیر الثعلبی

احمد بن محمود ثعلبی؛ تحقیق و تصحیح: عادل کعبی؛ چاپ اول؛ قم؛ دلیل ما؛ ۱۳۸۱؛ حدیث و تفسیر؛ عربی؛ ۲۸۸ص؛ وزیری.

کتاب، حاوی روایتهای تفسیری و علوم قرآنی نقل شده از اهل بیت (ع) و همچنین روایتهایی که در آنها تصریح و یا اشاره به آیاتی که در شأن اهل بیت نازل شده است، می‌باشد. این مجموعه از تفسیر *الکشف و البیان*، مشهور به تفسیر ثعلبی، گردآوری شده و از سوره حمد تا سوره اخلاص را در بر می‌گیرد. تفسیر ثعلبی از مهم‌ترین تفاسیر اهل سنت و از مصادر تفسیرهای پس از خود است. در این تفسیر، روایتهای تفسیری فراوانی نقل شده که از جمله آنها روایتهای مربوط به اهل بیت (ع) است.

ثعلبی از نادره‌های دوران خود و استاد واحدی نیشابوری است و جایگاه علمی و شهرت تفسیر او، وی را در مقام بلندی نشانده و شهرتش آن را از وصف بی‌نیاز کرده است. محقق این کتاب، به ترتیب از آغاز تا پایان، تفسیر یاد شده را جست‌وجو کرده و هر آنچه را که در آن، روایتهای مربوط به دو موضوع یاد شده را، یافته آورده و به ترتیب نظم فعلی سوره‌های قرآن، آنها را در زیر آیات مربوط قرار داده و منتشر کرده است. در این کتاب، ۴۵۰ حدیث گردآوری شده و محقق، هیچ توضیحی برای آنها نیفزوده است. البته در مواردی، آن دسته از مصادری را که در غیر از تفسیر ثعلبی برای روایتها وجود دارد، مشخص کرده و در پاره‌ای از موارد، واژه‌های دشوار را نیز، معنا کرده و در موارد مبهم، به وجود آنها در اصل کتاب اشاره کرده و در پاورقی

نوشته است. در این کتاب، به جز پیامبر و امام علی(ع) روایت‌هایی هم از سایر امامان معصوم نقل شده است.

اهل البیت فی الکتاب و السنة

محمد ری‌شهری؛ تحقیق: دارالحديث؛ چاپ دوم؛ قم؛ دارالحديث؛ ۱۳۸۲؛ مناقب و حديث؛ عربی؛ ۴۶۶ص؛ وزیری.

اثری حاوی مطالب گوناگون و متنوع در باره اهل بیت(ع) بر اساس آیات و روایات است که به شیوه حدیث نگاری کهن، با طرح عنوان و ذکر مصدر اصلی روایات، تدوین شده و در چهارده باب سامان یافته است. معنای اهل بیت و تعداد و نامهای آنان و ارتباط زنان و اصحاب پیامبر با آن و لزوم و ارزش معرفت اهل بیت و خصایص و نیز، علوم آنان و ابواب و مبادی و صفات این علوم و معرفی شیعیان اهل بیت و نقل پاره‌ای از صفات و خلق و خوی اهل بیت، موضوعاتی هستند که در بخشهای نخست کتاب به آنها پرداخته شده است. سفارش اخلاقی و اجتماعی اهل بیت(ع) و حقوق و فضیلت محبت به اهل بیت و علایم و آثار بغض و محبت به آنان و نیز، سفارشهای پیامبر(ص) به پرهیز از ظلم به آنان و ذکر عواقب ظلم به آنها و دولت آینده اهل بیت و لزوم آمادگی و خواندن دعا برای تشکیل آن دولت و ارزش در انتظار آن بودن، مطالب بخشهای دیگر این اثر است. پرهیز از غلو در باره اهل بیت و براءت آنان از افراد غالی و کفر و هلاکت غالی و معرفی افراد اهل بیت و صفات و شرح حال و حبه به آنها، مطالب دو بخش پایانی این اثر است. شیوه مؤلف در نگارش این کتاب، نقلی است و مؤلف، مطالب را در قالب عنوانهایی آورده و روایات آنها را بدون ذکر سند نقل کرده است. محققان کتاب، منابع احادیث ذکر شده را در پاورقی آورده‌اند و در پایان، فهرستهای فنی و علمی و مصادر و منابع کتاب ارائه شده است. این کتاب، از سوی حمیدرضا آژیر و حمیدرضا شیخی به فارسی ترجمه شده است.

اهل البيت فى المكتبة العربية

سید عبدالعزیز طباطبائی؛ به اهتمام مؤسسه آل البيت عليهم السلام لاحياء التراث؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه آل البيت عليهم السلام لاحياء التراث؛ ۱۴۱۷ هـ.؛ کتاب‌شناسی؛ عربی؛ ۷۲۸ ص؛ وزیرى.

اثرى در کتاب‌شناسی کتابهای موجود در کتابخانه‌های کشورهای عربی در باره اهل بیت(ع) است. مؤلف، که خود از کتاب‌شناسان کم نظیر معاصر است، در این اثر کوشیده است تا کتابهای مربوط به اهل بیت(ع) در کتابخانه‌های عربی را شناسایی و معرفی نماید. وی، با استفاده از فهرست کتابخانه‌های یاد شده و نیز، مراجعه شخصی به آن کتابخانه‌ها، تعداد ۸۵۶ کتاب را در موضوعهای گوناگون در این اثر معرفی کرده است. این کتاب‌شناسی، که به ترتیب حروف الفبا سامان یافته، از «الآل» شروع و با «ینایع المودة» به پایان رسیده است. مؤلف، نام کامل کتاب، نام پدید آورنده، محل چاپ، تاریخ نشر، ناشر، نوع چاپ، شماره و تعداد جلد‌ها و چاپها و شماره فهرست را آورده و مصادر ترجمه نویسندگان، نسخه‌های خطی و یا چاپی موجود هر کتاب را نیز، معرفی کرده است. نمونه‌هایی از مطالب و اشعار ذکر شده در کتاب، سایر تألیفات یک مؤلف نیز، از جمله کارهایی است که نویسنده در این اثر به آن اهتمام ورزیده است. به‌علاوه، برای مزید اطلاع، گاهی هم کتابهایی که مشابه دارند، به آنها ارجاع داده و گاه کتابی را نقد و ارزیابی کرده و نقدهای دیگران را بر آن نقل کرده است. نیز تعلیقه‌های نوشته شده بر کتاب، مصادر مطالب نقل شده در یک کتاب، زندگینامه نویسنده‌ای در کتابهای رجالی و تراجم، مشخص کردن نسخه‌های خطی ناقص، نقلهایی که دیگران از کتابی به عمل آورده‌اند، از دیگر نکات قابل توجه در این کتاب‌شناسی است. کتابهای معرفی شده از حیث محتوا، شامل تاریخ، سیره، فضایل، کلام، دفاعیات، فضایل بنی‌هاشم و قریش، قرائت و شعر می‌شود.

اهل البيت، القيادة الربانية:

دراسة تحليلية عن ولاية اهل البيت على ضوء الكتاب و السنة

محمد کاظم محمد جواد؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسة انصاریان للطباعة و النشر؛ ۱۴۱۷ هـ. / ۱۹۹۶ م؛ کلام و سیره؛ عربی؛ ۳۷۲ ص؛ وزیري.

بژوهشی است در باره اهل بیت به ویژه رهبری معصومان (ع) از نگاه قرآن و سنت. نویسنده با طرح مباحث اختلاف انگیز مذهبی و دینی از صدر اسلام تا کنون و با ارائه راه حل‌های آن، کوشیده است به گونه‌ای مسلمانان را به نقش و هدایتگری رهبران الهی به ویژه اهل بیت پیامبر توجه دهد. در ابتدا، آیات و احادیث مربوط به اهل بیت (ع) را نقل کرده و دیدگاه‌های علمای اسلامی را در باره هر یک در زیر عنوان آنها آورده و آن‌گاه با ارائه دلیل و حجت برای اثبات حقانیت اهل بیت و راه آنها، اقدام کرده است. انگیزه مؤلف در تدوین کتاب کمک به این مسئله است که چون عقیده، امر حیاتی برای هر انسانی است، باید با دلیل آن را انتخاب کند تا بر اساس اعتماد و با تأثیرپذیری از قداست آن معتقد شود و ایمان بیاورد.

کتاب در هشت فصل تدوین شده که عبارت‌اند از: اهل بیت و آیه تطهیر، اولوالامر کیانند؟ برگزیدگی اهل بیت، سنت خداوند، ثقلین، بهترین مخلوق در آیه مباهله، امامان ربانی در سورة دهر، پاداش پیامبر را چگونه برداریم؟ خطبه امام سجاد (ع) و عقب‌گرد، آغاز سقوط است.

اهل البيت و القرآن الکریم

محمد هادی معرفت؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسة الثقافية للمجمع العالمی لاهل البيت؛ ۱۴۱۹ هـ.؛ سیره؛ عربی؛ ۲۳۰ ص؛ وزیري.

کتاب، حاوی مجموعه مباحثی در زمینه نقش اهل بیت در گسترش میراث معنوی اسلام و دفاع از برخی از آموزه‌های قرآنی است که با استناد به جوامع تفسیری و حدیثی فریقین نوشته شده است.

نویسنده که یکی از قرآن‌پژوهان شیعی معاصر است، مباحث این کتاب را ابتدا به صورت سلسله مقاله‌ها در مجله «رسالة الثقلين» ارائه کرده و سپس از سوی مجمع جهانی اهل بیت در این مجموعه تنظیم و چاپ شده است. گفتار نخست این مجموعه، ویژه معرفی اهل بیت عصمت و طهارت به عنوان وارثان واقعی کتاب خدا و حاملان دانش پیامبر است. نقش تربیتی و تعلیمی اهل بیت در تفسیر قرآن به علاوه ارائه نمونه‌هایی از تفاسیر آن بزرگان در باره برخی از «آیات الاحکام» در فصل دوم، بررسی شده است. موضوع کلامی و جنجال برانگیز «بداء» که به عنوان یکی از معتقدات شیعه شمرده شده و از اسباب شبهه به آموزه‌های شیعی است، در فصل سوم مورد بررسی قرار گرفته است. نویسنده در این مبحث، معنای لغوی و اصطلاحی «بداء» را توضیح داده و ادله قرآنی و روایی آن را بیان می‌کند. در فصل چهارم، به تبیین اعتقاد شیعه در نفی تحریف قرآن پرداخته و نه تنها دلایل آشکار مکتب اهل بیت را در نفی تحریف ارائه می‌دهد، بلکه نفی تحریف از قرآن را از بدیهیات تاریخ و ویژگی اعجاز قرآن دانسته و صراحت قرآن و نصوص روایی را مهم‌ترین شاهد آن می‌داند.

اهل البیت و مصلحة الإسلام العلیا

فؤاد کاظم مقدادی؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه الثقافية للمجمع العالمی لأهل البیت (ع)؛ ۱۴۱۹ هـ؛ کلام و سیره؛ عربی؛ ۲۷۴ ص؛ وزیری.

پژوهش و تحلیلی است در شناخت اهل بیت و شیوه‌های عملی آنان در دفاع از اسلام. مؤلف در راستای شناخت اهل بیت رسول خدا و معرفی اصول و روشهای عملی آنان در جهت حفظ و شکوفایی اسلام، با بهره‌بری از آیات و روایات فریقین، این کتاب را به نگارش درآورده و آن را در یک پیشگفتار، سه فصل و یک خاتمه به سامان کرده است. وی در فصل نخست، ولای و محبت اهل بیت را مورد بحث و بررسی قرار داده و ضمن ضروری دانستن آن، شیوه‌های شناخت آنان را معرفی کرده است. تبیین اصول و محورهای اصلی حرکات تعالی‌بخش اهل بیت و رابطه با اسلام،

بحث بعدی نویسنده است. وی، حفظ اسلام در عقیده و تشریع، و حفظ مصلحت اسلام محمدی، و پایداری وحدت مسلمانان را سه محور اصلی گفتار و رفتار اهل بیت دانسته و ضمن تبیین و تشریح این موضوع، رهبری اهل بیت (ع) و سیطره فرهنگ آنان را بر جهان اسلام، عامل وحدت و رشد و شکوفایی و فرهنگ آن معرفی کرده و دلایل خود را در این خصوص بر شمرده است. فصل سوم کتاب، به رهبری اهل بیت، اساس حکومت اسلامی در مدرسه این خاندان و شیوه تعلیم عقیده از سوی آنان، اختصاص یافته است. خاتمه کتاب، به اهل بیت به عنوان پیشوا و فرمانده اتحاد اسلامی نگاه شده است. مؤلف به شبهه‌هایی نیز که ممکن است در این رابطه مطرح شود، پاسخ گفته است. کتاب حاوی چندین فهرست فنی نیز هست.

اهل بیت (ع) یا چهره‌های درخشان در آیه تطهیر

شهاب الدین اشراقی؛ محمد فاضل لنکرانی؛ چاپ چهارم؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۷۴؛ مناقب و تفسیر؛ فارسی؛ ۱۵۳ص؛ رقی.

کتاب، تحقیقی در تفسیر آیه تطهیر است. آیه تطهیر از جمله آیه‌های معروفی است که در شأن اهل بیت پیامبر نازل شده و در منابع کهن فریقین، با اسناد گوناگون نقل شده است. این اثر، در ادامه تفسیر و بررسی این آیه است که با آن، طهارت و عصمت اهل بیت پیامبر (ص) از هرگونه پلیدی و گناه اثبات می‌شود. انگیزه نویسندگان از تدوین این کتاب، پاسخ به برخی از مفسران متعصب اهل سنت، همچون آلوسی و رشید رضا است که ضمن انکار عصمت اهل بیت (ع)، مدعی هستند که این آیه در شأن همسران پیامبر نازل شده است.

نویسندگان در این کتاب با ذکر پنج نکته، ابتدا ارتباط این فراز آیه را با آیات پیش و پس، که در باره همسران پیامبر (ص) است، بررسی و نتیجه‌گیری کرده‌اند که این فراز آیه، مستقل است و درصدد بیان حقیقتی جدای از قبل و بعد خود است. آنان، همچنین به بررسی محتوای آیه پرداخته و ضمن بحث‌هایی دقیق در باره «ارادة خدا»

«رجس» و «اهل بیت» نتیجه گرفته‌اند که مراد از «اهل البیت» در این آیه، علی(ع)، فاطمه(س) و فرزندان معصوم آنان می‌باشد و این همان چیزی است که محدثان شیعه و سنی آن را نقل کرده و پذیرفته‌اند.

اهل سنت واقعی

محمد تیجانی سماوی؛ ترجمه: عباسعلی براتی؛ دو جلد؛ چاپ هفتم؛ قم؛ بنیاد معارف اسلامی؛ ۱۳۷۹؛ رقعی؛ کلام؛ فارسی؛ ۲۶۴ + ۲۶۴ ص؛ رقعی.

بررسی مقایسه‌ای دیدگاه‌های کلامی شیعه و اهل سنت در مباحث اختلافی، موضوع این اثر است. نویسنده که قبل از پذیرش عقیده شیعه، از اهل سنت بوده، در این اثر کوشیده است، ضمن مقایسه میان اعتقادات شیعه و اهل سنت، این نکته را به اثبات برساند که، اهل سنت واقعی همان شیعیان و پیروان اهل بیت(ع) هستند، و راه وصول به سنت پیامبر(ص) تنها از خانه علی(ع) و اهل بیت(ع) می‌گذرد. نویسنده، به روش کلامی و با بهره گرفتن از منابع کلامی، تاریخی و حدیثی، ضمن بررسی دو مفهوم شیعه و سنی به نگاه متقابل این دو دیدگاه به یکدیگر و علت گسترش مذهب اهل سنت، به نصب پیشوایان اهل سنت از سوی حاکمان جور و نصب امامان شیعه از جانب پیامبر پرداخته و آنها را به بحث و بررسی گذاشته است.

بررسی حدیث ثقلین از نظر محتوا و سند در نزد شیعه و اهل سنت، منابع فقه در نزد آنان، دیدگاه شیعه در باره خلفا و دیدگاه اهل سنت در باره آنان، مسئله مرجعیت و تقلید، از دیگر محورهای مورد بحث در کتاب است. بررسی ابعاد شخصیتی پیشوایان اهل سنت، از جمله خلفا، و نیز تعدادی از صحابه مورد قبول اهل سنت، مانند طلحه، زبیر، سعد بن ابی وقاص، عایشه، خالد بن ولید، عبدالله بن زبیر، عبدالله بن عمر و عبدالرحمان بن عوف، از جمله مباحث قابل توجه در این اثر است. پایان کتاب به موضوعهایی چون سنت و قرآن، صحابه، نظام حکومت، اهل بیت(ع)، عصمت پیامبر و تناقض اخبار در نزد اهل سنت و دیدگاه آنان در باره این مسائل، اختصاص یافته است.

با کاروان حسینی از مدینه تا مدینه (امام حسین علیه السلام در مدینه متوره)

علی شاولی؛ ترجمه: عبدالحسین بینش؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ کوثر غدیر؛ ۱۳۸۱؛ تاریخ، سیره و مقتل؛ فارسی؛ ۳۷۶ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره حضور امام حسین(ع) در مکه، و زمان و چگونگی خروج آن حضرت از مدینه در پی درخواست از امام برای بیعت با یزید. نویسنده که از علمای سیره‌نگار اهل بیت(ع) است، در این کتاب کوشیده است با نگاهی نو و با استناد به منابع حدیثی، تاریخی، تفسیری و کلامی عمده شیعی و احياناً اهل سنت، در باره ابعاد حضور کوتاه مدت امام حسین(ع) در مکه به خوانندگان اطلاعاتی جدید بدهد. وی پیش از شروع به مباحث اصلی کتاب، گزارشی از ساختار قبیله‌ای مکه در آن دوران ارائه می‌دهد و آن‌گاه وارد مباحث اصلی شده و آنها را در سه فصل سامان داده، است.

مؤلف در آغاز از ورود امام به مکه و استقبال مردم از ایشان و نامه‌های آن حضرت به ولایت‌های گوناگون و مردم آن دیارها، سخن می‌گوید و آن‌گاه از نخستین شهید نهضت امام حسین در بصره یاد می‌کند و اعزام مسلم به کوفه و خطابه‌های امام در مکه و تبدیل حج امام به عمره مفرده را تشریح می‌نماید. در فصل میانی کتاب، از بنی‌امیه و حکومت محلی اموی در کوفه و تلاش آنها برای تمرکز حکومتشان در شام، و حکومت‌های محلی مدینه، بصره، کوفه، و تحرک آنها در مکه، سخن گفته و توطئه برای دستگیری و یا قتل امام گزارش و تحلیل شده است.

فصل پایانی کتاب در باره تکاپوی مردم در مکه و تلاش‌های عبدالله بن عباس و عبدالله بن جعفر در این زمینه، و دلایل نپیوستن این دو به کاروان امام، دیدار عبدالله بن جابر با امام، و تحرک‌های برخی از صحابه مانند ابوسعید خدری است، و در ادامه، تحرک مردم کوفه و اجتماع آنها و اعزام نماینده از کوفه به سوی امام حسین در مکه، و ارسال پیک‌های فراوان مردم آن دیار به امام و انتظار کوفیان برای عزیمت

امام به سوی مکه و نیز تحرک مردم بصره، گزارش و تشریح شده و از سفر ابن زیاد به کوفه و پیوستگان به کاروان امام در مکه نیز یاد شده است.

با کاروان حسینی از مدینه تا مدینه (امام حسین در مکه مکرمه)

نجم الدین طبسی؛ ترجمه: عبدالحسین بینش؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ کوثر غدیر؛ ۱۳۸۱؛ تاریخ، سیره و مقتل؛ فارسی؛ ۳۵۹ ص؛ وزیری.

کتاب، ترجمه مع الרכب الحسینی من المدینه الی المدینه است که پژوهشکده تحقیقات اسلامی نمایندگی ولی فقیه در سپاه، در زمره سلسله کتابهای تهیه شده خود، آن را سفارش کرده و به چاپ و نشر سپرده است. این پژوهش، از سوی مؤلف به شیوه تحلیلی نگاشته شده و نویسنده آن کوشیده است تا افعهای جدیدی را برای خوانندگان خود باز کند. وی، برای تألیف این اثر از منابع بسیاری بهره گرفته و آن را در دو مقاله و چهار فصل سامان داده است.

مؤلف در مقاله نخست، به عنوان پیش درآمد کتاب، از جریان نفاق و شاخصهای آن و سقیفه، خلافت خلیفه‌های سه‌گانه و دوران معاویه و دستاوردهایش سخن گفته است. دومین مقاله وی، به امام حسین و جریان آن حضرت به عنوان شهید پیروز عاشورا و جدایی خط امویان و اسلام و فروپاشی بنی‌امیه و قیامهای پس از نهضت عاشورا و مقاطع پس از عاشورا تا ظهور امام زمان اختصاص یافته و نویسنده در آن تلاش کرده است تا جریان نفاق و عاشورا را تفکری همیشه جاری و ادامه‌دار معرفی کند. باب نخست فصلهای کتاب، تلاش برای بیان تصحیح خطایای تاریخی و مطالعه انتقادی تاریخ حرکت امام حسین(ع) است. مؤلف در این فصل از منزلت امام حسین، خبر دادن از شهادت وی، دیدگاه آن حضرت در باره صلح برادرش با معاویه، موضع معاویه در باره امام حسین(ع) و مراقبت از او، خطوط نامه‌های معاویه به امام و دلایل عدم اقدام امام(ع) بر ضد معاویه سخن گفته است. در فصل دوم از روش امام در برابر معاویه سخن گفته شده و تلاش امام حسین برای تبیین حقایق و

رویارویی وی با بیعت با یزید، و در فصل بعدی، ماجرای مرگ معاویه، بیعت گرفتن برای یزید و از جمله درخواست بیعت از امام ترسیم شده است. در ادامه ماجرای خروج امام از مدینه و سوگواری برای امام در همان زمان خروج از مدینه، و اعضای کاروان و دیدارهای میان راه تشریح شده است. نگاه نویسنده در پرداختن به ماجراهای تاریخی، عمدتاً تحلیلی و جهت‌دهی نگاهها به جریان فکری بنی‌امیه و امام حسین(ع) به عنوان دو جریان است.

بانوی کربلا حضرت زینب علیها السلام

عایشه بنت الشاطی؛ ترجمه: سید رضا صدر؛ به اهتمام سید باقر خسروشاهی؛ چاپ چهارم؛ قم؛ بوستان کتاب؛ ۱۳۸۱؛ تاریخ؛ فارسی؛ ۱۷۶ص؛ وزیری.

گزارشی است داستان‌گونه از زندگی پر فراز و نشیب و عبرت آموز حضرت زینب کبرا. کتاب را یکی از نویسندگان زبر دست عرب، بانویی مصری و از اهل سنت، با عباراتی شیرین و سبکی زیبا و دل‌پذیر نگاشته و از سوی دانشمندی صاحب قلم و اهل اندیشه و نظر به فارسی برگردانده شده است. کتاب از جرقه‌ای پدید آمده که پدر نویسنده هنگام سخن گفتن از زینب، در ذهن و دل او ایجاد شده است. وی، اگر چه در این کتاب، اطلاعات نادرستی نیز، به دلیل کمبود اطلاعاتش ارائه کرده، اما توانسته است با قدرت بیان و قلم، چهره‌ای زیبا از زینب(س) ارائه دهد. خطاهای نویسنده و کاستیهای نوشته، از سوی مترجم اصلاح و تکمیل شده و محقق نیز در استخراج منابع به کمال آن افزوده است.

کتاب، از تولد زینب آغاز شده و با بحث از رشد او در کنار پدر و مادر، و مادرش فاطمه و اندوههایش پس از رحلت پدر و گفت‌وگوها و حق‌خواهیهایش از خلیفه ادامه می‌یابد. نویسنده در ادامه، از اندوه زینب از دوران کودکیش می‌گوید؛ در گذشت رسول خدا در پنج سالگی زینب، هجوم مأموران خلیفه به خانه پدرش برای بیعت گرفتن، بیماری مادر و سرانجام رحلت او، مصیبت‌های زینب در دوران کودکی،

ازدواج زینب با پسر عمویش، عبدالله بن جعفر، بحثهای دیگری از این کتاب است. ماجرای بعدی، از دوران قتل عثمان و به زمامداری رسیدن پدرش می‌آغازد. زینب سی ساله در این دوران، شاهد شورش بیعت شکنان بر ضد پدرش، خلیفه مسلمانان است، و آن‌گاه جنگ معاویه با علی و غارتگریهای سپاه او در عراق و سرانجام اینکه وی شاهد شهادت پدر و پس از آن، ماجرای جنگ معاویه با برادرش حسن(ع) و مسمومیت و شهادت او است و آن‌گاه نوبت به امام حسین می‌رسد که زینب با کاروان او هجرت می‌کند و از نزدیک ناظر همه مصیبت‌ها و آزارهایی است که برخاندان پیامبر می‌رود و نیز، شاهد کشته شدن برادر و یارانش می‌باشد و این بار نیز زینب، قافله‌سالار کاروان اسیران است و به کوفه و آن‌گاه به شام برده می‌شود و او و برادرش در آنجا خطبه می‌خوانند و زینب از ستمی که بر وی رفته سخن می‌گوید، و به مدینه باز می‌گردد و رسالت بزرگی را که، همانا گزارش واقعه عاشورا است گزارش می‌کند. به اعتقاد نویسنده، آخرین سفر زینب(ع) به مصر بوده و در آن دیار درگذشته و مدفون شده است.

البراهین الإثنی عشر علی وجود الإمام الثانی عشر

سید طیب موسوی جزائری؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه دارالکتاب (الجزائری)؛ ۱۴۱۷ هـ.؛ کلام؛ عربی؛ ۴۶۸+۴۶۸+۴۴۴ ص؛ وزیر ی.

بژوهشی است در باره اثبات وجود امام دوازدهم شیعیان، حضرت امام مهدی که در آن قصه‌ها و تشریف‌های اشخاص به محضر امام زمان، و دعاها و ذکرهای رسیده از آن حضرت و نیز دلایل حقانیت خلافت امام علی به بحث گذاشته شده است. در کتاب دوازده دلیل برای اثبات وجود امام زمان نوشته شده که عبارت‌اند از: دلایل عقلی، ادله‌ای از تورات، قرآن، کلام پیامبر(ص) و وقایع تاریخی. کتاب پس از طرح دو دلیل عقلی برای ضرورت وجود امام (لزوم داشتن محور و مدار، و لزوم نیابت و خلافت) به وقایعی از صدر اسلام در باره وصیت پیامبر، ماجرای سپاه اُسامه، لیلۃ

المبیت، جنگ احزاب، جنگ خیبر، بت شکنی علی(ع)، جنگ تبوک و اعزام امام علی به یمن اشاره کرده و در پایان این بخش، به شرح واقعه غدیر خم پرداخته است. وی، در ضمن مباحث، شخصیت امام علی و حقانیت خلافت وی را تبیین نموده و آن‌گاه به آیاتی از تورات و قرآن کریم در باره امام زمان می‌پردازد. نویسنده به بررسی و تحلیل رخداد سقیفه پرداخته و حاصل آن را خلافت خلفایی چون معاویه، یزید، مروان، عبدالملک، ولید، و یکایک خلفای بنی‌امیه و خلفای بنی‌عباس می‌داند و در کتاب، با نگاهی گذرا، به شخصیت و خلافت آنها اشاره کرده و در پی آن، امامت امام علی(ع) و رخدادهای دوران خلافت او، و امامت یکایک امامان را بررسی کرده است. بخش پایانی کتاب، در باره وجود امام زمان، فلسفه غیبت، چگونگی بهره‌مندی عالم از وجود امام زمان، طول عمر آن حضرت، امداد رساندن امام به فریاد خواهان، مشخصات امام عصر، ولادت، ماجرای جزیره خضراء، توقیعات صادر شده از سوی ایشان، و مسائل فقهی و آداب اخروی در باره امام زمان و استخاره‌های وارد شده از آن حضرت است.

بررسی مسائل کلی امامت

ابراهیم امینی؛ چاپ سوم؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم؛ ۱۳۷۴؛ کلام؛ فارسی؛ ۳۲۴ص؛ وزیری.

تحقیقی در باره امام و امامت و جایگاه آن در مسائل کلامی و معرفت اسلامی است. نویسنده با اشاره به ضرورت وجود امام و امامت در جامعه، آن را از مناصب مقدس و از اصول مذهب شمرده و با شیوه کلام استدلالی و با استفاده از دلایل عقلی و نقلی به بررسی این مسئله پرداخته است.

کتاب، در شش بخش تهیه و تدوین شده است. نویسنده ابتدا، به تعریف امامت و جایگاه آن در قرآن می‌پردازد و با استناد به آیه اولوالامر نتیجه می‌گیرد که امام باید معصوم از گناه و خطا باشد. وی، ضمن بررسی اقوال و احتمالات گوناگون، مصداق

اولوالامر را امامان معصوم می‌داند. نویسنده سپس به بررسی مسئله امامت از دیدگاه عقل به لزوم وجود راهنما برای بشر از جانب خدا پرداخته و همان دلایلی را که برای وجود پیامبر لازم شمرده شده در باره امامت نیز، جاری می‌داند و با اشاره به نیاز بشر به الگو و نیاز قوانین به مجری، ضرورت وجود امام را اثبات می‌کند. نویسنده، در بخش سوم و چهارم کتاب به دو ویژگی امام، یعنی عصمت و علم می‌پردازد و با توجه به پیش‌گوییهای امامان، از ارتباط آنان با جهان غیب سخن می‌گوید، و در بخش پنجم به معجزه و تفاوت معجزه با سحر می‌پردازد. شیوه‌های انتخاب امام از جمله شورا، اجماع و استخلاف، بخش پایانی کتاب است که نویسنده در آن بر این باور است که تعیین امام تنها از سوی خداوند ممکن است و انسانها در این جهت هیچ حق و اختیاری ندارند؛ چون بشر قادر نیست فرد برتر را از تمامی جهات تشخیص دهد.

برگزیده منتهی‌الآمال: زندگانی چهارده معصوم

رضا استادی؛ چاپ اول؛ قم؛ دفتر نشر مصطفی؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۸۱۶ص؛ وزیری.

کتاب حاوی یک دوره زیستنامه چهارده معصوم به زبان فارسی است که به خاطر جامعیت و فارسی بودن، بارها به چاپ رسیده است، ولی به خاطر مفصل بودن و خارج از حوصله عموم مردم مطالعه آن، از این رو، از سوی آقای رضا استادی تلخیص و بخشهایی از مطالب منتهی‌الآمال که حذفش به اصل مطالب ضرر نمی‌رسانده، و نیز مطالب غیر لازم و شبهه‌ناک، حذف شده و عنوانهای جدید و ترجمه مطالب عربی افزوده شده و جمله‌های ناقص نیز، تکمیل گردیده و پارهای از کلمات مبهم، آوانگاری شده است. متن کتاب همانند اصل آن، روان و به زبان فارسی امروزی نیست. بنابراین، مطالعه آن برای خوانندگان کم‌مایه، دشوار است. کتاب، شامل زیستنامه چهارده معصوم علیهم‌السلام است. در همه فصلهای کتاب

نام، القاب، مکارم اخلاقی، معجزات و کرامتها، موعظه‌ها، شهادت، فرزندان و نوادگان معصومین(ع) گزارش شده است.

پاسداران وحی: ائمه اطهار علیهم السلام یا پاسداران وحی در قرآن

محمد فاضل لنکرانی؛ شهاب الدین اشراقی؛ چاپ چهارم؛ قم؛ دفتر آیه الله فاضل؛ ۱۳۷۶؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۴۵۵ص؛ وزیری.

بررسی جایگاه اهل بیت(ع) در پاسداری از مکتب اسلام و رهبری مردم است. نویسندگان کتاب، این اثر را در پاسخ پرسش و شبهه‌ای تألیف کرده‌اند که در باره جایگاه امامان و علم و آگاهی آنان ابراز شده است. هدف اصلی مؤلفان نقد کتاب شهید جابوید، اثر نعمت الله صالحی نجف آبادی است.

کتاب، به شیوه کلامی و با بهره‌بری از منابع روایی و تاریخی، در چهار بخش تدوین شده است. در بخش نخست، امامت از دیدگاه قرآن و ضرورت آن در جامعه به بحث گذاشته شده و با اشاره به آیات ابتلاء، اولوالامر و ولایت، به پیش‌بینی اسلام از مسئله مهم امامت اشاره دارند و در بخش دوم، به شرایط امام، از جمله عصمت و برگزیدگی، و در بخش سوم، به علم گسترده امامان و آگاهیهای آنان به تمامی علوم، از جمله علم غیب سخن گفته‌اند.

در بخش پایانی کتاب، که هدف عمده نویسندگان است، با بررسی آیاتی که علم غیب در آنها مطرح شده است، اثبات کرده‌اند که امام حسین(ع) از آغاز حرکت خود از مدینه به سوی کوفه، به پیامدهای این سفر و شهادت خود و یارانش و اسارت اهل بیت خود آگاه بوده است. نویسندگان در ضمن، با نقل بخشهایی از کتاب شهید جابوید که به باور آنان به انکار علم غیب امام مربوط می‌شود، به آنها جواب داده‌اند و با ذکر سخنانی از امام حسین(ع) و طرح مسئله شهادت در میان اصحاب امام(ع)، ثابت کرده‌اند که امام حسین با علم به شهادت خود، به سفر به کربلا اقدام کرده و مرگ شرافتمندانه را برای احیای اسلام، بر زندگی همراه با ننگ و عار ترجیح داده است.

پرتوی از زندگانی امام صادق علیه السلام

نورالله علیدوست خراسانی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۷۷؛
تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۶۸ص؛ وزیری.

پژوهشی در زندگانی، حیات علمی و سیاسی امام صادق(ع) و حکومت‌های بنی‌امیه و بنی‌عباس است. کتاب که زیر نظر مهدی پیشوایی و با بهره‌گیری از کتابهای حدیثی، تاریخی، سیره‌نگاری، تفسیری، رجالی و شرحهای نهج‌البلاغه تألیف شده، با هدف تبیین شخصیت علمی امام صادق(ع) و جایگاه معنوی و امامت آن حضرت و دوران پرتلاطم او و مواضع ایشان در برابر آنها، به نگارش در آمده است.

سبک نگارش کتاب، آمیخته‌ای از گزارش و تحلیل است و نویسنده آن را در دو بخش کلی سامان داده است. بخش نخست با نگاهی گذرا به زندگینامه امام صادق(ع) و اشاره به دانش آن حضرت شروع شده است. در این بخش، رویارویی امام با بنی‌امیه و معرفی ماهیت بنی‌امیه و خلفای این طایفه در دوران امام صادق(ع) تشریح شده و به مناسبت، از زید و قیام او نیز، سخن به میان آمده است. دلایل انقضای سلسله بنی‌امیه و نمونه‌هایی از فساد و ستم بنی‌امیه و انحراف آنها نیز از جمله مباحث این بخش است. بخش دوم کتاب، به رویارویی امام صادق(ع) و تعامل امام با بنی‌عباس و شخصیت علمی و شاگردان و سخنان امام اختصاص دارد. در این بخش، روی کارآمدن بنی‌عباس، خلفای آنها، اوضاع سیاسی - اجتماعی دوران امام صادق نیز، بررسی شده است. مناظرات امام صادق(ع) و تعامل او با خلیفه، منصور عباسی و موقعیت شیعه در این دوران نیز، از جمله مباحث کتاب است. پایان‌بخش کتاب، به گزارش شهادت امام صادق(ع)، فرزندان و سخنان آن حضرت اختصاص دارد. مأخذ کتاب و چند فهرست فنی در پایان کتاب آورده شده است. کتاب با مقدمه‌ای از جعفر سبحانی همراه است که در آن در باره ائمه، امام صادق(ع) و این کتاب سخن گفته است.

پرتوی از نهج‌البلاغه

سید محمد مهدی جعفری؛ با استفاده از ترجمه سید محمود طالقانی؛ سه جلد؛ چاپ سوم؛ تهران؛ سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ ۱۳۸۰؛ حدیث؛ فارسی؛ ۷۴۸ + ۷۷۴ + ۸۳۹ + ۲۰ ص؛ وزیری.

کتاب حاضر، ترجمه و شرحی روان و مختصر از نهج‌البلاغه است. نویسنده که سالیان درازی همت و فرصت خود را برای نشر معارف نهج‌البلاغه به کار گرفته، در این اثر تلاش کرده است تا، شرحی فراهم آورد متناسب با حوصله و فرصت خوانندگان و از این طریق، معارف نهج‌البلاغه را ترویج دهد. او با بهره‌گیری از منابع متعدد و گوناگون، کوشیده است تا ابعاد سخنان امام را در این شرح به درستی و به دور از هرگونه اطناب و تطویل بکاود و حق آن را ادا کند. او برای شرح، متن نهج‌البلاغه ابن شدقم، از دانشمندان قرن دهم را که نسخه‌اش را بر اساس چهار نسخه فراهم آورده، برگزیده و برای ترجمه این شرح از ترجمه آیت الله طالقانی، که نویسنده از دوستان دیرین وی بوده، بهره گرفته است. تعیین منابع استاد هر خطبه و نیز تاریخ آن، از ویژگیهای بسیار مهم این شرح است. در این شرح، نشانه‌های آیات، احادیث نبوی، اشعار، ضرب‌المثلها و نکات بلاغی تعیین شده است. موضوعهای مطرح در هر خطبه، قبل از شرح آنها مشخص شده و در متن نیز، هر موضوع عنوان‌بندی گردیده و فقره‌های هر خطبه برای یافتن سریع‌تر، شماره‌گذاری شده است. شارح، تلاش کرده برای شرح سخنان امام، بیشتر، از عالمان و دانشمندان دیگر بهره بگیرد. تا خود بنویسد. از این رو اگر در شرح هر فرازی، نوشته‌ای از دیگران بوده، آنها را ترجمه کرده و آورده، و مطالب مفیدی نیز، که با موضوع متن مناسبت داشته در یاورقیها آورده است. تا کنون تا خطبه دویست و چهل نهج‌البلاغه در این شرح، تفسیر شده است.

این شرح، حاوی مقدمه‌ای طولانی از آیت الله طالقانی است که برای بسیاری از محتویات نهج‌البلاغه روشنگر است. در این مقدمه به شرایط تاریخی امیرمؤمنان و

پاره‌ای از نکات تربیتی هم اشاره شده است. مقدمه‌ای نیز از شیخ محمد عبده در باره نهج البلاغه، سید رضی و شرح در ابتدای کتاب آمده است. پیشاپیش زیستنامه مختصری از امام علی(ع) نیز، زینت بخش کتاب است. کتاب، دارای نمایه اعلام، موضوعات و جایها، به صورت الفبایی، است.

پژوهشی پیرامون شهدای کربلا

عبدالحسین بینش؛ سعید جمشیدی؛ باقر دریاب؛ رضا رحمتی؛ اکبر رضایی؛ ابوالقاسم شاکر؛ محمد مظفری؛ سید علی مقیمی فرد؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات یاقوت؛ (۱۳۸۱)؛ تاریخ و مقتل؛ فارسی؛ ۴۳۱ص؛ وزیری.

کتاب حاضر، به کوشش تنی چند از پژوهشگران گروه تاریخ مرکز تحقیقات اسلامی در باره شهدای کربلا فراهم آمده است. در این مجموعه، در باره همه کسانی که در منابع قدیم و جدید، از آنان به عنوان شهید کربلا یاد شده، پژوهش گسترده‌ای انجام گرفته است.

شیوه تدوین این اثر، تنظیم و اصلاح نگارش نامها بر اساس شیوه‌نامه دایرة المعارف امام حسین(ع)، ارجاع نامهای گوناگون به نام مشهور، تشکیل پرونده علمی برای هر یک از مدخلهای تصویب شده، سازماندهی اطلاعات گردآوری شده و سرانجام نگارش مقاله است. در هر مقاله مشخصات کلی هر شهید، زندگینامه و ویژگیهای مهم شخصیتی او گنجانده شده است. ترتیب مقاله‌های کتاب، الفبایی است؛ بجز مقاله امام حسین(ع) که نخستین مقاله است. فهرستی از منابع مورد استفاده به صورت الفبایی در پایان کتاب آمده است.

پژوهشی در عصمت معصومان(ع)

حسن یوسفیان؛ احمد حسین شریفی؛ چاپ اول؛ تهران؛ پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی؛ ۱۳۷۷؛ کلام؛ فارسی؛ ۳۶۵ص؛ وزیری.

کتاب، به تحلیل و بررسی مسئله «عصمت» انبیا و امامان می‌پردازد. به اعتقاد نویسندگان کتاب، مسئله عصمت همپای نبوت و امامت همیشه مطرح بوده و بدون آن، هدف بعثت و غایت خلقت تحقق یافتنی نیست. هدف از تدوین این اثر، ضرورت پاسخ‌گویی به شبهات جدید و تحقیق بایسته در موضوع عصمت است. جهت‌گیری اصلی در این کتاب به سوی مباحثی است که تا کنون کمتر مورد ترجمه نویسندگان و پژوهشگران بوده و پیشینه تاریخی و کلامی مسئله عصمت به شیوه‌ای جدید بررسی شده است.

نویسندگان با بهره‌گیری از منابع شیعه و سنی (فارسی، عربی، انگلیسی)، تفسیر، کلام، فقه و تاریخ و با گرایش علمی، این اثر را تدوین کرده‌اند. کتاب، در سه بخش سامان یافته است. در بخش اول، کلیاتی در باره معنا و حقیقت عصمت، رابطه عصمت و اختیار انسان و تاریخچه عصمت در ادیان الهی به بحث گذاشته شده است. بخش دوم، به موضوع عصمت انبیا، عصمت در مقام تلقی و ابلاغ وحی، عصمت در اعتقادات و عصمت در اعمال و بیان دیدگاه‌های مذاهب در این باره است. در بخش سوم، عصمت اهل‌بیت و فرشتگان با بهره‌گیری از براهین عقلی و نقلی به اثبات رسیده است.

پیام امام امیر المؤمنین علیه السلام

ناصر مکارم شیرازی و همکاران؛ پنج جلد؛ چاپ دوم؛ تهران؛ دارالکتب الاسلامیه؛ ۱۳۷۹؛ حدیث؛ فارسی؛ ۶۶۳+۶۷۹+۶۵۶+۶۴۰+۷۴۰ص؛ وزیری.

شرحی تازه و جامع بر نهج‌البلاغه است که ناظر به مباحث روز و نیازهای عصر می‌باشد. نویسندگان این شرح، با اندکی تغییر در اعضای پیشین که تفسیر نمونه را بر قرآن نوشته‌اند، اینک با همان نگاه و روش به شرح نهج‌البلاغه اقدام کرده‌اند. آنان قبل از پرداختن به شرح، گزارشی از مطالب خطبه‌ها و سخنان منعکس شده در نهج‌البلاغه را ارائه داده‌اند و آن‌گاه به ترجمه متن آنها پرداخته‌اند و با «عنوان»

کردن مهم‌ترین موضوع مطرح در آنها، به شرح مبادرت ورزیده‌اند. شارحان، در این شرح، به معنای واژه‌ها، تفصیل موضوعها و شکافتن ابعاد مطالب و مفاهیم مطرح شده، پرداخته‌اند، و برای شرح خود، از آیه‌های قرآن، روایت‌های نقل شده از معصومان، نظریات دانشمندان علوم اسلامی اعم از مفسران، متکلمان، شارحان حدیث، فیلسوفان، لغت‌شناسان و مورخان و طبیعی‌دانان بهره گرفته‌اند. روانی، و پرهیز از دراز نویسی و پیچیدگی و قابل فهم عموم بودن، از ویژگیهای این اثر است. نویسندگان در این کتاب، در باره اسناد و وضعیت خطبه‌ها و منابع آنها هم مباحثی را ذکر کرده‌اند. توجیه پاره‌ای از گفته‌ها، تحلیل و تبیین مطالب، بیان شأن صدور گفته‌ها، دسته‌بندی مطالب و تعیین زاویه نگاه سخنان امام، از روشهای این شرح است. نویسندگان برای تبیین و تشریح معنای برخی از واژه‌ها، آنها را در پاورقی شرح کرده و توضیح داده‌اند. آنان نکاتی را که نیاز به توضیح بیشتری داشته، و در عین حال موضوعی مستقل و خارج از شرح است، در بخش شرح و تفسیر نیاورده‌اند و زیر عنوان «نکته‌ها» در پایان شرح هر خطبه و یا نامه، به توضیح و تبیین آنها پرداخته‌اند که، گاهی به چندین نکته می‌رسد. این نکته‌ها در معمول شرح و تفسیر سخنان امام وجود دارد. نیز در پاورقی، نکته‌هایی تکمیلی برای برخی از توضیحاتی خود افزوده‌اند. نویسندگان، مصادر نوشته‌های خود را نیز، از شرحهای دیگر ذکر کرده و مآخذ نکات تاریخی و حدیثی را مشخص نموده‌اند.

پیامبر

میثاق امیر فجر؛ هفده جلد؛ چاپ دوم؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۷۸؛
تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۶۰ + ۳۵۴ + ۳۶۳ + ۳۸۵ + ۳۰۰ + ۲۸۶ + ۲۷۵ + ۳۵۵ + ۳۳۴ +
۳۲۴ + ۳۵۳ + ۳۲۵ + ۲۷۱ + ۳۰۴ + ۲۸۸ + ۳۰۹ + ۲۸۷ ص؛ رقی.

کتاب، یک دوره تاریخ اسلام است که علاوه بر پای‌بندی بر متون مستند تاریخی و حفظ دقیق امانت، از نوعی نگاه هنری و قصه‌پردازانه بهره برده است.

نویسنده، این نوع نگارش را به خاطر جذابیت و تأثیر بخشی آن، بر شیوه قلم‌کهنه ترجیح داده است. البته، رویکرد به قصه پردازی بدان معنا نیست که در پرداختن به زندگی پیامبر(ص) و سایر شخصیت‌های مورد نظر، تنها از جنبه خیال محض پیروی شده باشد. در تدوین این اثر، صدها عنوان کتاب حدیث، سیره، تاریخ، مغازی و تفسیر به دقت بررسی شده و در بسیاری از تحلیل‌ها به احادیث و مراجع مورد وثوق اهل تسنن ارجاع گردیده است.

نویسنده، برای هر جلد از این مجموعه، یک اسم مستقل نیز برگزیده است. در جلد نخست این کتاب (در سپیده دم)، پس از اشاره به ماجرای حفر زمزم و اشاره به تصمیم عبدالمطلب مبنی بر قربانی کردن عبدالله، سرگذشت حضرت ابراهیم را به تصویر کشیده و در پایان، زندگینامه عبدالله، پدر پیامبر اسلام(ص) را شرح کرده است. جلد دوم (از کودکی و نوجوانی تا حراء)، در باره پیامبر(ص) و صحابه آن حضرت است. دوران کودکی و نوجوانی پیامبر اسلام(ص) تا وحی به آن حضرت در غار حراء، حوادث مهمی که در این دوره اتفاق افتاده است، مانند ماجرای اصحاب قیل، آداب و عادات عرب و ویژگی‌های حضرت خدیجه(س)، دیگر مباحث این جلد است. در جلد سوم (فلمروهای بعثت) مطالبی در باره بعثت پیامبر(ص)، آنچه در غار حراء بر پیامبر گذشته، انقطاع وحی، اولین نماز و نمازگزاران، نزول سوره‌های کوتاه بر پیامبر(ص) و برگزیدن علی(ع) به وصایت، آمده است. در جلد چهارم (رستخیز جانها) از تأثیر قرآن، شکنجه برخی از یاران پیامبر، مانند عبدالله بن مسعود، عمار یاسر و بلال سخن رفته و ماجرای اسلام حمزه، عموی پیامبر، ناتوانی مشرکان از هماوردی با قرآن، جدال مشرکان با پیامبر(ص)، برخورد ابوجهل با پیامبر(ص) و اسلام عمر، سخن به میان آمده است. جلد پنجم (شهریار محبت)، از هجرت مسلمانان به حبشه تا زندگی ابوطالب را به خود اختصاص داده است. قصه نجاشی، محاصره مسلمانان در شعب ابوطالب، پیمان‌نامه مشرکان علیه مسلمانان، اخبار پیامبر(ص) از خوردگی پیمان‌نامه توسط موریانه و ایمان ابوطالب، از جمله مطالب

مهم این جلد است. جلد ششم (طائف، سفر لطائف)، در وصیت ابوطالب به قریشیان، رحلت حضرت خدیجه، شمه‌ای از شرح حال خویلد، پدر خدیجه، گوشه‌ای از زندگانی حضرت فاطمه و فضایل آن حضرت، سفر پیامبر(ص) به طائف و ماجراهایی که در این سفر برای آن حضرت رخ داد، بازگشت پیامبر از طائف به مکه، اوضاع شهر مکه در سالهای پایان اقامت پیامبر(ص) در آن شهر و برخوردهای مشرکان با پیامبر است. در جلد هفتم (معراج)، پس از اشاره به تنهایی پیامبر(ص)، به موضوع معراج پیامبر(ص) پرداخته شده است. حضور پیامبر(ص) در خانه ام هانی و سفر به بیت المقدس و حوادثی که در معراج برای پیامبر(ص) جلوه کرده، مانند رؤیت سیمای علی(ع) توجیهایی فلسفی و عرفانی از سفر آسمانی معراج نیز، قلمی شده است. در همین جلد از فراهم شدن زمینه هجرت پیامبر(ص) به مدینه، بیعت عقبه، توطئه قریش برای کشتن پیامبر و فداکاری امام علی نیز بحث شده است. در جلد هشتم (افاق هجرت)، مباحث مربوط به هجرت پیامبر(ص) به مدینه، آنچه بین راه مکه و مدینه به وقوع پیوسته، هجرت علی(ع) و همراهان وی، فضیلت تراشیهایی که برای خلیفه اول در ماجرای غار ثور و غیر آن به منظور کمرنگ نشان دادن فداکاری علی(ع) در لیلۃ المبیت و سایر فضایل وی صورت گرفته، شرح حال سلمان و اسلام آوردن وی، ورود پیامبر(ص) به مدینه و مقیم شدن در آن شهر، افشای دروغهای پرداخته شده برای فضیلت تراشی برای خلیفه اول و نقش و اهمیت مسجد در تاریخ اسلام و آزادی مسلمانان سخن رفته است. در جلد نهم (علی در معنای محمد)، این اثر، ابتدا از ازدواج پیامبر(ص) با سوده و عایشه سخن رفته، سپس به مسئله اهل کتاب، جهان‌بینی و عقاید آنان و چالش میان آنان با مسلمانان در مدینه پرداخته شده است. پیمان برادری میان مسلمانان و برادری پیامبر(ص) با علی و تحقق احادیث وارد شده از اهل سنت در باره رابطه پیامبر با ابوبکر و فضیلت تراشی برای او و ازدواج علی(ع) و فاطمه(س)، از جمله مطالب دیگری است که در بخش پایانی این جلد به آنها پرداخته شده است. جلد دهم (طلیعه‌های بدر)، از غزوه‌ها و

سریه‌های پیامبر بحث شده و به مناسبت، به شبهه‌ها و اعتراضهای برخی از خاور پژوهان و مسیحیان در متهم کردن اسلام به خون‌ریزی و پیشرفت آن در سایه شمشیر، پاسخ داده شده است. جلد یازدهم (فروع/بندی)، با تفصیل بیشتری به غزوة بدر پرداخته شده است. در این میان شرح حال مفصلی از سرکردگان لشکر مشرکان از قبیل ابوجهل، سهیل بن عمرو و ابو عزه نیز آمده است. جلد دوازدهم (کیمیای معنا)، از تبعات غزوة بدر و وضعیت لشکر قریش و بازتاب خبر شکست مشرکان در بدر، در لایه‌لای مطالب بعدی از فضایل امیرمؤمنان(ع) سخن به میان آمده و آن وجود شریف از اتهام شوخ‌طبعی و مطایبه‌گویی مبرا شده است. مباحث دیگری که در این جلد آمده عبارت‌اند از: تغییر قبله، غزوة سویق، غزوة ذی امر و غزوة قینقاع. جلد سیزدهم (قله‌های احد)، به برخی توطئه‌های سران یهود و تصرف کاروان تجارتی قریش از سوی زید بن حارثه، غزوة احد، پرچمداران دو لشکر اسلام و شرک، ذوالفقار آسمانی علی(ع)، جانبازیهای آن حضرت در احد، چگونگی شکست مسلمانان و شهادت حمزه اختصاص یافته است. جلد چهاردهم (جاذبه‌های عشق)، در ادامه مباحث جنگ احد و پیامدهای آن است. مطالبی نیز در باره شاعر اسلام، حسان، آمده و در پایان غزوة حمراءالاسد بررسی شده است. جلد پانزدهم (خندق، حماسه جاودانه حق)، درباره رخدادها حادثه بشر رجیع، حادثه بشر معونه، حادثه بنی‌نظیر و جنگ مسلمانان با یهود، غزوة ذات الرقاع، غزوة دومة الجندل و جنگ احزاب گزارش شده و در خاتمه آن، رویارویی دو قهرمان از لشکر شرک، عمرو بن عبد ود و شهسوار اسلام علی(ع) در غزوة خندق تشریح گردیده است. جلد شانزدهم (اسطوره حسن) در ادامه مباحث غزوة خیبر، چگونگی غزوة بنی‌قریظه، مرگ سعد بن معاذ، غزوة بنی‌لحیان، غزوة ذی‌قرن، غزوة بنی‌مصطلق، منافقان، مأموریت علی(ع) به فدک، صلح حدیبیه و حوادث پیرامون آن، قصه نذر امام علی(ع) و فاطمه زهرا برای شفاي امام حسن و امام حسین(ع) و نزول سورة هل اتی بررسی و تحلیل شده است. جلد هفدهم، کتاب در باره خیبر و نقش امام علی در فتح آن، حدیث طیر

و ماجرای از فدک است. پیش‌بینی می‌شود که این کتاب به بیست جلد برسد.

پیام پیامبر

بهاء الدین خرمشاهی؛ مسعود انصاری؛ چاپ اول؛ تهران؛ جام؛ ۱۳۷۶ هـ.؛ حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۹۷۴ص؛ وزیری.

کتابی در برگزیده نامه‌ها، خطبه‌ها، وصایا، دعاها، تمثیله‌ها و سخنان حضرت محمد صلی الله علیه و آله است. این مجموعه که برای تأسی از کلام نبوی به عنوان آخت القرآن و به پیشنهاد مدیر نشر جامی فراهم آمده، از امهات منابع و مجامع حدیثی معتبر شیعه و اهل سنت از کتب اربعه و صحاح ششگانه جمع‌آوری و مأخذ تمامی احادیث نیز، جهت استفاده بهتر معرفی شده است. جمع و تدوین این اثر به گونه‌ای است که هم برای مردم و هم برای متخصصان فن مفید و قابل بهره‌بری است. پدید آورندگان، متن احادیث را جهت سهولت تلفظ، اعراب‌گذاری کرده و آنها را به صورت روان و خوانا ترجمه نموده‌اند.

این کتاب در ده فصل تدوین شده است. فصل نخست را سی فقره از نامه‌های پیامبر به سران کشورها به خود اختصاص داده است. پانزده خطبه، شامل اولین خطبه در مدینه، دومین فصل کتاب را تشکیل می‌دهد. وصایای پیامبر، شامل ۶۴ فقره به امام علی (ع)، ۴۷ فقره به عبدالله بن مسعود، ۷۳ فقره به ابوذر و نیز وصایایی به فاطمه زهرا و سلمان، در فصل سوم کتاب آمده است. فصل چهارم، شامل دعا‌های پیامبر، فصل دیگر، ۵۴ فقره پیشگویی، فصل بعدی، ۵۲ فقره تمثیل و ضرب‌المثل و فصل هفتم، شصت فقره از نواهی رسول خداست. فصل دیگری به ۹۵ حدیث قدسی اختصاص دارد و دیگر فصل، احادیث موضوعی و در ۱۵۹ موضوع با مضامین گوناگون و متنوع است. فصل پایانی کتاب، سخنان جامع (= جوامع الکلم) و ۱۰۷۷ فقره است که به ترتیب الفبایی تنظیم شده است.

کتاب یک مقدمه در باره سنت نبوی، انواع و حجیت آن، ضرورت بازگشت به

آموزه‌های دینی، وحدت امت اسلامی، شیوه مؤلفان در گزینش احادیث و ترجمه آنها، علم الحدیث، جرح و تعدیل، حدیث و خبر واحد، عقل، قرآن، شناخت حدیث صحیح، فرهنگ آفرینی حدیث، کتب اربعه و نویسندگان آنها و صحاح ششگانه و مؤلفانش، و سه فهرست فنی دارد.

پیشگوییهای امیرالمؤمنین(ع)

سید محمد نجفی یزدی؛ چاپ دوم؛ قم؛ مؤسسه انتشارات عصر ظهور؛ ۱۳۷۹؛ حدیث و کلام؛ فارسی؛ ۳۹۰ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره پیشگوییهای امام علی(ع) و اطلاع آن حضرت بر علم غیب، از دلایل آشکار نبوت و امامت برای پیامبر و امام، خبرهای غیبی است که از جانب خداوند در اختیار آنان قرار می‌گیرد؛ از این رو است که نویسنده بر آن شده تا پاره‌ای از این دسته اخبار را، از پیش‌تاز این میدان، یعنی امیرمؤمنان(ع) بیان کند و بدین وسیله حقانیت امامت علی(ع) را به اثبات برساند. به همین مناسبت، بحثی از علم غیب و منحصر بودن آن به خداوند به میان آمده و به بیان برخی از روایاتی که بر علم غیب امامان معصوم دلالت می‌کنند پرداخته شده است.

کتاب در هفت فصل تدوین و پیشگوییهای امیرمؤمنان، به ترتیب زیر آورده شده است. پیشگوییهای امام از حوادثی که در زمان آن حضرت به وقوع پیوسته است. پیشگوییهای ایشان از حوادثی که پس از امام واقع شده است. خبرهایی که حضرت علی(ع) از واقعه جانداز کربلا و شهادت امام حسین(ع) و سرزمین کربلا داده است. خبرهای غیبی امیرمؤمنان در باره حضرت مهدی(ع). پیشگوییهای علی(ع) در باره احوال مردم در آخر الزمان و پیشگوییهای ایشان در باره شهادت خویش. در پایان کتاب، فهرست منابع و مطالب کتاب نیز، آمده است.

پیشوای شهیدان

سید رضا صدر؛ چاپ سوم؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم؛

۱۳۷۹؛ تاریخ، سیره و مقتل؛ فارسی؛ ۴۴۰ ص؛ وزیری.

این دفتر، روایت لحظه به لحظه هجرت امام حسین(ع) از مدینه به مکه و از عرفات به قربانگاه نینوا و همچنین گزارش صحنه شهادت امام و یارانش در روز عاشورا است. گزارش آوردگاه نبرد و غریو فتح، هنگامه عشق بازی حسین که در آن، امام محاسن خود را با خون خضاب کرد. و سرانجام، روایت غم و اندوه اسارت است که تمامی دردهای خونین عاشورا را در دل خاندان امام برای همیشه به یادگار گذارد و زخمهای سیاه و توهین فاسقان و دنیا دوستان را بر جگر سوخته‌شان نهاد. گزارش این دفتر به شیوه داستانی همراه با بیانی سلیس و جذاب است.

نویسنده، برای تشریح مباحث فوق و بررسی ابعاد آنها، کتاب را در یک مقدمه و دو بخش تنظیم کرده است. وی، در مقدمه با اشاره به پذیرش اسلام از سوی افراد گوناگون در آغاز رسالت، به انگیزه‌های متفاوت آنان پرداخته و اینکه یادشدگان، پس از رحلت پیامبر، چهره واقعی خود را نشان دادند. بخش نخست کتاب، به قیام حسین(ع) اختصاص یافته و به همراهی با کاروان حسینی منزل به منزل، سخنان امام حسین(ع) و شعارهای آن حضرت بررسی و تحلیل شده و در بخش دیگر، همراه با کاروان اسیران، خطبه‌های زینب و امام سجاد(ع) در کوفه و شام گزارش و تشریح گردیده است. پایان بخش کتاب، تبیین سیمای برخی از شهیدان کربلا است. فهرست آیات، اشعار، رویدادهای تاریخی، اصحاب امام، قبایل و مکانها نیز در پایان کتاب آمده است.

پیکار صفین

نصر بن مزاحم منقری؛ تحقیق: عبدالسلام محمد هارون؛ ترجمه: پرویز اتابکی؛ چاپ اول؛ تهران؛ شرکت انتشارات علمی و فرهنگی؛ ۱۳۶۶؛ تاریخ؛ فارسی؛ ۸۴۲ ص؛ وزیری.

این کتاب، ترجمه کتاب و قعه صفین است که، به تحلیل و بررسی جنگ صفین از زوایای گوناگون می‌پردازد. نویسنده، با بهره‌گیری از منابع فراوان تاریخی و رجال، شعر و عربیت، و جغرافی و منابع تاریخی - حدیثی شیعه، به تحلیل و بررسی عوامل

بروز تدریجی واقعۀ صفین پرداخته است. وی در این کتاب، به این واقعیت اعتراف می‌کند که هر چه در رفتار و کردار علی در زمینه‌های ایمان، صداقت، حق پرستی و بزرگواری دیده می‌شود، در مقابل از جانب معاویه و اطرافیانش، خبّ جاه و مقام، خدعه و بند و بسته‌های پیدا و پنهان است. اعتدال و بی‌طرفی نویسنده و آوردن سند هر روایت جهت انتقان موضوع، از جمله ویژگیهای این کتاب است. افزون بر این بیان، این رهنمودها و دستورات امام علی در موارد گوناگون مانند سفارش به عاملان خراج در چگونگی رفتار با مردم، دستورات امام به فرماندهان در چگونگی آرایش لشکر، و چگونگی جنگ و موضوع داوری و مسئلۀ حکمیت از دیگر ویژگیهای این اثر است.

بخش اول کتاب به بررسی پیامها، نامه‌ها و گفت‌وگوها، رایزنیها و چاره‌جوییها در بارۀ رویارویی با قاسطین پرداخته است. اعلان جنگ، پیکار اصلی و دلاوریها، صحنه‌های حساس و خطرناک جنگ، و پیروزی سپاه علی، از عنوانهایی است که در دیگر بخشهای کتاب آمده است.

ترجمۀ کتاب به شیوۀ علمی انجام شده و مترجم برای حفظ اصالت کار، اسناد اخبار را نیز، ترجمه کرده و توضیحات مفیدی در پاورقی به مناسبت ذکر رخدادها و رجال افزوده است. نیز وی کلیۀ نوشته‌های تحقیقی محقق کتاب را در ترجمه منعکس کرده است. کتاب با نوشته‌ای از غلامحسین یوسفی در تجلیل و معرفی کتاب آغاز می‌شود و حاوی اطلاعات در خور توجهی در بارۀ کتابهای تاریخی و ترجمه است.

تاریخ اسلام از بعثت نبوی تا حکومت علوی

محمد ابراهیمی ورکیانی؛ با همکاری نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها؛ چاپ اول؛ قم؛ دفتر نشر معارف؛ ۱۳۸۲؛ تاریخ؛ فارسی؛ ۴۰۰ ص؛ وزیری.

مروری است بر تاریخ جزیرة العرب قبل از اسلام تا بعثت پیامبر(ص) و خلافت علی(ع). کتاب که محصول درسهای دانشگاهی نگارنده است، در صدد است با نگاهی به گذشته مسلمانان و سرآغاز ظهور و تأسیس اسلام، رخدادهای آن دوران را

مورد بحث و بررسی قرار دهد. این اثر با شیوه گزارشی - تحلیلی و با بهره‌بری از منابع شیعه و در مواردی هم با استفاده از منابع اهل سنت به نگارش در آمده است. نویسنده برای اینکه دورنمایی از ضرورت بعثت پیامبر در جزیره العرب و آثار آن را به نمایش بگذارد، دو فصل از بخش نخست کتاب را به جزیره العرب و جغرافیای آن، اوضاع فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و زندگی اعراب و وجود اقلیتهای دینی و ظهور تمدن در آن سرزمین اختصاص داده و آن‌گاه به شرح زیستنامه پیامبر(ص) پرداخته است. سه فصل از بخش نخست کتاب، سرگذشت پیامبر از تولد تا بعثت، از بعثت تا هجرت و از هجرت تا رحلت است و در آن، نکات و رخداد‌های قابل توجه دوران عمر ۶۳ ساله پیامبر تبیین شده است. بخش دوم کتاب، از رحلت پیامبر و بازتاب‌های آن شروع می‌شود. در این بخش که در سه فصل سامان یافته به ماجرای رده، سقیفه، فدک، حوادث دوران خلیفه نخست، خلافت خلیفه دوم، فتوحات اسلامی، سیره عمر در تقسیم بیت‌المال، و عثمان و ویژگی‌های وی پرداخته شده است. خلافت امام علی(ع) و ماجرای جنگ‌های آن حضرت با ناکشین، قاسطین و مارقین و جریان‌های رو در روی امام و ویژگی‌های آنها و شهادت امام و خلافت امام حسن مجتبی(ع)، پایان بخش کتاب و فصل پایانی بخش دوم آن است.

تاریخ امام حسین علیه السلام (موسوعة الإمام الحسين)

سازمان پژوهش و برنامه آموزش وزارت آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران؛ هفت جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ دفتر انتشارات کمک آموزشی وزارت آموزش و پرورش؛ ۱۳۷۸-۱۳۷۹؛ مقتل، مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی و فارسی؛ ۹۱۶ + ۸۲۶ + ۸۴۰ + ۹۱۰ + ۱۰۳۸ + ۹۰۸ + ۹۳۸ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره عاشورا و تبیین شخصیت و زندگانی امام حسین. تدوین‌گران این اثر طی چندین سال تلاش، با استناد به کتابها و مقتل‌هایی که در باره امام نوشته شده این اثر را سامان داده و در سه محور طبقه‌بندی کرده‌اند. در

محور نخست، به بررسی عاشورا و عوامل و زمینه‌ها و پیامدهای آن پرداخته شده است و شامل دوره امامت امام حسین(ع) تا مرگ معاویه و خلافت یزید و رخداد‌های قبل از عاشورا و عاشورا تا بازگشت خاندان امام حسین(ع) به مدینه می‌باشد. محور دوم در باره شخصیت‌هایی است که از اصحاب امام به حساب می‌آمدند و یا از خاندان آن حضرت بودند و محور سوم، دوران حیات امام از ولادت تا قیام ایشان، فضایل و سیره و آیات و روایات مربوط به ایشان است.

در این کتاب، عین متون کتاب‌های تاریخی و حدیثی کپی شده و در مواردی که نویسندگان فارسی زبان از آنها ترجمه‌ای ارائه داده‌اند در پاورقی ذکر شده است و در بخش‌های بی‌ترجمه، به همان متن عربی اکتفا شده است. متن‌های نقل شده به ترتیب تقدم تاریخی مؤلفان تنظیم شده‌اند و روایات از حیث دارا بودن سند و یا نداشتن آن تفاوتی نداشته و متن‌های همه کسانی که در زمینه عاشورا و امام حسین مطلب نوشته‌اند، حتی در صورت تکرار، گردآوری و در کتاب منعکس شده است. البته، متن‌های مشابه ارجاع داده شده و مصادر متن‌ها دقیقاً مشخص شده است. مصادر کتاب، بسیار متنوع و از متون کهن گرفته تا دوران معاصر و اعم از شیعه و سنی است، و نسخه‌بدلها نیز، در پاورقی ذکر شده است.

این کتاب، منبع جامع و مورداستنادی است درباره امام حسین و همه مباحث پیرامون آن حضرت و به دلیل وجود منابع متعدد، مشابه و گاه متضاد، احاطه بر اطلاعات را ممکن کرده و تحلیل و بررسی مسائل را دقیق و آسان‌تر نموده است. بخشی از سرفصل‌های موسوعه چنین است: زمینه‌سازی بیعت برای یزید، خودداری امام حسین از بیعت با یزید، مسلم؛ از اعزام به کوفه تا شهادت. تصمیم امام برای عزیمت به عراق، خروج از مکه و رحل اقامت در کربلا، در کربلا و حوادث تاسوعا، شب و روز عاشورا، علی بن حسین(ع)، شهادت‌طلبی آل‌عقیل، شهادت آل‌جعفر، شهادت فرزندان امام حسن، شهادت تعدادی از فرزندان علی(ع)، ابوالفضل العباس، قتلگاه امام حسین، پیامدهای شهادت امام، حوادث پس از شهادت، کوفه، از کوفه تا شام، شام و رخداد‌های آن

برای اسیران. تاکنون از این اثر جلدهای اول تا ششم و نهم چاپ شده است.

تاریخ پیامبر اسلام

محمد ابراهیم آیتی؛ با تجدید نظر و اضافات ابوالقاسم گرجی؛ چاپ ششم؛ تهران؛ دانشگاه تهران؛ ۱۳۷۸؛ سیره و تاریخ؛ فارسی؛ ۷۶۶ص؛ وزیری.

کتاب، گزارش جامع و مستندی از تاریخ حیات پیامبر گرامی اسلام و حوادث دوران زندگی وی از آغاز تا اندکی قبل از رحلت آن جناب می‌باشد. نویسنده، که از افراد پر اطلاع و دقیق در تاریخ اسلام و سیره اهل بیت است، با تتبع در منابع سیره‌نگاری کهن، محتوای تاریخ اسلام را از اجداد پیامبر(ص) تا غزوة تبوک و بیست و چهار وفد از وفودی که پس از آن غزوه به حضور حضرت رسیدند، گزارش کرده است. وی به بعضی از حوادث مهم سالهای اخیر تاریخ آن حضرت از جمله خجة الوداع، واقعة غدیر خم و نیز وفات پیامبر(ص) اشاره نکرده شاید به علت عدم وفای عمر مؤلف بوده است. در کمتر از یک سوّم کتاب افزون بر اشاره به ویژگیها و سرگذشت قریش و اجداد پیامبر، به زندگانی پیامبر(ص) در دوران مکه، مواجهه و گرفتاریهای آن حضرت در برخورد با قریش پرداخته شده و بقیة مطالب مربوط به حوادث دوران مدینه به ویژه سربه‌ها، جنگهای متعدد آن حضرت با قریش و یهودیان و نقشه‌های مخالفان اسلام می‌باشد که به ترتیب سنوات تاریخی تنظیم و گزارش شده، است. ضبط و ثبت دقیق و اعراب‌گذاری اعلام و مکانها، و مستند سازی محتوای مطالب و گزارشها به منابع تاریخی و سیره‌ای دست اول از ویژگیهای این اثر است. دکتر ابوالقاسم گرجی نیز، در تجدید نظر و اضافات خود علاوه بر نوشتن چند مقدمه بر چاپ مکرر این کتاب و بیان مزایای هر یک از چاپها، به پاره‌ای از انتقادات به برخی از گزارشهای نویسنده اشاره کرده و توضیحات خود را ارائه داده است. در پایان کتاب سیاهة آیات، احادیث، اعلام، قبایل، مکانها، اشعار و غزوات مورد اشاره مؤلف، آمده است.

تاریخ سیاسی ائمه علیهم السلام

جواد محدثی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات مدرسه؛ ۱۳۷۷؛ سیره؛ فارسی؛ ۲۸۸ص؛ رقی.

پژوهشی است در حیات سیاسی امامان شیعه و سیره اجتماعی و مبارزاتی آنان. کتاب، با هدف ارائه الگویی سازنده به نگارش درآمده و نویسنده، در آن کوشیده است تا ترسیمی جامع و نمایی روشن از جبهه‌گیری و مبارزات سیاسی امامان معصوم در برابر حاکمان وقت و عالمان وابسته ارائه دهد. وی، بر این باور است که امامان معصوم، هیچ‌گاه سیاست تسلیم بودن در برابر حاکمان جور را نپذیرفتند و مشی آنان در برابر حاکمان وقت، و هدف نهایی آنان، در انتخاب شیوه‌های گوناگون، حفظ ارزشهای دینی بوده است. مؤلف، با اشاره به شرایط دشوار امامان در دوران زندگانی خود، سیاستهای آنان را در چهار نوع سکوت، قدرت، تلاش کوتاه مدت و تلاش بلند مدت می‌داند، و با اشاره به سیاستهای امام سجاد(ع) در ابلاغ پیام کربلا و دعوت اصلاح‌گرانه امام باقر و صادق(ع)، به حضور علمی امام رضا(ع) در عرصه‌های فرهنگ و اجتماع پرداخته و نتیجه گرفته است که پیشوایان معصوم، در برابر حاکمان ستمگر و عالمان دنیاطلب و فرقه‌های انحرافی، تلاش کرده‌اند تا خط اصیل اسلام و ارزشهای والای آن را حفظ نمایند، و نیز کوشیده‌اند تا با ایجاد تشکیلات پنهانی و بهره گرفتن از سیر تقیه، ضمن حفظ تشیع، به توسعه فرهنگ اهل بیت(ع) بپردازند، و حتی در عصر غیبت، با تعیین وکلا و فقها به عنوان واسطه میان خود و مردم، این خط مبارزه را ادامه دهند. نویسنده به این بهانه، ولایت فقیه و شرایط ولی فقیه و دلایل آن و موقعیت اجتماعی علما و فقها را نیز در این اثر، مورد بررسی قرار داده است.

تاریخ سیاسی اسلام: سیره رسول اکرم صلی الله علیه و آله وسلم

رسول جعفریان؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ دلیل؛ ۱۳۷۹؛ سیره؛ فارسی؛ ۶۸۳+۱۳۸ص؛ وزیری.

بررسی سیره پیامبر(ص) و خلفا، موضوع این پژوهش تحلیلی است. این کتاب، به قصد تدوین یک دوره تاریخ سیاسی اسلام از سوی نویسنده که سالهاست اهتمام خود را صرف تدوین و گردآوری کتابهای تاریخی، به‌ویژه تاریخ اسلام کرده، به رشته تحریر درآمده و مخاطب وی در این اثر، کسانی‌اند که با تاریخ اسلام آشنایی دارند. او کوشیده است تا از پرداختن به حوادث و رویدادهای قبل از اسلام در این اثر، پرهیز کند و تنها حرکت رو به رشد تحولات اسلامی را تشریح نماید. وی، برای تدوین این کتاب، منابع فراوانی را تتبع و از آنها بهره گرفته است. استفاده زیاد از آیات قرآن کریم و به تبع آن از تفاسیر، این اثر را به دیدگاههای وحیانی و اسلامی بسیار نزدیک کرده و می‌توان این اثر را تلاشی کلامی برای اثبات حقانیت پیامبر(ص) و راه او و نفی مخالفان آن حضرت نیز، به حساب آورد.

نویسنده در آغاز، از تاریخ‌نگاری مسلمانان و میراث تاریخی اعراب در جاهلیت و تأثیر عمیق قرآن در توجه مسلمانان به تاریخ‌نگاری و گونه‌های تاریخ‌نگاری مسلمانها و نمونه‌هایی از آن سخن گفته و سیره‌نویسان را معرفی و آن‌گاه تاریخ‌نویسی مسلمانان را تا قرن پنجم کاویده است. وی، در بخش دیگری به بررسی ابعاد فرهنگی، دینی، اجتماعی، اقتصادی، قبایل، و حضور پیروان ادیان در جزیره العرب، و دانش و شعر و خطابه و کتاب و علم الایام در دوران جاهلیت پرداخته است. ادامه بحثهای کتاب را دوران اسلامی تشکیل می‌دهد که ز بخش سوم کتاب و آغاز اسلام شروع می‌شود. در این بخش از آغاز وحی، گسترش اسلام و نقش تاریخی قرآن، بحث شده و در ادامه از فشار قریش بر اسلام و تحولات مربوط به آن، و گسترش اسلام در مدینه و رخدادهای مربوط به آن، مانند هجرت پیامبر(ص) و بنای مسجد، تحلیل شده است. جنگهای پیامبر در بخش ششم به بحث گذاشته شده و در فصل پایانی جلد نخست، با عنوان «به سوی پیروزی بر حجاز» توسعه قلمرو اسلامی در جزیره العرب تشریح شده است. در پایان این جلد، هفده صفحه نقشه و تصویر مربوط به تحولات تاریخی و جنگهای پیامبر به چاپ

رسیده است. جلد دوم کتاب را تاریخ سیاسی خلفای بنی‌امیه تا زوال امویان تشکیل می‌دهد. در این جلد، افزون بر بررسی تاریخ تحولات دوران دو سلسله خلافت اسلامی بنی‌امیه و بنی‌عباس، به زندگی امامان شیعه نیز پرداخته شده است. رویدادهای خلفای نخستین، سیره و منش و اندیشه‌های آنان و فتحهای اسلامی در آن روزگار، شیوه حکومتی و مرگشان و رویارویی آنها با نهضت‌های اسلامی و نیز رخداد‌های مربوط به امامان شیعه و جنبش‌های اسلامی، مباحث دیگری است که بررسی و تحلیل شده است. رخداد کربلا، حرکت‌های شیعی، قیام توأبین و مختار، دوران حکومت مروانیان، قیام زید بن علی و یحیی بن زید، قیام علویان، شورش عبدالرحمان بن محمد بن اشعث، عقاید فکری و اندیشه‌های سیاسی مروانیان، و وضعیت سیاسی، اجتماعی و فرهنگی آن دوران، از جمله مباحث مطرح شده در این جلد است.

تجلی امامت: تحلیلی از حکومت امیرالمؤمنین علی(ع)

سید اصغر ناظم زاده قمی؛ چاپ چهارم؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی؛ ۱۳۷۸؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۶۵۶ص؛ وزیری.

پژوهشی است تحلیلی درباره عملکرد سیاسی و روش حکومتی امام علی(ع). نویسنده در این اثر، تصویری از یک حکومت نمونه انسانی و اسلامی بر اساس کهن‌ترین و معتبرترین مدارک تاریخی در اختیار خوانندگان قرار می‌دهد. وی در این کتاب، شرح مفصلی را از حوادث و رویدادهای حکومت پنج ساله امام علی(ع) که با حکومت آن حضرت ارتباط مستقیم داشته، در سیزده بخش سامان داده است. در بخش نخست، پس از بررسی مفهوم لغوی و اصطلاحی امامت، مقام امامت و ضرورت انتصاب امام، شرایط و ویژگی‌های امام را برشمرده است. مؤلف، در بخش‌های بعدی مباحثی مانند امامت و حکومت علی، عدالت امام علی، قضاوت‌های آن حضرت، کارگزاران حکومت امام علی و سیره ایشان در امر به معروف و نهی از منکر، را

بررسی کرده است. امام علی و فرقه‌های کلامی، کاوشی پیرامون غلات و خوارج، دو فرقه درگیر با امام علی، موضوعات دیگری هستند که در کتاب به آنها پرداخته شده است. رعایت حقوق اهل کتاب در حکومت علی، عنوان بخش دیگری از کتاب است. وی همچنین، به جنگهای جمل، صفین و نهروان پرداخته، و پس از ذکر مظلومیت امام علی، از شهادت آن حضرت سخن گفته است.

تجلی عاشورا در هنر ایران

محبوبه الهی؛ چاپ اول؛ مشهد؛ آستان قدس رضوی، بنیاد پژوهشهای اسلامی؛ ۱۳۷۷؛ هنر اسلامی؛ فارسی؛ ۱۶۹ص؛ رحلی.

پژوهشی در تبیین و تحلیل کاربرد هنر برای بازگویی عملی و عینی واقعه کربلا و بازتابهای آن در تاریخ هنر مذهبی و نگاه و کار هنرمندان به مسائل پیرامونی آن حادثه و بزرگداشت آن است. این کتاب که، به تصاویر سیاه و سفید و رنگی و نیز خط و طرحهای مینیاتوری و گرافیکی مزین است، پیشینه تعزیه و روضه‌خوانی، دسته‌گردانی، نقالی و تکیه‌سازی برای عزاداری را، بررسی کرده و نقاشیها و عکسهایی از عزاداریهای ابتدایی نیز، در آن نقش بسته است. از آن پس به کاربرد اشیای فلزی در عزاداری و مناسبت پیشینه فلزکاری اشاره شده و از ابزاری چون علم و تاریخچه آن، شکل و فرم و جنس و طول و اجزا و تصاویر و نقوش، طرز ساختن و تزیینات آن سخن گفته شده و برای پر بار و برگ کردن مطالب مطرح شده، از سفرنامه‌ها و استفاده آن در تکایا بهره برده شده است. نیز قبه و پنجه، ظرف آب‌خوری، لوحه‌های دعا و زیارت، زره، دستانه، شمشیر قمه، سپر، چهار آینه، کلاهخود، سنج، چشم‌زخم و طلسم، ابزارهایی هستند که در این نوشته، پیشینه، کاربرد، چگونگی ساخت و انواع آنها بررسی شده است. بحث بعدی کتاب، در باره کاربرد چوب در عزاداری و علمهای چوبی و نخل و توغ، حجله و شش‌گوشه و سنگ‌زنی است. در بخش چهارم از بافته‌ها و کاربرد آنها در ساخت اشیایی ویژه

مانند بیرق، درفش، پارچه‌های قلمکاری، کتل و کتیبه و قالی سخن به میان آمده و مباحث بعدی در باره نقاشی از قبیل مینیاتور، پرده‌های تعزیه‌خوانی، نقاشی قهوه‌خانه‌ای و نقاشیهای دیواری است. شیشه و چگونگی بهره‌برداری از آن در مراسم عاشورا نیز، بخشی از مباحث کتاب را تشکیل می‌دهد که در آن از نقاشیهای پشت شیشه و پشت آینه بحث شده است. پایان بخش کتاب، موارد دیگری از قبیل کاشیکاری، تذهیب و تشعیر، خط، اشعار، کله و ماسک‌سازی، سمبولیسم رنگ و ابزار است که ابعاد آنها و پیشینه و کاربردشان در عزاداری مورد بررسی قرار گرفته و در همین بخش، از سفرنامه‌های حاوی اطلاعاتی در باره تعزیه نیز، سخن به میان آمده است.

تحفة الأبرار فی مناقب الانمة الأطهار

عمادالدین حسن بن علی طبری: تحقیق: سید مهدی جهرمی؛ زیر نظر دفتر نشر میراث مکتوب؛ چاپ اول؛ تهران؛ آینه میراث؛ ۱۳۷۶؛ مناقب و کلام؛ عربی؛ ۳۲۴ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره اثبات امامت امام علی و فضایل رسول خدا و اهل بیت عصمت و طهارت.

طبری، از بزرگان فقها و متکلمان شیعه، معاصر علامه حلی و خواجه نصیر الدین طوسی است و نقش مهمی در نشر معارف شیعی داشته است. او این کتاب را به خواهش دوستانش نوشته و در آن تلاش کرده است تا ضرورت امامت و چگونگی انتخاب امام و بطلان نظریه اهل سنت را درباره امامت تبیین نماید. روش مؤلف در کتاب، استفاده از براهین عقلی و آیات قرآن کریم و روایات عامه است.

کتاب حاضر، بر اساس چند نسخه خطی برای اولین بار چاپ شده و مشتمل بر ده باب و یک مقدمه است و هر بابی چند فصل دارد. مقدمه آن در شش فصل تدوین شده که در آنها هدف خلقت انسان، وضع لعن از سوی معاویه، تسخیر قلوب معاندان از سوی خدا برای نقل روایاتی در حقانیت شیعه، دلیل نگارش این کتاب، توحید و عدل، و خوف پیامبر از غیر شیعه. باب اول کتاب در باره نبوت و عصمت و

باب دوم در ضرورت امام، گروه‌های پس از رسول الله، و امامان دروازه‌گانه ست. باب سوم در حقانیت شیعه به رغم اقلیت بودن و باب چهارم در انساب پیامبر(ص) و ائمه(ع) که در سیزده فصل و هر فصلی به معصومی اختصاص یافته است. باب پنجم در اثبات وجود امام زمان و باب ششم در بارهٔ بلاد کفر و اسلام و هفتم در اخبار مربوط به بنی‌امیه و افتراات آنان و باب هشتم در جواب اشکالات بر شیعه و نهم در بررسی نظر عامه در بارهٔ صحابه و باب دهم در مسائل متفرقه‌ای همانند عایشه، طلحه، زبیر، قاسطین، مارقین، ناکثین، اخلاق نواصب، مذهب زیدیه و برتری علی بر انبیا است. در پایان کتاب، هفت سیاههٔ فنی نیز آمده است.

تحفة الأزهار و زلال الأنهار فی نسب أبناء الأئمة الأطهار علیهم صلوات الملك الغفار

ضامن بن شدقم حسینی مدنی؛ تحقیق و تصحیح: کامل سلمان جبوری؛ چهار جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ نشر میراث مکتوب، آینهٔ میراث با همکاری کتابخانهٔ تخصصی تاریخ اسلام و ایران؛ ۱۳۷۸/۱۴۲۰ هـ.؛ نسب‌شناسی؛ عربی؛ ۵۵۷ + ۵۱۳ + ۴۹۰ + ۵۷۱ ص؛ وزیری.

این اثر، از بزرگ‌ترین کتابهای تخصصی در نسب‌شناسی علویون و از جمله کتابهای مرجع در تراجم، انساب و سیر است. مؤلف که با استفاده از صدها کتاب رجالی، نسب‌شناسی تاریخی و شعری، آن را تألیف نموده، تاریخ علویون جهان را تدوین و ریشه و اصل آنان را به اجدادشان در قرن اول هجری رسانده است. وی دانش نسب‌شناسی را از پدران خود به ارث برده، و خود نیز اطلاعات وسیعی از این دانش داشته است. او علاوه بر مطالعه و پژوهش کتابخانه‌ای، به تحقیقات میدانی نیز، در این تحقیق دست زده و به شبه جزیرهٔ عربستان، عراق، هند و ایران مسافرت کرده و مدتها برای پژوهش در این کشورها به سر برده و به تحقیق پرداخته است. او در این کتاب، علاوه بر بررسی انساب فرزندان امامان، به حوادث و تحولات

تاریخی قابل توجهی نیز، پرداخته و از این رو، کتاب را جذابیت بخشیده است. از امتیازات این کتاب، این است که پیوند همه علویون عالم در این کتاب ترسیم شده و شاخ و برگ و ریشه نسب آنان معرفی گردیده و برای تشریح چنین مهمی، شهرها و مناطقی را که علویون در آنجاها زیسته‌اند نیز مشخص نموده است. مؤلف برای هر چه بیشتر روشن شدن چنین امری، بخش بزرگی از کتاب خود را به ترسیم شجره‌نامه علویون اختصاص داده که نزدیک به سیصد صفحه از یک جلد تحقیق شده است. بسامد تحقیق ابن شدقم، در این کتاب، از قرن نخست هجری تا قرن یازدهم - زمان وفات وی - است. کتاب یازده باب دارد و مباحث آن از امام حسن مجتبی و ذریه او آغاز می‌شود. یک باب از کتاب به ذریه ایشان اختصاص یافته و در آن یازده فصل گنجانده شده است. در صفحات زیادی از فصلها، از امام حسن، تولد، مناقب، خلافت، صلح با معاویه، وفات، همسران و فرزندان، و سرانجام نوادگان او بحث شده و نسل آن امام همام معرفی شده است. باب دوم، در باره امام حسین، دوستداری او، ثواب زیارت آن حضرت، عزیمتش به کربلا و شهادت او و اسارت خاندان او و ماجرای سر مبارک و دفن آن و فرزندانش بحث می‌کند. مؤلف پس از ذکر این مباحث، به باب سوم کتاب و امام زین العابدین، تولد، زهد، مناقب، وفات، و معرفی اعقاب وی پرداخته است. باب چهارم در باره امام باقر(ع) با همان شیوه یاد شده در باره امام سجاد است و به همین ترتیب در بابهای بعدی تا باب یازدهم یکایک امامان علیهم السلام را به بحث و بررسی گذاشته و ذریه آنها را تا نسلهای بعدی تا قرن یازدهم معرفی کرده است.

محقق این اثر، با جدیت تمام هر آنچه را که در یک تحقیق لازم است، به‌کار گرفته و آن را در چهار جلد وزین احیا و به عرصه دانش و فرهنگ عرضه کرده است. وی، در مقدمه‌ای طولانی، از این کتاب و مؤلف آن و علم نسب و نسب نبوی، صفات نسابه، اصطلاحات علم نسب‌شناسی، مصادر ترجمه ابن شدقم، روش مؤلف در تألیف کتاب، خطاهای وی در تألیفش، و روش خود در تحقیق این اثر، سخن گفته است.

او برای تحقیق از چند نسخه بهره گرفته و تفاوت آنها را در پاورقی مشخص کرده و مصادر نوشته‌های مؤلف را معین و کتابهایی را که در متن نامبرده شده، به اجمال معرفی کرده است. نام کسان نامبرده شده در این اثر به صورت کامل بیان شده و ترجمه افراد زیادی شرح گردیده و خطاهای مؤلف، اصلاح شده است. جلد چهارم این تحقیق به فهرستهای کتاب و شجره نامه‌ها اختصاص دارد که عنوان آن *الروض المعطار فی تشجیر تحفة الازهار* است. سیاهه اشخاص، مکانها، شهرها، محله‌ها، قبیله‌ها، طایفه‌ها، خانه سادات و کتابها، فهرستهای کتاب را تشکیل می‌دهند.

تحلیلی از زندگانی امام سجاد(ع)

باقر شریف قرشی؛ ترجمه: محمد رضا عطایی؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ مشهد؛ موسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی؛ ۱۳۷۲؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۷۶۶+۴۵۱ص؛ وزیری.

کتابی در باره زندگانی امام سجاد(ع) و ابعاد شخصیتی آن بزرگوار است. نویسنده این اثر، از عالمان برجسته حوزه علمیه نجف اشرف و از نویسندگان مشهور معاصر است و عمده آثار وی در سیره اهل بیت(ع) می‌باشد. وی، با بهره‌گیری از منابع حدیثی و تاریخی و نیز، نوشته‌های سایر نویسندگان، این کتاب را به رشته تحریر درآورده و کوشیده است تا ابعاد پر فراز و نشیب حیات امام سجاد(ع) را ترسیم کند. ترجمه این کتاب، به سفارش کنگره بزرگداشت امام رضا صورت گرفته است.

کتاب از شرح زندگی مادر امام سجاد، شاه زنان، و ازدواجش با امام حسین آغاز می‌شود و با گزارش تولد و نام و لقبها و وفات مادر و دایه و اوصاف جسمانی و دوران رشد امام و خصوصیات روحی ایشان ادامه می‌یابد. حضور امام سجاد در ماجرای اندوهناک شهادت پدر و عموها و برادران و اصحاب امام حسین(ع) از مباحث دیگر این اثر است که امام سجاد در کنار پدر از آغاز حرکت از مدینه تا بازگشت به آنجا تشریح شده است. در ادامه، عبادات امام از قبیل نماز، روزه، دعا، حج، سجد و تسبیح به بررسی گذاشته شده است. در بخش دیگری از آن که در

باره علوم امام می‌باشد، روایاتی که امام(ع) از پیامبر(ص) و امیرمؤمنان نقل کرده، نمونه‌هایی از تفسیر قرآن آن بزرگوار، دیدگاه‌های آن حضرت در موضوعات گوناگون کلامی و اخلاقی آمده و در قسمتی از آن، میراث علمی امام سجاد(ع) بررسی شده است. به مناسبت همین مطالب صحیفه سجادیه از جهت سند، امتیازات و شرح‌های آن تحقیق شده و دعا‌های آن حضرت در صحیفه و مناجات‌های پانزده‌گانه در باره موضوعات مختلف نقل و ترجمه شده است. در قسمت دیگری از کتاب، رساله حقوق امام سجاد و حقوق مختلفی که در آن به آنها اشاره شده، یک به یک طرح شده است. از جمله میراث علمی امام که در این کتاب به آن پرداخته شده، کتابی است با نام کتاب علی بن الحسین، که به گفته نویسنده، از میان رفته است و دیوان شعری منسوب به آن حضرت از دیگر گزارش‌های در باره میراث علمی آن امام همام است. گزارشی از مدرسه و شاگردان و اصحاب امام سجاد(ع) که یک‌صد و شصت و چهار نفر هستند به ترتیب حروف الفبا ذکر و شرح کوتاهی در باره آنها نگاشته شده است. حاکمان معاصر امام سجاد(ع) و خصوصیات آنها و وضعیت سیاسی دوران ایشان و قیام‌های صورت گرفته، از جمله بحث‌های طرح شده در این پژوهش است، و سرانجام، در پایان کتاب چگونگی شهادت امام سجاد(ع) تبیین شده است.

تحلیلی بر مواضع سیاسی علی بن ابی طالب(ع)، پس از رحلت پیامبر(ص) تا قتل عثمان بن عفان

اصغر قاندان؛ چاپ چهارم؛ تهران؛ موسسه انتشارات امیرکبیر؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۱۹۲ص؛ وزیری.

کتاب حاضر، پایان نامه تحصیلی مؤلف در مقطع کارشناسی ارشد تاریخ، از دانشگاه تهران است که با تقریظی از صادق آینه‌وند و سید جعفر شهیدی همراه است. مؤلف، انگیزه خود را از این نوشته اتحاد شیعه و سنی با عنایت به بررسی و

تحلیل دوران بیست و پنج ساله زندگی امیرمؤمنان(ع) که از رحلت پیامبر(ص) تا قتل عثمان را در بر می‌گیرد، و کمتر در باره آن تحقیق صورت گرفته، دانسته است. شیوه تألیف کتاب، توصیفی - تحلیلی است و نویسنده آن را در پنج فصل تنظیم کرده است. کتاب از ابتدای رحلت پیامبر(ص) آغاز و با قتل عثمان بن عفان، خلیفه سوم، پایان می‌یابد. فصل نخست، به نقش علی(ع) در واپسین لحظات حیات پیامبر(ص) و رحلت آن حضرت و جریان سقیفه اختصاص دارد و در طی آن، بحث مبسوطی پیرامون ساختار سیاسی جناحهای سقیفه و ریشه‌یابی علل به خلافت نرسیدن علی(ع) بررسی شده است. فصل دوم، به انعکاس افکار عمومی در حمایت از جانشینی امام علی در قبال موضع سقیفه اختصاص دارد. در فصل سوم، با نگاهی به مواضع علی(ع) و یارانش در دوره خلافت ابوبکر، مسائل مربوط به فتوحات اسلامی بررسی شده است. در فصل چهارم، نقش حضرت امیر و پیروانش در دوران خلیفه دوم از جمله مسئله فتوحات اسلامی و امور مالی و قضایی شرح داده شده و در فصل پایانی، مواضع علی(ع) در دوران خلافت عثمان، میزان حضور او در صحنه و عکس‌العمل وی در برابر انحرافات و در نهایت تحولات داخلی و قتل عثمان بررسی شده است. کتاب، مشتمل بر نمایه اشخاص، اماکن و فهرستی از منابع و مآخذ است.

تدوین السنة الشریفة

سید محمدرضا جلالی حسینی؛ چاپ اول؛ قم؛ مکتب الاعلام الاسلامی؛ ۱۴۱۳/۱۳۷۱ هـ.؛ حدیث و تاریخ؛ عربی؛ ۷۰۴ ص؛ وزیری.

پژوهشی در چگونگی شکل‌گیری تدوین حدیث و سیر تطور آن. نویسنده با استفاده از منابع معتبر و دست اول تاریخی و روایی، موضوع کتابت حدیث و حکم آن را بررسی کرده است. از نگاه وی از جمله مهم‌ترین مباحث مطرح در باره تاریخ حدیث، مبدأ تاریخ کتابت حدیث و عواملی که منجر به منع کتابت در برهه‌هایی از تاریخ در صدر اسلام شده است، می‌باشد. مؤلف، در مقدمه به تلاش علما و

دانشمندان در جهت گردآوری و تدوین احادیث در مجامع روایی و نوشتن اصول و قواعد برای آن در علم حدیث و درایه اشاره کرده و برای بررسی مباحث خود کتاب را در دو بخش سامان داده است. در بخش نخست که چهار فصل دارد و در آن جواز تدوین حدیث از زمان پیامبر و ادله جواز آن، مانند عرف عقلا، سنت نبوی، اجماع اهل بیت و سیره مسلمانان سخن گفته و به تفصیل آنها را تشریح و اقوال و نظریات فراوانی را هم گردآوری و ارائه کرده است. بخش دوم که دارای شش فصل است از منع تدوین حدیث، آغاز آن، نگرانی از اختلاط حدیث و قرآن، مهجور شدن قرآن، بی‌نیازی از تدوین حدیث با حفظ آن و ناآشنایی محدثان با دانش کتابت که دلایل جلوگیری از تدوین حدیث است، سخن گفته و آنها را به نقد و بررسی گذاشته و پیامدهای ناگوار تدوین نشدن حدیث را برشمرده است. اختلاف عامه در باره شروع تاریخ نگارش حدیث، موانع و کسانی که از کتابت حدیث جلوگیری می‌کردند، اهداف، دلایل و توجیهات آنها، آثار سوء منع از کتابت حدیث، و موضع و دیدگاه امام علی، ابوذر و ابن عباس در مسئله تدوین حدیث، ادامه بحثهای کتاب است.

ترا تیل فی زمن الذئاب

کمال السید؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسة انصاریان للطباعة و النشر؛ ۱۴۲۰ هـ. / ۲۰۰۰ م؛ تاریخ؛ عربی؛ ۴۱۲ ص؛ رقعی.

گزارشی آمیخته با تخیل، با بیانی احساسی و ادبی از شهر سامرا و بغداد از دوران تأسیس دولت عباسی، جعفر متوکل و گزارشی از امام هادی (ع)، و عملکرد حاکمان بنی‌عباس از سالهای ۲۲۰ - ۲۴۷ هجری و جولان آنها در شهر سامرا و شهر نو بنیاد آن، که در شصت و یک قصه و در سه بخش سامان یافته است. «سرودهایی در دوران گرگها» سه عنوان اصلی مخاضات السنین، نیرون العرب و سقوط الطاغیة دارد. نویسنده، غالب قصه‌های خود را از بغداد گزارش کرده و به گونه یک گزارشگر حاضر در کنار دجله و کوچه پس کوچه‌های شهر، خواننده را به اعماق آن می‌برد و با

حوادث رخ داده همراه می‌کند. وی در این کتاب، همانند سایر نوشته‌هایش، قصه‌هایی را برگزیده و به آنها پرداخته است که چهره حاکمان بنی‌عباس را به درستی بنمایاند و از سوی دیگر، شخصیت و فضایل اهل بیت و امامان معصوم، به‌ویژه امام هادی را تبیین نماید. خشونت، شهوترانی، حیف‌ومیل بیت‌المال و خوش‌گذرانی، محور مطالب مربوط به متوکل عباسی و اخلاق و دانش و توحید و فضیلت انسانی، ابعاد شخصیت امام هادی است که در این کتاب به آنها پرداخته شده است.

برخی از مطالب مطرح شده در کتاب، عبارت‌اند از: بنیاد سامرا (سامراه) در دوران محمد ابو اسحاق، برادر مأمون و هشتمین خلیفه عباسی، دوران کودکی و نبوغ امام هادی و دانش او، احتجاج امام با واقفیها، مناظره ایشان با یحیی بن اکثم قاضی، خروج بابک خرم‌دین بر خلیفه و سرکوب سپاه او، تمرّد مازیار، حاکم طبرستان، از خلیفه مأمون، افشین، سردار معتصم، و نافرمانی او، به خلافت رسیدن هارون و شهوترانی و شب‌نشینیهای او، قیام پنهانی احمد بن نصر خزاعی و اعدام وی، ماجرای خلق قرآن، قساوتهای هارون، سفرهای حج او، احساس خطر متوکل از موقعیت امام هادی، کرامتهای ایشان، مواجهه امام با متوکل، جایزه گرفتن احمد بن حنبل از خلیفه، نقش محدثان و معتزله در بغداد، سخت‌گیری برای زیارت امام حسین در دوران متوکل و تخریب قبر آن حضرت، شخصیتهای قضایی و سیاسی پیرامون متوکل، پاسخ امام هادی به پرسشهای قضایی دستگاه حاکمه، غیب‌گویی ایشان، توجه امام هادی به مزار امام حسین و درخواست دعا در آن مکان مقدس، دستور متوکل برای حمله به خانه امام هادی و مرگ متوکل. چند ضمیمه نیز، در پایان کتاب به چاپ رسیده است، رساله امام هادی در باره جبر و تفویض، پرسشهای یحیی بن اکثم از امام و جوابهای ایشان، نامه خوارزمی به اهالی نیشابور و قصیده ابوقراس حمدانیه، مشهور به قصیده شافیه.

ترجمان حیات امام علی(ع)

رضا رجب زاده؛ چاپ اول؛ مشهد؛ انتشارات رستگار؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۷۱۸ص؛ وزیری.

کتاب حاضر، سیره‌نگاری امیرمؤمنان بر اساس شرح نهج‌البلاغه ابن ابی الحدید است. ابن ابی الحدید از شارحان نامور و پرتوان نهج‌البلاغه و شرح او از کتابهای ماندگار و مرجعی برای شرح‌نگاران نهج‌البلاغه است. وی در شرح خود، نکات تاریخی بسیاری را به مناسبت‌های گوناگون از منابع تاریخی که در اختیار داشته نقل کرده و از این رو، خود مرجع تاریخ‌نگاران بعدی شده است؛ به‌ویژه او از کتابهایی بهره گرفته است که اینک در دسترس نیستند.

کتاب حاضر، نگاهی دارد به زندگانی و سیره امام براساس نقلیات ابن ابی الحدید در شرح خود بر نهج‌البلاغه، و آنچه پدید آورنده انجام داده، انتخاب آن فرازها و ترجمه آنهاست. البته، به مناسبت طرح مطالب، پاورقی‌هایی مفید نیز، از کتابهای شیعی برگرفته و ترجمه کرده و آورده است. کتاب از نسب امام علی(ع) شروع می‌شود و با مباحثی پیرامون ابوطالب ادامه می‌یابد. فضایل امام، سیره حکومتی، پیشگوییها، خلافت، سقیفه، فدک، سیره عمر، ماجرای شورای خلافت، اختلاف علی و عثمان، قتل عثمان، بیعت مسلمانان با علی(ع)، جنگهای جمل و صفین و نهروان، نسب معاویه، مصر در عهد امام، غارت‌های انجام شده در سرزمین عراق از سوی ضحاک بن قیس، خطبه قبل از شهادت امام و شهادت آن حضرت، عمده مباحث کتاب هستند.

ترجمة الامام الحسن عليه السلام

ابن سعد محمد بن سعد بن منیع هاشمی بصری؛ تحقیق و تصحیح: سید عبدالعزیز طباطبایی؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه آل البیت علیهم السلام لاحیاء التراث؛ تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۱۲۶ص؛ وزیری.

این کتاب، شرح زندگی و تبیین شخصیت امام حسن مجتبی(ع) است. کتاب بخش احیا نشده طبقات ابن سعد از مؤلفان اواخر قرن دوم و اوایل قرن سوم هجری، و از کتابهای پر آوازه، کهن و جامع و از جمله مصادر کتابهای تاریخی است. مستند بودن اخبار و روایتهای نقل شده در آن، از امتیازات بزرگ آن و نزدیک بودنش به تحولات

صدر اسلام از دیگر ویژگیهای آن است.

ابن سعد در این کتاب، از انبیای پیش از پیامبر اسلام، اجداد رسول خدا و تاریخ پیامبر را گزارش کرده و رجال و زنان دوران پیامبر (ص) و پس از ایشان را به صورت طبقات تبویب و زندگینامه آنها را گزارش کرده است. این کتاب، تا کنون دو بار تحقیق و چاپ شده است. در چاپ تحقیق شده، ترجمه امام حسن مجتبی (ع) نیامده و این مهم را کتاب شناس نامور معاصر، آقای سید عبدالعزیز طباطبایی به انجام رسانده و آن را به چاپ سپرده است. وی، مأخذ اخبار نقل شده در کتاب را مشخص و توضیحاتی در باره مردان بنام آن نوشته و برخی از نقلها را نیز، ارزیابی کرده که بسیار سودمند است. در این اثر، ولادت، عقیقه، چگونگی اذان گفتن به گوش امام حسن (ع)، تراشیدن سر امام حسن و امام حسین (ع)، نامگذاری، شباهت امام به پیامبر (ص)، سخنان پیامبر هنگام برخورد با امام حسن، آموزش دعا برای ایشان از سوی پیامبر، سیره امام، سخنان ایشان با کوفیان، خروج امام برای دیدار با معاویه، ایراد خطبه در کوفه، مسموم شدن وی، و وفات و دفن امام گزارش شده است. کتاب چهار فهرست فنی دارد.

ترجمة الامام الحسين و مقتله عليه السلام

ابن سعد محمد بن سعد بن منیع هاشمی بصری؛ تحقیق و تصحیح: سید عبدالعزیز طباطبایی؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه آل البيت عليهم السلام لاحیاء التراث؛ ۱۴۱۵ هـ.؛ مقتل، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۱۲۱ ص؛ وزیری.

این کتاب، شرح زندگی و تبیین شخصیت امام حسین (ع) است. این اثر، بخش تحقیق و چاپ نشده کتاب طبقات ابن سعد، از مؤلفان اوایل قرن سوم هجری است. طبقات، کتابی است پر آوازه و از مصادر مهم تاریخ اسلامی است و به دلیل نزدیک بودن نویسنده آن به رویدادهای صدر اسلام، به کتاب، موقعیت ممتازی بخشیده است. وی در کتابش، تاریخ تعدادی از انبیا، اجداد پیامبر و زندگینامه پیامبر (ص) را

گزارش کرده و زندگینامه مردان و زنان نامور را در صدر اسلام، تا چند طبقه بعد، به صورت طبقه‌بندی شده، تشریح کرده است. کتاب طبقات، تاکنون دو بار تحقیق و چاپ شده که ترجمه امام حسین(ع) در این میان از قلم افتاده است. محقق و کتاب‌شناس بی بدیل معاصر، سید عبدالعزیز طباطبایی، بخش تحقیق و چاپ نشده را که مربوط به ترجمه امام حسین است، تحقیق کرده و به چاپ و نشر سپرده است. وی در این تحقیق، مآخذ اخبار نقل شده را مشخص و برای برخی از مردان نامی، زندگینامه نوشته و پاره‌ای از اخبار را نیز، ارزیابی و نقد کرده است.

این اثر از دو بخش تشکیل شده است. بخش نخست از ولادت، شیر خواری، امام حسین(ع) به عنوان ریحانه پیامبر(ص) و پسر او، سخنان پیامبر در باره امام حسین، شرکت امام در ماجرای مباحله، سخنان ابن عباس با امام، حج ایشان، دعا و خضاب وی، خبر دادن جبرئیل از قتل او و خبردار بودن امام علی از کشته شدن امام حسین، سخن گفته شده است. بخش دوم، در مقتل امام، مشاجره امام با ولید بن عقبه، خروج امام و اصحاب و خانواده‌اش به سمت عراق، ملاقات فرزدق با امام، قتل مسلم، کشته شدگان با امام، بردن اسیران به کوفه و شام، جوانان فاطمی کشته شده در کربلا، سرخی آسمان پس از قتل امام و مرثیه‌هایی در باره آن حضرت است. کتاب، چهار سیاهه فنی دارد.

ترجمه دلائل الصدق

محمد حسن مظفر؛ ترجمه: محمد سپهری؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات امیرکبیر؛ ۱۳۷۴؛ کلام؛ فارسی؛ ۵۴۰ + ۵۵۶ ص؛ وزیری.

علامه حلی اثری است در شناخت خدا و نبوت و اثبات مقامات و فضایل امام علی(ع). فقیه و متکلم معروف شیعه کتابی را با عنوان نهج الحق و کشف الصدق در اثبات تعالیم شیعی به ویژه موضوع امامت به نگارش در آورده است. فضل بن روزبهان سنی مذهب، در قرن نهم یا دهم گزیده و توأم با سب و ناسزا کتابی را با

عنوان *ابطال نهج الحق و افعال الباطل*، در رد دیدگاه‌های علامه به رشته تحریر در آورده و مرحوم مظفر از عالمان قرن چهاردهم شیعی نیز، در کتاب *دلائل الصدیق* که بر گردان آن همین کتاب است، به رد و ابطال ردیه‌های فضل بن روزبهان پرداخته و فضایل و امامت امیرمؤمنان را اثبات کرده است. بنابراین، می‌توان کتاب را، در برگیرنده سه نوشته مورد اشاره دانست. این کتاب مشتمل است بر مباحث اصول اعتقادی اسلام در باب شناخت، خدا و صفات خدا، نبوت، امامت و فضایل امیرمؤمنان. نویسنده، به شیوه کلامی و جدلی، ضمن اشاره به دیدگاه‌های علامه حلی و مناقشات فضل بن روزبهان در کتاب *ابطال الباطل*، به انتقاد و رد سخنان فضل می‌پردازد. نخست مسائل مربوط به ادراک و معرفت، و جایگاه و ویژگی‌های این دو موضوع، و به تبع آن، بحث رؤیت خدا طرح شده است. در بخش بعدی به مباحث صفات ذاتی و فعلی خداوند و مباحث مربوط به آن، به ویژه موضوع حسن و قبح و عدل الهی و مسائل مرتبط با آن پرداخته شده و در پی آن مسائل مربوط به نبوت پیامبر(ص) و دلایل عصمت انبیا مورد بررسی قرار گرفته است. جلد دوم ترجمه این اثر که تفصیلی‌تر از مباحث پیشتر است، ویژه موضوع امامت و صفات امام، و در بیان اثبات امامت امیرمؤمنان و فضایل روحی و جسمانی آن حضرت می‌باشد. مترجم این کتاب نیز، در مقدمه عالمانه خود پس از اشاره اجمالی به زندگی و حیات علمی صاحبان سه کتاب مورد اشاره، به نقد صحاح شش‌گانه اهل سنت پرداخته و مناقشات خود را بر این کتابها عرضه کرده است.

ترجمه الملهوف علی قتلی الطفوف

سید ابن طاووس، سید رضی الدین ابوالقاسم علی بن موسی ... احمد بن محمد طاووس؛ تحقیق و تصحیح: حسون فارس تبریزیان؛ ترجمه: سید ابوالحسن میر ابوطالبی (حسینی)؛ چاپ اول؛ قم؛ دلیل ما؛ ۱۴۲۲/۱۳۸۰ هـ.؛ مقتل و تاریخ؛ فارسی؛ ۲۲۴ص؛ وزیری.

الملهوف، اثری است بلیغ و مختصر از سید ابن طاووس، از عالمان پرنویس و

برجسته شیعی قرن هفتم هجری که در باره واقعه عاشورا و مقتل امام حسین نوشته شده و مورد توجه ویژه عالمان شیعه قرار گرفته است. دهها تن از تاریخ و مقتل و سیره‌نگاران در آثار خود از این کتاب که اللهوف شهرت دارد، یاد کرده و از خرمن دانش آن بهره گرفته‌اند و همین، جایگاه ویژه آن را در میان مقاتل نمایان می‌سازد، و از همین رو، نسخه‌های خطی آن فراوان و بارها با چاپهای گوناگون چاپ، و نیز ترجمه شده است.

سید با این انگیزه این اثر تاریخی را پدید آورده است تا زائران امام حسین همراه کتاب مصباح الزائر وی، کتاب مقتل موجزی به دور از هرگونه تطویل و تکرار، داشته باشند. وی، برای این منظور کل ماجرای عاشورا را در سه فصل با عنوان «مسلک» به رشته تحریر در آورده است. مسلک نخست، در باره رخدادهایی پیش از جنگ عاشورا و مقتل سیدالشهداست. در این مسلک، تولد امام حسین(ع) و شروع ماجرای شهادت ایشان آمده که از زمان تولد مطرح بوده و در روایتها منعکس شده است. مرگ معاویه، بیعت گرفتن برای یزید، درخواست بیعت از امام، و ارسال نامه از سوی کوفیان به امام و درخواست عزیمت امام به کوفه، جهت پیشوایی مردم آن دیار و اعزام مسلم به کوفه و ماجراهای این سفر و قتل وی و هجرت امام از مدینه به مکه و از آنجا به کوفه و منازل میان راه کوفه و اتفاقات این سفر، گزارش و تشریح گردیده است. مسلک دوم، در رخداد واقعه جنگ روز عاشورا و گفت‌وگوهای طرفین و امام با یارانش و نیز شهادت یاران امام و خود آن حضرت و چگونگی آن است. مسلک سوم، حوادث پس از شهادت امام و یارانش و بریده شدن سرهای مبارک و بردن آنها به کوفه و غارت خیمه‌ها، اسارت بازماندگان خاندان امام و بردن آنها به کوفه و شام و اتفاقات این حادثه و نقش امام سجاد و حضرت زینب و مصایب و آلام این کاروان است که به صورت ریز بیان شده است. محقق این اثر، تلاشهای فراوانی به عمل آورده است تا هرگونه ابهام و نارسایی تاریخی را از متن با توضیحاتی پاورقی بزدايد و جایها و اشخاص ناشناخته در متن ملهوف را بیشتر

معرفی کند و ویژگی‌های جغرافیای تاریخ و جغرافیای سیاسی را بنمایاند و به این ترتیب، به خوانندگان جهت هر چه بیشتر روشن شدن قضایا کمک کند. وی، در مقدمه‌ای نشانه‌ها و حوادث آشکار شده پس از شهادت امام را مانند تلاوت قرآن از سوی سر بریده امام حسین(ع) به نقل از منابع تاریخی گرد آورده است. نیز در باره کتابها، اعتبار و جایگاهش، و نیز ترجمه‌ها و شرحها و چاپهایش و نیز از سید ابن طاووس سخن گفته است. کتاب، پنج فهرست فنی نیز دارد.

ترجمه روان نهج البلاغه

سید رضی ابوالحسن محمد بن حسین؛ ترجمه: سید کاظم ارفع؛ چاپ چهارم؛ تهران؛ فیض کاشانی؛ ۱۳۷۹؛ حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۱۴۰۰ ص؛ وزیری.

ترجمه نهج البلاغه در سه بخش شامل خطبه‌ها (۲۳۹) فرمانها، نامه‌ها (۷۹) وصایا و عهدنامه‌ها و حکم و مواظ (۴۸۸) امام علی بن ابی طالب است. متن عربی کتاب در یک صفحه و ترجمه آن در صفحه مقابل آورده شده است. در این ترجمه هیچ توضیح و افزوده‌ای افزون بر متن ندارد و مترجم نتوانسته است ترجمه شایسته و بایسته‌ای از متن وزین نهج البلاغه ارائه دهد.

کتاب، سه مقدمه دارد. ناشر در مقدمه‌ای، فلسفه اقدام خود را در نشر آن بیان کرده و مترجم نیز هدفش را از ترجمه، ضرورت راهیابی نهج البلاغه به خانواده‌ها اعلام کرده و در مقدمه دیگری، مقام سید رضی را تبیین کرده است.

ترجمه ریحانة رسول الله صلى الله عليه و آله وسلم: الامام

الحسين عليه السلام من تاريخ مدينة دمشق

ابوالقاسم علی بن حسین بن هبة الله معروف به ابن عساکر؛ تصحیح و تحقیق: محمد باقر محمودی؛ چاپ دوم؛ قم؛ مجمع احیاء الثقافة الاسلامیة؛ ۱۴۱۴ هـ؛ تاریخ، مناقب و سیره؛ عربی؛ ۷۰۴ ص؛ وزیری.

این اثر، حاوی مباحث مربوط به امام سوم، امام حسین(ع) است که از کتاب تاریخ مدینه دمشق فراهم شده است.

کتاب تاریخ مدینه دمشق، تألیف ابن عساکر (زنده به قرن ششم هجری) از کتابهای مرجع و مهم تاریخی است که نویسنده، کوشیده است تا حوادث و شخصیت‌هایی را که به نحوی به دمشق و شامات مربوط بوده‌اند در آن گرد آورد. ویژگی کتاب، ذکر اخبار همراه با اسناد آنها است.

محقق بر تلاش این اثر، سعی کرده بخش شرح حال امام حسین(ع) و اخبار و احادیث پراکنده در این رابطه را از تاریخ ابن عساکر جمع آوری و در ۴۰۲ حدیث تنظیم کند. کتاب به شیوه شرح حال و زیست‌نامه نویسی تنظیم و از تولد امام حسین آغاز شده است. ولادت، کنیه امام، مدت عمر، شهادت، نام‌گذاری، شباهت امام به پیامبر(ص)، سخنان پیامبر در حق آن حضرت، آقای بهشتیان بودن امام، و نزول آیه تطهیر در حق اهل بیت، تعدادی از عناوین و موضوعات مطرح شده در این کتاب است. دوست داشتن امام حسین به سفارش پیامبر و پرهیز از بغض به آن حضرت، ابراز علاقه پیامبر به امام حسن و امام حسین، سوار کردن آن دو بر دوش پیامبر، در آغوش گرفتن پیامبر آن دو را، تعیین جایگاه آن دو از سوی پیامبر در قیامت، سفارشهای مؤکد پیامبر در حق آنها، سخنان صحابه در باره آنان، حج امام حسین، کرامات امام، زیارت قبور شهدای بقیع از سوی امام، اخبار شهادت امام از سوی پیامبر و راویان این خبر، خروج امام از مدینه برای سفر به عراق، درخواست بیعت از امام برای یزید، دعای امام در عاشورا، خطابه وی در روز شهادتش، رخدادهای سفر به کربلا و اعزام مسلم به کوفه، خبر شهادت امام حسین توسط علی علیه السلام، رخدادهای شگفت در عالم طبیعت هنگام شهادت امام، گرفتاریهای قاتلان امام حسین، قتل امام و توهین به سر بریده امام، گریه ام سلمه در شهادت امام حسین، نوحه‌سرایی جنیان بر امام، زیارت قبر آن حضرت، تاریخ شهادت امام، اقوال مربوط به شهادت امام و مرثیه‌سراییهای مربوط به شهادت امام، از جمله مباحث مطرح شده در این کتاب است.

محقق کتاب، علاوه بر تصحیح و استخراج متن، توضیحات فراوانی در باره رجال و وقایع، نوشته و نسخه بدلها را تعیین و مطالب را به مصادر آنها ارجاع داده است. کلمات مبهم را اعراب گذاری، و مطالبی را نیز، با منابع تاریخی دیگر مقابله نموده و احادیث مشابه را نیز از سایر منابع ذکر کرده است. توضیحات محقق، منبع بسیار خوبی برای پژوهشگران در باره امام حسین است. وی برای روان خوانی متن و نیز کمک به خواننده برای تکمیل اطلاعات خود، افزوده‌هایی در متن کتاب دارد که آنها را در داخل کروشه آورده است. کتاب پنج فهرست فنی هم دارد.

ترجمه فرحة الغری

سید عبدالکریم بن طاووس؛ ترجمه محمد باقر مجلسی؛ تصحیح و تحقیق: جویا جهانبخش؛ چاپ اول؛ تهران؛ میراث مکتوب؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ و حدیث؛ فارسی؛ ۲۲۹ص؛ وزیری.

پژوهشی در تعیین جایگاه مدفن امیر مؤمنان و نیز گزارشی از کرامت‌های مرقد ایشان و دلایل دفن پنهان جنازه آن حضرت است. کتاب فرحة الغری را یکی از عالمان شیعی قرن هفتم تألیف کرده و علامه مجلسی، آن را با اندکی تلخیص شرح و به پارسی برگردانده است.

این اثر مشهورترین و معتبرترین اثر در نوع خود، در باره مرقد امام علی به شمار می‌رود که برای پاسخ‌گویی به شبهه‌هایی در زمینه یاد شده به نگارش در آمده است. وی این اثر را با بهره گرفتن از دهها کتاب و نوشته پدید آورده و در یک خطبه و دو مقدمه و پانزده باب تنظیم کرده است. در مقدمه نخست، دلیل وجود قبر امام علی در غری و مقدمه دوم، در سبب پنهانی مرقد آن بزرگوار و چرایی دفن پنهانی او است. بانهای نخست تا یازدهم کتاب، در ذکر اخباری از پیامبر، امام علی، امام حسن مجتبی تا امام یازدهم در باره مدفن امام علی است که در کوفه و در همین موضع فعلی آن است. باب دوازدهم اخبار زید بن علی در باره مدفن امیر مؤمنان است و باب سیزده خبرهای منصور ذوانیقی و هارون و جمعی از خلفای بنی عباس است که

مرقد مطهر امام(ع) را در همین مکان زیارت کرده‌اند. باب چهاردهم خبرهای جمعی از بنی‌هاشم و تعدادی از علماست و آخرین باب، نقل کرامتها و معجزه‌هایی است که در کنار ضریح مبارک اتفاق افتاده است.

محقق این اثر، طی مقدمه و تعلیقه‌های مفصلی که بر کتاب نوشته و حجم آنها از اصل آن فراتر است، بر فایده آن افزوده است. وی، در شرح حال علامه مجلسی، و کتاب فرحة الغری و نسخه‌ها و اهمیت آن و چاپهایش و تحقیق خود، مطالبی را قلمی نموده و واژه‌هایی را معنا و تفاوت نسخه‌ها را نیز، مشخص کرده است. کتاب دو سیاهه دارد. سیاهه واژه‌های برابر نهاده و سیاهه برخی از منابع مورد استفاده در تحقیق.

ترجمه کامل الزیارات

جعفر بن محمد بن جعفر بن موسی بن قولویه قمی؛ ترجمه: سید محمد جواد ذهنی تهرانی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ بی‌جا؛ ۱۳۷۷؛ حدیث و دعا؛ عربی و فارسی؛ ۱۰۲۴ ص؛ وزیری.

کتابی، در برگیرنده زیارتنامه‌های معصومان، از پیامبر(ص) تا برخی امامزادگان مانند حضرت معصومه(س) است. کتاب که از سوی یکی محدثان بزرگ شیعه تألیف شده، زیارتنامه‌ها را همراه با اسناد آنها گردآوری و به ترتیب تاریخ معصومان، مرتب کرده است. علاوه بر زیارتنامه‌ها، روایاتی در کتاب نقل شده که در برگیرنده مطالب دیگری به جزء زیارت، در باره ثواب زیارت، وداع یا قبر معصومان، ضرورت زیارت، اقامه نماز در برخی مکانهای سفارش شده است. آب فرات، شهادت امام حسین، لعن بر قاتلان امام حسین(ع)، نوحه سرایی برای امام حسین(ع)، گریه برای مصیبت آن حضرت، و به طور کلی، مباحث بسیاری در باب زیارت امام حسین و چگونگی و ثواب آن، قرائت زیارت عاشورا، تربت امام حسین، و زیارت مؤمنان و نوادر زیارات است. بیشتر احادیث گردآوری شده در این کتاب، به زیارت امام حسین و شهادت ایشان و سوگواری برای آن حضرت اختصاص دارد.

مترجم برای پاسخ‌گویی به درخواست جمعی از مؤمنان و با هدف قابل استفاده

ترکردن کتاب برای فارسی‌زبانان، آن را ترجمه کرده و متن عربی روایتها را هم در کتاب آورده است. بر ترجمه هیچ توضیحی افزوده نشده و مترجم اسناد روایتها را هم ترجمه و تلاش کرده که آن را برای هر کتاب‌خوانی قابل فهم و استفاده بکند.

ترجمه من لایحضره الفقیه

شیخ صدوق، محمد بن علی بن بابویه قمی؛ ترجمه: محمد جواد غفاری؛ شش جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ نشر صدوق؛ ۱۳۶۷/۱۳۶۹ هـ.؛ حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۵۶۰ + ۵۲۲ + ۵۸۰ + ۵۲۶ + ۵۸۰ + ۵۹۶ ص؛ وزیری.

ترجمه کتاب من لایحضره الفقیه است که در آن احادیث فقهی گردآوری شده و بر اساس تبویب متداولی که در کتابهای فقهی رایج است، از احادیث طهارت و آبها شروع می‌شود و در پی آن نماز و احکام آن، زکات، روزه، حج، قضاوت، شفعه، وکالت، کفالت، حواله و... ادامه می‌یابد و با وصیت وارث و سفارشها و وصایایی از معصومان به پایان می‌رسد. در پایان کتاب مشایخ روایی آورده شده است.

کتاب من لایحضره الفقیه، یکی از چهار کتاب مشهور و از منابع مهم فقه شیعه است و دستمایه فتوای فقها از زمان تألیف تا کنون بوده است. این کتاب را شیخ صدوق بنا به درخواست یکی از اهلای بلخ و به منظور تدوین کتاب مرجع و رساله عملیه به تحریر در آورده و خود به آن اعتماد کامل داشته و بر اساس روایات آن فتوا می‌داده است.

ترجمه کتاب به صورت جدای از متن و در نیمه دوم هر صفحه آورده شده و به مناسبت، توضیحاتی هم از سوی مترجم افزوده شده است. این توضیحات در پارگرافی جداگانه در ذیل عناوینی «توضیح» «مترجم گوید» و «شارح گوید» آمده و برای رفع ابهام و از مباحث مطرح شده در احادیث و اسناد آنها به خواننده کمک می‌کند. ترجمه کتاب روان و خالی از پیچیدگی است و مترجم سعی کرده که آن را مطابق متن ترجمه، و از ترجمه آزاد پرهیز کند. مترجم در جلد نخست، ترجمه، شرح حال صدوق را نیز، در چند صفحه نگاشته است.

ترجمه و تفسیر نهج البلاغه

محمد تقی جعفری تبریزی؛ ۲۷ جلد؛ چاپ ششم؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۸۰؛ حدیث؛ فارسی؛ ۳۲۶ + ۴۰۰ + ۲۹۳ + ۳۳۷ + ۳۲۰ + ۳۳۶ + ۳۷۲ + ۳۲۲ + ۳۲۸ + ۳۵۲ + ۳۲۸ + ۳۸۳ + ۳۸۴ + ۳۲۵ + ۳۱۲ + ۳۳۶ + ۳۲۸ + ۳۱۶ + ۳۳۰ + ۳۳۱ + ۳۱۱ + ۳۶۸ + ۳۴۰ + ۳۸۵ + ۲۸۴ + ۲۹۰ + ۳۴۴ ص؛ وزیری.

ترجمه و شرحی مبسوط بر نهج البلاغه با شیوه کلامی و فلسفی است. نویسنده این شرح، که دانش آموخته حوزه علمیه نجف است و در فقه و اصول و فلسفه، صاحب نظر می‌باشد، تلاش کرده است در این کتاب، دانسته‌های بسیاری را درج کند و فارغ از شرح و تفسیرنویسی متداول، به بیان ابعاد مباحثی نو بپردازد و از آن شرحی گسترده پدید آورد. وی که شخصیت امام علی و سخنان او را غیر قابل شناخت و درک و توصیف برای انسانهای معمولی می‌داند، در آغاز اثرش یک جلد را به رسالت انسانی و شخصیت امام علی اختصاص داده تا بدین وسیله برای خوانندگان خود، کمک نماید تا انسان راه و اصالتها و ارزشهای واقعی او را بشناسند و با آن به جایگاه امام علی و سخنانش پی ببرند. او در مقدمه این اثر از انسان، مختصات او، رسالت انسانی، اصول اثبات انسانیت، عناصر آن، هدف رسالت، موارد رسالت کلی، هدف و وسیله، شناخت خود، فطرت، شناسایی امام علی، اصول شناخت شخصیتها و به مناسبت، مباحث دیگری را مطرح کرده و از آنها سخن گفته است. وی، از معارف مولوی رومی نیز، بسیار بهره برده و دیدگاههای دانشمندان فراوانی را در علوم گوناگون از شرق و غرب عالم منعکس کرده و از منابع تاریخی و حدیثی و تفسیری و کلامی و شرحهای دیگر نهج/البلاغه و نوشته‌های سایر نویسندگان جهت غنا بخشیدن هر چه بیشتر به شرحش سود جسته است.

قلم نویسنده، اگرچه پریچ و تاب است و گاه خواننده را سر در گم می‌کند، اما تحلیلها و دانستنیهای قابل توجه و زیادی در این شرح آمده است.

نویسنده برای شرح کلام امام، نخست سخنان و یا نوشته‌های امام را مطرح و آنها را ترجمه می‌کند و سپس به مناسبت نکات مطرح شده در سخنان امام، به شرح و بسط آنها می‌پردازد. برای تبیین ابعاد سخنان امام، نظریات مشابه را نیز، مطرح می‌نماید. در موارد نقلی و ماجراهایی که امام در کلماتش آورده است، به نقلیات و پردازش آنها توجه خاصی نشده است، بلکه به تحلیل، ریشه‌یابی، بررسی پیامدها و جنبه‌های اخلاقی و انگیزه‌یابی آن رخدادها پرداخته شده است.

نویسنده در جابه‌جای این اثر، تلاش کرده است که انسان را محور مباحث خود قرار دهد و عمده‌مطالب را از این زاویه دیده است. نگاه معرفت‌شناسانه به وقایع نیز، از ویژگی‌های این اثر است. توجه نویسنده به مباحث معرفتی چنان است که در یک جلد و نیم این شرح، به شناخت از دیدگاه علم و قرآن پرداخته است. متن برگزیده برای این شرح و ترجمه، چاپ صبحی صالح است و در همه جلد‌ها چند فهرست فنی هم فراهم شده است. این شرح و تفسیر از آغاز نهج‌البلاغه تا خطبه یکصد و هشتاد و پنجم را در بر می‌گیرد.

تسلیة المُجالس و زينة المُجالس (مقتل الحسینی علیه السلام)

محمد بن ابی طالب حسینی موسوی حائری کرکی؛ تحقیق و تصحیح: فارس حسون کریم، دو جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه المعارف الاسلامیه؛ ۱۴۱۸ هـ.؛ مقتل، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۵۹۲+۵۶۸ ص؛ وزیری.

اثری است پیرامون زندگی، شخصیت، فضایل و مصایب رسول خدا و خاندان عترتش که در قالب ده جلسه ارائه شده است. در مجلس اول، به مظلومیت امام حسین و مصایبی که بر او گذشته و ارزش عزاداری برای او پرداخته شده است. در این مجلس که ضمن بیان ثواب گریه بر مظلومیت امام حسین(ع)، ابتلا و امتحان انبیا و اولیای الهی و قصه یوسف و امتحان او و حضرت ابراهیم، نوح، ایوب، یحیی، موسی و عیسی علیهم‌السلام تشریح شده است. در مجلس دوم، رنج‌ها و سختی‌های

رسول الله در دوران زندگی و تلاشهای ایشان در به انجام رسانیدن وظایف خویش چون بعثت، بیعت عقبه، هجرت به مدینه و تشکیل حکومت اسلامی در آنجا، فتح مکه، غدیر خم، حدیث غدیر و مناجات رسول خدا و رحلت او تبیین گردیده است. در مجلس سوم، پیرامون امام علی و فضایل، شخصیت علمی، معنوی و جهادی او و تبیین ادله امامت وی و رفتار و کردار آن امام پیش و پس از رحلت رسول خدا و جنگها، مصیبتها و شهادت وی مورد بررسی قرار گرفته است. فضایل و مناقب فاطمه زهرا و ازدواج وی با امام علی و دردها و رنجهای او و شهادت وی نیز، از جمله مباحث در این مجلس هستند. مجلس چهارم، اختصاص به شرح زندگی و حوادث دوران امام حسن(ع) دارد و چگونگی تولد وی و علاقه رسول خدا به او و رفتار وی با امام(ع) و جنگ و صلح او بعد از شهادت امام و نیز، شهادت امام حسن است. شش مجلس دیگر مربوط به امام حسین(ع) و زندگی، شخصیت، فضایل و قیام خونین او و حوادث مربوط به آن است و در آنها مطالبی پیرامون اعزام مسلم به کوفه و حوادث مربوط به آن، آغاز قیام امام و اتفاقات پی در پی آن و مبارزه و شهادت فرزندان و یاران او و شهادت و اسارت فرزندان وی، و برخی از اتفاقات در این رابطه و فضیلت زیارت امام حسین(ع) بیان شده است.

تصنیف غررالحکم و درر الکلم

مرکز الأبحاث و الدراسات الإسلامية؛ مصطفی درایتی؛ حسین درایتی؛ چاپ دوم؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی؛ ۱۴۲۰ هـ.؛ حدیث؛ عربی؛ ۵۶۲ ص؛ وزیری.

کتاب غررالحکم و درر الکلم، تألیف عبدالواحد آمدی، جامع سخنان و کلمات کوتاه امیرمؤمنان علی بن ابی طالب است که به ترتیب حروف الفبا تدوین شده و مؤلف کوشیده است تا سخنانی را که شواهدی بر صحت آنها وجود دارد در آن گرد آورد. مؤلفان تصنیف غرر، کوشیده‌اند تا با سامان دادن نوینی به غرر، آن را موضوعی کرده تا دستیابی به مطالبش را آسان نمایند. عنوانهای بایها از کلمات

موجود در احادیث گرفته شده و مطالب مربوط و متقارب در یک جا و زیر یک عنوان مشترک گردآوری شده است.

کتاب در شش عنوان عقاید، عبادت، اخلاق، سیاست، اقتصاد و جامعه تنظیم شده و هر یک دارای عنوانها و بندهای فرعی نیز، هستند. مؤلفان سعی کرده‌اند متن غرر حفظ شود و در پایان هر حدیث، شماره حدیث مضبوط در غرر نیز ذکر شده است و در عین حال، تمام احادیث با شماره پیاپی هم، شماره‌گذاری شده و ۱۰۷۴۳ حدیث در آن وجود دارد. در پایان کتاب، فهرست موضوعی به جهت آسان‌یابی احادیث مورد نظر و لغات غریب و مشکل نیز، به صورت الفبایی به همراه ذکر معنای آنها آمده است.

تصنیف نهج‌البلاغه

لیبیب بیضون؛ چاپ دوم؛ قم؛ مرکز النشر مکتب الإعلام الاسلامی؛ ۱۴۰۸ هـ.؛ حدیث؛ عربی؛ ۹۹۹ ص؛ وزیری.

کتاب حاضر، باب بندی موضوعی نهج‌البلاغه، به همراه توضیحات مختصری از سوی پدید آورنده است. کتاب شریف نهج‌البلاغه که حاوی سخنان، نوشته‌ها و خطابه‌های امیر مؤمنان علی(ع) است، از سوی سید رضی گردآوری شده و از قرن پنجم تاکنون، شرحها، تفسیرها، بررسیها و معجمهای فراوان و گوناگونی در باره آن به رشته تحریر در آمده است.

این اثر در ادامه معجم‌نگاری و اطلاع رسانی از محتوای نهج‌البلاغه است که مؤلف آن را در ده باب اصول دین، فروع دین (عبادات و معاملات)، امامت و امامان، سیره امام علی(ع)، رخدادهای دوران خلافت امام، سیاست، مسائل اجتماعی، مواظب و اندرزها و فضایل و ردایل اخلاقی تنظیم کرده است. نویسنده کتاب، دانشمندی فیزیکدان و از مؤلفان پرنویس سوری است و تعداد قابل توجهی اثر در باره نهج‌البلاغه نوشته است. انگیزه وی از تألیف تصنیف، باب بندی و تنظیم موضوعی نهج‌البلاغه به منظور دستیابی به منظومه فکری امام علی در نهج‌البلاغه و کمک

به پژوهشیان جهت آگاهی از آموزه‌های امام علی (ع) و آسان‌یاب کردن مطالب مورد نظر آن بوده است.

شیوه مؤلف در این اثر، طرح عنوان موضوعات و ارائه تقسیم‌بندی از مباحث مطرح در سخنان مربوط و آن‌گاه نقل گفته‌های امام است که نشانی‌های آنها هم در پایان هر فراز آورده شده است. مؤلف، در آن دسته از مطالب موجود در نهج/البلاغه که ضروری تشخیص داده، در آغاز توضیجهایی مختصر برای خوانندگان قلمی کرده است. هر یک از عنوانهای دهگانه، شامل ۵۳ فصل و هر فصلی در برگیرنده ۴۳۰ عنوان فرعی است. در پایان کتاب، دو خطبه بدون الف و خالی از نقطه امام نقل شده است. کتاب چندین فهرست فنی آیات قرآن، احادیث نبوی، شعرها، محاسن و ردائیل اخلاقی در پایان و سیاه تعلیقه‌ها و مداخلهای موضوعها در اول دارد.

تنبیه الانبیاء و الائمة علیهم السلام

سید مرتضی علم الهدی، ابوالقاسم علی بن حسین موسوی؛ تحقیق و تصحیح: فارس حسون کریم؛ چاپ اول؛ قم؛ بوستان کتاب قم؛ ۱۴۲۲ هـ. / ۱۳۸۰؛ کلام؛ عربی؛ ۳۱۲ ص؛ وزیری.

کتابی کلامی در اثبات عصمت پیامبران و امامان و دفاع از عملکرد آنان و پاسخ‌گویی به شبهه‌ها در این زمینه است. مؤلف این اثر گران‌سنگ، سید مرتضی علم الهدی (۳۵۵-۴۳۶) از عالمان نامی شیعه، و از متکلمان برجسته و شاعران نکته‌سنج و جامع فقه و اصول و ادب و لغت بوده و بالغ بر بیست اثر تألیف کرده است. وی در این اثر، کوشیده است بر اساس اعتقادات شیعه، آن دسته از آیات و روایتهایی را که در آنها اشاره‌ای به وقوع گناه و نافرمانی از سوی پیامبر و یا امامی شده، تأویل و توجیه کند. اطلاعات وسیع و توان علمی و هوش سرشار سید، در این امر او را یاری کرده، و اثری ماندگار و علمی پدید آورده است. سید این اثر را به اجابت درخواست کسی نوشته است که از وی طلب تألیف کتابی در زمینه یاد شده

کرده است. موضوع ارتکاب گناه از سوی پیامبران و امامان، از موضوعهای اختلافی علمای اسلام است. دانشمندان شیعه بر خلاف اصحاب حدیث و حشویه بر این باورند که هیچ گناهی اعم از کوچک و بزرگ بر پیامبر و امام حتی در دوران پیش از بعثت و امامت، روا نیست.

سید مرتضی در این کتاب، با طرح این موضوع، اعتقاد شیعه را برگزیده و با روش کلامی و استدلال عقلی و نقلی، آن را به اثبات رسانده است. وی، همچنین آن دسته از آیات و روایتهایی را که از ظاهر آنها ارتکاب گناه از سوی پیامبران و امامان استفاده می‌شود، مطرح کرده و به تأویل و تفسیر و توجیه آنها پرداخته است. البته، همه پاسخها و رد شبهه‌ها، پاسخ به شبهه و اشکالهای واقعی نیست و نویسنده خود به صورت فرضی هم پرسشهایی را مطرح کرده و به آنها جواب داده است. انبیایی که در این کتاب از عمل آنان دفاع شده عبارت‌اند از: آدم، نوح، ابراهیم، یعقوب، یوسف، ایوب، شعیب، موسی، داوود، یونس، عیسی (ع) و پیامبر گرامی اسلام، که بخش مربوط به پیامبر حجم بیشتری نسبت به انبیای پیشین دارد. نویسنده، آن‌گاه زیر عنوان «تنزیه الائمة» از امیرمؤمنان آغاز کرده و به خرده‌گیریهایی که در باره آن حضرت شده، پاسخ داده و سپس به امام حسن، امام حسین، امام رضا و حضرت مهدی (ع) پرداخته است.

محقق کتاب، در مقدمه‌ای مفصل در باره شریف مرتضی، و کتابش و روش تحقیق این کتاب سخن گفته است. وی در تحقیق، تفاوت نسخه‌ها را در پاورقی کتاب مشخص کرده، مصادر و مستندات مؤلف را نیز معین نموده و برای کتاب چند فهرست فنی هم تدارک دیده است.

الثَّاقِبُ فِي الْمَنَاقِبِ

ابو جعفر بن محمد طوسی؛ معروف به ابن حمزه؛ تحقیق و تصحیح: نبیل رضا علوان؛ چاپ دوم؛ قم؛ مؤسسه انصاریان؛ ۱۴۱۲ هـ.؛ مناقب، کلام و سیره؛ عربی؛ ۷۰۲ ص؛ وزیری.

کتاب حاضر، در بارهٔ معجزه‌های پیامبر اسلام، دیگر پیامبران، معجزه‌های حضرت فاطمه(س) و امامان معصوم است. نویسنده کتاب، این حمزه، از متکلمان و فقهای بزرگ امامیه در قرن ششم است که در این اثر، با قلمی شیوا و تحقیقی، به اثبات معجزه‌های پیامبران و ائمهٔ اطهار می‌پردازد. کتاب، دارای منابع فراوانی است و شمار زیادی از معجزه‌های شمارش شده در این اثر، در کتابهای تاریخی و سیر مضبوط است، اما برخی از منابع کتاب، متأسفانه در دسترس نیست که باعث اهمیت آن است؛ از جمله «بستان الکرام» از احمد بن شاذان، «مفاخر الرضا» از حاکم نیشابوری و «سیر الائمة» از مولینی.

کتاب مشتمل بر پانزده باب است. باب نخست به معجزات پیامبر اسلام، و باب دوم در معجزه‌های انبیا، و دیگر ابواب کتاب به معجزه‌های فاطمه زهرا(س) و دوازده امام معصوم اختصاص یافته است. در باب اول افزون بر قرآن که معجزهٔ جاوید پیامبر است، به شماری دیگر از معجزه‌های پیامبر(ص) چون جاری شدن آب از صخره، بارش باران، زنده شدن مرده و آمدن میوهٔ بهشتی به درخواست پیامبر و سخن گفتن او به زبانهای گوناگون و پیش‌گوییهای آن حضرت از آینده، اشاره شده است. در باب دوم، نویسنده به برخی از معجزه‌های پیامبرانی چون نوح، هود، اسماعیل، و سلیمان اشاره می‌کند که مشابه این معجزه‌ها نیز از سوی امامان معصوم هم رخ داده است. در این کتاب، از پیش‌گوییهای امامان(ع) از آینده، خبر از غیب، درمان بیماران ناعلاج، اعمال ولایت تکوینی در برخی از حیوانات، زنده کردن مردگان و میوه دادن درخت خشکیده، بحث شده است. در مجموع، پانصد و شصت و دو روایت و حکایت از معجزه‌های پیامبران و اوسیای الهی در این اثر نقل شده و چند فهرست فنی از آیات، کسان و مکانها نیز برای آن تدوین شده است.

جاذبه و دافعهٔ علی(ع)

مرتضی مطهری؛ جاب چهلیم؛ قم؛ انتشارات صدرا؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۱۷۷؛ رقی.

چهار سخنرانی آیت الله مرتضی مطهری در باره ویژگی متضاد امام علی، یعنی جاذبه و دافعه آن حضرت است که در یک مقدمه و دو بخش تنظیم شده است. در مقدمه کتاب، کلیاتی در باره قانون جذب و دفع به طور عام، و جاذبه و دافعه انسانها به طور خاص، بیان گردیده و در ادامه، علی(ع) شخصیتی دانسته شده که دو نیروی جاذبه و دافعه را دارا بوده است. در بخش نخست کتاب، جاذبه علی نیرویی دانسته شده که پیوسته جان انسانهای مشتاق را به سوی خود می‌کشاند. نویسنده، سپس به فلسفه و تأثیرات این گونه جذب و انجذابها پرداخته و مکتب تشیع را مکتب عشق و محبت معرفی و راز عشق انسانها به امام علی(ع) را پیوند آن حضرت با خدا دانسته است. وی، در بخش دوم، با اشاره به قوه دافعه علی(ع)، این نکته را تبیین کرده که این قوه در علی(ع) عناصر ناباب را به سختی دفع و طرد کرده است. در پایان کتاب، با اشاره به جنگهای دوران امام علی(ع)، از جمله جنگ نهروان، به پیدایش خوارج و دیدگاههای و شعارهای این جریان متحجر و مقدس مآب پرداخته شده و چگونگی تعامل آن حضرت با جریان یاد شده، مورد بررسی قرار گرفته و از جمله، برخورد دموکراسی منشانه علی(ع) با آن شورشیان سبک مغز را بی‌نظیر دانسته است.

جانشینی حضرت محمد: پژوهشی پیرامون خلافت نخستین

ویلفرد مادلونگ؛ ترجمه: احمد نمایی و دیگران؛ چاپ اول؛ مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی؛ ۱۳۷۷؛ کلام و تاریخ؛ فارسی؛ ۵۷۴ص؛ وزیری.

پژوهشی است تحلیلی درباره جانشین پیامبر اسلام. نویسنده در این اثر، برخلاف آثار دیگر خاورپژوهان غربی که غالباً اختلاف بر سر جانشینی پیامبر را پدیده‌ای متأخر از پیامدهای دعوت عبدالله بن سبا به وصایت علی می‌دانند، نخستین بذره‌های این پدیده را در واپسین ماههای حیات رسول خدا جست‌وجو می‌کند. از ویژگیهای این کتاب آن است که نویسنده آن، برخلاف دیدگاه رایج مستشرقان، در پی اثبات این مسئله است که اگر پیامبر به جانشینی کسی تصریح هم نمی‌کرد، از خلافت

ابوبکر رضایت نداشت. نقد و تحلیل ساختار و متن روایات و اخبار تاریخی، با عنایت به تعصبات و اختلافات فرقه‌ای، استناد به منابع عمده شیعه، به ویژه به تحقیقات پژوهشگران معاصر شیعی، استناد و استشهاد به زندگی پیامبران بر پایه آیات قرآنی در مسئله جانشینی، از دیگر ویژگیهای این اثر است. به نظر مؤلف، محروم کردن خاندان نبوت از حق مشروع خود و انتخاب ابوبکر و روی کار آمدن عمر و عثمان پس از وی، مقدمات حکومت نامشروع و خودکامه اموی را فراهم آورد؛ امری که با دعوت جهانی اسلام تعارض اساسی داشت.

سرفصلهای کتاب عبارت‌اند از: ابوبکر: جانشین رسول خدا، و خلیفه؛ عمر، عثمان و علی(ع). در این کتاب شرح حال نویسندگان نیز، منعکس شده و پیشگفتاری با عنوان جدول نسب‌شناختی و گاهشماری وقایع تاریخی و پیوسته‌هایی مفصل در باره وقایع و اشخاص دارد. کتاب به زبان آلمانی نوشته شده و به انگلیسی ترجمه و ترجمه فارسی کتاب بر اساس ترجمه انگلیسی صورت گرفته است.

جعفر ایها الصدیق

کمال السید؛ چاپ دوم؛ قم؛ مؤسسه انصاریان للطباعة و النشر؛ ۱۴۲۲ هـ.؛ تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۱۶۰ ص؛ وزیری.

گزارش رخدادهایی آموزنده از زندگانی امام باقر(ع) و امام صادق به شیوه ادبی و قصه‌نویسی است. کتاب، حاوی بیست و نه قصه از رخدادهای تلخ و شیرین دوران امامان معصوم و به ویژه امام صادق(ع) و نیز، برگهایی از زندگی امام باقر(ع) است. ماجرای کارکردن امام باقر(ع)، قیام زید و شهادت و دفن او، قیام یحیی بن زید، حوادثی از قیام خراسانیان و تلاش برای ارتباط با امام صادق(ع) جهت اقدام علیه بنی‌امیه، دلایل قیام نکردن امام صادق(ع)، کمک‌رسانی امام در دوران قحطی به نیازمندان و گرسنگان و برخورد امام صادق(ع) به کاسبی که سود افزون بر متعارف به دست آورده بود، تعدادی از قصه‌های نقل شده در کتاب است.

جغرافیای تاریخی هجرت امام رضا علیه السلام از مدینه تا مرو

جلیل عرفان‌منش؛ چاپ اول؛ مشهد؛ بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی؛ ۱۳۷۴؛
تاریخ؛ فارسی؛ ۲۷۱ص؛ وزیری.

اثری در بررسی مسیرها و نمایاندن مناطق جغرافیایی است که امام رضا(ع) از آنها برای عزیمت به خراسان گذر کرده است. نویسنده با استفاده از نقشه‌ها و منابع کهن و نوشته‌های جدیدتر این اثر را نگاشته و در آن جغرافیای سیاسی، اجتماعی و تاریخی شهرها و گذرگاههای امام رضا را معرفی کرده است. مبدأ این سفر مدینه و مقصد آن خراسان بوده است. هدف وی از گزینش چنین موضوعی برای پژوهش، کمک به تبیین ابعاد حرکت سیاسی امام رضا و از جمله ولایتعهدی آن حضرت می‌باشد. نویسنده برای پژوهش این کتاب، با مشکل منابع مواجه بوده و در عین حال توانسته است بر آنها فایق آید.

کتاب در شش بخش تنظیم شده است. بخش نخست عنوان از مدینه تا بصره را دارد که در آن نقطه عزیمت امام و خداحافظی، و آمدن به بصره و مسیر آن بررسی شده است. بخش دوم، سفر از بصره تا فارس ایران از مسیر اهواز و شوشتر پی گرفته شده و بخش سوم از فارس تا یزد است که مسیر بهبهان تا شیراز و برکوه معرفی شده است و بخش چهارم از یزد تا خراسان و مسیرهای میان راه از جمله نیشابور و بخش پنجم خراسان و حضور امام در آن شهر است که در این بخش ورود امام، گویا لحظه به لحظه گزارش شده و سرانجام، موضوع ولایتعهدی امام و ابعاد سیاسی - فرهنگی و ماهیت آن بررسی و از شهادت امام نیز، سخن گفته شده است. کتاب، در پایان حاوی یادداشتهایی از نویسنده در باره مناطق طی شده از سوی امام رضا(ع) و معرفی مأخذ کتاب و کتابنامه آن مناطق، و چند نقشه و تصویر است.

جلوه تاریخ در شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید

ابن ابی الحدید، عزالدین ابو حامد بن هبة الله بن محمد مدائنی؛ ترجمه: محمود

مهدوی دامغانی؛ هشت جلد؛ چاپ دوم؛ تهران؛ نشرنی؛ ۱۳۷۹؛ حدیث و تاریخ؛ فارسی؛ ۴۶۶ + ۴۶۸ + ۴۵۲ + ۳۹۸ + ۴۳۲ + ۴۶۶ + ۴۴۲ + ۳۱۴ ص؛ وزیری.

کتاب، ترجمه فرازهای تاریخی شرح مشهور ابن ابی‌الحدید معتزلی بر نهج‌البلاغه است. شرح نهج‌البلاغه ابن ابی‌الحدید در میان شرح‌های فراوانی که بر سخنان امام علی(ع) نوشته شده، از جایگاه ممتازی برخوردار است و از این رو، همواره مورد توجه نهج‌البلاغه‌پژوهان قرار گرفته است. از آنجایی که این شرح از اولین شرح‌های نهج‌البلاغه است، شارحان بعدی نیز، از آن بهره‌افراوانی برده‌اند.

نهج‌البلاغه خود کتابی است که کلمات و جملات آن در اوج فصاحت و بلاغت و متن آن از نظر ادبی استوار و متین و محتوای آن دارای ابعاد گوناگونی، چون ادب، کلام، فقه، تاریخ دوران صدر اسلام، انساب، فرهنگ عرب و علوم دیگر رایج آن زمان است. بنابراین، کسی می‌تواند به درستی از عهده شرح آن برآید که هم بر ادبیات عرب تسلط و هم در زمینه‌های گوناگون اطلاعات کافی داشته باشد و ابن ابی‌الحدید به خوبی از عهده آن برآمده است.

چگونگی این شرح چنین است که پس از ذکر متن به شرح مشکلات لغوی و نکات معانی و بیان مشکلات صرفی و نحوی پرداخته و وقایع تاریخی مربوط به سخنان امام را شرح داده و مباحث کلامی آن را تفسیر کرده است. برای تبیین ابعاد هر سخنی از اشعار و مواظ و سخنان پندآموز دیگران استفاده کرده است. مباحث فقهی و کشف اشارات و رمزهای سخنان امام نیز، از ابعاد دیگر این شرح است. وی برای این شرح از کتابخانه‌های غنی بغداد که خود سرپرست آنها بوده، سود جسته و سعی کرده است از منابع فرقه‌های اسلامی، اعم از سنی و شیعه بهره بگیرد.

ترجمه فرازهای تاریخی شرح نهج‌البلاغه از سوی مهدوی دامغانی صورت گرفته که مترجم افزون بر ترجمه دقیق متن، توضیحاتی در پاورقی در معرفی هر چه بیشتر شرح ابن ابی‌الحدید آورده است تا خوانندگان بیشتر با این شرح آشنایی پیدا کنند. هدف وی از ترجمه، قابل استفاده کردن شرح ابن ابی‌الحدید برای فارسی‌زبانان بوده

و برای ترجمه آن از تحقیق و چاپ محمد ابوالفضل ابراهیم که بهترین چاپ شرح یاد شده می‌باشد، استفاده کرده است. ترجمه وی روان، استوار و برای عموم مردم قابل استفاده است.

جلوه ولایت

غذرا انصاری؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی؛ ۱۳۷۶؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۷۵ص؛ وزیری.

گزارشی است تحلیلی از زندگی و سیره امیرمؤمنان(ع). نویسنده که با هدف معرفی ابعاد شخصیتی امام علی(ع) این اثر را تألیف کرده، با بهره‌گیری از منابع تاریخی و حدیثی فریقین، کوشیده است تا سیره امام و چگونگی پیروی از او و الگوگیری از آن امام همام را، ترسیم و به خوانندگان عرضه نماید. وی، کتاب خود را در دو بخش سامان داده است. بخش نخست، تاریخ زندگی امام از دوران تولد تا شهادت ایشان را در برمی‌گیرد، و در ضمن به مقام امامت آن حضرت و ماجرای غدیرخم نیز، پرداخته شده است. این بخش از مباحث بیشترین حجم مطالب را به خود اختصاص داده است و در همین بخش، قضاوت امیرمؤمنان و مظلومیت ایشان نیز، بررسی شده است. بخش دوم کتاب، اختصاص به بررسی شخصیت امام از نگاه پیامبر(ص)، از نگاه خود امام علی(ع)، و سایر معصومان و اصحاب، و شخصیت‌های علمی و سیاسی جهان و شاعران دارد.

جلوه‌های حکمت: گزیده موضوعی کلمات امیرمؤمنان علی

علیه السلام در ۲۲۵ موضوع

سید اصغر ناظم زاده قمی؛ چاپ چهارم؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی؛ ۱۳۸۰؛ حدیث؛ فارسی؛ ۶۷۱ص؛ وزیری.

فرهنگ سخنان برگزیده امام علی است که به صورت الفبایی تنظیم شده و در

آن، کلمات و گفتارهای آن حضرت نقل و ترجمه شده است. این اثر، دارای ۲۲۵ موضوع از معارف گوناگون است که با آخرت شروع و با یمین (سوگند) پایان یافته است. حدود پنج‌هزار حدیث در کتاب آمده و مؤلف در هر بخش تنها آن فرازی را برای نقل و بهره‌وری آورده که در ارتباط با موضوع انتخابی‌اش بوده است. بنابراین، همه نقلها کوتاه و در قالب کلمات قصار است.

عمده مطالب نقل شده اخلاقی است و در ضمن تشریح مطالب به مباحث اعتقادی، تاریخی، اجتماعی، عبادی، اقتصادی، طبیعی و معرفتی نیز، اشاره شده است. مؤلف در زیر هر عنوانی که انتخاب کرده چند فراز از سخنان امام را با شماره‌گذاری آورده و در مواردی هم که واژه‌هایی دشوار بوده، تنها به ترجمه آن اکتفا نکرده و در پاورقی به بیان معنای لغوی آنها پرداخته است. پایان بخش کتاب ذکر مصادر روایات به ترتیب الفبایی است که تدوین‌کننده به جای ذکر مآخذ در کنار احادیث، آنها را در پایان کتاب آورده است.

جلوه‌هایی از طلوع بی غروب: ویژه‌نامه سال امام علی(ع)

جمعی از نویسندگان؛ چاپ اول؛ اصفهان؛ دارالقرآن الکریم اصفهان؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۴۶۰ص؛ وزیری.

مجموعه حاضر، دارای بیست مقاله و چند قطعه شعر است که به مناسبت سال امام علی(ع) (۷۹-۸۰) و با بهره‌گیری از منابع اسلامی در باره ابعاد شخصیتی و فضایل و مناقب آن حضرت جمع‌آوری و با روش تحلیلی بیان و تدوین شده است. موضوع این مقاله‌ها عبارت‌اند از: ابعاد مظلومت امیرمؤمنان، امام علی(ع) و مشکلات حکومتی، ساختار حکومت امام علی(ع)، امامت علی(ع) در آینه احادیث، شیوه برخورد امام علی(ع) با انحرافات فکری، امام علی از زبان اندیشمندان غیر مسلمان، سخاب رحمت، علی(ع) و کارگزاران، نگرش امام علی به عدالت و ظلم، گنج هفت گوهر، امام علی از زبان علی(ع)، قصه شوق، علی(ع)، الگوی سیاست

الاهی، تصاویر دنیا در نهج‌البلاغه، گل ولایت، زهد امام علی، تحریف در وصایت، شیوه برخورد امام علی، هم‌نوای وحی، نقش توحید در پیشرفت جوامع از دیدگاه امام علی، وصایت امام علی، و دنیا و مرگ در نهج‌البلاغه.

الجمال و النصرۃ لستید العترة فی حرب البصرة

شیخ مفید، محمد بن محمد بن نعمان عکبری بغدادی؛ تحقیق و تصحیح: سید علی میر شریفی؛ چاپ اول: قم؛ مکتب الإعلام الاسلامی، مرکز النشر؛ ۱۴۱۶ هـ/۱۳۷۴؛ تاریخ؛ عربی؛ ۶۰۰ عص؛ وزیری

کتاب، اثری جامع در باره یکی از جنگ‌های امیر مؤمنان است. نویسنده کتاب که از برترین عالمان شیعه قرن چهارم و پنجم هجری است، این اثر را در پاسخ پرسش کسی که از فتنه جمل و اختلاف داخلی مسلمانان و وقوع جنگ خونین میان آنها پرسیده، به رشته تحریر درآورده و در برگیرنده اطلاعات دست اول همراه با نظریات و تحلیل‌های نویسنده در باره جنگ جمل است. وی این اثر را، که به گونه توصیف و تحلیل است، برای دفاع از حقانیت راه و روش علی در جنگ با ناکثین تألیف کرده و اخبار و روایتهای نقل شده در آن، به همراه ذکر سند می‌باشد که اعتباری بر این اثر بخشیده است.

شیخ مفید در *الجمال*، آرای مخالفان و موافقان جنگ جمل را گرد آورده و آنها را بررسی و نقد کرده است. وی از مقدمات به خلافت رسیدن امام علی سخن گفته و حوادث رخ داده در بصره را برای جنگ جمل گزارش و تشریح کرده است. آغاز بحث وی در این کتاب، طرح آرای فرقه‌های اسلامی در باره جنگ جمل از قبیل حشویه، معتزله، خوارج، شیعه و دیگران است. بیعت کنندگان با امیر مؤمنان و حوادث مربوط به آن و ماجرای قتل عثمان و پیشینه و مقدمات آن و دیدگاه برخی از صحابه و عایشه در باره عثمان و قتل وی، ادامه مباحث کتاب است. فصل بعدی کتاب را ماجرای جنگ جمل به خود اختصاص داده که در آن از شروع فتنه از سوی

اصحاب جمل، و اجتماع آنان در مکه و تدبیر و توطئه برای درگیری با امام، مشاوره‌های امام برای برخورد با اصحاب جمل و خطبه‌های آن حضرت و نامه‌های او به کوفیان و خطبه‌های امام حسن (ع) در این ماجرا، و برخی دیگر از یاران امام و سخنان درگیران و ماجرای جمل، و عزیمت ناکثین به بصره و درگیریهای مقدماتی نظامی دو طرف جنگ، بحث شده است. در همین فصل از حضور عایشه و سخنرانیهایی او، طلحه و زبیر و خطابه‌های آن دو، و شروع جنگ و شکست اصحاب جمل، و نقش امام در این جنگ، و قتل زبیر و طلحه و پی شدن شتر عایشه، و سیره امام در برخورد با اهالی بصره پس از جنگ و اعزام عایشه به مدینه و کشتگان جنگ و عزیمت امام به کوفه، نیز گزارش شده است. محقق این اثر، در مقدمه، در باره شیخ مفید و این اثر سخن گفته و روش تحقیق خود را بیان کرده است. وی تلاش فراوانی به عمل آورده تا «الجمل» را آن‌گونه که شایسته و بایسته آن است به چاپ و نشر برساند. پاورقیهای مفیدی در باره تراجم رجال و مکانها و فرقه‌ها و قبایل نگاشته و تسخه بدلها را نیز مشخص کرده است. واژه‌های دشوار از سوی محقق معنا شده و مصادر اخبار کتاب تعیین شده است. کتاب در بردارنده پانزده فهرست فنی است.

جنگ تعزیه از مدینه تا مدینه (مجموعه چهل مجلس شبیه خوانی)

جابر عناصری، با همکاری عبدالرضا زارع اشکذری؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات کیومرث؛ ۱۳۸۱؛ تعزیه؛ فارسی؛ ۸۰۶ص؛ وزیری.

تعزیه و یا شبیه‌خوانی، نمایش منظومی است برای زنده نگه داشتن تراژدی مظلومیت معصومان که به وسیله چندین نفر در مصایب آنها اجرا می‌شود. بازیگران، هر یک به تناسب نقشی که برای آن بازی می‌کنند، مطالب خود را به صورت نظم با آواز بلند می‌خوانند. در این کتاب، پدیدآورندگان تلاش کرده‌اند تا چهل مجلس،

سناریو شبیه‌خوانی را با تعیین نقش هر بازیگر و اشعاری که باید در تعزیه بخوانند، تدوین کنند و به مناسبت هر مجلس، توضیحات مختصری نیز، در باره آن داده‌اند. برخی از عنوانهای مجالس عبارت‌اند از: خُجَّة الوداع، بیعت خواستن یزید از امام حسین، شهادت مسلم و فرزندان او، حرکت امام حسین از مکه، خلوت نشینی حر، شهادت وهب، شهادت عابس و شاذب، شهادت غلام ترک، شهادت عون و جعفر، شهادت علی اکبر، شهادت قاسم، امان‌نامهٔ شمر برای حضرت عباس، شهادت عباس، شهادت طفلان زینب، سلطان قیس، شهادت درویش کابلی، فطرس ملک، شهادت نصرانی، شهادت امام حسین، غارت خیمه‌گاه، شام غریبان، تنور خولی، دفن شهیدان، ورود اهل بیت به کوفه، دیر راهب نصرانی، مکالمهٔ شمر و یزید، وفات رقیه و ورود قافلهٔ کربلا به مدینه.

جنگهای امام علی(ع) در پنج سال حکومت

ابو محمد احمد بن علی اعثم کوفی کندی؛ ترجمه: احمد روحانی؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات نوای قلم؛ ۱۳۸۱؛ تاریخ؛ فارسی؛ ۳۰۳ص؛ وزیری.

این اثر، ترجمهٔ بخشی از کتاب *الفتوح* است. *الفتوح* یکی از منابع ارزشمند و معتبر تاریخی است که در اوایل قرن چهارم هجری به همت ابن اعثم کوفی کندی متوفای ۳۱۴ هجری تألیف شده است.

ابن اعثم که از مورخان بزرگ شیعی است، در این کتاب، وقایع و رخدادهای دوران ابوبکر، خلیفهٔ اول تا هارون الرشید را گزارش کرده است. مترجم به مناسبت نامگذاری سالهای ۷۹ و ۸۰ به نام امام علی(ع)، بخش حیات امام علی(ع) را ترجمه و منتشر کرده است. وی بجز در مواردی اندک، هیچ تعلیقه و یا توضیحی بر آن نیفزوده و در ترجمهٔ خود، از ترجمه‌های پیشین نیز بهره برده است.

این کتاب هفت فصل دارد و این مباحث در آنها گزارش شده است. مرگ عثمان، به خلافت رسیدن امام علی(ع) و بیعت مردم با وی، شروع مخالفتها با امام و

مخالفان او، مقدمات جنگ جمل و اعزام نیرو به بصره و عزیمت مخالفان و سران جنگ جمل به آن شهر و رخداد جنگ، عزیمت امام از مدینه به کوفه و شروع کشمکش و نامه‌نگاری با معاویه و فراهم شدن مقدمات جنگ صفین و رخداد وقایع آن، حوادث پس از جنگ صفین و غارت‌هایی که از سوی سپاه معاویه در سرزمین عراق صورت گرفت و سرانجام، ظهور خوارج و فتنه آنها و جنگ و درگیری امام با آن گروه، و ترور و شهادت و وصیت امام و خطبه امام حسن(ع) پس از آن واقعه.

جهاد الإمام السجاد زین العابدین

علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب علیهم السلام

سید محمد رضا حسینی جلالی؛ چاپ اول؛ قم؛ دارالحديث؛ ۱۴۱۸ هـ؛ تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۳۵۷ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره نقش و فعالیت‌های سیاسی امام سجاد(ع) و دخالت و حضور وی در عرصه سیاست، نویسنده، هدف خود را از نگارش این کتاب، پاسخ‌گویی به این دیدگاه دانسته که امام سجاد(ع) پس از رخداد حادثه کربلا از صحنه سیاسی دوری گزید و به کار فرهنگی تبلیغی روی آورد. وی، با تعریف امامت، به پیشوایی مردم و تدبیر امور آنان، آن را مقوله‌ای سیاسی نیز می‌داند و بنابراین، جایی برای دوری گزیدن از سیاست نمی‌شناسد. وی ابتدا از امامت و تعریف و ماهیت و شئون آن و امامت امام زین العابدین بحث کرده سپس، در پنج فصل مباحث مربوط به امام سجاد(ع) را پی گرفته است. منابع وی برای تألیف این اثر، بالغ بر دویست اثر و شامل کتابهای حدیثی و تاریخی شیعه و سنی، اخلاقی، رجال، تراجم، نسب‌شناسی، و پژوهش‌ها و تحلیل‌های دیگر پژوهندگان می‌باشد. در بخش نخست، امامت و معنای آن و امامت از دیدگاه زیدیه، شرایط آن، و از دیدگاه برخی از امامان معصوم، مورد بررسی قرار گرفته و آن‌گاه به موضوع امامت امام زین العابدین پرداخته شده است. امامت امام در دیدگاه شیعه و زیدیه و از دیدگاه عامه و فضایل امام سجاد(ع)، موضوع

بخش دوم کتاب است. نویسنده پس از طرح این دو بحث، دورانهای متفاوت زندگانی امام را بررسی کرده که آغازین آن حضور امام در کربلا و شرکتش در جنگ و سپس به اسارت گرفته شدن آن حضرت به همراه سایر اعضای خانواده امام حسین (ع) است. تلاشهای امام در دوران اسارت، مانند ایراد خطابه در نزد یزید و معرفی خود و جایگاهش و آن‌گاه حضور در مدینه و بر عهده گرفتن رسالت پیام کربلا و سرپرستی خانواده پدرش، و رویارویی با رخداد تلخ حرّه و نیز زدودن روحیه یأس و سرخوردگی از مردم که از پس حادثه کربلا و حرّه و حاکمیت مطلق بنی‌امیه پیش آمده بود، از جمله مباحث قابل توجه این فصل است. فصل بعدی کتاب از فعالیتهای فکری و علمی امام پرده برداشته و در آن از تلاش امام در عرصه قرآن و حدیث، اندیشه و عقیده، امامت و ولایت، شریعت و احکام و نیز، نقش آن حضرت در تعمیر کعبه سخن گفته شده است. فعالیتهای اجتماعی امام سجاد، موضوع فصل دیگر کتاب است که در آن از تربیت و پرورش اخلاقی مردم، اصلاح اجتماعی، مبارزه با فساد و چالش با تعصبات قبیله‌ای بنی‌امیه و مبارزه با مشکل بردگی بحث شده است. فصل چهارم، از سیره علمی امام مانند زهد، گریه بر سیدالشهدا، نشر فرهنگ دعا و استغاثه، سخن گفته شده و هر یک به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته است. فصل پایانی کتاب را موضع‌گیریهای امام تشکیل می‌دهد. موضع امام در برابر ستمگران، اعوان ظلمه و موضع‌گیری در باره قیامهای مسلحانه دوران خود. کتاب سه ضمیمه نیز دارد: رساله حقوق امام سجاد، تقریظهای نوشته شده برای کتاب، و گزارش فراخوان برای نگارش مقاله و کتاب در باره امام سجاد (ع) که از سوی مؤسسه آل البیت لاحیاء التراث دفتر بیروت صورت گرفته است. کتاب چندین فهرست فنی هم دارد.

چهارده قرن با غدیر

محمد باقر انصاری زنجانی؛ چاپ اول؛ قم؛ دلیل؛ ۱۳۷۹؛ حدیث؛ فارسی؛ ۲۳۸ص؛ وزیری.

پژوهشی است بابت مایه اطلاع رسانی در باره غدیر و مباحث پیرامونی آن از آغاز

کتاب در هفده بخش فراهم آمده است. بخش نخست، گزارش اصل ماجرای غدیر و اعلام ولایت علی از سوی پیامبر در حجة الوداع، و ماجرای غدیر و سقیفه به عنوان دو جریان رو در رو، گزارش شده و سپس نویسندگان از اتمام حجت خدا، پیامبر(ص)، حضرت زهرا، علی(ع) و سایر امامان و صحابه، و طرفداران امام علی و نیز، زنانی که با غدیر احتجاج کرده‌اند، سخن گفته و آنها را در چند فصل تبیین کرده است. اقرار مخالفان به ماجرای غدیر و بررسی علمی سند و متن حدیث غدیر و کتابهایی که تا کنون در باره آن نوشته شده، و آمار آنها از جهت چایی و خطی، کشورهای گوناگونی که در باره غدیر، در آنها کتاب نوشته شده، کتاب‌شناسی کتابهای غدیر، مؤلفان شیعه، اسماعیلی و اهل سنت ماجرای غدیر و مؤلفان ناشناخته، از جهت زبان و ملیت، تعداد تالیفات، گرایشهای تحقیقی و علمی نویسندگان، سخنرانیها و خطبه غدیر، کتابهای لاتین، ترکی و سایر زبانها، مباحث دیگر بخشهای کتاب است. غدیر در شعر شاعران فارسی‌گو و اردو و عرب مسلمان و مسیحی، و غدیر در شعر نو و کلاسیک و از صدر اسلام تاکنون، از دیگر گزارشهای کتاب می‌باشد. در بخشهای پایانی کتاب، از غدیر در دعاها و زیارت‌های رسیده در منابع حدیثی، مسجد بنا شده در غدیر خم و عید و جشن غدیر، سخن گفته شده است.

عبدالرحیم عقیقی بخشایشی؛ چهارده جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات نوید اسلام؛
۱۳۸۱؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۱۴۰+۱۳۹+۱۴۰+۱۴۰+۱۳۹+۱۴۰+۱۴۰+۱۴۰+۱۴۰+۱۴۰
۱۴۰+۱۴۰+۱۴۰+۱۴۰=۴۴ ص: وزیر.

پژوهشی است مختصر در شرح زندگانی چهارده معصوم. این کتاب که در چهارده جلد تنظیم شده، حاصل تدریس مؤلف برای دانشجویان و برای معرفی چهارده معصوم بوده است. مؤلف با پرهیز از دراز نویسی و پیچیده‌نگاری تلاش کرده است که زندگی معصومان را به صورتی ساده ترسیم کند. وی، در پیشگفتار هر جلد شناسنامه مختصری نیز از هر معصومی آورده است.

جلد نخست کتاب که به زندگینامه حضرت رسول(ص) اختصاص دارد، مشتمل بر پنج بخش است. وضعیت جهان در دوران بعثت و دوران کودکی تا ازدواج آن حضرت مراحل دعوت پیامبر(ص)، نخستین اسلام‌آوردگان، واکنش قریش در برابر آن حضرت و هجرت مسلمانان به حبشه، زمینه هجرت پیامبر(ص) به مدینه و اقدامات آن حضرت در مدینه، الگو بودن حضرت رسول، از جنبه‌های گوناگون اخلاقی، عبادی، تبلیغی و نظامی و پیامهای حضرت رسول به سران کشورهای جهان، مطالب این جلد را تشکیل می‌دهند.

جلد دوم کتاب، مربوط به زندگانی امام علی(ع) است که در آن به دوران کودکی و خصوصیات روحی و سیره عملی آن حضرت و نیز عبادت و جهاد وی، دیدگاههای ده تن از دانشمندان غیر مسلمان در باره امام علی(ع)، اصول کشورداری از دیدگاه امام علی، گزینش امام علی برای منصب امامت در غدیر خم و ذکر نمونه‌هایی از سخنان آن حضرت، ویژگیهای نهج/البلاغه و شهادت امیر مؤمنان(ع) سخن رفته است. جلد سوم اثر یاد شده، به تاریخ زندگانی حضرت زهرا(س) اختصاص یافته و در پنج بخش مطالبی در باره ولادت، دوران کودکی، ازدواج آن حضرت، فضایل اخلاقی فاطمه زهرا از دیدگاه قرآن و روایات، مبارزات سیاسی و اجتماعی آن حضرت، فرازهایی از خطبه وی و بالاخره سخنانی از فرزندان معصوم ایشان درباره مادرشان آورده شده است.

جلد چهارم این مجموعه، به زندگانی امام حسن(ع) مربوط است که در آن ولادت و برخی فضایل اخلاقی و نیز ویژگیهای دوران زندگی وی آمده و به سیره عملی

امام در کمک به نیازمندان نیز، اشاره شده و در بخش دیگر، برخی از دیدگاههای تفسیری امام حسن(ع) آمده است. تبیین زندگانی سیاسی امام به ویژه دربارهٔ صلح آن حضرت با معاویه، علل و انگیزه‌ها و پیامدهای آن و نیز شبهه‌هایی پیرامون این مسئله و تعدد همسران آن حضرت، برخی از ارشادات امام مجتبی در موضوعات مختلف و شهادت آن حضرت و فرزندان وی، از دیگر مباحث آن است.

در جلد پنجم، مؤلف، ابتدا از پیشگفتار خود بر ترجمهٔ لهوف اثر سیدبن طاووس یاد کرده که در آن به سابقه و مراحل مقتل‌نگاری اشاره داشته و لهوف را بهترین مقتل دانسته است. در حقیقت این جلد بازنویسی ترجمهٔ لهوف، اثر دیگر نویسنده است که در سه بخش فراهم آمده است. ولادت تا شهادت امام حسین(ع) و حوادثی که در این دوران رخ داده، وقایع روز عاشورا و حوادث پس از شهادت سیدالشهدا، ورود اسیران به کوفه و شام، و خطبهٔ امام سجاد و حضرت زینب در کوفه و شام، از مطالب این بخش است.

جلد ششم، به امام سجاد(ع) اختصاص دارد و در ابعاد شخصیت امام، علم و حلم ایشان، خطبهٔ وی در کوفه و شام، دیدگاههای برخی از اهل سنت در بارهٔ آن حضرت، دیدگاههای تفسیری ایشان، آثار علمی آن امام بزرگوار و نیز کتاب‌شناسی شرحها و ترجمه‌های صحیفهٔ سجادیه (بالغ بر صد اثر)، معرفی رسالهٔ حقوق که در آن پنجاه نوع از حقوق انسانها بیان شده و بالاخره رهنمودهای علمی و عملی و فضایل امام سجاد ذکر شده است. جلد هفتم اثر یاد شده، به زندگی‌نامهٔ امام محمد باقر اختصاص یافته و به فرازهایی از زندگانی ایشان در پنج بخش اشاره شده است. وضعیت سیاسی دوران امامت امام باقر(ع)، دیدگاههای هفده تن از علمای بزرگ اهل سنت در بارهٔ امام باقر، دیدگاههای تفسیری امام باقر، زمامداران دوران امامت وی، معرفی قیام زیدبن علی، احیای حدیث و فقه، از سوی امام باقر معرفی برخی از شاگردان ممتاز آن حضرت، مناظرات امام با گروههای کلامی، رهنمودهای امام باقر و سیرهٔ علمی و اخلاقی آن بزرگوار، عمدهٔ مطالبی است که در این جلد به چشم می‌خورد.

در جلد هشتم زندگینامه امام جعفر صادق(ع) ویژگیهای روحی، سجایای اخلاقی و موضع‌گیریهای سیاسی امام صادق(ع) آرای دیگران درباره ایشان، مواضع امام در برابر گروهی از متصوفه، امام و ابو شاکر دیصانی، دهری معروف، حوزه علمی امام و تربیت یافتگان آن، معرفی شاگردان ممتاز امام صادق(ع) و آثار علمی آنان، زمامداران دوران آن حضرت، اعم از زمامداران اموی و عباسی و برخورد آنان با امام، رهنمودها و ارشادات اخلاقی و تربیتی امام صادق(ع) در موضوعات مختلف و چگونگی شهادت آن بزرگوار به بحث گذاشته شده است.

جلد نهم، درباره زندگانی امام موسای کاظم(ع) است و در آن نام و لقبهای آن حضرت، وضعیت سیاسی دوران وی، فضایل اخلاقی و معنوی امام، برخی از مناظرات آن حضرت، آرای دیگران درباره امام، تربیت یافتگان مکتب ایشان، دیدگاههای تفسیری امام کاظم و نمونه‌هایی از سخنان و ارشادات امام هفتم در موضوعات متنوع اخلاقی و بهداشتی، تشریح شده است.

جلد دیگری از این اثر، به تبیین زندگانی امام هشتم، روش اخلاقی امام، خلفای معاصر ایشان (امین و مأمون)، فضایل اخلاقی و مکارم معنوی امام، دیدگاهها و روش تفسیری، مسئله ولایت عهدی خدمات علمی، ارشادات و راهنماییهای معنوی آن حضرت، امام رضا(ع) در آینه شعر و ادب، اشعار شاعران بزرگ عرب همانند ابو فراس و دبعل، در شأن آن حضرت اختصار دارد.

جلد یازدهم، در شرح حال امام محمدتقی(ع) است و در آن ولادت و امامت آن بزرگوار، مناظرات امام جواد با یحیی بن اکثم، خلفای معاصر امام، فضایل و مناقب امام، تعدادی از یاران و روایتگران از امام جواد، دیدگاههای تفسیری ایشان، بیان شماری از فضایل اخلاقی و چگونگی شهادت آن حضرت بیان شده است.

جلد دوازدهم، مربوط به امام هادی، امام دهم است و در آن تولد حوادث زندگانی، تعلیم، توصیه‌ها، تحولات سیاسی، حاکمان دوران آن حضرت و رحلت ایشان گزارش شده است.

جلد سیزدهم، در بارهٔ زندگانی امام حسن عسکری است. در این جلد از زندگانی آن حضرت، تنگناها و فشارهای دوران امام، به ویژه فشارهایی که به خاطر امام زمان بر شیعیان وارد می‌شد، ولادت و عصر زندگی امام عسکری (ع)، ویژگیهای سیاسی دوران امامت آن حضرت، و سپری شدن عمر شریف آن بزرگوار در زندانها و محاصره‌گاههای خلفای عباسی، خلفای معاصر امام عسکری، فضایل و مناقب ایشان، تفسیری منسوب به امام و برخی از دیدگاهها و روش تفسیری اهل بیت (ع) و تعدادی از فضایل و سخنان آن بزرگوار بحث شده است.

جلد چهاردهم، مطالبی در بارهٔ امام مهدی (عج) است. در این جلد، سخنان معصومان در بارهٔ آن حضرت، مهدویت از نگاه دیگران، دیدگاههای برخی از عالمان اهل تسنن، اصالت مهدویت و مدعیان دروغین آن، موضوع نیابت نواب خاص و توقیعات آن وجود شریف، ولایت فقیه، امام زمان در آینهٔ شعر و ادب و عرفان، نقل و تشریح شده است.

چهل حدیث حضرت امام رضا به انضمام شرح حال و گزارش سیاسی و فرهنگی دوران امام (ع)

کاظم مدیرشانه‌چی؛ چاپ سوم؛ مشهد؛ مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی؛ ۱۳۷۵؛ تاریخ، سیره و حدیث؛ فارسی؛ ۱۲۸ص؛ وزیری.

چهل حدیث کوتاه از امام رضا همراه ترجمهٔ منظوم آنها، موضوع این کتاب است که در واقع، آن را برخلاف نام کتاب، باید ضمیمهٔ شرح حال امام در این کتاب دانست؛ چه اینکه زیستنامهٔ امام در این کتاب، یکصد صفحه و احادیث، هفت صفحه را به خود اختصاص داده‌اند. حدیثهایی که از امام رضا (ع) نقل شده در مسائل متنوع اخلاقی، اجتماعی، بهداشت، عقاید، معرفت، معاشرت، روابط خانوادگی و رفتار فردی است.

در بخش زیستنامهٔ کتاب، عمدتاً به آن بخش از زندگی امام پرداخته شده که

کمتر مورد بحث قرار گرفته است. نسب امام رضا، پدر، مادر، تولد، مکان تولد، خانواده، فرزندان، همسران، امامت امام و دلایل آن، مقام علمی امام، اخلاق و اوضاع سیاسی دوران امام رضا(ع) از مباحث ضمیمه کتاب است. نویسنده در ادامه به خلافت حاکمان دوران امام رضا پرداخته و آنها را معرفی و به نقد و بررسی گذاشته است. هادی عباسی، هارون الرشید و مأمون، اصحاب امام، معاصران و علمای دوران آن حضرت نیز، از جمله مباحث کتاب است و در پایان، درگذشت امام و علت آن آمده است.

الحسین فی القرآن: تأویل آیات القرآن فی سید الشهداء

سید محمد واحدی؛ چاپ اول؛ مشهد؛ لاهیجی؛ ۱۴۱۸ هـ.؛ تفسیر و حدیث؛ عربی؛ ۲۵۹ص؛ وزیری.

کتابی در برگرفته بیش از دویست و پنجاه حدیث در ذیل و تأویل یک صد و بیست و هشت آیه در فضایل امام حسین(ع) است. نویسنده، کتاب خود را به روال رایج در تفسیر مآثور تدوین و به ترتیب سوره‌های قرآن، آیاتی را که بر اساس روایتها، بر امام حسین(ع) تطبیق و تأویل شده، گردآوری و تدوین کرده است. مصادر او در این نوشته، چند کتاب تفسیری شیعی مانند تفسیر منسوب به امام حسن عسکری، تفسیر قمی، فرات کوفی، عیاشی و مجمع البیان و کتابهای متأخر مانند موسوعة کلمات الحسین(ع) و تعدادی از کتابهای روایی است. شیوه نقل احادیث براساس مصادر آنها است؛ هر جا احادیث، سند داشته، نقل شده و هر جا مرسل بوده به همان شیوه آورده شده و هیچ توضیحی هم برای آنها نوشته نشده است. شماری از این روایتها هم در تأویل و تفسیر آیات مربوط به امام حسین(ع) نیستند و حاوی مطالبی هستند که در آیه و یا آیه‌هایی به آنها اشارت رفته است. به‌علاوه روایتهایی را که عام بوده و در باره اهل بیت است و امام حسین(ع) نیز جزئی از آنهاست، در این کتاب گردآوری شده است. چند فهرست فنی، و توضیح واژه‌های مشکل پایان بخش کتاب است.

واژه‌های مشکل پایان بخش کتاب است.

حقایق پنهان: پژوهشی در زندگانی سیاسی امام حسن مجتبی(ع)

احمد زمانی؛ چاپ سوم؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۵۱۰ص؛ وزیری.

تحلیلی از رخداد‌های سیاسی حیات امام دوم، امام حسن مجتبی(ع) است. کتاب پژوهشی مستند و تحلیلی از دوران ده ساله اقامت امام حسن مجتبی(ع) در مدینه پس از پیمان صلح با معاویه است. نویسنده، برای ارزیابی این ده سال، زیستنامه امام حسن مجتبی و جایگاه رهبری در نظام سیاسی اسلام و گوشه‌ای از اندیشه‌ها و عملکرد سیاسی حاکمان بنی‌امیه را نیز، بررسی کرده است. او در این نوشته از منابع تاریخی، حدیثی، رجالی، شرح‌های نهج‌البلاغه، تفسیر، دایرة المعارفها و نوشته‌های دیگر نویسندگان بهره‌های فراوانی برده است.

هدف وی از نگارش این اثر، دفاع از شخصیت معنوی امام حسن(ع) و ارائه تحلیلی واقعی بر اساس مبانی اعتقادی شیعه است. او، کتاب را در پانزده فصل سامان داده است. فصل نخست در باره امامت و شخصیت امام حسن و امام حسین است. فصل دوم و سوم، زیستنامه امام حسن و خصوصیات و فضایل اوست. فصل چهارم، موقعیت و فعالیت‌های امام حسن پس از رحلت رسول خداست و در آن از مواضع امام علی و حضرت فاطمه در برابر خلفا و شرکت امام حسن و امام حسین در فتوحات اسلامی سخن گفته شده است. فصل پنجم، امام حسن در دوران خلافت امام علی(ع) و مسئولیتهای اوست که در آن از تولیت موقوفه‌های رسول خدا و امام علی و زهرا(س) گزارش شده است. فصل ششم، در باره امامت و رهبری امام حسن است که در آغاز آن، به مباحث نظری امامت نیز، پرداخته شده است. صلح امام با معاویه و زمینه‌ها، مواد صلح‌نامه، و رخداد‌های مربوط به آن را فصل هفتم به خود اختصاص داده است. فصل بعدی از دوران اقامت ده ساله امام در مدینه پس از انعقاد

فصلهای یازدهم و دوازدهم، در باره بنی‌امیه، و مبارزان دوران آنها و تلاشهای فرهنگی آنان بر ضد امام حسن است. در فصل سیزدهم، فرزندان امام معرفی شده‌اند و فصل چهاردهم، به سخنان امام اختصاص یافته و فصل پانزدهم، کتاب‌شناسی امام حسن است. کتاب با چندین فهرست پایان یافته است. جعفر سبحانی بر این کتاب مقدمه‌ای نوشته و در آن از سیره‌نویسی و این کتاب سخن به میان آورده است.

حقیقة الشيعة الاثني عشرية

اسعد وحید القاسم؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسة المعارف الاسلامیة؛ ۱۴۲۱؛ کلام؛ عربی؛ ۱۹۶ص؛ رقی.

کتاب در بررسی اختلاف اهل سنت و شیعه با بهره‌گیری از منابع معتبر طرفین و حل اختلافات موجود است. نویسنده کتاب که فلسطینی و از اهل سنت و دارای دکترای مدیریت می‌باشد، در این اثر تلاش کرده تا از شیعه دفاع نماید و اتهام کفر شیعه را که از سوی پاره‌ای از متعصبان مطرح می‌شود، رد کند. وی، برای اثبات نظر خود، آرای چهره‌های شاخصی همچون حسن البناء، سید قطب، مودودی، محمد غزالی، شلتوت، بهساوی، تلمسانی، انوار الجندی و غنوشی را مد نظر قرار داده و نقل کرده است. وی، پژوهش خود را بر این پرسش قرار داده که آیا شیعیان مسلمانند؟ وی برای یافتن پاسخ این پرسش، به منابع زیادی مراجعه کرده و پس از نتیجه‌گیری، تصمیم گرفته است یافته‌هایش را در این کتاب به تحریر در آورد. رویکرد اصلی وی در یافتن پاسخش، روایات نقل شده در منابع حدیثی است. وی می‌کوشد تا با استناد به احادیث، باورهای شیعه را حق نشان بدهد و از آنها دفاع نماید.

محتوای کتاب را که در پنج فصل سامان یافته، این مباحث تشکیل می‌دهد: فصل اول، امامت که در آن، ادله اثبات امامت اهل بیت، اهل بیت کیانند؟ عصمت اهل بیت، تعداد امامان، دلایل خلافت امام علی، مباحثی پیرامون نصوص امامت،

اهل بیت، تعداد امامان، دلایل خلافت امام علی، مباحثی پیرامون نصوص امامت، سقیفه، بیعت با ابوبکر و بررسی خلافت ابوبکر، عمر و عثمان، ماجرای خلافت امام علی و جنگ‌های وی و شهادت امام و صلح امام حسن و شهادت امام حسین، مورد بحث قرار گرفته است. عدالت صحابه، شیعه و قرآن، شیعه و سنت نبوی، ازدواج موقت، مطالبی در باره مهدی منتظر، مباحث فصل‌های دوم تا ششم کتاب را تشکیل می‌دهند.

الحکم من کلام الإمام امیرالمؤمنین علیه السلام

قسم الحديث فی مجمع البحوث الإسلامية؛ به‌اشراف کاظم مدیر شانه‌چی؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ مشهد؛ بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی؛ ۱۴۱۷ هـ.؛ حدیث؛ عربی؛ ۵۶۶+۵۸۸ص؛ وزیری.

در این کتاب، حکمتها و سخنان پندآموز امام علی(ع) گردآوری و به ترتیب حروف الفبا از «ا» تا «ی» تنظیم شده است. کلمات احادیث آوا نگاری شده و به تعداد حروف زبان عربی، بیست و هشت باب دارد. احادیث هر باب شماره پیاپی خورده است. مأخذ هر حدیثی در پاورقی همان صفحه ذکر شده و نسخه بدل‌های احتمالی نیز، یادآوری شده، و شماری از کلمات مشکل معنا شده است. مدیر شانه‌چی در مقدمه خود اسامی مسندنگاران احادیث کوتاه امام علی و چگونگی آنها را توضیح داده و نسخه‌های آنها را معرفی کرده و به توضیح روش تحقیق و گروه تدوین کننده پرداخته است. مصادر این کتاب، یازده کتاب است که در مقدمه معرفی شده‌اند.

حکمت شیعی

مرتضی رحیمی‌نژاد؛ چاپ اول؛ مؤسسه فرهنگی اندیشه معاصر؛ ۱۳۷۶؛ فلسفه و کلام؛ فارسی؛ ۲۳۸ص؛ رقعی.

این اثر، بررسی و تحلیل تفکر عقلانی در مکتب شیعه دوازده امامی است. نویسنده با هدف احیای میراث فکری شیعه، در این اثر می‌کوشد از این موضوع پرده بردارد

را با حکمت شیعی در آمیخته‌اند. وی، بر آن است تا حقیقت حکمت و فلسفه شیعی را، آن گونه که هست، با بهره‌گیری از روش برهانی و استدلالی تبیین و آشکار نماید. مؤلف با این رویکرد و اعتماد بر تفکر عقلانی و برهانی به عنوان مشرب غالب و حاکم در تشیع، به کاویدن عقل و شناخت عقلی در کتاب و سنت پرداخته و معتقد است که در حکمت شیعی، قرآن و عرفان و برهان از هم تفکیک‌ناپذیرند.

برخی از مهم‌ترین سرفصلهای کتاب عبارت‌اند از: جایگاه شناخت عقلی در قرآن و اخبار، تعریف حکمت شیعی و منابع آن و اصالت و پیشگامی حکمت شیعی. نویسنده در پایان، حکما و فلاسفه‌ای را که نقش مهمی در زنده نگه‌داشتن تفکر عقلانی شیعه داشته‌اند معرفی و دیدگاه آنان را در این زمینه بیان کرده است.

حکومت حکمت: حکومت در نهج‌البلاغه

مصطفی دلشاد تهرانی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات دریا؛ ۱۳۷۹؛ حدیث و سیاست؛ فارسی؛ ۱۹۸ص؛ رقعی.

مروری است بر مهم‌ترین مباحث حکومتی از دیدگاه نهج‌البلاغه. نویسنده، با بهره‌گیری از منابع تاریخی و روایی شیعه و سنی موضوع را بررسی کرده و معتقد است مباحث حکومتی در نهج‌البلاغه مباحثی صرفاً نظری و اندیشه‌هایی انتزاعی نیست، بلکه گویای اندیشه و سیره کسی است که همه دوران زندگی خود را در راه تحقق آن گذرانده و برای آن مبارزه کرده است.

«حکومت حکمت» عنوانی است برای حکومتی که بر پایه حکمت استوار و نویدبخش آزادی، برابری و عدالت برای همگان است. وی، برای تألیف این اثر خود که به صورت تحلیلی به نگارش در آمده از منابع گوناگونی بهره گرفته است. او در پیشگفتاری مفصل در باره جایگاه نهج‌البلاغه، مؤلف، چرایی و چگونگی تألیف و روشهای مطالعه آن سخن گفته است.

مهم‌ترین سرفصلهای کتاب از این قرار است: جایگاه حکومت حکمت، مفهوم،

مهم‌ترین سرفصلهای کتاب از این قرار است: جایگاه حکومت، حکمت، مفهوم، ضرورت، خاستگاه، حق و اهداف حکومت، نقش مردم در حکومت، رابطه زمامداران و مردمان، شروط زمامداری و سلوک زمامداران.

حماسه حسینی

مرتضی مطهری؛ سه جلد؛ چاپ چهل و یکم و سیزدهم؛ تهران؛ انتشارات صدرا؛ ۱۳۸۱؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۴۴۶ + ۳۰۸ + ۴۲۰ ص؛ وزیری.

مجموعه‌ای شامل سخنرانیها و یادداشتهای آیت الله مرتضی مطهری درباره قیام امام حسین (ع) است که طی سالهای ۱۳۴۸ - ۱۳۵۶ انجام شده است. وی که از شخصیت‌های نواندیش معاصر است، در این اثر کوشیده است افزون بر معرفی عمل حماسی امام حسین، و تبیین ماهیت قیام آن حضرت، نهضت و واقعه عاشورا را از تحریف، بیالاید، شیوه مباحث به این گونه است که ابتدا، اصل موضوع طرح و تبیین می‌شود و آن‌گاه با استفاده از مفاهیم مشابه و گزارشهای تاریخی، تحلیل می‌گردد.

جلد نخست کتاب در هفت فصل سامان یافته است. در بخش اول در باره حماسه امام حسین در عاشورا است. نویسنده، ضمن بیان معنای حماسه، از شخصیت حماسی امام حسین و تحریف‌های واقعه عاشورا و هدف امام سخن به میان آورده است. در بخش دوم، تحریف، معنا و انواع آن و نمونه‌هایی از تحریف در عاشورا، عوامل آن، و وظایف مسلمانان در برابر آن بررسی شده است. فصل‌های دیگر در ماهیت قیام امام از چند ماهیتی بودن قیام امام سخن گفته شده و در فصل عنصر امر به معروف و نهی از منکر، از آن به عنوان عوامل مؤثر در نهضت امام، و از دیگر عوامل مانند، مقسده بیعت با یزید و دعوت مردم کوفه از امام، یاد شده است. در بحث تبلیغ، معنای آن، تفاوتش با امر به معروف و نهی از منکر، ابزار و روشهای تبلیغی امام حسین و به مناسبت از فصاحت قرآن و امام علی و دعاها و شعر و سرودها سخن گفته شده است.

مؤلف به مرور یادداشت کرده و مصمم بوده که بعدها آنها را تکمیل کرده و از آنها استفاده کند. این دست‌نوشته، به تناسب موضوعات، کوتاه و بلند هستند و بخشی از آنها مورد استفاده مؤلف قرار گرفته و در طی سخنرانیهای خود آنها را به تفصیل مورد بحث قرار داده که در بخش نخست هم چاپ شده است. سر فصلهای این بخش عبارت‌اند از: ریشه‌های تاریخی حادثه عاشورا، ماهیت قیام امام حسین، امام حسین و عیسی مسیح (ع)، عنصر امر به معروف و نهی از منکر در نهضت حسینی، تحریفات در واقعه عاشورا، عنصر تبلیغ در قیام حسینی، حماسه حسینی و متفرقه‌ها. در جلد سوم این اثر، که نه بخش دارد نویسنده به ریشه‌های تاریخی حادثه کربلا و بررسی علل اقدام امت پیامبر به قتل فرزند آن بزرگوار پرداخته و مباحث شهید و شهادت و اهداف مقدس، تقدس یک جنبش، و دلایل اقدام کوفیان به جنگ با امام حسین و حوادث مربوط به حادثه، کربلا و گریه بر امام حسین به بحث و بررسی گذاشته است. در بخش دیگری، ماهیت قیام امام و پرسشهایی در باره نهضت حسینی مطرح شده است. در بخش سوم مقایسه‌ای میان امام حسین و حضرت مسیح به عمل آمده و در بخش چهارم، عنصر امر به معروف در نهضت حسینی بررسی و در بخش دیگر تحریفات واقع شده در حادثه کربلا کاویده شده است. نقد کتاب حسین وارث آدم تألیف علی شریعتی، بخش دیگر کتاب را به خود اختصاص داده است. حماسه حسینی و عنصر تبلیغ در نهضت حسینی و یادداشت‌های متفرقه مؤلف در باره کربلا و امام حسین و نقش زنان در کربلا و دیدگاههای مستشرقان در باره قرن امام حسین، بخشهای دیگر کتاب را تشکیل می‌دهند.

الحياة

محمد رضا حکیمی؛ محمد حکیمی؛ علی حکیمی؛ شش جلد؛ چاپ هفتم؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۷۱؛ حدیث، کلام، اقتصاد؛ عربی؛ ۴۲۸ + ۴۷۶ + ۴۸۰ + ۴۹۲ + ۵۱۰ + ۵۲۰؛ وزیر.

الحیة، موسوعه‌ای است اعتقادی - اقتصادی که با بهره‌گیری از آیات و روایات و به منظور ارائه روش زندگی سالم و ساختن جامعه اسلامی بر مبنای عدالت، تدوین و تنظیم شده است. کتاب، به منظور ارائه دیدگاه اسلام در باره پاره‌ای از مباحث اسلامی تدوین و در هر بحثی، نخست آیات مربوط و سپس روایات نقل شده از معصومان، آورده شده است. آن‌گاه نویسندگان به مناسبت موضوع، تحلیلی را بر اساس آیات و روایات ارائه داده‌اند. در پاره‌ای موارد، دیدگاههای برخی از فقها و صاحب نظران نیز، در کتاب نقل شده است.

الحیة، در دوازده باب و پنجاه فصل تنظیم شده و بابه‌ای آن عبارت‌اند از: معرفت، عقیده، عمل، امتیازات ایدئولوژی الهی، اصول رسالتهای پیامبران، قرآن، رهبران راستین، دانشمندان، حکومت، حاکم اسلامی، اقتصاد اسلامی و اصول آن. از جلد دوم تا چهارم الحیة به مباحث اقتصاد اسلامی پرداخته شده که در نوع خود بی‌نظیر است و دغدغه مؤلفان در این بخش به روشنی بیان شده است. مباحثی در باره مال، طاغوت اقتصادی و اقتصاد طاغوتی، نظام سرمایه‌داری رفاهی، محدودیت مالکیت، گنجانندوزی، مصرف، اسراف، اعتدال در معاش، فقر و مواجهه اسلام با آن، غنا، اقتصاد و اخلاق، برابری، قسط، کار و کارگری، کشاورزی، دامداری، صنعت، متخصصان، بیع و تجارت، ربا، احتکار، انفاق، تکفل اجتماعی، نیازهای عمومی، اموال عمومی، زکات، مسئولیتهای حکومت در برابر اموال، توازن اقتصادی و احسان، عنوانهای مباحث اقتصادی کتاب است. این کتاب از سوی احمد آرام به فارسی ترجمه شده است.

حياة الإمام العسکری:

دراسة تحليلية تاريخية لحياة الإمام الحسن العسکری

محمد جواد طلسی؛ چاپ دوم؛ قم؛ مکتب الاعلام الاسلامی، مرکز النشر؛ ۱۴۱۶/۱۳۷۴ هـ.؛ تاریخ؛ عربی؛ ۵۱۲ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره امامان معصوم شیعه با گرایش تاریخی و کلامی به منظور معرفی شخصیت امام یازدهم شیعیان و دفاع از آن حضرت. سبک نگارش کتاب، نقلی است و نویسنده، در آن کمتر به اظهار نظر پرداخته است. اخبار تاریخی، احادیث و نظریات علمای پیشین در باره حوادث و اتفاقات پیرامون امام حسن عسکری (ع)، محتوای کتاب را تشکیل می‌دهد.

کتاب دارای دو باب است. باب نخست، در دوازده فصل سامان یافته که در باره شخصیت امام است و این مطالب را در بردارد: نام، لقبها، نصوص امامت امام، زندگی در سایه پدر، فرزندان، جایگاه اجتماعی، مناقب و فضایل، معجزات، سخنان کوتاه، روایت‌گری از پدران، سخنان امام در باره اصول عقاید، احادیث فقهی و تفسیر امام. باب دوم، در باره مباحث دوران امام حسن عسکری است و در دوازده فصل تنظیم شده است. بابتی از کتاب به دوران امام حسن، سختی آن دوران و یا به تعبیری سخت‌ترین دورانها بودن آن (دوران اختناق و فساد و انحراف و تحت فشار شدید بودن شیعیان و فراگیری فتنه، اختصاص یافته است. از آنجا که تبیین چنین شرایطی، در شناساندن امام عسکری کمک شایانی می‌کند، مؤلف نیمی از کتاب را به گزارش وضعیت آن دوران اختصاص داده است. موضوعات مطرح شده در این باب عبارت‌اند از: رویارویی امام با تردیدکنندگان در امامت آن حضرت، شیعیان و مراکز آنها، مراقبت امام از شیعیان، وضعیت علویون، شورش و انقلاب زنگی (علی بن محمد بن احمد) - که خود را به اهل بیت منسوب می‌دانست - رویارویی با انحرافات و بدعتها، چگونگی رفتار با خلفاء، مسئولیت ویژه امام حسن (ع) در آماده‌سازی مردم جهت پذیرش امام غایب، وضعیت وجوه شرعی و وکلا، اصحاب و راویان احادیث امام، بیماری امام و رخدادهای تلخ پس از شهادت آن حضرت. کتاب، دوازده فهرست فنی دارد.

حیات امیرالمؤمنین (ع) فی عهد النبی (ص)

محمد صادق صدر؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات الشریف الرضی؛ ۱۴۱۵ هـ.؛ مناقب و تاریخ؛ عربی؛ ۴۵۲ ص؛ وزیری.

این کتاب در شرح و تحلیل و زندگی امام علی(ع) و تبیین فضایل، و نقش او در تحکیم پایه‌های اسلام است. نویسنده، کتاب را از منابع حدیثی و تاریخی اهل سنت و شیعه فراهم آورده، و در آن تلاش کرده است شخصیت امام علی را در دوران پیامبر در ابعاد گوناگون به تحلیل بگذارد. وی، وجود دو امر مهم در زندگی امیر مؤمنان، مبنی بر اینکه هر آنچه که پیامبر می‌شنود، علی نیز می‌شنود و دیگر اینکه او وصی و خلیفه رسول خداست را از دلایل برتری و عظمت امام بر شمرده است. وی پس از آنکه نام و خصوصیات شخصی امیرمؤمنان را بیان کرده، فضایل و برتری او را بر دیگر صحابه رسول خدا، چون سبقت او در اسلام و ایمان، وصی و برادر پیامبر بودن، و محب و محبوب خدا و همسر فاطمه زهرا شدن و نقش او در هجرت رسول خدا و حرکت‌های جهادی و برخی از امتیازهای دیگر امام، را شرح کرده و از این راه، حقانیت و مقدم بودن علی(ع) را برای مقام خلافت تبیین نموده و از غضب آن به وسیله دیگران سخن گفته است. موضوع لشکر اسامه و اعزام همه اصحاب به سوی مرزهای کشور اسلامی از سوی پیامبر و اصرار پیامبر بر شرکت همگان در آن، جز امام علی، و دوات و قلم خواستن پیامبر برای نوشتن نامه‌ای که برای همیشه نانوشته ماند، دلایل دیگری بر اهتمام پیامبر به خلافت و امامت علی بن ابی طالب دانسته شده است. رفتار امام علی(ع) با حاکمیت، در دوران غضب خلافت خویش و تلاش وی در تحکیم پایه‌های دین و پیشگیری از انحراف در آن و آموزش حقایق اسلامی به مردم در این دوران و شیوه‌های عملی او در خصوص امور حکومتی در دوران حکومتش، و نیاز همه حکومتها به این آموزه‌ها و نیز، شرح پاره‌ای از خطبه‌ها و نامه‌های او در امور مختلف، مباحث دیگری هستند که در این اثر به آنها پرداخته شده است.

حیات الصدیقة فاطمة علیها السلام

محمد جواد طبسی؛ چاپ اول؛ قم؛ بوستان کتاب قم؛ ۱۳۸۱/۱۴۲۳ هـ.؛ مناقب و تاریخ؛ عربی؛ ۳۳۶ص؛ وزیری.

پژوهشی است تحلیلی و نقلی در باره زندگی و شخصیت فاطمه زهرا سلام الله علیها. در این اثر، سعی شده است با بهره‌گیری از آیات و روایات و منابع معتبر شیعه و سنی، زوایای زندگی و شخصیت الاهی، علمی و اجتماعی فاطمه زهرا(س) و دوران تلخ و شیرین حیات او تبیین و تشریح شود. مؤلف با قلمی شیوا و روان و در قالبی مناسب، این مهم را به انجام رسانده است. ولادت، نامها و لقبهای فاطمه(س) و شخصیت و مقام او در نزد خدا و پیامبر(ص) و اهل بیت و زنان پیامبر و صحابه، و نیز، مقام و جایگاه او در عالم قیامت از جمله مباحثی هستند که در بخش نخست کتاب به آنها پرداخته شده است. زندگی فاطمه زهرا پیش و پس از هجرت، ازدواج و مهریه او، علم، عصمت و محدثه بودن وی، و عبادتها و خوف او از خدا و قیامت، و اهتمام او به قرائت قرآن و دعا، و صبر و تواضع او نیز، مطالبی هستند که در فصلهای بعدی، نویسنده آنها را مورد بررسی قرار داده است. در بخش پایانی این اثر، در باره حجاب فاطمه زهرا(س) و اتهاماتی که به او وارد کردند، رثای وی در فقدان پدر، انواع رنجها و مصیبتها فاطمه پس از رحلت پدر، دفاع او از امامت و وصی و وصایت، غصب فدک و موضع‌گیریهایی آن حضرت در برابر آن و ایام بیماری و شهادت، غسل و کفن و دفن وی، مباحثی ارائه شده است.

حياة النبی صلی الله علیه و آله و سلم و سیرته

محمد قوام و شنوی؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ بی جا؛ دارالاسوة للطباعة و النشر؛ ۱۴۱۶ هـ.؛ تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۴۶۴ + ۴۸۸ + ۳۱۶ ص؛ وزیری.

بررسی تاریخ زندگانی و سیره رسول خدا از تولد تا وفات، موضوع این اثر است. نویسنده در پی درخواست مرجع بزرگ شیعه، آیت الله بروجردی، اقدام به تألیف این کتاب کرده و عمده منابع آن نیز، از کتابهای تاریخی و تفسیری اهل سنت می‌باشد و شیوه وی نقلی و تحلیلی است.

مؤلف در این اثر، تلاش کرده است تا به تمامی جزئیات تاریخ پیامبر، خصوصاً به

ابعاد گوناگون رسالت آن حضرت پیردازد. از این رو، حوادث و پیشامدهای زندگانی آن حضرت در مکه و مدینه، سفر و حضر، جنگ و صلح، ویژگیهای روحی و خصایص اخلاقی پیامبر را تشریح کرده است.

جلد نخست کتاب، درباره نسب، ولادت، پدر و مادر، دایه، کفالت و چگونگی زندگانی پیامبر(ص) در جاهلیت، آغاز بعثت، اولین مؤمنان، مقابله قریش با پیامبر، مهاجرت مؤمنان به حبشه، هجرت پیامبر به مدینه و معاهده پیامبر با یهود و تشریع تغییر قبله به کعبه است.

در جلد دوم، از آغاز جنگهای پیامبر با قریش، از جمله جنگ بدر سخن گفته و سپس با بررسی سالیهای هجرت، به سربیه‌ها و غزوه‌های پیش آمده در آن سالها، از جمله جنگهای احد، خندق، خیبر، حنین و تبوک پرداخته و دیگر حوادث و پیشامدها و چگونگی تشریع احکام و نزول آیات را بررسی کرده است.

در جلد سوم رخدادهای سال آخر هجرت و آخرین سال عمر پیامبر و از جمله آمدن هیأت‌های مختلف و قبایل و سران کشورها و بیروان ادیان به مدینه و اظهار اسلام و وفاداری به پیامبر(ص) که شامل دهها هیأت می‌شود، با ذکر نام و مشخصات، بررسی شده است. در پایان، با اشاره به آخرین حج رسول خدا، به جزئیات آن به صورت مشروح پرداخته و مسئله غدیر خم و اعلام ولایت امام علی(ع) را اهداف این سفر تاریخی دانسته است. همسران، فرزندان، کنیزان و بردگان، خادما و تعداد اصحاب، کاتبان وحی، ویژگیهای اخلاقی، لباس، مرکب، غذا و وسائل و چیزهای مورد علاقه پیامبر، از دیگر محورهای کتاب است که با بیماری رسول خدا و رحلت و تجهیز و تدفین او، و ماجرای سقیفه و به دنبال آن، ماجرای فدک و برخی از کلمات گهربار آن حضرت، به پایان می‌رسد.

خاتم پیامبران

محمد ابو زهره؛ ترجمه: حسین صابری؛ سه جلد؛ چاپ دوم؛ مشهد؛ بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی؛ ۱۳۷۵؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۷۱۴ + ۷۴۰ + ۷۴۴ ص؛ وزیری.

پژوهشی است تحلیلی از تاریخ زندگانی و سیره پیامبر. نویسنده، با بهره گرفتن از آیات قرآن و منابع تاریخی با نگاهی نو، نه تنها به بررسی زندگانی پیامبر اسلام در دوران جاهلیت تا درگذشت آن بزرگوار پرداخته، بلکه تصویری فراگیر از سیر تاریخی نزول و تشریع آیات الأحکام قرآن را نیز ارائه داده است. وی با روش نقل و تحلیل، با بیان و تشریح احکام و تبیین نزول قرآن، خواننده را از همین گذرگاه به فضای واقعی عصر رسالت رهنمون می‌کند.

کتاب در سی و هشت فصل همراه با مقدمه‌ای تنظیم شده و مؤلف در آن، به بررسی اوضاع سیاسی فرهنگی و اقتصادی جهان در عصر بعثت پرداخته و آیینهای موجود در جزیره العرب و جهان، از جمله آیین مجوس، مانوی، مزدکی، بودایی، کنفوسیوس و بت پرستی را مورد بررسی قرار داده است. بررسی سرزمین بعثت، مکان و زمان رسالت، اقوام ساکن در جزیره العرب، فصلهای بعدی کتاب را تشکیل می‌دهند. نسب و خاندان پیامبر(ص)، ولادت، کودکی، جوانی و ویژگیهای فردی و خصوصیات اخلاقی و خصایص انسانی پیامبر قبل از بعثت، فصلهای سوم تا ششم کتاب را به خود اختصاص داده است. بشارتهای ادیان آسمانی به بعثت پیامبر موعود، و بالاخره، بعثت پیامبر(ص) و سرآغاز دعوت و ایمان برخی از اهل مکه به وی. مبارزه پیامبر(ص) و پایداری او، تحریم اقتصادی یاران پیامبر و مرگ خدیجه و ابوطالب، از دیگر فصلهای کتاب است. در فصل سیزدهم از دو حادثه مهم شق القمر و معراج پیامبر(ص) به عنوان دو معجزه آن حضرت یاد شده و آن‌گاه از گسترش اسلام، ماجرای مباحله، اسلام انصار، هجرت پیامبر به مدینه و طرح اسلام برای حکومت و واکنشهای قریش و سایر قبایل دینی از جمله یهود و نصارا گزارش شده و بالاخره، از واکنشهای مخالفان در قالب جنگهای بدر، احد، حنین، احزاب، خیبر، فتح مکه و دیگر غزوه‌ها و سریه‌ها که فصلهای زیادی از کتاب را شامل می‌شود، سخن گفته شده است. تشریع بیشترین بخش احکام شریعت اسلامی، گسترش اسلام و طرح آن در شبه جزیره عربی و پر آوازه شدن اسلام و فراتر رفتن آیین

جدید از مرزهای جزیره العرب با اعزام هیأتها و نوشتن نامه‌ها از سوی پیامبر(ص) به فرمانروایان و کشورهای و رؤسای قبیله‌ها و سران مذاهب، از دیگر مباحث کتاب است. گزارش آخرین حج پیامبر که نویسنده ضمن اشاره به داستان غدیر خم و سخن پیامبر(ص) در باره ولایت امیرمؤمنان، آن را به معنای دوستی گرفته و نه سرپرستی، و در عین حال، مؤلف معترف است که خلفای سه‌گانه، در مراسم غسل و دفن پیامبر حاضر نبودند، و علی(ع) و چند نفر از بستگان پیامبر، جنازه آن حضرت را تجهیز و دفن کردند پایان بخش کتاب است. نویسنده، در ادامه بخش پایانی بحثی را نیز، به همسران پیامبر اختصاص داده است.

خاطرات امیر مؤمنان علیه السلام

شعبان صبورى؛ چاپ سوم؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ و سیره؛ عربی و فارسی؛ ۴۵۵ص؛ وزیری.

کتابی بالغ بر یکصد و پنجاه ماجرا از قضایای مربوط به پیامبر(ص) است که امام علی(ع) آنها را نقل کرده و در بیشترین آنها خود آن حضرت نیز، حضور داشته است. نویسنده، این ماجراهای تاریخی را از کتابهای تاریخی و حدیثی گرد آورده و متن عربی آنها را نیز در کتاب نقل و ترجمه کرده است. این دسته از روایتهای اعراب‌گذاری شده و همان قسمت مورد نظر تقطیع و آورده شده‌اند.

کتاب، هفت فصل دارد. فصل نخست قضایایی است که بیانگر همراهی علی(ع) با پیامبر است. فصل بعدی در باره شخصیت پیامبر(ص) و رخدادهای شخصی آن حضرت است و در دیگری از خواستگاری، همسران و فرزندان پیامبر سخن گفته شده است. فصل چهارم، در باره تسبیح فرشتگان است که پیامبر آن را ذکر فضایل علی(ع) معرفی کرده و فصل مربوط پس از آن، علی بر بالین پیامبر(ص) و حوادث دوران بیماری و درگذشت رسول خدا است. فصل ششم، درگذشت پیامبر و انتخاب خلیفه است که از نوشته‌ای از امام علی(ع) با نقل کلینی و العارات و ترجمه میرزا

خلیل کمره‌ای استفاده شده است. فصل پایانی کتاب گزارش امام از نبردهای پیامبر است که دهها قصه در آن ذکر شده است.

خاندان وحی

سید علی اکبر قریشی؛ چاپ پنجم؛ تهران؛ دارالکتب الاسلامیه؛ ۱۳۸۰؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۸۳۲ص؛ وزیرى.

کتاب حاضر، در بردارنده یک‌صد و نود و شش واقعه تاریخی در باره هر یک از معصومان چهارده‌گانه است. مؤلف در این اثر، در باره هر یک از معصومان چهارده واقعه نقل کرده که شامل مطالب اعتقادی، اخلاقی، علمی و غیره بوده و در قالب حکایت، تحریر شده است. در آغاز هر فصل مربوط به هر معصومی، شناسنامه‌ای ذکر گردیده و آن‌گاه به مباحث و نکات دیگر پرداخته شده است.

مطالب کتاب با زندگانی پیامبر اسلام شروع شده و زیستنامه ایشان از ولادت تا هجرت و از هجرت تا رحلت که به گونه سال به سال، بررسی و گزارش شده و فضایل و برخی رخدادهاى مهم نیز، معرفی شده است. بخش دوم، در باره حضرت زهراست و از بخش امام علی به بعد، به ترتیب امامان معصوم، یکایک آورده شده و مطالب مرتبط نقل گردیده است. مطالب کتاب، از منابع حدیثی و تاریخی و تفسیری استفاده شده و کتاب با مقدمه‌ای از مؤلف شروع که در آن در باره کتاب و موقعیت اهل بیت در میان اهل سنت و کم توجهی علمای اهل سنت به اهل بیت (ع) مطالبی ذکر شده است. کتاب، دو ضمیمه دارد: یکی در باره چگونگی شهادت امیرمؤمنان و دیگری اصولی که اصحاب امام صادق (ع) نوشته‌اند.

الخصائص الفاطمیه

محمد باقر کجوری؛ ترجمه سید علی جمال اشرف حسینی؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات الشریف الرضی؛ ۱۳۸۰؛ مناقب، تاریخ و حدیث؛ ۶۴۰+۶۲۴؛ وزیرى.

پژوهشی است در فضایل و ویژگیهای دختر گرامی پیامبر، حضرت زهرا سلام الله علیها. کتاب در اصل به زبان فارسی، از سوی واعظ کجوری تهرانی در بیش از یک قرن پیش نوشته شده و نویسنده تلاش کرده است تا با بهره گرفتن از منابع شیعی، آن دسته از مطالبی را که در شأن و فضیلت فاطمه زهرا است گرد آورده و با آن، خلأ عدم وجود کتابی در این زمینه را پر کند. وی کتاب خود را به روش تحلیلی - توصیفی نگاشته است.

کتاب، با عنوان «خصائص» فصل‌بندی شده و مؤلف حتی مقدمه‌های کتاب را نیز با همین عنوان سامان داده است. دو خصیصه به عنوان مقدمه دارد که در آنها از کتابهای خصایص و نویسندگانشان و نیز از اهل منبر و مداحی سخن گفته است.

کتاب در دو بخش کلی و در هشتاد خصیصه سامان یافته که سی خصیصه مربوط به قبل از ولادت و پنجاه خصیصه مربوط به پس از ولادت حضرت فاطمه است. سی خصوصیت ذکر شده برای قبل از میلاد وی، در باره نام، لقب، کنیه، خلقت نور ایشان، ابداع نور و نطفه اوست. پنجاه خصوصیت فاطمه زهرا که مربوط به دوران زندگی اوست، در باره روز ولادت، مادر او خدیجه، هجرت او از مکه به مدینه، حالات عایشه، تساوی فاطمه با انبیا و پیامبر و علی، عقل و ایمان او، زنان ستوده خصال در قرآن، شرح حال آمنه و فاطمه بنت اسد و حلیمه سعیده، و تعدادی دیگر از زنان صدر اسلام، حالات زهرا پیش از رحلت، مطالبی در باره علی به عنوان همسر زهرا، عروسی و زفاف آن حضرت، آیات نازل شده در باره ایشان، احادیث بیان‌کننده فضایل فاطمه، و فرزندان اوست.

مترجم این اثر، ضمن ترجمه آن به زبان عربی، طی مقدمه‌ای در باره ظلم به اهل بیت، شرح حال نویسنده کتاب را نیز قلمی کرده است. دیباچه‌ای هم نویسنده بر کتاب دارد که در آن، از کتاب و حضرت فاطمه سخن گفته است.

خلاصه ترجمه و تفسیر نهج البلاغه محمد تقی جعفری

تلخیص و ویراستاری: محمد رضا جوادی؛ ویراستاری خطبه‌ها و ترجمه آن: داریوش شاهین؛ چاپ اول؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۷۹؛ حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۱۳۲۳ص؛ وزیری.

گزیده و تلخیص ترجمه نهج البلاغه امام علی در باره موضوعات مختلف است. در این کتاب، شرح یکصد و هشتاد و دو خطبه از خطبه‌های امام علی (ع) تلخیص شده است. مترجم و شارح، نخست فرازی از متن را آورده، سپس به ترجمه و شرح آن پرداخته است. در این تلخیص پاره‌ای از مباحث اصلی شرح، حذف و برخی دیگر خلاصه شده است. تلخیص کننده، سعی کرده است که با دستکاری متن اصلی، تغییری در مطالب آن داده نشود. مطالب بخشی از خطبه‌ها به دلیل شرح آنها در ضمن خطبه‌های دیگر، در این تلخیص نیامده است و در مواردی هم تمام مطالب بجز مواردی که ارتباط مستقیم با متن داشته، حذف گردیده است. شارح خود این اثر را ندیده، اما برخی اهل فن، از آن ابراز رضایت کرده‌اند. در آغاز هر خطبه، چکیده‌ای از مطالب آن خطبه، نوشته شده و آن‌گاه به بیان تفصیلی مباحث خطبه پرداخته شده است.

خورشید بر نیزه

نورالله حسین‌خانی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات مسعی؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ و مقتل؛ فارسی؛ ۵۰۶ص؛ وزیری.

کتابی است در بررسی نهضت امام حسین (ع). شیوه کتاب، داستانی و در قالب شصت و یک داستان، به یاد سال شصت و یکم هجری. سال شهادت امام حسین (ع)، نوشته شده است. نویسنده، همراه با کاروان حسینی از آغاز نهضت و هجرت امام حسین (ع) و اهل بیت وی از مکه به سوی عراق، منزل به منزل، به تشریح حوادث و وقایع حرکت امام پرداخته و سخنان آن حضرت و موضع‌گیریهایی وی را بیان

کرده است. رسیدن امام حسین(ع) به سرزمین نینوا، بسته شدن آب به روی سپاه امام، نماز امام و یارانش و توبه حر بن یزید، از جمله مطالب مطرح شده در کتاب است. گزارش واقعه تلخ و ناگوار روز عاشورا، و کشته شدن مظلومانه یاران امام حسین یکی پس از دیگری، و شهادت امام حسین(ع)، بخش دیگری از این ماجرای تاریخی است، تا اینکه سرانجام، خورشید، در خون غروب می‌کند و روزهای بعد، سرهای بریده شهیدان و سر امام حسین(ع)، همچون خورشید بر نیزه، همراه کاروان حسینی به کوفه و شام برده می‌شوند.

دانشنامه امام علی(ع)

به اهتمام پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، زیر نظر علی اکبر رشاد؛ دوازده + یک جلد مقدمه؛ چاپ اول؛ تهران؛ پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ، مناقب، سیره و کتاب‌شناسی؛ فارسی؛ ۵۳۶ + ۵۳۶ + ۴۳۲ + ۴۰۰ + ۵۴۴ + ۵۷۶ + ۵۶۰ + ۴۴۸ + ۴۵۶ + ۴۶۴ + ۴۳۲ + ۴۴۰ + ۴۷۲ ص؛ وزیری.

مجموعه مقاله‌هایی است در باره ابعاد گوناگون شخصیت امام علی و دیدگاه‌های آن حضرت در باره اعتقادات، اخلاقیات، حکومت، اقتصاد و غیره. دانشنامه امام علی که به مناسبت سال امام علی(ع) تدوین شده، حاوی مقاله‌های متنوع و تحلیلی در تبیین اندیشه، شخصیت، سیره و کتاب‌شناسی امام علی(ع) است. این مجموعه ۱۱۰ مقاله را در خود جای داده و با مقاله‌هایی در باره معرفت، قرآن‌شناسی و هستی‌شناسی، آغاز شده و با خداشناسی، نبوت‌شناسی و دین‌شناسی ادامه پیدا کرده است. آن‌گاه به مباحث امامت عامه و امامت علی(ع) پرداخته شده و مداخله‌های عمده کتاب را این بخش به خود اختصاص داده است. علم امام، غلو در باره امام و حیات عارفانه، امام مقاله‌هایی در باره امام علی و مقاله‌های اخلاق، سعادت، کرامت، عبادت، تقوا، نفاق، تربیت دینی، فقه، حقوق بشر، حقوق زن، بیعت، جرم، حقوق مجرمان، دادرسی، سیاست، حکومت، جامعه، مخالفان، امر به معروف و نهی از منکر،

عوام و خواص، هدف و وسیله، جهاد، اقتصاد، دنیا و آخرت، زهد و قناعت، فقر و غنا، بیت المال و بازار، مقاله‌هایی هستند که در آنها به بیان دیدگاه امام علی(ع) در موضوعات یاد شده پرداخته شده است. بخش بعدی دانشنامه، زیست‌نامه، پدر امام، ابوطالب، حیات امام، غدیر، فدک، سقیفه، یاران امام، قاعدین، ناکثین، قاسطین، مارقین، نسب امام، کوفه، نجف و آیات نازل شده در باره امام و شخصیت امام در نگاه پیامبر و وحی و نیز، نامها و لقبهای آن حضرت و فصاحت و بلاغت وی، فضایل و مناقب و مظلومیت و اوصاف منصوص او است که در مقاله‌هایی به بحث گذاشته شده‌اند. روایتهای نقل شده از امام علی، تأثیر وی بر فرهنگ و تمدن بشری و ادبیات فارسی نیز، از جمله مقاله‌های دیگر این مجموعه است. نهج‌البلاغه و اسناد و شرحهایش و مصحف امام و دیوان منسوب و کتابهایی که در زمینه امام نوشته شده، آخرین بخشهای دانشنامه را به خود اختصاص داده است.

دانشنامه امام علی، یک جلد به نام «درآمد» دارد که در آن، دیباچه، مقدمه و شیوه‌نامه نگارش آن، گنجانده شده است. در مقدمه، شیوه نگارش و تدوین، دلایل گزینش نام دانشنامه، مدخل‌گزینی و ضرورت آن و مباحثی از این دست برای خوانندگان عرضه شده است. سیاهه تفصیلی مقاله‌ها، چکیده آنها، شناختنامه نویسندگان مقاله‌ها و کتابنامه مقاله‌ها به تفصیل آمده است. بخش پایانی این جلد را نمایه‌های موضوعی دانشنامه به خود اختصاص داده است. تجلید، صفحه‌آرایی، و تنظیم کتاب، بسی چشم‌نواز و در خور ستایش است.

دایرة المعارف تشیع

نویسندگان؛ زیر نظر احمد صدر حاج سید جوادی، کامران فانی، بهاء الدین خرمشاهی؛ نه جلد؛ چاپ دوم؛ تهران؛ بنیاد خیریه و فرهنگی شط؛ نشر شهید سعید محبی؛ ۱۳۶۹ - ۱۳۸۱؛ کلیات؛ فارسی؛ ۶۹۰ + ۵۳۸ + ۶۶۲ + ۵۸۲ + ۵۷۶ + ۶۰۸ + ۶۲۹ + ۶۱۱ + ۶۰۰؛ رحلی.

اثری است حاوی مقالاتی متنوع و کوتاه و بلند در زمینه‌های گوناگون اسلامی و غیر آن. این مجموعه، محصول هم اندیشی هیأت امنای بنیاد اسلامی طاهر است که با سرمایه موروئی تولید حضرت معصومه و از سوی بنیاد اسلامی طاهر، شکل گرفته است. هیأت امنای بنیاد مزبور به سال ۱۳۶۱ برای رسیدن به اهداف آن، تدوین دایرة المعارفی در زمینه تشیع را در برنامه کاری خود قرار می‌دهد و سازمانی را زیر نظر سه تن از نویسندگان و سازماندهی گروههای پژوهشی پدید می‌آورد. از همان زمان کار مدخل‌یابی و نگارش مقاله‌های دایرة المعارف آغاز می‌شود. هدف بنیادگذاران آن، معرفی تشیع و آموزه‌های آن به جهانیان و پرکردن یک خلاء اطلاعاتی در زمینه یاد شده بوده است. عینی و به دور از رأی شخصی نویسنده بودن، مستند بودن، توصیفی بودن و یک موضوعی بودن غالب مقاله‌ها، ویژگیهای یک دایرة المعارف است که نویسندگان این اثر تلاش کرده‌اند آنها را مراعات کنند؛ هر چند ممکن است بر حسب ضرورت، مقاله‌های بلندی هم که حاوی موضوعهای ریزتری هستند، نوشته شده باشد که به عنوانهای فرعی تقسیم شده‌اند. نیز، مقاله‌هایی که به اطلاعات شخصی نویسنده و یا تحقیقات محلی مبتنی بوده در این مجموعه وجود دارد.

این دایرة المعارف، هر چند به نام تشیع است، اما موضوعها و مقاله‌های آن فراتر از مفاهیم و داده‌های شیعی است. در این کتاب، مفاهیم کلیدی و اعلام آیه‌ها و سوره‌های قرآن، اصطلاحات علم الحدیث و راویان حدیث، شرح پاره‌ای از احادیث، اصطلاحات فقهی و تاریخ آن و اجتهاد، اصطلاحات و فرقه‌های کلامی، دعاها، اصطلاحات منطقی و فلسفی و عرفانی، زندگینامه اعلام اسلامی و تشیع و صحابه و رجال علوم اسلامی، از مفسران و فقیهان و محدثان و متکلمان و فیلسوفان و عارفان و هنرمندان، امامزادگان، رجال تاریخی و حوادث تاریخ اسلامی و شیعی، اماکن جغرافیایی بیش از چهل و پنج کشور اسلامی که مسلمانان اکثریت و یا اقلیت معتنهای در آنها دارند، ادبیات فارسی با تأکید بر ادیبان و شاعران شیعی، آثار منظوم و شعری که ربط شیعی بیشتری دارند، هنر و باستان‌شناسی، شامل هنرمندان،

خطاطان، نقاشان، معماران، بنایان و بناهای تاریخی، ادبیات عرب و کتابهای مهم شیعه مورد توجه قرار گرفته و مدخلهایی برگزیده و برای آنها مقاله نوشته شده است. اهتمام اصلی نویسندگان و دست اندرکاران این اثر، معطوف به اعلام و آثار و مفاهیم شیعی است، اما در مواردی که موضوعهایی اهمیت اسلامی زیاد داشته‌اند و نیز مخالفان شیعه، در دستور کار قرار گرفته است. مراد از شیعه در این اثر، همه فرقه‌های شیعی، اعم از زیدی، اسماعیلی و دوازده امامی است.

نویسندگان زیادی در نگارش این مجموعه ایفای نقش کرده‌اند، و در عین حال افراد ثابتی نیز، از نویسندگان اصلی این مجموعه‌اند و سروراستار، عهده‌دار ویراستاری نهایی آنهاست. مقاله‌های این دایرة المعارف را کوتاه (۱۰۰-۵۰۰)، بلند (۵۰۰-۱۰۰۰) و اساسی (۱۰۰۰ به بالا) تشکیل می‌دهد و کل آنها بالغ بر ۲۰۰۰۰ مقاله است. ساختار مقاله‌ها را مدخل، شناسه، بدنه و مأخذ آن تشکیل می‌دهد و آن دسته از مدخلهایی که عنوانهای مشهورتری دارند، ارجاع شده‌اند. دایرة المعارف به ترتیب الفبای فارسی تنظیم و از آب شروع شده و تاکنون تا شفاء الصدور، ادامه یافته است. ساختار ظاهری دایرة المعارف، صفحه آرایی در دو ستون و عنوان مقاله‌ها ۱۲ برجسته و متن با قلم ۱۲ نازک است و از دو نوع حروف ایرانیک نیز، در متن و منابع بهره گرفته شده است.

دراسة فی موسوعة الغدير

للعامة الراحل آية الله الشيخ عبدالحسين الأميني

کمال السید؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه انصاریان؛ ۱۴۲۱ هـ.؛ حدیث؛ عربی؛ ۲۸۵ ص؛ رقعی.

پژوهشی است در باره جانشینی امام علی و حدیث غدیر و سند و راویان آن. اثر حاضر که تلخیصی از کتاب //غدیر علامه امینی است، با هدف بیان اهمیت و جایگاه حدیث غدیر، در اثبات حقانیت مکتب تشیع، و ولایت امام علی(ع) و آرائه مهم‌ترین مباحث و موضوعات مطرح در کتاب //غدیر، جهت استفاده عموم، تدوین شده است.

نویسنده، به روش تاریخی و تحلیلی، با بهره‌گیری از آیات و احادیث مربوط به موضوع، به نقل و تحلیل اندیشه‌های بنیادین مذهب شیعه امامیه پرداخته است. مطالب کتاب با بیان موقعیت شهر تبریز به عنوان زادگاه علامه امینی و مختصری از تاریخچه زندگانی وی آغاز شده و با مروری گذرا بر مطالب کتاب/تغذیر ادامه می‌یابد. دیگر مباحث کتاب عبارت‌اند از: امامت در تاریخ اسلام، ضرورت وجود امام و دلایل آن، شرایط و ویژگیهای امام، داستان غدیر، راویان غدیر، عید امامت، نویسندگان و شاعران غدیر در خلال قرن اول تا دوازدهم هجری.

در انتظار خورشید ولایت

عبدالرحمن انصاری با همکاری غدرا انصاری؛ چاپ پنجم؛ قم؛ مؤسسه انتشاراتی زمینه‌سازان ظهور امام عصر(ع)؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۶۸ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره امام دوازدهم، امام زمان (عج). کتاب با رویکرد کلامی و با هدف اثبات مقام و حقانیت امام مهدی(ع)، نگاشته شده و نویسنده با استفاده از تحلیلها و گزارشهای دیگر نویسندگان، تلاش کرده است تا مباحث مربوط به امام زمان را با نگاهی نو و در سطح متوسط و عامیانه عرضه کند و به شبهه‌ها و پرسشهای مربوط به آن بزرگوار پاسخ بدهد.

کتاب در چهار بخش سامان یافته است. بخش نخست که عنوان کلیات را به خود گرفته، دارای پنج فصل و در آن، از ازدواج امام حسن عسکری(ع) و تولد امام زمان و امامت آن حضرت و سیمای امام در قرآن و صفات و خصوصیات او، غیبت صغرا، نایبان امام، توقیعات ایشان، غیبت کبرا، غیبت و فواید آن، طول عمر امام، ظهور و نشانه‌های آن و انتظار فرج بحث شده است. بخش دوم، به حکایت‌هایی اختصاص دارد که در آنها کسانی که به خدمت امام زمان مشرف شده‌اند، گزارش شده که تعداد آنها بر اساس گزارش کتاب، قابل توجه است. بخش سوم، مباحث پراکنده‌ای است پیرامون امام زمان از قبیل، طاووس بهشت، قم، بیعت با امام، انتظار

فرج، ایمان به حضرت مهدی، تعیین وقت ظهور، و شیعیان در دوران غیبت. بخش چهارم و پایانی کتاب، در باره دعا و اشعاری در باره امام زمان است.

در مکتب عالم آل محمد: امام علی بن موسی الرضا(ع)

علی قائمی؛ تحقیق: سید یاسر شریفی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات امیری؛ ۱۳۷۸؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۴۷۹ص؛ وزیری.

کتاب حاضر در باره زندگانی امام هشتم شیعیان، حضرت علی بن موسی الرضا است که مؤلف آن را با انگیزه ترسیم زندگی آن حضرت و ارائه راه و روشی که در شرایط آن عصر، یعنی در نیمه دوم قرن دوم هجری و اوایل قرن سوم از سوی ایشان اتخاذ شده، به نگارش در آورده است. وی، همچنین کوشیده است تا در این اثر از اسرار ولایت عهدی امام(ع) پرده بردارد.

این اثر در بیست بخش و هفتاد و یک فصل تنظیم شده است. در چندین بخش، خاندان و ولادت آن حضرت، دوران پیش از امامت، دوران امامت، زمامداران دوران امامت ایشان نام برده شده و در باره آنها مطالبی بیان گردیده است. در بخش دیگری، شأن و مقام امام رضا(ع) از زبان سایر معصومان، زندگی ظاهری امام، حالات و عبادات ایشان و شرایط دینی و فرهنگی روزگار امام(ع) تبیین شده است. در بخش نهم تا یازدهم، شرایط اجتماعی، سیاسی و جنبشهای آن دوره بررسی شده و در بخش دوازدهم و سیزدهم، رابطه امام با مردم و مردم با امام و در بخش دیگری، برخورد مأمون با امام رضا(ع) نقل و تحلیل شده و حضور امام رضا(ع) در ایران و حوادثی که میان راه مدینه تا نیشابور برای امام اتفاق افتاده، آمده است. شهادت امام رضا(ع)، پیشنهاد ولایت عهدی به امام و انگیزه‌های مأمون از این اقدام، واکنش امام در برابر پیشنهاد مأمون و موقعیت امام در ایران، از جمله مباحث دیگر کتاب است. بخشهای پایانی کتاب به مشکلات حکومت مأمون و نقش فضل بن سهل و شهادت امام رضا(ع) و آثار آن، مزار آن حضرت و آثار و بقایای آن، اختصاص یافته است.

درسی که حسین علیه السلام به انسانها آموخت

سید عبدالکریم هاشمی نژاد؛ تصحیح: موسوی دامغانی؛ فاطمه خانم فراهانی؛ چاپ سیزدهم؛ تهران؛ مؤسسه انتشارات فراهانی؛ ۱۳۸۱؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۴۶۴ص؛ وزیری.

تحلیلی است از قیام خونین امام حسین(ع). این اثر با بهره گیری از منابع تاریخی و با شیوه توصیفی - تحلیلی و با قلمی روان به نگارش در آمده و در سه بخش سامان یافته است. در بخش نخست، به بیان علل و عوامل انحراف خلافت از مسیر خود پس از رحلت رسول خدا، و تبعیضهای خلفا که در زمان عثمان و با روی کار آمدن بنی امیه به اوج خود رسیده بود، مانند تبعید ابوذر، روز چهارشنبه خوانده شدن نماز جمعه، کشته شدن مردان بزرگ در ملأ عام، پرداخته شده است. نویسنده در بخش دوم، به روش ویژه امام حسین(ع) در نهضت خود می پردازد و بر این اعتقاد است که برای حسین(ع) هیچ راهی جز قیام مسلحانه و شهادت طلبانه جهت افشای چهره تزویر و ریای بنی امیه باقی نمانده بود و با حرکت و شهادت خود، به انسانها آموخت که می توان با ایثار خون خود، درخت اسلام را آبیاری کرد. وی در بخش پایانی کتاب با اشاره به نقش اسیران و سخنان کوبنده امام سجاد(ع) و زینب کبرا(س) در دربار یزید و شهر کوفه و مدینه، خطبه های آن دو را خنثی کننده تمامی توطئه های یزیدیان معرفی می کند که مردم به خواب رفته را بیدار کرد. نویسنده همچنین با اشاره به لزوم بهره برداری صحیح از مراسم حسینی، به این شبهه که امام حسین با رویارویی با حکومت یزید، خود را به هلاکت افکنده است پاسخ داده و دیدگاههای ماربین آلمانی و مهاتما گاندی و محمد علی جناح را در باره شخصیت حسین(ع) و قیام آن حضرت آورده است.

الدر النظیم فی مناقب الائمة اللہامیم

جمال الدین یوسف بن حاتم شامی؛ تحقیق و تصحیح: مؤسسة النشر الإسلامی التابعة لجماعة المدرسين؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسة النشر الإسلامی؛ ۱۴۲۰ هـ.؛ مناقب؛ عربی؛ ۸۳۲ص؛ وزیری.

کتاب، در شرح حال، مناقب و فضایل چهارده معصوم به ترتیب از رسول خدا تا امام مهدی (عج) است. در این اثر که با بهره‌بری از منابع معتبر روایی و تاریخی شیعه و سنی تدوین شده، به تبیین و تشریح سیر زندگی رسول خدا و فاطمه زهرا و علی بن ابی طالب و یازده فرزند معصوم او و پاره‌ای از حوادث زندگی آنان پرداخته شده است. نویسنده، در معرفی هر یک از ائمه (ع)، علاوه بر ذکر نام، کنیه، نام پدر و مادر، همسر و فرزندان و تاریخ تولد و رحلت و مصایب آنان و پاره‌ای از سخنان و معجزات و چگونگی و دوران امامت، اشعار و آیات مربوط به آنها را نیز، آورده است. بیان ماجرای اسراء و معراج و هجرت رسول خدا و چگونگی آنها و معجزه‌ها و غزوه‌های او، و فضایل و معجزه‌ها و خلافت و جنگ‌های سه‌گانه امام علی (ع) و حوادث مربوط به آنها و شهادت امام و خطبه حضرت زهرا و قیام و شهادت امام حسین و قضایایی که در این حادثه به وقوع پیوسته و بحثی پیرامون فایده وجود امام معصوم (ع)، بیشترین مطالب این کتاب را به خود اختصاص داده‌اند. در قسمت پایانی کتاب نیز، مطالبی پیرامون خمس طایفه و عترت و ثقلین و دوازده نفر بودن امامان معصوم، بنی‌هاشم و بنی‌عبدالمطلب بیان و آیات و روایانی که در خصوص آنها رسیده، نقل شده است.

دروس آموزشی نهج‌البلاغه

محمد دشتی؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه تحقیقاتی امیرالمؤمنین (ع)؛ ۱۳۷۹؛ آموزش؛ فارسی؛ ۵۴۶ص؛ وزیری.

پژوهشی است در چگونگی و روش معرفی نهج‌البلاغه و آموزش آن، که با توضیحاتی در باره ضرورت پردازش نوین به منابع روایی آغاز شده و آن‌گاه به شناخت ویژگیهای نهج‌البلاغه به عنوان پیش درآمد جهت ارائه طرح آموزش این کتاب پرداخته است.

کتاب سه فصل دارد. فصل نخست در باره نهج‌البلاغه و ابعاد آن است. در این

فصل ضرورت حدیث پژوهی و ویژگیهای متون روایی شیعه و بازگشت به نهج/البلاغه و آشنایی با امام علی سخنانی گفته شده و آن‌گاه وارد بخش دوم کتاب شده که در آن جامعیت نهج/البلاغه و والایی مفاهیم آن، بررسی شده است. در بحث از جامعیت نهج/البلاغه، ارتباط آن با واقعیتها، و جاودانگی در عین مظلومیت، و نقش آفرینی در قیامها و فریادها ترسیم شده و نویسنده مباحث متعددی را در موضوعهای مطرح شده یادآوری کرده و از ارزش اسناد و مدارک این کتاب و مصونیتش از تحریف و دلایل آن و والایی پیامها و رسالتش سخن به میان آورده است. بخش بعدی کتاب، در باره جاذبه نهج/البلاغه و دلایل آن، در حدی که دانشمندان اسلامی و دوست و دشمن را شیفته خود کرده، می‌باشد. فصل دوم، از اطلاعات مقدماتی و شناسایی و انتخاب موضوعها و آشنایی با ابزار پژوهش در نهج/البلاغه و نقش دانشهای مقدماتی برای استفاده از نهج/البلاغه بحث شده و فصل پایانی این کتاب، مربوط به آشنایی با فنون پژوهش در نهج/البلاغه است. در این فصل، فن سیاهه و خلاصه‌نویسی، مطلب‌یابی، طراحی، بایگانی، روش و مراحل پژوهش، ویژگیها و موانع تحقیق در نهج/البلاغه بررسی گردیده و نویسنده در زیر هر یک، به ترتیب مباحثی کوتاه و آموزشی را آورده است.

دروس پژوهشی نهج‌البلاغه

محمد دشتی؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه تحقیقاتی امیرالمؤمنین؛ ۱۳۷۸؛ پژوهشی؛ عربی و فارسی؛ ۵۷۲+۵۰۳ص؛ وزیری.

شیوه تفسیر و تحقیق و برداشت از نهج/البلاغه، موضوع این اثر است که در پنج فصل طی چندین درس تدوین شده است. هدف نویسنده، در این اثر، ارائه روشی متناسب و چگونگی پژوهش در نهج/البلاغه برای بهره‌گرفتن از معارف بلند آن است. این کتاب، در ادامه مجموعه پژوهشی آشنایی با نهج‌البلاغه به نگارش در آمده است که موسسه تحقیقاتی امیرالمؤمنین در باره این کتاب و موضوعهای آن تحقیق

می‌کند. نویسنده در فصل نخست، ضمن اشاره به ضرورت ارائه طرح‌هایی جهت بازآموزی نهج‌البلاغه، بر این باور است که برای رسیدن به آرمان‌های امام علی(ع)، همان شیوه امام را باید در طرح مسائل بنیادی تعقیب کرد و برای شناخت هر مسئله‌ای باید موضوع ناظر به آن و شأن صدور آن را به دست آورد. فصل دوم به نام‌گذاری خطبه‌ها و نامه‌ها و استخراج مفاهیم کلی و تقسیم‌بندی معارف نهج‌البلاغه اختصاص یافته است. فصل بعدی کتاب، ضرورت پردازش نوین منابع روایی و به خدمت گرفتن تکنولوژی در تحقیقات و استفاده از انواع هنرها در ارائه مفاهیم روایی، و از جمله نهج‌البلاغه است. فصل چهارم، به کلیدشناسی و شناخت مداخلها جهت ورود به مباحث نهج‌البلاغه اختصاص دارد و برای نمونه، در شناخت اقسام علوم، به گیاه‌شناسی، فضاشناسی، انسان‌شناسی، حیوان‌شناسی و امثال اینها پرداخته و در فصل پایانی، روش تحقیق و شرایط آن را بررسی کرده و آشنایی با زبان و ادبیات عرب، آگاهی‌های لازم از فلسفه و کلام، شناخت مباحث الفاظ اصول را از پیش‌شرط‌های پژوهش در این مداخلها جهت دستیابی به معارف نهج‌البلاغه معرفی کرده است. در آغاز کتاب مقدمه‌ای از محمد تقی جعفری در باره امام علی و نهج‌البلاغه و این کتاب آمده است.

دور أهل البيت في بناء الجماعة الصالحة

سید محمد باقر حکیم؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ مرکز الطباعة و النشر للمجمع العالمی لاهل البيت(ع)؛ ۱۴۱۹ هـ.؛ سیره؛ ۵۳۰+۵۳۰ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره نظام صالح اسلامی و وضعیت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن و نقش ائمه(ع) در تبیین و تحقق آن، که در قالب هفت باب و فصل‌های متعددی تدوین شده است.

نویسنده در این اثر، سعی کرده است با بهره‌گیری از منابع معتبر اسلامی، به شیوه تحلیلی - استدلالی، نمایی از جامعه اسلامی را که خواست قرآن و ائمه(ع)

است، در ابعاد گوناگون ترسیم نماید. اهداف و خصوصیات اصلی و فرعی جامعه اسلامی در ابعاد فرهنگی، اخلاقی، روحی، معنوی و نظام اداری آن و جایگاه مرجعیت در این نظام و نیز، نظام امنیتی و اقتصادی آن، و خطوط اصلی آن در رابطه با امنیت شخصی، اجتماعی و اقتصادی افراد و راهکارهای رشد و پویایی اقتصاد این نظام، از جمله موضوعاتی هستند که مباحث مبسوط و مستدلی پیرامون آنها ارائه شده است. روابط و تعامل افراد با یکدیگر و نیز، روابط نظام حاکم با مردم و اصول دین، روابط و سیر و سلوک اخلاقی، عبادی و شعار دینی و میزان اهمیت و چگونگی انجام آنها در این نظام، موضوع مباحث پایانی این نوشته است که در قالبی بسیار مناسب و با استناد به آیات و روایتهای شیعی به تحقیق و بررسی آنها و تبیین نظام الهی اسلامی مورد نظر اسلام و قرآن و خواست امامان معصوم پرداخته است. فهرست آیات و روایات نیز، در آخر کتاب آمده است.

دولت آفتاب: اندیشه سیاسی و سیره حکومتی علی(ع)

مصطفی دلشاد تهرانی: چاپ دوم؛ تهران؛ انتشارات دریا؛ ۱۳۸۰؛ سیاست و سیره؛ فارسی؛ ۵۴۶ص؛ رفعی.

اثری است در تحلیل و بررسی گوشه‌هایی از اندیشه‌های سیاسی و شیوه حکومتی امام علی(ع). نویسنده، با بهره‌گیری از منابع تاریخی، روایی، سیاسی و شرحهای نهج‌البلاده، پس از بررسی چگونگی شکل‌گیری دولت علوی، به بحث در باره دولت و بیعت، مفهوم، جایگاه، ماهیت و اهداف آنها پرداخته، آن‌گاه اوصاف و شرایط زمامداران و مهم‌ترین لوازم زمامداران در اندیشه امام علی را مطرح کرده است. مؤلف در ادامه، مسئله اقبال و ادبار دولتها، عوامل پایداری و نابودی آنها و اصول اداره امور مملکت را به بحث گذاشته است. نظام اداری، ویژگیها و مختصات آن، ساختار و سازمان دولت، مباحث بخش‌یابی این اثر است. برخی از عنوانهای کتاب عبارت‌اند از: تحولات عصر خلفا و مشکلات حکومت امام علی، اوصاف و شرایط

زامداران، اهمیت تقوا در اداره امور، وظایف زامداران، رفق و مدارا، اساس اداره امور، نقش مشورت در ادامه امور، موضع امام علی در برابر ابوسفیان، ماجرای سقیفه و رفتار کارگزاران با مردم.

دولة المهدی یا حکومت امام زمان علیه السلام

سید محمد حسینی بهارنچی؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤلف؛ ۱۳۸۱؛ مهدویت و سیره؛ عربی و فارسی؛ ۷۸۴ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره امام مهدی علیه السلام و ظهور و دولت وی. کتاب اگرچه به نام دولت مهدی است، اما مباحث آن، فراگیر است و همه مطالب و مباحث مربوط به امام مهدی را در بر می‌گیرد. این اثر با انگیزه توجه دادن شیعیان به امام زمان (ع) و با بهره گیری از منابع حدیثی، تفسیری و کلامی اهل سنت و شیعه و نیز، از آثار و تألیفات نویسندگان تألیف شده است و سامان درستی هم ندارد، به گونه‌ای که مخلوطی از عربی و فارسی و گاه، با متن فارسی و پاورقیهای عربی، اعم از حدیث و غیر آن تنظیم شده است. مباحث کتاب با ذکر چند حدیث از پیامبر (ص) و امامان معصوم (ع) در باره حضرت مهدی (ع) آغاز و در ادامه از شهادت امام عسکری، ولادت امام مهدی، نامها و لقبها و کنیه‌های او، سخنان علما در باره وی، و احادیث اهل سنت مربوط به حضرت حجت و آیه‌های نازل شده در باره ایشان، غیبت صغرا و کبرا، و دلایل آن سخن گفته شده است. آن‌گاه نویسنده، موانع قیام امام و طول عمر او و سفیران آن حضرت را بر رسیده و سپس به فقههای جامع‌الشرایط، مردم آخرالزمان و حوادث دوران ظهور اشاره کرده است. وی، در ادامه بحثی از رجعت به میان کشیده و از وجود دجال در آخر الزمان خبر داده، و از شیوه‌های رفتاری امام و انتقام‌کشی او و قیام و مکان آن و یاران امام و دعاهایی که از ناحیه امام زمان رسیده و کسانی که به زیارت امام نایل شده‌اند، را شماره کرده و حکایت‌های دیدارها را بازگو نموده است. مباحثی مفصل در باره تدبیه و اشعاری در باره امام زمان، پایان بخش کتاب است.

دیوان امام علی علیه‌السلام

قطب الدین ابوالحسن محمد بن حسین بیهقی کیدری؛ چاپ سوم؛ بی‌جا؛ شرکت چاپ و انتشارات أسوه؛ ۱۳۷۹؛ شعر؛ عربی و فارسی؛ ۲۲۰ص؛ وزیری.

کتاب، ترجمه و توضیح *انوار العقول* است که شامل اشعاری منسوب به امام علی علیه‌السلام می‌باشد. عده‌ای این کتاب را جامع‌ترین دیوان امام علی (ع) دانسته‌اند. تعدادی از اشعار کتاب به انشاد و تمثّل، و تعدادی با الفاظ خود شاعران با بهره‌گیری از معنا و مضامین کلمات امام، برخی در شرح حال او و برخی زبان حال آن حضرت است که دوستدارانش از زبان او سروده‌اند. شعرهای منسوب به امام علی (ع) تاکنون از سوی افراد متعددی گردآوری و در قالبهای مختلف منتشر شده و بر آنها تعلیقه و شرح نوشته شده است. این دیوان، کامل‌ترین آنهاست.

اشعار کتاب، حاوی معارفی در زمینه‌های گوناگون است؛ از قبیل تاریخ، اخلاقیات، اجتماعیات و مسائل خانواده. عنوانهای برخی از قطعه‌ها و بیت‌های دیوان عبارت‌اند از: علم، دوستان، زنان، کار، طلاق، دنیا، سرنوشت، روزهای هفته، جنگ، بدر، صبر، بخشش، عقل، یتیم، خاموشی، بی‌تابی، دعا، مناجات، طمع، پیری، جدایی، روزگار، گشایش، تجاهل، نرمی، افشار راز، فرصت، لیلۃ الہریر، رنج، کوشش بی‌حاصل، جوانی، مرگ، فاطمه (ع)، فخر به پیامبر (ص)، سیاس، نادانی، امید، توانگر، آرزوهای دست‌نایافتنی، تسلیت، رثای پیامبر (ص)، نداری، چشم‌پوشی، داوری، کامیابی، برادر، خویها و راه میانه. اینها و ده‌ها موضوع دیگر، عنوانهای شعرهای کتابند. در یک نگاه، اشعار در قالب حماسه، رجز، قطعه و بیت است.

مصحح، تعلیقه‌نویس و مترجم دیوان، طی مقدمه‌ای عالمانه، در باره دیوانهای منسوب به امام و این دیوان، توضیحاتی را ارائه داده‌اند. ترجمه کتاب به صورت فنی و مطابق با الفاظ و هیأت‌های به کار برده شده در اشعار است که در صفحه رو به روی متن عربی به چاپ رسیده است. تصحیح متن، بر اساس نسخه‌های چاپی و

سنگی پیشین صورت گرفته است. تعلیقه‌نویس، شرحها و توضیحه‌های مفیدی را در پایان کتاب بر دیوان نوشته و فهرست منابع خود را نیز، ذکر کرده است.

الذرية الطاهرة

ابوبشر محمد بن احمد بن حماد انصاری؛ تحقیق و تصحیح: سید محمد جواد حسینی جلالی؛ چاپ دوم؛ قم؛ مؤسسه النشر الاسلامی؛ ۱۴۱۸ هـ.؛ حدیث و سیره؛ عربی؛ ۱۸۴ ص؛ وزیری.

کتابی حدیثی از رازی دولابی متوفای ۳۱۰ هـ. ق. در باره همسر و نوادگان پیامبر اکرم(ص) است. این اثر نفیس که نسل به نسل تا کنون منتقل شده، سر انجام از سوی محقق آن، تحقیق و به نشر سپرده شده است. از اهمیت آن همین بس که محدثان و مؤلفان، از این اثر دولابی در کتابهای خود نقل حدیث کرده‌اند و این کتاب، از منابع مهم نویسندگان پس از وی است. شیوه کتاب، همان سبک کتابهای حدیثی است که ابتدا اسناد و سپس احادیث هم آورده می‌شوند. دولابی، احادیث کتاب را از مشایخ خود نقل و احادیثی در باره خدیجه، نخستین همسر پیامبر(ص) و ازدواجش با رسول خدا، اجاره دادن اموال خود به پیامبر(ص) برای تجارت، اسلام و وفات خدیجه و فرزندان پیامبر از او را آورده است. احادیثی نیز، در باره دختران پیامبر(ص) و از جمله حضرت زهرا(س) و ازدواجش با امام علی نقل شده است. مطالب دیگر کتاب، در باره امام حسن(ع) امام حسین(ع)، و مسند امام حسن و راویانی که از ایشان نقل حدیث کرده‌اند و نیز مسند امام حسین(ع) و راویان از آن حضرت، مسند فاطمه و روایانش، و وفات آن حضرت و فضایل اهل بیت و شیعیان می‌باشد. در پایان، دو فهرست کتاب آمده است.

راه محمد

عباس محمود عقاد؛ ترجمه: اسدالله میثری؛ چاپ هشتم؛ تهران؛ موسسه انتشارات امیرکبیر؛ ۱۳۷۸؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۱۹۵ ص؛ وزیری.

پژوهشی است تحلیلی در باره شخصیت و سیره پیامبر. این اثر بجز چند مورد که بر خلاف منابع اصیل اسلامی است، از بهترین آثار در زمینه شخصیت، سیره و سرگذشت رسول اکرم است. مؤلف در این اثر، با استناد به شواهد و دلایل عقلی به بیان وقایع تاریخی صدر اسلام پرداخته و به گزارشهای تاریخی از منابع آن اقدام نکرده و صرفاً به نوشته‌های خود و تحلیل آنها بسنده کرده است. نام اصلی کتاب عبقریه محمد است که مترجم آن را به راه محمد ترجمه کرده است.

در این کتاب، نویسنده با مدارک مسلم تاریخی و دلایل عقلی، به ایراد کشیشان و نویسندگان اروپا، در باره اسلام و آورنده آن، پاسخ می‌گوید و پس از مقدمه، شخصیت حضرت محمد(ص) را در چهارده فصل با عنوانهای زیر تشریح می‌کند: تولد پیامبر، محمد کامل‌ترین دعوت کننده جهان، کمال جنگی محمد(ص)، کمال سیاسی محمد(ص)، کمال اداری محمد(ص)، محمد بلیغ، محمد صدیق، محمد رئیس، شوهر، پدر، سید، عابد، رجل و محمد در تاریخ. نویسنده، در این اثر کوشیده است تا با ارائه توضیجهایی در باره جنگهای مهم اسلامی، و ذکر خصوصیات زندگانی پیامبر(ص) خواننده را قانع سازد. این کتاب در سراسر اقلیم عربی زبان، از طرف کلیه مردمی که اهل مطالعه و دارای حیات مشترک عقلی بوده‌اند، مورد قبول قرار گرفته و از این رو در مدت کوتاهی چندین بار به چاپ رسیده است. ترجمه فارسی کتاب در دو برهه انجام یافته است. بخشی از آن در ۱۳۲۷ و بقیه آن در ۱۳۳۲ صورت گرفته که با مقدمه‌ای از مترجم در باره شخصیت پیامبر(ص) و اوضاع حجاز پیش از اسلام همراه است.

راه مهدی(عج)

سید رضا صدر؛ به اهتمام سید باقر خسروشاهی؛ چاپ دوم؛ قم؛ بوستان کتاب قم؛ ۱۳۸۱؛ کلام، تاریخ، سیره و مهدویت؛ فارسی؛ ۲۷۰ص؛ وزیری.

کتابی در بررسی راه امام مهدی(ع) و نیز معرفی ابعاد شخصیت ایشان است.

کتاب به صورت گزارشی - تحلیلی و با بهره گرفتن از منابع حدیثی شیعه و در شش بخش سامان یافته است. در بخش نخست، مباحثی تحلیلی در باره خصوصیات است که انسانها با آنها زندگی می‌کنند و راه توفیق آنان در رعایت آنهاست و همواره در طلب چنین مفاهیمی هستند؛ مانند امید، آرزو، عدل، خواسته بشر؛ و در همین بخش، ویژگیهای امام مهدی(ع) و عصمت، طول عمر، غیبت امام و انتظار فرج نیز، به بحث گذاشته شده است. بخش دیگر در باره بشارتهایی است که در قرآن و کتابهای دیگر و نیز، از امامان معصوم در باره امام مهدی(ع) وجود دارد. بررسی نیاکان امام زمان و سفیران امام، از جمله مباحث دیگر کتاب است. شمارش چند معجزه در دوران غیبت صغرا و شرفیابی تعدادی از متشرقان به محضر امام زمان در دوران غیبت صغرا و کبرا، دو بخش پایانی کتاب می‌باشد.

رهاورد خرد (تحف العقول)

پرویز اتابکی؛ چاپ اول؛ تهران؛ فرزانه؛ ۱۳۷۶؛ حدیث؛ فارسی؛ ۵۴۰ص؛ وزیری.

کتاب، ترجمه یکی از مهم‌ترین متون حدیث اسلامی در باره آداب، حقوق، اخلاق، بند و اندرز از پیامبر و امامان معصوم است.

کتاب *تحف العقول*، تألیف ابن شعبه حرانی، معاصر شیخ صدوق، از علمای بنام و محدث نامدار قرن چهارم است. توضیحات و اشارات مفید و شرح حال اعلام و بعضی نکات مربوط به مقابله نسخه‌های خطی به فارسی ترجمه شده از ویژگیهای این ترجمه این است. توضیحات و اشارات اضافی مترجم با علامت (م) در پاورقی آمده، اشعار و ضرب المثلهای فارسی بر گرفته از این اندرزها جابه‌جا مشخص و در پاورقی آمده است. مجموعه سخنان و روایات نقل شده از پیامبر و امامان معصوم در این کتاب به ترتیب از پیامبر، امام علی تا امام حسن عسکری و مناجات‌ها و سخنانی از حضرت موسی و عیسی(ع) دسته‌بندی شده است.

سرفصلهای کتاب عبارت‌اند از: آنچه از پیامبر(ص) و امیر مؤمنان علی(ع) و ابومحمد، امام حسن بن علی عسکری(ع) روایت شده است. آنچه پروردگار به حضرت موسی و عیسی بن مریم، در مناجات با او فرموده، اندرزهای مسیح در انجیل و سفارش مفضل بن عمر به گروه شیعیان. کتاب، دارای سه مقدمه از مترجم، مدیر کتابخانه امیرالمؤمنین نجف اشرف و مصحح عربی کتاب است. مقدمه نخست، در باره کتاب و ترجمه آن، مقدمه دوم، در باره کتاب و مقدمه سوم، در باره مؤلف کتاب است.

رهبر جاودان: زندگی امام زمان (عج)

محمد باقر بن محمد تقی مجلسی؛ ترجمه: میر محمد خامسی؛ چاپ اول؛ تهران؛ زرین؛ ۱۳۸۱؛ مهدویت، تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۱۶۶ص؛ وزیری.

کتاب، ترجمه جلد سیزدهم بحار الانوار در باره تاریخ و سیره و امامت و وجود امام زمان است.

علامه مجلسی، بخشی از موسوعه حدیثی بحار الانوار الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار را به زندگینامه و فضایل و سیره امامان اختصاص داده که یکی از مجلدات آن، مربوط به امام زمان است. مجلسی کتاب خود را در موضوعهای گوناگون دینی تألیف و در آن آیات و اخبار را جمع آوری کرده و خود نیز، در مواردی برای آنها شرح و توضیح نگاشته است. احادیث با ذکر، مأخذ و آوردن اسناد و متن حدیث نقل شده‌اند و از این رو، بحار الانوار، در واقع، کتاب مرجع حدیثی است.

مترجم این جلد از بحار، به دلیل اهمیت موضوع مهدویت و امام مهدی(ع) اقدام به ترجمه آن کرده و به همان متن اکتفا نموده و هیچ توضیحی از خود بر آن نیفزوده و حتی نام کتابهایی را که مجلسی برای رعایت اختصار رمزگونه آورده، تکمیل نکرده و به همان حروف موجود در بحار الانوار اکتفا کرده است.

کتاب در دو بخش سامان یافته است. بخش نخست، در باره زندگی شخصی امام

از قبیل تولد، شرح حال مادر، نامها، لقبها، کنیه‌ها، ناروایی نام بردن از آن حضرت، صفتها و نشانه و تبار وی و آن دسته از آیاتی است که به ایشان تطبیق و تأویل شده است. بخش دوم کتاب که عمده مباحث آن را تشکیل می‌دهد، در باره امامت و غیبت و ظهور امام زمان است و سی و یک باب دارد. در این بابها این مطالب به بحث و بررسی گذاشته شده و روایتهای مربوط جمع آوری و عرضه گردیده است: اخباری از قرآن، پیامبر، امیر مؤمنان و یکایک امامان، تا امام یازدهم در باره امام زمان، اخبار کاهنان، لوحها و سنگ‌نوشته‌ها در باره ایشان، دلایل شیخ طوسی در باره غیبت آن حضرت، صاحبان عمر طولانی، معجزه‌ها و سفیران امام زمان، مدعیان دروغین سفارت، مشاهده کنندگان امام، دلایل غیبت، انتظار، نشانه‌های ظهور، سیره و منش امام، رخدادهای عصر ظهور، رجعت، جانشینان و فرزندان و رویدادهای پس از ظهور و توقیعات.

رهبری امام علی(ع) در قرآن و سنت (ترجمة المراجعات)

سید عبدالحسین شرف الدین موسوی: ترجمه محمد جعفر امامی؛ چاپ اول؛ تهران؛ شرکت چاپ و نشر بین‌الملل سازمان تبلیغات اسلامی؛ ۱۳۷۹؛ کلام؛ فارسی؛ ۵۵۸ص؛ وزیری.

اثری است تحقیقی و استدلالی در باره موضوع امامت و خلافت امام علی(ع). نویسنده کتاب، که از عالمان برجسته شیعی لبنان است، از اختلاف میان دو گروه عمده مسلمانان (شیعه و سنی) رنج می‌برده و در سفر به مصر، این مسئله را با یکی از علمای بزرگ آن دیار، در میان گذاشته و او نیز ناراضایتی خود را از این وضعیت اعلام کرده و هر دو بر آن شده‌اند که با کاوش در باره مسئله امامت، که مهم‌ترین عامل اختلاف میان مسلمانان است، برای رسیدن به حق، گام بردارند. چنین قراری عملی شده و با یکدیگر به وسیله نامه به مجادله علمی پرداخته‌اند که حاصل آن، این کتاب است. بحثهای کتاب به صورت پرسش و پاسخ است که طی یکصد و دوازده نامه، میان سید شرف الدین به نمایندگی از فرقه شیعه و سلیم بشری ؛

نمایندگی از اهل تسنن، رد و بدل شده است. هر سؤال با پاسخ پرسش قبلی مرتبط و زنجیروار از آغاز تا پایان پیش می‌رود. پرسشها و شبهه‌های مهمی که در مسئله امامت و خلافت وجود دارد، در این کتاب، مطرح و پاسخ داده شده است. از نامه اول تا بیستم، کلیات مباحث امامت و لزوم مراجعه به اهل بیت (ع) مطرح شده و از نامه بیستم تا یکصد و دوازدهم، دربارهٔ خلیفهٔ پیامبر (ص) است. در این نوشته، تلاش هر دو طرف بر این است که با استدلال به احادیث نبوی و گفته‌های صحابه، مدعای خود را ثابت کنند. البته، سلیم بشری بیشتر سؤال کننده و شرف الدین پاسخگو است. حدیث یوم الدار، منزلت، غدیر و ثقلین و دهها حدیث دیگر در این اثر تحقیقی و نیز آیاتی از قرآن و روایات تاریخی مورد استناد قرار گرفته است. مترجم در آغاز این اثر، شرح حال نویسندهٔ کتاب را آورده و یادآوری کرده که ترجمه‌های دیگری از این اثر موجود است؛ ولی از آنجایی که از جهاتی آن ترجمه‌ها را نارسا یافته، به این ترجمه اقدام کرده است. *المراجعات* از سه جهت جذابیت دارد: فصاحت و بلاغت در گفتار و محتوای آن که همراه با استدلالی قوی و روشن است. و سرانجام، رعایت ادب و احترام در بحث که در سراسر کتاب به چشم می‌خورد.

رهزنان دین: آسیب شناسی دین و دینداری در نهج‌البلاغه

مصطفی دلشاد تهرانی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ انتشارات دریا؛ ۱۳۷۹؛ کلام و حدیث؛ فارسی؛ ۳۰۲ ص؛ رقعی.

پژوهشی است دربارهٔ آفات و آسیب‌هایی که در کمین دین و دینداران است. نویسنده، دین را حقیقت متعالی و امری قدسی و لذا فراتر از آسیب و آفت می‌داند، اما خطاپذیری دربارهٔ دین را امری بشری می‌داند و بنابراین، آفت در بحث آسیب‌شناسی دین را به چگونگی رویکرد مردم به دین و نوع معرفت دینی باز می‌گرداند. وی، با این رویکرد و با استناد به منابع روایی، عرفانی و کلامی شیعه و سنی و با محوریت نهج‌البلاغه، نخست، جایگاه آسیب‌شناسی دین و دینداری،

مفهوم، مراتب، وجوه، ضرورت آسیب‌شناسی دین و دینداری، سلامت دین و دینداری در نزد امام علی(ع) را بررسی کرده است. عمده تلاش وی در این نوشته، بهره‌گیری از متون دینی و به ویژه حدیثی در آسیب‌شناسی است.

سرفصلهای کتاب عبارت‌اند از: اکراه و اجبار در دین، بد فهمیدن دین و نفهمیدن آن، تحریف معنوی مفاهیم دینی، نارسایی مفاهیم دینی، تباین دین با ضروریات بشری، عدم رعایت تدرج و تمکن در هدایت و تربیت، عدم رعایت تسهیل و تیسیر در هدایت و تربیت، ایجاد تکلف در دین و دینداری، تقلید ویرانگر، عالمان بد عمل یا بی عمل، استفاده ابزاری از دین، ناداری و کمبود داری، خشونت‌های منتسب به دین، رفتار خودکامانه از جانب متولیان دین و عدم رعایت حقوق مردمان. مؤلف در آغاز، به مناسبت، از نهج‌البلاغه و جایگاه و مؤلف و چرایی و چگونگی تألیف آن و روشهای مرور و مطالعه آن بحث کرده است.

روایات و محدثین نهج‌البلاغه

محمد دشتی؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه فرهنگی و تحقیقاتی امیرالمؤمنین؛ ۱۳۷۸؛ رجال؛ عربی؛ ۱۸۴۰ص؛ وزیری.

کتاب حاضر، در مستندسازی خطبه‌ها، سخنان، نامه‌ها، وصایا، عهدنامه‌ها و کلمات قصار نهج‌البلاغه است. از آنجایی که نهج‌البلاغه کتابی بی‌بدیل و در بردارنده تعالیم آموزنده و گرانسنگ است و سید رضی نیز، به جهت اهتمام به گزینش خطبه‌ها و سخنان فصیح امیرمؤمنان، به ذکر سند آنها اهتمامی نورزیده، مستند کردن آنها، از اهمیت بسیاری برخوردار است تا این سخنان، جایگاه خود را در میان سایر تعالیم و آموزه‌های دینی بیابد؛ چه اینکه سخنان هر چه ارزشمند باشند، اعتبارشان به مستند بودن و امکان نسبت داده شدن به معصوم است.

محقق کتاب، با بهره گرفتن از نوشته‌ها و تحقیقات پژوهشگران و منابع حدیثی، اسناد و مصادر خطبه‌ها، نامه‌ها، پیمان نامه‌ها، و وصایا و کلمات قصار را در پاورقی

کتاب مشخص کرده و با این عمل، کار را برای نهج‌البلاغه پژوهشان هموار و آسان ساخته است. وی برای این اثر، هفت سال تحقیق و مطالعه کرده است، و در عین حال سند همه خطبه‌ها و سخنان یافت نشده و از این رو، این پژوهش همچنان باید ادامه پیدا کند. پژوهشگر، ترتیب کتاب نهج‌البلاغه را حفظ کرده و در هر خطبه و سخنی، در پاورقی مسانید آنها را همراه با ذکر مصدر آورده است. مصادر کاوش شده، کتابهای حدیثی و تاریخی شیعه و اهل سنت است. اسناد گردآوری شده، گاه به دهها سند می‌رسد، که از مصادر گوناگون مشخص شده است.

الروض النضیر فی معنی حدیث الغدير

فارس حسون کریم؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه امیرالمؤمنین (ع) للتحقیق؛ ۱۴۱۹ هـ؛ حدیث؛ عربی؛ ۴۵۷ص؛ وزیری.

این اثر، پژوهشی است در باره دلالت حدیث غدیر و مصادر و راویان آن. حدیث غدیر از جمله دلایل قوی شیعه برای حقانیت راه و روش و عقاید شیعیان است که تا کنون در باره آن آثار قابل توجهی تألیف شده و این اثر نیز، در ادامه آنهاست. نویسنده با تألیف آن، در پی اثبات حدیث از جهت سند و تبیین دلالت آن بر امامت و ولایت امیرمؤمنان است.

مباحث کتاب در پنج فصل تدوین شده است. مؤلف، پس از آنکه متن کامل و تفصیلی حدیث غدیر را از کتاب/حتجاج طبرسی نقل کرده، به دلالت این حدیث و نقد و ابرام برخی از گفته‌ها و نظریه‌هایی که در رابطه با آن اظهار شده، پرداخته است. پس از آن، ۲۵۲ منبع از منابع اهل تسنن که حدیث غدیر را نقل کرده‌اند، معرفی و به برخی از پرسشهایی که در رابطه با این حدیث مطرح شده، پاسخ گفته است. بخش بعدی کتاب، معرفی راویان حدیث غدیر است و از ۶۱ نفر از صحابه رسول خدا، به عنوان راویان این حدیث، نام برده شده و زندگی و شخصیت هر یک از راویان تشریح شده است. تأمل در واژه‌های حدیث غدیر و معنای آن و توصیف

حُجَّةُ الْوَدَاعِ و حوادثی که در این حج رخ نمود و محل و چگونگی ایراد خطبه غدیریه از سوی نبی اکرم در محل غدیر، موضوع مباحث پایانی این اثر هستند.

ریاض السالکین فی شرح صحیفه سید الساجدین

سید علی خان حسینی مدنی شیرازی؛ تصحیح و تحقیق: سید محسن حسینی امینی؛
تنظیم فهارس: محمد حسین مظفر؛ هفت جلد + دو جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه
النشر الاسلامی التابعة لجماعة المدرسين؛ حدیث و دعا؛ عربی؛ ۵۶۷ + ۶۱۲ + ۵۹۷ +
۵۳۵ + ۶۰۰ + ۴۷۸ + ۵۰۸ + ۶۸۸ + ۷۳۴ ص؛ وزیری.

شرح و تفسیری است ادبی، لغوی اصطلاحی و توضیحی برای زبور آل محمد(ص)، صحیفه سجادیه که در آن معارف بسیاری به قلم شارح آن رفته و انواع علوم اسلامی و ادبی در آن مندرج است. صحیفه سجادیه امام زین العابدین(ع) را از مهم‌ترین معادن ذخایر الهی دانسته‌اند که شامل مضامین والایی است که در قالب دعا بیان شده است. به جهت اهمیت زیاد این اثر، دانشمندان زیادی تاکنون اقدام به ترجمه و شرح آن کرده‌اند که از جمله آنها ادیب دانشمند، سید علی خان کبیر شیرازی (م ۱۱۲۰) است. وی در آغاز کتاب، چند سند برای روایت صحیفه نقل و آن را به امام سجاد(ع) رسانده و سند روایی خود را نیز، ذکر کرده و آن‌گاه شروع به شرح دعا‌های صحیفه کرده است. تراجم رجال سندی اول صحیفه را بازگو کرده و فراز به فراز، اصطلاح‌های آن را توضیح و سپس، دعاها را فراز به فراز نقل و نکات ادبی آنها را بیان کرده است. آن‌گاه با به کارگیری آن نکات، مطالب دقیقی را استخراج و اصطلاح‌های روایی و حدیثی و رجالی را واکاویده و واژه‌های به کار رفته در متن را بررسی و ریشه و کاربرد و معنا‌های آنها را تبیین، و در تشریح این نکات، گاه از متن کتاب و نیازهای یک شرح بسیار فراتر رفته و به مناسبت، اقوال و احتمالات ادبی را نیز، موشکافی کرده است. وجوه کاربرد افعال و اسما و ترکیب عبارتهای دعا، در این شرح به خوبی تشریح شده و در هر بخشی، نکات توضیح‌گر

خارج از متن را به خاطر روشن شدن رموز دعاها زیر عنوان «تتمه» آورده و فلسفه، و حکمت پاره‌ای از خواسته‌های امام سجاده (ع) را نیز بیان کرده است.

نویسنده برای جامعیت بخشیدن به شرح خود، نسخه‌های در دسترس صحیفه را مشاهده و بر اساس آنها در باره عبارتهای دعاها اظهار نظر کرده و گاه به ارزیابی آنها نیز، پرداخته و اقوال و دیدگاههای ادیبان و شارحان و صاحب نظران دیگر را نیز، مورد توجه قرار داده است. توجه به معانی گوناگون یک واژه و نیز، احتمالاتی معنایی عبارتهای مطرح شده در دعا، از ویژگیهای دیگر این اثر است. بنابراین، می‌توان این شرح را تفسیری ادبی برای صحیفه تلقی کرد که شارح ضمن توجه به آنها، ابعاد سخنان و مفاهیم و موضوعات را به خوبی تبیین کرده است. محقق نیز آن را براساس چندین نسخه مقابله و احیا کرده و در باورقی، مطالب بسیاری به جهت توضیح و غنا بخشیدن به متن آورده است. تعیین مصادر، ترجمه برخی از رجال مطرح شده در نوشته سید علی خان کبیر، تعیین موارد مهم و تهیه چند فهرست فنی از جمله تلاشهای وی است. او این اثر را با تفکیک متن صحیفه از شرح شارح و نیز جدا کردن افزوده‌های خود از شرح، و اعراب‌گذاری واژه‌های مبهم، اثری چشم‌نواز و خواندنی کرده است.

از آنجایی که شرح صحیفه، در برگزیده اطلاعات فراوانی است که بدون فهرست و عنوان، در این شرح آمده، بنابراین، دو جلد، قریب هزار و پانصد صفحه، برای آن فهرست تدوین شده است. فهرست آیات، احادیث معصومان بر حسب گوینده و به صورت الفبایی، فهرست اعلام، قرائات، معصومان، تراجم، ادیان، مذاهب، قبایل، خاندانها، اصناف، اصحاب، قاریان، شاعران، مکانها، شهرها، وقایع، حوادث، ایام، فرشتگان، فهرست نکات بلاغی و نحوی و صرفی، نام کتابها، علوم، فلکیات، توقیعات، نامه‌ها، امثال، زبانها، فروق لغوی، علل و اسباب، قصه‌ها و حکایات، ابیات شعری، تاریخ، خطاهای رایج، کلمات غیر عربی، ادعاها، اسائه ادبها، اقتباسهای صحیفه از قرآن، قاموس صحیفه، مقارنات میان نهج البلاغه و صحیفه و راهنمای ریاض السالکین، فهرستهای تهیه شده برای این شرح بسیار سودمند و ماندگار است.

ریحانۀ وحی: زندگینامۀ حضرت فاطمه زهرا از ولادت تا ازدواج

وحید رضائیان ریزی؛ چاپ اول؛ قم؛ نصابی؛ ۱۳۷۹؛ سیره و تاریخ؛ فارسی؛ ۳۲۷ص؛ رقی.

کتابی است در بررسی زندگی حضرت فاطمه(س) و ویژگیهای اخلاقی و فضایل آن حضرت. این اثر به روش توصیفی و با بهره‌گیری از روایات اهل بیت(ع) نگاشته شده و در نوزده فصل سامان یافته است. فصل نخست، در خلقت نورانی فاطمه(س) است و اینکه این خلقت، زیباترین طلیعۀ هستی است. فصل دوم، به گزارش تاریخی زندگی پدر و مادر فاطمه(س)، به ویژه شخصیت خدیجه(س) اختصاص یافته است. در چند فصل کتاب، با اشاره به تهمتهای مشرکان دایر بر ابتر بودن رسول خدا، به تکوین نطفۀ فاطمه و بارداری خدیجه و سپس ولادت آن حضرت اشاره شده و تحقیقی در تاریخ ولادت ایشان از دیدگاه علمای شیعه و اهل سنت به عمل آمده و از جشن و سرور ملائکه هنگام ولادت فاطمه(س) سخن گفته شده است. مؤلف، در فصل هشتم، به دوران شیرخوارگی و رشد جسمانی حضرت زهرا پرداخته و در فصل دیگر، نامها و لقبها و کنیه‌های این بانو را آورده است. بررسی دوران کودکی فاطمه(س) در کنار مادر و مشاهده سختیها و مصیبتها، هجرت فاطمه(س) به مدینه، برادران و خواهران وی، عبادت و معرفت و افتخار پیامبر به زهرا(س) و سخنان شگفت‌انگیز پیامبر(ص) در مقام و منزلت فاطمه(س)، از دیگر مباحث کتاب است. پایان بخش این اثر، گزارش ماجرای غم‌انگیز رحلت پیامبر و شروع فتنه‌های پس از آن است که نویسنده با اشاره به جنایات وارده به زهرا(س) و دفاع این بانوی مظلوم از ولایت امیرمؤمنان، اتمام حجت فاطمه(س) با مردم و ماتم علی(ع) و فرزندان فاطمه در غم درگذشت آن حضرت، و غسل و تدفین غریبانۀ ایشان است.

زخم خورشید: کاوشی در زندگی حضرت زهرا علیه‌السلام

مهدی حسینیان قمی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات امیرکبیر؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۷۰ص؛ وزیری.

بررسی تاریخ حضرت فاطمه (س) و تبیین شخصیت و سیمای آن حضرت و بیان حوادث اندوهبار آن بانوی مکرم پس از وفات پدر، موضوع این اثر است. نویسنده، به شیوه توصیفی - تحلیلی و با بهره‌بری از منابع روایی و تاریخی این کتاب را نوشته است. وی، ابتدا با اشاره به سرشت و طنیت آن بزرگوار، خمیر مایه فاطمه را از نور دانسته و ضمن اشاره به ارزشهای جاودانه آن حضرت، به تاریخ ولادت، نامها، لقبها، تربیت در دامن رسالت و ازدواج آن حضرت می‌پردازد و ازدواج وی و همسررداری او را، الگویی برای هر زن و مرد مسلمان می‌داند. محور اصلی کتاب، زخمهای جسمی و روحی این بانو، پس از رحلت پدر است که با غصب خلافت، فدک و خانه‌نشینی شوهرش آغاز شد.

نویسنده ضمن تحلیل دو خطبه آن حضرت که یکی در مسجد پیامبر و دیگری در بستر شهادت ایراد شد، به بررسی اسناد و محتوای آن می‌پردازد و نتیجه می‌گیرد که احتجاج فاطمه با خلیفه در باره فدک، به خاطر احیای ولایت و غصب آن بود. وی در پایان، به ذکر چهل حدیث از آن حضرت در باره اوصاف شیعه، دفاع از امام علی (ع)، انتقاد از خلفا، حجاب و آداب همسررداری می‌پردازد. واژه‌شناسی عربی و فارسی خطبه اول و دوم، و کتاب‌شناسی این خطبه‌ها که شامل شصت و دو اثر است، پایان بخش کتاب می‌باشد.

زمینه‌سازان انقلاب جهانی حضرت مهدی (عج)

از دیدگاه روایات

سید اسدالله هاشمی شهیدی؛ چاپ دوم؛ قم؛ انتشارات پرهیزکار؛ ۱۳۸۰؛ مهدویت و تاریخ؛ عربی؛ ۵۶۰ ص؛ وزیری.

کتاب در شرح و تفسیر روایات مربوط به ظهور امام زمان و رخدادهای پیش از ظهور است. در این کتاب، آن دسته از روایت‌هایی که در باره زمینه‌سازان امام زمان، به‌ویژه سیدی حسینی در سرزمین ایران وجود دارد، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل

شده است. نویسنده که برای نگارش این اثر از کتابهای روایی، تفسیری و تاریخی شیعه و اهل سنت و از کتابهای گوناگون بهره گرفته، سعی کرده است تا روایات مربوط به خروج سید حسنی قبل از ظهور امام زمان را بر سید حسینی تفسیر کند و قیام ایرانیان را قبل از ظهور برجسته نماید. وی، کتاب را در پنج بخش سامان داده است. بخش نخست کتاب، در بارهٔ علائم ظهور امام زمان، از قبیل خروج سفیانی، قتل نفس زکیه، خروج دجال و خروج سید حسنی است. بخش دوم که عنوان «چند نکتهٔ اساسی» به خود گرفته، از ایرانیان در حدیث و تاریخ، سرزمین خراسان و اینکه قیام سازان حضرت مهدی از شرق آغاز می‌کنند، سخن گفته شده و با ذکر احادیث مربوط، آنها تجزیه و تحلیل شده‌اند. بخش سوم، در بارهٔ سید حسنی و سید خراسانی و سید حسینی است و اینکه این اسامی، یک و یا چند نفر هستند، بحث شده و در همین بخش از «طائقان» و «قم» نیز، سخن گفته شده است. بخش چهارم، عنوان رهبری نهضت را دارد و در آن از رهبری نهضت قبل از ظهور امام زمان و مشخصات وی و دوران او و قم و موقعیت قم از جهت جغرافیایی و از دیدگاه روایات، بحث شده و رهبر این نهضت، سیدی حسینی معرفی شده است. بخش پایانی کتاب را، عوامل پیروزی ایرانیان بر سپاه سفیانی، و رهبری و مردم ایران در دوران قیام قبل از قیام قائم، تشکیل می‌دهد.

زن در سخن و سیرهٔ امام علی(ع)

مهدی مهریزی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات دانشگاه علامهٔ طباطبائی؛ ۱۳۸۱؛ سیره و حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۴۱۵ص؛ وزیری.

این اثر به انگیزهٔ فراهم سازی بستر پژوهش در بارهٔ سخن و سیرهٔ امیرمؤمنان در مورد مقام زن تألیف شده است. در بارهٔ مسئلهٔ زن در سخنان امام علی(ع) دیدگاههای متفاوتی وجود دارد که نویسنده در مقدمهٔ تألیف، آنها را بررسی کرده است. وی، ابتدا در این اثر، کوشیده تا تمامی سخنان و سیرهٔ امام علی را در بارهٔ زنان

گردآوری و سپس مورد تحلیل و بررسی قرار دهد و به این منظور این کتاب را در چهار بخش سامان داده است. در بخش نخست، با تتبع در مصادر، صد سخن از حضرت امیر در باره زن گردآوری شده و هر یک از سخنان که به شرح و توضیح نیاز داشته، شرح داده شده است. در بخش دوم، سیره عملی امام(ع) در باره زنان جست‌وجو شده و در مجموع پنجاه و دو سند شناسایی و گردآوری شده که دارای چندین فصل است. شیوه امام علی و رفتار او در خانواده، زندگی اجتماعی، زن در جنگها و قضاوتهای امام علی در باره زنان، در این بخش گزارش شده است. بخش سوم کتاب، در بردارنده مقاله‌هایی است که به مسئله زن و امام علی(ع) اختصاص دارد. این مقاله‌ها عمدتاً سخنان امام در نهج‌البلاغه را محور بحث قرار داده‌اند. در این بخش، دوازده مقاله گزینش و گرد آمده است. بخش چهارم، امام از نگاه زنان، به گردآوری سخنان و سروده‌های سی و یک زن از سده نخستین و دوره معاصر، اختصاص دارد.

زندگانی امام حسن عسکری(ع)

باقر شریف قرشی؛ ترجمه: سید حسن اسلامی؛ چاپ چهارم؛ قم؛ دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم؛ ۱۳۷۵؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۲۸۴ص؛ وزیری.

در این کتاب، دوران امام حسن عسکری(ع) و حوادثی که در آن زمان روی داده، مورد بررسی قرار گرفته است. شیوه نگارش کتاب، توصیفی - تحلیلی است و نویسنده، آن را با استفاده از منابع تاریخی و حدیثی فراهم آورده است. در این اثر از حیات اقتصادی دوره امام عسکری، خلفای عباسی روزگار ایشان و نیز، عالمانی که از سرچشمه دانش حضرت عسکری بهره برده‌اند، سخن رفته و مطالب آن، در ده فصل تنظیم شده است. فصل نخست آن به ولادت، شمایل، اخلاق، و اثبات امامت حضرت عسکری اختصاص یافته است. در فصل بعدی به امام(ع) از چشم دیگران

نگاه شده و دیدگاه‌های هفده تن از دانشمندان و بزرگان در باره آن حضرت، از جمله امام هادی(ع) ابو هاشم جعفری و ابن شهر آشوب نقل شده است. نامه‌های امام به بزرگان و شیعیان، شمه‌ای از پندهای امام در موضوعات گوناگون و تفسیر منسوب به آن حضرت، از دیگر مباحث فصلهای کتاب است. در دو فصل دیگر، اصحاب امام، فقه آن حضرت و راویان از وی، بررسی شده و فصل هشتم، دوران امام(ع) از جهت اقتصادی و حیف و میل بیت‌المال از سوی خلفای عباسی و مواضع سیاسی امام در برابر آنان آمده است. دو فصل پایانی کتاب، ذکری از خلفای عباسی معاصر با امام عسکری و بحث کوتاهی در باره امامت حضرت مهدی است.

زندگانی امام حسن مجتبی(ع)

سید هاشم رسولی محلاتی؛ چاپ نهم؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۷۹؛ مناقب و تاریخ؛ عربی؛ ۱۲ + ۴۸۴ص؛ وزیری.

کتاب به بررسی و تحلیل زندگانی امام حسن مجتبی(ع) با روش توصیفی و با استفاده از منابع حدیثی شیعه پرداخته و در مواردی راویان و روایات این منابع را نیز، بررسی کرده است.

این اثر در دوازده فصل تنظیم شده و در آغاز از ولادت امام حسن، نامگذاری آن حضرت، دوران کودکی، علاقه رسول اکرم به او و سخنان آن حضرت در باره ایشان، فضایل حسنین(ع) بر اساس قرآن و روایات گزارش و تشریح شده است. فصل بعدی، تاریخ زندگانی امام حسن(ع) از رحلت رسول اکرم(ص) تا پایان خلافت عثمان در بر می‌گیرد و مطالبی که بیانگر دانش بالای آن حضرت بوده، آمده است. نقش امام حسن(ع) در کنار پدر بزرگوارش در عرصه‌های مختلف و مأموریهایی که در جنگهای صفین و جمل به انجام رسانده، و حضور آن حضرت در ماجرای حکمیت و هنگام شهادت پدر بزرگوارش و وصایای امام علی(ع) به او، از دیگر مطالبی است که در این کتاب آمده است. در ادامه، حوادث دوران امامت امام

مجتبی(ع) تا ماجرای صلح وی با معاویه پی‌گیری و نشان داده شده که چگونه از یک‌طرف سیاستهای فریب‌کارانه معاویه و از سوی دیگر، سست عنصری برخی از یاران امام حسن(ع) وی را به صلح با معاویه وادار ساخت. کناره‌گیری امام حسن از حکومت، دیدگاههای برخی از نویسندگان شیعه در باره انگیزه‌های ایشان از صلح با معاویه، پیامدهای صلح امام حسن، پاسخهای آن حضرت به سرزنشها و شماتتهای برخی یارانش به آن حضرت در رابطه با صلح با معاویه، از دیگر مطالب انعکاس یافته در فصلهای کتاب است. شمه‌ای از فضایل حسن بن علی(ع) در ابعاد عبادی و اخلاقی در فصل نهم این اثر بازگو شده و در ادامه، سخنانی از امام حسن(ع) در فنون گوناگون گردآوری و گزارش شده است. در فصل یازدهم، ماجرای شهادت امام حسن(ع) و برخی از شیعیان آن حضرت، به طور مبسوط بیان شده است. پاسخ‌گویی به شبهه‌هایی در باره تعدد همسران امام مجتبی(ع) و دروغ پردازیهای بنی‌امیه در این باره، مباحث پایانی کتاب است.

زندگانی امام زین العابدین علیه‌السلام

عبدالرزاق موسوی مقرر؛ ترجمه: حبیب روحانی؛ چاپ اول؛ مشهد؛ بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی؛ ۱۳۷۴؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۶۳۹ص؛ وزیری

ترجمه اثری تحقیقی، در شرح حال و سیره و میراث علمی و فرهنگی امام چهارم، حضرت زین العابدین است. کتاب به سبک تحلیلی - گزارشی تألیف شده و عمده تلاش نویسنده در آن، اثبات شایستگیهای علمی و رهبری دینی امام سجاد(ع) است. مآخذ کتاب عمدتاً شیعی است و بیشتر بخشهای آن را دیدگاههای امام در عرصه‌های گوناگون از قبیل حقوق، دعا، تفسیر، اشعار، احتجاجات و کلمات تشکیل داده است.

کتاب به ترتیب دوران حیات امام سجاد(ع) سامان یافته و از شرح حال مادرش، شاه زنان، شروع شده و تولد، نام، لقب، امامت و نصوص و شرایط امامت و

معجزه‌های چندی از آن حضرت، گزارش شده است. مباحث بعدی کتاب پیرامون صحیفه سجادیه و بررسی ابعاد و گزارشی از محتوای آن را تشکیل می‌دهد و آن‌گاه نمونه‌هایی از دعا‌های آن ذکر و تحلیل شده است.

نویسنده در ادامه، رساله حقوق امام زین‌العابدین را معرفی کرده و کتابش را با نصایحی از امام پی‌گرفته است. اشعار و سخنان منظوم و پاسخ ایشان به پرسش‌های دینی، تفسیر آیات قرآن و بیان احکام شرعی و احتجاج‌های وی، مطالب دیگری از این اثر است. در ادامه، به شخصیت معنوی امام و عبادت، بردباری، بخشش، روزه‌داری، تواضع، صبر و گریه ایشان پرداخته شده و نمونه‌هایی از این موارد نیز، ذکر گردیده است. موضع‌گیری امام در برابر حکومت بنی‌امیه و حاکمان دوران خود، بخش مختصری از این اثر است. قصیده فرزدق در باره امام، وصایای امام سجاده (ع)، فرزندان وی، شهادت او و اشعاری در مدح و رثای امام، پایان بخش کتاب است.

زندگانی امام علی‌الهادی (ع)

باقر شریف قرشی؛ ترجمه: سید حسن اسلامی؛ چاپ دوم؛ قم؛ دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم؛ ۱۳۷۵؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۹۸ص؛ وزیری.

پژوهشی است پیرامون شخصیت دهمین پیشوای شیعیان، امام هادی علیه السلام، که در آن برخی از ابعاد زندگانی آن حضرت، مورد بحث قرار گرفته و به شرح حال راویان و حاملان علم آن حضرت نیز، پرداخته شده است. کتاب، به شیوه تحلیلی - توصیفی و با بهره‌گیری از منابع حدیثی و تاریخی و نوشته‌های سایر نویسندگان به رشته تحریر در آمده و مباحث و عنوانهای آن عبارت‌اند از: تولد و شکوفایی امام؛ که در آن از خانواده، تولد و نام و لقبها، ویژگیهای شخصیتی امام هادی، منزلت آن حضرت در نگاه دیگران بحث شده است. در جلوه‌هایی از شخصیت امام هادی؛ مباحث مربوط به امامت آن حضرت تشریح، و در ضمن از نیاز به امامت، عصمت و

علم امامان بحث شده و قسمتی از دعا‌های امام هادی نیز آمده است. علوم و معارف امام هادی؛ عنوان دیگری است که در آن، احادیث امام هادی، احادیثی از پیامبر و سایر امامان معصوم نقل شده و نیز بخشی از دیدگاه‌های فقهی و کلامی امام آمده است. اصحاب امام و راویان؛ دیگر عنوانی است که در زیر مجموعه آن، از اصحاب روایتگر و اصحاب و روایتگران از آنها بررسی شده است. امام در سامرا؛ به زندگی امام در مدینه و برخورد متوکل با امام(ع)، توطئه علیه آن حضرت، محاصره اقتصادی امام و نیز، مباحثی در باره منتصر و برخورد مناسب وی با علویان آمده است. دوران امام؛ عنوان دیگری است که حاوی ماجراهای سیاسی، وضعیت علویان و موقعیت عباسیان است، و در پایان، موضوع شهادت امام به دست معتمد عباسی گزارش و بررسی شده است.

زندگانی امیرالمؤمنین علیه السلام

سید هاشم رسولی محلاتی؛ چاپ نهم؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ و کلام؛ فارسی؛ ۸۰۰ص؛ وزیری.

اثر حاضر، به بررسی سرگذشت و سیره امام اول شیعیان، حضرت علی(ع) پرداخته است. مؤلف این اثر برای برآوردن ایده خود در تدوین یک دوره زندگینامه اهل‌بیت(ع) و با بهره‌گیری از کتاب‌های تاریخی و حدیثی شیعه و سنی، به نگارش این اثر اقدام و آن را در چهارده فصل به سامان کرده است. فصل نخست، در نسب امیرمؤمنان(ع) است که در آن از مادر آن حضرت، فاطمه بنت اسد و پدر بزرگوارش ابوطالب و ازدواج آن دو بحث شده است. فصل دوم، در ولادت امیر مؤمنان(ع)، تاریخ ولادت و شباهت علی(ع) و پیامبر(ص) در برخی خصایص است. فصل سوم، از ولادت امام تا دوارن هجرت پیامبر است که دوران کودکی امام علی، علاقه پیامبر به علی(ع) و ماجرای لیلۃ المیت از مطالب آن می‌باشد. فصل چهارم، از هجرت تا رحلت رسول خدا را در بر می‌گیرد که در آن حضور امام علی(ع) در کنار

پیامبر مورد بررسی قرار گرفته است. برادری علی با پیامبر، شمه‌ای از فضایل آن حضرت، جنگ‌هایی که حضرت امیر در آنها شرکت کرده، مانند جنگ بدر، غزوه بنی‌نصیر، جنگ خیبر، سریه ذات السلاسل و جنگ حنین و ماجرای حجة اوداع و داستان غدیر خم، مباحث دیگر کتابند. فصل پنجم، در رهبری و ولایت است که به فلسفه لزوم انتخاب رهبر دینی از سوی خدا و شرایط امامت همراه با دیدگاه‌های اهل سنت در این باره پرداخته شده و پس از آن، ماجرای انتخاب خلیفه اول در سقیفه ذکر شده است. بررسی نقش امام علی در دوران خلافت ابوبکر و عمر و عثمان از مطالب دیگر این فصل است. دوران حکومت امام، بیعت با علی، مخالفت طلحه و زبیر و دیگران با امام، سیاست‌های اقتصادی و حکومتی امام علی و زمینه‌چینی عایشه و همدستانش برای برپایی جنگ جمل و پیمان‌شکنی‌های طلحه و زبیر، از مباحث فصل ششم کتاب است. فصل بعدی را مطالبی در باره جنگ جمل، تشکیل می‌دهد. رخداد‌های پس از جنگ جمل تا شروع جنگ صفین، اقدامات امام در بصره، حرکت امام به سوی کوفه، آماده شدن معاویه برای جنگ با علی(ع) و فریبکاری‌های او در این باره و آماده شدن امام علی برای مقابله با معاویه، مطالب مهم بخش بعدی کتاب است. در فصل نهم، آغاز جنگ صفین، سخنان حضرت علی با لشکریان خود و بالاخره، درگیری دو سپاه و شهادت سرداران علی(ع) و خیانت برخی از یاران آن حضرت و توطئه عمرو بن عاص در فریب یاران علی(ع) با به نيزه کردن قرآن‌ها، تشریح شده است. بازی حکمیت، چگونگی تعیین دو حکم و ضایعات جنگ صفین از دیگر مباحث کتاب است. مارقین، خارج شدگان از دین و جنگ نهروان، پیشگویی حضرت رسول از پیدایش خوارج، جنایت‌های خوارج، و جنگ علی(ع) با آنها، جنایات معاویه پس از جنگ صفین و نهروان، وضعیت یاران امام پس از دو جنگ، بازگشت امام(ع) به کوفه، تصرف مصر از سوی عمرو بن عاص از دیگر مباحث فصل‌های کتاب است. در فصل‌های پایانی به نقش معاویه در شهادت امام علی، وصایای ایشان در بستر شهادت و فرزندان امیر مؤمنان(ع) اختصاص یافته است.

زندگانی حضرت امام حسین(ع)

باقر شریف قرشی؛ ترجمه: حسین محفوظی (اهوازی)؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ بنیاد معارف اسلامی؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ، مقتل و سیره؛ عربی و فارسی؛ ۵۴۰ + ۵۸۴ + ۵۸۸ ص؛ وزیری.

ترجمه اثری است در بررسی و تحلیل زندگانی حسین بن علی(ع). نویسنده برای دستیابی به هدف نگارش خود، که معرفی چهره و شخصیت و مبارزات و فضایل امام سوم شیعیان است، به بررسی مسائل اجتماعی، سیاسی و اقتصادی دوران آن امام نیز، پرداخته است. وی با اشاره به تحریف تاریخ اسلام، کوشیده تا با نقد گزارشهای تاریخی، نظر خویش را به اثبات برساند. منابع مورد استفاده وی عمدتاً کتابهای حدیثی شیعه و روش نگارش او، توصیفی - تحلیلی است. مباحث بخش نخست کتاب به زندگانی امام حسین از ولادت تا دوران خلافت امام علی اختصاص دارد. که در آن، نامگذاری، شمایل امام و چگونگی تربیت وی گزارش شده و در بخشی دیگر، آیات و روایتهای وارد شده در شأن امام مورد بررسی قرار گرفته است. نمونه‌هایی از فضایل امام حسین(ع)، اخلاقیات، عبادت، علم، راویان و روایتهای نقل شده از آن بزرگوار و نیز، برخی از دیدگاههای آن حضرت در باره موضوعات گوناگون معارف اسلامی، مطالب دیگری است که در این کتاب به آنها پرداخته شده است. نیز از خطبه‌ها و دعاهاى امام حسین(ع) سخن به میان آمده و در پایان این بخش، سروده‌هایی از شاعران عرب در منزلت امام آورده شده است. نویسنده، سپس به منظور ارزیابی دقیق‌تر تاریخ زندگى امام حسین(ع)، تاریخ دوران پیامبر اسلام(ص) و پس از آن را، مورد اشاره قرار داده است. در بخش دیگری، ماجرای به حکومت رسیدن شیخین را دنبال کرده و حوادث مربوط به آنها را یک به یک، نقل و تحلیل کرده است. در این میان از بیان سیاستهای ضد علوی آن دو فروگذار نشده و در بخش دیگری که به دوران حکومت عثمان اختصاص یافته، علاوه بر تبیین شخصیت عثمان، سیاستهای مالی وی و نیز برخوردهای او با مخالفانش به‌ویژه برخورد وی با ابوذر و واکنش امام علی و امام حسن و امام حسین منعکس شده و سرانجام، به شورش مسلمانان علیه عثمان

و حوادث پیرامونی آن بازگو شده است. بخش پایانی جلد اول، مربوط به دوران خلافت امیرمؤمنان علی(ع) و سیاستهای اقتصادی و حکومتی آن حضرت است. در جلد دوم این اثر، حوادث دوران خلافت حضرت علی(ع) پی‌گیری شده و در آن، ماجرای ناکثین و قاسطین، و انگیزه‌های سیاسی آنان بیان شده است. حرکت عایشه و همراهان او از مکه تا بصره، رویارویی لشکر علی(ع) با آنان، مطالبی است که به تفصیل در این قسمت آمده است. قاسطین و تحولات جنگ صفین، به‌ویژه ماجرای حکمیت و بالاخره، جنگ با خوارج و پیامدهای آن نیز، در این قسمت نقل و ارزیابی شده است. در بخشی از کتاب، از توطئه بنی‌امیه در به شهادت رساندن امام علی، پرده برداشته شده و پس از آن، با بررسی اجمالی از دوران خلافت امام حسن(ع)، از حکومت معاویه و سیاستهای مالی و ضد اسلامی و رفتار کینه‌توزانه‌اش با اهل بیت پیامبر(ص) و شیعیان تحلیل به عمل آمده است. نویسنده، با اشاره به زمینه‌چینی معاویه برای خلافت یزید، سخنان برخی از نویسندگان اسلامی را در باره یزید به نقد کشیده است. بررسی دوران حکومت یزید، نقشه وی برای برخورد با امام حسین(ع) و دستور به والی خود برای بیعت گرفتن از آن حضرت و علل قیام امام حسین و برنامه‌ریزی آن حضرت و فعالیتهای وی در مکه و اعزام مسلم به کوفه، از جمله مباحث دیگر کتاب است.

در جلد سوم این اثر، هجرت امام حسین(ع) به عراق و حوادث پس از آن تا اسارت خاندانش و پیامدهای قیام حسینی به بحث گذاشته شده است. علت انتخاب هجرت به عراق از سوی امام حسین(ع)، روی گردانی از حجاز و سایر سرزمینهای اسلامی نیز، از جمله مباحث آن است. در قسمتی از کتاب به علل هجرت امام از مکه، نامه آن حضرت به بنی‌هاشم، موضع‌گیری امویان در این ماجرا، نامه کوفیان به امام، حوادث میان راه مکه تا کوفه و سرانجام، استقرار آن حضرت در کربلا، اشاره شده است. حوادث رخ داده در کربلا، لشکرکشی کوفیان، خصلتهای فرماندهان لشکر یزید، تعداد آنها، ویژگی و تعداد لشکر حسین بن علی(ع)، رویارویی

دو لشکر، و حوادث عاشورا تا شهادت حضرت اباعبدالله، مطالب دیگری است که در این بخش قلمی شده است.

صفحاتی از کتاب به نقش اسیران کربلا، خطبه حضرت زینب(ع) در کوفه، خطبه امام سجاد(ع)، حوادث میان راه کوفه تا شام و مجلس یزید، اختصاص یافته است. بررسی دیدگاه‌های برخی از نویسندگان اهل تسنن درباره تبریته یزید از دستور به قتل سیدالشهداء(ع) و نقد آنها، آثار قیام حسینی، شکست امویان، مرکزیت یافتن تشیع و استمرار نهضت عاشورا، به ویژه قیام مختار، پایان بخش کتاب است.

زندگانی حضرت زینب، سلام الله علیها: رسالتی از خون و پیام

علی قائمی؛ چاپ سوم؛ بی‌جا؛ امیری؛ ۱۳۷۶؛ تاریخ؛ فارسی؛ ۳۹۲ص؛ وزیری.

پژوهشی است در شرح حال و اوصاف و شخصیت حضرت زینب(س) و مبارزات او که به صورت توصیفی - تحلیلی و با بهره گیری از کتابهای دیگر نویسندگان و منابع تاریخی و با انگیزه معرفی هر چه بهتر شخصیت دختر علی بن ابی طالب(ع) نگارش شده است.

کتاب یک دوره کامل حیات شخصی و سیاسی حضرت زینب(ع) است که در هجده بخش سامان یافته و بر حسب تاریخ دوران حیات زینب(س)، از ولادت، خانواده و زندگی آن حضرت شروع می‌شود. مانوس بودن زینب با پیامبر(ص)، همراهی با مادر، پدر و برادران، از جمله مباحث مطرح شده در این کتاب است. در ادامه، حوادث و رخداد‌های تلخ زندگی زینب گزارش شده است که عبارت‌اند از: وفات رسول الله، بیماری و درگذشت مادر، شهادت پدر در مسجد، مسموم شدن امام حسن(ع)، شهادت امام حسین(ع) به همراه فرزندان و برادران، که رخداد‌های بزرگی در زندگی در هر انسانی به حساب می‌آید و زینب(س) همه آنها را با چشم خود دیده و در برابر آنها مواضع متناسب اتخاذ کرده است. حوادث سیاسی نیز که زینب شاهد آنها بوده مانند ماجرای سقیفه، خانه‌نشینی علی(ع)، جنگ‌های او با متمردان و صلح

امام حسن(ع) که در این کتاب به بحث گذاشته شده است. نویسنده آن‌گاه، به اوضاع دوران حضرت زینب را بررسیده و شرایط حاکم بر مدینه، کوفه و شام را تشریح و سپس به بیان افکار عمومی مسلمانان در آن دوران پرداخته و آنها را به اجمال گزارش کرده است. سجایای اخلاقی، شخصیت معنوی، زهد و عبادت و ظرفیت روحی زینب و وظیفه‌شناسی او از دیگر مطالبی است که به بحث گذاشته شده و در ادامه، مباحثی چون رسالت زینب(س) در کربلا و دفاع او از شخصیت و حرکت برادر و مبارزات او، خطبه‌های حضرت زینب و سخنانش در جاهای گوناگون و سختیهایی که در انجام رسالتش متحمل شده، و نیز، بررسی حاصل مبارزات و وفات زینب(س) و مزار وی، مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

زندگانی حضرت فاطمه(س) و دختران آن حضرت

سید هاشم رسولی محلاتی؛ چاپ هشتم؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ؛ فارسی؛ ۳۴۷ص؛ وزیری.

این کتاب، در بارهٔ زندگانی بانوی بزرگ اسلام، فاطمه زهرا(س) و دختران بزرگوارش حضرت زینب و ام کلثوم(ع) است. نویسنده، اثر خود را به روش توصیفی و با بهره‌گیری از کتابهای شیعه و اهل سنت که عموماً در پاورقی و یا در متن به آنها اشاره نموده، تألیف و آن را در هفت بخش تدوین کرده است. فصل نخست، در ولادت فاطمه(س) است که در آن تاریخ و جریان ولادت، سخنان بزرگان در بارهٔ ایشان و نامهای آن حضرت تشریح شده است. فصل دوم، به دوران کودکی آن حضرت، و شدت علاقهٔ پیامبر(ص) به او اختصاص دارد. فصل سوم، در ازدواج، خواستگاری از ایشان، زناشویی، مهریه و جهیزیه و مراسم عروسی و شب زفاف آن حضرت است. فصل بعدی را شمه‌ای از فضایل و کرامات ایشان تشکیل می‌دهد و در آن، ضمن نقل داستانهایی در بارهٔ حضرت فاطمه، از فعالیت اجتماعی زنان نیز، سخن به میان آمده است. رحلت رسول خدا(ص) تا وفات فاطمه، عنوان فصل

دیگری از کتاب است که در آن از مبارزات فاطمه، غصب فدک، حمله به خانه آن بانو و رویارویی او با خلیفه و ایراد خطبه در مسجد بحث شده است. فصل پنجم کتاب، به وفات آن بانوی بزرگوار اختصاص دارد که بیماری، وصیتنامه، درگذشت، دفن، محل و تاریخ وفات زهرا(س) تشریح شده است.

زندگینامه، حضرت زینب و ام کلثوم فصل پایانی کتاب است که در آن از ولادت، نام و کنیه، دوران کودکی، ازدواج، فضایل سفر به کربلا، حضور در عاشورا، خطبه خواندن در کوفه، در بارگاه یزید درگذشت زینب گزارش شده و صفحاتی نیز، به ام کلثوم اختصاص یافته است.

زندگانی حضرت محمد خاتم النبیین(ع)

سید هاشم رسولی محلاتی؛ چاپ سیزدهم؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۶۶۷ص؛ وزیری.

کتاب حاضر، در بردارنده تاریخ زندگانی پیامبر اسلام(ص) است که با بهره‌گیری از منابع تاریخی و حدیثی اهل سنت و شیعه به نگارش درآمده و بیشتر گزارشی و نقلی است، و در مواردی نیز، نویسنده دیدگاه تحلیلی خود را بیان و آن را در پانزده فصل تنظیم کرده است. در آغاز، نسب رسول خدا؛ به ویژه شرح حال عبدالمطلب به صورت تفصیلی آمده و به ولادت، و شرح حال آن حضرت تا ازدواج با خدیجه پرداخته شده است. در همین فصل، بشارت به ولادت آن حضرت از سوی پیامبران پیشین و کاهنان و مباحثی مربوط به دوران کودکی آن حضرت نیز، تشریح شده است. ازدواج پیامبر(ص) با خدیجه کبرا و ماجراهای پس از آن، تا بعثت بیان شده و به همین مناسبت، شرح حال کوتاهی از خدیجه(س) نیز، نگاشته شده است. فصل بعدی کتاب، به مباحث بعثت رسول خدا اختصاص یافته و در این فصل، چگونگی نزول وحی، نخستین اسلام آوردندگان، عکس‌العمل مشرکان در برابر دعوت پیامبر(ص)، دفاع ابوطالب از آن حضرت، هجرت مسلمانان به حبشه، معراج

پیامبر(ص) و پیمان عقبه اول و دوم، تشریح و تبیین شده است. فصل پنجم، مربوط به هجرت رسول خدا(ص) به مدینه و رخدادهایی است که پس از ورود به آن شهر و اقدامات آن حضرت در آنجا صورت گرفته است. غزوه بدر و سایر غزوه‌های پیامبر(ص)، جنگ احد و حوادث سال چهارم هجرت نیز از جمله مباحثی است که طی چند فصل پی‌گیری شده و در فصل نهم، حوادث سال پنجم، به‌ویژه غزوه خندق آمده و در فصل بعدی، حوادث سال ششم از جمله ماجرای افک، صلح و مطالب پیرامون آن بیان شده است. بررسی حوادث سال هفتم به‌ویژه غزوه خیبر، حوادث سال هشتم هجرت، از جمله جنگ موته، جنگ حنین و فتح مکه و حوادث سال نهم هجرت جنگ تبوک و حوادث پیرامون آن، به‌ویژه کارشکنی‌های منافقان، مسئله وفود و اعلام اسلام آنان و پیمان با پیامبر(ص) از سوی آنان و فضایل مطرح شده، از دیگر مباحث کتاب است. در پایان، مطالبی در باره علی(ع) و مسافرت وی به یمن و حوادث سال یازدهم مربوط به رخدادهایی از قبیل اعزام لشکر اسامه و سفارش پیامبر(ص) در باره اهل بیت است.

زندگانی فاطمه زهرا(س)

سید جعفر شهیدی؛ چاپ سی و پنجم؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ؛ فارسی؛ ۲۹۲ص؛ وزیری.

بررسی و تحلیل و برخی از رویدادهای مهم زندگانی حضرت زهرا(س) موضوع این اثر است. نویسنده آنچه در این کتاب آمده را، نه سرگذشت زندگی شخصی، بلکه تحلیل چند رویداد عبرت‌آموز می‌داند. حوادثی که اگرچه قرن‌ها پیش رخ داده، اما اگر قهرمانان این حادثه‌ها را از آنها جدا کنیم خواهیم دید که آن حوادث، در طول تاریخ رخ داده و می‌دهد. شیوه نویسنده در این اثر، آمیزه‌ای از گزارش تاریخی و تحلیل است. در این کتاب دو جنبش متضاد که پس از مرگ پیامبر اسلام(ص) در مدینه رخ داده بررسی می‌شود: جنبشی که نگهبان سنت رسول خداست. و آن دیگر

حرکتی که به اجتهاد خویش به تناسب پیشرفت زمان، تجدید نظر در نظام سیاسی و بعضی نظام حقوقی دین را ضروری می‌داند. نویسنده، بر آن است تا در این کتاب، نقش دختر رسول خدا را در رهبری جنبش سنت‌گرایان تبیین نماید. جریان ازدواج حضرت زهرا، مسئله فدک، حجة الوداع، هجوم به خانه پیامبر و احتجاج زهرا(س) با خلیفه، برخی از مباحث مطرح شده در این کتاب است.

زندگی دوازده امام(ع)

هاشم معروف حسنی؛ ترجمه: محمد رخشنده؛ دو جلد؛ چاپ سوم؛ تهران؛ انتشارات امیرکبیر؛ ۱۳۷۶؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۶۱۴ + ۵۸۸ ص؛ وزیری.

بررسی تاریخی برخی از جنبه‌های حیات سیاسی فکری و فضایل امامان دوازده‌گانه و نقش آنان در گسترش میراث معنوی اسلام، موضوع این پژوهش است. کتاب، ترجمه سیره الائمة الاثنی عشر، نوشته یک نویسنده از عالمان و نویسندگان پرکار لبنانی است. وی اگر چه به گوشه‌هایی از زوایای مختلف زندگانی و فضایل، سرگذشتها، سخنان، سختیها، ویژگیها و مسائل و حوادث مربوط به دوران هر یک از امامان شیعه اشاره کرده، اما همان‌گونه که ویژگی عمده آثار وی است، مصادر و منابع سخنان خود را به روشنی ارائه نکرده است. در جلد نخست این اثر، پس از اشاره‌ای اندک به مصداق اهل بیت و اصل و نسب و فضایل آن بزرگان ابتدا، سیره دو بانوی بزرگوار، یعنی حضرت خدیجه کبرا و دختر گرامیش، صدیقه زهرا عرضه شده و به دنبال آن به بررسی و پژوهش برخی از جنبه‌های سیره و فضایل و از همه بیشتر به حوادث سیاسی زمان امام علی(ع) و فرزندش امام حسن مجتبی(ع) پرداخته شده است. وی، در این بخش حوادثی که با زندگی این دو امام، گره خورده و یا با آن همزمان است، تحلیل کرده است. جلد دوم این اثر نیز، نگاهی گذرا به برخی از جنبه‌های سیره دیگر امامان دارد که از سیره امام حسین(ع) آغاز و تا امام دوازدهم ادامه پیدا می‌کند و شامل تحلیل و ارزیابی برخی وقایع و فراز و نشیبهایی

است که ظلم و جور و پیگرد نیکان و مصلحان جامعه، مهم‌ترین ویژگی تاریخشان را تشکیل می‌دهد، و امامان شیعه با آن مواجه بوده‌اند. مترجم این اثر، با قلمی روان صرفاً به ترجمه آن اقدام کرده است.

الزهراء عقب الرسالة و عبیر محمد(ص)

امّ حسنین بغدادی؛ با اشراف قاسم بغدادی؛ چاپ دوم؛ بی‌جا؛ بی‌تا؛ ۱۴۲۳ هـ.؛ مناقب، سیره و تاریخ؛ عربی؛ ۲۸۲ص؛ وزیری.

پژوهشی است در تاریخ زندگانی فاطمه زهرا از آغاز تولد تا شهادت. کتاب با قلمی شیوا و با سبک داستانی و تحلیلی به بررسی زندگانی حضرت فاطمه و بیان فضایل و مناقب آن حضرت به نگارش در آمده است. مؤلف با بهره گرفتن از منابع تاریخی و قوه خیال، ابتدا به دوران ولادت زهرا(س) و محیط و خانواده‌ای که وی در آن نشو و نما کرده، پرداخته و سپس ازدواج آن حضرت با علی(ع) و مسائل جانبی آن را گزارش و بررسی کرده است. تحلیل مسئله فدک و مبارزات دختر پیامبر در استیفای حق غصب شده خود، مسئله انتقال خلافت، وفات پدر و شهادت فاطمه از دیگر بخشهای کتاب است. ناظر تألیف کتاب (قاسم بغدادی) در ضمیمه آن، با اشاره به تمدن عرب به شبهه‌ها و تهاجمات غرب به فرهنگ و ملت‌های عرب و جهان سوم پاسخ داده و تمدن جدید غرب به رهبری آمریکا را نوعی برده‌داری جدید معرفی است. این کتاب، از سوی مهدوی دامغانی به زبان فارسی ترجمه شده است. این اثر، از سوی محمود مهدوی دامغانی ترجمه و در سال ۱۳۵۲ در ۲۰۴ صفحه، به قطع وزیری، چاپ و منتشر شده است.

زهرا(س) مولود وحی

سید احمد علم الهدی؛ چاپ پنجم؛ تهران؛ موسسه انتشارات امیرکبیر؛ ۱۳۷۵؛ مناقب و تاریخ؛ فارسی؛ ۲۷۵ص؛ وزیری.

این کتاب در باره تبیین شخصیت فاطمه زهرا(س) است. مجموع فضایل و خصوصیات زندگی فردی آن حضرت به ضمیمه تحلیل شخصیت سیاسی آن بانوی مکرم، در قالب نقل سرگذشتی جامع از ولادت تا شهادت را به صورت یک داستان با نثر ادبی و شیوا بیان می‌کند. هدف نویسنده از تألیف اثر یاد شده، آشنا ساختن اشخاص بیگانه به مقام ولایت و عظمت یک شخصیت آسمانی است که بانی سلسله امامت است وی. برای ایجاد رغبت در مطالعه کتاب، نگارش خاصی را برای آن انتخاب کرده است. این کتاب پیش از انقلاب اسلامی ایران (۱۳۵۵) به نام «تحلیل در تاریخ؛ زهرا(س) نگهبان اسلام» به چاپ رسیده و از آن زمان بارها تجدید چاپ شده است. شروع کتاب با مقدمه‌ای است که در آن به اهمیت نقش ولایت و رهبری اشاره شده، و سپس داستان زندگی حضرت زهرا با اشاره به چگونگی آشنایی پدر و مادر او و ازدواج آنان و سرانجام ولایت حضرت زهرا پی‌گیری شده است. نویسنده، پس از آن، به نقش حضرت زهرا(س) در تاریخ اسلام، زندگی بی‌آلایش آن حضرت، روابط پیامبر(ص) با فاطمه زهرا، ازدواج فاطمه با علی علیه السلام و بالاخره شهادت آن حضرت پرداخته است.

سنن الامام علی(ع)

لجنة الحديث في معهد باقر العلوم(ع)؛ چاپ اول؛ قم؛ نور السجّاد؛ ۱۳۸۰؛ سیره؛ عربی؛ ۵۴۴ص؛ وزیری.

کتابی در تبیین سیره عملی امام علی در امور مختلف زندگی. محققان این اثر، ضمن بررسی منابع روایی و تاریخی شیعه و برخی از کتابهای اهل سنت، تمامی روایاتی را که به نوعی بیانگر رفتار مستمر و عمل امام علی(ع) در دوران حیاتش بوده جمع آوری، و در قالب فصول و ابواب متعددی تنظیم و در این اثر ارائه داده‌اند. شیوه کتاب به سبک کتابهای حدیثی است که با ذکر مصادر، اسناد و متن احادیث، مطالب مورد نظر، نقل و نسخه بدلهای احتمالی الفاظ موجود در احادیث نیز، در

پاورقی آورده شده است. روی هم ۱۲۲۹ حدیث در کتاب نقل شده است. کتاب در پنج فصل تدوین و فصل نخست، به تبیین شمایل و خصایص امام علی پرداخته و در فصل دوم، به اصول و معارف دینی از قبیل توحید، نبوت، امامت و معاد، و فصل سوم در عبادت، قرآن و ذکر است. فصل چهارم، در اخلاق و آداب امام علی(ع) و چگونگی انجام آنهاست که از زبان روایات و اخبار بیان شده است. در فصل پایانی، رفتار علی(ع) در خصوص احکام مثل طهارت، نماز، روزه، زکات، حج، جهاد، امر به معروف و نهی از منکر، تولی و تبری، شکار، ازدواج، طلاق و نیز قضاء و شهادت و حدود و قصاص بحث و بررسی شده و روایات مربوط، بیان شده است.

سنن النبی(ص)

قسم الحدیث فی مجمع البحوث الاسلامیة با اشراف کاظم مدیرشانه‌چی؛ ده جلد؛ چاپ اول؛ مشهد؛ بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی؛ ۱۴۱۹ - ۱۴۲۱ هـ؛ حدیث و سیره؛ ۴۳۰ + ۴۴۴ + ۴۵۶ + ۵۳۶ + ۵۳۶ + ۷۱۰ + ۶۴۸ + ۸۶۴ + ۷۹۷ + ۷۹۷ ص؛ وزیری.

مجموعه‌ای است از احادیث نبوی که از منابع حدیثی شیعی جمع‌آوری شده است. همه احادیث نبوی که از امامان معصوم، صحابه و حتی تابعان از قول، فعل و تقریر پیامبر نقل شده، در این مجموعه گردآوری شده است. البته، این مجموعه را حدیثهای فقهی تشکیل می‌دهد و بنابراین، فصل‌بندی و تبویب آن هم بر اساس ابواب رایج فقه است و از کتاب طهارت شروع و با حدود و ادیات پایان می‌پذیرد.

عنوانهای ابواب ابواب، همانند وسائل الشیعة، به گونه ذکر وجوب و حرمت و استحباب و کراهت و جواز برگزیده شده‌اند. منابع اصلی کتاب، وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة تألیف شیخ حر عاملی و مستدرک وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة، تألیف میرزا حسین نوری است؛ هرچند کتابهای حدیثی دیگری نیز، مورد استفاده قرار گرفته‌اند و روایات موجود در آنها، به طور کامل با عنوان و ذکر مأخذ در این مجموعه گردآوری شده است. هر حدیثی ابتدا با ذکر مأخذ اصلی که با

قلم سیاه درشت حروف نگاری شده، آغاز و سلسله سند آن، ذکر و سپس متن حدیث آورده می‌شود. احادیث هر باب شماره‌گذاری شده و تمامی احادیث شماره پیاپی خورده است. ابتدا، احادیث کتابهای چهارگانه شیعه، کافی، تهذیب، استیعصار و من لایحضره الفقیه، آورده شده و سپس از کتابهای دیگر حتی کتابهای روایی اخلاقی و تاریخی، استفاده شده است، و به غیر از ذکر مأخذ روایات در پاورقی، برخی از واژه‌های دشوار معنا شده‌اند و در مواردی نسخه بدلها نیز، با ذکر مأخذ مشخص گردیده است.

سوگنامه آل محمد: در ذکر مصائب چهارده معصوم علیهم‌السلام

و شهدا و اسراء کربلا

محمد محمدی اشتهاردی؛ چاپ هفدهم؛ قم: انتشارات ناصر؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و مقتل؛ عربی و فارسی؛ ۵۶۰ص؛ وزیری.

کتابی پیرامون مصایب پیامبر و خاندان رسالت، و حضرت فاطمه زهرا و امامان معصوم است. نویسنده، به شیوه مقتل‌نگاری و با بهره‌بری از منابع تاریخی و کتابهای مقتل، به ذکر برخی از مصایب وارد شده بر اهل‌بیت(ع) پرداخته است. انگیزه وی از نگارش آن، تهیه و تدوین سوگنامه‌ای به صورت منظم جهت استفاده اهل منبر و مرثیه‌خوانان بوده و از این رو، تلاش کرده است تا برخی از مصایب یاد شده را به همان شیوه مقتل و به زبان عربی بنگارد. مصایب و مظلومیت خاندان عصمت و یاران آنان در این کتاب، با زبان عاطفی و اندوهناک، در ضمن بیان واقعه و شعر و مرثیه بیان شده است.

کتاب در سه بخش سامان یافته است. بخش نخست، در مصایب چهارده معصوم(ع) به ترتیب زمان حیات آنان، بخش دوم که عمده مطالب کتاب را به خود اختصاص داده، به مصیبت شهیدان کربلا، از جمله مسلم بن عقیل، فرزندان امام حسین و امام حسن، برادران، خانواده و یاران امام حسین پرداخته و در بخش پایانی

آن، مصایب اسیران این نهضت خونین، از جمله حضرت زینت و امام سجاد(ع) ترسیم شده است.

سه مقتل گویا در حماسه عاشورا

سه تن از محققان با همکاری عقیقی بخشایشی؛ چاپ اول؛ قم؛ دفتر نشر نوید اسلام؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ و مقتل؛ فارسی؛ ۳۲۰ص؛ وزیری.

کتاب، ترجمه سه مقتل در باره امام حسین(ع) و یاران شهید آن حضرت است. از ویژگیهای آثار ترجمه شده در این کتاب، اهتمام آنها به ثبت کامل اسامی شهیدان کربلا است.

نخستین مقتل، از فضیل بن عمر رسانی است که قدیمی‌ترین کتاب در این باره است و در بر دارنده نامهای یاران امام حسین، از خاندان ایشان و شهیدان انصار و قبایل بنی‌اسد، بنی تمیم، بنی‌سعد، تغلب، خثعم، ازد، همدان و دیگران می‌باشد و نام یکصد و بیست شهید در آن ذکر شده است.

دومین مقتل از دانشمند معاصر، شیخ محمد سماوی با نام *ابصار العین فی احوال الحسین(ع)*، است. از ویژگیهای این مقتل، ثبت زندگی اصحاب امام حسین و بررسی اصل و تبار و تعداد آنان می‌باشد. نویسنده، ابتدا به تاریخ نهضت عاشورا پرداخته و نام یکصد و سیزده تن از یاران امام را برشمرده که در کربلا شهید شده‌اند. از ویژگیهای دیگر کتاب، ذکر نام قبیله‌های این شهداست؛ قبایل بنی‌اسد، خثعم، کلب، تغلب، ازد و

سومین مقتل *نقطة المصدور فیما يتجدد به حزن يوم العاشوراء*، از محدث شهیر، شیخ عباس قمی است که اصل متن آن نقل و سپس ترجمه شده است. این مقتل، خلاصه و در بر دارنده برخی از احوال و خصوصیات سالار شهیدان و یاران وی می‌باشد. نویسنده در این مقتل به مدح برخی از یاران حسین(ع) از جمله حبیب، عابس، شوذب، حر، قیس بن مسهر، جابر بن مسهر، انس بن حارث و حضرت

سجاد(ع) و حضرت ابوالفضل و اسارت اهل بیت(ع) پرداخته است. وی، در پایان طی دستورالعمل بیست‌گانه‌ای مداحان و واعظان را به اخلاص در عمل و گفتار، صداقت، پرهیز از اهانت به دیگران، پاسداری از حرمت انبیا، فتوا ندادن به آرای باطل، محبت و مهربانی، حفظ عزت و کرامت اهل بیت(ع) سفارش کرده است.

سیاست خارجی پیامبر اسلام(ص)

سید غضنفر علی جعفری فائزی پهلایه‌ای؛ چاپ اول؛ قم؛ نشر زائر، آستانه مقدسه حضرت معصومه(س)؛ ۱۳۷۸؛ سیره؛ فارسی؛ ۳۲۸ص؛ وزیری.

پژوهشی در باره رفتار سیاسی پیامبر(ص) با بیگانگان که با بهره گرفتن از کتابهای حدیثی، تاریخی، تفسیری، فقهی و حقوقی، اعم از منابع دست اول اسلامی و غیر آنها به نگارش در آمده است. انگیزه نویسنده پاکستانی کتاب، آشنا کردن هر چه بیشتر مسلمانان و به‌ویژه سیاستمداران و دولتمردان مسلمان با روشهای اسلامی حکومت‌داری است و آن را در نه فصل تدوین کرده و در فصل آغازین آن، به مبانی سیاست خارجی اسلام پرداخته و اصول ارتباط عادلانه و مسالمت‌آمیز، حفظ دارالاسلام، دعوت و نفی سبیل به بحث و بررسی گذاشته است. فصلهای بعدی کتاب، در باره رسالت جهانی اسلام و مرز آن و روح سیاسی دین اسلام است. فصل چهارم کتاب، هجرت پیامبر از مکه به مدینه و آغاز رفتار سیاسی و تشکیل حکومت وی و مشکلات به وجود آمده در مدینه و سیاست آن حضرت در تعامل با منافقان و یهود و ایجاد پیمانهای صلح با یهود و دیگر معاهدات ایشان است. اصل حاکم در روابط خارجی و اینکه چنین اصلی آیا زور و یا صلح استوار است؟ طرح ماجرای بنی‌قریظه، بررسی اوضاع سیاسی دوران بعثت پیامبر و کاوشی در دولتهای غسانی، ساسانی، یمن و روم، از جمله مباحث فصلهای دیگر کتاب را تشکیل می‌دهند. در همین فصلها نویسنده از دولت پیامبر(ص) سخن گفته و اولین اقدامهای حکومتی وی را در مدینه به بحث گذاشته است. فصل هشتم که سیاست خارجی پیامبر(ص)

را به خود اختصاص داده، از نامه‌های پیامبر به پادشاهان و امرای آن دوران و رفع پاره‌ای از اشکالهای خاور پژوهان، مباحثه پیامبر با مسیحیان و برقراری جزیه برای اهل کتاب، سخن گفته شده و این مباحث تشریح گردیده است. آخرین فصل کتاب، بررسی مسئله مرزهای جغرافیایی و اهمیت آن در سیاست خارجی است.

سیاست‌نامه امام علی علیه السلام

محمد محمدی ری شهری؛ ترجمه: مهدی مهریزی؛ چاپ اول؛ قم: دارالحديث؛ ۱۳۷۹؛ سیره: عربی و فارسی؛ ۶۷۵ص؛ وزیری.

پژوهشی در سیره سیاسی و حکومت‌داری امام علی(ع) است. این کتاب، ترجمه جلد چهارم موسوعة الامام علی بن ابی طالب فی الکتاب و السنة و التاريخ است و در آن، مؤلف کوشیده است با بهره‌گرفتن از آثار حدیثی و تاریخی و سیره‌نگاریها، نهج‌البلاغه و شرحهای آن و کتابهای انساب، آنچه مربوط به روش امام علی در موضع‌گیری و رفتارهای سیاسی بوده، گردآوری و در پاره‌ای موارد تحلیل، و عرضه کند. متن عربی در یک صفحه و ترجمه آن در صفحه روبه‌رو آورده شده است. نویسنده، در طرح بحث سیاست، ابتدا سیاست را از دیدگاه دو مکتب و مدرسه علوی و اموی بر رسیده و ویژگیهای سیاستهای علوی را بازگو کرده است. وی، در مبانی سیاست، در عرصه‌های اداری، فرهنگ، اقتصاد، اجتماع، قضاوت، امنیت، جنگ و بین الملل سخن گفته و ویژگیهای هر عرصه‌ای را از دیدگاه امام علی(ع) کاویده است که در نوع خود، مباحث تأمل برانگیز و با توجه به نیازهای جامعه، نو و کارساز و کاربردی است. نویسنده، آن‌گاه به دفاع از سیاستمداری امام پرداخته و تنهایی امام و دلایل آن را (خواص، تضاد خواستها، عدالت، اجتناب از ابزار نامشروع در حکومت، عوامل جنبی، فقدان یاران برجسته) بررسی کرده و سپس مباحث اصلی خود را در ده فصل سامان داده است.

پیشنهاد بیعت با امام برای خلافت و خودداری امام از آن، عدالت‌طلبی و برکنار

کردن کارگزاران عثمان، اعاده ثروتهای عمومی به بیت‌المال، صداقت در سیاست، حق‌مداری و قانون‌گرایی، برنامه‌ریزی، انتخاب کارگزاران شایسته، سازش‌ناپذیری، به کار نگرفتن کارگزاران خائن، تشویق و تنبیه، قاطعیت، پیوند با مردم و راستی و نرمی، از جمله مباحث فصلهای یک تا سوم کتاب است که نویسنده با انتخاب عنوانهایی، از سخنان و سیره امام برای آنها نمونه‌هایی را ذکر کرده است. فصل چهارم، در سیاستهای فرهنگی است که در آن از توسعه آموزش، حفظ سنتهای پسندیده، مبارزه با سنتهای ناپسند، انتقاد، خودداری از مراسم استقبال و حق‌مداری سخن گفته شده است. در فصل پنجم سیاستهای اقتصادی، تشویق به کار، آبادانی، توسعه، بازرسی، اخذ درست مالیات، تقسیم برابر ثروت عمومی، حمایت از طبقه‌های ضعیف اجتماعی و برابری همگان، تشریح شده است. فصل دیگر، در سیاستهای اجتماعی است که از عدالت، حقوق، آزادی، رضایت عمومی، کمک به ستم‌دیدگان، بازرسی و یکپارچگی مردم بحث شده است. سیاست قضایی امام، گزینش نخبگان برای قضا، تأمین مالی و امنیت شغلی قاضیان، عزل قاضیان متخلف، وحدت رویه قضایی، سیاست و امنیت، کسب اطلاعات، پرهیز از دشمن، موقعیت‌شناسی، کيفر نکردن بر پایه اتهام و گمان، پرهیز از شکنجه، دوری از دشنام، نرمی، تبعید و زندانی کردن توطئه‌گران از جمله مباحثی است که در فصل نهم مطرح شده است. فصل سیاستهای جنگی و حکومتی که پایان مطالب کتاب است، در باره آموزش نظامی، آرایش لشکریان، بهره گرفتن از فرصتها، اهتمام به معنویت سپاهیان و اخلاق جنگ و اسباب ماندگاری و زوال دولتها، اطلاعاتی مندرج و تشریح شده است.

سیدالشهدا(ع)، پرچمدار پیروزی خون بر شمشیر

سید نعمت‌الله حسینی (کهلائی)؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات عصر انقلاب؛ ۱۳۸۱؛ تاریخ، مقتل و سیره؛ فارسی؛ ۴۱۱ + ۳۹۲ ص؛ وزیری.

کتاب، گزارش ساده و توصیفی از زندگانی امام حسین(ع) از ولادت تا شهادت است. این اثر، با انگیزه معرفی حرکت امام حسین و پیروزی نهایی او و بررسی اطلاع امام از شهادت خود و یاران آن حضرت به نگارش در آمده، و نویسنده بخشهای مختلف کتاب خود را با اشعاری از خود و دیگر شاعران همراه، و در پایان مدارک کتاب خود را فهرست کرده است.

جلد اول این اثر، در هفت بخش تدوین شده است. از آغاز از لقب سیدالشهداء برای امام حسین بحث شده و به مناسبت، شرح حال حمزه، عموی پیامبر، به اختصار تشریح گردیده و آن‌گاه زندگانی امام حسین(ع) از ولادت تا امامت، که مطالبی از دوران کودکی، نامه‌ها، لقبها، و نیز، فضایل آن حضرت همراه با ذکر داستانهایی در این باره، داستانهایی از حسن خلق و احسان امام حسین(ع) احادیثی از آن حضرت، انگیزه‌های قیام امام حسین(ع)، سیاستهای ضد اسلامی معاویه، مواضع امام حسین(ع) در برابر وی و یزید، مطالبی در باره شهادت امام، حرکت امام حسین از مدینه به مکه و از آنجا به کربلا، سخنان آن حضرت در بین راه، عاشورا به عنوان نماد پیروزی خون بر شمشیر، پیروزی و ویژگیهای قیام عاشورا، شهادت امام حسین(ع)، آثار قیام حضرت اباعبدالله(ع) و کرامتهای آن حضرت، در چند بخش ارائه شده است.

جلد دوم این اثر، در شش بخش سامان یافته است. نقش اسیران کربلا، به ویژه امام سجاد و حضرت زینب و خطبه آن دو بزرگوار در کوفه و شام، تحولات پس از پیام‌رسانی اسیران کربلا در شام، نهضت توأمین و اظهار تدامت یزید از کشتن سیدالشهدا و مطالبی در باره قاتل آن حضرت، از جمله مباحث آن است. در بخش دیگری، انتقام مختار از قاتلان امام حسین و یارانش، مورد بحث قرار گرفته و به همین مناسبت با بیان شرح حالی از مختار و فرجام قیام او، و رفتار وی با قاتلان سیدالشهداء بازگو شده است. مطالبی نیز در باره فضیلت گریه بر امام حسین(ع)، اهمیت مجالس عزاداری، و عزاداری بوداییها برای امام حسین(ع)، آثار شرکت در

مجالس عزا و نقل داستانهای در این باره آمده است. آثار و برکات زیارت قبر امام حسین(ع) با نقل حکایت‌هایی از زائران بارگاه حسین بن علی(ع) و نیز از علما و بزرگان، شرافت سرزمین کربلا و فضیلت تربت سیدالشهداء و شفا بخشی آن و نقل قصه‌هایی در این باره و ثواب یاد کرد تشنگی حسین(ع)، مطالب پایانی کتاب است.

سید المرسلین: دراسة تحليلية شاملة للشخصية و السيرة المحمدية فی شتى ابعادها الاجتماعية و الرسالية و السياسية و العسكرية

جعفر هادی؛ محاضرات جعفر سبحانی؛ دو جلد؛ چاپ دوم؛ قم؛ مؤسسه النشر اسلامی؛ ۱۴۲۲ هـ.؛ سیره؛ عربی؛ ۷۰۰ + ۷۸۰ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره سیره و فضایل و مناقب رسول خدا و الگو بودن وی در همه ابعاد و مراحل فردی یک مسلمان. مؤلف کوشیده است در این اثر، پیامبر اکرم را به عنوان الگویی که باید در جنبه‌های فردی، اجتماعی و سیاسی به او اقتدا کرد، معرفی نماید، و چنین امری را جز با تحلیل دقیق و همه جانبه شخصیت آن حضرت، ممکن نمی‌داند. نویسنده، با توجه به مصادر تاریخی که نوعاً تحریف، تصحیف و خلاف واقع هم در آن راه یافته و دستیابی به حقایق سیره نبوی در عین مهم بودن، امر دشواری است، آن را مرهون خردورزی، تلاش فراوان و شناخت همه جانبه معرفی کرده است.

ویژگی کتاب، پرداختن به وقایع مهم زندگی پیامبر(ص) و پاسخ‌گویی به شبهه‌هایی است که در باره نبوت پیامبر وجود دارد. آیات مربوط به پیامبر در آغاز کتاب آورده شده و آن‌گاه، به تاریخ شبه جزیره عربستان قبل از اسلام، عرب قبل از اسلام، امپراتوری روم و ایران در دوران ظهور اسلام و نیاکان پیامبر(ص) پرداخته شده و سپس زندگی پیامبر، از ولادت، کودکی، جوانی و ازدواج به بحث گذاشته شده است. فصلهای بعدی کتاب در باره نبوت، وحی، دعوت پنهانی و دعوت عمومی پیامبر(ص)، هجرت به حبشه، نسبت‌های ناروا به پیامبر، حصر اقتصادی و اجتماعی

آن حضرت و مقدمات هجرت رسول خدا به مدینه است. در بخشهایی از کتاب که دوران حضور پیامبر در مدینه را شامل می‌شود، وقایع مربوط به هر سال به صورت جداگانه مورد بررسی قرار گرفته است. اقدامهای پیامبر در مدینه، جنگهای پیامبر، ازدواج حضرت زهرا، فعالیتهای یهودیان در اطراف مدینه و برخورد با آنها، فتح مکه، مباحله، حجة الوداع، اعلام برائت و تعیین خلیفه، از جمله رخدادهای آن سالهاست. کتاب، دارای ده فهرست فنی آیات، روایات، اشعار، کسان، قبیله‌ها، لقبها، وقایع، مکانها، مذاهب و ادیان و موضوعات است.

سیره الأئمة الاثني عشر

هاشم معروف حسنی؛ دو جلد؛ چاپ چهارم؛ بیروت؛ انتشارات الشریف الرضی؛ ۱۴۲۲/۱۳۸۰ هـ.؛ تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۲۴+۵۷۳+۵۷۰ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در رفتار و گفتار حضرت علی(ع) و فاطمة زهرا(س) و یازده فرزند معصوم آنان. مؤلف که از علمای شیعی لبنان است با بهره‌گیری از آیات و روایات و تاریخ اسلام، به تحلیل و بررسی رفتار امامان و برخورد آنان با معضلات و مشکلاتی که فرا روی آنان بوده و نیز به تبیین مقام و شخصیت آنان پرداخته است. وی، با قلمی روان و عمدتاً بدون ذکر مأخذ و مصدر به تحریر این اثر پرداخته و کوشیده است از سیره سیاسی امامان شیعه دفاع کند. مؤلف، بدون فصل‌بندی کتاب، زیست‌نامه و سیره دوازده امام و حضرت زهرا(س) را به بحث گذاشته است. قریشی بودن ائمه(ع) و اولین صحابی بودن خدیجه کبرا و معرفی فرزندان وی، از جمله فاطمة زهرا، هجرت حضرت فاطمه به مدینه و ازدواج وی با امام علی و همراهی او با پدر خویش تا آخرین لحظات عمر وی، مصحف فاطمه و مواضع ایشان در موضوع خلافت و ارث پیامبر خدا، ماجرای فدک و خطبة حضرت زهرا(س) و مرضی و شهادت وی، موضوع مباحث بخشهای نخست کتاب است. صفات و اسلام امام علی(ع) و همراهی او با پیامبر در تمامی سختیها و ناملایمات دوران زندگی او که از

شعب ابوطالب و خوابیدن در بستر پر خطر او در شب هجرت آغاز و با جنگ‌های بدر و احد و خیبر و احزاب و حدیبیه و فتح مکه و لحظه‌های آخر عمر پیامبر و وداع او ادامه یافته و نیز مظلومیت او پس از رحلت پیامبر و سختی‌های این دوره عمر او، برخورد او با بیعت و خلافت و شورا و رفتارهای او، در دوران حکومت خویش و برخورد با عایشه و ماجرای جمل و خوارج و معاویه و جنگ صفین، و نیز حکومت امام حسن و موضوع جنگ و صلح او و همسران و فرزندان وی، موضوع مباحث بخش دیگری از کتاب است. معرفی شخصیت امام حسین و قیام خونین در برابر یزید و رابطه آن قیام با صلح امام حسن، و نظر برخی از نویسندگان و دانشمندان در باره نهضت او و معرفی شخصیت و امامت ائمه (ع) و موقعیت اجتماعی آنان و سیره و مواضع آنان در برابر حکومت‌های وقت و سختی‌ها و ناملایمتهایی که در زندگی خویش و دفاع از مبانی اسلامی متحمل شدند و گفته‌ها و مباحث آنان با افراد و گروه‌های مختلف و شهادت آنان، صحیفه سجادیه، غیبت و ظهور امام مهدی (ع) از جمله مباحث دیگری هستند که در این مجموعه تحلیل و بررسی شده‌اند.

سیره چهارده معصوم (ع)

محمد محمدی اشتهاردی؛ چاپ چهارم؛ تهران؛ نشر مطهر؛ ۱۳۸۱؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۱۰۵۶ ص؛ وزیری.

این اثر، پژوهشی است در باره زندگانی پیامبر اسلام و حضرت فاطمه و امامان معصوم. کتاب، به روش توصیفی و با بهره گرفتن از منابع تاریخی، در چهارده فصل سامان یافته و انگیزه نویسنده، آشنا کردن نسل کنونی با زندگانی و سیره پیشوایان دینی و الگوگیری از آنان است. بخش نخست آن، به زندگانی پیامبر اسلام قبل از بعثت، خاندان پیامبر، زندگانی آن حضرت در دوران کودکی و جوانی و موقعیت آن حضرت در جاهلیت و عبادت در غار حرا اختصاص یافته و در آن، آغاز دعوت و مبارزه مشرکان در مکه و هجرت او به مدینه و جنگ‌های او با سپاه قریش و یهود

تشریح شده، و در خاتمه، با اشاره به نمونه‌ای از کلمات آن حضرت، به اخلاق نیکوی آن بزرگوار پرداخته شده است. شخصیت امام علی(ع) و موقعیت او در نزد رسول خدا و شرکت او در جنگها و مبارزات صدر اسلام و زندگانی او در عصر خلفا و زمامداری او و جنگهای او با ناکثین، قاسطین و مارقین و ویژگیهای آن حضرت همراه با تاریخ همسران و فرزندان، مباحث فصل دوم کتاب است که در چند بخش بیان شده است. بخش سوم کتاب، اختصاص به زندگانی فاطمه زهرا(ص) دارد که در آن ولادت آن حضرت، سیمای او، و ازدواج و زندگی با همسرش سخن گفته شده و در حوادث غمباری که پس از رحلت پدر در امر فدک و غصب خلافت برای وی ایجاد شد، گزارش و در پایان فصل به جلوه‌هایی از رفتار و نمونه‌ای از گفتار آن حضرت اشاره شده است. نویسنده، پس از دو فصل یاد شده به بخشهای مربوط به هر یک امامان معصوم پرداخته و در زیر هر یک از مباحث مربوط به آنان، از قبیل ولادت، نسب، ازدواج، فرزندان، مبارزه با حاکمان زمان، مبارزه با جریانها و انحرافهای فکری و نمونه‌هایی از اخلاق و گفتار و صفات و فضایل و سخنان آنان را منعکس و تشریح کرده است. در بخش پایانی، ضمن بررسی مباحث پیرامون امام زمان(عج)، مسائلی چون غیبت، انتظار فرج، رجعت، قیام امام، ارتباط امام با مردم و جهان در عصر ظهور، به بحث گذاشته شده است.

سیرت رسول الله

رفیع الدین اسحاق بن محمد همدانی؛ تحقیق و تصحیح: جعفر مدرس صادقی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ نشر مرکز؛ ۱۳۷۵؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۶۰۰ص؛ وزیری.

کتاب، نخستین روایت جامع و از معتبرترین منابع تاریخی در باره زندگانی پیامبر اسلام(ص) است. کتاب ابن اسحاق را ابن هشام روایت کرده و رفیع‌الدین اسحاق بن محمد همدانی که خود مردی پر مایه و فاضل بوده، در قرن ششم آن را به فارسی ترجمه کرده است. البته، او در عین رعایت امانت، اضافات و تکرارها و قصاید

طولانی و حواشی را حذف کرده و نیازی به ترجمه آن قسمت‌ها ندیده است. این اثر به منظور احیای متون کهن فارسی و میراث ادبی ایران‌زمین، تهیه شده و هدف آن، خارج کردن این نوع متون از چارچوب تنگ آکادمی و قابل استفاده کردن آنها برای خوانندگان غیر حرفه‌ای است. بنابراین، مجموعه «بازخوانی متون» اقدام به تکمیل فصل‌بندی، پارگراف، یکدست کردن رسم الخط، نقطه‌گذاری، حذف مکررات و عبارات عربی و پیراستن شاخ و برگ‌های اضافی کرده است. در عین حال تمامیت اثر و سبک متن به جای خود باقی است.

نویسنده، با معرفی نسب پیامبر و حوادث سرزمین حجاز از قبیل حکایت اصحاب فیل، کتاب را شروع و با این سرفصل‌ها آن را به پایان برده است: در اولاد اسماعیل، در حکایت اسلام باذان، در عمارت خانه کعبه، حکایت سلمان فارسی، اسلام علی، سفاهت قوم قریش، در اسلام عمر، حکایت نصارای حبش، در معراج، بیعت انصار، هجرت اصحاب به مدینه، حکایت منافقان، در غزوات پیامبر، در فرود آمدن سورت برانت، حکایت فدک، در تقسیم غنائیم، در اسلام قبایل مختلف، در حج وداع، حکایت زنان پیامبر، و در دفن پیغامبر. در پایان، سیاهه فنی واژه‌نامه و نام‌نامه آمده است.

سیره رسول الله (ص) از آغاز تا هجرت

عباس زریاب؛ چاپ دوم؛ تهران؛ سروش؛ ۱۳۷۶؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۲۰۲ص؛ وزیری.

کتاب، در تاریخ و سیره زندگانی حضرت محمد (ص) از ولایت تا هجرت است. نویسنده، با بهره گرفتن از منابع اولیه تاریخی، از جمله سیره ابن هشام، تاریخ طبری، و مغازی واقدی، ابتدا به بررسی شرایط و اوضاع عربستان و شهر مکه پیش از ظهور اسلام پرداخته و نظام حاکم بر آن، و موقعیت قریش و آداب و رسوم آنان، از جمله مسئله حج و برگزاری آن و دیگر سنت‌های جاهلی را بررسی کرده و سپس به ولایت پیامبر (ص) و شرح حال آن حضرت و چگونگی رفتار و سلوک وی در نوجوانی و تعاملش با سنت‌های حاکم بر مکه، از جمله شرکت وی در مرمت کعبه و

مشارکت در پیمان «حلف الفضول» پرداخته است. دوران بعثت پیامبر و نزول آیات قرآن و دعوت پنهانی و آشکار ایشان و گرایش برخی از جوانان و محرومان به ایشان و واکنش تند قریش به دعوت آن حضرت و مخالفتها و جبهه‌گیری آنان در برابر پیامبر و تحریم اقتصادی و سیاسی آن حضرت و یارانش، پایان بخش مطالب کتاب است. نویسنده، ضمن اشاره به مستضعفانی که به پیامبر ایمان آوردند، از سران مشرک در مکه نیز نام برده است.

سیره معصومان: امام باقر، امام صادق، امام کاظم، امام رضا،

امام جواد، امام هادی، امام عسکری، امام عصر حجة بن الحسن (ع)

سید محسن امین؛ ترجمه: علی حجتی کرمانی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ سروش؛ ۱۳۷۶؛
تاریخ و سیره: فارسی؛ ۴۱۴ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره تاریخ زندگی، سیره و دوره امامت هشت امام معصوم، یعنی از آغاز دوران حیات امام باقر تا پایان غیبت صغری امام زمان. نویسنده با بهره‌گیری از منابع تاریخی و روایی شیعه و سنی این اثر را تألیف کرده و عمده تلاش وی، گردآوری اطلاعاتی در باره امامان معصوم به منظور معرفی مقام و شخصیت آنهاست و خود کمتر به تحلیل و اظهار نظر پرداخته است. در این کتاب، که جلد ششم از مجموعه سیره معصومان نویسنده است، خواننده با تاریخ ولادت، سیره و روش زندگی، وقایع و حوادث دوران امامت و چگونگی رفتار و آزمونهای عملی معصومان آشنا می‌شود. برخی از مباحث مطرح شده در باره هر یک از امامان در این کتاب، عبارت است از: تاریخ ولادت، مادر، القاب و کنیه‌ها، فضایل و مناقب، خصوصیات ظاهری، ویژگیهای اخلاقی، خطابه‌ها احتجاجها، و کلمات قصار، آثار و نامه‌ها، تألیفات، اشعار، دعاها، وصایا، فرزندان، لباس، همسران، حوادث و رویدادهای دوران امامت و محل دفن. مترجم طی مقدمه‌ای کوتاه به معرفی این اثر پرداخته و در پاورقی آن توضیحاتی برای روشن شدن پارهای از نکات و واقعه‌ها افزوده است.

سیره معصومان:

امام حسن، امام حسین، امام زین العابدین علیهم السلام

سید محسن امین؛ ترجمه: حسین وجدانی؛ چاپ سوم؛ تهران؛ سروش؛ ۱۳۷۶؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۲۹۴ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره تاریخ زندگانی و سیره امام حسن، امام حسین و امام سجاده(ع)، که با استناد به منابع تاریخی و روایی شیعه و سنی نگاشته شده است. این اثر عمدتاً توصیفی است و نویسنده کمتر به تحلیل و بررسی مباحث پرداخته و سعی کرده است که چشم اندازی از شخصیت هر امام معصوم را با بهره‌گیری از منابع پیشین بیان کند. مؤلف، در بررسی زندگی و سیره امام حسن، تولد، کنیه، لقب، اخلاق، فضایل و مناقب، سخاوت، تواضع، اخبار مربوط به امام، خطبه‌ها، مسائل مربوط به صلح امام با معاویه، کلمات قصار و اشعار منسوب به آن امام را گزارش کرده است. وی در بخش زندگانی امام حسین(ع) مباحثی مانند تولد، لقب، کنیه، فضایل اخلاقی، شجاعت و یاران امام، مکاتبه میان امام حسین و معاویه، حوادث و رخدادهای کربلا، وقایع پس از شهادت امام و نقش حضرت زینب و امام سجاده در کوفه و شام، خطبه‌های آن حضرت، اشعار منسوب به امام و مطالبی در باره قبر امام حسین را به بحث و بررسی گذاشته است. در باره زندگانی و سیره امام سجاده نیز، این مباحث در کتاب آمده است: تولد، وفات، مدفن، مدت عمر امام، فضایل و مناقب، علم، شجاعت، سخاوت، فصاحت و بلاغت، ورع و پارسایی، سلاطین عصر امام، میراث علمی آن حضرت، اخبار مربوط به امام در واقعه کربلا، سخنان و کلمات قصار، دعاها و اشعار منسوب به امام.

سیره معصومان: امام علی علیه السلام

سید محسن امین؛ ترجمه: علی حجتی کرمانی؛ دو جلد؛ چاپ دوم؛ تهران؛ سروش؛ ۱۳۷۶؛ سیره و تاریخ؛ فارسی؛ ۸۱۵ص؛ وزیری.

پژوهشی توصیفی و جامع در باره زندگی، شخصیت و سیره امام علی(ع) است که با بهره‌گیری از منابع و مصادر دست اول تاریخی و روایی شیعه و سنی نوشته شده است. نویسنده، نخست نام تعدادی از کتابهایی را که در گذشته در باره زندگی امامان معصوم و به ویژه زندگی و شخصیت علی(ع) نگاشته شده آورد، آن گاه، به بررسی زندگی امام علی(ع) از ولادت تا آغاز خلافت پرداخته است. وی در این قسمت، نخست زندگی علی(ع) را از ولادت تا هجرت مرور کرده، پس از آن، سال به سال، یعنی وقایع آن روزگار را از اول هجرت تا سال سی و سوم هجری به ترتیب تاریخی به بحث گذاشته است. دوران خلافت، سیره و روش حکومتی امام علی، بیعت با مردم، جنگهای جمل، صفین، نهروان، شهادت و طول عمر و مدت خلافت علی(ع) از جمله سرفصلهای این کتاب است.

سیره معصومان: پیامبر اسلام خاتم الانبیاء(ص)

سید محسن امین؛ ترجمه: علی حجتی کرمانی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ سروش؛ ۱۳۷۶؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۱۲ص؛ وزیری.

پژوهشی است توصیفی پیرامون تاریخ زندگی و سیره پیامبر اسلام، که با استناد به منابع تاریخی و روایی شیعه و سنی به رشته تحریر در آمده است. نویسنده با بهره‌گیری از منابع حدیثی کوشیده است گوشه‌هایی از زندگی و حوادث و رخدادهای زندگی آن حضرت را به نگارش در آورد. وی، برای اظهار نظر در باره وقایع و نکات نقل شد، در کتاب، به صورت مجزاً با عنوان «نگارنده» آنها را تحلیل و بررسی می‌کند.

مباحث مطرح شده در باره سیره پیامبر در این اثر، نه محور کلی دارد و شامل مطالب زیر است: نسب، دوران جنینی، تولد و دوران شیر خواری، سرپرستی عبدالمطلب، ازدواج با خدیجه، خصوصیات جسمی و اخلاقی، همسران و فرزندان عموها و عمه‌ها، سلاح و مرکب، نقش انگشتی و کتاب. در میعت پیامبر(ص)، به اختصار در باره وحی، اوضاع پیش از اسلام و فطری بودن شریعت اسلام، بحث شد

است. در بخشی از کتاب با عنوان «قرآن کریم»، نگاهی کلی به مباحث و آموزه‌های قرآن کریم دارد. «دعوت عمومی»، عنوان بعدی است که در آن هجرت اول و دوم به حبشه، ماجرای غرانیق، محاصره در شعب ابوطالب، اسرا و معراج، عقبه اول و دوم، پیمان برادری بین اصحاب، هجرت به مدینه، و مباحثی از این گزارش شده است. نامه‌های پیامبر به پادشاهان، جنگها و غزوه‌ها و سربه‌های پیامبر، خجّه الوداع، حدیث غدیر، وفات، واقعه سقیفه، برخی از خطبه و کلمات حضرت در احکام شرعی، طب عنوانهای دیگری از کتاب است. برخی از دعا‌های آن حضرت نیز، در بخش پایانی کتاب گنجانده شده است.

سیره معصومان: فاطمه دخت پیامبر(ص)

سید محسن امین؛ ترجمه: علی حجتی کرمانی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ سروش؛ ۱۳۷۶؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۱۲۰ص؛ وزیری.

پژوهشی است مختصر پیرامون برخی از زوایای زندگی، شخصیت و منش حضرت زهرا(ع). مؤلف در این اثر، کوشیده تا با استناد به منابع تاریخی و روایی شیعه و سنی و به شیوه گزارشی، گوشه‌هایی از تاریخ زندگی حضرت زهرا(س) را بررسی نماید. این نوشته، عمدتاً رویکرد گزارشی و توصیفی دارد و کمتر به تحلیل و بررسی پرداخته است. مترجم نیز، در مواردی که احساس نیاز به توضیح بیشتری درباره مطالبی پیدا کرده، در پاورقی نکات مفیدی را افزوده است.

سرفصلهای کتاب عبارت‌اند از: فاطمه زهرا، دختر رسول خدا و بانوی زنان جهان، شدت علاقه پیامبر به فاطمه، زهد فاطمه، حدیث ثقلین، اخبار مربوط به فاطمه، ازدواج زهرا با علی، خطبه پیامبر و علی هنگام تزویج فاطمه با علی، خانه فاطمه، سخنرانی زهرا پس از وفات پدرش در حضور مهاجران و انصار، اندوه فاطمه پس از رحلت پدر، سخنرانی حضرت زهرا در بستر بیماری با حضور زنان مهاجر و انصار، وفات فاطمه و کلمات حکمت‌آمیزی که از فاطمه(س) بر جای مانده است.

سیره معصومان: گزیده‌ای از سخنان و گوشه‌هایی

از زندگانی چهارده معصوم علیهم‌السلام

محمود استعلامی؛ تحقیق: عباس قاسمیان؛ چاپ دوم؛ قم؛ موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۷۶ص؛ وزیری.

در این کتاب، اجمالی از زندگانی چهارده معصوم آمده است. نویسنده در آغاز، تاریخ هر معصومی را از ولادت و نامها تشریح و سپس وارد نقل فرازهای مهم زندگی هر معصوم شده و آن‌گاه کلماتی از ایشان را نیز، نقل کرده است. بخشهای کتاب، با نام هر یک از معصومان تفکیک شده است.

زندگی حضرت محمد(ص) با عنوان معصوم اول، نخستین معصومی است که مورد بحث و بررسی قرار گرفته که به قبل و پس از بعثت تقسیم می‌شود. مؤلف، با یادآوری فرازهای مهم تاریخ اسلام، همچون غزوه‌های پیامبر، نامه به سران کشورها، فتح مکه، ماجرای مباحله، سرانجام با ذکر سخنانی از آن حضرت، بحث را به پایان برده است. در شرح حال امام علی(ع) عمدتاً ارتباط آن حضرت با پیامبر(ص) و حضورش در غزوه‌های پیامبر به عنوان بخشی از زندگانی آن حضرت که در حیات رسول خدا(ص) بوده، گزارش، و از دوران زندگی وی پس از رحلت پیامبر، خانه‌نشینی ایشان و از ظلمهایی که بر وی رفته، بحث گردیده و نیز جنگهایی که بر امام علی تحمیل شده، گزارش شده است. در پایان نیز، کلمات حکمت‌آمیز آن حضرت نقل شده است. در باره فاطمه زهرا(س) نیز، پس از نقل فضایی از آن بانوی بزرگوار و بیان شهادت و وصیتنامه آن حضرت، سخنانی از ایشان نقل شده است. آنچه در زندگینامه امام حسن مجتبی(ع) برجسته شده، صلح آن حضرت با معاویه و نقل کرامتهایی از ایشان است. تاریخ زندگانی امام حسین(ع)، بخش مهمی از کتاب است که به نقش امام در دوران خلفا و پس از آن، اشاره شده است که بیشتر در باره علت قیام آن امام و فضایل وی می‌باشد. در این بخش از حوادث مربوط به عاشورا و شهادت تعدادی از خاندان امام یاد شده است. پس از آن، گوشه‌هایی از زندگانی امام

سجاد(ع) به ویژه قسمت مربوط به حضور آن حضرت در شام و کرامت‌های ایشان، برجسته شده است. بنیادگذاری فقه شیعه و نهضت علمی امام باقر(ع) و مبارزه‌اش با انحرافات، از مطالب مهمی است که بخش مربوط به معصوم هفتم، امام باقر، آمده است. در نقل تاریخ زندگانی امام صادق(ع) بیشتر بر نظریات علمی آن بزرگوار و مناظره‌هایش با مخالفان تأکید شده است. در قسمت مربوط به امام کاظم(ع)، برخوردهای سیاسی آن حضرت با خلفای عباسی برجسته شده است. در بخش امام رضا(ع)، افزون بر بیان گوشه‌هایی از ویژگی‌های آن حضرت، واکنش ایشان در قبال مسئله ولایتعهدی بررسی شده است. آنچه از امام جواد(ع) گزارش شده، عمدتاً رابطه آن حضرت با مأمون و مناظره ایشان در باره فضایل خلفاست و در بخش زندگانی امام هادی علیه السلام، شمه‌ای از فضایل آن حضرت و تعلیم ایشان از سوی به یکی از یارانش، که بسیاری از معارف دینی را در آن بیان کرده، آمده است. شرح حال امام حسن عسکری(ع) و ارتباط آن بزرگوار با شیعیان، به ویژه علمای شیعه در قم، ادامه مباحث کتاب است. واپسین بخش کتاب، به زندگانی معصوم چهاردهم، حضرت مهدی(عج)، اختصاص یافته که همانند سایر معصومان پس از بحث در باره ولادت و نامهای آن حضرت، به غیبت ایشان و نشانه‌های ظهور وی پرداخته شده و در پایان، از سخنان و نامه‌های امام زمان، و نیز دوران حکومت آن حضرت به اجمال بحث شده است.

سیره نبوی

مصطفی دلشاد تهرانی؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ ۱۳۷۲ ه.؛ سیره؛ فارسی؛ ۵۰۵ + ۵۷۶ + ۶۵۶؛ وزیر.

پژوهشی است در سیره فردی، مدیریتی، خانوادگی، سیاسی، نظامی و اقتصادی پیامبر گرامی (ص). ضرورت پرداختن به سیره نبوی به عنوان الگوی انسان کامل و آشنا شدن هر مسلمانی به آن، وجود نمونه‌ای تمام عیار برای همه زمانها و معرفی آن برای مردم، پاسخ‌گویی به جبلت‌آسوده‌طلبی انسانها، نویسنده را که در مباحث اجتماعی دینی قلم می‌زند، واداشته تا کتابی جامع در منش و رفتار پیامبر فراهم آورد

و ابعاد سیره رسول خدا را معرفی کند. وی، کتاب خود را با بهره گرفتن از منابع حدیثی، تفسیری، تاریخی، رجالی، فقهی، عرفانی، دواوین شعری، اصولی، کلامی، شرح‌های نهج‌البلاغه، و نیز نوشته‌های دیگر نویسندگان فراهم آورده و آن را در چهار بخش کلی سیره‌شناسی، سیره فردی، سیره اجتماعی و سیره مدیریتی پیامبر و در سه دفتر پی ریخته است. او در هر یک از بخش‌های کتابش، مطالب را در طی اصولی به بحث و بررسی گذاشته و در آغاز با طرح هر موضوعی آن را کاویده و ابعادش را تبیین کرده و مآخذ نوشته‌ها و نقل‌هایش را در پی‌نوشت، آورده است. مؤلف در آغاز، از ضرورت پرداختن به سیره و واژه سیره و سیره‌شناسی و سیره ثابت و متغیر بحث کرده و سیره را منطق عملی اسلام معرفی می‌نماید و آن‌گاه اصول سیره فردی پیامبر را به میان می‌کشد. حفظ حدود الهی، به کارگیری وسیله، تعادل، زهد، ساده زیستی، تفکر، حریت، استقلال، عزت، عدم تکلف و نظم و صبر، که اصول سیره فردی پیامبرند در این کتاب به بحث گذاشته شده‌اند. در سیره اجتماعی، از مدارای پیامبر(ص) تکریم مردم از سوی آن حضرت، سازش ناپذیری، عدم استرحام، ظلم ناپذیری، عدالت اجتماعی، مشورت، اهتمام به امر بینوایان، رویارویی با مستکبران، مساوات، برادری، وظایف مؤمنان نسبت به یکدیگر و تعاون و تکامل سخن گفته و این اصول را از رفتار پیامبر(ص) شناسایی کرده و پیرامون آنها مطالب زیادی را گزارش و تحلیل کرده است. اصول مدیریت پیامبر در این پژوهش، چنین شماره شده‌اند: رابطه با خدا، رحمت و محبت، شرح صدر، رعایت اهلّیت در مدیران و کارگزاران، تبعیت و اطاعت، تفویض اختیار به کارگزاران و مسئولیت خواهی از آنان، انضباط و جدّیت، تصمیم‌گیری، پابندی به عهد و پیمان، عدم احتجاج، توجیه امور برای مسئولان جهت انجام درست امور، نصیحت و انتقاد و بر پایی حق و عدل. نویسنده آفات مدیریت بر قلبها را نیز در پایان یادآوری کرده است.

سیره و سیمای ریحانه پیامبر(ص)

علی کرمی؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات دلیل‌ما؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۸۳۲ص؛ وزیری.

کتاب، در شرح زندگانی و شخصیت حضرت فاطمه است. نویسنده، با بهره‌گیری از آیات قرآن و منابع معتبر حدیثی، تاریخی و روایی اهل سنت و شیعه، ویژگیها و ارزشهای والای اخلاقی و صفات حضرت زهرا را به بحث گذاشته و آنها را تبیین کرده است. در این کتاب، موضوعات و نکات تازه‌ای از ابعاد گوناگون و زوایای ناشناخته شخصیت حضرت فاطمه(س) به سبک نو ترسیم شده است. کتاب، به سبک ادبی و سخن‌پردازانه نوشته شده و عمدتاً تحلیلی و عاطفی است تا گزارشی.

نویسنده، مطالب کتاب را در بیست و دو بخش سامان داده است که عبارت‌اند از: روح حیات در کالبد زمان، ریشه و تبار، نامها و لقبها، رشد و شکوفایی، سرآغاز زندگی مشترک با حضرت امیر(ع)، سیمای پر شکوه ریحانه پیامبر(ص) در قرآن، در آینه شفاف پیامبر و امام، نور، راز جاودانگی، سیره سیاسی و اجتماعی، در جامعه کوچک خانه و خانواده، روشنگریها و مبارزات، سخنان اندیشاننده، قهر بزرگوارانه و درس آموز، علل پانزده‌گانه گریه‌های تفکر انگیز ریحانه پیامبر، آخرین وضو و لحظه فراق فاطمه(س).

سیری در سیره نبوی

مرتضی مطهری؛ چاپ بیست و چهارم؛ تهران؛ انتشارات صدرا؛ ۱۳۸۱؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۰۵ص؛ رقی.

اثر حاضر، حاوی مقاله‌ها و سخنرانیهای اندیشمند معاصر شیعی، آیت الله مطهری، درباره زندگی و سیره پیامبر اسلام است. در بخش آغازین کتاب، نویسنده، در دو مقاله کوتاه، جامعیت اسلام در میان شرایع دیگر و امواج زنده و رو به گسترش آن را ارائه کرده است. سپس هشت سخنرانی مؤلف، که مضمون آنها، بیشتر گزارش سیره نبوی است، عرضه شده است. در پایان هر سخنرانی، ذکر مصیبتی از اهل بیت نیز آمده است. بررسی تاریخ زندگانی پیامبر اسلام و ترجمه صد سخن از آن حضرت بخشی از کتاب را تشکیل می‌دهد.

مهم‌ترین موضوعات کتاب عبارت‌اند از: سیره و انواع آن، شرح اصطلاح منطق علمی ثابت، بررسی مسئله نسبیت اخلاق از نظر اسلام و تشیع، نقد مکاتب مادی، پژوهش در چگونگی استخدام وسیله برای اهداف مشروع و نظر اسلام در باره آن، پاسخ به اشکالات و برخی داستانهای تحریف شده در باره پیامبران الهی، ارزش و روش تبلیغ دین، شرایط مبلغ دینی و نقش سیره نبوی در گسترش اسلام.

سیری در نهج‌البلاغه

مرتضی مطهری؛ چاپ بیست و ششم؛ تهران؛ انتشارات صدرا؛ ۱۳۸۰؛ حدیث؛ فارسی؛ ۳۴۵ ص؛ رقی.

کتاب، نگاهی گذرا به مطالب و معارف نهج‌البلاغه است. نویسنده، ضمن اشاره به آشنایی خود با نهج‌البلاغه، از مهجور بودن این کتاب در جوامع اسلامی و شیعی یاد کرده، و سپس در هفت بخش به بررسی محتوایی این کتاب پرداخته است. در بخش نخست، با اشاره به اهمیت نهج‌البلاغه، به تدوین آن از سوی سید رضی پرداخته و آن را کتابی شگفت و از شاهکارهای بی‌نظیر در بلاغت و تأثیر و نفوذ دانسته است. در بخش دوم، مسائل توحیدی و صفات پروردگار طرح شده و اینکه معارف بلندی در ذات حق، وحدت حق، اولیت و ازلیت، و ظاهریت و باطنیت خدا بررسی شده و عقل فلسفی و اندیشه‌های کلامی شیعه، متأثر از این سخنان دانسته شده است. نویسنده، در سیر دیگر خود، به منزل سلوک و عبادت و تلقی نهج‌البلاغه از عبادت و حالات و مقامات مردان حق و ترسیم چهره عبادت و عابدان در این کتاب پرداخته است. حکومت و عدالت از نگاه علی (ع) و نهج‌البلاغه و ارزش و اعتبار آن، از دیگر بخشهای کتاب است. بخش دیگر کتاب در باره اهل بیت و خلافت است که نویسنده به اولویت و احقیقت اهل بیت به خلافت به خاطر دارا بودن آنان از سه امتیاز نص و وصیت، لیاقت و فضیلت و قرابت و نسب، سخن گفته و از خلفای سه‌گانه به شدت انتقاد کرده است. بخش ششم کتاب، مواعظ بی‌نظیر نهج‌البلاغه است که بخش مهمی از این کتاب بزرگ را در بر می‌گیرد و موضوعهایی مانند تقوا

و زهد، مورد بررسی قرار گرفته است. بخش پایانی مباحث کتاب، طرح مسئله دنیا و دنیاپرستی از دیدگاه نهج‌البلاغه و مذموم بودن و یا نبودن آن و تضاد داشتن دنیا و آخرت است. فهرست آیات، احادیث، سخنان امام علی(ع)، اشعار و اعلام، پایان بخش کتاب است.

سیمای آفتاب: سیری در زندگانی حضرت مهدی(ع)

حبیب الله طاهری؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات زائر؛ ۱۳۸۰؛ مهدویت، تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۴۱۳ص؛ وزیری.

کتاب حاضر، پژوهشی در باره مهدویت به طور عام و بررسی مشخصات و اوصاف حضرت مهدی(ع) به طور خاص است. هدف از نگارش آن، آگاهی دادن به شیعیان و دوستان امام زمان از زندگی آن حضرت و تبیین مباحث امامت امام مهدی است. کتاب با بهره‌گیری از کتابهای حدیثی، تاریخی، رجال، فقهی، کلامی و تفسیری عمدتاً شیعی و احياناً از اهل سنت و نیز از پژوهشهای دیگر نویسندگان، تألیف شده و در واقع، محصول سخنرانیهای مذهبی مؤلف می‌باشد. از همین رو، کتاب در بیست و پنج درس تنظیم شده است. نویسنده در صدد بوده با بیان ضرورت شناخت امام و راههای آن، به درستی، امامت و آخرین امام موعود را بشناساند. وی، در آغاز از مصلح و منجی موعود در میان ملت‌های گوناگون از قبیل هندوها، یهود و مسیحیان و به‌ویژه مهدویت در اسلام، در قرآن و احادیث و سخنان معصومان سخن گفته و آن‌گاه وارد بحث اوصاف حضرت مهدی(ع) در روایتها شده و نسب و ولادت ایشان را بررسی کرده است. فلسفه عقیده به وجود امام مهدی و فلسفه غیبت آن حضرت از دیگر موضوعات کتاب است. در درسهای دیگر کتاب، غیبت صغرا، نایبان امام و غیبت کبرا، مورد پژوهش قرار گرفته‌اند. درس دیگر آن، در باره قیام و انقلاب مهدی و دلایل آن و دلایل لزوم قیام علیه ستمگران و ادامه آن، وظایف شیعه در دوران غیبت است که به بیست و نه وظیفه می‌رسد و ملاقات با امام و معنای آن و

ملاقات کنندگان نیز، تشریح و بیان شده است. انتظار فرج، یاران مهدی(ع)، توقعات صادر شده و عرض اعمال بندگان بر امام، از دیگر مباحث کتاب است که نویسنده در باره ابعاد آنها و ویژگیها و تعداد آنها به بحث پرداخته است. ظهور و نشانه‌های آن، جهان در قبل و پس از عصر ظهور، حکومت جهانی امام، عدل جهان گستر ایشان، رجعت در زمان ظهور و تعدادی پاسخ و پرسش، آخرین بحثهای کتاب را تشکیل می‌دهند.

سیمای ائمه علیهم السلام در شرح زیارت جامعه کبیر

علی نظامی؛ تقریر خانم حصاری؛ تحقیق: حصاری؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ نشر مرتضی؛ ۱۳۷۴؛ حدیث و سیره؛ عربی و فارسی؛ ۵۳۴ + ۳۶۸ + ۳۶۸ ص؛ وزیری.

نگارنده در این کتاب در صد و چهل و نه درس با بهره‌گیری از آیات قرآن و روایات اهل بیت(ع) به توضیح و تفسیر زیارت جامعه کبیره پرداخته است. زیارت جامعه کبیره از امام هادی(ع) نقل شده و در آن مقام و منزلت ائمه(ع) و جایگاه آنان در نظام آفرینش و تأثیرات آن ذوات مقدس در شئون هستی بیان شده است. نویسنده ابتدا، با بررسی اسناد این زیارت، آن را از معتبرترین زیارتها دانسته و با اشاره به فلسفه زیارت و اهمیت آن، با تشریح فراز به فراز آن، به بیان موقعیت و منزلت امامان پرداخته است. وی، آن‌گاه با اشاره به نکته اصلی این زیارت، دایر بر ارتباط معنوی زیارت کننده با امام، از آگاهی وی به مقام و منزلت ملکوتی امام سخن گفته است. همچنین نویسنده، در زیر هر فرازی، ضمن بیان نکاتی، زیارت یاد شده را تشریح و نشان داده است که، چگونه امامان واسطه فیض خداوند در تکوین و تشریع، و وجه الله و امرالله و عین الله هستند. وی، همچنین در هر درسی، به سؤال و جوابهایی در باره آن درس که عمدتاً در باره امامان و ولایت و منزلت آنان می‌باشد، پرداخته است. سیاهه آیات، احادیث، دعاها، اشعار، اعلام و اصطلاحات، پایان بخش کتاب است.

سیمای امام حسین علیه السلام

علی اکبر بابازاده؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات دانش و ادب؛ ۱۳۸۰؛ مقتل، مناقب، سیره و تاریخ؛ فارسی؛ ۲۸۶ص؛ وزیری.

پژوهشی در زیست‌نامه، فضایل و نهضت امام حسین(ع) است. کتاب با انگیزه معرفی مقام و شخصیت امام حسین به عنوان ادامه دهنده راه پیامبر نوشته شده و برای اثبات چنین جایگاهی، نویسنده تلاش کرده است با بهره گرفتن از کتابهای تاریخی و حدیثی شیعه و اهل سنت و نیز، با استفاده از پژوهشهای سایر نویسندگان، فضایل امام حسین را بازگو نماید و از این طریق، مقام برتر وی و شایستگی او را آشکار سازد. وی فراهم کردن کتابی جامع و در عین حال فشرده در باره امام را هدف خود در این اثر، معرفی کرده است.

مباحث کتاب چندان نظم دقیقی ندارد و در عین حال در سه بخش تنظیم شده است: زندگی امام حسین(ع)، فضایل امام و نهضت و شهادت او. در بخش نخست، خلقت روحانی امام قبل از خلق جسمانی او، نسب او، جد مادری، پدر، مادر، بارداری مادر، تولد، شیرخوارگی، نامگذاری، امام حسین(ع) در دوران پیامبر و امیر مؤمنان و برادرش امام حسن(ع) و نامه‌نگاری امام با معاویه، تشریح گردیده است. در بخش دوم، فضایل و مناقب امام از قبیل بخشش، کرامت، زهد، عبادت، شجاعت و تدبیر مطرح شده و مباحثی نیز، در باره تلاشهای سیاسی، فرهنگی و اجتماعی امام بررسی شده و در آن، نامه امام به معاویه و نامه‌هایی که از کوفه برای ایشان ارسال شده، خطبه‌های امام در مکه و شب عاشورا و میان راه کوفه و دیدارهای وی و سخنانش در عاشورا و اشعار آن حضرت، گزارش شده است. بخش سوم کتاب، به مسیر شهادت امام و ماجراهای مربوط به آن اختصاص دارد. البته، مباحث پیرامونی نیز در آن آورده شده است؛ از قبیل نا پاکی معاویه، کینه بنی‌امیه به بنی‌هاشم و پلیدی یزید، در همین فصل، سر آغاز نهضت امام با خودداری از بیعت با یزید در مدینه،

خروج امام از مدینه و ورود به مکه و راهی شدن به کوفه، اهداف نهضت امام و رخدادهای تاسوعا و عاشورا و مصایب و ملالتهایی که در آن دو روز به خاندان عترت پیامبر در کربلا گذشت، شهادت امام و یارانش و اسارت خاندان وی، به بحث و بررسی گذاشته شده و در پایان، از روضه و توسل و انتقام خون امام حسین (ع) نیز، سخن رفته است.

سیمای امام زمان علیه السلام

محمد مهدی تاج لنگرودی واعظ؛ چاپ ۳۱۲؛ تهران: دفتر نشر ممتاز؛ ۱۳۷۹؛ مهدویت، تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۱۲ص؛ رقی.

اثر حاضر با بهره‌گیری از روایات اهل بیت، به بررسی سیمای امام زمان و مسائل پیرامون آن حضرت می‌پردازد. نویسنده، ابتدا روایاتی از پیامبر و امامان معصوم (ع) را نقل می‌کند که در آنها به وجود مهدی (عج) بشارت داده شده و سپس مسئله غیبت صغرا و کبرا و چگونگی ولادت امام و راز طول عمر وی را بیان می‌کند. نشانه‌های ظهور آن حضرت، از جمله خروج سفیانی و تکریتی، چگونگی قیام، برنامه‌های مبارزاتی و حکومتی آن حضرت، از جمله کشتار مردم در سطح کره زمین بر اثر جنگ، از دیگر موضوعهایی است که نویسنده آنها را تشریح کرده و نشان داده که پس از هرج و مرج گسترده با شنیدن شدن صیحه آسمانی، قیام امام مهدی شروع می‌شود. وی، همچنین به یاران مهدی (عج)، مدت امامت، امتحان منتظران، مسکن امام، چگونگی ارتباط امام با مردم، فراوانی نعمت در عصر ظهور، زیارت و استغاثه به درگاه وی، اشاراتی دارد و در پایان داستانهایی از تشرف شماری از اولیای الهی را که به محضر آن حضرت رسیده‌اند، بازگو می‌کند که در آنها از کرامت‌های امام زمان و دستگیری آن حضرت از اولیا و دوست‌داران خود، سخن رفته است.

سیمای امام علی (ع) در قرآن

ابوالقاسم عبیدالله بن عبدالله بن احمد حاکم حسکانی؛ ترجمه: یعقوب جعفری؛ چاپ

اول؛ بی‌جا؛ اسوه؛ ۱۳۸۱؛ حدیث و تفسیر؛ عربی و فارسی؛ ۴۱۵ص؛ وزیری.

کتاب، ترجمه کتاب *شواهد التنزیل لقواعد التفضیل*، تألیف حاکم حسکانی زنده به ۴۷۰ هجری است. تا کنون در باره امام علی و فضایل او در قرآن و از زبان وحی، کتابهای فراوانی تحریر شده که *شواهد التنزیل* حاکم حسکانی از جایگاه ممتازی در میان آنها برخوردار است. او کتاب خود را به روایات نقل شده در باره آن دسته از آیاتی اختصاص داده که در باره اهل بیت علیهم السلام است و به ترتیب معهود در میان مفسران نقلی، از آغاز تا پایان قرآن، روایتها را با سند و متن از پیشینیان خود نقل کرده است. مترجم، به مناسبت نام‌گذاری سالهای (۷۹-۸۰) به نام امام علی، آن را به فارسی برگردانده است. روایت‌های نقل شده در این اثر، به رغم نام آن، در باره امام علی(ع) و سایر اهل بیت(ع) است. در این اثر که ۱۱۶۳ حدیث در زیر ۲۱۰ آیه نقل شده است. مترجم، ضمن ترجمه آنها، اسناد و احادیث تکراری را حذف و نیز توضیحات محقق کتاب، (محمد باقر محمودی) را نیز، از قلم انداخته است. البته، مصادر دیگر احادیث را در پاورقی آورده و احادیث تکراری حذف شده را یادآوری کرده است. کتاب با مقدمه‌ای از مترجم در باره حسکانی و کتابش و ترجمه و شیوه آن آغاز شده و در پایان، تنها یک فهرست دارد.

سیمای پر فروغ:

پژوهشی پیرامون فضایل و مناقب امیرالمؤمنین(ع)

سید اصغر ناظم زاده قمی؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی؛ ۱۳۷۹؛ مناقب؛ فارسی؛ ۳۶۸ص؛ وزیری.

این کتاب، در برگیرنده بخش فضیلت‌های انسانی و صفات عالی امام علی(ع) است. کتاب در شش بخش به بررسی فضایل امام علی(ع) در دنیا و جایگاه او در آخرت و کرامتها و معجزه‌های آن حضرت پرداخته است.

نویسنده، با بهره‌گیری از کتابهای تاریخی، حدیثی، تفسیری و شرحهای نهج‌البلاغه تلاش کرده است تا برتری امام علی را در میان صحابه پیامبر(ص) به اثبات برساند و جایگاه و منزلت آن حضرت را در پیشگاه پیامبر گرامی اسلام تشریح و عرضه نماید. وی اگر چه برای تدوین این اثر از کتابهای اهل سنت نیز بهره گرفته است، اما عمده منابع آن شیعی است.

کتاب از علاقه پیامبر به امام علی و کُنیه و لقبهای امام آغاز می‌شود و با هجرت امام به شعب ابوطالب و تعدادی از قبایل و مناطق ادامه می‌یابد. مشاهده‌های پیامبر در معراج در باره علی(ع)، و بازگرداندن خورشید برای او، و سفارشهای پیامبر در باره آن حضرت از قبیل علی، پدر امت، و علی، ترازوی حق است، از جمله بحثهایی است که نویسنده، آنها را در کتابش گزارش داده و تبیین کرده است. دانش امام و اعلم صحابه بودن وی به اعتراف علمای اهل سنت و خلفا، بخش دیگری از این اثر را به خود اختصاص داده است. بخش چهارم کتاب، در باره معجزه‌ها و کرامت‌های امام و پیشگوییهای آن حضرت با ذکر نمونه‌های متعددی از آنهاست. بخش دیگری در تشریح ایمان و اخلاقیات امام و اشتیاق ایشان به شهادت است. شجاعت امام و بردباری، جوانمردی، تواضع و شکیبایی و سخاوت امام نیز با ذکر نمونه‌های فراوان گزارش شده است. بخش پایانی کتاب، به منزلت و جایگاه امام در جهان آخرت اختصاص دارد که از اختصار امام شروع می‌شود؛ علی، مقسم بهشت و جهنم و میزان اعمال بودن او، از جمله آنهاست. در همین بخش، از حضور امام بر بالین محتضران شیعه و از رستگاری شیعیان امام نیز، سخن گفته شده است.

سیمای پر فروغ محمد(ص)

شیخ عباس قمی؛ ترجمه: محمد محمدی اشتهاردی؛ چاپ اول؛ قم؛ ناصر قم؛ ۱۳۷۰؛
تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۴۴ص؛ وزیر.

این اثر، ترجمه کتاب کحل البصر، تألیف محدث شهیر، شیخ عباس قمی است

که در باره زندگانی پیامبر اسلام(ص) می‌باشد. در این کتاب، زندگی پر فراز و نشیب، و در عین حال آموزنده پیامبر اکرم(ص)، به گونه‌ای مختصر ترسیم و ناگفته‌هایی از زندگانی آن بزرگوار بازگو شده است. نویسنده، برای نگارش آن از کتابهای پیشین تاریخی و حدیثی بهره گرفته و بی آنکه به مأخذ آنها اشاره کند، از آنها نقل قول مستقیم نیز کرده است. وی در این نگارش، شیوه توصیفی را به کار برده و برای تبیین اهداف خود آن را در پنج بخش تنظیم کرده است. در بخش نخست کتاب، با اشاره به نیاکان پیامبر(ص)، موقعیت ممتاز اجتماعی و سیاسی آنان از عبدالمطلب تا عدنان که جد بیستم پیامبر است، بررسی شده و در ادامه، ضمن اشاره به ولادت پیامبر، به دیگر نوادگان عبدالمطلب از جمله ابوطالب و حمزه نیز پرداخته شده است. نویسنده در همین موضوع، نگاهی دارد به زندگانی فرزندان ابوطالب، از جمله عقیل، جعفر و امّ هانی. حادثه عظیم بعثت، دعوت پیامبر و سیره اخلاقی و فضایل آن حضرت، از دیگر موضوعهای کتاب است که مؤلف در بخش دیگر کتاب، همراه با حادثه معراج و وفات خدیجه و ابوطالب ذکر کرده است. بخش چهارم به بررسی غزوه‌ها و سریه‌های پیامبر و رشادتهای یارانش از جمله علی(ع) در این جنگها اختصاص دارد. پایان بخش کتاب، پیامدهای حوادث پس از رحلت پیامبر، از جمله سقیفه بنی ساعده و مراسم تدفین و خاکسپاری پیامبر است که نویسنده ضمن پرداختن به وصایای پیامبر، تخلف گروهی از شرکت در سپاه اسامه و دشواری ماتم رحلت رسول خدا را بر علی(ع) و فاطمه(س) و اهل بیت تشریح کرده است.

شرح الاخبار فی فضائل الائمة الاطهار(ع)

ابو حنیفه نعمان بن محمد تمیمی مغربی؛ تحقیق و تصحیح: سید محمد حسینی جلالی؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه النشر الاسلامی؛ ۱۴۰۹ هـ.؛ مناقب، کلام و تاریخ؛ عربی؛ ۴۹۶ + ۶۱۲ + ۵۶۰ ص؛ وزیری.

کتابی است در فضایل و شخصیت امامان شیعه. نویسنده، مؤلف کتاب دعائم الاسلام،

است که در دستگاه حکومت فاطمیون در مغرب، سمت قاضی داشته و مالکی مذهب بوده و سپس به تشیع گراییده، ولی به خاطر خدمت در دستگاه حکومت فاطمیون، مذهب خود را اسماعیلی قلمداد کرده است. از وی بیش از پنجاه کتاب گزارش شده است. او در این کتاب کوشیده که بخشهای مهم زندگی امامان شیعه را به بحث بگذارد و کتاب، زیستنامه امام علی(ع) را تا امام صادق پوشش داده است و نویسنده آن را در شانزده جزء سامان داده و ترتیب منطقی در مباحث آن وجود ندارد.

مؤلف در این اثر، پس از بحث از امام صادق(ع)، به معرفی تعدادی از فرقه‌های اسلامی پرداخته و آن‌گاه به مهدی موعود و نشانه‌های او و پیروان و قیام او، و اخبار مربوط به وی پرداخته است. بخشهایی از پایان کتاب، به فاطمیون و قیام آنها اختصاص دارد. پایان کتاب در باره شیعه امیرمؤمنان و محبان اهل بیت و دشمنان علی و نشانه‌های شناخت ائمه(ع) است. کتاب، علاوه بر نقل احادیث حاوی فضایل ائمه(ع)، به نقد سخنانی که در آنها به گونه‌ای فضیلتی از فضائل ائمه(ع)، رد و نقد شده و یا قدحی در باره آنان گفته شده، پرداخته و به آنها پاسخ می‌گوید.

دو جلد این کتاب به ذکر فضایل امیر مؤمنان و برخی از حوادث مربوط به ایشان که ناظر به فضایل اوست، پرداخته و علاوه بر ذکر احادیث نبوی در فضل امام علی(ع)، سخنان تعدادی از صحابه و ائمه را در حق آن حضرت ذکر کرده و به نقد تقدم مفضل بر فاضل و ذکر رخداد سقیفه و قضاوت‌هایی از امیرمؤمنان پرداخته است.

در جلد سوم کتاب، ادامه ذکر فضایل اهل بیت(ع)، فضایل حضرت خدیجه و فاطمه(ع) و امام حسن و امام حسین و مصیبت و قتل امام حسین(ع)، خانواده امام علی، خاندان ابوطالب، فرزندان عبدالمطلب، فضایل امام سجّاد، امام باقر و امام صادق ذکر شده و علاوه بر معرفی شماری از فرقه‌های اسلامی، ولایتعهدی امام رضا و مباحث پیرامون امام مهدی مطرح شده است.

کتاب برای اولین بار، بر اساس نسخه‌های خطی موجود در چندین کتابخانه تصحیح و چاپ شده است. مطالب کتاب از مصادر تاریخی همانند مغازی ابن اسحاق،

مغازی واقدی، مناقب نسایی و غدیر طبری گردآوری شده است. در پایان هر جلد، احادیث تخریج شده مشخص گردیده‌اند.

شرح الأربعین

قاضی سعید محمد بن محمد مفید قمی؛ تحقیق و تصحیح: نجفقلی حبیبی؛ چاپ دوم: تهران؛ مرکز میراث مکتوب؛ ۱۳۷۹؛ حدیث؛ عربی؛ ۵۵۶ص؛ وزیری.

کتاب، در شرح و تفسیر بیست و سه حدیث در باره معرفت خدا و مباحث مربوط به خداست. قاضی سعید قمی، یکی از علمای عارف مسلک قرن یازدهم هجری و از شاگردان ملامحسن فیض کاشانی است. وی دارای چندین اثر است و این کتاب نیز از نوشته‌های او است. وی کتابهای حدیثی مانند کافی و توحید صدق را مطالعه کرده و بر آنها حاشیه و تعلیقه نوشته و در آن حواشی، به شرح مشکلات احادیث پرداخته است. وی، تصمیم گرفته که نوشته‌های خود را در یک مجموعه گرد آورد که حاصل آنها، این کتاب است.

در این کتاب به رغم نام چهل حدیث، تنها بیست و سه حدیث شرح و تفسیر شده و بین حدیث هجدهم تا بیست و سوم احادیث ذکر نشده‌اند. شیوه وی در شرح، تبیین مفردات و توجه به نکات صرفی و استفاده از کلمات بزرگان در تفصیل و شرح است. روایتهای برگزیده قاضی سعید در این اثر عمدتاً مباحث معرفتی در باره خداوند است و روایاتی نیز، در باره پیامبر و امیرمؤمنان و شهادت آن حضرت و معنای امیر و اسرار رد الشمس و جدال احسن می‌باشد. به مناسبت، مباحث گسترده‌ای در زمینه‌های گوناگون در این کتاب ذکر شده و نویسنده در باره آنها توضیح داده و اطلاعاتی را ارائه کرده است. در باره لفظ جلاله، (لا اله الا الله)، عرش و کرسی، حُجُب، مُلک و ملکوت، خلق آدم، نسبت دادن اعضا به خدا، کلمات الله، ولایت، صادر اول، علم خدا، رب، زمان و دهر و سرمد، حروف «الم»، رؤیا، خون جوشیده از زیر سنگ در شهادت علی(ع)، فضل اهل فارس و قم و موطن «الست»، از جمله

مباحثی هستند که در ضمن شرح احادیث به آنها پرداخته شده است. تصحیح کتاب از روی چند نسخهٔ سنگی انجام شده است. این کتاب پیشتر نیز، در ۱۳۱۵ چاپ شده بود و در این ویرایش، مقدمهٔ مصحح پیشین به همراه تقریظ سید نصرالله تقوی بر آن چاپ شده است.

شرح حال و فضایل خاندان نبوت

سبط بن جوزی؛ ترجمه: محمد رضا عطایی؛ چاپ اول؛ مشهد؛ انتشارات آستان قدس رضوی؛ شرکت به نشر؛ ۱۳۷۹؛ مناقب و تاریخ؛ عربی و فارسی؛ ۵۵۰ص؛ وزیری.

این اثر ترجمهٔ کتاب مشهور *تذکرة الخواص*، نوشتهٔ علامه سبط ابن جوزی از عالمان شهیر و پر تألیف اهل سنت در قرن هفتم است. ابن جوزی در این کتاب با نهایت بی‌طرفی و ژرف‌نگری به شرح حال و ذکر فضایل اهل بیت علیهم‌السلام و بخشی از مواظ آنها پرداخته است؛ به گونه‌ای که نویسندگان شیعی و سیره‌پژوهان بعدی در ارجاع و استناد به اثر او، عنایت خاص دارند. مجموعهٔ مطالب این کتاب در دوازده باب سامان یافته و بیش از نیمی از آن، ویژهٔ نسب و فضایل و گزیده‌ای از سخنان امام علی(ع) می‌باشد و از باب هشتم به گزارش زندگی و شرح حال دیگر امامان شیعه و برخی از علویان پرداخته است، و نگاه خاص او به اهل بیت و خواص خاندان رسالت بوده، و زندگی دیگر سادات علوی و زید و فرزندان او را در عرض زندگی امامان مشهور شیعه بررسی می‌کند، اما بیشتر حجم و شاکلهٔ کلی آن ویژهٔ بررسی امامان مشهور شیعه و نیز حضرت زهرا(س) و خدیجه(س) می‌باشد.

این مجموعه شامل دوازده فصل است که عبارت‌اند از: نسب علی بن ابی طالب علیه‌السلام، فضایل وی، سخنان پیامبر(ص) در بارهٔ علی و دیگر فضایل و حوادث مربوط به زندگی آن حضرت، فرزندان علی(ع) خلافت امیرمؤمنان، پارسایی، زهد و خداترسی علی(ع)، گزیده‌ای از سخنان علی(ع)، شهادت آن حضرت که شامل گزارش شهادت، غلامان، همسران آن حضرت، اشاره به زندگینامهٔ جعفر ابن ابی طالب و

فرزند او عبدالله، شرح حال امام حسن و حسین (ع)، محمد بن حنفیه، خدیجه و فاطمه و شرح حال دیگر امامان علیهم السلام می‌باشد.
 مترجم این اثر، نیز علاوه بر ارائه شرح زندگی و آثار علمی سبط ابن جوزی به قلم سید محمد صادق بحر العلوم، به ترجمه روان آن اقدام کرده و برخی از مطالب صاحب کتاب را مستندسازی کرده است.

شرح خطبة الصديقة فاطمة الزهراء (س)

محمد طاهر آل شبیر خاقانی؛ تعلیقه: محمد کاظم خاقانی؛ چاپ دوم؛ قم؛ انتشارات انوار الهدی؛ ۱۴۲۳ هـ.؛ حدیث؛ عربی؛ ۲۳۲ ص؛ وزیری.

شرح و تفسیری است مختصر بر خطبه حضرت زهرا (س) که پس از رحلت پدر بزرگوارش و در پی تصاحب فدک از سوی خلیفه وقت، ایراد شده و از جمله مدارک مهم تاریخی از صدر اسلام و حاوی نکاتی دقیق از رخداد های آن دوران و معارفی بلند از تعالیم اسلام است.

تا کنون شرح‌های فراوانی بر این خطبه نوشته شده که از جمله آنها این شرح است. شارح، مفردات خطبه را توضیح داده و نکات بدیع و مسائل آن را به صورت موجز شرح کرده است. فرزند شارح نیز، فراز به فراز شرح را نقل و به توضیح و تفسیر آن پرداخته است. تعلیقه‌نویس در پاورقی نیز، توضیحات مبسوطی را برای تبیین ابعاد خطبه و سخنان پدر خود نوشته و طی مقدمه‌ای بلند که نیمی از کتاب را به خود اختصاص داده، به ابعاد مباحث امامت پرداخته و در آن، فرازهایی از تاریخ زندگی پر ماجرای حضرت زهرا (س) را نیز، ترسیم کرده است.

شرح خطبة حضرت زهرا (ع)

سید عزالدین حسینی زنجانی؛ دو جلد؛ چاپ ششم و سوم؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات؛ ۱۳۷۹-۱۳۸۰؛ حدیث؛ فارسی؛ ۵۰۴ + ۳۴۲ ص؛ رقی.

شرح و تفسیر علمی و مبسوط خطبه حضرت زهرا(س)، معروف به خطبه فدک است. نویسندگان بهره‌گیری از آیات، منابع تاریخی، تفسیری و روایی شیعه و سنی به تفسیر این خطبه پرداخته، و آن را فراتر از یک سخنرانی حماسی و یا اظهار مصیبت و شکایت دانسته است. وی، بر این باور است که این خطبه و ماجرای فدک، رمز قیام تاریخی برای پایه‌ریزی حکومت جهانی است، و این موضوع با سیر اجمالی در مضامین خطبه روشن می‌شود؛ چه اینکه قسمت عمده مطالب این خطبه در معرفی امام علی و فداکاریها و مقاومت‌هایی است که وی در دفاع از اسلام به عمل آورده است. نویسندگان در این اثر، ابتدا متن خطبه را ترجمه، پس مفردات آن را ذکر کرده و آن‌گاه به شرح آن پرداخته است. وی، در مقدمه، سند خطبه، مسائل مربوط به فدک و حق اهل بیت(ع) را بررسی کرده و آن‌گاه به بیان مضامین بلند معارف اعتقادی این خطبه در زمینه توحید، نبوت، معاد، اسرار احکام و اوامر و نواهی قرآن اهتمام ورزیده و در ادامه، سرفصل‌های زیر را به بحث گذاشته است: وضع مردم قبل از بعثت پیامبر، نقش امام علی در تثبیت اسلام، خیانت اهل سقیفه، اتمام حجت زهرا با مردم، افشای سوابق خیانت غاصبان، تأکید فاطمه بر معرفی خود، بیان خدمت‌های علی، هشدارهای حضرت در باره جریان‌های انحرافی، محاکمه خلیفه از سوی فاطمه زهرا(س)، پاسخ خلیفه، جواب زهرا(س)، زهرا و مردم، و فاطمه و علی(ع).

شرح دعای عرفه

محمد باقر مدرس بستان آبادی؛ چاپ اول؛ تهران؛ دارالکتب الاسلامیه؛ ۱۳۷۹؛ حدیث و دعا؛ عربی و فارسی؛ ۸+۵۴۴ص؛ وزیری.

دعای عرفه از دعا‌های نقل شده از سید الشهداء است و به خاطر تلاوت آن در سرزمین عرفات، به دعای عرفه مشهور شده است. این دعا را کفعمی و سید ابن طاووس در کتاب‌های خود آورده‌اند و از جمله دعا‌هایی است نغز و مضامین بسیار عالی دارد و امام حسین(ع) در آن خداوند را با اوصافش ستوده و از خلق، صنع و قدرت و اجابت

خداوند سخن گفته و از اینکه خداوند او را از ارحام پاک و در دوران بعثت رسول خدا پدید آورده، سپاس گفته است.

در این دعا، توحید ناب امام تجلی خاص پیدا کرده و همه بودها و نمودها به ذات خداوند نسبت داده شده است. نیز اتمام نعمت خداوند و احسان او بیان شده و از اینکه جوارح و اعضای بدن و احشا و قلب و گوشت و خون و پوست و رگ را خداوند آفریده و منت گذاشته تا او را سپاس بتوان گفت، تمجید شده است، و آن‌گاه خواسته‌های دینی و معنوی و درخواست مدد از خدا و نجات از بلا و غم و علو درجه در قیامت و حفظ آبرو و پایان کار و عاقبت، مطرح گردیده است، و سپس خداوند به صفات خود، خوانده شده و عطایایی که به پیامبران پیشین داده، بازگویی گردیده، و از او درخواست آمرزش شده و با یاد اوصاف او، تسبیح و تقدیس گردیده و سرانجام، از خداوند طلب شده است که آنچه سزاوار اهلیت آن است، آن را فراهم آورد.

شارح و مترجم، فراز به فراز دعا را نقل و آن‌گاه به مناسبت طرح هر موضوعی آنها را شرح کرده و ابعاد هر موضوعی را واکاویده است. در این شرح و تفسیر، مطالبی بسیار فراتر از یک شرح معمولی سخن گفته شده و شارح تلاش کرده که هر مفهومی که مطرح شده، در باره آن، تمام سخن را بگوید. از نوشته‌های دانشمندان اسلامی در این شرح بهره گرفته شده و نویسنده برای ایجاد جذابیت و تأثیر گذاری آن، از اشعار شاعران، نیز سود جسته است. وی در آغاز در باره دعا، معنا و ماهیت آن در قرآن و در روایات، آداب و شرایط آن و تأثیر آن در تغییر قضا سخن گفته است. در پایان کتاب، چند فهرست فنی آمده است.

شرح دیوان منسوب به امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام

قاضی کمال الدین میرحسین بن معین الدین میبدی یزدی؛ تحقیق و تصحیح: حسن رحمانی؛ سید ابراهیم اشک شیرین؛ چاپ دوم؛ تهران؛ میراث مکتوب؛ ۱۳۷۹؛ شعر و ادبیات؛ فارسی؛ ۹۴۰ص؛ وزیری.

دیوانی است که به نام دیوان امام امیرمؤمنان شهرت یافته، و عبارت است از مجموعه‌ای از اشعار منسوب به امام که از به هم پیوستن مجموعه‌هایی کوچک‌تر فراهم آمده است.

الذریعه و معجم المطبوعات، حدود سی شرح بر دیوان امام ثبت کرده‌اند که از میان آنها دقیق‌ترین شرح انوار العقول و همین شرح میدی، است و بیشتر شعرهای منسوب به امام در مایه «رجز» است؛ گرچه اشعار دیگری نیز در دیوان آمده است. شارح ابتدا در یک مقدمه‌ای مفصل با نام «فواتح» در هفت «فاتحه» مطالبی را که به اعتقاد وی ضروری بوده بیان کرده است. در این فواتح، شارح از یک سو به جمع بین معقول و منقول و از سوی دیگر، به نوعی به تألیف میان اقسام معقول، فلسفه، علم کلام، حکمت اشراق و تصوف می‌پردازد. این فواتح در باره راه راست، ذات خدا، اسما و صفات، انسان کبیر، انسان صغیر، نبوت و ولایت و فضایل و احوال امام علی مرتضادست. شارح آن‌گاه وارد شرح ابیات منسوب می‌شود و با دقت و رعایت نکات ادبی، به تفسیر آنها می‌پردازد. وی شرح خود را به ترتیب حروف الفبا تنظیم کرده و اشعاری را که پایان آنها به هر یک از حروف الفبا ختم شده، در این بخشها آورده و به شرح آنها پرداخته است. در این بخش از کتاب، مباحث فراوانی از معارف دینی به بحث گذاشته شده است.

مؤلف، در شرح ابیات، ابتدا معانی لغات و نکات صرفی و نحوی را بیان کرده، و سپس به ترجمه فارسی ابیات پرداخته و در پایان، یک رباعی در مضمون بیت یا ابیات ترجمه کرده، آورده است. هرگاه که اشعار اشاره به حادثه‌ای تاریخی داشته آن حکایت را نیز، شرح داده است.

محققان، کتاب را - که پیشتر در تاریخ ۱۲۸۵ یک بار به چاپ رسیده بوده - با استفاده از چند نسخه احیا کرده و به چاپ رسانده‌اند. آنان در مقدمه‌ای در باره کتاب، نسخه‌های آن و روش کار خود توضیحاتی را ارائه داده‌اند. کتاب با چند فهرست فنی پایان یافته است.

شرح فصّ حکمة عصمتیة فی کلمة فاطمیة

حسن حسن زاده آملی؛ چاپ اول؛ تهران؛ سنا؛ ۱۳۷۹؛ عرفان و مناقب؛ عربی و فارسی؛ ۳۵۲ص؛ وزیری.

تحقیقی است در فضایل حضرت فاطمه (س) و معارف قدسی و عرفانی آن حضرت. نویسنده به پیروی از محیی‌الدین عربی در *فصوص الحکم* و به عنوان متممی بر این کتاب گرانقدر، بابتی را به حضرت فاطمه اختصاص داده، و آن را در نوزده موضوع به شمارش کلمات «بسم الله الرحمن الرحیم» تنظیم کرده است. وی در هر موضوعی ابتداء متن عربی را که خود پیشتر در فضایل فاطمه به شیوه عرفانی نوشته بوده، نقل می‌کند و سپس به شرح و تفسیر آن به همان شیوه عارفان می‌پردازد و ضمن نقل غزل و قصیده‌ای از خود و دیگر عارفان بر غنا و جذابیت آن می‌افزاید.

سرفصلهای عمده کتاب عبارت‌اند از: زوجیت در هستی و نکاح موجودات و اینکه نکاح ساری در موجودات به حرکت قدسی، خبی است، فضایل فاطمه، از جمله منزلت و مکانیت او در نزد پیامبر و عصمت آن حضرت، نزول آیات قرآن از جمله سورة قدر و آیه مباهله در شأن فاطمه و اینکه فاطمه لیلۃ القدر است، تفسیر انسان کامل و تفاوت بین نبوت تشریعی و انبایی و مراتب وحی. و اتحاد علم و عالم و معلوم، پایان بخش کتاب است.

شرح منهاج الکرامة فی معرفة الإمامة

سید علی حسینی میلانی؛ چاپ اول؛ قم - تهران؛ مؤسسه دارالهجرة، نشر میراث مکتوب؛ ۱۳۷۶؛ کلام؛ عربی؛ ۵۸۴ص؛ وزیری.

منهاج الکرامة فی معرفة الإمامة، از نوشته‌های علامه حلی در رد کتاب *منهاج السنة* ابن تیمیة است. علامه حلی در این کتاب خود ابعاد مسئله امامت را که از مسائل بسیار مهم مسلمانان و از موضوعات اختلافی و مناقشه برانگیز میان آنان

می‌باشد، باز کاویده و تلاش کرده است تا حقانیت باورهای شیعه را در باره امامت اثبات نماید. وی در این اثر، علاوه بر اقامه دلایل عقلی برای امامت، از دلایل نقلی نیز، در اثبات حقانیت امامان شیعه بهره گرفته و در باره یکایک امامان مطالبی آورده است. بهره‌بری از گفتارها و نظریات بزرگان اهل سنت و یا رد و نقد نظریات آنها نیز، در این کتاب مورد توجه قرار گرفته است. نویسنده، نه تنها در جنبه ایجابی، بلکه در جنبه‌های سلبی و بدعت‌هایی که در میان عامه و از طریق خلفا صورت گرفته، و مخالفت‌هایی که با گفته‌ها و سنت پیامبر انجام شده، سخن گفته است. برخی از عنوانهای کتاب عبارت‌اند از: امامت از مهم‌ترین مطالب دین است و مذهب امامیه واجب‌الاتباع است.

شارح کتاب، در هر بخشی که نیاز به تفسیر و شرح داشته، آنها را شرح کرده و شرح خود را از متن تفکیک و در پاورقی آورده است. شرح کتاب بر جامعیت آن افزوده و آن دسته از مطالبی را که مؤلف به اجمال گذرانده، در شرح کامل و روشن شده است. شارح به مناسبت، عنوانهایی را نیز ایجاد کرده و مباحث مفصلی را در زیر آنها مورد بحث قرار داده است. و در نهایت کتاب موجز و مختصر علامه حلی، با شرح شارح، بسط و تفصیل پیدا کرده و ابعاد جامع‌تری به خود گرفته است. تاکنون، تنها جلد نخست این کتاب به چاپ رسیده است.

شرح نهج‌البلاغه

میرزا محمد باقر نواب لاهیجانی؛ تحقیق و تصحیح: سید محمد مهدی جعفری؛ محمد یوسف نیری؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ نشر میراث مکتوب با همکاری ستاد بزرگداشت سال امام علی(ع)؛ ۱۳۷۹؛ حدیث؛ فارسی؛ ۱۴۶۱ ص؛ وزیری.

شرحی است کوتاه با نثری ادبی و فاخر بر نهج‌البلاغه. نویسنده کتاب که از عالمان قرن سیزدهم هجری است، این اثر را به فرمان فتحعلی شاه قاجار نوشته و به دلیل گرایش فلسفی‌اش، پاره‌ای از خطبه‌ها را با نگاه فلسفی و کلامی و عرفانی

شرح کرده و در موارد زیادی هم به ترجمه بسنده کرده است. شارح، نخست خطبه و یا کلام و یا کلمات امام را آورده سپس به ترجمه تحت اللفظی و کلمه به کلمه آن پرداخته و در صورت لزوم بعضی از فرازها را نیز، شرح کرده است. پرداختن به نکات تاریخی و نیز، فلسفی به تناسب مطالب، از ویژگیهای آن است. نثر کتاب، مربوط به دوران قاجار و بر اساس ادبیات رایج آن زمان است. کتاب پیشتر دوبار چاپ سنگی شده و بالاخره از سوی دو تن از پژوهشگران معاصر، تحقیق و به صورتی زیبنده و شایسته به چاپ سپرده شده است. محققان، مصادر آیات و روایات و نیز، نسخه بدلها را در پاورقی مشخص کرده‌اند و در موارد زیاد، توضیحاتی، افزون بر شرح شارح نیز، نوشته‌اند. اینان تعلیقات قابل توجهی هم در پایان کتاب در باره شماری از اصطلاحات عرفانی و فلسفی و مانند آنها نوشته و آنها را شرح کرده‌اند. کتاب پنج فهرست فنی از آیات، احادیث، اعلام و قبایل، جایها و کتابها و ضرب المثلها دارد.

شرح نهج البلاغه ابن میثم

کمال الدین بن میثم بن علی بن میثم بحرانی؛ ترجمه: سید محمد صادق عارف؛ محمد رضا عطایی؛ قربانعلی محمدی مقدم؛ علی اصغر نوایی یحیی زاده؛ حبیب روحانی؛ پنج جلد؛ چاپ اول؛ مشهد؛ بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی؛ ۱۳۷۰؛ حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۶۷۱ + ۸۶۲ + ۸۶۰ + ۷۷۹ + ۷۹۲ ص؛ وزیری.

ترجمه شرح نهج البلاغه بحرانی است که به روش کلامی فلسفی نوشته شده و نویسنده آن از عالمان شیعی قرن هفتم است. وی، در شرح خود با به کارگیری قواعد ادبیات عرب و تطبیق آن با متن نهج البلاغه به شرح الفاظ، و مفردات پرداخته و با کاربردهای آیین بلاغت و آرایه‌های لفظی و با استفاده از فنون منطقی، این اثر را تألیف کرده است. وی در آغاز کتاب و به عنوان مقدمه، مباحث الفاظ را مطرح کرده تا ذهن خوانندگان را بر فهم دقیق کلمات امام و این شرح آماده نماید و

سپس، به شرح نهج‌البلاغه، پرداخته است. در مقدمه سه قاعده ترتیب داده و هر قاعده به چند فصل و هر فصل در چند مبحث تنظیم شده است. دلالت الفاظ بر معانی، تعریف خطابه و فضیلت امام، از جمله قواعدی است که مؤلف در مقدمه، آنها را اساس شرح خود قرار داده است. وی، در ساختار ظاهری کتاب ابتدا متن سخنان و نوشته‌های امام را آورده و واژه‌های آنها را معنا کرده که مترجمان ترجمه متنها را نیز، پس از آن آورده‌اند. آن‌گاه شارح به شرح و تفصیل مطالب مطرح شده پرداخته و در شرح، به نکات ادبی توجه کرده و ریشه‌یابی و اژه‌ها را نیز، در دستور کار قرار داده و منظور و هدف سخنان را یک به یک توضیح داده است. در این شرح، به احتمالاتی عبارتها هم، توجه شده و شارح آنها را در نوشته خود آورده است. ابن میثم آن بخشهایی از سخنان، نوشته‌ها، وصایا و نامه‌های امام را که سید رضی در نهج‌البلاغه، نیاورده در کتاب خود آورده و از این رو، بر فایده کتاب افزوده است. شأن صدور سخنان و سبب ایراد خطبه‌ها، از جمله ویژگیهای این شرح است. شارح به شرح ابن ابی الحدید نیز، نظر داشته و گاهی مطالبی از آن نقل و آنها را نقد کرده است. در شرح مباحث کلامی و عقیدتی، تلاش وی بر آن بوده است که مبنای سخن امام را از آیات بیابد تا انطباق آنها را اثبات نماید.

مترجمان کتاب، از شرح ابن میثم ترجمه‌ای روان و خواندنی فراهم آورده‌اند و بر کتاب، ترجمه متن نهج‌البلاغه را نیز افزوده‌اند و در موارد بسیار اندک، باورقیهای توضیحی هم دارند. ناشر در مقدمه‌ای مبسوط، در باره نهج‌البلاغه و ترجمه‌ها و شرحهای آن و نیز، سایر کتابهایی که در باره سخنان امام نوشته شده، سخن گفته و از ویژگیهای این شرح داد سخن داده است.

ششصد پرسش و پاسخ پیرامون حضرت فاطمه زهرا

میرعلی محمد نژاد؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات سنا؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ، مناقب، سیره و کلام؛ فارسی؛ ۶۰۶ص؛ وزیری.

کتاب، حاوی تعدادی پرسش و پاسخ در باره حضرت زهراست که نویسنده آن را با انگیزه گرامی‌داشت خاطره بانوی دو عالم، تشویق عموم طبقات به کتاب‌خوانی، الگوگیری از حسن پرسشگری، ایجاد انگیزه برای تحقیق، همگون‌سازی مطالب منابع مختلف و ایجاد منبعی برای طرح سؤال در مسابقات مذهبی، نوشته است. پرسشهای کتاب، به صورت موضوعی و در نوزده فصل ارائه شده است. البته به گفته نویسنده، برخی از پرسشهای مربوط به آن حضرت، در این کتاب طرح نشده و شماری دیگر از آنها از جمله، هجوم به خانه آن حضرت، بی وفایی است به خاندان پیامبر(ص)، به ویژه حضرت زهرا(س) و کوتاهی عمر آن حضرت پس از رحلت پدر، برای همیشه بی پاسخ خواهند ماند.

مهم‌ترین مطالب فصلهای نوزده‌گانه کتاب عبارت است از: ولادت و دوران کودکی حضرت فاطمه، نامها، کنیه‌ها و لقبهای حضرت زهرا(س)، سیمای حضرت فاطمه در قرآن، فضایل آن حضرت، تسبیح حضرت فاطمه، سخنان ایشان، ازدواج فاطمه(س)، زندگانی مشترک حضرت زهرا با علی(ع)، فرزندان ایشان، زندگانی سیاسی و اجتماعی حضرت فاطمه، فدک، نماد مظلومیت شیعه، خطبه معروف حضرت فاطمه در مسجد پیامبر و خطبه آن حضرت که در جمع زنان ایراد شده، شهادت حضرت فاطمه زهرا، آثار و برکات حضرت فاطمه و سیره فاطمی، الگوی جاویدان است و حضرت فاطمه در کلام دانشمندان، گلچینی از سیمای حضرت فاطمه(س) در شعر فارسی و کتاب‌شناسی حضرت فاطمه زهرا. منابع کتاب، در پایان آن آمده است.

الشمس وراء السحب

کمال السید: چاپ اول؛ قم، مؤسسه انصاریان للطباعة و النشر؛ ۱۴۲۱ هـ.؛ تاریخ و کلام؛ عربی؛ ۳۷۶ ص؛ رقعی.

اثر حاضر که با قلم ادبی و با بهره‌گیری از قوه خیال نوشته شده، در صدد است توصیفی از اوضاع زمان تولد امام عصر و تحولات سیاسی و وضعیت حکومت‌های آن

دوره را، ارائه دهد و تولد امام زمان و مادر امام، دوران بارداری و زایمان او را به صورت لحظه به لحظه با استناد به قطعه‌های تاریخی و پردازشی خیالی و ادبی گزارش کند. نویسنده در این اثر کوشیده است تا غیبت امام زمان و نقش تأثیرگذار آن حضرت را به رغم غیبت و عدم حضور ظاهری در میان مردم، تبیین نماید و این کوشش با بازگویی قصه‌هایی از حوادث مربوط صورت گرفته است. کتاب در سه بخش با عنوانهای ارهاصات الفجر (الهامات سحرگاهان)، مولد الشمس (میلاد خورشید) و برغم الغیوم (با وجود ابرها) تدوین شده است.

شیعه کیست و تشیع چیست؟

و زندگانی چهارده معصوم علیهم السلام

محمدجواد مغنیه؛ ترجمه: علی اکبر کسمائی؛ چاپ چهارم؛ تهران؛ انتشارات اقبال؛ ۱۳۶۱؛ تاریخ و کلام؛ عربی و فارسی؛ ۱۷۰ص؛ رقعی.

بررسی مفهوم شیعه و علل پیدایش آن و دولتهای شیعه، موضوع این اثر است. نویسنده در این کتاب با بررسیهای تاریخی بر این باور است که تشیع از زمان پیامبر شروع شده و اصالت این مکتب ریشه در اصول اسلام و تعالیم قرآن دارد. از این رو پیامبر(ص) را اولین کسی می‌داند که لفظ شیعه را در بارهٔ دوستداران امام علی(ع) به کار برده و صحابهٔ بزرگی چون سلمان فارسی و مقداد و ابوذر و عمار، از اولین شیعیان علی(ع) بوده‌اند. وی، با اشاره به تفرقهٔ امت اسلام پس از رحلت پیامبر(ص)، به بحث از شرایط امام از جمله علم و عصمت پرداخته است. دولتهای شیعه از جمله دولتهای ادریسیان، علویان، آل بویه، فاطمیان و صفویان در کشورهای مختلف اسلامی، خدمات شیعیان در تقویت اسلام و پیشبرد آن، از جمله مباحث مطرح شده در کتاب است. نویسنده، همچنین به برخی از شبهه‌های معاندان در انتساب شیعه به ایرانیان پرداخته و معتقد است، زمانی که بحث شیعه مطرح بوده، ایرانیان سنی مذهب بوده‌اند. در پایان، زندگانی چهارده معصوم(ع) به اختصار بازگو، و کشورها و

مناطق شیعه نشین که عبارت‌اند از: ایران، عراق، اسلامبول، بحرین، احساء، قطیف، قطر، جبل عامل، بعلبک، حمص، تبت، حلب، کویت، عمان، مسقط، حجاز، هند، روسیه، چین، طرابلس، اندونزی و یمن، بر شمرده شده است.

صحیفه اسلام:

شرح جامع‌ترین وصیت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم

محمد رضا حاج شریفی؛ چاپ اول؛ قم؛ حضور؛ ۱۳۷۶؛ حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۵۴۲ص؛ وزیری.

تفسیری است بر سفارشهای پیامبر گرامی(ص) به ابوذر غفاری. پیامبر(ص) به درخواست ابوذر، صحابی وفادار آن حضرت، سفارش و توصیه‌های مفصلی به وی کرده که در کتابهای روایی از جمله بحارالانوار، نقل شده است. گرچه متن وصیت، در متون حدیثی اصلی شیعه نیامده، ولی عالمان بزرگی چون شیخ طوسی در آمالی خود آن را آورده‌اند و فرازهای بسیاری نیز، از این وصیتنامه در کتابهای گوناگون روایی، از پیامبر(ص) نقل شده است. این سفارشها حاوی تعالیم فراوانی است که از زبان پیامبر صادر شده و نکته‌های آموزنده‌ای را در بر دارد. این سفارش را بیشتر نیز افرادی مانند علامه مجلسی شرح کرده‌اند. شارح این کتاب، این توصیه‌ها را فراز به فراز نقل کرده و با قلمی ساده به شرح آنها پرداخته و سپس مفاد آنها را که محمد علی انصاری به نظم کشیده، آورده است. وی، قبل از وارد شدن به شرح وصیت، شرح حال ابوذر و اسلام او، و شرکت او در غزوه‌های رسول خدا، و شخصیت معنوی و ویژگیهای اخلاقی و چگونگی درگذشت و آرامگاهش را ارائه داده است. شارح برای تفسیر سفارشهای پیامبر(ص) از آیات قرآن و روایتهای دیگر بهره گرفته است. در سفارشهای پیامبر(ص) به ابوذر مطالب فراوانی آمده که از جمله آنها عبارت‌اند از: بحثهایی در باره رؤیت خدا، شناخت خدا و یگانگی او، آفرینش آسمانها و زمین، برخی از اوصاف خداوند، اهل بیت(ع)، فقیهان، فتوا دادن با هوای نفس، نافرمانی از

خدا، اضطراب، مؤمن، گناه، کار، نماز شب، روزه، دین، رهبانیت، عبادت، رستخیز، نماز، بهشت، دنیا، فرشتگان، جهاد، تقوا، مسجد، چالوسی، تهمت، صبر، روزی، دشمنی، مجلس حرام، تکبر، و مفاهیم فراوان اخلاقی. چندین فهرست فنی پایان بخش کتاب است.

صحیفة الامام الرضا علیه السلام

مدرسة الامام المهدي عليه السلام؛ با اشراف سید محمد باقر موحد ابطحی اصفهانی؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه الامام المهدي (عج)؛ ۱۴۰۸ هـ / ۱۳۶۶؛ حدیث؛ عربی؛ ۳۲۸ ص؛ وزیری.

کتابی است در بر گیرنده حدیث مشهور سلسله الذهب با اسناد و طرق گوناگون. حدیث سلسله الذهب از احادیث مشهور و متواتری است که از امام هشتم شیعیان، حضرت رضا علیه السلام نقل شده و ایشان آن حدیث را در راه عزیمت به خراسان به اهالی نیشابور آموخت. پدید آورندگان، سلسله سند حدیث را که به هشتاد طریق می رسد در آغاز کتاب آورده‌اند و شجره راویان آن را نیز ترسیم نموده و منعکس کرده‌اند. نسخه‌هایی که صحیفه بر اساس آنها تحقیق شده نیز معرفی شده و سیاهه راویان حدیث که به ۳۱۸ نفر می رسد ذکر شده است. اسناد روایت از طرق امامان معصوم از امام رضا تا امام علی به پیامبر خدا می رسد. در اولین روایت آن پیامبر به نقل گفتارهایی از خداوند پرداخته و کلمه توحید، حصن خداوند است، آغاز آنهاست. در این روایتها، از قول خداوند در باره پاره‌ای مسائل مانند شفاعت شوندگان در قیامت، ایمان، ارتکاب گناه، توکل به غیر خدا، افتای به غیر علم، بهترین اعمال، تزییع نماز و مغرور نشدن به گناه دیگران، نقل شده است. نیز سخنانی از طریق امام از شخص پیامبر آورده شده که بخشی از آنها در باره خزائن علم، ادای فریضه، دوستی، غش در کار، سب النبی، ترس بر امت، احترام فرزندان نام گذاری شده به محمد، دلیل نام گذاری دختر پیامبر به فاطمه، خشم خدا با خشم فاطمه، ریحانه‌های پیامبر و حرمت صدقه بر اهل بیت علیهم السلام است.

در این صحیفه، ۲۰۴ حدیث نقل شده و محققان برای مزید فایده، شرح حال رجال نام برده در اسناد و احادیث را قلمی کرده و پاره‌ای از نسخه‌بدلها را نیز، مشخص نموده‌اند. مصادر شیعی و سنی فراوان احادیث یاد شده در کتاب، شناسایی و نشان داده است. در این کتاب به مناسبت ذکر غدیر، راویان حدیث غدیر که به ۱۶۲ تن می‌رسند به ترتیب الفبا لیست شده‌اند و نیز، راویان احادیث ثقلین، مدینه العلم، سیدنا شباب اهل الجنة و راویان حدیث ولایت مشخص گردیده‌اند. روایتها و اعلام جهت روان‌خوانی، آوانگاری شده و احادیث شماره‌گذاری گردیده است. کتاب، حاوی شش فهرست آیات، احادیث، راویان حدیث، اسناد، و موضوعات است.

صحیفه سجادیه

ترجمه: عبدالمحمد آیتی؛ چاپ چهارم؛ تهران؛ سروش؛ ۱۳۸۰؛ حدیث و دعا؛ عربی و فارسی؛ ۳۷۸ص؛ وزیری.

این صحیفه، نیایشهای امام سجاده (ع) است که در رابطه با برخی از امور از ناحیه آن حضرت تلاوت شده است. فرزندان آن امام، امام محمد باقر، و زید بن علی، مجموعه‌ای از دعا‌هایی را که پدرشان در اوقات مختلف می‌خوانده و یا سفارش به خواندن آنها می‌نموده، نقل کرده‌اند که جمع‌آوری شده و عنوان صحیفه سجادیه به خود گرفته است.

در این اثر گرانسنگ ۵۴ نیایش از امام سجاده (ع) نقل شده که هر یک از دعاها در مناسبت‌های خاصی بیان شده و مضمون آنها در ارتباط با همان موضوع است. در این مجموعه بسیاری از معارف الهی در قالب دعا بیان شده و با توجه به اینکه از سوی امام معصوم گفته شده، اهمیت ویژه‌ای به این اثر بخشیده است. حمد و ثنای الهی درود بر رسول خاتم و دیگر پیامبران و فرشتگان مقرب و حاملان عرش، التجا به خداوند، اشتیاق به مغفرت الهی، طلب توبه و بخشش از خداوند و تقاضای اخلاق ستوده و باران هنگام خشکسالی و از بین بردن غم و اندوه، و قدرت بر ادای

بدهی، از جمله مضامین و عنوانهای این دعاهاست. دعا در حق پدر و مادر، فرزندان و مرزبانان، و هنگام سختیها و تنگی روزی، وقت دیدن دنیا داران، رسیدن خبر مرگ کسی و یا یاد مرگ، هنگام ختم قرآن، دیدن هلال ماه، و دور ساختن مکر و قهر دشمنان، عنوانهای دیگری هستند که امام(ع) در باره آنها از خداوند استمداد طلبیده است. تا کنون به دلیل اهمیت صحیفه سجادیه، ترجمه‌ها، شرحها و تعلیقه‌های فراوانی برای آن نوشته شده است که از جمله آنها، این ترجمه است که ترجمه‌ای روان، ادیبانه و به دور از هرگونه خشو و زواید است.

صحیفه سجادیه

تحقیق و ترجمه: عبدالرحیم عقیقی بخشایشی؛ چاپ اول؛ قم؛ دفتر نشر نوید اسلام؛ ۱۳۸۱؛ حدیث و دعا؛ فارسی و عربی؛ ۴۱۵ص؛ وزیری.

شامل متن و ترجمه کتاب گرانسنگ صحیفه سجادیه(ع) است. صحیفه سجادیه، شامل ۵۴ دعا از امام سجاد(ع) است و تاکنون دهها شرح و ترجمه بر آن نوشته شده است. شماری از عنوانهای دعاها صحیفه سجادیه عبارت‌اند از: راز و نیاز با خدا، دستگیری از درماندگان، مسائل امامت و تربیت، دعا برای پدر و مادر، فرزندان، اقوام، مرز داران، طلب حوائج، رفع مشکلات.

از ویژگیهای این ترجمه، روان و به روز بودن آن است و نویسنده با بهره گرفتن از ترجمه‌های ابوالحسن شعرانی و حجت بلاغی آن را ترجمه کرده و با خطی زیبا و خوانا به چاپ و نشر سپرده است. مترجم، در مقدمه خود، ضمن اشاره به ترجمه‌های گوناگون صحیفه سجادیه، به بررسی سند این کتاب نیز، پرداخته است. در این مقدمه، نویسنده در باره امام سجاد(ع)، دوران ایشان، ابعاد حیات امام، دیدگاههای علمی امام از قبیل انتقال میکروب از طریق آب، حقوق بشر، صحیفه سجادیه و ابعاد سیاسی آن و جنبه‌های تربیتی‌اش، شعرهای فرزندق در باره امام زین العابدین، کتاب‌شناسی شرحها و ترجمه‌های صحیفه که بالغ بر یکصد عنوان می‌شود، سخن گفته است.

صحیفه فاطمیه: احادیث و کرامات حضرت فاطمه زهرا علیها السلام

حمید احمد جلفایی؛ چاپ اول؛ قم؛ زائر، آستانه مقدسه قم؛ ۱۳۸۱؛ حدیث و مناقب؛ فارسی؛ ۳۱۵ص؛ وزیری.

کتابی در برگرفته خطبه‌ها، سخنان کوتاه، دعاها، شعرها، فضایل و کرامت‌های حضرت فاطمه است. این کتاب که با بهره‌گیری از کتابهای حدیثی، تاریخی، تفسیری و آثار سایر نویسندگان فراهم آمده، برای تبیین شخصیت و مقام حضرت زهرا(س) و در اختیار علاقه‌مندان قرار دادن سخنان آن حضرت و اطلاعاتی در باره ایشان است. کتاب در شش فصل، سامان یافته و در فصل نخست آن، چهل حدیث با ترجمه و شرح پاره‌ای از آنها در فضایل فاطمه(س) ذکر شده است. فصل دوم، در خطبه‌ها و سخنان طولانی و فصل بعدی در سخنان قصار و کلمات حکمت‌آمیز آن حضرت است که در سی و شش حکمت بیان شده است. فصل چهارم، اشعار منسوب به زهرا(س) در موضوعهای گوناگون و فصل بعدی، در دعاهایی که از ایشان نقل شده، به ضمیمه حرزی که متعلق به آن حضرت می‌باشد. فصل پایانی کتاب، در مباحث پراکنده از قبیل تسبیح، زیارت، نماز، نقش انگشتری، کنیز، کرامتها، و هم‌نشینان حضرت زهرا(س) در قیامت است.

صحیفه کاظمیه

سید محمد رضا غیاثی کرمانی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ سروش؛ ۱۳۸۰؛ حدیث و دعا؛ عربی و فارسی؛ ۱۵۴ص؛ وزیری.

کتاب، شامل یکصد دعا، مناجات، حرز و استغاثه امام کاظم(ع) همراه با ترجمه آنهاست. محور دعا‌های ذکر شده در کتاب که نیایش و مناجات خالصانه بنده با معبود است، خواسته‌هایی از خداوند، و دفع بلا یا و مشکلات است که در مناسبت‌ها و انگیزه‌های گوناگون از امام(ع) شنیده شده و نقل گردیده است. از جمله این مناسبت‌ها را می‌توان

به دعا‌های روزهای هفته، هلال ماه رمضان، شب قدر، وقت افطار، وقت صبح و شام، وقت سفر، هنگام قنوت، هنگام سجده پس از نماز، طلب روزی، دفع بلا به‌ویژه دعا‌های آن حضرت هنگام احضار شدن به دربار هارون اشاره کرد. نویسنده در پایان کتاب، به منابع و مصادر این دعاها پرداخته و منابع هر یک را به طور کامل بیان کرده است.

الصحيفة الكاظمية: دعا‌های باب الحوائج موسی بن جعفر(ع)

به کوشش و ترجمه غلامرضا اکبری؛ چاپ اول؛ مشهد؛ کنگره جهانی حضرت رضا(ع)؛ ۱۳۷۲هـ.؛ حدیث: عربی و فارسی؛ ۴۲۵ص؛ وزیری.

کتاب، مجموعه کاملی از دعا‌های حضرت موسی بن جعفر(ع) همراه با ترجمه آنهاست. تدوین کننده این کتاب، آن را به قصد آشنا ساختن هرچه بیشتر خوانندگان با شخصیت و حالات معنوی امام کاظم و نیز احیای ارزشهای خاندان عصمت و زمینه‌سازی برای رشد علاقه‌مندان به این خاندان، و با بهره گرفتن از منابع حدیثی شیعه آن را تألیف کرده است. وی در مقدمه‌ای اهمیت دعا را گوشزد کرده و پس از نقل قسمتی از زیارتنامه امام کاظم(ع) و اشاره به فضیلت دعا و اوقات اجابت آن، دعا‌های امام کاظم(ع) را که در موارد و موقعیتهای گوناگون بیان شده، نقل و ترجمه کرده است. دعا‌های نقل شده، همراه با ذکر سند آنهاست و مأخذ آنها نیز، مشخص شده است. از جمله دعا‌هایی که در این مجموعه از امام کاظم(ع) نقل شده، دعای معروف به جوشن کبیر، دعا‌های روزهای هفته، دعا‌های امام موسی(ع) در زندان، حرز امام کاظم(ع) و دعا‌هایی در رابطه با شفای بیماری است. در پایان فهرستی از منابع و مأخذ کتاب نیز آمده که عمدتاً شیعی است.

صحيفة کامله سجادية

ترجمه: جواد فاضل؛ چاپ نوزدهم؛ تهران؛ انتشارات امیرکبیر؛ ۱۳۸۱؛ حدیث و دعا؛ فارسی و عربی؛ ۴۹۸ص؛ وزیری.

صحیفه سجادیه، شامل ۵۴ دعاست که متوکل بن هارون از امام صادق (ع) و آن حضرت از جد خود امام سجاد (ع) روایت کرده است. در عظمت این کتاب همین بس که آن را زبور آل محمد، و مهم‌ترین کتاب پس از قرآن و نهج‌البلاغه دانسته‌اند. تا کنون ترجمه‌های گوناگونی از این کتاب به عمل آمده و از جمله آنها این ترجمه است. این ترجمه با قلمی شیوا و روان است و متن دعاها هم در کتاب آورده شده‌اند. مضامین دعا‌های امام سجاد که راز و نیاز و نیایش ایشان با خداوند است، در آن صلوات بر محمد و آل محمد، دعا برای پدر و مادر، فرزندان، اقوام، مرزداران، طلب حوایج، رفع مظالم، دفع بلا، توبه و ختم قرآن آمده است. همچنین در این کتاب، دعا در روز عرفة و عید قربان و استقبال از رمضان و وداع با آن نیز، ذکر شده است.

صفات و علامات متقین در خطبه امیرالمؤمنین علیه السلام

عباس حاجیانی دشتی؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات محلاتی؛ ۱۴۲۰ هـ.؛ حدیث؛ فارسی؛ ۴۷۰ + ۴۷۲ + ۴۱۲ ص؛ وزیری.

کتاب، شرح و تفسیر خطبه ۱۸۴ نهج‌البلاغه، معروف به خطبه همام است. این خطبه به درخواست یکی از یاران امام، مبنی بر توصیف تقوا پیشگان، ایراد شده است. نویسنده که آن را در سه بخش سامان داده هیچ سخنی از انگیزه تألیف و ویژگی‌های کتابش به میان نیاورده است. در بخش اول، متن عربی خطبه، ترجمه فارسی، شرح حال همام، و چگونگی و موقعیت ایراد خطبه را بیان کرده است. در بخش دوم ۲۸ صفت از اوصاف پارسایان و در بخش سوم، ۶۷ نشانه از نشانه‌های متقیان را که در این خطبه توسط حضرت علی بیان شده، با استفاده از منابع روایی شیعه شرح و تفسیر کرده است. وی در این تفسیر از شرح‌های نهج‌البلاغه و شرح کتابهای حدیثی همانند *مرآة العقول* بهره گرفته و تلاش کرده است که هر موضوعی را که به مناسبتی مطرح شده، همه جانبه بررسی نماید. شرح واژه‌ها، تفسیر و تبیین آنها و کاربردشان در میان دیگر اصطلاحات و مفاهیم دینی، استفاده

از آیات و روایات برای شرح موضوع مورد نظر، توجه به کاربرد مشتقات واژه‌ها و مفاهیم، استفاده از قصه‌ها و رخداد‌های تاریخی، شیوه نویسنده در این شرح ست. نیز طرح پرسش و پرداختن به پاسخ آنها در رابطه با نکات مطرح شده در خطبه همام، از ویژگی‌های این اثر است. وی، صفات متقیان را در یک تقسیم بندی بر اساس مضمون خطبه، فضیلت متقیان، گفتار آنان، پوشاک آنان، راه رفتنشان، چشم پوشی از محرمات، گوش دادن به علم سودمند، تسلیم بودنشان، شوق داشتن به ثواب و خوف از عقاب، عظمت خدا در دل آنها، رؤیت بهشت و جهنم از سوی آنان، تقسیم کرده است.

صفحاتی از زندگانی امام جعفر صادق(ع)

محمد حسین مظفر؛ ترجمه: سید ابراهیم سید علوی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ انتشارات رسالت قلم؛ ۱۳۷۲؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۴۸۷ص؛ وزیری.

این کتاب، در شرح حال امام صادق(ع) و تاریخ زندگانی و موضع‌گیری‌های آن حضرت در برابر جریان‌های فکری و مذاهب مختلف و مناظرات ایشان با افراد گوناگون و پیروان ادیان می‌باشد. نویسنده، به شیوه توصیفی و تحلیلی و با بهره‌گیری از منابع تاریخی، به بررسی زندگانی امام(ع) و اندیشه‌های ایشان پرداخته، و آن را در یک مقدمه و سیزده فصل تنظیم کرده است. مقدمه کتاب، در باره جایگاه رفیع اهل بیت و بررسی دو جریان قومی و سیاسی، یعنی بنی‌امیه و بنی‌عباس و دشمنی آنان با اهل بیت است. فصل نخست، کتاب با عنوان «مذاهب و مکاتب» اصول و پایه‌های فرقه‌های اسلامی، از جمله مرجئه، معتزله، شیعه، خوارج و غالیان و خارجیان از اسلام را، به بحث و بررسی گذاشته است. فصل دوم، در بحث از امامت و رهبری و فصل سوم، بررسی ابعاد شخصیتی امام صادق(ع) از دیدگاه مورخان و محدثان است. در فصل چهارم، تولد، نام‌ها، لقب‌ها، شاگردان، راویان، فرزندان و شهادت امام(ع) گزارش و تشریح شده است. فصل پنجم، به بررسی تقیه و فلسفه آن اختصاص یافته و

نویسنده اثبات کرده که تقیه برای حفظ دین و در خدمت آن است. گرفتاری و ابتلائات امام صادق و آزار و اذیت ایشان از سوی حاکمان، از مطالب فصل ششم کتاب است که ادامه آن با تحلیلی از مؤلف همراه است. صحنه‌هایی از مواجهه امام با منصور عباسی و کارگزارانش در فصل هفتم تشریح شده است. فصل هشتم، به بررسی سفرهای امام به عراق و تأثیر این سفرها در علاقه‌مندان به ولایت اهل بیت (ع) اختصاص یافته است. فلسفه نام‌گذاری شیعه به جعفری، شرح زندگانی علمی امام صادق و حوزه درسی ایشان در حدیث، فقه، اخلاق، تفسیر، کلام، هستی‌شناسی، خداشناسی و حتی علومى چون طب و شیمی و مناظرات امام با پیروان ادیان دیگر و صاحبان اندیشه، از دیگر فصلهای مطرح شده در کتاب است. شیوه تعامل و معاشرت امام با مردم، حکومت و کارگزاران آن و خصلتهای والای انسانی آن حضرت، از قبیل شجاعت، زهد، نرم‌خویی، بخشش و عبادت، بخش دوازدهم کتاب را تشکیل می‌دهد، و بالاخره، فصل، پایانی گزیده‌ای از سخنان امام صادق (ع) در پند و اندرز و موعظه و نصیحت و خطابه و حکمت است. کتاب، دارای چند فهرست آیات، اشخاص، اماکن و روزها، کتابها و احادیث می‌باشد.

طایر فرخ‌پی: کمالات انسانی در نهج‌البلاغه

مصطفی دلشاد تهرانی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات دریا؛ ۱۳۷۹؛ حدیث و اخلاق؛ فارسی؛ ۳۲۰ ص؛ رقعی.

کتاب، حاوی مباحث اخلاقی از دیدگاه نهج‌البلاغه است. نویسنده معتقد است، بیشترین تلاش امام علی (ع) بر این بوده که موانع راه کسب کمالات انسانی را از پیش پای مردم بردارد و زمینه‌های لازم را برای رسیدن آنان به درجات و کمالات معنوی فراهم نماید. وی، بدین منظور با بهره‌گیری از منابع عرفانی، اخلاقی، روایی، تاریخی و تفسیری شیعه و سنی به بررسی این موضوع در نهج‌البلاغه پرداخته است. او نخست، افق کمال انسانی و جایگاه و اهمیت ادب کمالی و اهتمام به آن را بیان

کرده، سپس عنوانها و موضوعات زیر را به عنوان کمالات انسانی تحلیل و بررسی کرده است: حریت، حکمت، رحمت، نزاهت، صداقت، عدالت، عبودیت، سماحت، قناعت، شجاعت، استقامت، غلو همت و پابندی به تعهدات.

نام کتاب، برگرفته از یک بخش آن است که در آن حریت، مفهوم، جایگاه، بستر کمالات انسانی بودن آن و دعوت به حریت و جلوه‌های آن و تربیت شدگان مدرسه امام به بحث گذاشته شده است. مؤلف، در آغاز به مناسبت، از نهج البلاغه و جایگاه و مؤلف و چرایی و چگونگی تألیف و روشهای مطالعه آن نیز، بحث کرده است.

الطریق الی خراسان

کمال السید؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه انصاریان؛ ۱۴۱۸ هـ.؛ تاریخ؛ عربی؛ ۴۱۱ ص؛ رقی.

اثری داستان‌گونه در زندگینامه و تبیین شخصیت امام رضا(ع) است که با استفاده از قوه خیال و داستان‌نویسی، با تلفیقی از رخدادهای تاریخی به نگارش درآمده است. کتاب که در سی و هشت قصه سامان یافته، از ماجرای حکومت هارون الرشید و اختلافات داخلی آن و فرزندان هارون شروع شده و آن‌گاه به نقل ماجراهایی از صدر اسلام و مقدمات سفر امام رضا(ع) به خراسان ادامه یافته است. نویسنده، ماجرای سفر امام به خراسان را به ترتیب از مدینه و حج‌گزاری امام آغاز کرده و رخدادهایی از سفر امام را از بصره پی گرفته و ماجرای ورود امام به نیشابور را با تفصیل بیشتری به قلم آورده و استقبال جمعیت شهر از امام و بازگویی حدیث سلسله الذهب را گزارش کرده است. ورود امام به مرو و نشستها و ملاقاتهای مأمون با ایشان، قصه‌های بعدی کتاب است. پیشنهاد ولایتعهدی، قبول آن از سوی امام و برگزاری نماز عید و جلوگیری از آن و شادیها و غمهایی را که موضوع ولایتعهدی امام برانگیخته، در کتاب با قلمی شیوا ترسیم شده است. مناظره امام رضا با جاثلیق و عمران صابی و پیشنهاد خلافت به امام از سوی فضل وزیر و هشام، با اقدام به قتل مأمون و موضع امام در برابر آن، از جمله مطالبی است که در این کتاب مبحثی را

به خود اختصاص داده‌اند. در این کتاب، از آغاز تا پایان، به صورت پراکنده، رخدادهایی نیز از حضرت معصومه نقل شده و سفر ایشان از مدینه برای رفتن به مرو و دیدار با برادرش که به قم ختم شده، اشاره شده است. ماجرای مسموم شدن و درگذشت امام، آخرین قصه کتاب را تشکیل می‌دهد. کتاب با چند ضمیمه شامل عهدنامه ولایت‌عهدی امام، نامه مأمون به مردم و کارگزاران بغداد در باره ولایت‌عهدی امام رضا(ع)، نامه عبدالله بن موسی به خلیفه مأمون، قصیده دعبل خزاعی، متن کتاب ساخته شده به نام امام رضا(ع) و نامه‌ای در طب و بهداشت از امام(ع)، پایان می‌یابد.

ظهور حضرت مهدی(عج) از دیدگاه اسلام و مذاهب و ملل جهان

سید اسدالله هاشمی شهیدی؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات مسجد مقدس جمکران؛ ۱۳۸۰؛ مهدویت، تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۴۵۴ص؛ وزیری.

این اثر، به بررسی مهدویت و اعتقاد به ظهور یک منجی مصلح جهانی و معرفی مصداق حقیقی آن بر اساس احادیث و دیدگاه‌های دانشمندان مسلمان می‌پردازد. نویسنده، به روش گزارشی و تطبیقی تلاش کرده است تا عقیده به منجی و مصلح جهانی را در ادیان الهی و مکاتب مختلف فکری پی‌بگیرد، و در ضمن اثبات اصالت اعتقاد به ظهور منجی و انتظار او، به ارائه شواهد تطبیق آن بر مهدی موعود اسلام که همان قائم آل محمد(ص) و دوازدهمین امام شیعیان است، بپردازد. وی، در صدد اثبات این مهم است که نویدهای اسلام، در باره ظهور آن حضرت را بیان و روایاتی را از طریق شیعه و اهل سنت برای قطعیت این اعتقاد و نسب آن حضرت بیاورد و به دنبال آن، آرای جمعی از دانشمندان اهل سنت را در باره صحت روایات وارد شده در باره مهدی(ع) و تواتر آنها آورده و شبهات برخی از آنان را نیز، مطرح کرده و به آنها پاسخ گفته است. سپس، دیدگاه جمعی از اهل سنت را که تصریح کرده‌اند مهدی همان فرزند امام حسن عسکری(ع) است، ذکر کرده و به دیدگاه تنی چند از مستشرقان و نقد آنها و به اعترافات برخی از آنها اشاره می‌کند. در بخشی از کتاب،

مسئله انتظار و آثار سازنده فردی و اجتماعی آن بازگو شده و در قسمتی دیگر، آیات قرآن در باره مهدی(ع) نقل شده است. نویدهای ظهور حضرت مهدی(ع) در کتابهای مقدس ادیان، و اخبار اهل بیت، دین آینده جهان، جهان پیش از ظهور و سیمای راستین ظهور حضرت مهدی(ع) نیز، از جمله مباحث کتاب است.

عاصفة السلام

کمال السید؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه انصاریان للطباعة و النشر؛ ۱۳۸۱؛ تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۲۳۸ ص؛ رقعی.

تحلیلی است از زندگانی و صلح امام حسن مجتبی(ع). نویسنده، کتاب را از معرفی کوفه از جهت تأسیس و ساختار جغرافیایی و بافت قبیلگی و ناموزون بودن ترکیب جمعیتی آن، و ولای اهل بیت کوفیان، شروع کرده است. او در همین فصل، پیشینه شخصیتی امام حسن مجتبی(ع) را نیز، بر حسب آیات نازل شده در شأن اهل بیت، مانند آیات مباحله، اطعام به مساکین و اسیران و ایتم، و تطهیر بررسی کرده است. در گذشت پیامبر، ماجرای فوت فاطمه زهرا(س) و انحرافات ایجاد شده پس از پیامبر تا دوران شورش مردم بر خلیفه وقت، و قتل او، و به زمامداری رسیدن امام علی، مباحثی است که نویسنده آنها را در این نوشته گزارش و تحلیل کرده است. رخدادهای دوران امام علی(ع)، مانند فتنه جنگ جمل، جنگ صفین و جنگ نهروان و حضور امام حسن در کنار پدر در این وقایع از جمله دیگر مباحث کتاب است. نویسنده، در بخش مربوط به پایان حیات علی(ع)، به ریزه کاریهای بیشتری پرداخته و با قلمی ادبی، آن واقعه را ترسیم کرده است. شهادت امام علی و خلافت امام حسن مجتبی(ع)، ادامه بحثهای کتاب است. درگیریهای نظامی سپاه امام حسن با سپاه معاویه و زمینه‌های آشتی و دلایل آن، در کتاب مورد بررسی قرار گرفته است. پایان بخش کتاب، خداحافظی امام از سرزمین عراق و کوچ به مدینه است. چند سند تاریخی نیز، ضمیمه کتاب است.

طباطبایی؛ دوازده جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ دارالحديث؛ ۱۴۲۱ هـ.؛ مناقب، حديث، تاريخ و سیره؛ عربی؛ ۳۱۴ + ۴۱۶ + ۳۰۸ + ۳۵۲ + ۳۶۲ + ۴۰۸ + ۳۳۶ + ۴۶۴ + ۴۴۸ + ۳۴۴ + ۴۰۸ + ۳۳۶ ص؛ وزیری.

مجموعه‌ای است شامل تاريخ، سیره و دیدگاه‌های امام علی(ع) در باره علوم و دانش‌های گوناگون. این موسوعه، در ادامه کتاب‌نگاری در باره شخصیت امام علی(ع)، فراهم آمده و در آن ابعاد زندگانی و دیدگاه‌های امام کاوش و عرضه شده است. مطالب کتاب برگرفته از متون کهن تاریخی و حدیثی اهل سنت و شیعه است. محققان آن کوشیده‌اند در زیر هر عنوانی که برگزیده‌اند، عین متون پیشین را نقل کنند و کتاب از این جهت حاوی اطلاعات مفیدی است و برای هر پژوهشگری، کتاب مرجعی در باره امام علی به شمار می‌رود.

از ویژگی‌های کتاب این است که تحلیلهایی در برخی از بخش‌ها نوشته شده و هر بابی جمع‌بندی و گزارش شده و محققان آن، آنها را حدای از گزارش‌های تاریخی تدوین کرده‌اند و تحلیلهای گزارش‌های تاریخی و حدیثی در هم نیامیخته‌اند. آمیزه‌ای از منابع عامه و خاصه در باب هر موضوع در کنار هم آمده تا خواننده به ابعاد هر موضوع از دو نگاه آشنا شود. بیش از صد مصدر و مأخذ، مصادر کتاب را تشکیل می‌دهد. توضیحات مفیدی به مناسبت طرح مباحث و ذکر اعلام در حواشی کتاب نوشته شده و ابوابی نیز، ناظر به مباحث نو ابداع شده و دیدگاه‌های امام در عرصه‌های گوناگون علمی مانند روان‌شناسی، تاریخ و جامعه‌شناسی آورده شده است.

موسوعه در شانزده بخش سامان یافته و همه ابعاد حیات فردی، جمعی و سیاسی امام علی در آنها آورده شده است. بخش‌های کتاب، عبارت‌اند از: خانواده امام، امام با پیامبر(ص)، تلاش پیامبر برای پیشوایی امام، علی(ع) پس از پیامبر(ص)، سیاست‌ها و جنگ‌های امام، دوران تنهایی و بی‌کسی‌شدن امام، دیدگاه‌های در باره امام، ویژگی‌ها و دانش‌های امام، قضاوت‌های امام، شخصیت و ابعاد معنوی امام، حب و بغض امام، یاران و کارگزاران امام.

و واژه‌های دشوار را معنا، و اختلاف نسخه‌ها و تعبیرها را در روایتهای مشخص و در موارد اندکی، برای عبارتهایی هم توضیح نوشته است. البته او در این کتاب، تنها به ذکر حدیث اکتفا نکرده و از کتابهای تاریخی نیز، بهره برده و خود نیز در موارد لازم مطالبی را قلمی کرده تا مجموعه‌ای جامع فراهم آورد. به هر حال، مطالب پرداخته شده در این اثر، عبارت است از: عقل و علم، و ارزشگذاری انسان با آن دو، توحید و اثبات وجود خداوند و رد مذهبها و اعتقادات باطل در باره خدا، عدالت و به تناسب، رد جبر و تفویض؛ نبوت و انبیا و مباحث پیرامونی آنها؛ قرآن و تعالیم آن، اعجاز، فصاحت و تحدی آن و معرفی معارف مطرح شده در آن، امثال، قصه، و تفسیر، تأویل، ناسخ، منسوخ و دیگر مباحث علوم قرآنی و تلاوت و شفا گرفتن و عمل به آن و فهم آن، امامت و امامان و مسائل پیرامون این دو، معاد و منکران آن، ایمان و کفر، دعا و آداب زندگی و رسوم. پس از اینها مباحث مربوط به عالم و حدوث آن، جهانهای متعدد، قلم، لوح، عرش، کرسی، بیت المعمور، آسمانها، کهکشان، خورشید، ماه، شب، روز و ستارگان، سالها، ماهها، فصلها، آتش، هوا، ابرها، باران، شهاب سنگ، برق، صاعقه، ایام و سعادت و نحوست آنها، ملانکه، پدیده‌های جوی، معدنها، کوهها، بادهای، آبها، زمین، شهرها، انسان و پیدایش آن، رؤیا، اعضای انسان، علاج بیماریها، داروها، سحر، چشم زخم، غذاها و حیوانات آورده شده، و سرانجام، نوبت به احادیث فقهی امام صادق(ع) می‌رسد که طبق معمول، از طهارت شروع می‌شود و با حدود و دیات پایان می‌یابد. مؤلف، در پایان به نقد آن دسته از کتابهایی پرداخته که در آنها از امام صادق بحث شده و آرای ناروایی مطرح گردیده است. تا کنون از این اثر، بیست جلد و تا بخش دعا منتشر شده است.

موسوعة الامام علی بن ابی طالب علیه السلام

فی الکتاب و السنة و التاریخ

محمد محمدی ری شهری؛ با همکاری سید محمد کاظم طباطبایی و سید محمد

که ایشان در مکانها و زمانها و مناسبت‌های گوناگون قرائت می‌کرده و حرز و تعویذها، فصل دیگر مباحث کتاب را تشکیل می‌دهد. فصل هفتم کتاب، در موعظه و پند و اندرزهای امام و در طبابت است و فصل هشتم، در احتجاجها و مناظره‌ها و نامه‌های امام و فصل پایانی، روایت‌هایی است که امام از پدران خود و از دیگران نقل کرده است.

موسوعة الامام الصادق(ع)

سید محمد کاظم قزوینی؛ بیست جلد؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ مؤلف: ۱۴۱۴ - ۱۴۲۲ هـ.؛ تاریخ، مناقب، حدیث و سیره؛ عربی؛ ۸۶۲ + ۷۹۵ + ۵۳۹ + ۴۹۰ + ۶۰۲ + ۶۰۸ + ۶۹۳ + ۴۰۷ + ۴۸۶ + ۴۹۵ + ۵۸۹ + ۴۶۳ + ۵۱۰ + ۴۶۱ + ۴۸۷ + ۴۳۱ + ۴۱۱ + ۴۱۴ + ۴۹۵ + ۳۲۷ ص؛ وزیری.

مجموعه‌ای نفیس و در برگیرنده زندگینامه، سیره و احادیث امام ششم، امام صادق(ع) در موضوعهای گوناگون است. هدف تدوین کننده، ترویج شریعت اسلامی، پاک کردن غبارهای ابهام از چهره و شخصیت امام صادق(ع)، ارائه پاره‌ای از دیدگاههای علمی و نظریات دینی آن بزرگوار و نیز، گردآوری احادیث پراکنده امام در یک مجموعه و قابل دسترس کردن آنها برای همگان، و توجه دادن شیعیان به عظمت فکری امام است.

نویسنده در این اثر، در آغاز از حدیث ثقلین سخن گفته و از احادیث رسول خدا در باره امامت امامان دوازده‌گانه و به ویژه از امام صادق(ع)، و از کسانی که در باره این امام همام کتاب نوشته‌اند، به همراه کتابهایشان و از ابعاد علمی، اقتصادی، تربیتی، اجتماعی، اخلاقی و دوران امام صادق(ع) و نیز، از فعالیتهای سیاسی ایشان و رویارویی او با حاکمان زمان خود، و برخوردش با زندیقان، و همین‌طور از همسر، فرزند و راویان و ترجمه آنها پرده برداشته و آن‌گاه به ذکر احادیث امام پرداخته است. حدیث‌نگاری مؤلف در این کتاب، با همان سبک رایج دانش حدیث‌نگاری است؛ که ابتدا اسناد ذکر شده و سپس، متن حدیث، در پی آمده است. وی، کلیه مأخذ احادیث را، با ذکر نام کتاب در آغاز هر حدیث، و مصادر آنها را در پاورقی آورده

خرزعلی؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه ولی العصر للدراسات الاسلامیه؛ ۱۴۱۹ هـ.؛
تاریخ، سیره، مناقب و حدیث؛ عربی؛ ۷۳۶ + ۶۰۰ ص؛ وزیری.

کتابی در برگیرنده زندگینامه امام زهرا، امام جواد(ع)، و سخنان آن حضرت در عقاید و اخلاق و فقه و طب و مباحث دیگر است. این کتاب با بهره گرفتن از کتابهای حدیثی شیعه و نیز کتابهای تاریخی و در پاره‌ای موارد با استفاده از کتابهای اهل سنت تدوین شده است، تا اطلاعات جامع حدیثی در آن گردآوری و کتاب مرجعی برای شناخت امام جواد(ع) باشد. کتاب، به رغم اینکه حدیثی است و باید اسناد احادیث در آن مندرج شود، چنین نشده و تنها به ذکر مصدر حدیث و یا خبر اکتفا شده است و از حیث نگارش حدیث، تخریج احادیث از مصادر اصلی صورت نگرفته و از هر کتابی که مطلبی یافته شده، نقل گردیده است و تمامی کتابهایی هم که حدیث در آنها نقل شده در پاورقی مشخص شده‌اند.

کتاب در نه فصل و دهها باب تنظیم شده است. فصل نخست، در زندگینامه امام از تولد تا شهادت و فصل دوم، در فضایل و مناقب آن حضرت است که در باره امامت آن حضرت نقل شده و شامل دانش او و نشانه‌های امامتش و معجزه‌های ایشان می‌باشد. در همین فصل، زیارت و توسل به آن حضرت نیز، تشریح شده است. فصل بعدی را سیره اجتماعی امام در رفتار، عبادت، صدقه، دعا، تسبیح، معاشرت با همسران و فرزندان، و غلامان و آداب نیکو در رفتار شخصی و مراودات اجتماعی، تعامل با خلفای وقت و کسانی که وی آنها را در سخنان خود ستوده و یا سرزنش کرده و افراد مورد اعتماد ایشان، تشکیل داده است. فصل دیگر کتاب، در عقاید اسلامی، توحید، نبوت، امامت و معاد است. فصل پنجم، در احکام فقهی است که به ترتیب مباحثی در باره فقه، طهارت، نماز، روزه، زکات، خمس، حج، جهاد، نکاح، طلاق، وقف و رهن، ذین، وصیت، اجاره، شفعه، بیع و تجارت، آزادی برده، ارث، شکار و ذبح، خوردنیها و آشامیدنیها، لباس و زینت، نذر و سوگند و حدود و زیارت است. قرآن و تفسیر آیاتی از آن از سوی امام جواد و دعاها و ذکرهایی است

والا و الاهی او را تبیین نماید و ابعاد شخصیتی آن حضرت را در شخصیت انسانی، حکومت‌داری و دانش، بازتاب دهد.

کتاب به صورت گزارشی - تحلیلی و با بهره‌گیری از منابع تاریخی و حدیثی فریقین به نگارش درآمده و در بیش از شصت موضوع تنظیم شده است. در فصل‌های آغازین، از نسب، تولد، کودکی، شخصیت فردی و معنوی امام سخن گفته شده و آیات ناظر به شأن و منزلت آن حضرت و نیز، سخنان پیامبر(ص) در این باره گزارش شده و آن‌گاه حضور امام در کنار پیامبر و همراهی او در جنبش پیامبر، منعکس و بررسی شده است. بخش بعدی کتاب را، امام در کنار پیامبر همراه با جنگرها و سربه‌های آن حضرت و ماجرای غدیرخم و درگذشت پیامبر و تشکیل شورای سقیفه و انتخاب خلیفه و حکومت‌های ابوبکر، عمر و عثمان تشکیل داده و در همین بخش، شورای خلافت عمر و قتل عثمان نیز، بازکاوی و ترسیم شده است. تفسیر امام علی(ع) از آیات قرآن که یک جلد این اثر را به خود اختصاص داده، بخش دیگری از این کتاب است. جلد چهارم موسوعه، به دیدگاه امام درباره دعا و دعا‌های آن حضرت اختصاص دارد. موضوع بعدی کتاب، روایاتی است که امام از پیامبر(ص) نقل کرده و عنوان مسند/امام را دارد. وصایا، مواعظ و حکمت‌ها، موضوع بعدی کتاب است که در جلد ششم آمده است. دانش و آموزش و پیشگویی‌های امام و احتجاج‌ها و مناظره‌های آن حضرت با خلفا، متمردان، مسیحیان، یهود، زندیقان و منجمان، مباحث دیگری از این اثرند. قضا و داوری از دیدگاه امام و شرایط قاضی و قضاوت‌های امام علی(ع) در دوران‌های گوناگون، کارگزاری و کارگزاران امام در ولایات مختلف، بخش‌های دیگری از کتابند و در جلد نهم و دهم، آمده‌اند. سرانجام، حکومت امام و سیره سیاسی آن حضرت، جنگ‌های جمل، صفین و نهروان و ترور امیرمؤمنان و ماتم جاوید و شهادت او، پایان بخش کتاب است.

موسوعة الامام الجواد(ع)

اللجنة العلمية في مؤسسة ولي العصر للدراسات الإسلامية با اشراف ابوالقاسم

را تبیین نماید. نیز در بارهٔ تسامح در اسناد روایات دعاها سخن گفته و کتابهایی را که در بارهٔ دعا و زیارت تدوین شده، معرفی کرده و به ویژه به بررسی دعا‌های رسیده از معصومان پرداخته است. مصادر همهٔ دعاها در پایان هر جلد، مأخذشناسی و معرفی شده است. در این کتاب، تدوین کننده تلاش گسترده‌ای به عمل آورده تا دعا‌های ذکر شده در منابع دینی (قرآن و کتابهای حدیثی) گردآوری و بر حسب گوینده، آنها را تدوین نماید. هر چه منسوب به معصومان بوده گردآوری شده و در مواردی که صحت صدور آنها از معصوم احراز نشده از آوردن آنها خودداری شده است.

کتاب از دعا‌های قرآن شروع و با دعا‌های پیامبر ادامه و با دعا‌های امام مهدی(ع) خاتمه یافته است. همهٔ دعاها در بیست و چهار محور طبقه‌بندی شده است: ثنای خداوند، مناجات، تضرع، استغفار، درخواست مکارم اخلاق، دعا برای دیگران، دعای طهارت و همهٔ بخشهای فقهی که در آنها دعا نقل شده، آداب، سختیها، درخواست حاجت و روزی، رفع غم، دفع شر دشمن و بیماریها، دعا‌های ایام و امور مختلف. جلد اول، حاوی دعا‌های قرآن و پیامبر(ص). جلد دوم، دعا‌های امام علی و حضرت زهرا(ع). جلد سوم، دعا‌های امام حسین(ع) تا امام باقر. جلد چهارم، دعا‌های امام صادق. جلد پنجم، دعا‌های امام کاظم تا امام مهدی و جلد ششم، در زیارت و آداب و ذکرهای آن است.

موسوعة الإمام امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام

باقر شریف قرشی؛ یازده جلد؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ مؤسسة الکوثر للمعارف الاسلامیة؛ ۱۴۲۳هـ/ ۲۰۰۲م؛ مناقب، تاریخ، حدیث و سیره؛ عربی؛ ۲۳۲ + ۲۸۸ + ۲۷۷ + ۳۱۲ + ۱۵۲ + ۱۳۴ + ۱۴۴ + ۱۶۷ + ۱۰۹ + ۱۷۶ + ۳۱۹ص؛ وزیری.

پژوهشی است در تاریخ، سیره و سخنان امام علی(ع). کتاب، تألیف یکی از عالمان پر تألیف و سیره نویس دانش آموختهٔ حوزهٔ علمیهٔ نجف است. وی، در این اثر، کوشیده با دسته‌بندی نوی از مباحث و مطالب مربوط به امیرمؤمنان، شخصیت

اصحاب رسول خدا و ائمه هدی (ع) و مباحثه‌ها و مجادله‌های شیعه در دورانهای مختلف تاریخ شیعه می‌شود. نویسنده، به منظور تبیین آرای شیعه در موضوعهای گوناگون و ارائه ادله و برهان عقلانی و وحیانی متقن و مستحکم شیعیان در اثبات عقاید خویش، پاره‌ای از مناظره‌ها و گفت‌وگوها و جدالهای اصحاب امام علی (ع) و عالمان شیعه را با مخالفان خود در این اثر، بیان کرده است. احتجاجهای فاطمه زهرا با عمر و ابوبکر و زنان مهاجر و انصار و خطبه او، و نیز احتجاجهای ابن عباس با عمر، عایشه، معاویه، خوارج، ابن زبیر و یزید، احتجاج عقیل و صعصعه و ابوالطفیل و بسیاری از اصحاب رسول الله و امام علی با معاویه، مناظره‌های هاشم بن حکم با افراد و گروههای مختلف، و محاجه‌های ابوذر با عثمان، و ام سلمه و بسیاری از اصحاب رسول خدا با عایشه و مجادله‌های سید حمیری و ابوالاسود دؤلی با مخالفان و نیز، مباحثات و مجادله علمای شیعه همچون شیخ مفید، ابن بابویه، علامه حلی، ابن طاووس، شیخ بهایی، کراجکی و فندرسکی با مخالفان خود، از جمله محاجه‌ها و مناظره‌هایی هستند که در این اثر، گردآوری شده است. شیوه مؤلف در کتاب، نقلی است و تنها به استفاده از منابع روایی و تاریخی اکتفا کرده و به نقل متن محاجه‌ها پرداخته است.

موسوعة الادعية

جواد قیومی اصفهانی؛ شش جلد؛ چاپ اول؛ مشهد؛ بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی؛ ۱۴۱۸ - ۱۴۲۱ ه.؛ حدیث و دعا؛ عربی؛ ۸۸۸ + ۸۹۲ + ۱۰۶۲ + ۱۰۶۲ + ۷۵۲ + ۴۶۴ ص؛ وزیری.

کتاب حاضر، در برگیرنده دعاهای مأثور از معصومان علیهم السلام است. دعا و نیایش از مفاهیم مهم دینی و از آیینهای دایمی انسانهاست که از فطرت آنها ناشی می‌شود؛ اما اینکه چه دعایی باید به زبان آورد و چه خواستهایی را باید با خدا مطرح کرد، مربوط به آموزه‌های دینی است. مؤلف کوشیده است در این موسوعه با ذکر مقدمه‌ای، دعا و شرایط دعا کننده، ارتباط دعا با ذکر، اقسام دعا گوینان، و اجابت دعا

عظیمی؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ آینه میراث؛ ۱۳۷۸؛ حدیث؛ فارسی؛ ۱۲۷۲+ هشت ص؛ وزیری.

شرحی است فلسفی - عرفانی بر نهج البلاغه که با استناد به سخنان عرفا و اشعار شاعران نوشته شده و فارسی روان آمیخته با عربی است. نویسنده آن صوفی، ملقب به دانشمند و متخلص به باقی از بزرگان شعر و ادب و تصوف دوران صفویه است. وی کتاب را در دوازده موضوع مهم سامان داده و بر خلاف شرح‌نویسانی که نهج البلاغه را به ترتیب تدوین آن، شرح می‌کنند، به صورت موضوعی شرح کرده است. در هر موضوعی، خطبه‌ها، کلمات قصار و نامه‌هایی را به مناسبت موضوع، برگزیده و به شرح آنها مبادرت کرده و در برخی موارد هم تنها به ترجمه اکتفا کرده است. روش شرح‌نگاری او یکسان نیست. در برخی موارد بسیار اندک و در حد ترجمه و در برخی دیگر مفصل است. کتاب، در دوازده باب تنظیم شده و باب نخست آن در توحید ذات و صفات و عجائب خلقت خداست. باب دوم، به صفات و فضایل پیامبر و صفات قرآن و ویژگیهای اسلام مربوط است. شرافت علم و هدایت و ویژگیهای اصناف علماست. تقوا و صفات متقین ظرافت حکمتها و لطایف امثال و آداب وصایا و نصیحتها و تذکرها، مباحث فصلهای سوم تا ششم است. باب هفتم، در زهد و اقبال بر آخرت است و باب هشتم، در باره کبر و فخر و حسد و باب نهم، در مذمت ستم و ستمگر و باب دهم، در عدالت و حکومت و سیاست مدن و باب یازدهم، در معاد و مرگ و قبر و احوال حشر و باب دوازدهم، در باره دعاست.

مواقف الشيعة

علی احمدی میانجی؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه النشر الاسلامی؛ ۱۴۱۶ هـ. کلام؛ عربی؛ ۴۹۶+۵۰۴+۵۰۴ ص؛ وزیری.

مجموعه‌ای از احتجاجهای شیعیان با مخالفان خود است که، شامل محاجه‌های

صاحب ولایت تشریعی و تکوینی بودن آن حضرت، ولایت تکوینی انبیا و صالحان، ولایت تشریعی و دلایل آن، تفاوت نداشتن مرگ و حیات معصومان، رفعت ذاتی و منزلت آنان، اختیارات پیامبر و توان و علم فراگیر معصومان و سیره فاطمه (س) آغاز می‌شود. کتاب با یک فصل آغاز شده و فصل دیگری هم در پی ندارد و تا پایان به ترتیب مباحث مطرح در حدیث کسا و خطبه به پایان رسیده و بیان مباحث به صورت رایج در فقه و با عنوان «مسئله» است. مؤلف، پس از نقل متن حدیث کسا، و واقعه‌ای که در باره آن اتفاق افتاده، متعرض سند حدیث شده و از عمل حضرت زهرا در باره نقل حدیث استنباطاتی را به عمل آورده و فتوا به استحباب آن داده است. شیوه وی در این اثر، هر چند به همان روش معهود در میان فقها در استخراج احکام شرعی است، اما سطحی و غیر استوار است. برخی از عنوانهای جلد نخست، چنین است: استحباب روایت کردن، جواز روایت زن، روایت مرد از زن، جواز شنیدن صدای نامحرم، استحباب لقب دادن و مشخص کردن وقت و ذکر مرتب مطالب، شروع به سلام، سلام مرد به زن محرم، جواز خبر دادن از وضع جسمی و روحی، دعا برای بیمار، اظهار محبت به فرزند و استعمال بوی خوش. نویسنده، در ضمن مباحث خود به شرح و تفسیر پاره‌ای از مفاهیم مطرح شده در حدیث کسا نیز پرداخته است.

سه جلد دیگر، به همان روال جلد نخست، استنباط احکام شرعی از خطبه و تفسیر آن و سایر سخنان حضرت زهراست. در مقدمه جلد دوم در باره خطبه و اسناد آن، و دفاع از ولایت و اهتمام حضرت زهرا به موضوع فدک، و حجاب، حضور زن در مسجد، طلب حق در مسجد، گریه بر مرده و گریه برای فقدان معصوم، به مناسب رفتار حضرت فاطمه در اقدام به ایراد خطبه، سخن گفته شده و آن‌گاه نویسنده متعرض خطبه شده و فراز به فراز آن را شرح کرده و بر اساس آن احکامی را به دست آورده است.

منهاج الولاية فی شرح نهج البلاغة

ملا عبدالباقی صوفی تبریزی؛ (ملقب به دانشمند) تحقیق و تصحیح: حبیب الله

جایی نمی‌برد. وی، بدین منظور با بهره‌گیری از شرح‌های نهج‌البلاغه، منابع تفسیری، عرفانی و تربیتی، ابتدا جایگاه، اهمیت و ضرورت مبانی تربیت را بیان کرده، آن‌گاه عناوین و سرفصل‌هایی مانند: انسان، هدف‌های تربیت، شناخت فطرت، و عوامل تأثیرگذار در تربیت را از قبیل وراثت، محیط، سختیها، کار و ماورای طبیعت و اراده انسان به عنوان مهم‌ترین موضوعات و مبانی، در حوزه تربیت از دیدگاه نهج‌البلاغه و امام علی(ع) بررسی کرده است.

مؤلف در آغاز، نهج‌البلاغه و جایگاه و مؤلف و چرایی و چگونگی تألیف و روش‌های مطالعه آن را نیز، به بحث و بررسی گذاشته است.

من فقه الزهراء علیها السلام

سید محمد حسینی شیرازی؛ چهار جلد؛ چاپ اول تا سوم؛ اصفهان؛ الحسینیة الكربلائیة فی اصفهان؛ ۱۴۲۱ هـ.؛ فقه و حدیث؛ ۳۲۰ + ۴۸۰ + ۴۱۶ ص؛ وزیری.

اثری است فقهی که بر اساس خطبه‌ها و بیان‌های حضرت زهرا علیها سلام تدوین شده است. کتاب، بخشی از مجموعه بزرگ موسوعة استدلالیة فی الفقه الاسلامیة است. نویسندگان در این اثر که در نوع خود بی‌پیشینه است، کوشیده تا احادیث و کردارهای نقل شده از دخت گرامی پیامبر خدا را گرد آورده و بر اساس موازین رایج فقهی و اصولی، از آنها احکام فقهی استخراج نمایند. روایت‌های نقل شده در این اثر، بر اساس ارزش‌دوری نویسندگان، صحیح، حسن، موثق، و پاره‌ای مشمول اخبار من بلغ است. وی بخشی از مباحث مطرح در روایت‌های نقل شده از حضرت زهرا را از جهت تمامیت سند و برخی دیگر را از جهت اتقان متن و شماری را از جهت اعتماد به ناقل و نیز قرائن خارجی و یا شهرت مضمونی، حجت دانسته و بر اساس آنها فتوا داده است. یک جلد از این کتاب به حدیث کسا و دو جلد دیگر به بررسی مضامین خطبه فاطمه زهرا در مسجد النبی اختصاص داده شده است.

کتاب با مقدمه‌ای از مؤلف در باره روایات منقول از حضرت زهرا، عظمت ایشان،

منشور علوی در فرمان به مالک اشتر نخعی

عبدالستار اجرایی؛ چاپ اول؛ قم؛ دفتر نشر نوید اسلام؛ ۱۳۸۰؛ حدیث و سیاست؛ عربی و فارسی؛ ۳۸۴ص؛ رقعی.

کتاب حاضر، شرح فرمانهای علی(ع) به مالک اشتر و دیگر کارگزاران حکومتی است. نویسنده با استناد به آیات، روایات و حکایتهای آموزنده و توجه به رخدادهای سیاسی روز، ابتدا ضمن معرفی شخصیت امیرمؤمنان(ع) و مالک اشتر به بررسی عهدنامه امام علی(ع) به مالک پرداخته و پس از آنکه فراز به فراز این منشور تاریخی را ترجمه و تفسیر کرده، به اهمیت این دستورات برای سیاستمداران و حکومتداران تأکید ورزیده و آن را الگویی برای تمامی نسلها و همه عصرها دانسته است.

در این منشور، امام علی(ع) کارگزاران خود را به تقوا، اصلاح و آبادانی جامعه و کشور و مدارا با مردم توصیه می‌نماید و در هر بخشی، وظایف قضات، کارمندان مالیات، صنعت‌گران، کاتبان دیوان و لشکریان را گوشزد می‌کند. محور اساسی این منشور و عهدنامه، وظایف سنگین متولیان حکومت است؛ وظایفی که برخی از آنها مانند تقوا و دوری از اخلاق رذیله، به روحیات و خصوصیات فردی حاکم باز می‌گردد و برخی دیگر، مانند انصاف، پرهیز از خون‌ریزی، ارتباط با مردم، مشاوره با اهل فن و ارتباط با کارگزاران و زیردستان، به شیوه مردم‌داری وی مربوط می‌شود.

منظر مهر: مبانی تربیت در نهج‌البلاغه

مصطفی دلشاد تهرانی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات دریا؛ ۱۳۷۹؛ حدیث و تربیت؛ فارسی؛ ۱۸۴ص؛ رقعی.

پژوهشی است در مباحث نظری تربیت در نهج‌البلاغه. به اعتقاد نویسنده، بحث درباره تربیت، به شناخت موضوع آن، اهداف تربیت، راه و بستر مناسب و عوامل دخیل و تأثیرگذار در آن نیاز دارد و بدون شناخت این مبانی، بحث در این باره راه به

و دلایل آن اختصاص یافته و فصل پس از آن، در باره طول عمر امام زمان است که برای اثبات امکان طول عمر ایشان به مواردی از پیشینیان مانند طول عمر نوح(ع) استناد شده است. راویان و سفیران امام، توقیعات شریف که از ناحیه آن حضرت رسیده، و کسانی که امام را دیده‌اند و به محضر آن بزرگوار مشرف شده‌اند، مباحث دیگری از کتاب است. نشانه‌های ظهور، و دوران دولت آن حضرت، فصلهای پایانی کتاب است. تحقیق کنندگان کتاب، برای تحقیق، آن را با سه نسخه مقابله کرده‌اند و برای تکمیل برخی از متنهای ناقص، افزوده‌هایی نیز با مشخص کردن علامت خاص، به آن افزوده‌اند و مصادر احادیث را استخراج و واژه‌های دشوار را نیز، معنا کرده‌اند. شرح حال و توضیحاتی نیز برای رجال، روایات و اماکن و بقاع، نوشته‌اند و چند فهرست فنی هم برای کتاب تدارک دیده‌اند.

المنتخب من سيرة المعصومين عليهم الصلاة والسلام

فاضل فراتی؛ چاپ دوم؛ قم؛ انتشارات انوار الهدی؛ ۱۴۲۳ هـ.؛ تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۳۹۸ ص؛ وزیری.

پژوهشی است که به شرح و بیان کلیاتی از زندگی و سیره چهارده معصوم پرداخته است. کتاب، بی هیچ مقدمه و توضیحی از نویسنده، وارد بحث شده و اولین فصل از فصلهای چهارده‌گانه آن، به پیامبر(ص) اختصاص یافته است. نویسنده در هر فصلی، نام، لقبها، کنیه، پدر، مادر، تولد، ازدواج، همسر و فرزندان هر معصومی را بازگو کرده و در زیستنامه هر یک از آن بزرگواران به مناسبت، ویژگیها و اختصاصات آن معصوم را ذکر و حوادث مربوط به او را بیان کرده است. فصل دوم به مباحث مربوط به حضرت زهرا اختصاص یافته است که در آن فاطمه در قرآن، کارکردن وی، عبادت و گریه او، خطبه، فضیلت، تسبیح او و ماجرای فدک در آن آمده است. فصل سوم تا چهاردهم کتاب به شرح حال امیرمؤمنان تا امام دوازدهم اختصاص دارد که آن با رعایت اختصار بیان و تشریح شده است.

عنوانهایی هستند که روایاتی در باره آنها از ابن مردویه نقل شده است. حدیثهای مشهور سند ابواب، طیر، رد شمس، نجوا و اینکه امیر مؤمنان اول مسلمان و نزدیک‌ترین مردم به پیامبر خدا(ص) بوده است، و جهاد و شهادت و ازدواج او با فاطمه، فضایل فاطمه زهرا و امام حسن و حسین(ع) و اهل بیت از عنوانهای دیگری هستند که در این اثر به آنها پرداخته شده است. محقق، در پیش گفتاری در باره کتاب و روش گردآوری مطالب آن، شرح حال ابن مردویه و جایگاه علمی او و نیز، تألیفاتش، سخن گفته است. پنج فهرست فنی در پایان کتاب آمده است.

منتخب الأنوار المضيئة في ذكر القائم الحجة عليه السلام

سید بهاء الدین علی بن عبدالکریم بن عبدالحمید نیلی نجفی؛ تحقیق و تصحیح: لجنة التحقيق التابعة لمؤسسة الإمام الهادي عليه السلام؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه الامام الهادی علیه السلام؛ ۱۳۷۸/۱۴۲۰؛ مهدویت، حدیث و کلام؛ عربی؛ ۴۵۱ص؛ وزیری.

کتاب حاضر، گزیده اثری است از نسب‌شناس معروف اواخر قرن هشتم، نیلی نجفی در باره امام زمان. وی کتابی به نام *الانوار المضيئة في الحكمة الشرعية* دارد که یک دوره نوشتار در باره اصول اعتقادات شیعه است و بخش امامت آن در دوازده باب تنظیم شده و باب دوازدهم آن، به امام زمان اختصاص دارد. از برگزیده آن در فهرستگان کتاب‌شناسیها با نامهای *منتخب الأنوار المضيئة* و *مختصر الأنوار المضيئة والغيبية*، یاد شده است. کتاب، با شیوه نقلی و استدلالی نگاشته شده و در آن از احادیث اهل سنت نیز، بهره گرفته شده است.

کتاب، در برگرفته حیات و احوال امام زمان و مباحث پیرامونی آن حضرت می‌باشد و دارای دوازده فصل است. در آغاز، از وجود امام و دلایل آن و دلایل امامت آن حضرت در قرآن و احادیث معصومان و اخبار عامه بحث شده است، در فصل بعدی، احوالات شخصی امام زمان از قبیل پدر، مادر، و تولد، تشریح شده و فصل دیگر به غیبت امام

معصوم است را، به صورت مشروح و با استناد به روایات بیان کرده است. وی در شرح حال پیامبر(ص) به بعثت آن حضرت، مخالفان، اعجاز قرآن، هجرت، همسران، معجزه‌ها، غزوه‌ها و معراج و امثال اینها پرداخته و در باره حضرت فاطمه(س)، علاوه بر زندگی شخصی، معجزه‌ها، و مسئله فدک و خطبه آن حضرت در این باره، سخن گفته است. همچنین نویسنده در باره امام زمان(عج)، به شرح حال و فضایل آن حضرت، اثبات طول عمر و مسائلی چون غیبت و دلایل و نشانه‌های ظهور اشاره کرده و در ضمن، به شبهه‌هایی که در باره طول عمر، ظهور و یا ولادت آن حضرت وجود دارد، جواب داده است.

مناقب علی بن ابی طالب علیه السلام و ما نزل من القرآن فی علی

احمد بن موسی بن مردویه اصفهانی؛ تحقیق و تصحیح: عبدالرزاق محمد حسین حرز الدین؛ چاپ اول؛ قم؛ دارالحديث؛ ۱۴۲۲ هـ.؛ مناقب و حدیث؛ عربی؛ ۴۲۴ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره مناقب و فضایل امام امیرمؤمنان که با استفاده از آن دسته روایاتی که ابن مردویه آنها را نقل کرده و نیز تفسیر آیاتی است که وی نزول آنها را در ارتباط با شخصیت و رفتار امام علی(ع) دانسته است.

این اثر، در گیرنده دو کتاب مناقب علی بن ابی طالب، و ما نزل من القرآن فی علی، از ابن مردویه است. کتاب اول، در بیست فصل و کتاب دوم، بر حسب ترتیب فعلی سوره‌های قرآن به سامان شده و آیات مربوط به امیرمؤمنان در آن گردآوری شده است. محقق کوشیده است تا روایات ابن مردویه را با روایتهای دیگری که در پاورقی کتاب آورده، تأیید و تقویت کند. در مطالعه و پژوهشی که محقق این کتاب در منابع تفسیر قرآن و مناقب و تراجم و اثرهای تاریخی نموده، گفته‌هایی را که از ابن مردویه در باره فضایل امام علی(ع) و نیز آیاتی را که وی با استناد به روایاتی در شأن آن امام(ع) معرفی کرده، جمع آوری و در قالب چندین عنوان تدوین کرده است. کنیه، القاب، ایمان، زهد، علم امام علی(ع) و علاقه پیامبر(ص) به او، از جمله

معراج، وحی، پیشگوییها و سخنانی از ایشان، در باره فاطمه (س) است. فصل دوم کتاب، در باره امام علی است که در آن این مباحث به بحث گذاشته است: تولد، دوستداران علی، دشمنان وی، بیعت با ایشان، یاد علی (ع)، نقش امام در قیامت، بازگرداندن خورشید برای او، سخاوت، سخن گفتن وی با مردگان، نام علی (ع)، احتجاج ایشان، مسلمان شدگان به دست علی (ع)، ولایت آن حضرت، دعای علی (ع)، پیشگوییهای ایشان، منکران ولایت امام، مقام وی، دوازده وصی پیامبر (ص)، علم غیب علی، دشمنان اهل بیت، سخن گفتن برخی از حیوانات با علی (ع)، سرزمین کربلا، مرقد مبارک علی (ع)، فضایل ایشان، بغض به وی، آیه ولایت، ماجرای غدیر، آیه تطهیر و مودت.

مناقب الطاهرین

عمادالدین طبری؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ رایزن؛ ۱۳۷۹؛ مناقب و تاریخ؛ عربی؛ ۹۲۲ص؛ وزیری.

پژوهشی در فضایل و مناقب پیامبر اکرم و اهل بیت (ع) آن حضرت است. نویسنده که از متکلمان و محدثان ایرانی قرن هفتم هجری است، به سبک ادبیات فارسی کهن و با امتزاج کلمات و جملات عربی با فارسی، در ضمن فصلهای متعددی به بیان فضایل اهل بیت (ع) پرداخته است. وی، برای تألیف این اثر از روایتهای نقل شده از اهل بیت عصمت و طهارت بهره گرفته و انگیزه وی، اثبات امامت و ولایت امیرمؤمنان (ع) و حقانیت باورهای تشیع است.

نویسنده، در ابتدای کتاب، به جایگاه رفیع اهل بیت پیامبر (ص) و محبت به علی (ع) و خاندان پیامبر (ص) و فلسفه نامگذاری تشیع پرداخته و در زیر هر یک از عنوانهای مباحث چهارده معصوم، ابتدا به طور اجمال به شمه‌ای از تاریخ زندگانی آنان مانند ولادت، وفات، همسر، فرزندان، لقبها و امثال اینها اشاره کرده و سپس دلایل امامت آنان، مانند معجزات، فضایل و مناقبی که بیانگر اثبات امامت و ولایت

ازدواج با فاطمه (ع)، بهشتی بودن امام، سخنان حکیمانه، کشته شدن و زمان خلافت و مدت عمر امام، از جمله مباحث کتاب است که بر اساس احادیث و گزارشهای تاریخی به آنها پرداخته شده است. مصحح کتاب، آن را بر اساس چند نسخه تصحیح کرده است. وی، رجال کتاب را نیز تصحیح کرده و لغاتی از آن را معنا و مأخذ و مصادر کتاب را نیز، مشخص کرده است. کتاب، با مقدمه‌ای از جعفر سبحانی همراه است که در آن در باره کتاب و این نسخه توضیحاتی را ارائه کرده است.

مناقب اهل البیت علیهم السلام:

در احوالات و فضایل پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و امیرالمؤمنین علیه السلام

سید جلیل نجفی یزدی؛ تحقیق و تصحیح: سید محمد نجفی یزدی؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ نصاب: ۱۳۸۰؛ تاریخ و مناقب؛ فارسی؛ ۶۶۴ص؛ وزیری.

اثری است تحلیلی و توصیفی، در باره زندگی و سیره و فضایل پیامبر (ص) و امام علی (ع) که با بهره‌بری از کتابهای حدیثی تفسیری و تاریخی شیعه به نگارش درآمده است. در این اثر، از قصه‌های شگفت انگیز و عامیانه نیز، برای جلب توجه خوانندگان استفاده شده است. کتاب از سوی فرزند نویسنده جهت روان و امروزی شدن، بازنویسی شده و مصادر کتاب و نوشته‌های نویسنده نیز مشخص گردیده است. هدف این تألیف، آشنا کردن مردم با اهل بیت و افزایش ایمان آنهاست.

کتاب، با سیری در تاریخ فضایل اهل بیت به قلم فرزند مؤلف آغاز می‌شود که در آن اهل بیت در دوران پیامبر و شأن و عظمت آنها و مخالفت برخی با آنان در همان زمان و نمونه‌هایی از انکار فضایل اهل بیت از سوی علمای اهل سنت گزارش و تشریح شده است. کتاب، سامان درستی ندارد و مطالب آن به گونه‌ای پراکنده، در دو فصل تنظیم شده است. فصل نخست کتاب، خلاصه‌ای است در تاریخ و فضایل پیامبر که در آن از اجداد آن حضرت، تولد، ازدواج، سفرها، بعثت، دعوت، دعاها، اخلاق، صلوات، برخی از معجزه‌ها،

عبدالمطلب با ابوبکر و عمر در باره خلافت شروع و با مناظره دکتر محمد تیجانی با یکی از علمای زیتونیه تونس در موضوع یاد شده پایان برده است. مناظره‌های گردآوری شده در کتاب، هفتاد و یک مناظره است. این مناظرات، شامل مناظرات با صاحبان قدرت مخالف امامت اهل بیت و سیاستمداران و متکلمان و فقهای اهل سنت و مناظره خلفایی مانند مأمون برای اثبات فضایل و برتری امام علی و حق بودن او برای خلافت، و شخصیت‌های شاخصی همانند شیخ مفید، کراچکی، سید ابن طاووس، علامه حلی و شخصیت‌های نه چندان شناخته شده، می‌شود. محور مناظرات اهل بیت و مقام و جایگاه معنوی و پیشوایی آنهاست و در احتجاجات از دلایل عقلی و نقلی بهره گرفته شده است. کتاب، دارای پانزده فهرست فنی است که بر جامعیت کتاب افزوده و برای یافتن موضوعات و اعلام کار را برای محققان آسان کرده است.

المناقب

موفق بن احمد بن محمد خوارزمی؛ تحقیق و تصحیح: مالک محمودی؛ چاپ چهارم؛ قم؛ مؤسسه النشر الاسلامی؛ ۱۴۲۱ هـ.؛ مناقب و حدیث؛ فارسی؛ ۴۱۲ ص؛ وزیری.

کتابی کهن از تألیفات خوارزمی حنفی مذهب، در فضایل و مناقب امیرمؤمنان است. نویسنده کتاب که از عالمان قرن ششم هجری است، در این اثر، آن دسته از احادیثی را گردآوری کرده که در منقبت و صفات و فضایل علی بن ابی طالب است. کتاب، از منابع حدیثی نویسندگان پسین است و نویسنده روایات را با ذکر سند و مشایخ خود نقل کرده و از این رو، بر اعتبار آن افزوده است. وی، *المناقب* را در بیست و هفت فصل تدوین کرده و به ترتیب تاریخ حیات امیرمؤمنان، و با ذکر نامه‌ها و لقبها و نسب، کتاب را آغازیده است. اسلام امام، جزء اهل بیت بودن او، محبت پیامبر به علی (ع)، دانستن مردم بودن به قضا و داوری، افضل اصحاب بودن، زهد، ایمان، نزدیک‌ترین مردم به پیامبر، ابلاغ سوره براءت از جانب او، جهاد با کافران، جنگ با اهل جمل و سیاه معاویه، و خوارج، آیاتی که در شأن امام نازل شده است،

عزت و تدبر را به عنوان مهم‌ترین و اساسی‌ترین اصول برای تربیت درست از دیدگاه امام علی(ع) بررسی کرده است. به اعتقاد مؤلف، از آنجا که هر امری قواعد خود را می‌طلبد و هیچ کاری بی‌آشنایی با قواعد آن کار به سامان نمی‌رسد، در مقوله تربیت نیز آشنایی با قواعد آن، امری ضروری به نظر می‌رسد. نویسنده در آغاز به بررسی جایگاه نهج البلاغه، مؤلف، چرا و چگونگی تألیف، وجه تسمیه و روشهای مطالعه آن نیز، پرداخته است.

مناظرات فی الامامة: محاورات فکریة حرية فی حدیث الامامة من صدر الاسلام الی یومنا هذا

عبدالله الحسن؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ نورالهدی؛ ۱۴۱۵ هـ.؛ کلام؛ عربی؛ ۷۳۰ ص؛ وزیری.

کتاب، انعکاس‌دهنده یکی از پرچالش‌ترین مباحث کلامی میان سنیان و شیعیان از صدر اسلام تاکنون، یعنی مسئله زعامت و پیشوایی مسلمانان است. این کتاب را می‌توان در نوع خود جامع‌ترین مناظره کلامی در زمینه یاد شده دانست؛ از آن رو که احتجاجات و مناظرات را از صدر اسلام تا دوران معاصر بازتاب داده است. موضوع امامت و خلافت از آنجایی که نقش تعیین‌کننده در تداوم رسالت پیامبر دارد، از اهمیت و جایگاهی ممتاز برخوردار بوده و پیدایش فرقه‌های دینی، عمدتاً ناشی از این امر است و از این رو، در میان همه مسلمانان، به ویژه در میان متفکران آنان، همواره مورد بحث و مناقشه بوده است. از آنجایی که احتجاج و مناظره از بهترین شیوه‌های اثبات حقانیت یک ادعا و رد ادعایی دیگر است، از این شیوه در بحثهای کلامی فراوان بهره گرفته شده است؛ هر چند گاهی جدالهای خونین هم در مجادلات کلامی وجود داشته است.

نویسنده برای شروع بحث، مناظره را از جهت شرعی بررسی کرده و اقسام آن و مناظره مشروع، آداب آن و تاریخ احتجاج در خلافت اسلامی و موارد آن را بیان کرده و آن‌گاه مناظرات را به ترتیب تاریخی ذکر کرده و از مناظره عباس بن

دعا، طهارت، نماز، روزه، صدقات، جهاد، کسب، خوردنیها، آشامیدنیها، حدود و دیات و قصاص، نکاح، طلاق، قضا، وصیت وارث، بردگی و اصحاب امام زمان است. فصل دهم نیز شامل نامه‌هایی است که پیامبر برای دعوت به اسلام به کسانی مانند: کسرا، باذان، هلال، مسروح، اهالی عمان، هودۀ بن علی، حیفر، اکثم بن صیفی، قیصر، مقوقس، نجاشی، حارث بن ابی شمر، یهود و مردی از اهل کتاب نوشته است. فصل بعدی، نامه‌های پیامبر به امیران و کارگزارانی چون خالد بن ولید، عمرو بن حزم، زرعۀ بن ذی یزن، معاذ، علاء حضرمی و زیاد بن لبید است. فصل دوازدهم در معاهدات و امان‌نامه‌هایی است که پیامبر منعقد کرده و یا برای کسانی نوشته است؛ پیمان نامه میان مسلمانان مدینه و یهود. وفد ثقیف و حدیبیه و...؛ فصل سیزدهم در موضوعات متفرقه است. نامه‌ای به معاذ بن جبل، نامه‌ای به ضحاک بن سفیان کلابی، نامه‌ای به طائف، جهیه، ابی رهیمة و... و فصل پانزدهم، نامه‌ها و نوشته‌های نانوشته است. خاتمه کتاب، نامه‌ای منسوب به پیامبر، نامه‌ای به اهل قاه، نامه‌ای به زاکان قزوینی، نامه‌ای به ابودجانه، و دو عهدنامه است. گفتنی است که کتاب پانزده فصل دارد که مؤلف در مقدمه از آنها به چهارده فصل یاد کرده و برخی از عنوانهای تفصیلی کتاب با مقدمه مؤلف منطبق نیست. جلد چهارم کتاب، هفت فهرست فنی آن را تشکیل می‌دهد.

مکتب مهر: اصول تربیت در نهج‌البلاغه

مصطفی دلشاد تهرانی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات دریا؛ ۱۳۷۹؛ حدیث و تربیت؛ فارسی؛ ۲۰۰ص؛ رقعی.

کتاب، در بردارنده مجموعه‌ای از مهم‌ترین اصول و قواعد تربیت از دیدگاه نهج‌البلاغه است. نویسنده با استفاده از منابع تاریخی، روایی، عرفانی و تفسیری، نخست جایگاه، اهمیت و ضرورت اصول تربیت را بیان کرده، آن‌گاه، اصل اعتدال و دوری از افراط و تفریط، تدرج و تمکن، تسهیل و تیسیر، زهد، تعقل، تفکر، کرامت،

همواره برای تکمیل آن کوشیده و یادداشتها و اطلاعات فراوانی در زمینه یاد شده گردآورده، اما توفیق تجدید چاپ و سامان آن را پیدا نکرده تا اینکه تصمیم به تتمیم و اصلاح چاپ قبلی گرفته است. کتاب از سوی مرکز تحقیقات دارالحدیث مصدربابی شده و مصادر فراوانی در زیر هر خبر و نامه‌ای معرفی گردیده است. وی نوشته‌ها و نامه‌های پیامبر را به دو دسته کلی تقسیم کرده است: دسته‌ای که پیامبر آنها را برای امام علی املا کرده و امام با خط خود تقریر کرده و دسته دیگر نوشته‌ها و نامه‌هایی است که برای دعوت مردم و حاکمان و فرماندهان و کارگزاران بلاد به قبول اسلام و تبیین وظایف آنها در زمانهای متفاوت و گوناگون دستور به نگارش داده است. مؤلف اسامی کسانی را که به عنوان کارگزاران پیامبر به مناطق مختلف گسیل شدند، در مقدمه کتاب آورده است. تعداد این کسان ۲۶۳ نفر است.

فصل نخست، کتاب را مباحثی در باره بسمله و شروع نامه‌های پیامبر با آن تشکیل می‌دهد. فصل دوم، مربوط به مطالبی است که پیامبر پس از بسمله مانند «من محمد رسول الله الی ...» در نامه‌های خود مطرح کرده است؛ فصل دیگر را بلاغت پیامبر (ص) در نوشته‌هایش و دیگر فصل را تعبیر غریب پیامبر در آنها تشکیل می‌دهد. دانش پیامبر به قرائت و کتابت به نقل از پاره‌ای تحقیقات در این زمینه، کتابت در میان اعراب قبل از اسلام، دو فصل دیگر کتاب است. فصلی از کتاب، گزارش نامه‌هایی از پیامبر به امیران و پادشاهان و اسقفها برای دعوت به اسلام است. فصل هشتم، گزارش مفصل نامه‌هایی است که پیامبر برای فراخوان مخاطبان به اسلام نوشته است. فصل بعدی را ذکر نامه‌هایی از پیامبر که در نزد امامان معصوم وجود داشته، به خود اختصاص داده است. در همین فصل، به مناسبت از کتابت در قرآن، کتابت حدیث و سخنان صحابه و تابعان در این زمینه، و کتابت حدیث در دوران پیامبر و مباحثی در این باره سخن گفته شده است. ادامه همین مباحث و نیز، نوشته‌های امیرمؤمنان و «کتاب علی» و مصحف فاطمه، و تصوصی از نوشته‌های پیامبر در باره موضوعاتی چون علم، عقل، ایمان، توحید، نبوت، امامت،

مقتل الشمس

محمد جواد صاحبی؛ چاپ سوم؛ قم؛ هجرت؛ ۱۳۷۵؛ تاریخ و مقتل؛ فارسی؛ ۳۲۰ص؛ وزیری.

تحلیل و بررسی قیام عاشورا و معرفی شخصیت والای امام حسین در واقعه کربلا، موضوع اثر حاضر است. تدوین مقتل به دور از تحریف، همراه با توضیح و تحلیل مناسب جهت استفاده عموم، از انگیزه‌های مؤلف در تألیف آن است. روشمندی و بهره‌گیری از مصادر و مأخذ معتبر علمی، همراه با ریشه‌یابی تاریخی و بهره‌گیری از روش علوم اجتماعی در تبیین نهضت عاشورا، از ویژگیهای این مقتل است. نویسنده ابتدا، در مقدمه، سیر مقتل‌نگاری قیام عاشورا را مرور کرده، آن‌گاه حوادث قبل از عاشورا، عاشورا و پس از آن را به بحث گذاشته است.

مهم‌ترین عنوانهای کتاب عبارت‌اند از: رهبری نهضت عاشورا، پابندی امام حسین به صلح امام حسن، خلافت یزید، نامه‌های مردم کوفه به امام حسین، اعزام سفیر به کوفه، هجرت امام از مدینه به مکه، محاصره امام حسین، توبه حر، روزهای تاریک کوفه و آینده سیاه اسلام، اعزام سپاه به کربلا، شب عاشورا، نهضت حسینی الگوی بشریت، پس از عاشورا، احتجاج زینب و بازتاب خبر شهادت امام حسین در مدینه.

مکاتیب الرسول صلی الله علیه و آله و سلم

علی احمدی میانجی، با مصدربیایی مرکز تحقیقات دارالحديث؛ چهار جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ دارالحديث؛ ۱۹۹۸م؛ حديث؛ عربی؛ ۷۰۴ + ۷۱۹ + ۷۸۴ + ۳۸۳ص؛ وزیری.

اثر حاضر، در برگیرنده تمامی آثار نوشتاری باقیمانده از پیامبر گرامی است. این اثر را مؤلف از کتابهای حدیثی، تفسیری، تاریخی و ادبی فریقین گرد آورده و مأخذ و اسناد نوشته را نیز، مشخص کرده و مطالب آن را در پانزده فصل و یک خاتمه سامان داده است. کتاب، اولین بار در ۱۳۷۹ هجری با همین نام به چاپ رسیده است، اما نویسنده که آن را حاصل عمرش دانسته، از آن سالها تا ۱۴۱۸ هجری

مقتل الحسین(ع): از مدینه تا مدینه

سید محمد جواد ذهنی تهرانی؛ چاپ اول؛ تهران؛ پیام حق؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ و مقتل؛ فارسی؛ ۱۰۰۷ ص؛ وزیری.

کتابی در شرح احوال حضرت سیدالشهدا علیه السلام از ولادت تا شهادت است. کتاب، برای ادای تکلیف به ساحت امام حسین(ع) و نیز به درخواست ناشر تألیف شده و در آن با بهره گرفتن از شعر و متنهای کوتاه عربی به سبک سخنرانی و خطابه، با نثری روان، سعی شده است جذابیتی برای کسانی که در صدد مرثیه‌سرایی هستند، ایجاد شود. نویسنده، با بهره‌گیری از مشهورات در مدت زمان کوتاه این کتاب را تألیف و به مآخذ و مصادر اصلی برای تدوین آن، مراجعه نکرده است؛ هر چند گاهی از کتابهای مقتل نقل قول مستقیم کرده است.

این کتاب در پانزده فصل سامان یافته و سه فصل نخست در باره تولد امام حسین و چگونگی آن، لقبها، مدت عمر، شهادت، فرزندان و مناقب و فضایل ایشان است. از فصل چهارم که عمده هدف نویسنده هم گزارش این بخش از حیات امام حسین بوده، از ماجرای بیعت گرفتن برای یزید و آغاز نهضت امام و حرکت ایشان از مدینه به سوی مکه و ماجرای این سفر و تصمیم به عزیمت به کوفه و اعزام مسلم به آن دیار و رخدادهای مربوط به وی، آغاز می‌شود. گزارش هجرت امام به سوی کوفه و رخدادهای مربوط به ابن زیاد و تصمیم حاکمان کوفه برای رویارویی با امام حسین(ع)، رسیدن امام به کربلا تا روز تاسوعا، بخشی دیگر از مطالب کتاب است. حوادث شب عاشورا و روز آن و درگیریهای نظامی و شهادت یکایک یاران امام که گویا به صورت لحظه به لحظه گزارش شده، و شهادت امام حسین، فصل دهم را به خود اختصاص داده است. حوادث شب یازدهم، بازگشت سپاه ابن سعد از میدان جنگ به سوی کوفه، دفن بدن شهدا، و حرکت دادن اسیران به سوی کوفه و سپس شام و رسیدن خبر واقعه جانگداز شهادت امام حسین(ع) و یاراتش به مدینه، و بازگشت اسیران به مدینه، مطالب پایانی این کتاب را تشکیل می‌دهد.

مقاله‌های معرفی شده را به خود اختصاص داده است. در بخش دوم، مقاله‌های در باره دلایل امامت امام و غدیر خم و سیاست و حکومت و سیره امام و جنگها و نامه‌ها و رخداد‌های دوران خلافت امام علی است و در بخش ایمان از فضایل امام سخن گفته شده و در بخش بعدی، دیدگاه‌های امام در زمینه‌های عقیده، تربیت، اجتماع و... مقاله‌های مربوط معرفی شده است. در بخش دیگری، ما و امام علی(ع)، اسطوره امام، ایرانیان و امام، امام در ادبیات فارسی و هنر، کتاب‌شناسیها و کنگره‌ها معرفی شده‌اند.

مقامات فاطمة الزهراء فی الکتاب و السنّة

محمد علی حلو؛ محاضرات محمد سند؛ چاپ اول؛ قم؛ دارالفکر؛ ۲۰۰۲م؛ مناقب، تفسیر و حدیث؛ عربی؛ ۱۸۴ص؛ رقی.

کتاب، بخش چهارم مجموعه گفتارهایی از شیخ محمد سند در باره شخصیت حضرت زهرا از دیدگاه قرآن و سنت نبوی است. این اثر، که شامل ده مقام از مقامات فاطمه زهراست، با بهره‌گیری از منابع حدیثی فریقین به صورت گزارشی - تحلیلی تهیه شده است. مدرس این درسها در آغاز بر حسب روایات، آیه مورد نظر را مطرح و سپس در باره تفسیر آن، سخن گفته است. در تفسیرها و تفصیلهای، از فاطمه(س) به عنوان حجت بر ائمه و انبیا یاد شده و میان او و مریم(س) مقایسه، و برتری آن حضرت را ثابت و فاطمه را از چند جهت حجت دین اسلام دانسته است. نیز روایت‌هایی که از رسول خدا در شأن او وارد شده، از قبیل مادر پدر بودن، رضای فاطمه، رضای خدا و غضب او خشم خداست و مباحث خدا به فاطمه، شرح شده است. در ادامه، خطبه‌های حضرت زهرا مورد بحث قرار گرفته و بدین وسیله مقام علمی و حجت بودن فاطمه(س) اثبات شده، و سرانجام، ولایت فاطمه از هشت جهت مورد بحث و گفت‌وگو قرار گرفته و اشاراتی هم به ماجرای فدک و حق فاطمه(س) شده است.

خاستگاه کلام آن حضرت را از قرآن کریم و کلمات دیگر معصومان بررسی شده است. کتاب، یک مقدمه و دوازده بخش دارد. بخش اول و دوم، به اصل مالکیت و اقسام آن و محدوده مالکیت و راههای درآمد و مصرف و بخشهای سوم و چهارم و پنجم به پدیده فقر و علل و عوامل آن و راههای مبارزه با آن اختصاص یافته است. تعاون و برادری در مسائل اقتصادی و نقش دولت در ایجاد توازن اجتماعی، از دیگر مسائلی است که نویسنده به تحلیل آنها مبادرت ورزیده و در پایان، ضمن بررسی پدیده سرمایه‌داری و ره‌آورد آن، به حقوق و کرامت انسان پرداخته است.

مقاله‌نامه امام علی(ع)

حمیرا رئیس‌پایان‌زاده؛ چاپ اول؛ مشهد؛ مرکز اسناد آستان قدس رضوی؛ ۱۳۸۰؛ کتاب‌شناسی؛ فارسی؛ ۵۷۶ص؛ وزیری.

کتاب، در معرفی ۶۰۶۳ عنوان مقاله از مقاله‌های مندرج در نشریات مختلف از زمانهای قدیم تا کنون است. این اثر، به مناسبت نام‌گذاری سالهای ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ به نام امام علی، تدوین شده و هدف از آن آگاهی و دسترسی محققان، مراکز تحقیقاتی و جامعه از مقدار و محل مقاله‌های مرتبط با موضوع امام علی(ع) است. گردآورنده، مقاله‌هایی را که موضوع آنها امام علی و نهج‌البلاغه بوده، معرفی کرده است. مشخصات هر مقاله به ترتیب زیر است: شماره بازیابی، نام خانوادگی و نام مؤلف، عنوان مقاله، نام مترجم، نام نشریه، سالهای ادواری یا دوره نشریه، شماره نشریه، ماه یا فصل و سال انتشار نشریه، شماره صفحات ترتیب و تنظیم مقاله‌ها بر اساس الفبای فارسی نام مؤلف و عنوان مقاله است. فاصله زمانی نشریات بررسی شده از تاریخ ۲۴ مهر ۱۲۲۰ شمسی تا تاریخ ۲۴ مهر ۱۳۷۹ شمسی، یعنی صد و پنجاه و نه سال است. سامان کلی کتاب، در نه محور تنظیم شده است: زندگینامه، زمامداری، ایمان، ارزشها و روشها، مباحث اعتقادی، علمی، تربیتی، اجتماعی، نهج‌البلاغه و امام علی(ع)، سیاهه نام پدید آورندگان و عنوان نشریات ادواری. بخش نخست و بیشترین حجم

پاسخ به پرسش برخی از پرسشگران تألیف کرده است. اسکافی، نخست این بحث را طرح کرده که سبب و انگیزه انحراف مردم از امیرمؤمنان علی(ع)، کینه و دشمنی و تعصبات دوره جاهلی بوده است. وی آن‌گاه روایات بزرگان صحابه را در باره برتری علی(ع) و در پی آن، روایات برخی از صحابه را در باره مفضول بودن آن حضرت، نقل و آنها را رد کرده و بی‌ارزش دانسته است. نویسنده، سپس به مقایسه رفتار امیرمؤمنان با عثمان و نیز داستان خودداری گروهی از بیعت با آن حضرت پرداخته و به بردباری آن امام اشاره می‌کند. در پی آن، موضوع جنگ جمل را بررسی و مسائلی چون پای‌بندی علی به اصول مکارم اخلاقی و اجتماع همه خوئیها در آن حضرت را با استناد به احادیث مورد قبول اهل سنت ثابت می‌کند. وی، در جای جای این اثر از نقل خطبه‌ها و سخنان آن حضرت و سخن دیگران در باره او و حضور او در جنگهای دوران خلافت و چگونگی برخوردهایش در آن ایام نیز، فروگذاری نکرده است. مترجم این اثر، علاوه بر ارائه مقدمه‌ای عالمانه در باره زندگی، مذهب و آثار اسکافی، ترجمه روانی از آن عرضه کرده و محقق کتاب نیز، آیات و احادیث مورد استناد اسکافی را مستند سازی کرده است.

معیارهای اقتصادی در تعالیم رضوی

محمد حکیمی؛ چاپ اول؛ مشهد؛ بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی؛ ۱۳۷۰؛ اقتصاد؛ فارسی؛ ۴۴۸ص؛ وزیری.

بیان تعالیم اقتصادی اسلام و معیارهای آن از دیدگاه امام رضا(ع)، موضوع کتاب حاضر است. این اثر، برگرفته از کتاب *الحیة*، اثر خود مؤلف و برادران حکیمی است که مسائل مالی و اقتصادی اسلام نیز در آن، مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. نویسنده در این اثر کوشیده است تا مباحث اقتصادی را به ویژه در باب فقر و غنا و مسئولیت دولت در برابر پدیده شوم فقر و علل پیدایش آن را در جامعه مورد بررسی قرار دهد. وی، در هر بخش ابتدا به کلمات امام رضا(ع) در این باره پرداخته و پس از آن،

را در دو مقصد به سامان آورده است. در مقصد نخست، از جلوه‌های خشم خدا با اتفاق قتل امام حسین، مانند ناله جبرئیل، کسوف خورشید، سیاهی و سرخی و گریه آسمان، باران خون و گریه ملائکه، جنیان و پرنندگان، سخن به میان آمده و از حوادث پس از قتل و عاقبت قاتلان امام، غارت خیمه‌های امام و واپسین لحظات روز دهم محرم سال شصت و یک هجری گزارش شده است. مقصد دوم کتاب، به کوفه و سر بریده امام، ورود کاروان به کوفه، ایراد خطبه از سوی حضرت زینب، امام سجاد و ام کلثوم، گرداندن سر مبارک امام در کوچه‌ها و محله‌های کوفه، راهی شدن کاروان اسیران به شام و راههای آن و مشاهد مقدسه در منازل راه، اختصاص یافته است.

جلد ششم که *الركب الحسيني في الشام و منه الى المدينة المنورة* نام گرفته، در باره شام و حاکمان آن، بنی‌امیه، یزید، دیدگاه‌های دانشمندان اسلامی در باره وی، و قاتلان امام حسین است. این جلد که در دو فصل سامان داده شده، از نقش اهل بیت در شام، رخدادهای پس از قتل امام در آن دیار، حضور اهل بیت به عنوان اسیران جنگی در شام، مجلس یزید، بازی یزید با سر امام، نقش امام سجاد در شام، خروج از شام و عزیمت به سوی کربلا و اربعین و تحقیقی در باره آن، مدینه پیش از رسیدن خبر قتل امام و پس از آن، بازگشت به مدینه، و مرثیه‌سرایی و نوحه‌خوانی سخن گفته شده است.

المعیار و الموازنة در برتری امیرالمؤمنین (علی)

ابوجعفر محمد بن عبدالله اسکافی؛ تحقیق و تصحیح: محمد باقر محمودی؛ ترجمه: محمود مهدوی دامغانی؛ چاپ اول؛ تهران؛ نشر نی؛ ۱۳۷۴؛ مناقب، سیره و کلام؛ فارسی؛ ۲۵۰ص؛ وزیری.

این کتاب کهن که از سوی یکی از دانشمندان معتزلی (شاخه بغداد) در نیمه نخست قرن سوم نوشته شده، از مهم‌ترین و قدیمی‌ترین آثار است که در اثبات برتری امام علی (ع) نگاشته شده و همواره مورد استفاده و استناد دانشمندان بوده است. نویسنده این کتاب، همچون بسیاری از کتابهای دیگر گذشتگان، این اثر را در

جلد سوم کتاب، *وقائع الطريق من مكة الى كربلا* است و در آن انتخاب عراق از سوی امام برای عزیمت و دلایل آن، رخدادهای کوفه در دوران نهضت امام و حضور مسلم به عنوان نماینده امام در آنجا، اجتماع شیعیان در اطراف مسلم و اعلام وفاداری به وی و قیام مسلم و انتظار کوفیان برای ورود امام حسین، ورود عبیدالله بن زیاد به کوفه و شروع درگیری با شیعیان و فشارهای مضاعف و تار و مار شدن آنان و تنها ماندن مسلم در کوفه و در نتیجه، دستگیری و شهادت وی، مباحث این جلد است. در همین جلد، با همراهی کاروان امام از مکه به سوی کوفه منزل به منزل، مسیرها و منازل میان راه معرفی شده و رخدادهای آن گزارش گردیده و یاران پیوسته به امام در راه معرفی شده‌اند.

جلد چهارم کتاب نام *الامام الحسين في كربلا* را بر خود دارد. این جلد با یک مقدمه در باره عاشورا و رمز ماندگاریش آغاز می‌شود و در چهار فصل مباحثی در باره حضور امام كربلا دارد. كربلا و نام آن، تاریخ و جغرافیای كربلا، نامهای دیگر آن، فضل آن شهر، كربلا در تاریخ انبیاء، ذکر مصایب امام حسین در زمان پیامبران، پیامبر و امام علی و ذکر مصایب امام حسین، برپایی خیمه‌های امام، مباحثی است که نویسنده آنها را در این جلد پی گرفته و از این پس به صورت روزشمار حوادث را دنبال کرده است. تبادل نامه میان امام و ابن سعد، خطبه امام، گفت‌وگوی امام با ابن سعد و شمر، وقایع روز نهم و دهم محرم، انصار امام، پیوستگان به امام تا شب دهم محرم، ترکیب سپاه اموی حاضر در میدان جنگ با امام، جنگ و کشتار و معرفی شهیدان از بنی‌هاشم و اصحاب امام، دیگر مباحثی است که در این اثر به آنها پرداخته شده‌است.

جلد پنجم، *وقائع الطريق من كربلا الى الشام* است که در آن رخدادهای مربوط به مسیر كربلا تا شام را در بر می‌گیرد و از اتفاقات پی آمده برای خاندان رسالت پرده بر می‌دارد. در این جلد نویسنده، مباحث خود را با یک مقدمه در باره نقش تبلیغ در تکمیل نهضت حسینی و نقش زنان و امام سجاد در آن آغاز کرده و مباحث دیگر

مراقبت از او، خطوط نامه‌های معاویه به امام و دلایل عدم اقدام امام(ع) بر ضد معاویه سخن گفته است. در فصل دوم از روش امام در برابر معاویه سخن گفته شده و تلاش امام حسین برای تبیین حقایق و رویارویی وی با بیعت با یزید، و در فصل بعدی، ماجرای مرگ معاویه، بیعت گرفتن برای یزید و از جمله درخواست بیعت از امام ترسیم شده است. در ادامه، ماجرای خروج امام از مدینه و سوگواری برای امام در همان زمان و اعضای کاروان و دیدارهای میان راه تشریح شده است. نگاه نویسنده در پرداختن به ماجراهای تاریخی، عمدتاً تحلیلی و جهت‌دهی نگاهها به جریان فکری بنی‌امیه و امام حسین(ع) به عنوان دو جریان است.

جلد دوم کتاب *الامام الحسین فی مکه المکرمه* نام دارد و در آن نویسنده، با یک مقدمه در باره دوران مکی نهضت امام حسین و مکه و ساختار قبیله‌ای آن سخن گفته و مباحث خود را در سه فصل ادامه داده است. وی از ورود امام به مکه و استقبال مردم از ایشان و نامه‌های آن حضرت به ولایتهای گوناگون و مردم آن دیارها، سخن گفته و نخستین شهید نهضت امام حسین را در بصره معرفی کرده و اعزام مسلم به کوفه و خطابه‌های امام در مکه و تبدیل حج امام به عمره مفرده را تشریح کرده است. در فصل میانی کتاب، از بنی‌امیه و حکومت محلی اموی در کوفه و تلاش آنها برای تمرکز حکومتشان در شام، و حکومتهای محلی مدینه، بصره، کوفه، و تحرک آنها در مکه، سخن گفته و توطئه برای دستگیری و یا قتل امام گزارش و تحلیل شده است. فصل پایانی کتاب در باره تکاپوی مردم در مکه و تلاشهای عبدالله بن عباس و عبدالله بن جعفر در این زمینه، و دلایل نپیوستن این دو به کاروان امام، دیدار عبدالله بن جابر با امام، و تحرکهای برخی از صحابه مانند ابوسعید خدری است، و در ادامه، تحرک مردم کوفه و اجتماع آنها و اعزام نماینده از کوفه به سوی امام حسین در مکه، و ارسال پیکهای فراوان مردم آن دیار به امام و انتظار کوفیان برای عزیمت امام به سوی مکه و نیز تحرک مردم بصره، گزارش و تشریح شده و از سفر ابن زیاد به کوفه و پیوستگان به کاروان امام در مکه نیز یاد شده است.

بخشی، به مناسبت اشعاری در مدایح و مراثی آنان آورده است. نویسنده، در شرح حال امام زمان (عج) با اشاره به طول امام زمان (عج) آن را در پرتو قدرت الاهی، امری طبیعی دانسته و بر این باور است که قیام آن حضرت در برابر سلاحهای مخرب نخواهد بود و بلکه هنگام ظهور، جنگی رخ نخواهد داد و تنها شمشیر، نماد مبارزه وی خواهد بود. وی، همچنین به فلسفه غیبت و نایبان چهارگانه امام زمان و برخی از نشانه‌های ظهور آن حضرت نیز اشاره کرده است.

مع الרכب الحسینی من المدینة الى المدینة

علی شایو؛ نجم الدین طبسی؛ محمد جواد طبسی؛ محمد امین امینی؛ عزت الله مولائی؛ محمد جعفر طبسی؛ شش جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز الدراسات الاسلامیة لممثلیة الولی الفقیه فی حرس الثورة الاسلامیة؛ ۱۴۲۱- ۱۴۲۴ هـ / ۱۳۷۹ - ۱۳۸۲؛ تاریخ، سیره و مقتل؛ عربی؛ ۴۹۹+۴۷۹+۳۴۳+۲۶۱+۵۴۵+۵۲۰ ص؛ وزیری.

کتابی جامع در تاریخ قیام امام حسین علیه السلام که از حرکت امام از مدینه شروع می‌شود و در مدینه نیز پایان می‌یابد. کتاب با استفاده از منابع تاریخی وسیع و به سبک توصیفی - تحلیلی به نگارش در آمده و نویسندگان تلاش کرده اند تا حوادث رخ داده در سالهای ۶۰ و ۶۱ هجری را به گونه‌ای کاربردی و معطوف به مباحث روز بنویسند. این مجموعه در شش بخش و با نام مجزا به نگارش در آمده است.

جلد نخست آن *الامام الحسین فی المدینة المنورة و رحلته منها الى مكة المكرمة* است که نویسنده، پیش از شروع به مباحث اصلی کتاب، طی دو مقاله از نفاق و منافقان و رویداد سقیفه و نتایج آن و شهادت و به مناسبت، از شهید فحّ سخن و برای پیگیری مباحث اصلی آنها را در چهار فصل سامان داده، است. باب نخست، تلاش برای بیان تصحیح خطاهای تاریخی و مطالعه انتقادی تاریخ حرکت امام حسین (ع) است. مؤلف در این فصل از منزلت امام حسین، خبر دادن از شهادت وی، دیدگاه آن حضرت در باره صلح برادرش با معاویه، موضع معاویه در باره امام حسین (ع) و

داده است. کتاب با استفاده از روایات، به رشته تحریر در آمده، و ضمن پاسخ به شبهه‌ها، به بررسی و تحلیل مباحث مربوط به امام عصر پرداخته است. از این رو نویسنده، بحث خود را از اهمیت معرفت آغاز کرده و برای روشن شدن آن، ناگزیر به مباحث فلسفی و تفسیری در باره هدف خلقت انسان روی آورده و بندگی، ایمان، کفر و معرفت را باز کاویده است. وی، آن‌گاه به بیان معرفت امام پرداخته که رمز بندگی، یعنی راز خلقت انسان را، با همین شناخت میسر دانسته است. بنابراین، به مناسبت طرح این بحث، از جایگاه و شأن و ولایت اهل بیت و آثار و برکات آن نیز، سخن گفته شده است. در این بخش کتاب، جایگاه امامان در عالم آفرینش و نظام تشریع بیان شده و عصارت دین هم شناخت امام دانسته شده است. بخش دوم کتاب، ویژه مباحثی در باره امام زمان است که در آن دینداری در عصر غیبت، دینداری از طریق شناخت امام، چگونگی شناخت امام در دوران غیبت و راههای آن، تحلیل و تبیین شده است. در پایان، مباحثی در باره برائت از دشمنان اهل بیت و ولایت اهل بیت آمده است.

معرفة المعصومين الأربعة عشر(ع)

احمد معرفت؛ تحقیق و تصحیح: سید عبدالرسول موسوی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات الامام الصادق علیه السلام؛ ۱۴۲۱؛ تاریخ، سیره و مناقب؛ عربی؛ ۳۵۲ص؛ وزیری.

کتاب، در بردارنده خلاصه‌ای گویا از زندگانی چهارده معصوم است که نویسنده آن را به روش توصیفی و با بهره‌گیری از منابع روایی و تاریخی و با زبانی ساده آن را تألیف کرده است. انگیزه وی از نگارش آن، شناساندن پیشوایان معصوم(ع) و ارائه الگوی برتر بر اساس سیره آن بزرگواران است. نامبرده در زیر هر یک از زیستنامه معصومان به نام، لقب، کنیه، مقام، اسم پدر و مادر، محل ولادت و شهادت، مدت امامت، مدت عمر، قاتل و محل قبر آنان پرداخته و سپس به بررسی شخصیت، معجزه‌ها، کرامتها، اخلاق، فضایل، و به بیان برخی از کلمات آنان پرداخته و در هر

برازش؛ هفت جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ جلوه پاک؛ ۱۳۷۴؛ حدیث و معجم؛ عربی؛ ۴۹۸۲ص؛ رحلی.

کتاب، معجم لفظی کتاب *وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة*، تألیف شیخ حرّ عاملی (م ۱۱۰۴ هـ). این معجم بر اساس ریشه و مصدر کلمات تدوین شده و مشتقات هر واژه‌ای در جای خود نیز با قلم سیاه، برجسته شده تا دسترسی کاربر را آسان‌تر نماید. فصلهای ابواب، بر اساس حروف الفبای عربی است و بنابراین، در بیست و هشت باب تنظیم شده است.

المعجم، حاوی مقدمه‌ای از وزیر وقت فرهنگ و ارشاد اسلامی و مقدمه‌ای از مجری طرح است که در آن، در باره کتاب *وسائل الشیعة* و مؤلف آن و نیز انگیزه تدوین کتاب و کاربردهایش، چگونگی تهیه و ویژگیهای آن سخن گفته شده است. در این معجم سه میلیون واژه، یک میلیون و هشتصد هزار عدد و ششصد هزار جمله به کار رفته و بر اساس *وسائل الشیعة* بیست جلدی، تحقیق عبدالرحیم ربانی تنظیم شده است. در پایان جلد هفتم، جدول مقارنه‌ای نیز برای تطبیق چاپهای دیگر کتاب از جمله چاپ مؤسسه آل البیت (۳۰ جلدی) با چاپ بیست جلدی و این معجم تدوین شده و نیز فهرستی از هیأت کلمات معجم به ضمیمه کتاب آمده است.

معرفت امام عصر علیه السلام

سید محمد بنی‌هاشمی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ انتشارات نیک معارف؛ ۱۳۷۹؛ مهدویت و کلام؛ فارسی؛ ۳۳۶ص؛ وزیری.

کتاب، در بررسی و تبیین اثرات شناخت و عدم شناخت امام عصر و پاسخ به چگونگی و چرایی مرگ جاهلی است. نویسنده ارتباط مسئله مرگ جاهلی را با عدم شناخت امام زمان بررسی و پاسخی مناسب به پرسشهایی جدی در باره معرفت امام زمان، چرایی و اهمیت آن، چگونگی شناخت، آثار و فواید آن و درک زمان ظهور،

اول و دوم و چهارم تا هشتم و دوازدهم و سیزدهم معجم گنجانده شده است. این جلد در بردارنده دو فهرست از کلمات است و نیز از تدوین معجم، اهمیت، تاریخچه، روشهای معجمهای معاصر، و معجم بحارالانوار و این معجم و روشهای تدوین آن و تدوین‌گران و سازمان علمی و مسائل دیگر سخن گفته شده است.

المعجم المفهرس لالفاظ احادیث بحارالانوار

مؤسسه تحقیقاتی و اطلاع‌رسانی خانه کتاب ایران، واحد معجم؛ زیر نظر علیرضا برازش؛ سی جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ ۱۳۷۳؛ حدیث و معجم؛ عربی؛ ۲۲۷۸۷ص؛ رحلی.

کتاب، معجم کلمات کتاب حدیثی بحارالانوار، الجامعة لدرر اخبار الأئمة الأطهار، تألیف محمد باقر مجلسی است. این معجم به ترتیب الفبا و بر حسب ریشه و مصدر کلمات تدوین شده و مشتقات هر کلمه در هر باب، با قلم درشت و سیاه، عنوان شده تا کاربر بتواند به راحتی به واژه مورد نظر خود برسد و شماره جلد، صفحه و سطر فراز مورد نظر نیز، در کتاب مشخص شده است. ریشه هر کلمه‌ای، عنوان واژه مورد نظر است که کاربر باید برای یافتن کلمه مورد نظر به ردیف مصدر آن مراجعه نماید. کلمات مشتق از هر مصدری نیز، در ذیل همان عنوان، مدخل فرعی قرار گرفته و برجسته شده‌اند تا جست‌وجو آسان شود. تنظیم و تدوین کنندگان معجم، گروهی مرکب از چند مدیر، گروه برنامه‌نویسی کامپیوتری، واحد فنی و معجم‌نگاری، واحد تصحیح، واحد اجرایی و واحد تولید در معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی بوده‌اند. برای هیأت و مصدر کلمات نیز که شامل هزاران کلمه است، فهرستی مفصل تدارک دیده شده و در پایان آخرین جلد آورده شده است.

المعجم المفهرس لالفاظ احادیث وسائل الشیعة

مؤسسه تحقیقاتی و اطلاع‌رسانی خانه کتاب ایران، واحد معجم؛ زیر نظر علیرضا

این معجم به ترتیب حروف الفبا و با توجه به ریشه کلمات تدوین شده و عبارت حاوی کلمه مورد نظر در متنی کوتاه با ذکر شماره جلد و صفحه و برخی از موارد دیگر که احیاناً در شرح و تفسیر و جایی خاص و علامتی ویژه دارد، آورده شده است. کلمه مورد نظر، به منظور آسان‌یابی، با قلم سیاه و درشت حروف‌نگاری شده و برای تفکیک هر کلمه از کلمه بخشهای قبل و بعد، با ستاره مشخص گردیده است. مشتقات هر واژه نیز، در زیر همان مصدر اصلی با ترکیبهای مختلف، به صورت عنوان آمده است. برای استفاده بهینه از این معجم، جدول تطابقی چاپهای مختلف بحار/الانوار هم فراهم شده و در آغاز مجلدات آن به چاپ رسیده تا کار را برای کاربران آسان کند، و نیز در هر جلدی سیاهه‌ای از هیأت‌های کلمات به کار رفته در معجم فراهم شده است.

کتاب دارای یک مقدمه طولانی در باره حدیث، سنت، جایگاه سنت، جایگاه اهل بیت و امامان معصوم (ع)، تدوین حدیث و منع حدیث‌نگاری و جریان شروع و سیر آن، و حدیث‌نگاری در شیعه و آغاز و تحولات آن و حدیث در دوران هر یک از امامان شیعه و نقش ائمه (ع) در انتقال میراث حدیثی پیامبر (ص)، اصول چهارصدگانه حدیثی و سیاهه برخی از آنها، کتابهای حدیثی مهم شیعی و بحار/الانوار و انگیزه مؤلف از تألیف آن و تنوع مطالب آن و مصادر و مآخذ بحار/الانوار و تعلیقه‌هایی که بر آن نوشته شده و چاپهای آن و زندگینامه مؤلف و فهرست نگاری و ضرورتش و معجم نگاری و معجمهای بحار/الانوار و سرانجام شیوه تدوین معجم سخن گفته شده است. سازمان تدوین‌کننده این اثر، مدیر، شورای عالی، شورای هماهنگی، گروههای علمی، امور اداری و آموزش بوده است. جلد چهارده که آخرین قسمت کتاب است، مستدرکاتی دارد که در آن برخی از کلمات افتاده را آورده‌اند. خطاهای گریز ناپذیر، تغییراتی که به خاطر تغییر برخی از روشها که در حین کار پیش آمده، تأخیر چاپ جلدهای ۳۲ و ۳۳ و ۳۴ بحار، تدریجی بودن کار و طول کشیدن آن، باعث تدارک چنین مستدرکی شده است. در عین حال به خاطر تأخیر چاپ جلدهای ۲۹، ۳۰ و ۳۱ کلمات و ریشه‌های این جلدها اصلاً در این معجم نیامده است. در این جلد چهاردهم همچنین مستدرکات جلدهای

این اثر، در ادامه نگارش معجم بحار/الانوار و مربوط به سیاهه اشخاص، مکانها، قبیله‌ها، طایفه‌ها، کتابها و رساله‌ها، نجوم، ماهها، ایام، وقایع، جنگها، و حیوانات و حشرات، ادوات جنگی و دفاعی نام برده شده در احادیث بحار/الانوار است. اعلامی که در کتاب یاد شده وجود داشته، استخراج و در این کتاب فهرست شده و عبارت مورد نظر به ترتیب حروف الفبا، البته با عنوان درشت و سیاه نمودن کلمه مورد نظر، مرتب شده است. کتاب در دو ستون با ذکر شماره و جلد، صفحه و حدیث و احیاناً علامت رمزی برای برخی از عنوان کتابها سامان یافته است. اسمای سورهای قرآن، اسمای اجناس، القاب بجز مشهور آنها و اسم جلاله جزو اعلام به حساب نیامده و در نتیجه در این معجم ذکر نشده‌اند. هر مدخلی و علمی از علم قبل، با ستاره مشخص شده و عنوانی که مدخل فرعی داشته با علامت دایره (○) مشخص و از علامت موج (～) برای جایی که ادامه حدیث ممکن نبوده، و تساوی (=) برای تکرار عنوان اصلی در متن استفاده شده است.

المعجم المفهرس لالفاظ احادیث بحارالانوار

مرکز الأبحاث و الدراسات الإسلامية، مكتب الإعلام الإسلامی فی الحوزة العلمية؛ چهارده جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مركز الابحاث و الدراسات الاسلامیة، ۱۴۱۳-۱۴۱۸ هـ.؛ حدیث و معجم؛ عربی؛ ۷۷۵+۷۷۶+۷۷۳+۷۷۶+۷۶۷+۷۸۳+۷۹۱+۷۹۲+۷۶۷+۷۷۳+۷۹۱+۷۸۸+۷۶۰+۷۵۲ص؛ رحلی.

کتاب، معجم لفظی بحار الانوار، الجامعة لدرر اخبار الائمة الاطهار، بزرگ‌ترین کتاب حدیثی شیعه تألیف محمد باقر مجلسی است. تا کنون برای راه یافتن به احادیث این موسوعه بزرگ حدیثی، چندین معجم تدوین شده، اما به دلیل گستردگی آن و عدم استفاده از ابزارهای نوین، هیچ کدام نتوانسته‌اند، به طور کامل پاسخ‌گوی نیاز پژوهشگران در آسان‌یابی احادیث این مجموعه باشند. اثر حاضر این جامعیت را برای کاربران فراهم کرده است.

این معجم بر اساس نام کتابها، نام پدیدآورندگان، نام مصحح، محل نشر، چاپخانه، تاریخ نشر، تعداد صفحه و جلد، ناشر و یا ناشران، زبان کتاب - در صورت غیر عربی بودن - نسخه‌های خطی، تعداد چاپ، عنوان فرعی کتاب، محل‌های نگهداری نسخه‌های خطی و نوع چاپ - در صورت غیر حروف نگاری بودن - مأخذ شناسی شده و در صورتی که کتابها و آثاری، از معجمها و یا کتاب‌نامه‌ها و فهرستگان استخراج شده، به ارجاع به آنها بسنده شده است. البته، در بخش لاتین، ترتیب کتاب شناسی، با عنوان پدیدآورنده اثر مرتب شده است.

کتابهای معرفی شده در این اثر، به زبانهای عربی، فارسی و لاتین است، و لاتینها در پایان بخش فارسی و عربی جداگانه آورده شده‌اند. پنج جلد از این معجم، مربوط به بخش سیره پیامبر است که نیمی از جلد چهارم و جلد یازدهم مستدرکات آن را تشکیل می‌دهد، بخش دوم، به فاطمه زهرا اختصاص دارد که در جلد پنجم آمده و بخش سوم، مربوط به امام علی(ع) و در جلد‌های پنجم و ششم آورده شده است. جلد‌های هفتم، آثار مربوط به امام حسن(ع) و امام حسین، هشتم از امام حسین تا امام هشتم، نهم از امام جواد تا امام مهدی، به علاوه مشترکات پیرامون اهل بیت است. مؤلف، سیاهه مراجع خود را که صدها مرجع است، و نیز سیاهه نشریات مورد استفاده خود را در آغاز معرفی کرده و در مقدمه‌ای چگونگی پژوهش و تنظیم کتاب و نیز، مصادری را که از آنها برای پژوهش بهره گرفته معرفی کرده است. جلد دوازدهم این اثر، به فهرست مؤلفان و همکاران آنها و نیز سیاهه عنوانهای کتاب اختصاص دارد که به صورت الفبایی تنظیم شده است.

المعجم المفهرس لأعلام احادیث بحار الانوار

مرکز الأبحاث و الدراسات الإسلامية، قسم معجم احادیث الشیعة؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی؛ ۱۴۲۰ هـ / ۱۳۷۸؛ حدیث و معجم؛ عربی؛ ۲۱۷۴ ص؛ وزیری.

معجم اشعار المعصومین (ع)

الواردة فی بحار الانوار ما نظموه و ما انشدوه

مرکز الأبحاث و الدراسات الإسلامية؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی؛ ۱۳۷۸؛ معجم و شعر؛ عربی؛ ۵۷۶ص؛ وزیری.

این معجم، در بردارنده مجموعه سروده‌های معصومان و استشهدات شعری آنان استخراج شده از کتاب *بحار الانوار* است. در مقدمه کتاب، بحث مفصلی از شعر و نمونه‌هایی از تأثیر آن در شنوندگان، تاریخ شعر و جایگاه شعر و شاعران قبل و پس از اسلام آمده است. تدوین کنندگان، در ادامه، ابتدا شعرهای هر یک از معصومان را ذکر کرده و سپس به ترتیب حروف الفبا و بر اساس قافیه‌ها، تعداد ۲۷۳۲ بیت شعر را سیاهه‌نگاری کرده‌اند. برای آسان‌یابی شعرهای گردآوری شده، سیاهه کلمات به ترتیب الفبا در پایان آن تنظیم و آورده شده است.

معجم ما کتب عن الرسول و اهل البيت صلوات الله علیهم

عبدالجبار رفاعی؛ یازده جلد + یک جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی؛ ۱۳۷۱ هـ.؛ کتاب‌شناسی؛ عربی؛ ۴۸۶ + ۵۹۲ + ۴۳۰ + ۵۱۳ + ۵۳۸ + ۵۲۹ + ۴۷۶ + ۵۵۷ + ۵۶۵ + ۳۹۶ + ۵۲۲ + ۱۰۵۹ ص؛ وزیری.

معجم کتابها و مقاله‌های نوشته شده در باره پیامبر اکرم و اهل بیت او است. مؤلف این اثر که خود، از کتاب‌شناسان معاصر است، این اثر را در سنت نبوی، فاطمه زهرا، امام علی، سایر امامان و مصادر مشترک، در شانزده بخش تنظیم کرده است. در این معجم، تعداد ۲۹۷۹۴ اثر معرفی شده و به صورت الفبایی مرتب شده است. تدوین کننده، این آثار را از معجمها، سیاهه ناشران، سیاهه کتابهای خطی، و کتابخانه‌ها، نشریات تخصصی کتاب‌شناسی و کتاب‌نامه‌های کتابهای طبقات و تراجم، و نیز مطالعه کتابهای مربوط به دست آورده است.

گرد آمدن یاران به محضر او در مکه، امدادهای الهی جهت یاری او و قدرت تخریبی سپاه او. معجزات پس از ظهور؛ مانند حکومت جهانی، عدالت جهان شمول، امنیت عمومی، سفرهای فضایی، تصرف در افکار و اندیشه‌ها، سیمای بی‌سایه، تسلط بر تمامی زبانها، آشکار شدن گنجهای پنهان، و آبادانی زمین، در فصل پایانی کتاب گزارش شده‌اند.

معجم الآثار المخطوطة حول الامام علی بن ابی طالب علیه اسلام

حسین متقی؛ با اشراف سید محمود مرعشی نجفی؛ چاپ اول؛ قم؛ مکتبه آیه الله المرعشی النجفی؛ ۱۴۲۳؛ کتاب‌شناسی؛ عربی؛ ۸۴۸ص؛ وزیری.

معجمی است حاوی کتابها و نوشته‌های خطی در باره امام علی(ع)، به زبانهای مختلف. محقق کوشش کرده هر چه کتاب و نوشته خطی در این باره می‌یابد، جمع آوری کند؛ از این رو، کلیه فهرستگان خطی کتابخانه‌های ایران و سایر نقاط جهان را بررسی و از لابه‌لای آنها هر آنچه را که به موضوع کتاب مربوط بوده گرد آورده است. کتاب، در سه فصل سامان یافته و هر فصلی بر اساس حروف الفبای عربی مرتب شده است. در فصل نخست تنها نسخه‌هایی که به امیر مؤمنان اختصاص دارد، معرفی شده‌اند و بیشترین حجم کتاب هم به همین فصل اختصاص دارد. فصل دوم، به نسخه‌های که در باره اهل بیت و امامان معصوم است اختصاص دارد. و فصل سوم که کمترین حجم را دارد، نسخه‌های مربوط به خلفاست. دو فهرست تفصیلی نسخه‌ها و مؤلفان آنها پایان بخش کتاب است. مؤلف، هیچ توضیح و توصیفی در باره کتابها به جز موارد نادر که در پاورقی صورت گرفته، ندارد و تنها به مأخذ شناسی اکتفا کرده است. در صورتی که نسخه‌ها نامهای متعددی داشته، در ردیف الفبایی خود آورده و ارجاع شده است. نام نسخه، مؤلف و محل نگهداری، نکات نسخه‌شناسی است که در این کتاب به بیان آنها پرداخته شده است. در صورتی که یک نسخه در مکانهای متعددی نگهداری می‌شود، همه آن مکانها معرفی شده‌اند.

این ناموران شعر پارسی، در قالب اشاره، اقتباس، استعاره، تضمین، ترجمه و تلمیح از قالب و محتوای معارف نهج‌البلاغه سیراب شده‌اند و غنای شعر خود را دو چندان کرده‌اند. نویسنده، در پایان به فهرست موضوعی مدخله‌ایی پرداخته که شاعران یاد شده از کلمات علی(ع) اقتباس کرده‌اند و نشانی خطبه‌ها، نامه‌ها و کلمات قصار را نیز، در کنار آن ذکر کرده است. این مدخلها که افزون بر صدها موضوع می‌شود، در باره مسائل اعتقادی، اخلاقی، سیاسی، پند و اندرز، دنیا و آخرت، فضایل و مناقب اهل بیت(ع)، بعثت پیامبر، آموزش و پرورش، تواضع و فروتنی، دستگیری از تهیدستان، عبرت از روزگار و مقام و منزلت علی(ع) است.

معجزات امام زمان(عج)

محمد مهدی تاج لنگرودی واعظ؛ چاپ اول؛ تهران؛ دفتر نشر ممتاز؛ ۱۳۸۰؛ مهدویت، تاریخ و کلام؛ فارسی؛ ۲۰۸ص؛ رقی.

این اثر، پژوهشی پیرامون معجزه، و معجزه‌های امام زمان(عج) است. نویسنده که کتاب را به شیوه کلامی و با بهره‌گیری از روایتها و منابع تاریخی تألیف کرده، در ضمن یک مقدمه و پنج فصل، به بررسی معجزه و مباحث پیرامون آن پرداخته است. وی، در مقدمه پس از ذکر معنای معجزه، به هدف از وقوع آن می‌پردازد و نمونه‌هایی از معجزه‌های انبیا و امامان معصوم را بیان می‌کند. در فصل نخست، معجزه‌هایی که در زمان حیات پدر امام زمان از ایشان مشاهده شده، مانند سخن گفتن در رحم مادر و معرفی خود پس از ولادت به عنوان «بقیة الله»، گزارش شده است. در فصل بعدی، معجزه‌های دوران غیبت صغرا، مانند پیشگویی از حوادث آینده و شفای بیماران ناعلاج و در فصل دیگر، معجزه‌هایی که در غیبت کبرا از ایشان رخ داده است؛ مانند شفای بیماران ناعلاج، بی‌اثر بودن گذشت زمان در وی، و شفای نابینا، تشریح و تبیین شده‌اند. فصل چهارم، در باره معجزه‌هایی است که زمان ظهور امام مهدی(ع)، روی می‌دهد. از جمله سخن گفتن درفش و شمشیر وی،

کتاب، اولین شرح نهج‌البلاغه است و شارح آن، از شعرا و علمای قرن ششم هجری و صاحب دهها تألیف است. وی، با آشنایی با نهج‌البلاغه، اقدام به شرح آن کرده و این اثر، برای اولین بار، از لابه‌لای کتابهای خطی، تحقیق و احیا شده است. شرح وی، که خود آن را در دو جلد نوشته، مختصر و به صورت ذکر فراز کوتاهی از نهج‌البلاغه و سپس تفسیر و تبیین آن است، و بیشتر ناظر بر شرح الفاظ و توجه به نکات صرفی است. بخشهایی از خطبه‌ها و نامه‌ها و وصایا که نویسنده آنها را نیاز به شرح ندیده، از آنها صرف نظر کرده و تنها بخشهای مشکل و نیازمند تفسیر را، شرح کرده است. او در تاریخ سیزدهم جمادی الاولی ۵۵۲ هجری از کتابت آن فراغت یافته است.

مصححان کتاب، بدون دخل و تصرف در متن، آن را احیا و اختلاف کلمات در نسخه‌های موجود را نیز، در پاورقی بیان و مأخذ آیات ذکر شده در شرح و نیز برخی منابع دیگر را ذکر کرده‌اند. کتاب یازده فهرست فنی دارد: فهرست آیات، احادیث، امثال، اشعار، اسامی معصومان، اعلام، اقوام، اماکن، کتابها، مصادر تحقیق و موضوعات.

معارف نهج‌البلاغه در شعر شاعران

محمد دشتی؛ چاپ دوم؛ قم؛ مؤسسه تحقیقاتی امیرالمؤمنین؛ ۱۳۷۶؛ حدیث، ادبیات؛ فارسی؛ ۱۳۱۱ص؛ وزیری.

در این مجموعه به تأثیر معارف نهج‌البلاغه و بند و اندرزهای امام علی(ع) در ادبیات فارسی، به‌ویژه ادبیات منظوم پرداخته شده است. مؤلف با بررسی اشعار شاعران بلند آوازه‌ای چون فردوسی، مولوی، حافظ، سعدی، سنایی، عطار، ناصر خسرو، بسطامی، فیض کاشانی، اقبال لاهوری، دهخدا و امام خمینی، اثر‌پذیری این سخن‌سرایان را از کلمات گهربار امیرمؤمنان در دو بخش قالبی و مضمونی تشریح کرده است. وی ابتدا به فرازی از سخنان امیرمؤمنان در نهج‌البلاغه اشاره می‌کند و سپس، ابیاتی از سخن‌سرایان ادب فارسی را ذکر نموده و نشان می‌دهد که چگونه

اسلامی؛ ۱۳۸۰؛ مناقب و تاریخ؛ فارسی؛ ۶۸۰ص؛ وزیری.

پژوهشی است در بررسی توصیفی و تحلیلی زندگی و بیان شخصیت امام علی. نویسنده که سالیانی است پژوهشهای خود را به امام علی بن ابی طالب (ع) اختصاص داده، در این اثر، با بهره گیری از کتابهای حدیثی، تاریخی، تفسیری، اخلاقی، کلامی و شرحهای نهج البلاغه، تلاش کرده است تا زندگی امام علی (ع) را از آغاز تا پایان به صورت جزئی نگرانه تشریح و تبیین کند. از این رو، وی مباحث خود را به ترتیب حیات امام، از تولد ایشان و مکان آن و نام‌گذاری و نسب و کنیه و لقبها و پدر و جد و مادر، و شخصیت پدر و مادر آن حضرت، آغاز کرده است. آن‌گاه در ادامه به معرفی برادران و خواهران آن حضرت پرداخته و از تربیت امام در دامن پیامبر سخن گفته و پیشگامی امام در ایمان، نمازگزاری امام با پیامبر (ص) و حضور و نقش آن حضرت در یوم الانذار و خوابیدن وی در بستر پیامبر و به جان خریدن خطر از سوی او و تحصیل این دو فضیلت بزرگ را تشریح و تبیین کرده است. ازدواج امام با فاطمه، بخش دیگری است که نویسنده در آن به مناسبت، به مراسم عروسی و شخصیت فاطمه نیز، اشاره کرده است. شرکت امام در جنگهای بدر، احد، خندق، و نیز حضور امام و نقش او در صلح حدیبیه، و جنگ خیبر، فتح مکه، غزوة حنین و تبوک، از حوادث تاریخی زندگینامه امام هستند که مؤلف به آنها پرداخته است. ادامه مباحث کتاب از اعلام برائت از مشرکان و ماجرای آن، و ماجرای حجة الوداع و غدیر خم سخن گفته شده و سرانجام، رحلت پیامبر (ص) و حضور امام در مراسم تجهیز و دفن پیامبر گرامی گزارش شده است.

معارج نهج البلاغه

علی بن زید بیهقی انصاری؛ تحقیق و تصحیح: اسعد طیب و مرکز الأبحاث و الدراسات الإسلامية، قسم احیاء التراث؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ بوستان کتاب قم؛ ۱۳۸۰؛ حدیث؛ عربی؛ ۱۰۰۰ص؛ وزیری.

این اثر، کتاب مقتل سید شهیدان، ابو عبدالله الحسین علیه السلام است. مؤلف، کتاب را به انگیزه فراهم آوردن اثری مناسب برای اهل وعظ و منبر فراهم آورده و آن را در یک مقدمه و ده بخش که حاوی مجالس متعددی است و روی هم یکصد و بیست و نه مجلس را شامل می‌شود، سامان داده است. هر مجلسی حاوی ابیاتی شعر و روایات و قصه است و مطالب آن عامیانه و فاقد تحلیل و دقت علمی است. عمده صفحات کتاب را شعر و مرثیه تشکیل داده است.

در این کتاب در باره این عنوانها مطالبی بیان شده است: بخش نخست در هلال محرم، فضیلت گریه، زیارت امام حسین و توسل، و گریه پیامبران و پیامبر اکرم بر ایشان، مادر، پسر، برادر امام بر مصیبت آن حضرت و تشویق به برپایی مراسم عزاداری و حضور در آنهاست. بخش دیگر، در سیره و تاریخ امام حسین از زمان مرگ معاویه و خروج امام از مدینه و خداحافظی با آل هاشم است. ورود امام و کاروان او به مکه، توجه مردم به امام، اعزام مسلم به کوفه پس از دریافت نامه‌هایی از اهالی آن، بیعت کوفیان با فرستاده امام و خروج امام از مکه به قصد عزیمت به کوفه، مباحث بخش سوم را به خود اختصاص داده است. شهادت مسلم، هانی و قیس بن مسهر، ورود امام به کربلا و حوادث اتفاق افتاده میان ایشان و سپاه ابن سعد در کربلا، و شهادت یاران و فرزندان، عنوانهای چند بخش کتاب است. در بخش دیگر کتاب، شهادت امام حسین و ماجرای آن گزارش شده و در بخش بعدی، حوادث روز یازدهم محرم و بردن امام سجاد و سایر اسیران به کوفه و نزد ابن زیاد و نیز، ماجراهای ورود کاروان اسیران به شام و بازگشت آنها به کربلا بیان شده است. فصل واپسین کتاب، گزارش ورود اسیران به کربلا و بازگشت آنها به مدینه و حوادث مربوط به آن است. مؤلف در مقدمه با ذکر اخبار و احادیث، سیزده توصیه در آداب منبر و روضه‌خوانی برای اهل منبر دارد.

مظهر ولایت: پژوهشی در زندگانی امیرمؤمنان علیه السلام

از دامن مادر تا رحلت خاتم صلی الله علیه و آله وسلم

سید اصغر ناظم زاده قمی؛ چاپ سوم؛ قم؛ بوستان کتاب قم (انتشارات دفتر تبلیغات

سبزواری و صاحب چند اثر در باره اهل بیت به زبان فارسی است. موضوع این کتاب، مواعظ و نوادر حکم است که در ۵۳ فصل سامان یافته و در آن، نویسنده، به شرح ۵۳ حدیث از کلمات و سخنان رسول خدا پرداخته است. وی در نقل احادیث، اسناد آنها را حذف کرده و برای شرح آنها، ابتدا متن را آورده و در آغاز پاره‌ای از آنها، به مناجات با خدا پرداخته و با ذکر صفاتی از پیامبر(ص)، آنها را شرح کرده است. وی در شرحش از آیات قرآن و دیگر روایات، بهره‌های فراوان برده و با ذکر داستان‌هایی جذاب از سرگذشت اولیا و مشایخ، به کتاب جذابیت بخشیده و خوانندگان را با آنها به عبرت آموزی فرا خوانده است. بنابراین نثری روان، شیوا و خواندنی دارد و وی از دراز نویسی و آوردن متن پیچیده پرهیز کرده است. شیوه نگارش او را می‌توان سبک خطابه و اعظان تلقی کرد که با ذکر حدیث و ترجمه و شرح آنها، به تبیین ابعاد سخنان خود می‌پرداختند و در آن از حکایات و شعر و انذار بهره می‌گرفتند.

برخی از فصل‌های کتاب عبارت‌اند از: در فضیلت لاله الا الله، در فضیلت صبر، در فضیلت پیامبر، در حقوق والدین، در فضیلت علی بن ابی طالب، در احوال قیامت، در صفت اطعام، در فضیلت قناعت و حج و زکات و روزه، در ترک دنیا، در یاد مرگ، در فضیلت علم و خاصان درگاه الهی و حیدر کرار و رسول خدا، در معجزات پیامبر، در مهلکات و منجیات، در ضیافت و توکل و صدق و نمازهای پنجگانه، در بیان شریعت و طریقت و حقیقت، در صفت اهل الله و قصه سلیمان.

مصحح برای تصحیح این اثر، از چند نسخه استفاده کرده و نسخه بدلها و تفاوتها را در پاورقی مشخص کرده است. وی، نشانی آیات و روایات را شناسایی و منبع داده و اشتباهات املائی را تصحیح و علایم سجاوندی و رسم الخط فارسی را نیز، مراعات کرده است. کتاب، هفت فهرست فنی دارد.

المصباح الزاهر فی الحسین الطاهر علیه السلام من المدینه الى المدینه

طعمه سعد؛ تقریظ سید محمد علی موسوی جزایری؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ دارالاعتصام؛ ۱۳۸۰ هـ.؛ مقتل، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۷۸۸ ص؛ وزیری.

مصائب آل محمد (ص): فی بیان الحیاة و المصائب المولمة للمعصومین الأربعة عشر و شهداء و سبايا كربلاء مع مرآئهم

محمد محمدی اشتهاودی؛ ترجمه: هاشم صالحی؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه دارالکتاب
(جزایری)؛ ۱۴۱۷ هـ؛ تاریخ و مقتل؛ فارسی و عربی؛ ۵۵۴ ص؛ وزیری.

کتاب، در بیان مصایب و مرآئی چهارده معصوم، به ویژه امام حسین (ع) و شهیدان و اسیران کربلا است. نویسنده با بهره‌گیری از کتابهای تاریخ و مقتل و به انگیزه تصحیح و تنظیم مرآئی و مقتلهای، ابتدا به مرثیه‌ها و سوگنامه هر یک از امامان معصوم پرداخته و با اشاره به شرح حال آنان، چگونگی شهادت و حوادث خزن انگیز هر معصومی را همراه با اشعار و حکایتهایی گزارش کرده است. ذکر مصایب شهیدان کربلا و حوادث تلخ و اندوهبار روز عاشورا، قتل مسلم و هانی، فرزندان و برادران امام حسین، مصایب زینب (س) و سایر خاندان امام حسین و دیگر یاران آن حضرت، از دیگر بخشهای کتاب است. فصل پایانی، به مصایب خاندان امام پس از شهادت وی در کوفه و شام، به‌ویژه مصیبت‌های زینب کبرا و امام سجاد (ع) اختصاص یافته و از قیام مختار و خون‌خواهی او و به کیفر رساندن قاتلان شهیدان کربلا سخن گفته شده است.

مصایح القلوب:

شرح فارسی پنجاه و سه حدیث اخلاقی از پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله

ابو سعید حسن بن حسین شیعی سبزواری؛ تصحیح و تحقیق: محمد سپهری؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات بنیان، دفتر نشر میراث مکتوب؛ ۱۳۷۵ هـ؛ حدیث؛ فارسی؛ ۶۵۰ ص؛ وزیری.

کتاب، از آثار ارزشمند فارسی در مسائل اخلاقی است. نویسنده فقیه، متکلم و واعظ این اثر، هم روزگار با شهید اول و فخر المحققین و از نزدیکان حاکمان سربدار

زمانی می‌توان آنها را به کار گرفت. مؤلف ابتدا، تلاش کرده است که جایگاه، اهمیت و ضرورت روشها در تربیت را بیان کند، و سپس روش الگویی، محبت، تذکر، عبرت، موعظه، ابتلا و امتحان، مراقبه و محاسبه، تشویق و تنبیه را به عنوان مهم‌ترین روشها در تربیت انسانی از نگاه امام علی(ع) در نهج‌البلاغه، مورد پژوهش قرار دهد.

مشعل جاوید

به کوشش محمد علی مهدوی‌راد؛ چاپ اول؛ قم؛ دلیل ما؛ ۱۴۲۲/۱۳۸۰ هـ.؛ کتاب‌شناسی؛ فارسی؛ ۶۶۴ص؛ وزیری.

گزارشی تفصیلی از چند کتاب در باره اهل‌بیت(ع) به اضافه چند مقاله در این باره است. این اثر که به مناسبت سال اول و دوم کتاب ولایت و به اهتمام دبیرخانه کتاب سال ولایت، تدوین و به زیور طبع آراسته، درصدد معرفی کتابهای شاخص و در خوری است که در زمینه اهل‌بیت(ع) و یا هر یک از امامان معصوم تألیف شده‌اند. کتاب با مقدمه‌ای از محمدرضا حکیمی در باره حدیث تقلید و مقاله‌ای از وی شروع می‌شود. مقاله‌ای در باره جایگاه تفسیری امام علی(ع) و ترجمه قصیده‌ای بلند در ثنا و رثای امام علی ادامه می‌یابد و آن‌گاه به نقد و معرفی آثاری چند می‌پردازد. عیقات الانوار میرحامد حسین، تعدادی از کتابهای تحریر یافته در باره امام زمان از دورانها نخستین تا کنون، غیبت نعمانی، موسوعة الامامة فی الکتاب و السنة و التاريخ، بهج الصباغة فی شرح نهج البلاغة، ترجمه و تفسیر نهج البلاغة، مکیال المکارم، پرتوی از خورشید، معجم الاحادیث الامام المهدی، فرهنگ آفتاب، فرهنگ تفصیلی مفاهیم نهج البلاغة، پرتوی از فروغ ولایت، پرتوی از نهج البلاغة، نهج البلاغة، المختار من کلمات الامام المهدی، دادگستر جهان، الامام علی فی رؤیة نهج البلاغة و روایة التاريخ، کتابهایی هستند که در این اثر، به معرفی و نقد آنها اقدام شده است. فهرست مقاله‌ها و ویژه‌نامه‌های نشر یافته در سال امام علی(ع) و نیز، گزارشهایی از چگونگی انتخاب کتاب سال ولایت، پایان بخش آن است.

مجموعه‌ای است از گفته‌ها و رفتارهای حضرت فاطمه زهرا در موضوعات و مناسبت‌های مختلف. نویسنده، حدود پانصد سخن از فاطمه زهرا(س) و پاره‌ای از رفتارهای او را در طول زندگی پر برکتش از منابع اسلامی شیعی و سنی جمع‌آوری و در قالب ۴۵ باب با عنوان‌های مستقل تنظیم کرده است. روایات هر باب به سبک حدیث‌نگاری با ذکر مصادر و اسناد آنها گردآوری و براساس محتوای احادیث عنوان‌بندی شده است. مقام و منزلت پدر و مادر فاطمه(س)، و علم، زهد، حجاب، ایثار، نماز، تسبیح، دعاها، ازدواج، خانه‌داری، بارداری، تربیت فرزندان، وصیت، فاطمه در روز قیامت، پیشگویی‌های پیامبر از حوادث پس از خود، گریه در مرگ پیامبر(ص)، وفات پیامبر و رخدادهای پس از آن. دفاع از پدر و شوهرش، فدک و ارث فاطمه، اختصار آن حضرت، خواب‌هایی که دیده و یا در باره او دیده شده است، از جمله موضوعاتی است که در این اثر به آنها پرداخته شده است. آیات قرآنی که فاطمه زهرا آنها را در سخنان خود مورد استناد قرار داده است، نصایح و خطبه فدکیه او و تبیین احکام شرعی از سوی آن حضرت و سخنان وی در مناسبت‌های مختلف دیگر نیز، حجم زیادی از مطالب کتاب را به خود اختصاص داده است. در پایان کتاب هفت فرست فنی نیز، فراهم شده است.

مشرب مهر: روشهای تربیت در نهج‌البلاغه

مصطفی دلشاد تهرانی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات دریا؛ ۱۳۷۹؛ حدیث و تربیت؛ فارسی؛ ۲۲۴ ص؛ رقعی.

کتاب، به بررسی برخی از روشهای تربیت از دیدگاه نهج‌البلاغه می‌پردازد. نویسنده به شیوه گزارش و با بهره‌گیری از منابع تفسیری، عرفانی، حدیثی، تربیتی و شرحهای نهج‌البلاغه، به بررسی موضوع تربیت پرداخته است. وی، بر این باور است که نهج‌البلاغه، مجموعه‌ای از مهم‌ترین روشهای تربیتی است و این روشها مطابق با فطرت آدمی است که به تناسب نیازها، مراتب و مدارج اشخاص، اوضاع اجتماعی و شرایط محیطی و

کتاب از ولادت امام شروع می‌شود و نویسنده بی هیچ توضیح و تحلیلی، روایات مربوط را در باره آن نقل می‌کند و مباحث خود را با بحث از نامه‌ها، لقب‌ها، شمایل، مناقب، نص بر امامت، دانش، زهد و عبادت، و حوادثی از دوران کودکی و نوجوانی و جوانی امام حسن ادامه می‌دهد. آیه‌های نازل شده در شأن امام حسن و سایر اعضای اهل بیت، و سخنان رسول گرامی در باره این امام همام و مقام و شأن امامت ایشان و جایگاه او در عالم هستی و در عالم آخرت، دیگر بحث‌های کتاب است. نویسنده، آن دسته از روایت‌هایی را که میان امام حسن و امام حسین، مشترک هستند و از پیامبر و امام علی رسیده و نیز نوع برخورد پیامبر و امام علی با آن دو بزرگوار را نقل کرده و در ادامه، حضور امام حسن در جنگ جمل و صفین را گزارشی و سخنان ایشان را در باره ماجرای حکمیت نقل کرده است. رویارویی، گفت‌وگوها و پیشامدهای میان امام و معاویه و ولید و مروان و زیاد و معاویه بن خدیج، ابوبکر، سلیمان بن صرد، عبدالله بن عباس، عبدالله بن عمر، یزید بن معاویه، صغیره بن شعبه، جبیر، عبدالله بن زبیر، ابن مسلمه و خضر نبی را نقل کرده است. ادامه مباحث، به شهادت امام و چگونگی آن، زیارت امام، همسران، فرزندان، اصحاب، دوستداران، مرثیه‌هایی در باره ایشان اختصاص دارد. روایات نقل شده از امام که به صورت موضوعی تنظیم شده، از دیگر مباحث کتاب است. عقل، علم، توحید، اوصاف پیامبر، امامت، غیبت، مناقب اهل بیت، خصائص شیعه، صفات مؤمن، مواعظ، عشره، قرآن، دعا، طهارت، نماز و روزه، اعتکاف، زکات، انفاق، معشیت، حج، زیارت، جهاد، نکاح، طلاق، اولاد، تجمل، خوردنیها و آشامیدنیها، آزادی برده، قضا، حدود و دیات، جنازه، و مواعظ و حکمت‌ها، عنوان‌های باب‌های احادیث امام حسن مجتبی در این کتاب است. فصل پایانی کتاب را نام راویان از امام مجتبی (ع) به خود اختصاص داده است.

مسند فاطمة الزهراء علیها اسلام

سید حسین شیخ الاسلامی؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز النشر التابع لمکتب الإعلام الاسلامی؛ ۱۳۷۷/۱۴۱۹؛ تاریخ، سیره و مناقب؛ عربی؛ ۵۹۲ص؛ وزیری.

به طول انجامیده است. دلیل نگارش کتاب، وابستگی عاطفی و روحی و عقیدتی مؤلف به امام و زندگی با او و نیز ادای تکلیف نسبت به حُب امام بوده است. کتاب در چند بخش سامان یافته و احادیث و سخنان امام در باره مباحث مربوط جمع‌آوری شده و دارای نود فصل، زیر عنوان مبحث و هر مبحثی در چند باب تنظیم و احادیث با شماره‌گذاری باب و پیاپی و ذکر استاد با ارجاع به مصادر اصلی آورده شده‌اند. عقل و جهل اولین مبحث مسند را به خود اختصاص داده و با علم و علما و حدیث، ادامه پیدا کرده است. برخی از عنوانهای مباحث مسند عبارت‌اند از: بدعت، توحید، ایمان و کفر، قرآن، تفسیر، دعا، طهارت که به ترتیب مباحث فقهی تا مبحث شصت و شش آمده، مبحث سفر، حیوان، قصص، احتجاجات، ملاحم، امامت، دنیا، و مکارم اخلاق. در این مجموعه، ۱۱۴۵۱ حدیث از امام در موضوعات مختلف گردآوری شده است. احادیث کتاب به منابع اصلی و به آخرین چاپهای آنها ارجاع داده شده و پاره‌ای از خطاها، اصلاح و پاره‌ای از احادیث تکراری حذف شده، و فهرست فنی نیز، در پایان کتاب آمده است. جلد یازدهم کتاب فهرست آیات و احادیث را تشکیل می‌دهد.

مسند الإمام المجتبی ابی محمد الحسن بن علی علیها السلام

عزیز الله عطاردی؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ انتشارات عطارد؛ ۱۳۷۳ هـ.؛ سیره و حدیث؛ عربی؛ ۱۸۰۲ ص؛ وزیری.

این اثر، پژوهشی است در زندگینامه، فضایل، احادیث، رخدادهای مربوط به پس از شهادت و صلح امام حسن مجتبی علیه السلام و حوادث مربوط به آن. کتاب که به روش توصیفی به رشته تحریر درآمده، با استفاده از مصادر مشهور عالمان شیعه و نیز کتابهای معروف اهل سنت تدوین شده است. نویسنده در این اثر، کوشیده است تا اطلاعاتی در باره شخصیت امام حسن و ابعاد وجودی آن حضرت و گفتارها و رفتارهایش برای خوانندگان فراهم آورد. وی، روایات امام حسن(ع) را با اسناد خود نقل کرده و کتاب را در سه فصل سامان داده است.

سر مبارک امام و روانه کردن اسیران به کوفه و شام و بازگشت به مدینه و حوادث پس از شهادت اختصاص داده و در ادامه از زیارت امام در عاشورا از راه دور، اربعین، روز عرفه، رجب و شب عید فطر، سخن گفته است. غسل کردن از آب فرات و زیارتنامه‌های دیگر، سخن گفته است که در آنها از زیارت عباس، و زیارت فرشتگان و انبیا از امام و گریه بر امام، و گِل قبر امام، مطالبی گزارش شده است.

در جلد سوم کتاب، به گریه بر امام حسین، از جمله گریه برخی پرندگان، فضیلت کربلا، ماجرای قبر امام حسین پرداخته شده و در ادامه، فرزندان، مدت عمر، قیام امام و زندگینامه برخی از یاران امام حسین گزارش شده است. شخصیت‌هایی که به امام حسین دلبستگی داشته و در راه عشق به او سر داده‌اند و کسانی که در باره امام نظریاتی داشته‌اند، روایتهای نقل شده از امام، ادامه مباحث این جلد است که به صورت موضوعی آورده شده‌اند. عقل، علم، توحید، اوصاف پیامبر(ص)، امامت، مناقب اهل بیت، غیبت، فضایل شیعه، مؤمن و کافر، مواعظ، زهد، قرآن، سوره‌های انفال، یونس، ابراهیم تا توحید (که امام در هر یک از آنها سخنانی داشته است) تفسیر حروف معجم، دعا، استسقا، و احتجاجها، عناوین سخنان امام است. در ادامه روایتهای فقهی امام نقل شده که از طهارت شروع تا حدود و ارث و جنازه ادامه می‌یابد. راویان از امام و مرثیه‌هایی در باره آن حضرت، پایان بخش کتاب است.

مسند الامام علی علیه السلام

سید حسن قبانجی؛ ضبط و تخریج احادیث: طاهر سلامی؛ یازده جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ دارالاسوة للطباعة والنشر؛ ۱۴۲۰ هـ.؛ حدیث: عربی؛ ۳۰۲ + ۴۰۸ + ۴۸۴ + ۴۹۴ + ۳۹۸ + ۵۰۲ + ۵۰۸ + ۵۲۸ + ۵۴۴ + ۵۶۶ + ۵۷۴ ص؛ وزیری.

کتاب، مسند نگاری مجموعه احادیثی از امام علی است که درباره موضوعات گوناگون به رشته تحریر در آمده و در ادامه مسندنگاری امام علی است که پیشترها از سوی چندین مؤلف صورت گرفته و این تحقیق، وسیع‌ترین آنهاست که تدوین آن بیست و سه سال

مسند الإمام الشهيد ابی عبدالله الحسین بن علی علیهما السلام

عزیز الله عطاردی؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ انتشارات عطارد؛ ۱۳۷۶ هـ.؛ سیره و حدیث؛ عربی؛ ۵۳۱ + ۵۷۱ + ۵۰۴ ص؛ وزیری.

کتابی در زندگینامه، فضایل، مناقب، مقتل، روایات، راویان، اصحاب و فرزندان امام حسین، امام سوم شیعیان است. این اثر که از تألیفات یکی از پژوهشگران سابقه‌دار خراسانی است، بر اساس مصادر مشهور و کتابهای عالمان پیشین اهل سنت و شیعه تألیف شده و روایات امام را نویسنده با سلسله سند خود نقل کرده و آن را در سه فصل سامان داده است. فصل نخست این اثر، به زندگینامه شخصی و حیات سیاسی و فعالیتها و فضایل و مناقب امام حسین اختصاص دارد. روش نویسنده در این فصل، گزارشهای تاریخی و حدیثی مستند به همراه مأخذ و ذکر استاد نوشته‌های خود نویسنده می‌باشد. وی، تاریخ امام را از ولادت آن حضرت آغاز و با ذکر روایاتی در این باب همه مباحث و رخدادهای دوران تولد امام را گزارش کرده و با نام و لقبها و شمایل امام، مباحثش را ادامه داده است. مکارم اخلاق، امامت امام حسین، کرامات و جایگاه ایشان در نزد پیامبر، اینکه امامت از نسل امام حسین تداوم پیدا می‌کند، امام، ریحانه رسول خدا و سرور جوانان بهشت است، و ارتباط نزدیک و کودکانه امام با پیامبر، و رخدادهای میان ایشان با ابودر، ابوبکر، محمد ابن حنفیه، عمر، معاویه، مروان و ولید، دیگر بحثهای این باب است. ماجرای عزیمت امام به عراق، حوادث راه مکه تا عراق، و رویارویی امام با فرزددق، عبدالله بن مطیع، زهیر بن قین، عبدالله بن سلیمان و دیگران و حرّ بن یزید ریاحی، رحل اقامت افکندن در کربلا، شهادت و محاصره امام، دیگر مباحثی است که در پایان باب به آنها پرداخته شده است.

نویسنده، جلد دوم کتابش را به ادامه مباحث عاشورا و شهادت یکایک یاران امام، و شهادت خود آن حضرت، وصایای او در عاشورا، آتش زدن خیمه‌ها، بریده شدن

المسترشد فی امامة امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام

محمد بن جریر بن رستم طبری امامی؛ تحقیق و تصحیح: احمد محمودی؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه الثقافة الاسلامیة لکوشانپور؛ ۱۴۱۵ هـ؛ کلام؛ عربی؛ ۷۹۰ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در تبیین امامت امام علی(ع) و اثبات امامت و خلافت آن حضرت و صالح نبودن غیر او بر این مقام. نویسنده کتاب که از علمای امامیه قرن چهارم هجری است، در این اثر کوشیده است که با استدلال به آیات قرآن و احادیث نبوی و بهره گرفتن از دلایل عقلی، شایستگی علی(ع) برای امامت و حق وی بودن مقام خلافت پس از رسول خدا(ص) را، برای وی به اثبات برساند.

کتاب در ده باب تنظیم شده است. باب نخست در نماز نگزاردن پیامبر پشت سر ابوبکر و باب دوم در فاضل و عالم نمایاندن کسی که خود نیز مدعی آن نبوده است. باب سوم در ذکر فضایل امیرمؤمنان(ع) و باب چهارم در اثبات امامت امام و نفی صلاحیت دیگران برای این مقام است. دفاع از سکوت امام پس از درگذشت پیامبر(ص) و اقدام نکردن آن حضرت برای طلب حق خویش، موضوع باب بعدی کتاب است. در باب دیگری، ماجرای غار ثور و همراه پیامبر(ص) در آن، مورد کاوش قرار گرفته است. تشریح حدیث منزلت و پس از آن، شرح اسلام آوردن امام علی در دوران نوجوانی و فضیلت آن، موضوع باب دیگری از کتاب است. وجوب امر امامت و تثبیت آن، بحث دیگری است که نویسنده با استناد به دلایل عقلی و نقلی به آن پرداخته و پایان بخش کتاب مربوط به وصیت پیامبر(ص) و وصایت و وصی او است.

محقق این اثر، در تحقیقی گسترده، مآخذ کتاب را مشخص کرده و طی مقدمه‌ای در باره مؤلف آن، چگونگی استنساخ کتاب از نسخه‌های موجود و این کتاب، توضیحات مبسوطی را ارائه کرده است. تکثیر شواهد در موضوعهای مورد بحث در کتاب، ترمیم افتادگی، اعراب‌گذاری آیه‌های قرآن و خطبه‌ها و حدیثها، و تکمیل آنها در صورت وجود نقص، تصحیح نامهای کسان، راویان و ضبط آنها، ترجمه رجال و تدوین چند فهرست فنی، از جمله تلاشهای محقق در این تحقیق پر بار است.

معتقد است قیام عاشورا حماسه‌ای است فرا تاریخی و فرا جغرافیایی برای دمیدن روح حقیقت انسانیت در تمامی انسانها، و مدرسه حسینی، مدرسه احیای اسلام نبوی و اسلام علوی است. مؤلف به منظور بررسی درسها و آموزه‌های تربیتی نهضت عاشورا، سرفصلهای زیر را به بحث گذاشته است: جایگاه مدرسه حسینی، ساختار، خاستگاه و شاکله مدرسه حسینی، و اصول تربیتی مدرسه حسینی که عبارت‌اند از: اصل حریت، پارسایی، عدالت خواهی و ظلم ستیزی، شجاعت، استقامت و پایداری، غیرت دینی، حمیت و سازش‌ناپذیری، از خودگذشتگی و فداکاری و حق‌محوری و حق‌طلبی.

مزرع مهر: موانع و مقتضیات تربیت در نهج‌البلاغه

مصطفی دلشاد تهرانی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات دریا؛ ۱۳۷۹؛ حدیث و تربیت؛ فارسی؛ ۱۳۶ ص؛ رقی.

تحلیل و بررسی موانع، شرایط و مقتضیات تربیت از دیدگاه نهج‌البلاغه، موضوع اثر حاضر است. از نگاه مؤلف، تربیت به عنوان مهم‌ترین مقوله انسانی که تمام صلاح و فسادها و سامانها و نا به سامانیها، به چگونگی آن بر می‌گردد، نیازمند جدی‌ترین اهتمام و توجه است. وی، در راستای این مسئله با بهره‌گیری از منابع تفسیری، عرفانی، تربیتی و شرحهای نهج‌البلاغه، ابتدا، جایگاه و اهمیت و ضرورت تربیت، مفهوم و تعریف تربیت و زمینه‌های آن را بررسی کرده، سپس، موانع و مقتضیات فردی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را به عنوان مهم‌ترین مباحث در این باره مطرح کرده است. مؤلف با استناد به نهج‌البلاغه، وابستگی به دنیا را اصلی‌ترین مانع تربیت و رسیدن انسان به کمالات حقیقی، و بهترین زمینه تربیت را دریافت درست از دنیا و تصحیح بینش آدمی نسبت به آن می‌داند. وی، موانع تربیت را به اصلی، فردی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی تقسیم کرده و هر یک را به فراخور خود بررسی کرده است. مؤلف در آغاز از نهج‌البلاغه، جایگاه، مؤلف، چرایی و چگونگی تألیف و روش مطالعه آن نیز، سخن گفته است.

قم؛ مؤسسه انتشارات عصر ظهور؛ ۱۳۸۲؛ حدیث؛ فارسی؛ ۴۲۴ص؛ وزیری.

مجموعه سخنانی از حضرت رسول(ص) خطاب به علی(ع) به نقل از منابع روایی عمدتاً بحار/انوار است. مجموعه این سخنان که به هشتصد مورد می‌رسد، به صورت موضوعی و در نه فصل سامان یافته است. فصل اول، مشتمل بر سخنان پیامبر(ص) به علی(ع) در میدانهای جنگ، هنگام هجرت و هنگام شکستن بتهای کعبه است. در فصل دوم، پیشگوییهای پیامبر(ص) از حوادث پس از رحلت خود به علی(ع) است؛ مانند امتحان شدن اُمت اسلام پس از رحلت حضرت رسول و شهادت امام علی، وصیتهای حضرت رسول هنگام رحلت به حضرت علی و فضایل امیرمؤمنان، فاطمه و حسین علیهم السلام در خطاب به علی(ع) از جمله مطالب دیگر نقل شده، که طولانی‌ترین فصل کتاب است. فصل پنجم، درباره مقام امام علی و سایر امامان معصوم و امامت آنان از زبان پیامبر است. فضایل شیعیان امام علی گفته‌های دیگری از رسول خداست که در فصل بعدی نقل شده است. در فصل هفتم، دوست داشتن علی را نشانه ایمان دانسته و فصل هشتم، شامل احادیثی است که در آنها دوستی علی(ع) نشانه پاکی ولادت شمرده شده است. در فصل پایانی، وصایای گوناگونی از پیامبر(ص) خطاب به علی(ع)، که بیشتر مربوط به اخلاق و آداب فردی و اجتماعی است، آمده است.

مدرسه حسینی

مصطفی دلشاد تهرانی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ انتشارات دریا؛ ۱۳۸۱؛ تاریخ و تربیت؛ فارسی؛ ۳۵۶ص؛ رقعی.

بررسی آموزه‌های نهضت عاشورا با رویکرد تربیتی، موضوع اثر حاضر است. نویسنده، با بهره‌گیری از منابع تاریخی و روایی شیعه و سنی، درسهایی را که امام حسین در قیام عاشورا به انسانها آموخت، به تحلیل و بررسی گذاشته است. وی،

به رحلت جانسوز پیامبر و حوادث مقارن آن، از جمله اعزام سپاه اُسامه، وصایای پیامبر در اهتمام به اهل بیت (ع) و مراسم تدفین آن حضرت اختصاص دارد.

محمد فی القرآن

سید رضا صدر؛ به اهتمام سید باقر خسروشاهی؛ چاپ دوم؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی؛ ۱۴۲۰ هـ/۱۳۷۸؛ سیره، حدیث و تفسیر؛ عربی؛ ۲۶۴ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره شخصیت و سیره پیامبر اسلام از منظر قرآن کریم. این اثر به سبک توصیفی - تحلیلی و با بهره گرفتن از آیات قرآن و منابع تاریخی به نگارش در آمده و قصد مؤلف، معرفی ابعاد شخصیت پیامبر (ص) و اثبات برتری و حقانیت او به عنوان خاتم پیامبران بوده است. وی، ابتدا از بشارت‌های کتاب‌های آسمانی و پیامبران بزرگ مبنی بر بعثت پیامبر موعود، سخن گفته و آن‌گاه نیاکان پیامبر را معرفی و در این بخش اثبات کرده است که اجداد پیامبر، افرادی موحد و خداپرست بوده‌اند. اُمّی بودن پیامبر، نعمت شرح صدر و رفع وزر از وی، از دیگر عنوان‌های مباحث کتاب است. در این اثر، اخلاق نیکوی پیامبر (ص) و سیره عملی وی در ارتباط با مردم و ویژگی‌های روحی او، از جمله عصمت، زهد و عبادت و راز و نیازش با خدا، و تشریح مورد بحث و بررسی قرار گرفته و پیامبر به عنوان الگویی کامل معرفی شده است. وحی، رسالت جهان شمول پیامبر (ص) و معجزه‌های آن حضرت، از دیگر محورهای تبیین شده در این کتاب است. شیوه‌های تبلیغی پیامبر (ص) از جمله بشارت، انداز، موعظه، حکمت و جدال احسن است که نویسنده به بررسی و تشریح آنها پرداخته است. در پایان، در ضمن، تکمله‌ایی در باره ولایت پیامبر و امامان (ع)، آورده است که ولایت مطلقه، تنها از خدا، پیامبر و امامان معصوم می‌باشد.

مخاطبات النبی (ص) لعلی (ع): خطاب‌های پیامبر (ص) به علی (ع)

محمد علی رسولی اراکی؛ تحقیق و تصحیح: محمد رضا انصاری محلاتی؛ چاپ اول؛

(قریش، یهودیان، منافقان) جنگها و پیمانهای آن حضرت، و برخورد پیامبر با دشمنان مختلف و دیگر حوادث تلخ و شیرین آن روزها اشاره شده است.

محمد(ص) فرزانه آفرینش: سیری در زندگانی پیامبر

سید محمد نجفی یزدی؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات ناصح؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۲۷۲ص؛ رقعی.

کتاب حاضر، پژوهشی پیرامون زندگانی حضرت محمد(ص) و رسالت آن حضرت است. انگیزه نگارش، پرداختن به شخصیت پیامبر(ص) به عنوان برترین الگو برای زندگی انسانهاست. نویسنده که به شیوه توصیفی، و با بهره گرفتن از آیات، روایات و منابع تاریخی، کتاب را به نگارش درآورده، آن را در یک مقدمه و سیزده فصل به سامان کرده و در آن به بررسی زندگانی پیامبر از ولادت تا رحلت پرداخته است. وی، ابتدا آفرینش نور آن حضرت پیش از ولادت جسمانی وی را تشریح کرده و با اشاره به موحد بودن اجداد پیامبر، به ولادت و حالات آن حضرت هنگام ولادت، سیمای او و حوادث و پیشامدهای زمان ولادت از جمله فرو ریختن ایوان مداین، خشک شدن دریاچه ساوه و خاموش شدن آتشکده فارس را مورد بررسی قرار داده است. کودکی پیامبر(ص)، ازدواج با خدیجه، و بعثت آن حضرت و دعوت پنهانی و آشکار، از دیگر بخشهای کتاب است. ویژگیهای بررسی اخلاقی و خصوصیات و معجزه‌های پیامبر(ص)، از جمله اطاعت درخت از وی، گواهی سوسمار به حقانیت و رسالت او و از همه مهم‌تر، نزول قرآن، از دیگر موضوعهای مطرح شده در این پژوهش است. مؤلف، همچنین در این اثر، از قصه معراج و پیش‌گوییهای پیامبر از آینده سخن گفته و در فصل یازدهم و دوازدهم، به خلاصه‌ای از حوادث پیش و پس از هجرت، از جمله جنگها و سریه‌ها را مورد بررسی قرار داده است. خیانت‌های یهود، ناکامی منافقان در ترور پیامبر(ص)، تخریب مسجد ضرار، مباحله با مسیحیان نجران و رویداد غدیرخم، از دیگر مطالب گزارش شده در کتاب است. فصل پایانی کتاب،

نظریات متناظر و نقد و بررسی آنها و نتیجه‌گیری، از ویژگیهای مقاله‌های این مجموعه است. در این نوشته‌ها از منابع دست اول، تحلیل پژوهندگان و آرای صاحب نظران مسلمان و غیر مسلمان استفاده شده است.

محور مباحث مقاله‌ها، سیاست، حکومت، اخلاق، دین، دنیا، معرفت، نیازدگی، دین و انسان، حق و باطل، سنت و تجدد، آرمانهای دینی و دنیوی، همزیستی، تربیت، دین پژوهی در غرب، نیاز به دین، عرفان، اصلاحات، مردم و حکومت، اعلامیه جهانی حقوق بشر، آسیب شناسی حکومت، جاهلیت و سیاستهای امام علی(ع) است.

محمد تصویر جمال خدا

حسین بدرالدین؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ نشر علم؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۱۵۹۸ص؛ وزیری.

این اثر، گزارش و تحلیلی از زندگی پیامبر عظیم الشان اسلام از آغاز تا رحلت، به ویژه حوادث عصر نبوت و بعثت است. نویسنده، با قلمی شیوا، ادیبانه و با استناد به منابع متنوع تاریخی، روایی و سیره نگاری کهن و معاصران، به گوشه‌هایی از زندگی، سیره و خاطرات تلخ و شیرین آن عرشی خاک نشین اشاره کرده، و در بخشهای سیزده‌گانه اثر خود، تاریخ حیات ۶۳ ساله آن حضرت را به ترتیب سیر تاریخی تبیین می‌کند. وی، در دو بخش نخست این اثر که شامل یک سوم اول کتاب است، به زندگی و فضایل پیامبر(ص) و ویژگیهای ایشان به عنوان یک انسان کامل و «اول ما خلق الله»، پرداخته و با شیوه عرفانی از چگونگی خلقت و جایگاه او سخن می‌گوید و به دنبال آن، حوادث مربوط به سالهای بعثت و حضور آن حضرت راه در مکه پی می‌گیرد. بخش سوم تا سیزدهم، مربوط به زوایای مختلف زندگی پیامبر(ص) بعد از هجرت به مدینه است که در آن به ترتیب تاریخی هر یک از سالهای حضور در دوران پس از هجرت، به چگونگی سیره و راه و رسم پیامبر(ص)، نزول آیات قرآن، ازدواجها، برنامه‌ها و نقشه‌ها و فتنه‌های دشمنان داخلی و خارجی

امام زمان در کوه «رضوی» یا «ذی طوی» که در دعای ندبه مطرح شده، موضوع مقاله بعدی است که نویسنده، به روایت‌هایی که دلالت بر حضور امام زمان در این مکان دارد، اشاره کرده است. امام زمان در احادیث اهل سنت، موضوع مقاله دیگر کتاب است. مقاله بعدی، دلایل اثبات امام مهدی است که در آن با استناد به روایت‌هایی از اهل بیت به تبیین موضوع مقاله پرداخته است. در این کتاب، گفت‌وگویی هم با علی کورانی در باره کتاب وی *معجم احادیث الامام المهدی (عج)*، انجام گرفته و در مقاله‌ای، ویژگی‌های حکومت جهانی امام مهدی (عج) بررسی شده و نویسنده، به پیشرفت علوم و فنون و توسعه اقتصادی و اجتماعی و قضایی در آن عصر پرداخته است. مقاله بعدی، نجات بشریت در آخرالزمان از سوی امام مهدی (ع) را بررسی کرده و همچنین به مسائلی چون طول عمر و غیبت امام پرداخته است. ضمیمه کتاب سی «کلمه» در موضوع‌های گوناگون از جمله مسائل عرفانی است و پایان بخش کتاب، شعری از «حسان» شاعر معاصر است که در قصیده خود ۷۳ لقب از لقب‌های امام زمان (عج) را نام برده است.

مجموعه مقالات همایش دین و دنیا از منظر امام علی علیه السلام

دبیرخانه همایش دین و دنیا از منظر امام علی (ع): چاپ اول؛ اصفهان؛ انتشارات دانشگاه علوم پزشکی اصفهان؛ ۱۳۷۹؛ کلام و سیره؛ فارسی؛ ۶۶۴ص؛ وزیری.

مجموعه مقاله‌هایی در باره سیاست، دین، دنیا، بهداشت روانی، حق، جامعه، تربیت و اصلاحات در نگاه و اندیشه امام علی است که به صورت تحلیلی و از سوی نویسندگان متعدد نوشته شده است. کتاب به مناسبت نام‌گذاری سال ۱۳۷۹ به نام امام علی (ع) تهیه شده و دست اندرکاران آن، کوشیده‌اند تا در آن، مناسبت دنیا و دین و نیز، حکومتداری و سیاست را که امروزه از مباحث نظری مهمی به حساب می‌آید، بکاوند و راهی را برای اندیشه‌وران در عرصه‌های گوناگون باز کنند. طرح موضوع، اهمیت و ابعاد آن، طرح نظر امام علی و شرح و تفصیل و بسط آن، ارائه

آدمی برمی‌گردد، و تربیت، بستر خوشبختی و بدبختی انسانها و جوامع انسانی است. در آغاز، مؤلف در پیشگفتاری به معرفی نهج‌البلاغه و جایگاه، مؤلف، چگونگی تألیف، و روشهای مطالعه آن پرداخته و آن‌گاه به مباحث تربیت روی آورده است. وی بدین منظور ابتدا، جایگاه، اهمیت و ضرورت تربیت را بیان کرده، آن‌گاه سرفصلهای زیر را تحلیل و بررسی کرده است: موانع و مقتضیات تربیت، موانع و مقتضیات فردی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، مبانی تربیت، عوامل مؤثر در تربیت و اصول و روشهای آن. او در این مباحث ناگزیر به بحث شناخت انسان و حقیقت او و فطرت و وراثت و محیط و عوامل دیگر نیز، مبادرت ورزیده است.

مجموعه مقالات و گفتارها پیرامون حضرت مهدی(عج)

مسجد آیت الله انگجی تبریزی (به کوشش)؛ چاپ اول؛ تبریز؛ واحد برگزاری مراسم نیمه شعبان مسجد آیت الله انگجی تبریزی؛ ۱۴۱۳ هـ.؛ مهدویت و کلام؛ فارسی؛ ۳۱۲ص؛ وزیری.

مجموعه حاضر، مقاله‌ها، گفت و گوها و سخنانی است پیرامون امام مهدی(عج) و مهدویت. نویسندگان این اثر (رضا استادی؛ ابوطالب تجلیل؛ محمد تقی تستری؛ جعفر سبحانی؛ علی غروی علیاری؛ کوچه باغی؛ علی کورانی؛ ناصر مکارم؛ مولانا؛ حسن حسن زاده آملی)، کتاب را به روش تحلیلی و توصیفی پدید آورده‌اند و در آن به بررسی و اثبات امام زمان(عج) و حکومت جهانی وی پرداخته‌اند. در مقاله نخست، نویسنده کتاب شرعیة/الشیعة، میرداماد را بررسی کرده که در آن از جواز و عدم جواز یاد کردن اسم و کنیه امام زمان بحث شده است. در این کتاب، مؤلف با نقل روایاتی، قایل به حرمت نام بردن از امام زمان شده است. مؤلف این مقاله، در ادامه همین قول را همراه با استدلالهای فراوان میرزا حسین نوری در کتاب نجم‌الثاقب، ذکر کرده است. در مقاله بعدی، به ضرورت وجود امام در هر زمان پرداخته شده و با ذکر روایتهایی، در باره اثبات وجود فعلی امام مهدی(عج) بحث شده است. مکان

عقلی و نقلی است. وی، در فصل دوم کتاب، از باورهای شیعه در باره ولایت و مقام اهل بیت، به آیات قرآن استناد کرده و چندین آیه را به همراه روایت‌هایی که در آنها، آیات به اهل بیت (ع) تطبیق و یا تأویل شده‌اند، مانند احادیث یوم الدار، ثقلین، منزلت، سفینه و مدینه العلم را مورد کاوش قرار داده است. فصل سوم، به روایت‌هایی از پیامبر اختصاص دارد که در آنها خلیفه‌های پیامبر (ص) در دوازده نفر منحصر شده‌اند. فصل بعدی، در نقل احادیثی است که فضایل علی (ع) در آنها مندرج است. در فصل پنجم، شهادت پیامبر (ص) و صحابه و برخی از خلفا و فقهای اهل سنت به افضل و اعلم بودن علی گزارش شده و در فصلی دیگر در باره شیعه علی (ع) بحث شده و در همین فصل به خلافت ابوبکر و عمر و عثمان و پایان او و خلافت علی (ع) نیز پرداخته شده است. فصل پایانی کتاب، مناظرات نویسنده با تعدادی از علمای اهل سنت است. محقق کتاب، علاوه بر ذکر مقدمه‌ای در باره کتاب، مصادر کتاب را نیز، تحقیق و در پاورقی آورده است.

ماه مهرپرور: تربیت در نهج‌البلاغه

مصطفی دلشاد تهرانی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ انتشارات دریا؛ ۱۳۷۹؛ حدیث و تربیت؛ فارسی؛ ۶۱۰ص؛ رقعی.

کتاب، در بردارنده مهم‌ترین مباحث تربیتی از دیدگاه نهج‌البلاغه است. نویسنده، با بهره جستن از منابع تاریخی و روایی شیعه و سنی، تفسیر، عرفان و اخلاق به موضوع تربیت پرداخته و از فراوانی منابع استفاده کرده و سعی نموده با تحلیل هر فرازی از آیات و کلمات امام در باره تربیت و مفاهیم آن، نکات قابل فهمی را ارائه دهد و الگوی برتر تربیت را معرفی نماید.

این اثر مؤلف به صورت‌ها و عنوانهای دیگر نیز در باره تربیت از دیدگاه نهج‌البلاغه به چاپ رسیده است. وی معتقد است، مسئله تربیت، حیاتی‌ترین مقوله انسانی است؛ چرا که همه صلاحها و فسادها و سعادت‌ها و شقاوت‌ها به نوع تربیت

مؤلف، این کتاب را با نثری داستانی و ساده و با بهره گرفتن از منابع روایی و تاریخی تألیف کرده و در آن به تشریح زندگانی فاطمه زهرا(س) به صورت توصیفی - تحلیلی پرداخته و با بهره‌گیری از اشعار، در توصیف و مدح این بانوی بزرگوار به مباحث خود تنوع و غنا بخشیده است. بررسی مفهوم کوثر و مراد از آن، آغازین بخش مباحث کتاب است که پس از طرح و بحث آنها، فاطمه را کوثر بی‌کران الاهی دانسته است. ذکر نامها و لقبهای آن حضرت، ازدواج وی با امام علی(ع)، مراسم عروسی و شیوه زندگانی و تقسیم کار در خانه و تربیت فرزندان، از دیگر موضوعهای کتاب است. بخش پایانی کتاب به تشریح ماجرای اندوهناک درگذشت فاطمه زهرا اختصاص دارد. در این اثر، در ضمن بحث از شخصیت و فضایل فاطمه(س)، به برخی از مطاعن خلفا و بدعتهای آنان نیز، پرداخته شده است.

لماذا اخترت مذهب الشيعة، مذهب اهل البيت

محمد مرعی امین انطاکی؛ تحقیق و تصحیح: عبدالکریم عقیلی؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز النشر التابع لمکتب الإعلام الاسلامی؛ ۱۴۱۷ هـ. / ۱۳۷۵؛ کلام؛ عربی؛ ۵۲۰ ص؛ وزیری.

بررسی دلایل رو آوردن مؤلف شافعی مذهب کتاب و برادر وی به مذهب شیعه، موضوع این اثر است. نویسنده کتاب که دانش آموخته جامع الازهر مصر و از علمای شافعی انطاکیه است، بر اثر تحقیق و بررسی و دسترسی به کتاب المراجعات، نوشته سید شرف الدین عاملی، متنبه شده و مذهب شیعه جعفری را اختیار کرده و به رغم گرفتار شدن در مشکلات و تحت فشار قرار گرفتن از سوی هم‌ردیفان سابق خود، کوشیده است تا حقی را که به آن راه یافته، مستدل برای دیگران نیز بازگو کند. وی در آغاز، ماجرای به تردید افتادن خود را در باره مذهب شافعی تشریح و چگونگی رها کردن آن و اختیار مذهب تشیع را بیان کرده و در ادامه به مبانی اعتقادات شیعه پرداخته و آنها را در چند فصل با استناد به آیات و روایات تشریح کرده است. منابع فراوان سخنان وی، عمدتاً کتابهای حدیثی اهل سنت می‌باشد. شیوه نگارنده استدلالی

کمال الدین و تمام النعمة

شیخ صدوق، محمد بن علی بن حسین؛ تحقیق و تصحیح: علی اکبر غفاری؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه النشر الاسلامی؛ ۱۴۲۲ هـ.؛ کلام؛ عربی؛ ۷۱۰ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره غیبت امام زمان (عج) از دیدگاه شیعه امامیه. کتاب به منظور پاسخ به پرسشهایی در باره امام زمان و غیبت طولانی ایشان و فلسفه و دلایل آن و با بهره‌گرفتن از احادیث و نیز استدلالهای عقلی به نگارش در آمده است. مؤلف، در مقدمه نسبتاً طولانی کتاب به مباحث پراکنده‌ای در ارتباط با غیبت امام زمان (عج) و دیدگاههایی که در این رابطه وجود دارد، پرداخته و ضرورت وجود خلیفه برای رسول خدا و وجوب اطاعت از او، غیبت و حکمت آن از نظر مکتبها و ادیان الهی و برخی از اعتراضهایی که به موضوع غیبت امام زمان (عج) شده و نیز، جوابهایی که شیخ صدوق، به آنها داده، را مورد بررسی قرار داده است. در مباحث اصلی کتاب با استناد به روایات، غیبت در زندگی برخی از انبیا و گفته برخی از آنان در رابطه با غیبت امام زمان، سخنانی که از ائمه (ع) در باره غیبت حضرت مهدی (عج) و وقوع حتمی آن نقل شده است و معنای عترت، آل، ذُرّیه و سلاله ارائه شده است. غیبت امام زمان و علت آن، منکران آن حضرت، دعا در دوران انتظار، ثواب انتظار، تولد امام و مادر او، توقیعات وی، عمر طولانی و معمران، دجال، ظهور امام و نشانه‌های آن و همراهی حضرت عیسی (ع) با او، از جمله مباحث این کتاب است.

کوثر و پیر و پیمانه

سید ابوالقاسم هاشمی ارسنجانی؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات فاطمه زهرا (س)؛ ۱۳۷۹؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۲۴۰ ص؛ رقعی.

کتاب در بیان زندگانی و شرح ابعاد شخصیتی و مبارزاتی حضرت فاطمه (س) است. انگیزه تألیف این اثر، آرایه‌الگوی متناسب، از بانویی نمونه برای زنان مسلمان است.

الخصام فی تعیین الامام من طریق الخاص و العام، که این اثر ترجمه جلد دوم آن است، از پربارترین منابعی است که در تفسیر قرآن نوشته شده و برای پژوهش در باره امامت نمی‌توان آن را نادیده گرفت.

نویسنده ابتدا احادیث مربوط به هر باب را با ذکر سند و متن حدیث ذکر کرده و آن‌گاه توضیحاتی برای آنها نوشته است.

کتاب ابتدا با بهره گرفتن از نوشته‌های مرحوم سید رضا صدر تحقیق شده و محقق، مدارک آن را شناسایی کرده و توضیجهایی هم بر فقره‌هایی از احادیث جهت کمک به فهم حدیثها نوشته و برای موضوعات هر باب، پیش و پس از مباحث آن باب، توضیح نگاری کرده است. وی در آغاز هر باب نگاهی کوتاه به باب انداخته و مهم‌ترین مباحث را گزارش کرده و پس از هر باب، زیر عنوان «پیوست» نیز برای تکمیل بحث، توضیح نوشته و یا احادیث دیگری را در همان رابطه نقل کرده است. وی، برای توضیحات تکمیلی از نوشته‌های دیگر نویسندگان نیز بهره گرفته است. وی علاوه بر اینها، پاورقیهای زیادی هم بر این اثر نگاشته است.

این کتاب در یازده باب سامان داده شده است. در باب نخست، این موضوع مورد بحث قرار گرفته که همه اشیای عالم طفیلی وجود انوار پنج تن هستند و در فصل بعدی از سببیت انوار چهارده معصوم برای خلقت عالم بحث شده و در ادامه، از تولد امام علی در خانه کعبه، نسب آن حضرت، کنیه و لقبها و حجت بودن امام بر خلق سخن گفته شده است. هر بابی در برگیرنده تعداد قابل توجهی حدیث است که شماره‌گذاری هم شده‌اند.

مترجم از آغاز تا پایان کتاب، همه مطالب آن را به صورتی روان به فارسی برگردانده است. کتاب چند فهرست فنی دارد و منابع تصحیح و تحقیق این اثر نیز، معرفی شده‌اند. این کتاب زیر نظر معاونت امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تحقیق و ترجمه و به چاپ رسیده است.

در باره ائمه اطهار ۲۷ عنوان است. کتاب دو فهرست اعلام و فهرست تفصیلی دارد.

کتابنامه حضرت محمد (ص)

مهری (خاور) دالائی؛ چاپ اول؛ انتشارات قلم؛ ۱۳۶۰؛ کتاب‌شناسی؛ فارسی؛ ۱۹۹ ص؛ وزیری.

معرفی کتابهایی که در باره پیامبر اسلام و شخصیت او تاکنون نوشته شده، موضوع این اثر است. مؤلف طی تحقیقی، کتابهایی را که تاکنون به زبانهای فارسی، عربی، انگلیسی، فرانسوی و آلمانی در باره زندگی رسول خدا نوشته شده، گردآوری و در این کتابنامه معرفی کرده است. البته، این کتاب‌شناسی شامل کتابهایی می‌شود که دارای متن قابل توجهی هستند.

کتاب در قالب پنج بخش سامان داده شده است: فهرست عنوانهای کتابهای فارسی، نامهای کتابها، عنوانهای عربی و عنوانهای نام آنها، و فهرست کتابهای فرنگی که به زبانهای لاتین نوشته شده‌اند. در مجموع ۸۷۹ کتاب در این اثر سیاهه‌نگاری شده‌اند که ۴۹۵ عنوان عربی، ۱۴۰ عنوان انگلیسی و ۲۹ عنوان آلمانی است. در معرفی هر کتاب پس از ذکر نام کتاب و مؤلف، به سال انتشار و محل نشر و تعداد صفحات آن اشاره شده است.

کفایة الخصام (ترجمة غاية المرام)

سید هاشم بحرانی؛ تحقیق و تصحیح: محمد حسین صفا خواه؛ ترجمه: محمد تقی دزفولی؛ چاپ اول؛ تهران؛ احیای کتاب؛ ۱۳۷۳؛ حدیث و کلام؛ عربی و فارسی؛ ۵۰۵ ص؛ وزیری.

کتاب، ترجمه پژوهشی در باره مسئله جانشینی بلافصل پیامبر اکرم از دیدگاه اسلام است که بر اساس روایتهای شیعه و سنی تألیف شده است. مؤلف آن محدث بحرانی، ۱۱۰۷ م که یکی از علمای مشهور شیعه در کتاب خود، از صدها کتاب، حدود شش هزار حدیث گرد آورده و در چهارصد و شصت باب، به صورت موضوعی به بحث و بررسی آنها پرداخته و در آن تلاش کرده است تا حقانیت دیدگاه شیعه را در باره امامت بلافصل امام علی و فرزندانش به اثبات برساند. کتاب *کفایة المرام و حجة*

سپس پذیرش حکمیت بررسی شده است. بخش سوم، به بررسی سخنان امام علی(ع) هنگام شروع فتنه خوارج در شهرها پرداخته شده که امام در ضمن اداره امور، با اعزام کارگزاران خود، به رویارویی با توطئه‌های آنان بر خواسته بود. بررسی خطبه‌های آن حضرت و سرکوب هسته مرکزی توطئه، از جمله این سخنان امام علی(ع) است. نویسنده در ضمن، به بررسی برخی از مسائل جانبی، از جمله شهادت علی(ع)، لقبها، همسران، کنیزان، فرزندان، خادمان، معجزه‌ها و دشمنان آن حضرت پرداخته و در بخش پایانی، پاره‌ای از قضاوتها و کرامتهای امام علی(ع) و شماری از کلمات

کتابنامه ائمه اطهار(ع)

ناصرالدین انصاری قمی؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی؛ ۱۳۷۸؛ کتاب‌شناسی؛ فارسی؛ ۲۸۰ص؛ وزیری.

کتاب حاضر، فهرست‌نگاری کتابهای تألیف شده در باره نه تن از معصومان، از امام حسن مجتبی(ع) تا امام حسن عسکری(ع) است. کتاب، شامل نامها و مشخصات بیش از ۱۶۰۰ کتاب به زبانهای عربی، فارسی و اردو، کتابهای خطی و چاپی است که تعدادی از آنها به شرح زندگی امامان به گونه‌ای اختصاصی پرداخته و تعدادی هم در شرح زندگانی همه معصومان است. کتابهای معرفی شده بر اساس نامشان به ترتیب الفبا مرتب شده‌اند و نام، نام پدید آورنده، نوبت چاپ، محل نشر، ناشر، قطع و تعداد صفحات هر کتابی ذکر شده است. در بخش دوم که در برگیرنده کتاب‌شناسی چهارده معصوم است، افزون بر زیست‌نامه، تعدادی از کتابهای حاوی سخنان، یاران، راویان از معصومان و فرزندان آنان نیز، معرفی شده‌اند. در این کتاب‌نامه، عنوان کتابنامه هر امام، کتابها بر اساس چاپی و خطی، عربی و فارسی و اردو و کتابهای مشترک، جداگانه فهرست شده‌اند. کتابهای معرفی شده در باره امام حسن(ع)، ۱۷۷ + ۴۱ عنوان، امام سجاد ۱۵۵، امام باقر ۸۸ امام صادق ۱۶۹، امام کاظم ۱۶۸، امام رضا ۳۲۶، امام جواد ۷۸، امام هادی ۷۲، امام عسکری ۶۶ و مجموعه‌های

کتاب در چند بخش تنظیم شده است. کتابهای مربوط به امام حسین و قیام آن حضرت و عاشورا بخش نخست کتاب را به خود اختصاص داده است. بخش دیگر با عنوان «زینب» که در بر گیرنده کتابهای مربوط به آن بانوی بزرگوار و زنان حاضر در عاشورا است. بخشی با عنوان «اصحاب» که در آن، کتابهایی با عنوان هر یک از صحابه امام مانند حر، حبیب، ثوابین، قیام کوفیان، شخصیت‌های اموی و زیارتنامه‌ها گنجانده شده‌اند. بخشی از کتاب به کتاب‌شناسی حضرت ابوالفضل اختصاص یافته و کتابهای مربوط به مسلم بن عقیل و قاسم و یاران امام حسین نیز، در این بخش معرفی شده‌اند. بخش پایانی به مقاتل اختصاص دارد. در پایان کتاب، سیاهه منابع و مأخذ و نیز نمایه پدیدآورندگان به همراه فهرست الفبایی عناوین آمده است.

کتاب علی علیه السلام

جعفر شهری؛ چاپ دوم؛ تهران؛ انتشارات معین؛ ۱۳۷۶؛ حدیث؛ فارسی؛ ۳۴۰ص؛ وزیری.

این اثر، بررسی نهج البلاغه و شأن صدور سخنان حضرت علی(ع) به ترتیب دوران زمامداری آن حضرت است. انگیزه گردآورنده کتاب، معرفی شخصیت امام علی(ع) در پرتو کلمات آن حضرت در دوران زمامداری و میدانهای مبارزه و جنگ است. نویسنده به سبک داستانی و ضمن بهره‌گیری از ادبیات کهن فارسی با استناد به نهج البلاغه، دوران زمامداری علی(ع) را در سه جنگ جمل، صفین و نهروان تقسیم و کتاب خود را بر اساس این سه بخش تنظیم کرده و در بخش پایانی، از عظمت و شخصیت علی(ع) سخن گفته است. در بخش نخست و یا شکل‌گیری جنگ جمل، نویسنده همراه با اتفاقات این نبرد به بررسی سی خطبه و نامه از حضرت امیر(ع) پرداخته که موضوع آنها پیشگیری از جنگ، بازگویی عهدهای فراموش شده و نامه‌های آن حضرت به عایشه، طلحه و زبیر است و، سرانجام، شکست سپاه جمل، و نابودی آن گزارش شده است. در بخش دوم، چگونگی شکل‌گیری جنگ صفین و نامه‌های امام علی به معاویه، حرکت سپاه علی(ع) به رزمگاه صفین و واقعه جنگ و

رسیده‌اند و به بررسی زیست‌نامه، سیره، مقاتل، مراثی، دعاها و کربلا و تربت امام پرداخته‌اند. برای تدوین آنها از کتابخانه‌ها و نیز از کتاب‌شناسیها و فهرستگان کتابها بهره گرفته شده است. در این اثر نام کتاب، نام پدید آورنده، دستیار پدیدآورنده و مشخصات نشر و کتاب ذکر شده است. ترتیب چینش کتابها بر اساس حروف الفباست و اولین کتاب، آشکده و آخرین آن، یوم‌الطف است. در پایان، نام پدیدآورندگان نیز، سیاهه نگاری شده است.

کتاب‌شناسی عاشورا

محمد حیدری قاسمی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات روزنامه اطلاعات؛ ۱۳۷۸؛ کتاب‌شناسی؛ فارسی؛ ۴۴۸ص؛ وزیری.

کتاب، فهرست آثاری است که تا کنون در ارتباط با قیام عاشورا، اعم از آثار تاریخی، ادبی، مقاتل، مراثی، مدایح، سخنان، فضایل و منابر حسینی به نگارش درآمده است. هدف گرد آورنده، بیان اهمیت نهضت امام حسین و تأثیرات آن بر نهضتها و قیامهای حق‌طلبانه در طول تاریخ است. مهم‌ترین مخاطبان این اثر، عاشوراپژوهان و نیز اندیشمندانی هستند که درباره امام حسین و زندگی او تحقیق می‌کنند. این اثر، علاوه بر سیاهه کتابهای مربوط به امام حسین و عاشورا، به شیعیان طلایه‌دار شهادت مانند میثم و حوادث پس از عاشورا مانند قیام توأیین نیز، پرداخته است. در ارائه مشخصات توصیفی هر اثر، عنوان، مؤلف، ناشر، سال نشر، تعداد چاپ، و محل نشر مورد توجه قرار گرفته است. زبان آثار در باره عاشورا محدودیت نداشته، و کلیه منابع بدون در نظر گرفتن نوع زبان، گردآوری شده است. زاویه موضوعی کتاب‌شناسی عاشورا، قیام عاشورا، امام حسین و اصحاب آن حضرت و قیام مختار را در بر می‌گیرد. اگر کتابی که با چند عنوان و نام چاپ شده باشد، همه آن عنوانها در موقعیت الفبایی خود درج گردیده است. در تنظیم مطالب، عنوانها در چند بخش ارائه شده‌اند که به ترتیب اشخاص یا موضوع مورد نظر قابل بازیابی است.

کتاب سلیم بن قیس، اولین کتاب حدیثی است که یک شیعه به نگارش در آورده و از آنجایی که اطلاعات دست اول از رخداد‌های صدر اسلام در آن گردآوری شده، از جایگاه ممتازی برخوردار است. محقق کتاب، کوشیده است تا با شرح محتوا، جایگاه و زمان تدوین، اهمیت آن را بازگو نماید. شهرت کتاب در میان علمای هل سنت از دیر زمان تا کنون، و نیز، جایگاه آن در میان علمای شیعه در این اثر، مورد بررسی و پژوهش قرار گرفته و بازتاب یافته است. به اعتقاد نویسنده، کتاب سلیم بن قیس از جهت موضوع، زمان تألیف، دقت و استحکام در نقل و ثبت احادیث، جرایم حاکمان و حوادث تاریخی عصر خود از ویژگی خاصی برخوردار است.

برخی از سرفصل‌های کتاب عبارت‌اند از: موضوعات حدیثی، مسائل اعتقادی، مسائل تاریخی، معرفی سلیم، وثاقت او، شهرت کتاب، کلمات ائمه در تأیید کتاب سلیم و احادیث آن، جایگاه کتاب در نزد علمای شیعه، اعتماد علما به کتاب، اسناد کتاب سلیم، نسخه‌های آن، کتاب‌های خطی و ترجمه کتاب به زبان‌های فارسی، اردو و انگلیسی. در پایان، مصادر روایات نقل شده از کتاب و مصادر روایات با اسناد متصل به سلیم، مصادر روایات با دیگر اسناد، از غیر سلیم، سیاهه موضوعات، توثیق مهم‌ترین نکات عقیدتی در کتاب، و سیاهه مصادر تحقیق و تخریج آورده شده است.

کتاب‌شناسی اختصاصی امام حسین(ع)

حشمت الله صفر علی‌پور؛ به اهتمام مرکز تحقیقات اسلامی نمایندگی ولی فقیه در سپاه؛ چاپ اول؛ قم؛ یاقوت؛ ۱۳۸۱؛ کتاب‌شناسی؛ فارسی؛ ۲۸۸ص؛ وزیری.

این کتاب، در معرفی ۱۴۲۸ کتاب در باره امام حسین(ع) است. کتاب که با هدف کمک به پژوهشگران در باره امام حسین(ع) و رخداد تاریخی شهادت آن امام و یارانش در سرزمین کربلا تدوین شده، شامل کتاب‌های مستقل در باره امام و نیز کتاب‌های ضمنی است که در آنها به مناسبتی بحثی از امام حسین(ع) به میان آمده است و تنها آن دسته از کتاب‌هایی فارسی و عربی معرفی شده‌اند که به چاپ

معاویه، تلاش عایشه برای خروج بر ضد علی(ع)، تحریک اُم سلمه از سوی عایشه، خطبه علی(ع) در زمان عزیمت زبیر و طلحه و عایشه به بصره، مقدمات جنگ جمل و مطالبی در باره عایشه و منزلگاههای میان راه بصره، جمل اصغر، ورود امام به ربه، خطبه امام حسن(ع) در کوفه، خطبه علی(ع) در بصره، واقعه جنگ جمل، مصر در دوران خلافت امیرمؤمنان، حرکت سپاه امام به سوی صفین، جنگ صفین، قتل عمار یاسر، قرآن بر نیزه کردن شامیان، حکمیت، بازگشت سپاه امام به کوفه، جدایی خوارج از سپاه امام علی(ع)، خروج خوارج بر ضد امام علی(ع)، واقعه نهروان، ماجرای شهادت محمد بن ابوبکر در مصر، توطئه برای ترور امام علی(ع)، ماجرای شهادت امام، وصیت او و خطبه امام حسن و مکاتبات او با معاویه.

محقق، این اثر را از لابه‌لای کتابهای تاریخی گردآورده که بنا به تصریح مورخان، ابو مخنف، کتابی به این نام و مربوط به این موضوعها داشته و اکنون در دست نیست. پدید آورنده، تلاش کرده که مطالب پراکنده وی را از کتابها جمع آوری و تدوین نماید. محقق علاوه بر آن، تلاش زیادی برای ادای پاره‌ای توضیحات در پاورقی به عمل آورده تا خواننده به ابعاد مباحث و اشخاص مطرح شده در اخبار، آگاهی پیدا کند. وی در این توضیحات، برخی از مفردات اخبار را نیز، شرح کرده است. بن مایه محقق در این تحقیق، سه کتاب *الجملة*، تألیف شیخ مفید، *وقعة صفین*، تألیف نصر بن مزاحم و *تاریخ طبری* است.

کتاب سلیم بن قیس هلالی

سلیم بن قیس هلالی کوفی؛ تحقیق و تصحیح: محمد باقر انصاری زنجانی؛ چاپ اول؛ قم؛ منشورات دلیل‌ما؛ ۱۳۸۰؛ حدیث: عربی؛ ۴۰۶ص؛ وزیرى.

بررسی جایگاه، اسناد، موقعیت، اعتبار و بیان ویژگیهای کتاب سلیم بن قیس است. اثر حاضر، خلاصه سه جلدی تحقیق شده است که از سوی محقق به منظور قابل استفاده کردن برای عموم، صورت پذیرفته است.

امت اسلامی در قبال این دو، و دستاوردهای پیروی از کتاب و عترت را به بحث گذاشته، و سپس به بررسی این دو موضوع به طور جداگانه پرداخته‌اند. سرفصل‌های کتاب عبارت‌اند از: ثقلین و مسئولیت، ثقلین و قیامت، اوصاف قرآن، واجبات اُمت در برابر قرآن، ثمرات پیروی از قرآن، تأکید پیامبر بر تبعیت از قرآن، عترت در تعابیر حدیث، صفات عترت در حدیث ثقلین، تأکید پیامبر بر شأن عترت، وظایف و واجبات اُمت در برابر عترت در حدیث ثقلین، ثمرات پیروی از عترت در حدیث ثقلین، اوصاف امام علی در حدیث ثقلین، وظایف امت در باره علی(ع)، ثمره پیروی از علی، و احتجاج علی به حدیث ثقلین.

کتاب الجمل و صفین و النهروان

ابو مخنف لوط بن یحیی ازدی کوفی؛ تحقیق و تصحیح: حسن حمید السنید؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ مؤسسه دارالاسلام؛ ۱۴۲۳هـ/۲۰۰۲م؛ تاریخ؛ عربی؛ ۶۲۲ص؛ وزیری.

اثری تاریخی در باره سه رخداد جنگ جمل، صفین و نهروان براساس نقل ابو مخنف ازدی است.

راوی ماجراهای کتاب، از تاریخ نگاران قرن دوم هجری است، و از راویان مورد توجه مورخان و سیره‌نگاران است.

محقق روایت‌های ابو مخنف را در باره حوادث و رویدادهای سه جنگ داخلی امام علی را جمع‌آوری کرده که با بازگویی تاریخ بیعت مردم با علی(ع) برای خلافت آغاز شده است. چگونگی گزارش وی، همراه با ذکر سند و نص و فضای آن زمان است که بر اعتبار کتاب می‌افزاید. راوی، حوادث را به ترتیب، به گونه‌ای نقل کرده که زنجیره مباحث به هم پیوسته شده و به رغم اینکه وی از طائفه ازدی است و خود آن طایفه نیز از طرف‌های درگیر بوده‌اند، ولی او بی‌طرفی خود را در نقل حوادث رعایت کرده است.

در این کتاب، این رویدادها گزارش شده است: قتل عثمان، نامه همسر عثمان به

است. وی این مباحث را از منابع و مصادر تاریخی و روایی شیعه و سنی جمع‌آوری و به شیوه گزارشی تألیف کرده است. مؤلف، ضمن ارائه قضاوتها و نظر کارشناسی امام علی در فقه، حقوق، مسائل اجتماعی، اخلاقی و خانوادگی، در پی اثبات اندیشه فوق بشری امام علی(ع) است. وی، مجموع داوریه‌های امام را در مسائل مختلف، زیر ۵۴ فصل دسته‌بندی کرده که مهم‌ترین عنوانهای آن عبارت‌اند از: فلسفه حکم، بیان حکمت، حد غلات و خوارج، بیان منشأ اشتباه، قرعه، تدارک، اقرار، قواعد فقهی، استناد به کتاب و سنت، اقامه گواه، اصطلاحات شرعی، دفع شبهه، سیاست، پاسخ پرسشهای دشوار، طب و بهداشت و استنباط حکم از آثار طبیعی.

کتاب الله و اهل البيت فی حدیث الثقلین

من الصحاح و السنن والمسانید و ... من مصادر اهل السنة

لجنة التحقيق فی مسئله الإمامة، مدرسة الامام باقر العلوم(ع)؛ چاپ اول؛ قم؛ دلیل‌ما؛ ۱۴۲۲ هـ؛ حدیث و مناقب؛ عربی؛ ۵۷۲ ص؛ وزیری.

جایگاه و منزلت قرآن و اهل بیت از نگاه حدیث ثقلین، موضوع این اثر است. هدف از نگارش کتاب، بیان اهمیت ویژه و فهم و درک حقیقت این دو است، که پیامبر بر تبلیغ آن اصرار داشته است. نویسندگان این مسئله را با استناد به مجامع و مصادر معتبر و دست اول روایی و تاریخی، تفسیری، رجالی و کلامی شیعه و سنی، جمع‌آوری کرده‌اند. منظور نویسندگان از حدیث ثقلین، همه احادیثی است که در ارتباط با کتاب و عترت از پیامبر روایت شده است؛ اگر چه لفظ ثقلین در آن نباشد. آنان بر این اعتقادند که اهمیت مسئله ثقلین، از تکرار این حدیث از سوی پیامبر در مواضع و مناسبت‌های مختلف معلوم می‌شود. در این کتاب خواننده با نقل‌های مختلف حدیث ثقلین، با مراد پیامبر و تفسیر این حدیث آشنا می‌شود. نویسندگان، ابتدا مکان‌های صدور، زمان و حالت‌های پیامبر را از زمان صدور حدیث بیان کرده، و آن‌گاه آن را تحلیل و بررسی کرده‌اند. در ادامه، اوصاف مشترک قرآن و اهل بیت، وظایف

دیدگاه‌هایی که در باره او اظهار شده، از جمله آنهاست.

قصه کوفه: تاریخ زندگانی امام امیرالمؤمنین علی(ع) از هجرت به کوفه تا شهادت

علی نظری منفرد؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات سرور؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ؛ فارسی؛ ۵۴۶ص؛ وزیری.

کتاب، مروری دارد بر گوشه‌هایی از فضایل، کرامات اخلاقی، اوصاف برجسته و قسمتی از تاریخ زندگانی امام علی(ع). نویسنده به شیوه نقلی و گزارشی به بررسی شخصیت و تاریخ زندگی آن حضرت در مدت اقامت در کوفه پرداخته است. وی با بهره‌گیری از منابع تاریخی، شیعه و سنی این کتاب را به رشته تحریر درآورده است. آغاز پیمان‌شکنی، مدینه مهیای جنگ، امام علی در تعقیب ناکثین، جنگ جمل، به سوی صفین، جنگ صفین، فتنه خوارج، جنگ نهروان، کودتا در مصر، علی در محراب خون، عنوانهای مباحث کتاب را تشکیل می‌دهد. حادثه‌نگاری در این کتاب، به صورت ریز و تفصیلی است و از این رو، برای خواندن آن اشتیاق ایجاد می‌کند. کتاب در پانزده فصل سامان یافته و از تولد امام و پدر و مادر ایشان آغاز می‌شود و با فضائل امام و احادیث مشهور پیامبر در باره آن حضرت و دوران خلافت امام و مباحث مربوط به آن ادامه می‌یابد و از همسر و فرزندان برخی از یاران امام و بانوان شیعه امام سخن گفته می‌شود.

قضاوت‌های امیرالمؤمنین علی علیه السلام

محمد تقی تستری؛ ترجمه: سید علی محمد موسوی جزایری؛ چاپ چهارم؛ قم؛ دفتر انتشارات اسلامی؛ ۱۳۷۹؛ قضاوت؛ فارسی؛ ۴۹۲ص؛ وزیری.

مجموعه‌ای از داوریه‌های شگفت انگیز و عادلانه امام علی(ع) در دوره‌های مختلف عمر آن حضرت است. هدف نویسنده، تدوین اثری مستقل، و جمع‌آوری قضاوت‌های آن حضرت از منابع مختلف تاریخی، روایی، جهت دسترسی آسان علاقه‌مندان بوده

قصه کربلا به ضمیمه قصه انتقام

علی نظری منفرد؛ چاپ دهم؛ قم؛ انتشارات سرور؛ ۱۳۸۰؛ مقتل و تاریخ؛ فارسی؛ ۷۰۲ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره واقعه عاشورا و شرح رخداد‌های آن از مدینه تا کربلا و از کربلا تا مدینه. واقعه عاشورا از دردناک‌ترین و مهم‌ترین حوادث تاریخ اسلام است و از این رو، همه کتابهای تاریخی اسلامی به صورت مستقل و یا در لابه‌لای تاریخهای جامع‌تر، به آن پرداخته‌اند و به رغم گذشت دهها قرن از آن، هنوز این واقعه افکار نویسندگان و تحلیل‌گران را به خود مشغول کرده است. این کتاب نیز، در زمره همین تلاش‌هاست که آمیزه‌ای از گزارش تاریخی و تحلیل حوادث، و به مناسبتی به حواشی حوادث و اشعار و مراثی نیز پرداخته شده است.

کتاب به ترتیب حوادث تاریخی تدوین شده و حاوی نام شهیدان کربلا و حاضران در آنجا و شرح حال مختصر هریک از آنها و منازل که کاروان امام از آن منازل برای رفتن به سمت کوفه عبور کرده است، می‌باشد. مصادر کتاب، منابع تاریخی و حدیث، و کتابهای مقاتل و سیر اهل سنت و شیعه، اعم از دست اول و غیر آن است. پرداختن به حوادث ریز، و تفصیل رویدادها و ذکر اسامی افرادی که به گونه‌ای در قیام امام حسین(ع) نقش داشته‌اند، از ویژگیهای این اثر است.

کتاب در پنج سفر تنظیم شده است. سفر از مدینه به مکه، از مکه به عراق، حرکت اهل بیت از کربلا به شام، از شام به کربلا و از کربلا به مدینه. تاریخ‌نگاری کتاب پس از ذکر اجمالی از شخصیت امام حسین در قرآن و تولد و نام‌گذاری آن حضرت، از نگارش نامه اهل کوفه به امام حسین(ع) شروع می‌شود و رویدادهای مربوط تا پایان به ترتیب پی گرفته می‌شود. بخش دوم کتاب، به پاره‌ای از حوادث مربوط به پس از عاشورا اختصاص دارد. پشیمانی شیعیان و تحرک آنان و قیام توأبیین و جنگهای آنان و قیام مختار که به مناسبت از شخصیت او نیز، سخن گفته شده و انتقام وی از قاتلان امام حسین و یارانش و چگونگی آن و فرجام مختار و

نگاه مباحث زیر را دربارهٔ نهضت عاشورا به بحث گذاشته است: عاشورا در آینهٔ تاریخ که در آن عاشورا از نگاه توده‌ها و نخبه‌ها و دیدگاه سلاطین و حاکمان و اینکه هر سرزمینی کربلا و هر روزی عاشورا است؛ به بحث گذاشته شده است. ثارالله، که در آن، به شکست و پیروزی از دیدگاه قرآن و ارزش شهادت و جایگاه مبارزات حق طلبانه پرداخته شده و تحقیق جامعی در این زمینه ارائه گردیده است. هل من ناصر حسین، ولاء و برائت در آینهٔ عاشورا، دلایل چهارگانهٔ خطاب استنصار حسین، متخلفان از یاری حسین، ارزش وراثت در زندگی انسان، و ابعاد سیاسی قیام امام حسین(ع).

قانون: سخنان امیرالمؤمنین علی بن ابی‌طالب

قاضی قضاعی؛ ترجمه: فیروز حریرچی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ مؤسسه انتشارات امیرکبیر؛ ۱۳۷۵؛ حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۲۶۲ص؛ وزیری.

این اثر، ترجمهٔ دستور معالم الحکم و مأثور مکارم الشیم است که شامل مجموعه‌ای از سخنان، حکمتها، وصیته‌ها، دعاها و مناجاتهای امام علی می‌باشد، و قاضی قضاعی (م ۴۵۴) آنها را در نه باب به شیوهٔ شریف رضی جمع‌آوری کرده است. از ویژگیهای کتاب می‌توان به جمله‌ها و کلماتی اشاره کرد که در این کتاب گردآوری شده، و در نهج‌البلاغه و غررالحکم نیامده است. مانند: پرسش و پاسخ میان امام علی و فرزندش امام حسن، و مناجات آن حضرت، که حتی در کتابهای دعا‌های معمول هم نقل نشده است. از دیگر مطالب کتاب، ذکر اشعار منسوب به امام علی است که نویسنده آنها را در باب نهم کتاب آورده است. متن عربی کتاب اعراب‌گذاری شده و پس از نقل هر بخشی، ترجمه آن نیز، در پی آمده است. ترجمهٔ کتاب روان و برای عموم قابل درک است.

عنوانهایی را که در کتاب آمده عبارت است از: در حکمت سودمند، در سرزنش دنیا و بی میلی آن حضرت به آن، در موعظه‌ها، در وصیته‌ها و نواهی، در پاسخها، در کلام غریب، در سخنان نادر، در دعاها و مناجات و در شعر.

فاطمه زهرا دارد، از منابع تفسیری، مناقب و کتابهای تاریخی شیعه و سنی جمع آوری کرده و با عنوان «اقوال» به شرح و تفسیر آیه ذکر شده پرداخته و مستندات خود را بیان کرده است. مؤلف پس از ذکر آیه‌ها و روایتهای مرتبط، خود نیز، به شرح و تفصیل و بررسی آنها پرداخته و مطالب روایتهای را جمع‌بندی کرده است. انوار پنجگانه، عظمت نور فاطمه، کلمات الله، دوستی فاطمه، شرط ایمان است، فاطمه، افضل زنان، ظلم به فاطمه از گناهان کبیره است، فاطمه در بهشت، خانه فاطمه، خانه‌ای از خانه‌های الهی است، احترام پیامبر به فاطمه و تسبیح فاطمه، از جمله عنوانهایی هستند که برای آیات ذکر شده در این اثر، بیان شده‌اند. ترتیب مطالب کتاب بر حسب ترتیب کنونی سوره‌ها و آیه‌های قرآن است. و برای هر یک از آیه‌ها، عنوانی مطابق محتوای آنها برگزیده شده است.

فی رحاب عاشورا

محمد مهدی آصفی؛ تحقیق: مؤسسه نشر الفقاهة؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ مؤسسه نشر الفقاهة؛ بی‌تا؛ تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۴۰۰ص؛ وزیری.

تجزیه و تحلیل فرهنگ عاشورا و دستاوردهای آن، موضوع اثر حاضر است. هدف نویسنده، بیان فرهنگ شهادت و شهادت‌طلبی و عرضه آن به نسل جوان است. شیوه وی، تحلیلی و کاربردی است و کمتر به گزارشهای تاریخی درباره عاشورا رو آورده است. به اعتقاد وی قیام عاشورا و حوادث پیرامون آن نمایی است از تاریخ بشریت و آشنایی با آن، آگاهی یافتن بر واقعیات حاکم بر زندگی بشر است نیز. باور نویسنده این است که در جهان کنونی، شیعیان، در رویارویی و ستیز با دشمنان هستند، و این همان فرهنگی است که ما آن را از امام حسین و عاشورا به ارث برده‌ایم. کتاب، دور دوم از مجموعه وارث پیامبران است. از نگاه نویسنده، آگاهی از فرهنگ شهادت و مبارزه‌طلبی، از مهم‌ترین ابزار مقابله مستضعفان با مستکبران و دین ستیزان است، و این فرهنگ قرآن و عاشورا است. مؤلف، با این

تاریخی تألیف کرده است. تحقیقات گسترده، جامع و درخور ستایشی از سوی محقق ارائه در باره موضوع کتاب و منابع همه احادیث و مطالب ذکر شده در گفته‌های مؤلف، در پاورقی آمده است. محقق، کتاب را بر اساس چند نسخه تحقیق و با آنها مقابله کرده و نسخه بدلها را در پاورقی آورده و مصادر نوشته‌های مؤلف را نیز، مشخص کرده است. حجم یادداشتهای محقق به قدری است که آن را از یک کتاب ۳۰۰ صفحه‌ای به ۱۴۰۰ صفحه رسانده است. وی، طی مقدمه‌ای از مؤلف کتاب سخن گفته و شرح حال او و مشایخ و شاگردان و کتاب و مصادر آن، نسخه‌های خطی و چاپهای آن و در باره روش کار خود مطالبی را بیان کرده است.

کتاب دوازده فصل دارد. فصل نخست آن به امام علی(ع) اختصاص دارد و در آن این مباحث مطرح شده است: شخصیت امام علی(ع)، چگونگی تربیت امام از سوی پیامبر(ص)، علم و شجاعت امام، علاقه رسول خدا به او، برادری آن دو، سخنان حکمت آمیز امام، خلافت، مناقب، صفات پسندیده، کنیه، القاب، مدت عمر، شهادت، فرزندان و همسر او. فصل دوم آن به امام حسن و امام حسین و به ترتیب، فصلهای بعدی هر یک به یکی از امامان اختصاص یافته است. در این فصلها نسب، نام، کنیه، پدر و مادر، صفات و القاب، علم، عبادت، سخنان پیامبر در خصوص هر یک از امامان، سخنان آنها، فرزندان، مدت عمر، امامت، تاریخ تولد، شهادت و چگونگی آن، و حوادث دوران امامت هر امامی بررسی شده است. کتاب چند فهرست فنی دارد.

فضائل فاطمة الزهراء(ع) فی الذکر الحکیم

علی حیدر مؤید؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ انتشارات المكتبة الحیدریة؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و مناقب؛ عربی؛ ۵۳۰ص؛ وزیری.

پژوهشی است در فضایل و شخصیت فاطمه زهرا(س) از نگاه قرآن. نویسنده، ۱۳۵ آیه از آیات قرآن را در ارتباط با فاطمه زهرا که سرفصلهای مطالب کتاب نیز هست، گرد آورده و ضمن ذکر این آیات، روایاتی را که گواهی بر ارتباط آن آیه با

کتاب در چهار جزء سامان یافته است. در جزء نخست، تولد، نسب و اسم، پدر، مادر، جایگاه علی(ع) در نزد پیامبر(ص)، ایمان علی به پیامبر(ص)، نماز علی با آن حضرت، ماجرای روز انذار، ماجرای برادری پیامبر و علی، لیلة المبیت، ازدواج امام علی با فاطمه، شرکت آن حضرت در جنگهای دوران خلافت امام و نیز، شرکت امام در ماجرای صلح حدیبیه به تفصیل گزارش شده است. جزء دوم شامل آیات نازل شده در باره امام و نیز، آن دسته از آیاتی است که امام در هنگام نزول آنها حاضر بوده مانند مباحله، تطهیر و مودة و نیز در برگیرنده احادیث مشهوری است که در آنها پیامبر فضایل و مناقب امام را بیان کرده است؛ مانند ثقلین، صراط مستقیم، سد ابواب، طیر، منزلت و غدیر. در جزء سوم فضایل و مناقب امیرمؤمنان به تفصیل بیان شده و جزء چهارم حاوی مباحث نظری امامت و حکومت، سیاست امام علی، عدالت ایشان، امام در برابر قانون، سیره اقتصادی امام، سیره امام در برخورد با مخالفان، با اهل ذمه، با غالیان، با کارگزاران مخالف خود، با تاجران و پیشه‌وران، سیره امام در امر به معروف و نهی از منکر، کمک به مظلومان، و مروت و گذشت امام در حکومت، دیدگاه امام در باره منصب قضاوت و قاضیان، و قضاوتهای آن حضرت در دورانهای گوناگون، معجزه‌های امام، مظلومیت ایشان و سرانجام شهادت وی و رخدادهای پس از آن و زیارت آن بزرگوار است.

الفصول المهمة فی معرفة الائمة

ابن صباغ، علی بن محمد بن احمد مالکی؛ تحقیق و تصحیح: سامی الغریبی؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ دارالحديث للطباعة و النشر؛ ۱۴۲۲هـ.؛ مناقب و حدیث؛ عربی؛ ۱۴۰۸ص؛ وزیری.

کتاب، در معرفی شخصیت امام علی(ع) و فاطمه زهرا و فرزندان معصوم آنهاست که به شیوه نقلی تحقیق و بررسی شده است. این اثر از نوشته‌های یکی از فقهای مالکی از اهالی مکه است، که آن را با ذکر حدیث و اخبار و با استناد به منابع

بیان شده است. تلاش مؤلف، بر آن بوده تا از هر نوع مبالغه و حدسهای بی‌اساس اجتناب ورز و ارجاع به مصادر و مآخذ را به قدر کفایت بیان کند؛ به گونه‌ای که برای خواننده ملال آور نباشد. کتاب در شش بخش و هر بخش دارای فصلهای متعدد است. نویسنده به مناسبتهای گوناگون، در لابه لای این بخشها و فصلها، به آن دسته از مباحث مناقشه بر انگیز، همانند ماجرای فدک، مقام حضرت زهراء(س) و هجوم به خانه آن حضرت، و ارث پیامبر(ص) نیز پرداخته است.

الفصول المائة فی حياة ابی الأئمة،

امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب(ع)

سید اصغر ناظم زاده قمی؛ پنج جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات اهل‌البیت(ع)؛ ۱۴۱۱ هـ. مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۵۸۶ + ۶۱۶ + ۴۱۰ + ۳۰۳ + ۶۰۵ ص؛ وزیرى.

اثری توصیفی - تحلیلی از شخصیت، فضایل، حیات، حکومت و سخنان امام علی(ع) است که به ترتیب مراحل زندگی وی تدوین شده است. نویسنده با بهره‌گیری از تاریخ و سیر و منابع حدیثی و قرآن و تفسیر، به بررسی و تحلیل زندگی و وقایع و حوادث دوران امام علی پرداخته و آن را در یکصد فصل تنظیم کرده است. وی، در این فصلها تلاش کرده است که یکصد جنبه از ابعاد شخصیتی امام را بنمایاند. هدف نگارنده، گردآوری اطلاعاتی جامع از امام در یک کتاب، اثبات امامت آن حضرت و پاسخ به پرسشها و شبهه‌هایی است که در باره آن امام همام وجود دارد و نیز، پرداختن به پاره‌ای از اعتقادات شیعه و تقویت آنهاست. مؤلف، در آغاز هر موضوعی، تحلیلی از آن ارائه داده و سپس اقوال و احادیث و اخبار را نقل و به بررسی آنها می‌پردازد. او در این نوشته با نگاهی نقادانه، پاره‌ای از مسائلی را که با مبانی اندیشه‌ها و باورهای شیعه ناسازگاری بررسیده است. مؤلف با بهره‌بری از سخنان و اشعار و نظریات دیگر دانشمندان، ابعاد یک موضوع را به تفصیل تشریح کرده است.

انگیزه وی از فراهم آوردن این اثر، کمک به استنباط مطالب مورد نظر و استخراج آن از سخنان امام علی است. سبک پژوهش همان‌گونه که در کتابهای معجم و لغت مرسوم است، ریشه‌یابی لغات، تعریفات فعلی و اسمی آن واژه و استخراج مطالب گوناگون و سازماندهی و در نهایت، نتیجه‌گیری است.

در این اثر، واژه‌های هم‌معنا و دارای کاربردهای مشترک و نیز، در صورت استعمال آن واژه با صفات گوناگون مناسب، جمع‌آوری شده و روابط میان واژه‌ها با ارجاع و طبقه‌بندی مشخص گردیده و با این نظام، کلیه واژه‌های مربوط به یک بحث و موضوع که در جامعیت و تکمیل آن، نقش دارند، مشخص شده است. نویسنده سپس به واژه‌های مشترک پرداخته و برای سهولت دسترسی به آنها، نشانی تمامی واژه‌ها را در خطبه‌ها، نامه‌ها و کلمات قصار بیان کرده است.

فروغ ولایت: تاریخ تحلیلی زندگانی امیرالمؤمنین (ع)

جعفر سبحانی؛ چاپ هفتم؛ بی‌جا؛ انتشارات صحیفه با همکاری انتشارات جلوه؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ، مناقب و سیره؛ فارسی؛ ۷۸۰ ص؛ وزیری.

گزارش و بررسی زندگی و شخصیت امام علی (ع)، موضوع کتاب حاضر است. کتاب آمیزه‌ای از رخدادهای تاریخی مربوط به امام و تحلیل آنها و نگاه کلامی به حوادث و دفاع از شخصیت و حقانیت امام و تبیین رفتارهای امام در دورانهای مختلف زندگی او است. زندگینامه امام از دوران قبل از بعثت آغاز می‌شود و تمام فرازها گزارش و بررسی می‌گردد، تا به آخرین برگ حیات امام علی می‌رسد. ریز رخدادهای مربوط به امام علی در همه دورانها در این کتاب منعکس شده است.

نویسنده در این اثر، مجموع زندگانی امام علی را به پنج دوره تقسیم کرده که عبارت‌اند از: از ولادت تا بعثت؛ از بعثت تا هجرت؛ از هجرت تا رحلت پیامبر (ص)؛ از رحلت پیامبر تا خلافت؛ از خلافت تا شهادت. فصل‌بندی کتاب حاضر، بر مبنای دوره‌های فوق است. در این پنج فصل، زندگی امام علی (ع) به صورت گویا و مستند

فرهنگ موعود (اعلام):

مطالبی کوتاه و آموزنده راجع به زندگانی و القاب امام عصر (عج)

حسین کریم‌شاهی بیدگلی؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات ناصر؛ ۱۳۷۷؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۲۷۸ص؛ وزیری.

کتاب، فرهنگ الفبایی اعلام و اصطلاحات مربوط به امام زمان (عج) است. انگیزه تألیف و ارائه این طرح ابتکاری، آشنا کردن خوانندگان و دسترسی آنان به عنوانها و موضوعات مربوط به مهدویت و امام زمان (عج) است. در این کتاب مدخلهای متعدد و گوناگونی گردآوری و بر اساس حروف الفبا تنظیم و در زیر هر مدخل، توضیحات مربوط نوشته شده و اطلاعات عمومی دیگری از قبیل شعر و نکات دیگر بیان شده است. این مدخلها، شامل موضوعها، اعلام و اماکن می‌باشد؛ هر چند بر روی کتاب «اعلام» نوشته شده است. عمده مدخلها و توضیحات زیر آنها، در باره زندگانی امام زمان، نامه‌ها، لقبها، یاران، دشمنان، راویان سفیران و مباحث مربوط و همچنین اصطلاحات رایج پیرامون عنوانهایی چون، غیبت، انتظار، ظهور و قیام امام می‌باشد. مدخلهای کتاب با توجه به گستردگی موضوعات، به رغم الفبایی بودن، چندان دقیق و علمی نیست. اولین مدخل کتاب، آثار و نتایج قیام قائم (عج) و آخرین آن، یهودیه (روستای محل خروج دجال) است.

فرهنگ واژه‌های معادل نهج‌البلاغه

محمد دشتی؛ چاپ دوم؛ قم؛ نشر مؤسسه تحقیقاتی امیرالمؤمنین (ع)؛ ۱۳۷۶؛ معجم؛ عربی و فارسی؛ ۶۲۱ص؛ وزیری.

این اثر، پژوهشی در فرهنگ واژه‌های معادل نهج‌البلاغه است. نویسنده به شیوه کتابهای معجم و بر اساس حروف الفبا، به تهیه مدخلهای فارسی و سپس تبدیل آن به عربی جهت دستیابی به کلمات به کار رفته در نهج‌البلاغه، اقدام کرده است.

پدیدآورندگان، از آغاز نهج‌البلاغه تا پایان آن، خطبه به خطبه و نامه به نامه، مطالبی را که از هر فرازی از کلمات امام استفاده می‌شود، به صورت عبارتهای کوتاه که برابر عربی آنها هم آورده شده، فهرست کرده‌اند، و با عنوان‌بندی کلی به مطالب مربوط فرعی هم اشاره شده، و به این ترتیب هزاران موضوع استخراج و برای آنها در آغاز کتاب فهرست موضوعی هم سامان داده شده است. کتاب، از آب شروع و با یمن پایان یافته است. کتاب، برای کسانی که در پی یافتن اطلاعاتی از نهج‌البلاغه در موضوعهای گوناگون هستند، بسیار کارساز است. به منظور دسترسی به اصل کتاب، متن نهج‌البلاغه به همراه ترجمه آن نیز، در بخش دوم جلد دوم به چاپ رسیده است. این اثر، با مقدمه چهار صفحه‌ای محمد تقی جعفری همراه است.

فرهنگ موضوعات کلی نهج‌البلاغه

محمد دشتی؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ نشر مؤسسه تحقیقاتی امیرالمؤمنین (ع)؛ بی‌تا؛ معجم؛ عربی و فارسی؛ ۷۰۲ص؛ وزیری.

کتاب، در شناخت فرهنگ موضوعات کلی نهج‌البلاغه است. نویسنده، به منظور ارائه طرحی فراگیر جهت آموزش و رواج فرهنگ نهج‌البلاغه، با بررسی این کتاب بر اساس تنظیم فعلی آن (خطبه‌ها، نامه‌ها و کلمات قصار) به موضوعات کلی چون مباحث اعتقادی، علمی، اخلاقی، تربیتی، سیاسی، اقتصادی و قضایی و غیر آن پرداخته و سپس عنوانهای جزئی و زیر مجموعه هر یک از آنها را ذکر کرده است. روش وی نه بر اساس موضوع نگاری، بلکه بررسی یکایک خطبه‌ها و نامه‌ها و تعیین محورهای کلی آنهاست. وی در ذیل هر عنوانی که از سخنان امام استفاده شده، فرازی از سخن امام را همراه با ترجمه و ذکر مصدر و سطر مورد نظر در نهج‌البلاغه، بیان، و در مواردی که کلامی از امام، دارای چند موضوع در زمینه‌های عقیده و سیاست، و اخلاق بوده، آنها را استخراج و عنوان‌بندی کرده است. نویسنده، در پایان فهرستی از موضوعات مطرح شده را بر اساس فرهنگ الفبایی همراه با ذکر نشانیهای آنها آورده شده است.

این اثر، گزارشی از شخصیت و فضایل حضرت زهرا به صورت فرهنگنامه است. کتاب که با استفاده از سایر نوشته‌های فارسی و عربی فراهم آمده، به صورت الفبایی و به تعداد حروف الفبای فارسی فصل دارد. هر موضوعی بر اساس ترتیب الفبایی، در جای خود آورده شده و توضیحاتی از احادیث و کتابهای تاریخی و نوشته‌های دیگر نویسندگان و تحلیل‌گران در زیر آنها نوشته شده است. موضوعات گوناگون و پراکنده در باره فاطمه(س) که دارای اصطلاح خاص و رایجی هستند، مدخل قرار گرفته‌اند و در موارد بسیاری هم توجهی به مدخل بودن عناوین، نشده و در عین حال از سوی نویسنده به عنوان اصطلاح برگزیده شده و مطالب مربوط در زیر آنها قرار داده شده است. مدخلهای برگزیده، عمدتاً نه بر اساس اطلاعات موجود، بلکه بر اساس ذوق نویسنده گردآوری و ساخته شده است. در پایان کتاب، پرسشهایی نیز، جهت هر چه بهتر آموختن مطالب آن طرح شده است. مطالب کتاب، از الف آغاز می‌شود و اولین موضوع آن آثار محبت به زهرا در آخرت، و آخرین موضوع آن، یادی از فاطمه(س) است. در زیر هر عنوان اصلی که عنوانهای فرعی وجود داشته، آن عناوین هم آورده شده و مطالب مربوط در جای خود قرار داده شده است. اطلاعات گردآوری شده در کتاب، بسیار و پراکنده است و مطالب غث و ثمین در آن جمع‌آوری شده و مؤلف مطالب خود را به صورت مستند ذکر کرده است.

فرهنگ معارف نهج البلاغه

محمد دشتی و دیگران؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ نشر مؤسسه تحقیقاتی امیرالمؤمنین علیه السلام؛ ۱۳۷۶؛ معجم و حدیث؛ فارسی؛ ۸۴۷+۲۲۹ ص؛ وزیری.

اثر حاضر، فرهنگ موضوعات و مطالب نهج البلاغه است که به ترتیب خطبه‌ها و نامه‌ها و کلمات قصار، و به منظور استخراج علوم و فنون و معارف موجود در سخنان امیرمؤمنان تدوین شده است. هدف کاربردی آن، شرح و تدریس دقیق و به دست آوردن مطالب نهج البلاغه در جایگاه خود است تا از این طریق، معارف نهج البلاغه همگانی گردد.

شرح نهج‌البلاغه ملاصالح قزوینی، مفتاح السعادة سید علی نقی نقوی، شرح نهج‌البلاغه مدرس وحید، شرح نهج‌البلاغه محمد باقر مجلسی، و منهاج البراعة راوندی. سیاهه عنوانهای هر باب در آغاز هر فصل به ترتیب ذکر، و سیاهه نگاری شده است. اولین موضوع این فرهنگ آب و آخرین آن یهوداست. ترتیب چینش مطالب چنین است که زیر هر عنوان، مطالب موجود در شرحهای نهج‌البلاغه گردآوری شده و مآخذ آنها نیز ذکر شده است.

فرهنگ عاشورا

جواد محدثی؛ چاپ پنجم؛ قم؛ نشر معرفت؛ ۱۳۸۰؛ فرهنگ؛ فارسی؛ ۵۴۴ص؛ وزیری.

اثر حاضر، فرهنگنامه مختصر عاشورا و امام حسین است و هدف از تدوین آن، ارائه یک مجموعه فشرده و کاربردی، حاوی لازم‌ترین دانستنیها در باره عاشورا از زمان حادثه تا به امروز است.

در این کتاب، به ترتیب حروف الفبا، اطلاعاتی درباره اشخاص، گروهها، مکانها، حوادث، سنتها و شعائر مربوط به امام حسین(ع) و عاشورا ارائه شده است. بیشتر مدخلهای کتاب مربوط به اشخاص است و در آن شرح حال مختصر شهیدان کربلا، قاتلان، و دیگر افراد مرتبط با واقعه عاشورا آمده است. برخی از مدخلهای کتاب، اصلی و برخی دیگر ارجاعی است. آنچه در منابع حدیثی و تاریخی در باره کربلا و عاشورا و امام حسین(ع) آمده و نیز آنچه بعدها رسم شده و در میان شیعیان رایج گردیده و یا نام‌گذاری شده، در این فرهنگ گردآوری و توضیحاتی در باره آن ارائه شده است، کتاب از «آب» شروع و به «یوم الله» خاتمه می‌یابد و دارای چند فهرست فنی نیز هست.

فرهنگ فاطمیه: الفبای شخصیتی حضرت زهرا(س)

مهدی نیلی پور؛ چاپ اول؛ اصفهان؛ انتشارات مرکز فرهنگی شهید مدرس؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۶۲۳ص؛ وزیری.

عبارت‌اند از: آیین همسرداری، ازدواج، ارتداد، پوشش، تلاوت، حق (انواع و اقسام حقوق)، ذکر، زکات، ساده زیستی، شادی، صهیفه فاطمه، عبادت، عصمت، غدیر خم، کربلا، مردم، هجرت و یاد و یادآوری. به اعتقاد نویسنده، حضرت فاطمه در موضوعات گوناگون از جمله احکام فقهی، مسائل جنگ و جهاد، مسائل اعتقادی، اجتماعی، اخلاقی و سیاسی، کلمات و سخنانی دارد. و کتاب حاضر توانسته است این مباحث را در مدخلهایی تنظیم و ارائه دهد. در پایان کتاب، سیاهه موضوعی آمده است.

فرهنگ شروح نهج البلاغه

محمد دشتی و دیگران؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه تحقیقاتی امیرالمؤمنین؛ ۱۳۷۷؛ معجم؛ فارسی؛ ۱۶۴۶ص؛ وزیری.

کتاب، معجم موضوعی مطالب چندین شرح نهج البلاغه است که مؤلفان آن، ضمن بررسی و مطالعه آنها مطالب مورد نظر را شناسایی و استخراج کرده‌اند و بر حسب حروف الفبا مرتب کرده‌اند. صدها مدخل کلی و هزاران مدخل فرعی و جزیی، حاصل این تلاش است. گستردگی مطالب مربوط به آموزه‌های امیرمؤمنان در کتابها و شرحهای گوناگون، باعث گردیده که دست اندرکاران تدوین این اثر، بر آن شوند تا برای قابل دسترس کردن آنها، اقدام به موضوع‌نگاری و تدوین فرهنگ موضوعی آنها بنمایند. برای نهج البلاغه شرحها و تفسیرهای فراوانی نوشته شده و مؤلفان در بیش از یکصد عنوان آنها را در مقدمه معرفی کرده‌اند، اما آنان، تنها چندین شرح را در دستور کار خود در این پژوهش قرار داده‌اند، که عبارت است از: منهاج البراعة میرزا حبیب‌الله خویی، شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ترجمه و شرح نهج البلاغه محمد تقی جعفری، بهج الصباغه محمد تقی شوشتری، شرح نهج البلاغه محمد عبده، شرح نهج البلاغه علی دخیل، ترجمه شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، فی ظلال نهج البلاغه محمد جواد مغنیه، شرح نهج البلاغه سید علی علینقی فیض الاسلام، شرح نهج البلاغه ابن میثم بحرانی، شرح نهج البلاغه ملا فتح الله کاشانی،

شیعی، بهره گرفته و برای اولین بار، فرهنگ اهل بیت را از دیدگاه قرآن، بر اساس آیات قرآن - و نه حروف - تهیه کرده است.

شیوه نویسنده بدین گونه است که ابتدا مطلب مورد نظر در هر آیه را نقل و سپس ترجمه آن را آورده و آن‌گاه ترجمه تفسیری را که از معصومان در باره آن رسیده، بدون هیچ تحلیل و اظهار نظری ذکر کرده و به مصادر آنها در یاورقی اشاره کرده است. البته، همه آنچه را که مؤلف به عنوان تفسیر از معصومان نقل کرده، تفسیر آیه‌ها نیستند و به مناسبتی در باره موضوعی ذکر شده‌اند. در این اثر، آیه و یا آیاتی در باره مباحث پیش گفته، از تمامی سوره‌های قرآن، به ترتیب نظم کنونی قرآن آمده است. پایان بخش کتاب، ترجمه حدیث فضایل علی از زبان خود آن حضرت، برای ابوذر و سلمان است.

فرهنگ سخنان فاطمه الزهرا علیها السلام

محمد دشتی؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه انتشارات مشهور؛ ۱۳۸۰؛ حدیث؛ فارسی و عربی؛ ۲۷۰ص؛ رقعی.

کتاب، فرهنگ الفبایی سخنان و کلمات فاطمه زهرا(س) در موضوعات گوناگون است. نویسنده، کلیه سخنان حضرت فاطمه را شناسایی و مطالب و موضوعات آنها را استخراج و بر اساس حروف الفبا از حرف «آ» تا «یا» در ضمن مدخلهای متعدد و با نقل ۲۱۳ حدیث از منابع روایی امامیه، تنظیم کرده و پس از نقل متن سخنان فاطمه(س)، بدون ذکر اسناد آنها به ترجمه و توضیح آنها پرداخته است. دسترسی آسان به سخنان حضرت فاطمه و ترویج فرهنگ فاطمی، انگیزه مؤلف در تدوین این اثر بوده است. وی، در این کتاب در برخی مدخلهای مترادف و یکسان از شیوه نیز استفاده کرده، تا شناخت کلمات و احاطه بر تمامی سخنان حضرت زهرا آسان‌تر شود. گزینش این مدخلها به صورت فارسی و بر اساس کلمات موجود در سخنان زهرا(س) بوده و نیز برخی به صورت انتزاعی ساخته شده‌اند. برخی از این مدخلها

این اثر است. نویسنده که از علمای قرن یازدهم اهل سنت است، با بهره‌گیری از منابع روایی و تاریخی اهل سنت، به جمع‌آوری روایاتی در باره امام زمان و ظهور و حکومت او، پرداخته و آنها را در هفده باب تنظیم کرده است. وی در این اثر، کمتر به تجزیه و تحلیل پرداخته و به نقل روایات بسنده کرده است. مؤلف ابتدا واقعیت ظهور مهدی آخر الزمان و اسم و صفات وی و علایم ظهور او را مورد توجه قرار داده و روایاتی را در این خصوص نقل کرده است. پس از آن، موضوع چگونگی بیعت مردم با امام و اینکه این بیعت در چه زمانی است و خروج او از چه مکانی خواهد بود و نیز فتنه‌هایی که قبل از ظهور او در جهان پدید خواهد آمد را، از نگاه روایات بررسی کرده و چگونگی اجتماع او و حکومت وی با عیسی و مدت حکومت او، پایان بخش مطالب این اثر است.

محقق کتاب در مقدمه‌ای گفته‌های بسیاری از علمای اهل سنت را در باره مهدی آخر الزمان و چگونگی ظهور و انقلاب او آورده و اندیشه مهدویت را از نگاه اندیشمندان اهل سنت و شیعه مورد نقد و بررسی قرار داده است. مصادر کتاب نیز، از سوی محقق استخراج و در مواردی روایاتی، افزون بر روایتهای کتاب، در پاورقی آورده شده است. وی در تصحیح کتاب بر اساس نسخه‌های خطی آن، نسخه بدلها را نیز ذکر کرده است. در آخر کتاب فهرست آیات، روایات، اعلام و اماکن ارائه شده است.

فرهنگ اهل بیت از دیدگاه قرآن

عبدالصمد ساکی؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ نشر الکترونیکی و اطلاع رسانی جهان رایانه؛ ۱۳۸۰؛ مناقب و تفسیر؛ فارسی؛ ۶۴۴ص؛ وزیری.

کتاب، حاوی آن دسته از آیات قرآنی است که در باره امامان و اهل بیت (ع) نازل شده و یا از سوی آنها تفسیر شده است. انگیزه مؤلف در نگارش آن، خواننامه خود، و توجه معصومان به آن و فراهم آوردن کتابی جامع و برای تسهیل دستیابی به آیات نازل شده در شأن چهارده معصوم بوده است. وی برای تدوین این اثر از سی تفسیر

محبت پدر به او و وظایف و عبادت و تسبیح و آخرین ساعات زندگی و خدا حافظی ایشان با دنیا سخن به میان آمده است. کتاب، چهار فهرست آیات، روایات، اعلام و موضوعات دارد.

فاطمة الزهراء فی القرآن

سید صادق شیرازی؛ چاپ چهارم؛ اصفهان؛ مؤسسه دارالمهدی و القرآن الحکیم؛ ۱۳۷۹؛ مناقب و تفسیر؛ عربی؛ ۳۶۰ص؛ وزیری.

اثری است در بیان شأن و منزلت حضرت زهرا(س) از نگاه قرآن. نویسنده با کاوش در آیات قرآن کریم، ۶۸ سوره از سوره‌های قرآن را که آیه و یا آیاتی در آنها در شأن و مقام حضرت فاطمه نازل شده، گردآوری کرده و در زیر هر آیه، احادیثی را که در تفسیر این آیه‌ها آمده، آورده است. وی این موضوع را از کتابهای تفسیری، حدیثی و تاریخی غیر شیعی جمع‌آوری کرده، تا در حجیت قوی‌تر و دلیل روشنی باشد بر شأن و جایگاه حضرت فاطمه(س).

در این کتاب آیاتی که در شأن اهل بیت تفسیر، یا در حق آنها نازل شده، و یا به مدح و ستایش آن بزرگواران پرداخته و یا به آنها تأویل شده گردآوری و بر اساس ترتیب سوره‌های قرآن تدوین شده است. سلسله سند احادیث، جهت رعایت اختصار حذف شده است. مؤلف، هیچ‌گونه توضیح و تحلیلی در باره مطالب نقل شده، ننوشته و به ذکر روایات و در پاره‌ای از موارد، به نقل اقوال تفسیری مفسران، در جایی که حدیثی برای آن یافت نشده، اکتفا کرده است.

فرائد فوائد الفكر فی الامام المهدی المنتظر

مرعی بن یوسف مقدسی؛ تحقیق و تصحیح: سامی النگری؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه المعارف الاسلامیه؛ ۱۴۲۱هـ.؛ مهدویت و کلام؛ عربی؛ ۱۶۲ص؛ وزیری.

تبیین شخصیت امام زمان و حقیقت ظهور و علایم و حوادث آن دوران، موضوع

و تحمل سختیها و مشقات فاطمه، ازدواج او با حضرت علی و حوادث و جریاناتی که پس از رحلت پیامبر (ص) حضرت زهرا شاهد آنها بوده است، آشنا می‌شود.

مطالب کتاب در یازده فصل سامان یافته و سرفصلهای آن عبارت‌اند از: اشکهای در حرم، از در صفا، ستاره زهرا، سالهای گرسنگی، فاطمه و کمال، خواستگاری علی از زهرا، حسن و حسین دو ستاره درخشان، درگذشت پیامبر، فدک، خمسها و سهمها و، آیا نبوت میراث است؟

فاطمه زهرا علیها سلام در کلام اهل سنت (از ولادت تا رحلت پدر)

سید مهدی هاشمی حسینی؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات حر؛ ۱۳۷۶؛ تاریخ و مناقب؛ فارسی؛ ۴۰۰ ص؛ وزیری.

اثری است در باره مناقب و فضایل حضرت زهرا سلام الله علیها از دیدگاه روایات اهل سنت. کتاب با بهره‌گیری از منابع اهل سنت و به روش توصیفی به نگارش در آمده و در آن، نویسنده کوشیده است با حفظ امانت، سخنان و احادیث عالمان و محدثان و مورخان سنی را گرد آورده و برای استفاده فارسی زبانان آن را ترجمه نیز کرده و برای روشن شدن مباحث مطرح شده در احادیث، توضیحهایی نیز در آغاز هر فصلی نوشته است.

کتاب، بیست و دو فصل دارد و از شخصیت فاطمه زهرا از زبان پیامبر آغاز می‌شود. فاطمه پیش از ولادت، ازدواج پیامبر با حضرت خدیجه، بهشتی بودن نطفه زهرا و مبارک بودن تولد ایشان، عنوانهای تعدادی از مباحث کتاب است که در ذیل هر یک، شماری حدیث و سخن نقل شده است. نام‌گذاری و نامهای فاطمه، کمک‌کار پدر بودن وی و ازدواج و جهیزیه حضرت زهرا، چند عنوان دیگر این اثر است. در ادامه، آیه‌هایی که در شأن فاطمه و یا اهل بیت نازل شده و ایشان هم عضوی از آنهاست، مانند آیات ذی القربی، مباحله، ابرار و مرج البحرين بازگو شده و از منزلت زهرا در پیشگاه خداوند و بانوی دو جهان بودن او مطرح گردیده و از

فاطمه الزهراء دراسة في محاضرات

سید محمد شعاع فاخر؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات المكتبة الحيدرية؛ ۱۴۲۲/۱۳۸۰ هـ.؛ مناقب، تاريخ و سيره؛ عربی؛ ۵۸۸ ص؛ وزیري.

تبیین و معرفی شخصیت حضرت فاطمه زهراء(س) که در قالب بیست مجلس بیان شده، موضوع این اثر است. شرح حال و معرفی شخصیت و فضایل خدیجه کبرا(س) و بررسی موضوع اسلام ابوطالب و ایمان او و مؤمن قریش بودن وی، موضوعاتی هستند که به شکل علمی و تحقیقی و نسبتاً جامع و با استناد به آیات و روایات و با بهره‌گیری از منابع روایی و تاریخی به آنها پرداخته شده است. فرزندان پیامبر(ص) از خدیجه کبرا، تولد فاطمه زهرا(س)، عنایات الهی در هستی این مولود و چگونگی آن و نیز نامهای حضرت فاطمه(س)، محدثه بودن وی، مصحف او، شخصیت عرفانی و معنوی دختر پیامبر(ص)، ازدواج وی با حضرت علی و مهریه او، رنجها و دردهای او، ماجرای فدک و غصب آن، رفتار و گفتار حضرت فاطمه در مقابل عمل ناشایست خلیفه اول و دوم و مواضع ائمه(ع) در باره فدک، بخش دیگری از موضوعات مورد بحث و بررسی در این اثر است که به شیوه نقلی - تحلیلی، تشریح شده است. مؤلف در خلال مباحث خود، از اشعار و گفته برخی از اندیشمندان اسلامی نیز، بهره برده است.

فاطمه زهرا در پرتو خورشید

عبدالفتاح عبدالمقصود؛ ترجمه: حمید طیبیان؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ شرکت سهامی انتشار؛ ۱۳۸۱؛ تاریخ؛ فارسی؛ ۵۵۰+۵۱۲ ص؛ رقی.

اثر حاضر به تحلیل و بررسی زندگی و شخصیت حضرت زهرا پرداخته است. نویسنده بی هیچ اشاره به منابع و مصادر مورد استناد و انگیزه خود، این اثر را کاملاً به سبک داستانی و ادبی تألیف کرده است. خواننده این اثر، با چگونگی ولادت و دوران کودکی

آن حضرت در دفن شبانه و ناشناخته بودن مرقد ایشان اشاره کرده و به موقوفات آن حضرت و مقام شفاعت آن بانوی یگانه در محشر، و زیارت و توسل به آن حضرت پرداخته است.

فاطمه الزهرا برتر از زیباییها

یوسف صدیق عربانی؛ چاپ اول؛ قم؛ نشر روح؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۳۴ ص؛ وزیری.

شرح فرازهایی از زندگانی حضرت فاطمه(س) و فضایل و مناقب آن حضرت است که در چهارده فصل تنظیم و به روش توصیفی نگارش شده است. نویسنده با بهره گرفتن از منابع تاریخی و حدیثی، ابتدا ابعاد گوناگون شخصیت فاطمه و ویژگیهای روحانی و سیره اخلاقی آن حضرت را تشریح و ضمن بازگو کردن برخی از خصوصیات آن حضرت، از جمله آفرینش، نسب، توسل انبیا به نام وی، عصمت، مقام شفاعت و آگاهی از علوم، به ذکر نامها، لقبها و کمالات معنوی این بانوی نمونه پرداخته است. ازدواج فاطمه با علی(ع) و عروسی این دو گوهر نور و شیوه همسررداری فاطمه(س)، فضایل فاطمه و آیات نازل شده در شأن وی، از دیگر موضوعاتی است که نویسنده به تشریح آنها پرداخته است. ماجرای تصاحب فدک و موضع‌گیری فاطمه در برابر آن، خطبه وی و مبارزات سیاسی او در احقاق حق غصب شده خود، مظلومیت این بانوی بزرگوار و شوهرش پس از رحلت رسول خدا، از مطالب بعدی کتاب است. نویسنده، آن‌گاه به موقعیت فاطمه(س) از دیدگاه قرآن و نزول آیات نازل شده در شأن وی (هل اتی و مباهله) می‌پردازد. همچنین فاطمه از دیدگاه معصومان، فضایل سادات، ذریه فاطمه، مصحف او و جفر جامع آن حضرت، از دیگر مطالبی است که مؤلف آنها را بررسی کرده است. در پایان، حدیث کسا، فهرست آیات، احادیث، اشعار و منابع کتاب، آمده است.

فاطمه الزهرا (علیها السلام) از ولادت تا شهادت

سید محمد کاظم قزوینی؛ ترجمه: علی رضا کرمی؛ چاپ سوم؛ قم؛ نشر مرتضی؛ ۱۳۸۰؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۸۳۲ص؛ وزیری.

پژوهشی است جامع پیرامون تاریخ، فضایل، مبارزات و سخنان حضرت فاطمه(س). کتاب، ترجمه فارسی «فاطمه من المهد الى اللحد» است که با قلمی روان و گویا ترجمه شده است. هدف نویسنده از ترسیم زندگانی آموزنده و تاریخ‌ساز فاطمه(س)، پاسخی است به نیاز جویندگان و جوابی به برخی از معاندان و مخالفان آن حضرت. مأخذ کتاب، منابع تاریخی و روایی شیعه و اهل سنت است و در شانزده بخش تدوین یافته است. در بخش نخست، ضمن اشاره به ولادت فاطمه(ع)، به تبلور شخصیت او در زن بودن وی پرداخته شده و به همین جهت، نگاهی گذرا به موقعیت زن و سیمای ملکوتی و اخلاق نیکوی آن حضرت دارد. اصل وراثت و تکوین شخصیت فاطمه(س) از پدری چون رسول خدا، نامها، لقبهای فاطمه(س) و فلسفه نامگذاری او، مراحل رشد و تربیت آن حضرت و ازدواج با علی(ع) و زندگانی زناشویی و تولد فرزندان، بخشهای دیگر کتاب است. در بخش دیگری، سیمای فاطمه(س) در قرآن و نزول آیات مباهله، سوره هلاتی و آیه نور در شأن آن حضرت، به بحث گذاشته شده و در ضمن، موقعیت او در نزد پدر بازگو شده است. ویژگیهای اخلاقی و انسانی فاطمه و تبلور بندگی خدا، زهد و پارسایی و حجاب و پاکدامنی آن حضرت، بخش دیگری از کتاب است. در بخش دیگر کتاب، آینده امت اسلامی و آگاه شدن فاطمه از جریانهای غمبار آینده از سوی پدر، سخن گفته شده و در بخش بعدی، ماجرای فدک و مسائل تاریخی و حقوقی آن و خطابه فاطمه در احتجاج خود، در حقانیت خویش و برخورد خلفا و بقیه آن ماجرای حزن‌انگیز گزارش شده و در ادامه، این تراژدی، منجر به بستری شدن زهرا(س) در خانه و عیادت زنان در بیت‌الاحزان از آن حضرت است که این ماجرا از جنبه‌های مختلف تحلیل شده است. نویسنده، در بخشهای پایانی کتاب، به روزهای پایانی عمر فاطمه و وصایای

فاطمه در آینه کتاب:

۲۰۲۲ کتاب مستقل در باره حضرت زهرا علیها السلام به ۲۷ زبان

اسماعیل انصاری زنجانى خوئینی؛ چاپ چهارم؛ قم؛ انتشارات دلیل ما؛ ۱۳۸۰؛ کتاب‌شناسی؛ ۸۷۰ص؛ وزیرى.

این اثر یک دوره کتاب‌شناسی آثار و تألیفات چاپی و خطی مربوط به حضرت زهراست که با هدف معرفی آنها به محققان و عموم علاقه‌مندان به فاطمه(ع) گردآوری شده است. در این اثر، ۲۰۲۲ کتاب مستقل به زبانهای ترکی، اردو، عربی، تاجیکی، کردی، انگلیسی، فرانسوی، آلمانی، روسی اسپانیایی، ایتالیایی، پرتغالی، بوسنیایی، آلبانیایی، سندی، چینی، مالای، گجراتی، تایلندی، تامیلی، بنگالی، سواحلی، هوسایی و سومالیایی معرفی شده که هر کدام از زوایا و ابعاد مختلف، زندگی حضرت زهرا(س) را بررسی کرده‌اند.

در معرفی هر کتاب، مطالب زیر به ترتیب آمده است: شماره مسلسل؛ نام دقیق و کامل کتاب؛ زبان کتاب؛ چاپی یا خطی بودن آن؛ نام مؤلف و تاریخ وفات او؛ نام مترجم یا محقق؛ نوبت چاپ؛ نام ناشر؛ محل چاپ؛ سال چاپ؛ قطع کتاب؛ تعداد صفحات؛ مدرکی که معرفی کتاب از آن استخراج شده است؛ معرفی توصیفی محتوای کتاب.

نویسنده، کتابهایی را که در کشورهای مختلف در باره حضرت زهرا چاپ شده، به ترتیب ذکر نام کشورها و آمار کتابها ذکر کرده است. ایران با ۸۵۶ عنوان بیشترین و آمریکا با یک عنوان کمترین کتابها را دارند. ۶۲۳ کتاب خطی در این کتاب شناسی معرفی شده‌اند. نیز آمار نویسندگان شیعه، زیدی، اهل سنت و مسیحی ذکر شده است. تعداد کتابهای چاپ شده در قرنهای گوناگون و موضوع‌بندی کتابها و کتابهای بریل نیز، معرفی شده‌اند. کتاب‌نامه و سیاهه‌نگاری زبانهای گوناگون در پایان کتاب آمده است.

فاطمه علیها السلام الگوی زندگی

حبیب الله احمدی؛ چاپ هشتم؛ قم؛ انتشارات فاطیما؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۲۳۱ص؛ رقی.

پژوهشی است در مسائل زنان و سیره فاطمه زهرا(س). کتاب با هدف ارائه الگوی انسانی برای انسانها تدوین و در آن سعی شده با بهره‌گیری از منابع حدیثی و تاریخی و نیز تفسیر و قرآن، ابعاد شخصیتی زن و حقوق او و آفرینش وی، همچنین راههای کمال انسان و چگونگی همسرگزینی و اداره منزل و فرزندداری و تربیت فرزندان، بررسی و کاویده شود. تفاوت انسانها به منظور ارائه تحلیلی واقعی از حقیقت زن نیز، در این اثر بررسی شده است.

عمده مباحث کتاب را مطالب مربوط به حضرت زهرا(س) و زیستنامه وی و سیره آن بانوی بزرگ تشکیل می‌دهد و در سه فصل سامان یافته است. فصل نخست آن در باره زندگینامه زهرا است که در آن فاطمه، قبل از ولادت، پدر و مادر او، ولادت، نام‌گذاری و تربیت وی گزارش و بررسی شده است. در فصل دوم کتاب از الگو و نیز فاطمه به عنوان أسوه انسان سخن گفته شده و در همین راستا از عبادت، تمثیل ملائکه بر آن حضرت، شفاعت، کوثر بودن، حُب فاطمه، عصمت او، رضا و غضب او، ثقل اصغر بودن وی، افضل زنان عالم و افضل بودن فاطمه از انبیا بحث شده و برای تبیین درست پاره‌ای از مفاهیم یاد شده، معنا و ابعاد آنها نیز، شرح شده است. در فصل سوم سیره حضرت فاطمه(س) در پیش و پس از ازدواج، خانه‌داری، همسرداری و ایثار وی گزارش شده است. تربیت فرزندان، و حضور فاطمه در صحنه‌های گوناگون نیز، بخشهایی از همین فصل کتاب است. بخش قابل توجهی از فصل سوم به مناسبت ازدواج و خانه‌داری زهرا(س)، به مباحث یاد شده و آیین همسرگزینی، خانواده و محبت و گذشت در آن، اصول تربیت، مراقبت از فرزندان، تدبیر منزل و معاش، و روابط پدر و مادر با فرزندان در جنبه‌های گوناگون، اختصاص یافته است.

مشخص و مأخذ واژه‌های معنا شده نیز، احیاناً تعیین شده است. مطالب کتاب در دو ستون صفحه‌بندی و همه واژه‌های معنا شده با رنگ دیگری حروف‌نگاری شده تا دسترسی محققان به آنها به راحتی صورت پذیرد. کتاب دارای دوازده فهرست (آیات، اشعار، ابیات، امثال، شهرها و اماکن، ایام و وقایع و جنگها، طوایف، قبایل و جمعیتها، فرقه‌ها و مذاهب و ادیان اعلام، الفاظ شرح شده و لغات) است. تجلید و صفحه آرایی و حروف‌نگاری کتاب، چشم نواز و در خور ستایش است.

الغیبة

ابو زینب محمد بن ابراهیم بن جعفر نعمانی؛ تحقیق و تصحیح: فارس حسون کریم؛ چاپ اول؛ قم؛ منشورات انوار الهدی؛ ۱۴۲۲ هـ.؛ کلام و حدیث؛ عربی؛ ۳۷۶ ص؛ وزیری.

کتابی است در باره امام زمان (عج) و دلایل اثبات امامت و غیبت آن حضرت. مؤلف که از شخصیت‌های برجسته امامیه در قرن چهارم هجری است، برای نخستین بار احادیث پراکنده پیرامون امام زمان و غیبت آن حضرت را جمع‌آوری و تنظیم، و آن را در بیست و شش باب تدوین کرده است. وی، ابتدا به ضرورت امامت و وصایت می‌پردازد، و اینکه زمین هرگز از حجت خدا خالی نمی‌شود. سپس اوصیای پیامبر (ص) را معرفی و تعداد آنان را دوازده نفر می‌داند که اولین آنان امام علی (ع) و آخرین آنان امام مهدی (عج) است. وی آن‌گاه احادیث غیبت امام زمان را مورد بررسی قرار داده و توضیح می‌دهد که وظیفه شیعه در دوران غیبت، انتظار فرج است. سیره و صفات امام مهدی (ع) و نشانه‌های ظهور، سیمای ظاهری امام، سن و سال، مدت زمامداری، احوال شیعه هنگام ظهور امام، و غربت اسلام و دعوت جدید آن حضرت پس از ظهور، از دیگر محورهای ابواب کتاب است. محقق، در مقدمه حیات علمی نویسنده و مشایخ و تألیفات او و نسخه‌هایی را که این کتاب بر اساس آنها تدوین شده، بازگو کرده است.

چایی به نه زبان مختلف در باره غدیر از نویسندگان قرن اول تا پانزدهم، شناسایی و به ترتیب الفبایی معرفی کرده است.

در این اثر، کلیه آثار و کتابهایی که به صورت مستقل یا در ضمن مباحث دیگر به مناسبتی به غدیر پرداخته، معرفی شده است و از جمله ویژگی آن، انعکاس تصاویر روی جلد کتابها و توصیف آنها در این کتاب‌شناسی است. در مقدمه این کتاب، به ترتیب کشورهای که در آنها در باره غدیر کتاب نوشته شده، معرفی شده‌اند. برترین کشور از جهت آمار ایران و پایین‌ترین آنها نروژ است. نیز آمار مؤلفان زبانهایی که با آنها در باره غدیر کتاب نوشته شده، آمار موضوعات، گرایشهای تحقیقی در غدیر و کتاب‌نامه‌های غدیر، ارائه شده است. سیاهه تفکیکی کتابها از جهت چایی و خطی و نیز زبانی، اعلام، مکانها، کتابها و منابع تهیه شده، زینت بخش پایان کتاب است.

غریب الحدیث فی بحار الانوار

حسین حسینی بیرجندی؛ تحقیق: مرکز تحقیقات دارالحدیث؛ چاپ اول؛ تهران؛ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات؛ ۱۳۷۹؛ لغت و حدیث؛ عربی؛ ۱۰۰۲ ص؛ رحلی.

غریب الحدیث به آن دسته از احادیثی اطلاق می‌شود که دارای متن، سند و یا الفاظ مبهم و دیرفهم داشته باشد. ابهامات یاد شده در احادیث باعث شده که نویسندگانی از همان دوران شروع تدوین حدیث، اقدام به نگارش کتابهایی به نام غریب الحدیث نموده و الفاظ و مشکلات احادیث را شرح نمایند، و از آنها رفع ابهام کنند. کتاب به روش متداول سایر کتابهای غریب الحدیث، به ترتیب حروف الفبا تنظیم شده و هر حدیثی را که مؤلف مشکل یافته، بر اساس اولین کلمه و حرف حدیث، در جایگاه خود آورده و لفظ و یا الفاظ غریب و مشکل آنها را بر اساس کتابهای لغت معنا کرده است. مأخذ همه احادیث ذکر و بر اساس بحار الانوار

معاویه رخ داده نیز، بخش دیگری از مطالب کتاب است. شرح غارتهای عبدالله بن عامر در بصره و ضحاک بن قیس، از اهل عراق، و غارت نعمان بن بشیر انصاری ز عین التمر و سفیان بن عوف غامدی از انبار و یزید بن شجرة رهاوی از مکه و بسر بن ارجات از مدینه و نام کسانی که از امام علی(ع) جدا شدند و با او دشمنی کردند؛ همچون اسود بن یزید و مسروق بن اجدع و قبیصة بن ذؤیب و عروة بن زبیر، زهری، عمر بن ثابت، مکحول، بیان سیره امام علی در خصوص بیت المال و تقسیم آن، و رفتارهای شخصی او در باره خوراک و پوشاک و رفتار او با حاکمان و کارگزاران حکومت خود، از جمله موضوعاتی هستند که بیشترین حجم کتاب را به خود اختصاص داده است.

غدير در آينه کتاب:

معرفی ۵۱۱ کتاب مستقل از قرن اول تا پانزدهم هجری

محمد انصاری زنجانی؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات دلیل‌ما؛ ۱۳۸۰؛ کتاب‌شناسی؛ فارسی؛ ۵۰۴ص؛ وزیری.

کتاب شناسی توصیفی، تاریخی غدیر، به عنوان راهنمای تحقیق برای محققان و اندیشمندان در موضوع غدیر، و نگاهی به گذشته علمی و فرهنگی مسلمانان در راه احیای غدیر است. در آغاز کتاب، مسئله غدیر در فرهنگ اسلام، فهرست‌وار بررسی شده و اولین کتاب غدیر معرفی و مراحل چهارگانه فرهنگ غدیر در تاریخ، تحلیل و تبیین شده است. روایت، تألیف، تحقیق و شکوفایی علمی در موضوع غدیر از جمله مراحل یاد شده‌اند. نویسنده، قبل از شروع به کتاب‌شناسی، خلاصه ماجرای غدیر را نیز، در کتاب آورده است.

موضوعاتی که در فهرست آمده عبارت‌اند از: اولین کتاب در موضوع غدیر، مراحل چهارگانه فرهنگ غدیر در تاریخ، آمارهای گوناگون در کتاب‌شناسی غدیر و گرایشهای تحقیقی در غدیر. نویسنده، سپس ۵۱۱ کتاب مستقل را اعم از خطی و

ده باب اول کتاب در باره شخصیت امام رضا و مباحث پیرامونی آن حضرت است و از باب یازدهم سخنان امام در موضوعات گوناگون و اجتجاجها و مجالس آن حضرت نقل شده است. البته، در لابه‌لای ابواب دیگر نیز، در باره شخص امام رضا(ع) باب‌هایی اختصاص یافته است.

کتاب به منظور استفاده عموم مردم ترجمه شده و برای پاره‌ای از موارد مبهم، توضیحاتی بیش از ترجمه به صورت جداگانه نوشته شده است. مترجمان، در روایاتی که با اصول مذهب شیعه ناسازگاری دیده، واکنش نشان داده و در باره آنها ارزشدآوری نموده‌اند. ترجمه، از روانی و سلاست برخوردار است و برای عموم به راحتی قابل فهم است.

الغارات أو الاستنفار و الغارات

ابراهیم بن محمد بن سعید بن هلال ثقفی؛ تحقیق و تصحیح: سید عبدالزهرّا حسینی؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه دارالکتاب الاسلامی؛ ۱۴۱۰ هـ.؛ تاریخ؛ عربی؛ ۵۰۰ ص؛ وزیری.

گزارشی است از حوادث، و هجوم و غارتگری عوامل معاویه در سرزمینهای تحت فرمان حکومت امام علی(ع) و موضع دفاعی و برخورد امیرمؤمنان با آن وقایع. اثر حاضر از جمله مصادر معتبر و کهن تاریخ دوران امام علی است. نویسنده در این اثر، کوشیده است تا با رعایت شیوه تاریخ‌نگاری، حوادث را گزارش کند. نامه‌های امام علی(ع) به معاویه، و مردم مصر هنگام فرستادن قیس بن سعد و مالک اشتر به آن سرزمین، نامه‌نگاریهای بین امام و محمد بن ابوبکر و قیس بن سعد، رفتارهای امام و لشکریانش در برابر برخی از هجومهای لشکریان معاویه، از جمله مطالب مندرج در این اثر است. رهنمودها و نیز شکوه‌های امام از عملکرد یاران خود و خطبه‌های آن حضرت به مناسبت‌های مختلف در رابطه با بعضی از موضوعات، مثل خطبه جهادیه و سخنان وی در کوفه و بصره و خطبه‌هایی که در باره توحید، ایمان، زکات، نماز و روزه و سخنان ایراد شده در رابطه با بعضی از اتفاقاتی که در جنگ با

مؤلف، طرق روایتهای نقل شده را در آغاز بیان کرده و استاد روایات خود را نیز، در کتاب آورده است؛ هر چند در مواردی هم احادیث بدون ذکر سند نقل شده‌اند. مطالب نقل شده در کتاب، از زندگی شخصی امیرمؤمنان آغاز می‌شود. نسب، کنیه، مکان تولد، نسب مادر، وفات امام، تعداد فرزندان و نقش انگشتی، از جمله مباحث این بخش است. آیه‌های نازل شده در شأن اهل بیت(ع)، روایتهایی از پیامبر(ص) در باره اسلام و نماز امام علی(ع)، روایت ثقلین، وصایت علی(ع) خلیفه پیامبر بودن علی، ماجرای روز غدیر، حدیث منزلت، حدیث رایت، اعلام سوره برائت از سوی امیرمؤمنان و برادری علی با پیامبر(ص)، از دیگر مباحث فصلهای کتاب می‌باشد. در ادامه، تعدادی از آیات نازل شده در شأن اهل بیت و نیز سخنانی از پیامبر(ص) در باره امیرمؤمنان نقل شده است. در فصل سی و ششم، از مناقب فاطمه زهرا(س) و حضرت خدیجه(س)، و امام حسن و امام حسین(ع)، جعفر ابن ابی طالب و مطالبی در باره ابوطالب و نیز، خلفای دوازده‌گانه پیامبر(ص) و مناقب امام مهدی و رخدادهای پس از رحلت رسول خدا سخن گفته شده و روایتهایی در باره آنها آورده شده است.

عیون اخبار الرضا(ع)

شیخ صدوق، محمد بن علی بن بابویه قمی؛ ترجمه: علی اکبر غفاری؛ حمیدرضا مستفید؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ نشر صدوق؛ ۱۳۷۳؛ حدیث؛ فارسی؛ ۷۰۰+۷۸۰ص؛ وزیری.

کتاب، ترجمه کتاب عیون اخبار الرضا است که حاوی احادیث امام هشتم امام رضا(ع) است. مؤلف کتاب که از محدثان بنام شیعه است و چندین کتاب حدیثی تألیف کرده، این اثر را به روایات حضرت رضا(ع) اختصاص داده و آن را در شصت و نه باب تدوین کرده و به شیوه معمول حدیث نگاری، با ذکر اسناد حدیث شروع می‌شود و آن‌گاه به متن حدیث می‌رسد. هدف اصلی مؤلف، جمع‌آوری احادیث بوده و از این رو، احادیث معتبر و ضعیف، در این کتاب گردآوری شده‌اند.

علی مظهر عدل و فاطمه مظهر تقوی

محمد علی مردانی؛ چاپ سوم؛ تهران؛ انتشارات امیرکبیر؛ ۱۳۷۴؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۳۷۳ص؛ وزیری.

کتاب، شامل اشعار و سروده‌هایی در مدایح و مراثی دو کوثر نور و دو دریای رحمت، یعنی امام علی(ع) و حضرت فاطمه زهراست. انگیزه نویسنده اظهار ارادت و اخلاص به پیشگاه این دو همسر گرامی و شخصیت الاهی آن دو، بوده است. بیشترین محتوای این سروده‌ها فضایل و مناقب امام علی(ع) و حضرت فاطمه، در زمینه‌های گوناگون چون ولایت، شجاعت، رحمت، عصمت، شهادت و سخنان نغز آنان در احتجاجهای خود با مخالفانشان می‌باشد.

برخی از عنوانهای این اشعار عبارت‌اند از: غدیر، فاتح خیبر، بانی عدالت، محراب خونین، فرزند کعبه، بانگ اذان علی(ع)، خورشید عصمت، اسرار بقیع، بانوی بهشت و عصمت الله.

عمدة عیون صحاح الأخبار فی مناقب امام الأبرار

یحیی بن حسن ابن بطریق؛ تحقیق و تصحیح: مالک محمودی؛ مالک بهادری؛ با اشراف جعفر سبحانی؛ چاپ نامعلوم؛ قم؛ مؤسسه النشر الإسلامی التابعة لجماعة المدرسين؛ ۱۴۰۷ هـ.؛ مناقب و حدیث؛ عربی؛ ۴۸۷ص؛ وزیری.

این اثر، درصدد بیان مناقب، صفات و فضایل امام علی بن ابی طالب علیه السلام است و اولین اثر جامعی است که در مناقب امیرمؤمنان در قرن ششم هـ نوشته شده، و احادیث آن از صحاح و سنن و مسانید اهل سنت گردآوری گردیده و مشتمل بر نهصد و سیزده حدیث و درسی و شش فصل است.

کتاب، هر چند پیشتر چاپ سنگی شده، اما محققان آن، بر اساس چند نسخه آن را تحقیق و به نشر سپرده‌اند. در این تحقیق نسخه‌بدلها و مصادر آنها مشخص شده است.

شجاعت او سخن می‌گوید؛ به‌علاوه خطبه‌هایی از امام نقل شده که بدون الف و نقطه‌اند. جلد چهارم، اشعار شاعران عرب از قرن نخست به ترتیب ذکر قرن‌ها تا سیزدهم هجری است و جلد پنجم، ادامه اشعار تا قرن پانزدهم می‌باشد و در پایان، عبارتهای ادبی در باره آن حضرت نقل شده است. تقریظهای عادل علوی، سید محمود هاشمی، حسن جواهری و محمود مظفر، در جلدهای گوناگون کتاب و در تعریف و تأیید آن منعکس شده است.

علی قهرمان معجزات و کرامات

حسن بن محمد دیلمی؛ تحقیق و تصحیح: ابوالحسن شعرانی؛ ترجمه: علی سلگی؛ چاپ دوم؛ قم: انتشارات ناصر؛ ۱۳۷۹؛ مناقب، کلام و سیره؛ فارسی؛ ۳۹۱ص؛ وزیری.

کتاب، ترجمه جلد دوم *ارشاد القلوب* دیلمی است که به بررسی شخصیت امام علی(ع) و فضایل و کراماتهای آن حضرت می‌پردازد. نویسنده، در این کتاب که به شیوه حدیثی تدوین یافته، با نقل روایتهایی از پیامبر اسلام(ص) جایگاه امام علی(ع) و مقام و منزلت و مسئله جانشینی آن حضرت از پیامبر را تبیین کرده است. وی، آن‌گاه ضمن برشمردن صفات امام علی(ع)، از جمله شجاعت، علم، عدالت، زهد، سخاوت، بردباری، قناعت و بخشش، جایگاه آن حضرت را در نزد پیامبر(ص) ذکر کرده و او را تنها فرد شایسته برای امامت و خلافت پس از رسول خدا معرفی می‌کند. در واقع، محور و هدف اساسی کتاب را می‌توان همین نکته دانست، و مؤلف هم همان را برجسته کرده است. بخشهای دیگر کتاب در باره معجزه‌ها و کرامت‌های امام علی(ع) و ثواب زیارت مرقد آن حضرت و شخصیت امام علی(ع) از منظر قرآن و امامان معصوم و حتی دشمنان آن حضرت است. بخش پایانی کتاب، مناظره‌های علی(ع) با علمای اهل کتاب، از جمله یهود و مسیحیان و بررسی شخصیت سیاسی امام علی در نزد صحابه و فضیلت زیارت آن حضرت است.

مودت، اولوالامر، تطهیر، تبلیغ، مباهله، ولایت، خمس، اهل ذکر، آل یاسین، ابرار و نجوا پرداخته است. در پایان، فضایل و مناقب اهل بیت(ع) در احادیث اهل سنت از دیدگاه ابوبکر، عمر، عایشه و عبدالله بن عمر ذکر شده و در ضمن مباحث به فضایل حضرت علی و فاطمه(س) و امام حسن و حسین و امام مهدی اشاره کرده است.

علی فی الکتاب والسنة و الأدب

حسین شاکری نجفی؛ تحقیق مصادر: فرات اسدی؛ پنج جلد؛ چاپ دوم؛ قم؛ مؤسسه انصاریان؛ ۱۴۱۲هـ.؛ حدیث، تفسیر و کلام؛ عربی؛ ۴۹۵+۴۶۷+۳۵۱+۴۴۶+۵۱۰ص؛ وزیری.

پژوهشی است در باره شخصیت و مقام و فضایل امیر مؤمنان در قرآن، سنت نبوی و شعر و نظم. این کتاب، با بهره گرفتن از دهها منبع تاریخی، حدیثی، کلامی و تفسیری شیعه و سنی و با انگیزه اثبات برتری مقام امیرمؤمنان و اینکه امام لایق‌ترین فرد برای منصب امامت است، به نگارش در آمده است.

جلد نخست کتاب، که در سه فصل تنظیم شده، افزون بر یکصد آیه در باره امام گردآوری و به ترتیب سوره‌های قرآن تنظیم شده است. و همچنین در باره آن دسته از احادیثی است که نزول تعدادی از آیات قرآن را به امام تطبیق می‌دهد و نیز روایت‌هایی که در آنها از «یا ایها الذین آمنوا» و اینکه امام هم منظور از این خطاب است، آمده است. نویسنده، در آغاز هر بحث، با توضیحی مختصر وارد آن می‌شود و با ذکر مأخذ احادیث، آنها را در زیر هر آیه مربوط - هر تعداد که باشد - می‌آورد. البته، اسناد احادیث با اتکا به ذکر مصادر، حذف شده است.

جلد دوم، از تولد امام در کعبه آغاز می‌شود و از خلقت امام علی و پیامبر(ص)، لقبها، کنیه‌ها، صفات و مناقب امام در کلام پیامبر سخن می‌گوید. و در ادامه، از عدالت و قضاوت‌های علی بحث می‌کند و پاره‌ای از فضایل او را بر می‌شمارد و حماسه‌آفرینی‌های او را در جنگ‌های پیامبر یادآوری می‌نماید.

جلد سوم، نیز از فضایل امام مانند علم، حکمت، فصاحت و بلاغت، زهد، قضاوت و

سفر به حج و رخداد‌های مربوط به آن، مواجهه امام کاظم با هارون و درخواست بازگرداندن فدک، نگرانی‌های شدید هارون از امام کاظم و علویون انقلابی، عشق بازیها و شهوترانیهای هارون و استفاده وی برای حلیت آن از قاضی ابو یوسف، برخورد‌هایی از هارون الرشید با بهلول، اندیشه‌های هارون برای حذف امام کاظم از صحنه و خلاصی یافتنش از دست آن حضرت، زندانی شدن امام به دستور هارون، دعا و مناجات امام با خداوند، دستور قتل امام کاظم از سوی هارون و دغدغه‌های عیسی بن جعفر، حاکم بصره به خاطر این دستور، یحیی بن عبدالله بن حسن، از انقلابیون فخ و مبارزه او با هارون و صلح وی با او، مسموم شدن امام کاظم و شهادت او در زندان، تشریح شده است.

علی(ع)، صراط مستقیم

علی خداجویان؛ چاپ اول؛ تهران؛ مرکز چاپ و نشر بنیاد بعثت؛ ۱۳۷۹؛ مناقب؛ فارسی؛ ۲۸۲ص؛ وزیری.

نگرشی است بر فضایل و مقامات امام علی(ع) و اهل بیت از نظر قرآن و حدیث. در این کتاب تلاش شده است با بهره گرفتن از منابع تاریخی و کتابهای تفسیری و روایی، آیه‌های نازل شده در باره امام علی(ع) گزارش و تشریح شود. نویسنده، هفتاد و نه مورد از آیات را که بر امام علی(ع) تطبیق و یا تأویل شده و یا در شأن امام علی(ع) و اهل بیت(ع) نازل شده، نقل کرده است. تلاش وی بر این بوده است تا تمامی این موارد را از منابع اهل سنت نقل کند. وی، ابتدا آیات را نقل و ترجمه آنها را آورده و پس از آن ترجمه روایت‌های مربوط را ذکر کرده است. مأخذ احادیث و مطالب نقل شده نیز، در پاورقی آورده شده‌اند.

نویسنده، با اشاره به آفرینش انوار اهل بیت قبل از خلقت آدم، به رشادتهای علی(ع) در جنگ‌ها و همراهی آن حضرت با رسول خدا در تمامی میدانها سخن گفته و سپس به دهها آیه‌ای که در شأن اهل بیت و امام علی(ع) نازل شده، از جمله آیات

چنین دانشی جز شناخت و آگاهی و معرفت نیست، سخن گفته و سخنان اهل معرفت را گزارش و راه عرفان را توضیح داده و عارف واقعی را معرفی کرده و اینکه امام علی، امام عارفان است، مطالبی را بیان کرده است. او برای ارائه نظریات خود، کتاب را در دو بخش عرفان نظری و عملی به سامان کرده و در بخش نخست، به عرفان نظری و پدر عرفان اسلامی، انسان‌شناسی، انسان کامل و شاخصه‌های مهم عرفان از دیدگاه امام پرداخته و با بهره گرفتن از روایتها و گفته‌های اهل دل، آنها را تشریح کرده و به بررسی گذاشته است. عرفان عملی، بخش دوم کتاب است که آن را معرفتهایی دانسته‌اند که سالک در عمل به آنها دست می‌یابد و آگاهی‌هایی که در عمل آنها را به کار می‌بندد. در این بخش این مباحث به بحث گذاشته شده است: تزکیه و راههای آن، اخلاص، و اخلاص امام در عمل، ذکر و آثار و ثمرات آن، زهد، معنا و آثار آن و سیره عملی امام در زهد، عبادت و ابعاد آن و عبادتهایی از امام علی(ع)، نماز و ابعاد آن و حضور قلب و عوامل تأثیرگذار در حضور قلب و نماز علی(ع)، جهاد و مفهوم و اهمیت آن در آیات و روایتها، کار و انفاق و نمونه‌هایی از فعالیت‌های اقتصادی امام علی(ع) و، عارفان و صفات آنها که تمام این مطالب، با نقل گفته‌های صاحب نظران و با استناد به آیات و روایتها و نقل داستانهای مربوط، تشریح و تبیین شده است. در پایان فهرستهای فنی کتاب آمده است.

علی الجسر ببغداد

کمال السید؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه انصاریان؛ ۱۴۱۸ هـ. / ۱۹۹۷ م؛ تاریخ؛ عربی؛ ۲۹۶ ص؛ رقی.

نوشته‌ای است ادبی - داستانی در زندگانی امام کاظم(ع) که در چهل و دو قصه سامان یافته است. نویسنده با کمک قوه خیال و با بهره‌گیری از رخدادهای تاریخی کوتاه، از حیات امام کاظم(ع) و هارون الرشید، کوشیده است مقام و عظمت و شخصیت امام کاظم را بنمایاند. حوادث کتاب در بغداد و پیرامون آن دور می‌زند و در آن جنبش فحّ و شهادت حسین بن علی، شهید فحّ، وقایعی از زندگی هارون مانند

جوارح انسانها، رسوم و آیین آدمیان، رخ دادهایی مربوط به پیامبر اکرم و امیرمؤمنان، و سیره معصومان و تفاوت آنها، اسراری در باره فاطمه زهرا و امامت امامان و نامها و القاب و دشمنی دشمنان آنان، فلسفه پاره‌ای از تکالیف و دستورالعملهای دینی از قبیل طهارات نجاسات، عبادات، آدابی از مردگان، اسراری از نماز و روزه و حج و مواقف و مشاعر آن، و حکمت حرمتها و گناهان و برخی از آداب و رسوم و اجرای حدود شرعی از قبیل حد زنا، شرب خمر، دزدی، قصاص و نیز، اسرار و رموز نامهای قبایل و حیوانات و شهرها و اصناف و پدیده‌ها احادیثی نقل شده است. مترجم با انگیزه قابل استفاده شدن کتاب برای فارسی زبانان، آن را به فارسی برگردانده و برای حفظ امانت، اسناد احادیث را هم ترجمه کرده و در جای خود آورده و تلاش نموده تا ترجمه‌ای روان از متن ارائه دهد. وی، برای رفع پاره‌ای ابهامها، توضیحاتی هم در پاورقی نوشته است. تنظیم کتاب به گونه‌ای است که متن در یک صفحه و ترجمه آن در صفحه مقابل آمده است.

علی علیه السلام، آینه عرفان

سید اصغر ناظم زاده قمی؛ چاپ چهارم؛ قم؛ مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی؛ ۱۳۷۹؛ سیره؛ فارسی؛ ۴۹۰ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در عرفان نظری و عملی از نگاه امیرمؤمنان(ع).

عرفان از جمله دانشهای پر جذبه اسلامی است و در این مکتب، کسان بسیاری پروریده و آثار فراوانی پدید آمده است. این دانش را به آموزه‌های دینی نسبت می‌دهند و ریشه‌های آن را تعالیمی می‌دانند که در قرآن و حدیث آمده و در این میان، شخص امیرمؤمنان، به عنوان سرسلسله‌ای دانسته شده که عارفان در آن قرار دارند. نویسنده این اثر که سالیانی است در باره ابعاد شخصیتی امام علی(ع) پژوهش می‌کند و تا کنون چندین اثر از وی در این باره منتشر شده، در این کتاب کوشیده است که امام علی(ع) را این بار از این زوایه نگاه کند. وی، در آغاز از عرفان و اینکه

تبیین شخصیت امام زمان(ع) و شرح حوادث و اتفاقاتی که هنگام ظهور او رخ خواهد داد، موضوع این کتاب است. کتاب به سبک کتابهای حدیثی نوشته شده و در دوازده باب تنظیم و روایات مربوط به امام در آن گردآوری شده است. اسم و کنیه امام زمان(ع) و اینکه او از ذریه رسول خداست و عدل و شمایلی او، و فتنه‌هایی که قبل از ظهور آن حضرت پدید می‌آید، از جمله موضوعاتی است که در چند بخش اول کتاب، به آنها پرداخته شده است. خداوند افرادی را به کار خواهد گمارد که زمینه‌های ظهور ولی عصر را فراهم سازند، کراماتی که هنگام ظهور، و در حکومت ظاهر می‌شود، شرافت، کرامت و فتوحات و سیره عملی او در این فتوحات، مباحث دیگری هستند که در بخشهای دیگر مورد بررسی قرار گرفته است. بیعت حضرت عیسی(ع) با امام مهدی(ع) و همراهی و اقتدای او در نماز به امام، و نیز، فتنه‌هایی که هنگام حکومت او پدید خواهد آمد و پس از ایشان نیز، ادامه خواهند یافت، موضوعات پایانی مباحث این اثرند.

تمامی موضوعات مورد بحث نویسنده با استناد به روایات، آثار، اخبار و اقوال علما صورت گرفته است که در منابع حدیثی اهل سنت نقل شده‌اند. مؤلف، طی مقدمه‌ای، انگیزه تألیف و روش خود را بازگو کرده و محقق کتاب نیز، در مقدمه‌ای از مؤلف، و کتاب، اهمیت و چگونگی احیا و تحقیق آن، سخن گفته است.

علل الشرایع

محمد بن علی بن بابویه قمی شیخ صدوق؛ ترجمه: سید محمد جواد ذهنی؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات مؤمنین؛ ۱۳۸۰؛ حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۹۴۲+۹۷۴ ص؛ وزیری.

کتاب *علل الشرایع*، مجموعه احادیثی است که در سیصد و هشتاد و پنج باب به سامان شده است. در این کتاب، در باره اسرار پاره‌ای از آفریده‌ها و حکمت خلقت، احکام حدود، امامت، ویژگیهای انبیا و اولیا، انسان، مسائل گوناگون اعتقادی و سیره معصومان و نام اشخاص، گفتارها، القاب، حالت‌های متفاوت و ویژگیهای برخی از

اقتصادی)، مساوات همگان در برابر قانون و بیت‌المال و مواهب طبیعی، حاکمیت فراگیر، حکومت مستضعفان، آیین جدید، رشد عقلی و تکامل علم، امنیت اجتماعی، رشد تربیت انسانی، اصول بیعت، وضع معابد، سامان‌یابی زندگی، انتظار، سیره امام مهدی و تداوم راه پیامبر(ص).

العقائد الحقّة

سید احمد خوانساری؛ تحقیق: ناصر باقری بیده‌ندی؛ چاپ اول؛ قم؛ دلیل؛ ۱۴۲۱ هـ.؛ کلام و حدیث؛ عربی؛ ۳۱۲ ص؛ وزیری.

اثر حاضر به تبیین اصول عقاید شیعه بر اساس احادیث پرداخته است. کتاب که تألیف یکی از مراجع بلند پایه و پر آوازه علمی معاصر شیعی است، با بهره‌گیری از کتابهای حدیثی و کلامی برای اثبات مطالب مورد بحث نگارش یافته و محورهای اصلی آن را اصول عقاید شیعه تشکیل می‌دهد.

این اثر با اثبات صانع شروع و با بررسیهایی در نبوت عامه و خاصه ادامه پیدا می‌کند و عمده مطالب آن را بحث امامت تشکیل می‌دهد. در این بخش که عمدتاً ناظر به مباحث امامت خاصه است، امامت یکایک امامان مورد بحث قرار گرفته و نصوص وارد شده در باره امامت آنها، گردآوری و نقل شده است. علاوه بر نصوص موجود در باره امامت امامان(ع)، معجزه‌های نقل شده از آنان نیز، جهت تأیید نصوص، ذکر شده‌اند. در این بخش، تحلیل و استدلالی از نویسنده به چشم نمی‌خورد. پایان بخش کتاب، بحث معاد و اثبات آن است.

عقد الدرر فی اخبار المنتظر

یوسف بن یحیی بن علی بن عبدالعزیز مقدسی سلمی؛ تحقیق و تصحیح: عبدالفتاح محمد الخلو؛ تعلیق: علی نظری منفرد؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ انتشارات نصایح؛ ۱۴۱۶ هـ.؛ مهدویت و سیره؛ عربی؛ ۴۳۲ ص؛ وزیری.

شده، بیوت علما و چگونگی عزاداری شیعیان در آنها تشریح شده است. به مناسبت، شرح حال علمای بلاد و بقعه‌ها و مزارها و حسینیه‌ها و تکیه‌ها و هیأت‌های عزاداری و مساجد و مدارس این شهرها معرفی گردیده‌اند.

عصر زندگی:

پژوهشی در انقلاب جهانی مهدی (عج) و چگونگی آینده انسان و اسلام

محمد حکیمی؛ چاپ سوم؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۸۰؛ مهدویت؛ فارسی؛ ۳۴۲ص؛ وزیری.

بررسی آینده بشر و دغدغه‌های او و ارتباطش با امام مهدی (ع)، موضوع این پژوهش است. مؤلف نام کتاب خود را از این رو انتخاب کرده که بر این باور است که، هرگز وقت زندگی حقیقی بشر فرا نرسیده است؛ چه اینکه زمین هیچ‌گاه عدالت اجتماعی و اقتصادی به خود ندیده و همه انسانها تربیت درستی نیافته‌اند و همه تواناییهای بالقوه، بالفعل نشده و ناسامانیها هرگز از زندگی انسان رخت بر نبسته است، اما روزگاری که سرخوردگیها و نابسامانیها بر چیده شود، آن دوران، زمان ظهور امام زمان خواهد بود. مؤلف در این کتاب، کوشیده است که دوران ظهور امام زمان را ترسیم کند و مؤمنان را به انتظار و آماده شدن برای آن روز فرا بخواند، وی، با بهره‌گیری از منابع روایی شیعه و تفاسیر، و با هدف عرضه حقایق دین، برای حفظ دین و عقاید مسلمانها، ظهور امام زمان و آینده انسان و اسلام را تحلیل و بررسی کرده است.

کتاب در بیست بخش با این عنوانها سامان یافته است: عدالت اجتماعی، در سایه شمشیر (جنگ امام زمان؛ طاغوتها و مفسدان)، تدارک جنگ (تربیت جنگاور و تهیه وسائل و تعداد جنگندگان) قاطعیت (جدیت و سازش‌ناپذیری در نبرد با ظلم و ظالمان)، تصحیح انحرافات فکری و مبارزه با تحریف و بدعتها، وحدت عقیدتی، رفاه اقتصادی (برقراری عدالت و مساوات و پیشرفت فنون و ریزش برکات آسمانی، استفاده از منابع و معادن و استفاده بهینه از اموال عمومی و کنترل دقیق مناسبات

پایان بخش هر جلد، فهرستی از ابواب موضوعات به ترتیب سوره‌ها و فهرست آیات به ترتیب حروف الفبا و واژه‌های به کار رفته، فهرست احادیث و موضوع آنهاست.

عزاداری سنتی شیعیان

در بیوت علما و حوزه‌های علمیه و کشورهای جهان

سید حسین معتمدی؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه انتشارات عصر ظهور؛ ۱۳۷۸؛
رسوم؛ فارسی؛ ۸۴۸ + ۹۰۰ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در چگونگی و مراسم عزاداری شیعیان در ایران و جهان. نویسنده، کتاب را بر اساس پژوهشهای کتابخانه‌ای و میدانی فراهم آورده و گزارشهایی در باره چگونگی عزاداری، و شکل‌گیری آنها، شکل‌گیری هیأت‌های عزاداری در شهرها، افراد تأثیرگذار در برپایی عزاداریها، شعرهایی در باره عزاداری، شهرهای دارای رسوم عزاداری، عالمان و روحانیون فعال در امر عزاداری، و در مجموع، اطلاعات عمومی و در سطح عامیانه فراهم کرده است.

کتاب در باره اهل بیت(ع) و جایگاهشان در اسلام آغاز شده و از عزاداری و ثواب آن سخن گفته شده و در ادامه به پیشگامی کاشانیها در انتخاب تشیع پرداخته و از حسینی‌ها و تکایا و مدارس علمیه و علما و شاعران و مجالس عزاداری و سقایی در کاشان گزارش شده است. ادامه کتاب در عزاداری سقایی در دورانهای گذشته و در کربلا و نجف و کاظمین و همدان و اراک و سایر شهرهاست، و از غلم و بیرق و توغ و مراسم و جریده عباس و تعزیه و قمه‌زنی و عزاداری بیوت علما گزارش شده و پیشینه و وضعیت فعلی آنها نیز، تشریح شده است. اینها مطالب جلد نخست کتاب است که در بیست و شش فصل تنظیم گردیده است.

در جلد دوم، عزاداری در قم، قزوین، مشهد، تهران، شهر ری، اصفهان، شیراز، شوشتر، دزفول، اهواز، خرمشهر، کربلا، نجف، کاظمین، سامرا، بصره، بحرین، کویت، عربستان و عمان به بحث گذاشته شده و در ضمن، مکانهای مذهبی شهرهای یاد

قتل آن بزرگوار، گزارش شده است. پاره‌ای از حوادث مربوط به یاران امام، رخدادهای روز عاشورا، شهادت یکایک یاران و جنگ آنها و شهادت امام حسین، از دیگر مباحث مطرح شده در کتاب است. قتل و غارت و اسارت خاندان امام پس از واقعه عاشورا، ادامه مباحث کتاب است که با دفن و ارسال سرهای مبارک شهیدان کربلا نزد یزید و حوادث پیش آمده برای اسیران، پایان می‌یابد. مصادر کتاب در باورقیها مشخص و واژه‌های دشوار معنا شده، نقص برخی از گزارشها با گزارشهای دیگر تکمیل شده، گزارشهای متناقض اصلاح و احیاناً پاره‌ای از گزارشها نیز، نقد و بررسی شده است.

عترت در قرآن

اسماعیل جلیلی؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ شهر ری؛ انتشارات محیی؛ ۱۳۷۹؛ تفسیر و حدیث؛ فارسی؛ ۳۱۲ + ۳۲۴ + ۴۰۲ ص؛ وزیری.

این کتاب، در بیان فضایل و مناقب عترت پیامبر(ص) از دیدگاه قرآن است. کتاب، به روش حدیثی و به ترتیب سوره‌های قرآن از سوره حمد تا سوره ناس نگاشته شده، و در تفسیر و تأویل آیات نازل شده در شأن عترت پیامبر، بر اساس روایات بحث شده است. نویسنده، با بهره گرفتن از منابع روایی و تفسیری شیعه و اهل سنت، مانند کافی، کتابهای شیخ صدوق، بحار الانوار، نور الثقلین، شواهد التنزیل و فصول المهمّة، در ضمن ۸۵ سوره قرآن، ۱۲۰۲ حدیث از پیامبر اکرم(ع) و امامان معصوم(ع) در فضایل و مناقب اهل بیت پیامبر نقل کرده است.

انگیزه مؤلف از تألیف کتاب، اثبات همراهی عترت با قرآن و جدایی ناپذیری این دو گوهر گرانبها از یکدیگر است. محور این فضایل و مناقب که با مفاهیمی چون عترت، اهل بیت و پنج تن آل عبا نقل شده، در باره موضوعهایی چون ولایت، جایگاه اهل بیت(ع)، مقام و منزلت آنان، خلافت، و مطاعنی از دشمنان و مخالفان آنان می‌باشد. وی، پس از نقل هر روایتی، به ترجمه و شرح اجمالی آن پرداخته است.

عبرات المصطفین فی مقتل الحسین المأخوذ من اقدم المصادر التاريخية الاسلامية

محمد باقر محمودی؛ دو جلد؛ چاپ دوم؛ قم؛ مجمع احیاء الثقافة الاسلامية؛ ۱۴۱۷ هـ.؛
تاریخ و مقتل؛ عربی؛ ۴۷۲ + ۳۹۱ ص؛ وزیرى.

کتابی در مقتل امام حسین(ع) بر اساس کتابهای کهن تاریخی است. مقتل نگاری پس از واقعه تلخ و اندوهگین قتل امام حسین(ع) و کشتار یارانش از سوی سپاه یزید، برای نمایاندن ستمی که بر اهل بیت پیامبر رفت و مصیبت بزرگی که رخ داد، از جمله پژوهشهای مستمر شیعیان بوده است که تاکنون ادامه دارد. این اثر نیز، به همین منظور تألیف شده است؛ با این تفاوت که مؤلف آن، از صاحب نظران در عرصه کتابهای کهن و از احیای میراث علمی گذشتگان در باره اهل بیت، است و در این اثر، کوشیده است، واقعه عاشورا را از زبان وقایع نگاران تاریخ اسلام بنگارد. در این اثر، علاوه بر گزارش مقتل، از فضایل امام و عزاداری و گریه بر مصیبت آن امام بزرگوار نیز، سخن رفته است. منابعی چون تاریخ طبری، طبقات الکبری ابن سعد، اخبار الطوال دینوری، انساب الاشراف بلاذری، دستمایه تألیف این اثر هستند؛ البته، مصادر اصلی آن را مقتل ابو مخنف به نقل از طبری و سه کتاب یاد شده دیگر تشکیل می‌دهد؛ هر چند از منابع دیگر نیز، بهره گرفته شده است.

در آغاز کتاب از شخصیت امام حسین، بهترین خلق خدا بودن از جهت پدر و مادر و جد، دشمنان آن حضرت، دوست داشتن امام حسین و تبعات و آثار و برکات آن، عصمت امام، جایگاه اهل بیت در میان مردم از زبان پیامبر(ص)، گریه بر امام و مرثیه سرایی برای او و تاریخ گریه و عزاداری در اسلام، از جمله گریه پیامبر(ص) بر مردگانی چند، سخن گفته شده و در ادامه، شهادت امام و اطلاع اهل بیت(ع) از آن، گزارش شده و نمونه‌هایی از برخورد پیامبر و امیرمؤمنان در این باره نیز، ذکر شده است. نیز از موارد متعدد گریه امامان(ع) بر مصیبت امام حسین یاد شده و بالاخره ماجرای خروج امام از مدینه و زمینه‌های آن و وقایع اتفاق افتاده تا زمان

این کتاب به زبان فارسی ترجمه شده و مترجمان آن، عبدالهادی مسعودی، مهدی مهریزی، سید ابوالقاسم حسینی (ژرفا)، جوادی محدثی، محمد علی سلطانی می‌باشند. دوره فارسی این اثر یک جلد نمایه دارد که از سوی محمد مرادی و همکاران در ۵۵۸ صفحه تدوین شده است.

موسوعة التاريخ الاسلامی

محمد هادی یوسفی غروی؛ سه جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مجمع الفکر الاسلامی؛ ۱۴۱۷-۱۴۲۰ هـ.؛ تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۸۶۴+۷۶۴+۸۱۲ ص؛ وزیری.

این کتاب، بررسی و تحلیل زندگانی پیامبر اسلام از آغاز تا پایان عمر آن حضرت است. نویسنده با بهره‌گیری از منابع تاریخی به‌ویژه منابع دست اول، ضمن تحلیل تاریخ صدر اسلام و پیامبر به برخی از گمانه‌های نادرست و تحلیلهای نامتناسب نیز جواب داده است.

کتاب در دو بخش کلی سامان یافته است. بخش نخست، به پیامبر از آغاز تولد تا هجرت به مدینه اختصاص یافته و بخش دوم، دوران زیست آن حضرت در مدینه تا رحلت است. بخش نخست کتاب در یک مقدمه و ده فصل تنظیم شده است. نویسنده در مقدمه، روش تاریخ‌نگاری و شیوه‌های بررسی تاریخ‌نویسان اولیه، امثال واقدی و ابن اسحاق را تحلیل و بررسی کرده و سپس به بررسی تاریخ صدر اسلام و دوران جاهلیت و ویژگیهای این عصر و اینکه چرا پیامبر در چنین عصری تولد یافته و در آن زندگی کرده، پرداخته است. در فصلهای بعدی کتاب، بعثت پیامبر، مراحل دعوت پنهان و آشکار و نزول آیات قرآن در مکه بررسی شده است. معراج پیامبر و هجرت مسلمانان به حبشه و هجرت رسول خدا به طائف و وفات خدیجه و ابوطالب، از دیگر مباحث برجسته این بخش کتاب است. نویسنده در پایان این بخش، هجرت پیامبر به مدینه را ریشه‌یابی کرده است. وی در ضمن، به نقش برجسته امام علی(ع) در این تاریخ حساس اهتمام خاصی داشته و اینکه پیامبر از همان آغاز سعی در

معرفی آن حضرت به عنوان جانشین خود داشته است. بخش دوم به گزارش و بررسی و تحلیل دوران حیات پیامبر در مدینه می‌پردازد و به صورت سال به سال گزارش شده است. جلد دوم مهم‌ترین رخداد‌های سال‌های یکم تا ششم هجری را به خود اختصاص داده و از لحظه ورود پیامبر به منطقه قبا شروع و تا پایان حوادث سال ششم هجری ادامه می‌یابد. و جلد سوم، از حوادث سال هفتم تا درگذشت پیامبر(ص) گزارش و بررسی شده است. پایان بخش کتاب، چند فهرست فنی از آیات، احادیث، اعلام، اشعار، فرقه‌ها، اماکن، قبایل، و منابع کتاب است. از این کتاب، تاکنون سه جلد به چاپ رسیده است.

الموسوعة الكبرى عن فاطمة الزهراء عليها السلام

اسماعیل انصاری زنجانى خوئینی؛ جلد‌های: ۱-۳ و ۲۰؛ چاپ اول؛ قم؛ دلیل ما؛ ۱۳۸۰؛ مناقب، حدیث، سیره و تاریخ؛ عربی؛ ۴۱۴ + ۳۴۹ + ۴۶۶ + ۳۴۸ ص؛ وزیری.

مجموعه‌ای است شامل زندگینامه، سیره، فضایل و سخنان فاطمه زهرا سلام الله علیها. این اثر، جامع‌ترین کتاب در باره دختر گرامی رسول خداست که نویسنده با انگیزه فراهم آوردن کتابی جامع آن را تدوین کرده و سالیان طولانی با تتبع در کتابهای فراوان که به ادعای نویسنده به بیش از سی هزار کتاب، با بیست و هفت زبان، می‌رسیده، آن را به گونه‌ای تهیه کرده است که همگان، از عامی و عالم از آن بهره ببرند و بر تلاشهای علمی صورت گرفته، در باره آن حضرت آگاهی یابند. وی، بیش از دو هزار و دویست عنوان کتاب را که از مصادر این کتاب می‌باشد، معرفی کرده است. وی آن دسته از کشورهایی را که در آنها در باره حضرت زهرا(س) کتاب نوشته شده، نیز شناسایی و آمارگیری کرده که ایران با ۸۵۷ عنوان و آمریکا با یک عنوان بالاترین و پایین‌ترین آمار را دارند. نیز مراکز و کتابخانه‌هایی که در آنها از فاطمه(س) کتاب نگه‌داری می‌شود شناسایی شده و قرنیهایی که در آنها در باره حضرت فاطمه کتاب نوشته شده نیز به ترتیب احصا گردیده و مؤلفان از حیث

مذهب شناسایی شده و موضوعها نیز، بررسی گردیده‌اند. نویسنده کتابخانه‌های ایران، استانبول، دمشق و مدینه را برای گردآوری اطلاعات مربوط، بررسی و اطلاعات آنها را جمع‌آوری کرده است. وی در هر بابی، ابتدا توضیح کلی در باره موضوع باب ارائه می‌دهد و سپس متن حدیث را بدون ذکر سند می‌آورد و آن‌گاه مصادر کتاب را ذکر می‌کند. مصادر ذکر شده، گاه به موارد متعدد و آن هم به صورت تکراری می‌رسد، به گونه‌ای که مصادر بعدی که از گذشتگان مطلب نقل کرده‌اند نیز، بیان و سپس اسناد حدیث، ذکر شده است. نویسنده، گاهی واژه‌های دشوار را نیز معنا کرده و اشکالهای احتمالی را بررسی و در باره آنها در پاورقی توضیح نوشته است.

کتاب در سه بخش کلی سامان یافته است. فاطمه زهرا قبل از خلقت جسمانی، قبل از این عالم، در این عالم و پس از این عالم، در بخش نخست، در باره خلقت او قبل از آدم و آفرینش نور آن حضرت بحث شده است. بخش دوم که عمده مطالب کتاب را تشکیل می‌دهد و دارای چندین فصل مفصل است، این مطالب را در خود جا داده است: از ولادت تا ازدواج، ازدواج، زهرا با پدر و اصحاب، فاطمه پس از وفات پدر، تا شهادت، شهادت فاطمه، حیات شخصی زهرا، اختصاصات، دوستان، دشمنان، اوصاف و مباحثی پیرامون حضرت زهرا(س). در بخش سوم، حضور زهرا در محشر و در کنار پیامبر(ص) و امام حسین(ع)، شفاعت او و بودنش در بهشت به بحث گذاشته شده است. هر جلدی از کتاب دارای پنج فهرست فنی است. از این کتاب تاکنون چهار جلد (۱-۳ و ۲۰) به چاپ رسیده است.

موسوعة کلمات الامام الحسین(ع)

معهد تحقیقات باقرالعلوم: منظمة الإعلام الإسلامی؛ چاپ اول؛ قم: دارالمعروف للطباعة و النشر؛ ۱۳۷۳؛ حدیث؛ عربی؛ ۸۷۸ص؛ وزیری.

کتابی، حاوی سخنان و گفتارهای امام حسین، امام سوم شیعیان است. تا کنون

کتابهای متعددی برای تدوین احادیث و سخنان نقل شده از امام سوم، حسین بن علی(ع)، تدوین شده؛ اما هیچ کدام جامعیت لازم را نداشته‌اند. اثر حاضر جامع‌ترین و دقیق‌ترین آنهاست که با همین انگیزه جمع و تدوین شده است. این موسوعه، افزون بر هدف یاد شده، در پی نشان دادن واقعتهای صدر اسلام به گونه‌ی درست، مبارزه با خط‌اموی که در جهت محو میراث اهل بیت(ع)، می‌کوشید، آشکار ساختن اهداف قیام امام حسین با ارائه سخنان آن حضرت و مبارزه با تحریف واقعه عاشورا است. مصادر کتاب را تمامی کتابهای حدیثی و تاریخی، اعم از سنی و شیعه که از امام حسین سخنی به میان آورده‌اند، تشکیل داده که برای تدوین این اثر، همگی آنها جمع‌آوری و اطلاعات آنها استخراج شده و مورد استفاده قرار گرفته است.

سخنان و احادیث نقل شده از امام حسین، در دو جز تدوین شده است. یک بخش بر حسب ترتیب تاریخی صدور آنها، دوران پیامبر(ص)، دوران امام علی(ع)، دوران امام حسن(ع)، و دوران امامت خود آن حضرت و بخش دیگر به صورت موضوعی است که زیر عنوانهای احکام، اخلاق، دعاها و اشعار سامان یافته است.

کتاب به شیوه حدیث‌نگاری با ذکر سند و متن حدیث تدوین شده و برای رعایت امانت، احادیث، مطابق مصدر آنها نقل شده و هیچ تغییری در آنها داده نشده است و هرگونه سخنی که از امام حسین در منابع از آنها گزارشی شده است - حتی در دوران کودکی - در این مجموعه گردآوری شده و از این جهت کتابی کم‌نظیر و برای درک درست و کامل شخصیت امام حسین بسیار ارزشمند می‌باشد. این کتاب، از سوی علی مؤیدی ترجمه شده و نشر معروف و مشرقین در ۱۳۸۱، در ۹۶۰ صفحه آن را منتشر کرده است.

موسوعة المصطفی و العترة

حسین شاکری؛ هفده جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ الهادی؛ ۱۴۱۶ هـ.؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۴۱۶ + ۴۶۴ + ۵۶۰ + ۴۳۲ + ۳۹۸ + ۵۲۰ + ۵۲۶ + ۳۲۰ + ۶۳۸ + ۶۵۴ + ۵۲۶ + ۶۵۴

۶۵۴ + ۵۷۴ + ۵۰۸ + ۵۵۸ + ۵۶۰ + ۶۳۲؛ وزیر.

این اثر، پژوهشی است در زندگی، شخصیت، و فضایل و مقامات و چهارده معصوم(ع). مجموعه حاضر، با بهره‌گیری از آیات قرآن، منابع روایی و تاریخی، تألیف و ابعاد مختلف زندگانی چهارده معصوم(ع) به بحث گذاشته شده است. نویسنده، هر جلد از کتاب را به یکی از معصومان اختصاص داده است، به استثنایی امام علی(ع) و امام صادق(ع) که به هر یک دو جلد اختصاص یافته است. مؤلف در هر بخش، ابتدا به بیان ابعاد شخصیتی معصوم مورد بحث، پرداخته و تاریخ زندگانی آن معصوم را از ولادت تا وفات مورد بررسی قرار داده است. بررسی عصری که آن معصوم در آن زندگانی می‌کرده و تعامل آن معصوم با دشمنان و بدخواهان، از محورهای اصلی حیات سیاسی این پیشوایان است که مؤلف آنها را تجزیه و تحلیل کرده است. سخنان گهربار معصومان در ابواب مختلف فقهی، عقیدتی و اخلاقی از دیگر محورهای این مجموعه است. دلایل امامت، فضایل و مناقب و معجزات آنان نیز، از موضوعات دیگر کتاب می‌باشد. نویسنده در پایان هر مجلد، اشعاری را در مدح و یا مرثیه معصوم مورد بحث آورده است.

المهدی فی القرآن

سید صادق حسینی شیرازی؛ چاپ سوم؛ اصفهان؛ مؤسسه دارالمهدی و القرآن الحکیم؛ ۱۴۲۱ هـ.؛ تفسیر و حدیث؛ عربی؛ ۱۴۲ ص؛ وزیری.

این اثر شامل نقل و اندکی تفسیر بیش از صد آیه قرآن بر اساس ترتیب سوره‌هاست که به دوازدهمین امام شیعیان، مهدی(ع) موعود، فرزند امام حسن عسکری(ع)، تأویل و تطبیق شده است. احادیث، سخنان و تفاسیری که در زیر هر یک از آیات مورد اشاره نویسنده گزارش شده، عمدتاً برگرفته از کتابهای اهل سنت و از همه بیشتر، کتاب بنایع الموده، نوشته قندوزی حنبلی مذهب می‌باشد. وی، در گزارش و گزینش خود، از هر یک از سوره‌ها (شامل ۴۶ سوره)، به تعداد آیات که در ارتباط با امام مهدی(عج) وجود دارد نیز اشاره کرده و بعد از نقل آیه مورد نظر، تفسیر و تأویل

و تطبیق آن را از زبان برخی از عالمان اهل سنت بازگو می‌کند. عمده مطالب کتاب را احادیث به خود اختصاص داده و کمتر تحلیل و تفسیر در آن وجود دارد.

مهدی عجل الله فرجه و مسئله رجعت

سید ابوالحسن مولانا؛ چاپ اول؛ تبریز؛ انتشارات نور ولایت؛ ۱۳۷۵؛ کلام و مهدویت؛ فارسی؛ ۱۴۰ ص؛ رقی.

پژوهشی است در باره رجعت و حوادث آخرالزمان که به شیوه روایی و کلامی تدوین شده است. رجعت که از باورها و عقاید ویژه امامیه و برگرفته از روایات و سخنان اهل بیت است، از مباحث چالش برانگیز میان شیعه و اهل سنت است. متکلمان شیعی تا کنون کتابهای متعددی در این زمینه به نگارش در آورده و از آن دفاع کرده‌اند. این موضوع از آنجایی که با مباحث امام مهدی (ع) رابطه نزدیک دارد، همراه با همان مباحث هم مورد بررسی قرار می‌گیرد.

نویسنده این کتاب نیز، همانند پیشینیان در مقام تبیین معنا و ابعاد رجعت، با اشاره به مفهوم آن و بازگشت دوباره برخی از انسانها به دنیا، پیش از برپایی قیامت، به طرح این مسئله در نزد علمای بزرگ امامیه چون شیخ مفید، شیخ طوسی، سید مرتضی، سید بن طاووس و علامه مجلسی پرداخته است. وی، آن‌گاه امکان وقوع رجعت را از نظر چهار منبع دینی قرآن، سنت، عقل و اجماع، بررسی کرده و نتیجه گرفته است که در آخرالزمان، گروههایی از انسانها به دنیا بر می‌گردند و برخی از آنها یاران مهدی (عج) خواهند بود. وی همچنین به شبهه‌هایی که در این باره وجود دارد، پاسخ داده است. بخش دیگر کتاب، پنجاه روایت از امامان معصوم در باره نشانه‌های آخرالزمان است. پایان بخش کتاب، تشریح و تبیین ابعاد حدیث معروف «افضل اعمال امتی انتظار الفرج» است.

میراث حدیث شیعه

مهدی مهریزی؛ علی صدرایی خویی؛ یازده جلد؛ قم؛ مؤسسه فرهنگی دارالحدیث؛

۱۳۸۱/۱۳۷۷: حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۴۳۶ + ۶۵۰ + ۴۹۲ + ۶۰۴ + ۵۵۲ + ۵۱۶ + ۵۵۲ + ۵۸۰ + ۵۶۸ + ۵۵۹ ص؛ وزیری.

این مجموعه، سلسه دفتراهایی است که به عرضه آثار علمای شیعه در حوزه حدیث و علوم حدیث نظر دارد. هدف از تدوین و گردآوری چنین مجموعه‌ای، عرضه میراث حدیث شیعه و تلاشهای علمی و گرانقدر عالمان شیعی در دوره‌های مختلف تاریخ اسلامی است. در این مجموعه، رساله‌های مختصر و کوتاه عربی و فارسی که در حجم یک کتاب نیستند، و تا کنون منتشر نشده، یا به شکل مطلوبی در اختیار محققان قرار نگرفته، تصحیح و احیا شده است.

هر یک از این دفترها، دارای پنج بخش است: متون حدیث که نسخه‌ها و دعاها و مناجات‌ها، وصایا، و رساله‌ها و اربعینهای حدیثی و کلمات قصار را در برمی‌گیرد؛ شرح و ترجمه حدیث؛ رساله‌هایی که به شرح احادیث اختصاص دارد؛ علوم حدیث؛ رساله‌هایی در زمینه رجال، مصطلح الحدیث و غریب الحدیث، شرح حال عالمان علم رجال و درایه؛ /اجازات: حاوی آن دسته از اجازه‌هایی که در میان عالمان شیعی، محدثان و فقها مبادله شده است؛ معرفی نسخه‌های حدیثی.

میراث ربوده: تحلیلی بر رویداد سقیفه

مصطفی دلشاد تهرانی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات دریا؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ و کلام؛ فارسی؛ ۲۵۶ ص؛ رقعی.

تحلیل و بررسی زمینه به وجود آمدن ماجرای «سقیفه» و دگرگونی در جانشینی پیامبر(ص) و شکل‌گیری حکومت خلفاست. سقیفه، بیانگر رویداد تلخی است که به عنوان نقطه آغاز تحولات پس از رسول خدا، پیوسته مورد توجه و تحلیل و بررسی قرار داشته است. نویسنده، در این اثر می‌کوشد با بهره‌گیری از منابع روایی و تاریخی شیعه و سنی، تصویری تقریباً روشن از رویداد سقیفه ارائه دهد و علل پیدایش و عوامل موفقیت گردانندگان آن، نیز درستی مواضع امام علی و پیروانش را در قبال حوادث پیش آمده

پس از پیامبر تحلیل کند. وی، بدین منظور نخست، جایگاه رویداد سقیفه در تاریخ و گزارشی از چگونگی وقوع آن و فضای حاکم بر سقیفه را مطرح کرده، سپس، خاستگاه سقیفه و ماهیت آن و اقداماتی که در جهت تثبیت و تحکیم تحول پیش آمده در سقیفه را کاوش نموده و آن‌گاه، اقدامات پیامبر در تعیین و تثبیت رهبری پس از خود را به بحث گذاشته است. عوامل زمینه‌ساز، موفقیت گردانندگان سقیفه و جنبش شیعه به عنوان جنبش پاسداران اسلام نبوی و مواضع این جنبش در قبال رویداد سقیفه، از دیگر مباحث مطرح شده در این کتاب است. عناوین کتاب عبارت‌اند از: جایگاه و خاستگاه سقیفه، میراث ربوده، تحلیل موفقیت گردانندگان سقیفه و جنبش شیعه و سقیفه.

میر محبت: جلوه‌های محبت امام زمان (عج)

مسعود پورسید آقایی؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه انتشارات حضور؛ ۱۳۸۲؛ مهدویت، کلام و سیره؛ فارسی؛ ۴۸۰ص؛ وزیری.

قصه‌هایی از تشریف اشخاص گوناگون به محضر امام زمان، موضوع این اثر است. کتاب، که با قلمی عاطفی و احساسی نگاشته شده، در ۴۳ عنوان سامان یافته و در آن قصه‌هایی که عمده‌تأشیده‌ها و گفته‌هایی از افراد گوناگون است، بازگو و توضیحاتی در باره توجه و عنایت امام زمان به افراد و شیعیان گزارش شده و سخنانی از افراد و رازگویی با امام زمان نقش بسته است. مطالب کتاب، از منابع اصلی و اصیل گرفته نشده و نویسنده آنها را از لایه‌لای نویخته‌های متأخران فراهم آورده است. کتاب با ضمیمه‌هایی همراه است که حدود نیمی از آن را به خود اختصاص داده است. در ضمائم، بحثی از امام و معرفت او و تشریفاتی از اشخاص به محضر امام زمان و سخنانی از بزرگان دین و رخدادهایی پراکنده از امام زمان و توسل به امام جمع‌آوری و گنجانده شده است.

میزان عدالت

اسدالله بیات؛ چاپ اول؛ مؤسسه فرهنگی - انتشاراتی مسعی؛ ۱۳۸۰؛ سیره؛ فارسی؛ ۳۲۴ص؛ وزیری.

پژوهشی است در حقیقت و منشأ عدل و عدالت و رابطه آن با آزادی انسان و رفتار و گفتارهای امام علی(ع). نویسنده ضمن اینکه واقعیت عدالت و جایگاه آن را به عنوان یک پدیده ملموس و تأثیرگذار در زندگی جمعی بشر مورد بحث و بررسی قرار داده، دیدگاه و گفتار و رفتار امام علی و نیز نظر برخی از اندیشمندان بزرگ جهان را در این باره مطرح کرده است. وی، نخست به مباحثی پیرامون ارتباط امام علی با عدالت، حقیقت عدل و رابطه آن با دیگر حقوق فطری بشر، عدالت و آزادی انسان و محوریت عدالت در گفتار و رفتار امام علی(ع) پرداخته است. او با استناد به آیات و روایات و گفته‌های دانشمندان مسلمان، مطالبی تحلیلی و استدلالی را در این زمینه ارائه داده است. نسبت عدالت و ملاک واقعی بودن آن و تفاوت‌های اخلاق و قانون، جامعیت دین اسلام و مظهریت امام علی(ع) برای آن، و نگرش دانشمندان بزرگی چون افلاطون و ارسطو به عدالت و نظر رواقیان و مسیحیان در باره آن، مباحثی هستند که در بخشهای دیگر کتاب به آنها پرداخته شده است. عدالت در اندیشه سیاسی جدید و جامعه مدنی و برداشتهای متفاوت از عدالت نیز، از جمله موضوعاتی است که در قسمت پایانی کتاب به آنها پرداخته شده است.

نامه‌ها و پیمانهای سیاسی حضرت محمد(ص) و اسناد صدر اسلام

محمد حمیدالله؛ ترجمه؛ سید محمد حسینی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ سروش؛ ۱۳۷۷؛
حدیث و تاریخ؛ فارسی؛ ۸۰۰ص؛ وزیری.

گزارشی است از نامه‌ها و پیمانهای حضرت محمد(ص) و خلفای سه‌گانه پس از آن حضرت. نویسنده با بهره‌گیری از کتابهای تاریخی از جمله طبقات ابن سعد، تاریخ طبری و فتوح البلدان به ۳۷۴ سند از اسناد صدر اسلام از آغاز بعثت پیامبر تا سال چهل هجری را ذکر و به بررسی آنها پرداخته است.

این مجموعه در سه بخش تهیه و تدوین یافته است. در بخش نخست، نویسنده به پیمانهای پیامبر در مکه و نامه‌های آن حضرت پرداخته که می‌توان، نامه به

نجاشی، تحریم اقتصادی پیامبر و خویشاوندانش از سوی قریش، پیمان عقبه، نصب مصعب برای اقامه نماز جمعه و امان‌نامه به سراقه را نام برد. بخش دوم، که محور اصلی کتاب است، شامل دهها سند در زمینه‌های مختلف است. این پیمانها و فرمانها پس از هجرت پیامبر به مدینه و تا آخرین روزهای عمر آن حضرت را شامل می‌شود. نمونه‌هایی از این اسناد، عبارت‌اند از: صلح مدینه، حریم مدینه، نامه‌های ابوسفیان به پیامبر(ص)، صلح حدیبیه، نامه به سران کشورها از جمله نجاشی، پادشاه ایران، قیصر دوم، حاکم عمان، نامه به سران قبایل، افراد، و پیروان ادیان تا حجة الوداع. بخش سوم، نامه‌ها و اسنادی است که در عهد خلفا در مورد عزل و نصبها، تعیین کارگزاران و دستورالعملهای اداری و مالی است؛ از جمله می‌توان به نامه‌های عثمان به علی(ع) هنگامی که در محاصره شورشیان قرار داشت و صلح‌نامه معاویه با علی(ع) در جنگ صفین اشاره کرد. بخش چهارم که دو پیوست کتاب و به صورت مختصر است، شامل چند نامه از پیامبر و خلفا در ارتباط با پیام همدردی و تسلیت برای اشخاصی از پیروان دیگر ادیان، و احکام کارگزاران می‌باشد. نویسنده در پایان، فهرستی از واژه‌ها و اصطلاحات به‌کار رفته در این نامه‌ها و پیمانها، همراه با فهرست اعلام و منابع و مسانید کتاب را ذکر کرده است.

نخبة البیان فی تفصیل سیدة النسوة:

الکلمات الغراء فی خصائص فاطمة الزهراء(س)

سید عبدالرسول شریعتمداری جهرمی؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز النشر التابع لمکتب الإعلام الاسلامی؛ ۱۴۱۷ هـ.؛ تاریخ و مناقب؛ عربی؛ ۲۶۸ ص؛ وزیری.

اثری در شرح حال فاطمه زهرا و فضایل و مناقب او است. کتاب، با بهره‌گیری از روایات اهل بیت(ع) و منابع تفسیری و روایی اهل سنت به روش توصیفی نگارش و در چهارده باب تنظیم شده است. مؤلف، ابتدا به خلقت فاطمه(س) و آفرینش نور وی قبل از خلقت عالم می‌پردازد و به همین مناسبت، بحثی در حقیقت روح و عالم

در و آفرینش ارواح قبل از اجساد دارد، و برای اثبات این مطلب، به روایت‌هایی نیز استناد کرده است. وی، آن‌گاه خلقت جسمانی فاطمه(س)، تاریخ ولادت، نام‌ها، لقب‌ها و فلسفه آنها را بررسی کرده و به تربیت مریم‌گونه وی در دامن رسالت و در سایه مادرش خدیجه می‌پردازد. منزلت فاطمه(س) در نزد پدر و فضایل و مناقب وی در قرآن و نزول آیه مباهله، مودت و تطهیر در شأن و عصمت وی و سایر اهل بیت، از دیگر عنوان‌های کتاب است، که نویسنده با نقل این فضایل از منابع اهل سنت به اثبات عظمت و شخصیت برجسته فاطمه(س) پرداخته است. ازدواج فاطمه با تنها هم‌کفو خود، امام علی(ع) و شیوه همسراری او و چگونگی معاشرت آنان در زندگانی زناشویی، پایان بخش مطالب کتاب است.

نخستین تجلی

کوکب اعظم کاکوئی؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات نخل دانش؛ ۱۳۷۸؛ عرفان، کلام و مناقب؛ فارسی؛ ۳۰۴ ص؛ رقعی.

پژوهشی است در باره چگونگی تجلی خداوند در ممکنات و خلقت عقل اول و تطبیق آن با حقیقت محمدیه و ظهور اسماء الله. کتاب که مشحون از تعبیر عرفانی و به سبک ادبیات عرفانی به نگارش درآمده، در باره اولین تجلی حق تعالی است که در روایات از آن به نور محمدی تعبیر شده است. نویسنده کوشیده است با تمثیل و شعر و حدیث قدسی و سخنان عارفان، این حقیقت را به خوانندگان تفهیم نماید. وی، بحث خود را با انوار مجرد آغاز می‌کند و از عالم عماء و عالم قبل از خلق، سخن گفته و این مباحث را در کتاب به بحث و بررسی گذاشته است: خداوند به خاطر عشق و حب، عالم را از عماء خارج کرد و به عالم خلق آورد. آنچه در عالم رخ داده، تجلی اسمای الاهی است و اسماء الله خود نیز، جلوه الله‌اند و اسما در عین اینکه متعدّدند، وحدت دارند. خداوند کنز مخفی بوده و بر حسب حُبش در عالم تجلی کرده و اولین خلقتش عقل بوده که ظل الله و فیض اقدس اوست. صادر اول،

حقیقت محمدیه است که به مبدأ اعلی متصل است و بقیة کائنات هم از تجلی اویند. مؤلف در این اثر، تلاش کرده با ایجاد ذوق و انگیزه، شوق خواننده را به خود همراه کند. برخی از عنوانهای کتاب چنین است: راز نون و القلم، لیلۃ القدر و صبح ظهور در ازل، شکل ظهور، همه عالم صدای نغمه اوست، نور مهدی در مشرق ازل، انسان کامل چهره اول ما خلق الله، ویژگیهای انسان کامل، اسم اعظم، قطب زمان، خلیفه الله، محمد جمال خدا، فروغ عبودیت مهدی، علی همراز آفرینش و محب محمد، مظهر نور محمد است.

نزهة الزاهد:

ادعیه مأثور از امامان معصوم با توضیحات فارسی سده ششم

ناشناخته؛ تحقیق و تصحیح: رسول جعفریان؛ چاپ اول؛ تهران؛ اهل قلم؛ ۱۳۷۶؛ حدیث و دعا؛ عربی و فارسی؛ ۳۶۳ص؛ وزیری.

اثری است در دعا‌های نقل شده از معصومان که در قرن ششم یا هفتم هجری و به پیروی از سنت عرفان دعایی شیعی و با هدف راهبری شیعیان در قرب به حق، نگاشته شده است. مؤلف با بهره گرفتن از مأخذ معتبر شیعی، مجموعه حاضر را در اعمال سالیانه عبادی فراهم آورده و به تناسب، برای ایام هفته، ماههای سال و دعا‌های سالانه و همچنین تعقیبات نماز و آداب رمضان و نمازهای مستحبی و احياناً واجب، همانند نماز کسوف و جز آن، احکام و دعا‌های وارد شده را نقل کرده است. وی در هر بخش، افزون بر دعاها، توضیحاتی را به زبان فارسی نوشته و آن را در پنج قسم قرار داده است. قسمت نخست، در اورادی است که در شبانه روز خوانده می‌شود. قسم دوم، اورادی است برای ایام هفته. قسم سوم، اورادی است برای هر ماه و قسم چهارم، در دعا‌های سال است و قسم پنجم، دعا‌های مربوط به حادثه‌هاست. مصحح، طی مقدمه‌ای به ادب دعای شیعی در دوره‌های گوناگون اشاره کرده و ادب دعای شیعی را به چند دوره تقسیم کرده است: از امامان معصوم تا زمان شیخ

طوسی؛ از شیخ طوسی تا ابن طاووس؛ از ابن طاووس تا کفعمی و از کفعمی تا شیخ عباس قمی. در این مقدمه تمام آثار تألیفی شیعه در باره دعا با شناسه مختصری از مؤلف و تاریخ تألیف در هر دوره سیاهه نگاری شده است.

نظرة الى الغدير

علی اصغر مروج خراسانی؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه النشر الإسلامی؛ ۱۴۱۶ هـ؛ حدیث؛ عربی؛ ۳۶۴ ص؛ وزیری.

این کتاب، گزیده و اقتباسی از *الغدير*، اثر گران سنگ علامه امینی است که در دو باب سامان یافته است. باب نخست در پنج فصل تنظیم شده و باب دوم فهرست تفصیلی موضوعات *الغدير* است. مؤلف در باب اول، نگاهی به *الغدير* از منظر قرآن، سنت و ادبیات دارد. در فصل نخست این باب، سخن از شعر و شاعران از دیدگاه قرآن و حدیث و بزرگان دینی به میان آمده و در فصل دوم، واقعه غدیر خم به اجمال گزارش و مفاد حدیث غدیر نیز، بررسی شده است. در فصل سوم، عنایت به حدیث غدیر از سوی خداوند، رسول اکرم (ص)، امامان معصوم و شیعه و سنی مطرح شده و در فصل چهارم، دلالت مفاد حدیث غدیر بر امامت امیرمؤمنان اجمالاً بررسی شده است. در فصل پنجم، اشعار چهل تن از شاعران پیرامون حادثه غدیر آمده است. تعدادی از کسانی که شعر آنها در این موضوع نقل شده عبارت‌اند از: امیرمؤمنان، حسان بن ثابت، ابن حماد عبدی، ابوفراس حمدانی، ابن حجاج بغدادی، سید رضی، قطب الدین راوندی و قاضی نظام الدین که پس از نقل شعر آنها اجمالی از شرح حال آنان نیز، بیان شده است. شاعران مذکور از مذاهب مختلف اسلامی و دارای گرایشهای گوناگون هستند.

باب دوم، مشتمل بر چندین فهرست است. فهرست مجلدات یازده گانه کتاب *الغدير*، فهرستی از شاعرانی که در باره *الغدير* شعر سروده‌اند که به ترتیب تاریخ وفات آنان، مرتب شده‌اند و فهرستی از اشعار، به ترتیب حروف الفبا که پایان بخش کتاب است.

نفحات الأزهار فی خلاصة عبقات الأنوار

فی الرد علی التحفة الاثنی عشریة

سید علی حسینی میلانی؛ بیست جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز تحقیق و ترجمه و نشر آثار؛ ۱۳۶۰؛ حدیث؛ فارسی؛ ۵۰۷+۳۷۹+۳۳۸+۳۵۱+۳۹۰+۴۲۶+۴۲۷+۳۹۵+۳۲۷+۴۳۴+۳۶۸+۳۰۴+۴۱۲+۴۶۶+۳۲۸+۴۰۴+۴۲۴+۴۲۴+۴۵۲+۴۳۲ ص؛ وزیری.

این کتاب، خلاصه «عبقات الأنوار فی إمامة الائمة الأطهار» در اثبات حقانیت و خلافت بلافضل امام علی علیه السلام است.

کتاب عبقات الانوار فی إمامة الائمة الأطهار، تألیف میر حامد حسین (۱۳۰۶-۱۲۴۶) از عالمان برجسته و بی‌نظیر شیعه است. عبقات، در رد کتاب تحفة الاثنی عشریة، تألیف مولوی عبدالعزیزی دهلوی، نگاشته شده تا به وی و خوانندگان آن تفهیم کند که دلایل امامت و خلافت امام بسیار بیش از شش آیه و دوازده حدیثی است که دهلوی پنداشته و سعی کرده تا در اسناد و دلالت آنها مناقشه کند. میرحامد حسین در کتاب خود با دلایل عقلی و نقلی فراوانی کوشیده است تا علاوه بر رد نوشته یاد شده، حقانیت و افضل بودن ائمه (ع) را برای مقام امامت به اثبات برساند. او در این تلاش علمی خود، از احادیث نقل شده در منابع اهل سنت بهره گرفته تا احتجاجش نافذ باشد و از این رو، از احادیث فراوان موجود در کتابهای حدیثی شیعه استفاده نکرده است. مؤلف نامور عبقات، در این نوشته به نقد و رد مطالب دهلوی اکتفا نکرده و دایره مباحث خود را گسترش داده و همه کسانی را که نقد و ردی بر دلایل شیعیان در باره درستی راه خود نوشته‌اند، به نقد و چالش کشیده است. نیز رجال و احادیث مربوط را در تمام ابعاد کاوش و بررسی کرده و به نقد و ارزیابی علمی گذاشته شده است. این کتاب پس از انتشار، مورد استقبال علما قرار گرفت و عالمان برجسته شیعه نیز، در تأیید آن تقریظها نوشتند و موجب تقویت و فراگیری آن شدند. برای همگانی کردن مطالب آن و در ادامه دفاع از حقانیت باورهای شیعه،

عقبات الأنوار، تلخیص شده که این کتاب حاصل آن است.

نفحات الأزهار، حاوی این مطالب است: حدیث ثقلین، حدیث سفینه، حدیث نور، حدیث غدیر، حدیث مدینه العلم، حدیث طبر، حدیث ولایت، حدیث منزلت، حدیث تشبیه و آیات قرآن. در زیر این عنوانها، کلیه اسناد و سلسله و طرق احادیث گزارش شده، مورد بحث قرار گرفته و دلالت احادیث بر امامت امام علی(ع) به صراحت و یا لازمه دلالت منطوقی، آنها بحث و بررسی شده است.

نقش ائمه در احیای دین

سید مرتضی عسکری: چهارده جلد؛ چاپ پنجم و سوم؛ تهران؛ مجمع علمی اسلامی؛ تاریخ و کلام: ۴۸۸+۱۱۶+۱۰۳+۱۰۶+۱۱۰+۲۳۲+۸۸+۲۰۲ص؛ رقی.

سلسله مباحث تحلیلی پیرامون عملکرد امامان شیعه در احیا و زنده نگه داشتن دین و سامان بخشیدن به آن و ارزشهای دینی است که با بهره‌گیری از منابع تاریخی، تفسیری، کلامی و روایی شیعه و سنی نگارش شده است. نویسنده بر این باور است که پس از رحلت پیامبر، با پدیدار شدن جریانهای انحرافی، اخبار، سیره، روایات سنت و تفسیر قرآن دستخوش تحریف و آشفته‌گی گردید و در نتیجه، جوامع اسلامی افکار تحریف شده را به نام اعتقادات اسلامی و اسلام اصیل شناخت و به آن روی آورد. در این میان، امامان در جلوگیری از تحریفها، بدعتها و آشفته‌گیها و به ویژه در سنت پیامبر(ص) نقش به سزایی داشتند. اسلام، بعثت پیامبر، سیره پیامبر، اوضاع دینی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی عرب قبل از اسلام، عوامل تحریف، علل و چگونگی منع نشر حدیث، جعل اخبار نادرست، حضور علمای اهل کتاب در متن جریان حدیث سازی، سنت در عصر خلفا و امام علی(ع)، اختلاف و فرقه‌گرایی در مکتب خلفا، مقام اهل بیت(ع) در کلام خدا، تفسیر آیات و سنت نزد امامان شیعه، حافظان و مبلغان اسلام پس از پیامبر، تأثیر اندیشه‌های اهل کتاب بر فرهنگ مسلمانان، نقش اصلی ائمه و زندگانی امام علی و خدمات وی، از جمله مهم‌ترین سرفصلهای کتاب است.

نقش امامان معصوم (ع) در حیات اسلام

عادل اُدیب؛ ترجمه: مینا جیگاره؛ چاپ دوم؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ ۱۳۷۷؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۲۴۲ص؛ وزیری.

اثر حاضر، تحلیلی است از حیات سیاسی دو امام معصوم (حضرت علی (ع) و امام حسن (ع)) و نقش آن دو در تبلیغ پیشرفت اسلام. کتاب به شیوه توصیفی - تحلیلی و با بهره‌گیری از منابع تاریخی نوشته شده و در یک مقدمه و سه بخش تنظیم گردیده است.

نویسنده در مقدمه کتاب که آن را با تأثیر پذیری از افکار و نوشته‌های شهید سید محمد باقر صدر به رشته تحریر در آورده، بر این باور است که راه صحیح پژوهش در باره تاریخ اهل بیت (ع) مطالعه تاریخ آنان، به گونه‌ای به هم پیوسته و مرتبط است؛ چه اینکه عملکرد و مسئولیت اهل بیت، یک چیز بیش نبوده و آن حفظ اسلام و پاسداری از آن بوده است. البته، انجام چنین رسالتی به اقتضای هر دورانی، جلوه خاصی داشته است. بر همین اساس، نویسنده مراحل عملکرد امامان را به پنج مرحله تقسیم کرده که عبارت‌اند از: رویارویی با انحراف، ترسیم خط فکری شیعه، تقویت و گسترش تشیع، حفظ پایگاه شیعه؛ هر چند با تقیه، و بالاخره، زمینه‌سازی برای قیام و ظهور امام زمان (عج) به عنوان بنیادگذار دولت جهانی اسلام.

مؤلف در تحلیل نقش، رسالت و عملکرد امامان، در بخش دوم و سوم کتاب به موضع‌گیری امام علی (ع) و امام حسن (ع) پس از ماجرای سقیفه و روی کار آمدن خلفا، به‌ویژه پس از انحراف کامل خلافت در عصر عثمان و حاکمیت بنی‌امیه و معاویه، و سیطره حکومت اشرافی‌گری و قومی، پرداخته و با اشاره به فضایل و مناقب این دو امام، موضع‌گیری آنان را در برابر سیاستهای موجود، مثبت ارزیابی می‌کند. او، معتقد است این دو امام بزرگوار از جنگ با معاویه دست کشیده و صلح را انتخاب کردند، تا بتوانند اسلام را حفظ کرده و از آن پاسداری کنند.

نقش امام سجاد(ع) در رهبری شیعه

محسن رنجبر؛ چاپ اول؛ قم؛ مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۲۴۸ص؛ رقعی.

این اثر، پایان‌نامه تحصیلی مؤلف در دوره کارشناسی ارشد رشته تاریخ و در باره فعالیت‌های سیاسی امام سجاد علیه السلام است که به شیوه توصیفی و کتابخانه‌ای گردآوری شده است. هدف وی از این تحقیق، بررسی ابعاد گوناگون فعالیت‌های امام سجاد(ع) و از جمله موضع‌گیری و فعالیت سیاسی آن حضرت است. کتاب از سه بخش تشکیل شده است. در بخش نخست که دو فصل دارد، به سیره امامان شیعه به طور کلی و به ویژگی‌های اخلاقی و علمی امام سجاد(ع)، به تفصیل پرداخته شده است. بخش دوم، ارائه دورنمای کلی عصر امامت امام سجاد(ع) و اوضاع سیاسی و اجتماعی آن بزرگوار است. در بخش سوم، به مهم‌ترین فعالیت‌های حضرت سجاد(ع) در عرصه‌های اعتقادی، علمی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و تربیتی می‌پردازد. نویسنده، کوشیده است تا مطالبی در باره رهبری و شیوه مبارزاتی امام سجاد(ع)، موضع‌گیری‌های وی در برابر قیام‌های عصر خویش علیه امویان، گریه آن حضرت بر امام حسین(ع)، اسرار دعا‌های صحیفه سجاده، توجه امام سجاد(ع) به محرومان و مبارزه آن حضرت با انحرافات، به شیوه تحلیلی ارائه دهد و در پایان، نتیجه‌گیری کرده است که امام سجاد(ع) با بهره‌گیری از اصل تقیه، هستی و دوام شیعه را حفظ، و معارف دینی را در قالب دعا و اندرز، تبیین و ماندگار کرد و همین امر، زمینه‌ساز انقلاب فرهنگی دو امام پس از وی شد. نقل چهل حدیث از امام سجاد(ع) و ذکر منابع مورد استفاده، پایان‌بخش کتاب است.

نقش اهل‌بیت در قیامت

علی راجی؛ چاپ اول؛ قم؛ زائر؛ آستانه مقدسه قم؛ ۱۳۸۰؛ مناقب و کلام؛ فارسی؛ ۳۰۴ص؛ وزیری.

این کتاب، بر اساس روایت‌های موجود در منابع حدیثی شیعه که در آنها از جایگاه اهل بیت در عالم قیامت و شفاعت آنها و رستگاری پیروان آنها سخن رفته، نگارش شده و نویسنده آن تلاش کرده است که روایت‌های مربوط را در این کتاب جمع آوری و تبویب و عرضه کند. وی، مباحث خود را به صورت توصیفی بیان و متن عربی احادیث را بی‌آنکه اسناد آنها را ذکر کند، در کتاب نقل و ترجمه کرده است. آغاز بحث‌های کتاب، ولایت اهل بیت (ع) و غایت خلق عالم و ولایت ائمه بر انبیاست. وی در ادامه از اینکه شیعه کیست؟ ویژگی‌های شیعه و تفاوت شیعیان و ارزش آنها سخن گفته است. آن‌گاه نویسنده وارد مباحث اصلی کتاب شده که از احتضار شیعیان و اینکه آنها در چنین حالتی در پناه امامان قرار می‌گیرند و پیامبر و امامان در بالای سر شیعه محتضر حاضر می‌شوند، گزارش کرده و روایت‌های باب را بدون توضیح و توجیه نقل و ترجمه کرده است. آسان بودن مرگ برای شیعیان، و حتی لذت بخش بودن آن، زیارت اهل بیت از سوی شیعیان و از گناه پاک شدنشان و به رغم وحشتناک بودن عالم قبر، در امان بودن شیعیان از ترس و وحشت و نیز، نجاتشان از احوال قیامت، از جمله مباحث کتاب است. از این پس، از حضور شیعیان در قیامت و چگونگی پرسش و پاسخ آنان، گرفتن نامه عمل، عبور از صراط، تضمین بهشت برای آنان، همجواری شیعیان با اهل بیت و در امان بودن از احوال قیامت، و شمول شفاعت واقع شدنشان و رضایت خداوند از آنان سخن گفته شده است.

کتاب، در مجموع نتوانسته است به پرسش‌های متعددی که در باره چگونگی وقوع آنچه در روایتها در باره مطالب مربوط به حضور ائمه بر سر محتضران و یا نقش آنان در عالم برزخ و قیامت، ذکر شده، پاسخ درخوری بدهد و به این پرسشها چندان اهمیتی هم نداده و عمده تلاش نویسنده گردآوری احادیث بوده است.

نقش قاعدین در حکومت امام علی (ع)

ابراهیم خراسانی یاریزی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ زعیم؛ ۱۳۸۰؛ تاریخ؛ فارسی؛ ۳۳۹ص؛ وزیری.

پژوهشی است در بارهٔ پیدایش گروه قاعدین، و عوامل و دلایل آن و عملکرد آنها در دوران زمامداری امام علی(ع). قاعدین را به گروهی می‌گویند که از همراهی و مدرسانی به رهبری مشروع خودداری می‌کنند. این واژه را در اصطلاح به کناره گیرندگان از جهاد بدون عذر موجه معنا کرده‌اند و به همین دلیل آن دسته از صحابهٔ پیامبر(ص) و مسلمانانی که با حکومت امام علی همراهی نکردند و خود را از صحنهٔ سیاسی کنار کشیده و عزلت اختیار کردند، اطلاق می‌کنند. نویسنده این پژوهش، که آن را زیر نظر دو تن از اساتید تاریخ به نگارش درآورده، برای تألیف آن، از منابع تاریخی اهل سنت و شیعه بهره گرفته و روش او با طرح پرسشهایی در بارهٔ قاعدین، توصیفی - تحلیلی و پاسخ دادن به فرضیه‌های مطرح در این زمینه است. وی در مقدمه‌ای پیشینهٔ بحث را در کتابهای کهن تاریخی همچون *طبقات الکبری*، *اخبار الطوال*، *وقعة صفین*، *الجمل*، *انساب الأشراف* و *المعیار و الموازنة*، پی گرفته و کتاب خود را در شش فصل تنظیم کرده است. فصل نخست در بارهٔ جهاد، انواع آن، عصر تنزیل و تأویل، و قاعدین است. زمینهٔ شکل‌گیری قاعدین و به مناسبت، ماجرای قتل عثمان و موضع معاویه در این باره و پیامدهای آن، مباحث بعدی کتاب است. به زمامداری رسیدن امام علی(ع) و بیعت با ایشان و مباحثی در بارهٔ بیعت، و موضع قاعدین در بارهٔ حکومت امام علی و معرفی سران قاعدین، موضوعات فصل سوم کتاب است. در فصل چهارم، علل رخداد جنگ جمل و حوادث آن و موضع قاعدین در بارهٔ آن و مواجههٔ امام با آنها، بررسی شده است. نقش قاعدین در جنگ صفین و زمینه‌های قاعدی‌گری و رخداد جنگ صفین و نقش قاعدین در حکمیت، آشفنگی سپاهیان امام پس از جنگ جمل، سرکوبی خوارج، غارت‌های شامیان در عراق، و رشد قاعدی‌گری در اواخر خلافت امام، مباحث پایانی این اثر است.

نگاهی بر زندگی چهارده معصوم(ع)

شیخ عباس قمی؛ ترجمه: محمد محمدی اشتیاردی؛ چاپ سوم؛ قم؛ ناصر؛ ۱۳۸۰؛
تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۱۶ص؛ وزیری.

کتاب حاضر، شرح حال و تاریخ زندگانی چهارده معصوم (ع) و نمونه‌هایی از سلوک آنان است. این اثر، ترجمه کتاب *انوار الیهیة*، تألیف محدث معاصر، شیخ عباس قمی است که با افزوده‌ها و توضیحات تکمیلی مترجم چاپ و منتشر شده است. نویسنده، با بهره‌گیری از منابع تاریخی، تاریخ زندگانی، و کلمات، سیره معصومان را به شیوه توصیفی تشریح کرده است. وی در این اثر، تلاش کرده که افزون بر بیان زیستنامه معصومان، سیره شخصی و سیاسی هر معصوم و فعالیت‌های تبلیغی و دینی و نیز، سخنانی از آنها را بازگو کند. وی، برای این منظور از کتابهای دیگر نیز، بهره گرفته و آن را در چهارده فصل سامان داده است. مترجم نیز در هر بخشی، قبل از ورود به مباحث نویسنده، پیشگفتاری توضیحی بر مطالب کتاب افزوده و پاره‌ای از مآخذ و مصادر نوشته‌های مؤلف را نیز، مشخص کرده و در پاورقی آورده است. فصل نخست، در سلسله نسب پیامبر از عبدالله تا عدنان، ولادت آن حضرت و رحلت جانشوز وی است که با ذکر اشعاری همراه است. در همین فصل چگونگی غسل و کفن رسول خدا و اجتماع کزوبیان در این مراسم و پیوند تنگاتنگ امام علی (ع) با پیامبر و اندوه جانکاه فاطمه در این ماتم نیز، بیان شده است. ماجرای ولادت زهرای اطهر، فضایل و مناقب و ماجرای غم‌انگیز شهادت آن حضرت، فصل دوم کتاب است. نویسنده، به همین ترتیب در هر یک از امامان معصوم، نگاهی گذرا بر چگونگی ولادت، شهادت، امامت، حضور هر امامی در دوران حیات پدرش، رویارویی با حاکمان زمان، موضع‌گیری سیاسی، خلاصه‌ای از زندگانی، سجایای اخلاقی، تبلیغ، تعلیم، مناظره‌ها، سخنان، نمونه‌هایی از رفتارها، و وصیت آن معصوم را بازگو می‌کند و پایان کتاب که در باره امام دوازدهم است، به مسائلی چون غیبت، نشانه‌های ظهور، افرادی که به محضر امام مشرف شده‌اند، قیام آن حضرت و جهان پس از ظهور وی، پرداخته و آنها را تشریح کرده است.

نگاهی گذرا بر زندگی امام جواد علیه السلام

عبدالرزاق مفرم؛ ترجمه: پرویز لولاور؛ چاپ سوم؛ مشهد؛ بنیاد پژوهشهای اسلامی

آستان قدس رضوی؛ ۱۳۷۹؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ فارسی؛ ۱۷۷ص؛ رقی.

کتاب حاضر، پژوهشی در زندگی و شخصیت و مقام امام جواد(ع) است. نویسنده، کتاب را به منظور معرفی هر چه بیشتر امام جواد(ع) و به خاطر اینکه شیعیان آن حضرت، کمتر با زندگی این امام آشنایی دارند نگاشته و تبلیغات و عمر کوتاه آن امام نیز، بر این مسئله تأثیری مضاعف داشته است. کتاب حاضر، گوشه‌هایی از زندگی امام و سیره سیاسی آن حضرت را به طور خلاصه بیان کرده و بابت از تحقیق و سؤال را برای خوانندگان می‌گشاید. مؤلف، از دانشمندان حوزه علمیه نجف و از سیره نگاران معاصر است. وی، این کتاب را با بهره‌گیری از کتابهای حدیثی، تاریخی، رجال و کلامی شیعه و با روش توصیفی - تحلیلی تألیف و در دو بخش کلی تدوین کرده است. در بخش نخست، به زندگینامه امام جواد پرداخته و در آن از خلقت امامان قبل از خلقت جسمانی، ولادت امام جواد، معجزه‌ها، لقبها، نص بر امامت، نصیحتها، ازدواج، محبت به اهل بیت، برخوردهای مأمون با امام، حضور امام در حج و دیدار شیعیان با وی، و شهادت ایشان بحث کرده است. بخش دوم کتاب را شعرهای ابوالقاسم علی مدد، متخلص به «قطره» تشکیل می‌دهد، که در مدایح اهل بیت و امام جواد(ع) سروده است.

نهج‌البلاغه

سید رضی ابوالحسن محمد بن حسین؛ ترجمه؛ محمد مهدی فولادوند؛ چاپ اول؛ تهران؛ صائب؛ ۱۳۸۱؛ حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۱۰۶۲ص؛ وزیری.

این کتاب، ترجمه‌ای روان و ادیبانه از نهج‌البلاغه است که بر اساس ساختار و ترتیب نهج‌البلاغه، یعنی خطبه‌ها، نامه‌ها و سخنان کوتاه برگزیده امام علی صورت گرفته و متن عربی آن در یک صفحه و ترجمه آن در صفحه رو به رو آمده است. مترجم این اثر، در ترجمه خود سعی کرده است تا از چارچوب متن خارج نشود. بنابراین،

توضیحات زیاده بر متن بر آن نیفزوده و تلاش کرده تا ترجمه‌ای حرفه‌ای از نهج‌البلاغه ارائه دهد. ترجمه از روانی و استواری نسبی برخوردار است. در این ترجمه، زیست‌نامه مختصری از ابن ابی‌الحدید، شارح مشهور نهج‌البلاغه، و مؤلف آن، سید شریف رضی، آورده شده، و ناشر نیز در مقدمه‌ای، در باره نهج‌البلاغه و این ترجمه سخن گفته است.

نهج‌البلاغه

سید رضی ابوالحسن محمد بن حسین؛ ترجمه: عبدالمحمد آیتی؛ چاپ دهم؛ تهران؛ دفتر نشر فرهنگ اسلامی؛ بنیاد نهج‌البلاغه؛ ۱۳۷۹؛ حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۱۰۳۷ ص؛ وزیری.

مجموعه حاضر ترجمه خطبه‌ها (۲۳۹) و نامه‌ها (۷۹) و کلمات حکمت آمیز و اندرزهای (۴۷۲) امیرمؤمنان علی علیه السلام است. در این ترجمه که به همراه متن عربی نهج‌البلاغه است، یک صفحه متن سخنان و نامه‌ها و در صفحه روبه‌رو ترجمه‌های آنها آمده است. در آغاز کتاب، مقدمه بنیاد نهج‌البلاغه آمده که در آن به ترجمه نهج‌البلاغه و سابقه آن و ترجمه موجود پرداخته شده و مقدمه‌ای دیگر از آن مترجم است که در باره امام علی و سیره و شخصیت او و کتاب نهج‌البلاغه و گردآورنده آن سید رضی و زیست‌نامه و آثار علمی وی و در باره این ترجمه است. مقدمه سید رضی همراه ترجمه آن، سومین مقدمه کتاب است و پس از آن، خطبه‌ها شروع می‌شود.

کتاب با چاپ و صفحه‌آرایی در خور و شایسته عرضه گردیده و ترجمه آن نیز، روان و سلیس است. مترجم سعی کرده است که آنچه در نهج‌البلاغه، سید رضی خود نوشته و یا به عنوان سخن امام علی آورده، ترجمه کند و افزوده و توضیحی بیش از ترجمه متن بجز در موارد اندک که در پاورقی به آنها پرداخته است، نداشته باشد.

نهج‌البلاغه

سید رضی ابوالحسن محمد بن حسین؛ ترجمه: مصطفی زمانی؛ چاپ سوم؛ تهران؛

انتشارات کتاب یوسف؛ ۱۳۷۹؛ حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۱۲۵۴ص؛ وزیری.

ترجمه نهج البلاغه در سه بخش شامل خطبه‌ها، (۲۴۱) نامه‌ها (۷۹) و وصایا و گزیده‌هایی از سخنان (۴۸۸) کوتاه امام علی(ع) است. و مترجم برای هر بخشی از ترجمه، عنوانی را که در باره آن سخن گفته شده، برگزیده است و فراتر از نوشته‌های مؤلف و نهج البلاغه، خود تیتراژ گزینی کرده است. این ترجمه به صورت فراز به فراز انجام شده و چندان خوشخوان نیست.

کتاب، حاوی زندگینامه مختصری از مترجم، پیام امام خمینی به مناسبت کنگره هزاره نهج البلاغه، مقدمه‌ای از مترجم و سیاهه مطالب، موضوعات به ترتیب حروف الفبا و سیاهه اشخاص و اماکن، و زمانهای حساس است.

نهج البلاغه

سید رضی ابوالحسن محمد بن حسین؛ ترجمه؛ مصطفی زمانی؛ دو جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات فاطمه الزهراء(ع)؛ ۱۳۸۰؛ حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۸۰۸ + ۱۲۱۴ص؛ رقعی.

شرح و ترجمه نهج البلاغه امام امیرمؤمنان است که براساس عهدی که شارح برای حل مشکل خود با خدا، بسته بوده نوشته است. او در این شرح کوشیده تا مطالب نهج البلاغه را با عرضه به آیات قرآن بررسی کند و همزمان هم شرح نهج البلاغه و هم تفسیر قرآن عرضه نماید. وی با بهره‌گیری از آیات قرآن و شرح ابن ابی الحدید یا متن قراردادن نسخه صبحی صالح و با احتراز از ذکر اختلاف نسخه‌ها به شرح سخنان امیر مؤمنان پرداخته است؛ به گونه‌ای که متن آیات در شرح به کار گرفته نشده و از مضمون و محتوای آنها استفاده شده و متن عربی در پاورقی آورده شده است.

در این شرح و ترجمه که بیشتر به مفاهیم اخلاقی تکیه شده، به صورت فراز به فراز انجام شده و پس از ترجمه هر بخشی، توضیحاتی در باره مباحث مطرح در متن، آورده شده که گاهی تا چند برابر ترجمه است. شارح تا جایی که میسر بوده، عبارتها را ساده و روان نوشته تا شرحی همگانی فراهم آورد و به باور او، آنها را به

خانه‌ها و زندگی مردم برد. برای هر بخشی، اعم از ترجمه و شرح، عنوانی به مناسبت انتخاب کرده و از این جهت کمکی به خوانندگان است تا مطالب مورد نظر را راحت‌تر بیابند.

در آغاز کتاب، شرح حال شارح به اختصار بیان شده و وی طی مقدمه‌ای دربارهٔ ارتباط دین و سیاست و شخصیت امام علی و سیرهٔ سیاسی آن حضرت، بحث کرده است. از این مترجم ترجمهٔ مختصر دیگری نیز بر نهج‌البلاغه چاپ و منتشر شده است.

نهج‌البلاغه

سید رضی ابوالحسن محمد بن حسین؛ ترجمه: محمد تقی جعفری زیر نظر داریوش شاهین؛ به اهتمام علی جعفری؛ چاپ هفتم؛ تهران؛ تدوین و نشر آثار علامه جعفری؛ ۱۳۸۰؛ حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۱۲۴۲ ص؛ وزیری.

مترجم این ترجمه که خود، شارح نهج‌البلاغه نیز هست، آن را از آغاز تا پایان ترجمه کرده، ولی تطبیق ترجمه با متن را کس دیگری بر عهده داشته است. مترجم تلاش کرده است تا ترجمهٔ دقیقی از نهج‌البلاغه ارائه دهد و در این اثر، ترجمه گاهی از لفظ به لفظ گذشته است. بنابراین، ترجمه چندان روان و خوشخوان نیست. در مجموع ۲۴۱ خطبه، ۷۹ نامه و وصیت و عهدنامه، و ۴۸۰ کلمهٔ قصار در این کتاب به فارسی ترجمه شده است.

کتاب، یک مقدمه از مترجم در بارهٔ شخصیت امام علی دارد که در آن عمدتاً دیدگاه‌های شخصیت‌ها در بارهٔ امام منعکس شده و در مقدمهٔ خود به چگونگی تدوین و شرح زندگینامهٔ مختصر سید رضی پرداخته است. پایان کتاب، فهرست آیات، احادیث نبوی و اعلام آمده است.

نهج‌البلاغه

سید رضی ابوالحسن محمد بن حسین؛ ترجمه: خراسانی (ناشناخته)؛ تحقیق و

تصحیح: عزیز الله جوبینی؛ چاپ دوم؛ تهران؛ انتشارات دانشگاه تهران؛ ۱۳۷۷؛ حدیث؛ عربی و فارسی؛ ۴۸۳+۶۵۶ص؛ وزیری.

ترجمه‌ای است کهن از نهج‌البلاغه، مربوط به قرن پنجم و ششم هجری. گویا نهج‌البلاغه در همان دوران، یا یک قرن پس از تألیف آن، از بغداد به خراسان آورده شده و یک مترجم ناشناخته خراسانی در همان زمان آن را به فارسی برگردانده است. این ترجمه لفظ به لفظ و با جملات کوتاه و متن آن خالی از تکلف و تعقید است. وی، با بهره‌گیری از واژه‌های کهن ادب فارسی که امروزه مهجورند، و به کارگیری گویش محلی، زیبایی خاصی به ترجمه بخشیده است. مصحح، واژه‌های ترجمه را شرح کرده و در بیشتر صفحه‌ها توضیحاتی را در پاورقی آورده، تا خوانندگان را در یافتن معنای ترجمه یاری کند. البته، وی از شرح‌ها و نوشته‌های دیگران در این امر بهره فراوان برده است. در کتاب هم نشانه‌های به کار رفته در متن را معرفی و در پایان کتاب سیاهه لغات و ترکیبات و کسان و اقوام و مکانها و بخشهایی از آیات و احادیث نبوی و شعرهای عربی آمده است.

مصحح در مقدمه، در باره شخصیت امام علی(ع) سخن گفته و نسخه متن را معرفی و اهمیت آن را بازگو کرده و به شرح‌های عربی، فارسی، انگلیسی و اردوی نهج‌البلاغه و نسخه‌های خطی آن اشاره کرده است. ناشناختگی مترجم نیز، از موضوعات مطرح در مقدمه است. در این مقدمه، صفحات زیادی به بخش دستوری اختصاص یافته و شرح حال سید رضی نیز، بخشی از مقدمه را به خود اختصاص داده و اسامی تألیف کنندگان سخنان امام علی قبل از سید رضی نیز، ذکر شده است. این نهج‌البلاغه از نیمه به بعد با نهج‌البلاغه‌های دیگر، از جهت ترتیب تفاوت عمده دارد.

نهج السعادة فی مستدرک نهج‌البلاغه

محمد باقر محمودی؛ ده جلد؛ چاپ اول؛ تهران؛ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی،

سازمان چاپ و انتشارات؛ ۱۴۱۸/۱۴۲۲ هـ.؛ حدیث؛ عربی؛ ۶۵۸ + ۶۸۸ + ۴۹۳ + ۳۲۴ + ۳۶۶ + ۳۴۵ + ۴۳۰ + ۴۸۰ + ۷۸۰ + ۵۰۷ ص؛ وزیری.

تکمله و مستدرک بر کتاب شریف نهج‌البلاغه و آن بخش از سخنانی است که شریف رضی در نهج‌البلاغه نیاورده است. نویسنده که از عالمان پرکار معاصر و از محققان صاحب نظر است، به منظور دفاع از حقانیت نهج‌البلاغه، در پی یافتن اسناد خطبه‌ها، نامه و سخنان امیرمؤمنان بر آمده و در حین جمع‌آوری اسناد، دریافته است که سخنان و خطبه‌ها و نامه‌ها و وصایای بسیاری از امام علی(ع) در منابع حدیثی و تاریخی وجود دارد که از قلم سید رضی افتاده و در نهج‌البلاغه نیامده است. از این رو، بر آن شده که آنها را به عنوان مستدرک نهج‌البلاغه جمع‌آوری و ارائه کند. وی، پس از گردآوری، آنها را در پنج باب تدوین کرده است. باب نخست، در خطبه‌ها و سخنان طولانی. باب دوم، در نامه‌ها و رساله‌ها و باب سوم در دعاها و مناجات‌هاست. باب چهارم، در وصایا و باب پنجم در حکمتها و سخنان کوتاه است. سبک کار مؤلف در تدوین به همان شیوه شریف رضی در نهج‌البلاغه است؛ جز اینکه، وی راویان و اسناد را نیز، در آغاز ذکر کرده و مأخذ و مصادر آنها را آورده است. واژه‌های مشکل در این اثر معنا شده، نسخه بدلها مشخص گردیده، شرح حال برخی از رجال نوشته شده و شرح و تفصیلی هم در موارد زیادی برای فرازهای از سخنان و نوشته‌ها تحریر گردیده است. این اثر، از جهت اینکه جامع سخنان و نوشته‌های امیرمؤمنان می‌باشد، مأخذ بسیار سودمندی برای پژوهشگرانی است که در پی به دست آوردن دیدگاههای امام در زمینه‌های گوناگون و سیره وی هستند. در این مستدرک، ۵۳۳ خطبه و کلام بلند، ۱۸۲ نامه و رساله، ۱۱۹ دعا و ۶۸ وصیت ذکر شده است. جلد‌های نهم و دهم کتاب اختصاص به کلمات قصار و حکمتها دارد. در جلد نهم، ۷۸۳ کلمه قصار مسند و در جلد دهم ۱۲۴۹ کلمه قصار مرسل جمع و آورده شده است.

نورالامیر فی تثبیت خطبة الغدير

امیر تقدیمی معصومی؛ چاپ اول؛ قم؛ نشر مولود کعبه؛ ۱۴۲۱؛ حدیث: عربی؛ ۵۹۰ص؛ وزیر.

پژوهشی است در باره واقعه غدیر خم و خطبه رسول خدا در آن مکان. حدیث غدیر و جایگاه آن در منابع اسلامی و روایاتی که مؤید مضمون آن هستند، موضوع اصلی این نوشته است. نویسنده پس از نقل متن خطبه غدیر، آن را به صد قسمت تقسیم کرده و زیر هر فراز، آیات و روایاتی را که مؤید مضمون آن فراز است، از منابع شیعی و سنی نقل و شرح کرده است. در مجموع ۷۳۷ حدیث در تأیید مضامین خطبه غدیریه رسول خدا بیان و در شرح آنها، از گفته‌های بسیاری از مفسران، محدثان، مورخان، علما و نویسندگان بزرگ همچون احمد بن حنبل، آجری، مسعودی، قرطبی، ابونعیم، ثعلبی، ابن جوزی، سمهودی، ابن عبدالبر، فخر رازی و ابن ابی الحدید استفاده شده است. حدیث منزلت و ثقلین، وجوب اطاعت از امام علی(ع) و حرمت مخالفت با او، اول مؤمن و اول نماز گزار با رسول خدا، افضل مردم بودن امیرمؤمنان(ع)، وصی و برادر رسول خدا و اکمال دین و اتمام نعمت در گفتار و رفتار رسول خدا در غدیر خم، غصب خلافت و امامت امامان معصوم دوازده‌گانه، از جمله موضوعات مورد بحث در این اثرند. ثقل حدیث مناشده امام علی(ع) در شورای عمر برای تعیین خلیفه و حدیث ابی بن کعب پس از سخنان ابوبکر و روایت احتجاج مأمون عباسی در احتجاج با فقه‌های عصر خود در خصوص فضل علی(ع)، پایان بخش مطالب و احادیث این اثر هستند.

و سلاحه البکاء او ابک یا ولدی الحبيب

کمال السید؛ چاپ دوم؛ قم؛ مؤسسة انصاریان للطباعة و النشر؛ ۱۴۲۱ هـ.؛ تاریخ؛ عربی؛ ۱۶۰ص؛ رقعی.

اثر حاضر پژوهش کوتاهی است در باره امام سجاد(ع)، امام چهارم شیعیان که

نویسنده با به کارگیری توانایی قلم و با بهره‌بری از قوه خیال برخی از رخدادهای مربوط به آن امام همام را با زبان عربی جدید به رشته تحریر در آورده و هدف او، ارائه فضایل و شخصیت عابد امام زین العابدین (ع) است. کتاب، به صورت قصه به نگارش در آمده و اولین قصه آن مربوط به مادر امام سجاد، حضرت شهربانو و چگونگی ازدواجش با امام حسین (ع) است. آن‌گاه ماجرای مسموم شدن امام حسن مجتبی از سوی همسرش جعده، مرگ معاویه و خلافت یزید، دستور بیعت گرفتن از امام حسین در مدینه، هجرت امام از مدینه به مکه، خروج امام از مکه به سوی کوفه از خوف خونریزی در بیت الله الحرام، منزلگاههای میان راه کوفه، پاره‌ای از حوادث رخ داده در این منزلگاهها، ورود امام به کوفه و برپایی خیمه و خرگاه، رخداد عاشورا، و سر بریده امام حسین و بردن آن به شام و نقش امام سجاد پس از رویداد خزن انگیز کربلا، و سفر به شام و مدینه و حوادثی مربوط به امام در مدینه و برخوردهایی از ابن شهاب زهری با امام و دعا‌هایی از امام در جاهای گوناگون، گزارش شده است. این کتاب دارای چهل و یک قصه ست، که به نوعی به امام سجاد ارتباط دارند.

وسيلة الخادم الى المخدم در شرح صلوات چهارده معصوم (ع)

فضل الله بن روزبهان خنجی اصفهانی؛ تحقیق و تصحیح: رسول جعفریان؛ چاپ اول: قم؛ انتشارات انصاریان؛ ۱۳۷۵؛ مناقب، تاریخ و سیره؛ عربی؛ ۳۱۶ص؛ وزیرى.

کتاب، در شرح شخصیت، مناقب و فضایل و تبیین برخی از حوادث زندگی چهارده معصوم در قالب صلوات و شرح بر آنهاست. نویسنده، ابتدا به عنوان تبرک به خاندان رسالت، صلواتنامه‌ای را در سلام و درود به پیامبر و ائمه اطهار تهیه و تنظیم نموده و بعد به شرح و تفصیل آنها پرداخته است، که حاصل آن، نوشته حاضر است. چون متن صلواتهای او بر اساس فضایل و مناقب و رخداد‌های زندگی چهارده معصوم (ع) تنظیم شده، شرح او بر این صلواتها را نیز، می‌توان به نوعی زندگینامه و شرح فضایل

آنان دانست. وی قبل از آغاز شرح صلواتها، توضیح کوتاهی در باره معنای صلوات و سلام، و وجوب صلوات بر رسول خدا و بهترین صیغه صلوات ارائه داده است. محقق و مصحح کتاب، مقدمه نسبتاً طولانی و جامعی را بر این کتاب نوشته و در آن به شرح زندگی مؤلف و آثار علمی و مذهب وی و زمینه‌های بروز آن پرداخته و نیز، توضیحی در باره صلواتیه‌هایی که تهیه آن در میان علمای شیعه رایج بوده، آورده است.

وقعة الطف

ابو مخنف، لوط بن یحیی بن سعید؛ تحقیق و تصحیح: محمد هادی یوسفی غروی؛ چاپ سوم؛ قم؛ مؤسسه النشر الاسلامی؛ ۱۴۱۷ هـ.؛ تاریخ و مقتل؛ عربی؛ ۲۸۰ ص؛ وزیری.

وقعة الطف، نوشته ابو مخنف، تاریخ‌نگار نیمه اول قرن دوم هجری است که خود تعدادی از امامان معصوم (ع) را درک کرده است. تاریخ وی از مصادر کتابهای تاریخ اسلام است و از این رو، از اهمیت بسیار برخوردار است. وی، در این کتاب رخداد تلخ و ناگوار قتل سید شهیدان امام حسین (ع) را ترسیم کرده و ماجرای شروع قیام امام حسین را از وصیت معاویه در دوران بیماریش که به مرگ وی منجر شد، آغاز نموده است. مرگ معاویه و جانشینی یزید، نامه یزید به ولید برای گرفتن بیعت از امام حسین و عبدالله بن عمر و عبدالله بن زبیر، خروج امام از مدینه، ارسال نامه کوفیان به امام و دعوت به کوفه، اعزام مسلم به کوفه از سوی امام، نامه امام به اشراف بصره، ورود عبدالله به کوفه، جنگ و اسارت و شهادت مسلم، راهی شدن امام به سوی کوفه، ملاقات امام با خرق و جنگ امام و رخداد عاشورا و اسارت خاندان امام حسین (ع)، حوادثی هستند که در این کتاب به ترتیب تاریخی و به اختصار گزارش شده‌اند. در حدود نیمی از این تصحیح، توضیحات مصحح و مصادر تکمیل‌کننده مطالب کتاب است. محقق برای اعلام نامبرده در متن، در پاورقی شرح حال، و حوادث و رخدادهایی را که به صورت مبهم مطرح شده، با ارجاع به مأخذ و منابع تاریخی و حدیثی توضیح داده است. پایان‌بخش کتاب، عنوان اول زائر

امام حسین را دارد. مصحح برای کتاب مقدمه‌ای مفصل نوشته و در آن از ابومخنف و خاندان او و کتابش سخن گفته است.

ویژگیهای اخلاقی در شخصیت امام علی(ع)

سید هادی مدرسی؛ ترجمه: محمد صادق پارسا؛ چاپ اول؛ تهران؛ انتشارات محبان الحسین؛ ۱۳۸۱؛ مناقب و سیره؛ فارسی؛ ۵۸۴ص؛ وزیری.

اثر حاضر، ترسیم ابعادی از زندگی و شخصیت امام علی(ع) است. این اثر بر اساس ضرورت و نیاز عصر ما به امام علی(ع)، جهت ارائه الگوی برتر برای انسانها به رشته نگارش در آمده است. نویسنده، در این کتاب، زندگی و سیره امام علی(ع) را از چند زاویه بررسی کرده است: علی در مقام یک پیرو؛ تصویر زندگی علی در مقام یک مخالف و علی در جایگاه یک حاکم و زمامدار.

مؤلف کوشیده پیش از ذکر مواضع و عملکرد علی(ع) پیرامون هر موضوع، بیشتر از منابع دست اول و اقوال خود آن حضرت بهره برده و دیدگاه او را از لابه‌لای سخنانش تبیین نماید.

کتاب در پنج بخش تنظیم شده است. نویسنده در بخش اول، با عنوان «اخلاقیات مؤمن» مباحثی مانند: تقوا، اخلاص، زهد، شجاعت، ایثار و فداکاری را به بحث گذاشته است. در بخش دوم، با عنوان «اخلاقیات مخالف» عملکرد و دیدگاههای امام علی را در ارتباط با حوادثی که پس از رحلت پیامبر(ص) رخ داده، به عنوان چهره مخالف بررسی کرده است. وی در بخش سوم، شیوه زمامداری امام علی را درباره مسائلی مانند، حاکمیت مردم، آزادی عقیده، پایبندی به عدالت، حقوق متقابل، با عنوان «اخلاقیات زمامدار» بررسی کرده است. بخش چهارم، مربوط به اسناد و مدارکی است که درباره مقام و فضایل امام علی در منابع حدیثی و تاریخی آمده و امام را از زبان وحی، پیامبر و علما معرفی کرده است. در بخش پنجم که پایان بخش کتاب است، آیین زمامداری، دعا و نیایش اندرزهای پیامبر به امام و آخرین وصیت امام، نقش بسته است.

الهجرة الى الثقلين

محمد گوزل الامدی؛ چاپ اول؛ قم؛ مرکز الابحاث العقائدية؛ ۱۴۲۱ هـ؛ کلام؛ عربی؛ ۴۵۲ص؛ وزیری.

کتاب حاضر در شرح و بیان دیدگاهها و چگونگی گرایش مؤلف به مذهب تشیع و دلائل او در اثبات حقانیت مذهب شیعه است. مؤلف کتاب را در دو مرحله سامان داده است. در مرحله نخست به ذکر موضوعات و نکته‌هایی پرداخته که موجب تردید او در عقاید اهل سنت شده است. سبب انحراف مسلمانان از اسلام، متابعت از آرای غیر معصوم، موضوع هدایت و نجات یک فرقه از میان هفتاد فرقه از اُمت رسول الله، اهل سنت چه کسانی هستند، ماجراهای پس از رحلت پیامبر، چگونگی بیعت امام علی با ابوبکر، تنها راه نجات و هدایتی که پیش‌پای مسلمانان وجود دارد، بشارت داده شدگان به بهشت و امام علی از جمله بشارت شدگان به بهشت، ممانعت از کتابت وصیت پیامبر، دشمنی میان اصحاب پیامبر، برتری‌هایی که برای عمر و ابوبکر ذکر شده است، اجتهادات خلاف و در برابر نص عمر، و مواضعی که جمعی از صحابه از جمله عمر از فرمان صریح پیامبر تخلف و نافرمانی کردند، موضوعاتی هستند که این هدایت یافته از مذهب شافعی به مذهب شیعه جعفری، به شرح آنها پرداخته است. وی، در مرحله دوم کتابش به تبیین موضوعاتی چون حقانیت خلافت بلافضل امام علی و از اولیای امر بودن او و فرزندان او و بیان حدیث منزلت و مکانهای متعددی که پیامبر آن را ایراد کرده و نیز حدیثهای وزرات و وصایت و ولایت امام و حدیث غدیر و معرفی ائمه دوازده‌گانه پرداخته است. مؤلف، با بهره‌گیری از آیات و روایات متعددی که از منابع اهل سنت جمع آوری کرده، اعتقاد خود را به اثبات رسانده است.

الهجوم على بيت فاطمة عليها السلام

مهدی عبدالزهرا؛ بیروت؛ دارالزهراء؛ بی تا؛ تاریخ؛ عربی؛ ۵۲۶ص؛ وزیری.

گزارش و بازگویی داستان غم‌انگیز هجوم اهانت آمیز به خانه زهرای مرضیه، تنها یادگار پیامبر اسلام (ص) و تهدید وی به ضرب و شتم و نیز شرح مظلومیت او و شوی مظلومش، موضوع این پژوهش است. پاسخ به اینکه وقوع چنین حادثه‌ای به چه شکلی بوده و زمینه‌ها و عوامل آن چگونه بوده است و از طرفی کارگزاران آن چه کسانی بوده‌اند و از سوی چه کسانی گزارش شده است، از دغدغه‌های اصلی نویسنده این اثر است. وی، با قلمی عاطفی و با بهره‌گیری گسترده از منابع متعدد شیعه و سنی، به تفصیل به این جریان پرداخته و با گزارش مستند از دیدگاه‌های صدها تن از عالمان اهل سنت و شیعه به اثبات تاریخی آن می‌پردازد و چگونگی، زمینه‌ها و کارگزاران آن را معرفی می‌کند. حکایت تفصیلی این داستان و گزارشهای مربوط به آن را می‌توان از سرفصلهای ششگانه کتاب به دست آورد.

سرفصلهای کتاب عبارت‌اند از: پرهیز و خبر دادن وحی قرآنی (شامل احادیث و اخباری از پیامبر در مظلومیت اهل بیت و حوادث پس از ایشان). بازگشت به جاهلیت و گذشتگان. تفصیل جریان هجوم به خانه فاطمه. احادیث و اخبار و دیدگاه‌های فریقین در باره این موضوع، که نیمی از حجم کتاب را به خود اختصاص داده و شامل نقل قول صدها عالم شیعی و سنی در باره هجوم به خانه ام‌آبیهاست. تظلم خواهی و نصرت‌طلبی اهل بیت در باره این موضوع پرسشها و پاسخها (شامل پرسشهایی در زمینه چگونگی و زمان ماجرای هجوم و علت سکوت مظلومانه امام علی(ع) و عدم دفاع وی از حضرت زهراست).

هدایة الامة إلى أحكام الأئمة علیهم السلام

محمد بن حسن حر عاملی؛ تحقیق و تصحیح: قسم الحدیث فی مجمع البحوث الاسلامیة؛ هشت جلد؛ مشهد؛ بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی؛ ۱۴۱۲ - ۱۴۱۴ ه.؛ حدیث: عربی؛ ۴۴۲ + ۴۸۰ + ۳۸ + ۶۷۲ + ۳۷۰ + ۲۹۲ + ۱۶۶۰ + ۶۸۰ ص؛ وزیری.

کتاب، تلخیص تفصیل وسائل الشیعة إلى تحصیل مسائل الشریعة است. نویسنده،

به دلیل حجیم بودن وسائل الشیعه، با حذف اسناد روایات، و نیز روایتهای تکراری، وسائل را در دوازده بخش برای تبرک به نام دوازده امام، و بنا به درخواست جمعی از مؤمنان خلاصه کرده است و از این رو، برای کسانی که فرصت استفاده از آن کتاب را ندارند، این کتاب بسی غنیمت است. کتاب، بر اساس نسخه‌های زیادی که از دوران مؤلف باقی مانده احیا و چاپ و منتشر شده است. ویژگیهای کتاب بنا به نوشته مؤلف، به گونه‌ای است که روایتهای آن از کتابهای معتبر نقل و اسانید آن برای رعایت اختصار حذف گردیده، و روایاتی نقل شده که معارض نداشته و یا قرائن و مرجحاتی برای تقدم آنها وجود داشته است.

کتاب، دارای چند مقدمه در عقل، علم، شناخت خدا، عدالت، نبوت، امامت، معاد، اسلام، ایمان، کفر، و ویژگی عالمانی که شایسته علم آموزی هستند و مسائلی که باید آموخت با عنوان مقدمات عبادت ذکر شده‌اند، می‌باشد. کتاب، پس از مقدمه‌های یاد شده با مباحثی در باره عبادات آغاز و بر اساس تبویب کتابهای فقهی باب‌بندی شده و از طهارت شروع و در حدود و دیات پایان می‌پذیرد. این اثر، دارای خاتمه‌ای در دوازده فائده، در باره سبب و فائده تالیف این کتاب، مصادر آن، غیبت صغرا، اصحاب اجماع، پاره‌ای از اصول و کتابها، توثیق شدگان ائمه(ع)، توضیحاتی در باره اصطلاحات اوایل احادیث و سفرای امام زمان است.

هزار حدیث در فضایل امام علی(ع)

علی رضا صابری یزدی؛ ترجمه: محمد رضا انصاری محلاتی؛ چاپ اول؛ قم؛ انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم؛ ۱۳۸۰؛ مناقب، تاریخ، حدیث و سیره؛ فارسی؛ ۳۲۴ص؛ وزیري.

کتابی مشتمل بر هزار حدیث در فضیلت امام علی(ع) است که به شیوه توصیفی در پنج بخش و هیجده فصل با بهره‌گیری از منابع سنی و شیعه به نگارش در آمده است. نویسنده، انگیزه خود را از تدوین کتاب، جمع آوری فضایل حضرت علی(ع)

دانسته و اعلام سال ۱۳۷۹ را به نام امیرمؤمنان سبب تألیف این اثر قلمداد کرده است. کتاب با نقل روایاتی در باره ولادت علی(ع)، کنیه‌های او، و احترام پیامبر(ص) به علی(ع) آغاز می‌شود. بخش نخست کتاب در اسلام، علم، عبادت، عدالت و اخلاق امام علی است. در بخش دوم، به بحث از فضایل و مناقب امیرمؤمنان در قرآن و حدیث پرداخته شده است که بیش از صد صفحه از کتاب را به خود اختصاص داده است. در بخش سوم کتاب، حدیث غدیر، فضیلت غدیر، امامت و ولایت علی(ع) و آثار مخالفت با آن حضرت، بررسی شده است. بخش چهارم کتاب که شامل سه فصل است، در باره دوستی علی(ع) و پیروان وی، برتری شیعیان او و دشمنی با علی(ع) و آثار آن است. بخش پایانی کتاب را، مظلومیت علی(ع) تشکیل می‌دهد که مطالب آن در سه فصل تنظیم شده است. وصیت علی(ع) و شهادت امام نیز، در همین بخش تشریح گردیده است. در پایان کتاب، فهرست منابع و مأخذ کتاب آمده است.

یک شب و روز عاشورا

خلیل کمره‌ای؛ چاپ سوم؛ تهران؛ امیرکبیر؛ ۱۳۷۹؛ تاریخ و مقتل؛ عربی و فارسی؛ ۲۲۶ص؛ رقعی.

اثری است توصیفی - تحلیلی از وقایع شب و روز عاشورا که با استفاده از منابع حدیثی شیعه و برخی از منابع اهل سنت تدوین شده و با ادبیاتی حماسی و احساسی، آن رخداد به خوبی ترسیم شده است. نویسنده، با اشاره به اینکه وقایع عاشورا به سه بخش تقسیم می‌شود؛ مذاکرات دو طرف؛ جنگ و خون، و تاراج و یغما، ولی وی بیشتر به دو جزء اخیر پرداخته است. ابتدا ویژگی‌های دو لشکر ابن زیاد و امام حسین(ع) بیان شده و سپس از اقدامات امام حسین(ع) در شب عاشورا از قبیل سپردن امانت‌ها و برپا کردن خیمه‌ها سخن رفته است. در ترسیم وقایع روز عاشورا، مطالبی در باره گفت و گوی امام حسین(ع) با یارانش، اظهار وفاداری آنان به، حضرت سیدالشهدا، موضع دفاعی امام حسین(ع) در برابر دشمن، و در نهایت رویارویی دو لشکر آمده

است. بخش دیگر کتاب، به گفت و گوهای امام حسین با کوفیان که بارها در روز عاشورا اتفاق افتاد اختصاص دارد. رسیدن نامه ابن زیاد به عمر سعد، جنگ و درگیری، و سخنان امام(ع)، نفرین امام حسین(ع) سپاه ابن سعد از جمله مطالب دیگری است که در کتاب به آنها پرداخته شده است. در همین بخش، زیر عنوان نبرد و خون، شروع جنگ، جنگ تن به تن، حمله عمومی به حسین(ع) و یارانش، فدا شدگان از یاران حسین(ع)، فضیلت نماز امام حسین و سرانجام، کار زار جوانان بنی‌هاشم و شهادت حضرت علی اکبر و عباس و شهادت حضرت سیدالشهدا، تشریح شده است.

ینابیع الحکمة

عباس اسماعیلی یزدی؛ پنج جلد؛ چاپ اول؛ قم؛ مسجد مقدس جمکران؛ ۱۳۷۹؛ حدیث؛ عربی؛ ۵۰۸ + ۵۵۸ + ۵۷۴ + ۵۱۴ + ۵۳۸ ص؛ وزیری.

کتاب، در برگیرنده موضوعات گوناگون اسلامی است که نویسندگان آنها را از قرآن و کتابهای حدیثی جمع‌آوری کرده است. منبع اصلی احادیث کتاب را بحار الانوار تشکیل می‌دهد و از میان احادیث موجود، آنچه که به نظر نویسنده ضروری بوده برگزیده شده است. مؤلف، برای روشن شدن مفاد احادیث و رسیدن به هدف خود، شرحی نیز برای آنها نوشته و برای آن از شرحهای دیگر همانند مرآة العقول مجلسی بهره گرفته، و واژه‌های دشوار را نیز، معنا کرده است. اسناد احادیث برای رعایت اختصار حذف شده و هر موضوعی به مناسبت و گستره اطلاعات آن، عنوانهای فرعی نیز پیدا کرده است. عمده مباحث مطرح شده و عنوانها، مباحث اخلاقی است؛ هر چند موضوعات دیگری نیز، در لابه‌لای آنها مطرح شده است. کتاب بر پایه حروف الفبای عربی و در نتیجه در ۲۸ باب تبویب شده که اخوت و ادب، اولین باب، و یتیم و یقین، آخرین آن را تشکیل می‌دهند.

ینابیع المعاجز و اصول الدلائل

سید هاشم بحرانی؛ تحقیق و تصحیح: فارس حسون کریم؛ چاپ اول؛ بی‌جا؛ مؤسسه

المعارف الاسلامية: ۱۴۱۶ هـ.؛ مناقب، تاریخ و کلام؛ عربی؛ ۳۴۸ ص؛ وزیری.

پژوهشی است در شرح و بیان برخی از فضایل و شخصیت علمی و معنوی ائمه علیهم السلام. این کتاب، اثری است حدیثی که از منابع حدیثی شیعه گردآوری شده و نویسنده پس از نقل احادیث که مأخذ آنها را نیز مشخص کرده، به توضیح آنها مبادرت ورزیده و آن را در قالب ۲۱ باب، سامان داده است. در بابهای آغازین کتاب، عظمت قرآن و اینکه قرآن بیانگر تمام واقعیتهاست و به وسیله آن آگاهی از هر چیز و انجام هر کاری با اجازه خدا و رسول او و ائمه (ع) امکان پذیر است، ائمه (ع)، عالم به کتاب و دارنده علم الهی هستند و بر همه آنچه در آسمان و زمین هست و همه امور و وقایع هستی آگاهی دارند، پرداخته شده و احادیثی در باره موضوعات مطرح شده، نقل شده است. مؤلف در همین رابطه معجزه‌هایی از امام علی و امام زمان نیز، نقل کرده است. متوسّم و محدث بودن ائمه (ع) و اینکه در دل و گوش آنان قدرتی نهفته است که آنان را به همه امور آگاه می‌سازد و تأیید آنان به روح القدس و ارائه اعمال انسانها به آنان، و آگاهی آنان به همه رفتارها و گفتارهای مردم و نیز آگاهی آنان به همه بلايا و اتفاقات تلخ و شیرین زندگی بشر و هستی، بخش دیگری از عنوانهای مطالب کتاب است. در بخش پایانی کتاب، این مطالب منعکس شده است: ائمه (ع)، آگاه بر اسامی حاکمان هر زمان هستند؛ مصحف فاطمه زهراء (س) نزد آنان است؛ آنان دارای دیوانی هستند که اسامی شیعیان در آن نوشته شده است؛ آنان موضع سر خداوند و بابهایی هستند که رسول خدا آنها را گشوده است؛ شب قدر به آنان اختصاص دارد؛ ملائکه و روح بر آنها نازل می‌شود؛ روح آنان در هر شب جمعه به سوی عرش الهی عروج می‌کند؛ علم ملائکه در نزد آنان است و نشانه شناخت امام معصوم و ذکر برخی از معجزه‌های آنها در رابطه با امور یاد شده است. در مقدمه کتاب، شرح زندگی مؤلف ذکر شده و نسخه‌های استفاده شده در این کتاب معرفی شده‌اند. محقق، تفاوت نسخه‌ها را مشخص کرده و اشکالات لفظی موجود در کتاب را نیز، تصحیح و در پاورقی آورده است.

نمایه کتابها

- * آثار احمدی: تاریخ زندگانی پیامبر اسلام و ائمه اطهار ۱۶
- آثار و برکات حضرت امام حسین علیه السلام ۱۷
- آفتاب لایزال امام علی (ع) ۱۷
- آموزش نهج البلاغه ۱۸
- ** اید التطهیر فی احادیث الفريقین ۱۹
- * احادیث أهل البيت عن طرق أهل السنة ۲۰
- * الأحادیث الغیبة ۲۱
- * احقاق الحق و ازهاق الباطل ۲۲
- اخلاق امیرالمؤمنین (ع) ۲۴
- اخلاق حضرت فاطمه (س) ۲۵
- * ارباب امانت: اخلاق اداری در نهج البلاغه ۲۵
- از محضر رضا (ع) ۲۶
- اسرار غدیر: نگاراش تحلیلی از واقعه غدیر خم ۲۷
- اسرار فذک ۲۷
- * أسوة کامل: بررسی مقالع زندگی و ابعاد نورانی وجود اقدس حضرت زین العابدین ۲۹
- * الإشراف علی فضائل الأشراف ۳۰
- * احصاء المهدویة فی الاسلام ۳۱
- * أعلام الهدایة: الإمام جعفر بن محمد الصادق (ع) ۳۳
- * أعلام الهدایة: الإمام حسن بن علی العسکری (ع) ۳۳
- أعلام الهدایة: الإمام الحسن المجتبی (ع) ۳۴
- أعلام الهدایة: الإمام الحسین (ع) سید الشهداء ۳۵

- ۳۶.....اعلام الهدایة: علی بن ابی طالب (ع).....
- ۳۸.....اعلام الهدایة: الإمام علی بن الحسین زین العابدین (ع).....
- ۳۹.....اعلام الهدایة: الإمام علی بن محمد الهادی (ع).....
- ۴۰.....اعلام الهدایة: الإمام علی بن موسی الرضا (ع).....
- ۴۱.....اعلام الهدایة: الإمام محمد بن علی الباقر (ع).....
- ۴۲.....اعلام الهدایة: الإمام محمد بن علی الجواد (ع).....
- ۴۳.....اعلام الهدایة: الإمام موسی بن جعفر الکاظم (ع).....
- ۴۴.....اعلام الهدایة: الإمام المهدي المنتظر خاتم الأوصیاء (ع).....
- ۴۵.....اعلام الهدایة: فاطمة الزهراء سيدة النساء (ع).....
- ۴۶.....اعلام الهدایة: محمد المصطفی خاتم الانبیاء (ص).....
- ۴۷.....* الإكفاء بما روى فی أصحاب الكساء علیهم السلام.....
- ۴۸.....** إلا علی او أصلب من الأیام.....
- ۴۹.....* الزام النواصب بإمامة علی بن ابی طالب علیه السلام.....
- ۵۰.....* الم... ذلك الحسین.....
- ۵۱.....* امامان شیعه و جنبشهای مکتبی.....
- ۵۲.....* امام باقر (ع): جلوة امامت در افق دانش.....
- ۵۳.....امامت در یرتو کتاب و سنت.....
- ۵۴.....** امامت و مهدویت.....
- ۵۵.....امام حسن (ع) الگوی زندگی.....
- ۵۵.....* الإمام الحسن (ع) الکوثر المهدور (دراسة ادیة تظهيرية).....
- ۵۶.....* امام حسین (ع) شهید فرهنگ پیشرو انسانیت.....
- ۳۴۳.....الامام الحسین فی المدينة المنورة و رحلته منها الی مكة المكرمة.....
- ۳۴۵.....الامام الحسین فی كربلا.....
- ۳۴۴.....الامام الحسین فی مكة المكرمة.....
- ۵۷.....** امام شناسی.....
- ۵۸.....امام صادق (ع) و مذاهب چهارگانه.....
- ۵۹.....امام علی (ع) از طلوع تا غروب.....
- ۶۰.....امام علی (ع) الگوی زندگی.....
- ۶۱.....امام علی (ع) انسان کامل.....

- ۶۱ امام علی برادر محمد رسول خدا.....
- ۶۲ الإمام علی بن ابی طالب علیه السلام: من حبه عتولن الصحيفة.....
- ۶۳ امام علی بن موسی الرضا علیه السلام، منادی توحید و امامت.....
- ۶۴ امام علی (ع)، در کلام خالق و مخلوق.....
- ۶۵ امام علی (ع) صدای عدالت انسانیت.....
- ۶۶ الإمام علی علیه السلام فی آراء الخلفاء..... *
- ۶۷ امام علی نماد حکومت حق.....
- ۶۸ امام علی (ع) و قرآن: پژوهشی در تفسیر و روشهای آن در اندیشه امام علی علیه السلام.....
- ۶۹ امام مجتبی (ع).....
- ۷۰ امام مهدی (ع) از ولادت تا ظهور.....
- ۷۱ الإمام المهدی فی القرآن و السنة..... *
- ۷۲ الإمامة فی ضوء الكتاب و السنة.....
- ۷۳ إمارة اسمها زینب..... *
- ۷۴ امیر المؤمنین علیه السلام.....
- ۷۵ امیر المؤمنین اسوة وحدت.....
- ۷۶ امیر المؤمنین: خليفة الله، صديق اكبر و فاروق اعظم.....
- ۷۷ انسان کامل: معرفت امام و امامت در کلمات درویش حضرت ثامن الحجج علی بن موسی الرضا (ع).....
- ۷۸ الأتوار البهية فی تواریخ الحجج الالهية.....
- ۷۹ اهل البيت عليهم السلام به لسان اهل بیت عليهم السلام: فضائل و شناخت معصومین (ع).....
- ۸۰ اهل البيت فی تفسیر الثعلبی.....
- ۸۱ اهل البيت فی الكتاب و السنة..... **
- ۸۲ اهل البيت فی المكتبة العربية.....
- ۸۳ اهل البيت، القيادة الرئاسية: دراسة تحليلية عن ولاية اهل البيت علی ضوء الكتاب و السنة..... *
- ۸۴ اهل البيت و القرآن الكريم..... *
- ۸۵ اهل البيت و مصلحة الإسلام العليا..... *
- ۸۶ اهل بیت (ع) یا چهره‌های درخشان در آیه تطهیر.....
- ۸۷ اهل سنت واقعی.....
- ۸۸ با کاروان حسینی از مدینه تا مدینه (امام حسین علیه السلام در مدینه منوره).....
- ۸۹ با کاروان حسینی از مدینه تا مدینه (امام حسین در مکه مکرمه).....

- ۸۷..... بانوی کربلا حضرت زینب علیها السلام
- ۲۴۰..... بحارالانوار، الجامعة لدرر اخبار الأئمة الأطهار
- ۸۸..... ** البراهین الایتنی عشر علی وجود الإمام الثانی عشر
- ۸۹..... بررسی مسائل کلی امامت
- ۹۰..... * برگزیده منتهی الآمال: زندگانی چهارده معصوم
- ۹۱..... یاسداران وحی: ائمه اطهار علیهم السلام یا یاسداران وحی در قرآن
- ۹۲..... پرتوی از زندگانی امام صادق علیه السلام
- ۹۳..... پرتوی از نهج البلاغه
- ۹۴..... پژوهشی پیرامون شهیدای کربلا
- ۹۴..... ** پژوهشی در عصمت معصومان (ع)
- ۹۵..... پیام امام امیر المؤمنین علیه السلام
- ۹۶..... پیامبر
- ۱۰۰..... پیام پیامبر
- ۱۰۱..... پیشگوئیهای امیرالمؤمنین (ع)
- ۱۰۱..... پیشوای شیعیان
- ۱۰۲..... ** پیکار حقین
- ۱۰۳..... تاریخ اسلام از بعثت نبوی تا حکومت علوی
- ۱۰۴..... * تاریخ امام حسین علیه السلام (موسوعة الإمام الحسین)
- ۱۰۶..... * تاریخ پیامبر اسلام
- ۱۰۷..... تاریخ سیاسی ائمه علیهم السلام
- ۱۰۷..... تاریخ سیاسی اسلام: سیره رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم
- ۱۰۹..... * تجلی امامت: تحلیلی از حکومت امیرالمؤمنین علی (ع)
- ۱۱۰..... تجلی عاشورا در هنر ایران
- ۱۱۱..... ** تحفة الأیثار فی مناقب الأئمة الأطهار
- ۱۱۲..... تحفة الأزهار و زلال الأظفار فی نسب أبناء الأئمة الأطهار علیهم صلوات الملك الغفار
- ۱۱۴..... تحلیلی از زندگانی امام سجاد (ع)
- ۱۱۵..... تحلیلی بر مواضع سیاسی علی بن ابی طالب (ع)، پس از رحلت پیامبر (ص) تا قتل عثمان بن عفان
- ۱۱۶..... ** تدوین السنة الشریفة
- ۱۱۷..... ** تراویل فی زمن الذئاب

- ۱۱۸..... ترجمان حیات امام علی (ع)
- ۱۱۹..... ترجمه الامام الحسن علیه السلام
- ۱۲۰..... ترجمه الامام الحسین و مقتله علیه السلام
- ۱۲۱..... ترجمه دلائل الصلح
- ۱۲۲..... ترجمه الملهوف علی قتلی الملقوف
- ۱۲۳..... ترجمه روان نهج البلاغه
- ۱۲۴..... ترجمه ریحانة رسول الله صلى الله عليه و اله وسلم: الامام الحسین علیه السلام
- ۱۲۵..... ترجمه فرحة العری
- ۱۲۶..... ترجمه کامل الزیارات
- ۱۲۷..... ** ترجمه من لا یحضره الفقیه
- ۱۲۸..... ** ترجمه و تفسیر نهج البلاغه
- ۱۲۹..... * تسلیة المجالس و زینة المجالس (مقتل الحسینی علیه السلام)
- ۱۳۰..... ** تصنیف غرر الحکم و درر الکلم
- ۱۳۱..... ** تصنیف نهج البلاغه
- ۱۳۲..... تنزیه الانبیاء و الائمة علیهم السلام
- ۱۳۳..... الثاقب فی المناقب
- ۱۳۴..... جاذبه و دافعه علی (ع)
- ۱۳۵..... ** جانشینی حضرت محمد: پژوهشی پیرامون خلافت نخستین
- ۱۳۶..... ** جعفر ایها الصدیق
- ۱۳۷..... جغرافیای تاریخی هجرت امام رضا علیه السلام از مدینه تا مرو
- ۱۳۸..... ** جلوه تاریخ در شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید
- ۱۳۹..... جلوه ولایت
- ۱۴۰..... جلوه های حکمت: کزیده موضوعی کلمات امیرمؤمنان علی علیه السلام در ۲۲۵ موضوع
- ۱۴۱..... جلوه های از طلوع بی غروب: ویژه نامه سال امام علی (ع)
- ۱۴۲..... الجمل و النصرة لسید العترة فی حرب البصرة
- ۱۴۳..... * جنگ تعزیه از مدینه تا مدینه (مجموعه جهل مجلس شبیه خوانی)
- ۱۴۴..... جنگهای امام علی (ع) در پنج سال حکومت
- ۱۴۵..... جهاد الإمام السجاد زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب علیهم السلام
- ۱۴۶..... چهارده قرن با غدیر

- ۱۴۷..... چهارده نور پاک با جوانان در محضر پیشوایان
- * ۱۵۱..... چهل حدیث حضرت امام رضا به انضمام شرح حال و گزارش سیاسی و فرهنگی دوران امام(ع)
- ۱۵۲..... الحسین فی القرآن: تأویل آیات القرآن فی سبیل الشهداء
- ۱۵۳..... حقایق پنهان: پژوهشی در زندگانی سیاسی امام حسن مجتبی(ع)
- * ۱۵۴..... حقیقة الشيعة الاثني عشرية
- * ۱۵۵..... الحكم من كلام الإمام أمير المؤمنين عليه السلام
- ** ۱۵۵..... حکمت شیعی
- * ۱۵۶..... حکومت حکمت: حکومت در نهج البلاغه
- * ۱۵۷..... حماسة حسینی
- ** ۱۵۸..... الحياة
- ** ۱۵۹..... حياة الإمام العسكري: دراسة تحليلية تاريخية لحياة الإمام الحسن العسكري
- * ۱۶۰..... حیات امیرالمؤمنین(ع) فی عهد النبی(ص)
- ** ۱۶۱..... حیات الحديقة فاطمة عليها السلام
- ۱۶۲..... حياة النبي صلى الله عليه وآله وسلم و سيرته
- ۱۶۳..... خاتم پیامبران
- ۱۶۵..... خاطرات امیر مؤمنان علیه السلام
- * ۱۶۶..... خاندان وحی
- * ۱۶۷..... الخصائص الفاطمية
- * ۱۶۸..... خلاصة ترجمه و تفسیر نهج البلاغة محمد تقی جعفری
- ۱۶۸..... خورشید بر نیزه
- ** ۱۶۹..... دانشنامه امام علی(ع)
- * ۱۷۰..... دایرة المعارف تشیع
- ** ۱۷۲..... دراسة فی موسوعة التذیر للعلامة الراحل آية الله الشيخ عبدالحسين الأميني
- ۱۷۳..... در انتظار خورشید ولایت
- ۱۷۴..... در مکتب عالم آل محمد: امام علی بن موسی الرضا(ع)
- ۱۷۵..... درسی که حسین علیه السلام به انسانها آموخت
- * ۱۷۵..... الدرر النظيم في مناقب الائمة الالهاميه
- ۱۷۶..... دروس آموزشی نهج البلاغه

- ۱۷۷..... درس پژوهشی نهج البلاغه
- ۱۷۸..... ** دور أهل البيت في بناء الجماعة الصالحة
- ۱۷۹..... * دولت آفتاب: اندیشه سیاسی و سیره حکومتی علی (ع)
- ۱۸۰..... دولت المهدی یا حکومت امام زمان علیه السلام
- ۱۸۱..... دیوان امام علی علیه السلام
- ۱۸۲..... الذریة الطاهرة
- ۱۸۳..... راه محمد
- ۱۸۳..... راه مهدی (عج)
- ۱۸۴..... ** رهاورد خرد (تحف العقول)
- ۱۸۵..... رهبر جوانان: زندگی امام زمان (عج)
- ۱۸۶..... رهبری امام علی (ع) در قرآن و سنت (ترجمه المراجعات)
- ۱۸۷..... * رهزنان دین: آسیب شناسی دین و دینداری در نهج البلاغه
- ۱۸۸..... روات و محدثین نهج البلاغه
- ۱۸۹..... * الروض النضیر فی معنی حدیث التذییر
- ۱۹۰..... ریاض السالکین فی شرح صحیفه سید الساجدین
- ۱۹۱..... ریحانه وحی: زندگینامه حضرت فاطمه زهرا از ولادت تا ازدواج
- ۱۹۲..... زخم خورشید: کاوشی در زندگی حضرت زهرا علیه السلام
- ۱۹۳..... زمینه‌سازان انقلاب جهانی حضرت مهدی (عج) از دیدگاه روایات
- ۱۹۴..... زن در سخن و سیره امام علی (ع)
- ۱۹۵..... زندگانی امام حسن عسکری (ع)
- ۱۹۶..... زندگانی امام حسن مجتبی (ع)
- ۱۹۷..... زندگانی امام زین العابدین علیه السلام
- ۱۹۸..... زندگانی امام علی الهادی (ع)
- ۱۹۹..... زندگانی امیرالمؤمنین علیه السلام
- ۲۰۱..... زندگانی حضرت امام حسین (ع)
- ۲۰۳..... زندگانی حضرت زینب، سلام الله علیها: رسالتی از خون و پیام
- ۲۰۴..... زندگانی حضرت فاطمه (س) و دختران آن حضرت
- ۲۰۵..... زندگانی حضرت محمد خاتم النبیین (ع)
- ۲۰۶..... ** زندگانی فاطمه زهرا (س)

- ۲۰۷..... * زندگی دوازده امام (ع)
- ۲۰۸..... ** الزهراء عقیق الرسالة و غیر محمد (ص)
- ۲۰۸..... زهرا (س) مولود وحی
- ۲۰۹..... * سنن الامام علی (ع)
- ۲۱۰..... * سنن النبی (ص)
- ۲۱۱..... سوکامة آل محمد: در ذکر مقابله جانسوز چهارده معصوم علیهم السلام و شهدا و اسراء کربلا
- ۲۱۲..... سه مقل گویا در حماسه عاشورا
- ۲۱۳..... میاست خارجی پیامبر اسلام (ص)
- ۲۱۴..... سیاست‌نامه امام علی علیه السلام
- ۲۱۵..... سیدالشهدا (ع)، بر جملہ بیروزی خون بر شمشیر
- ۲۱۷..... * سید المرسلین: دراسة تحليلية شاملة للشخصية و السيرة المحمدية
- ۲۱۸..... * سيرة الأنمة الاثنی عشر
- ۲۲۰..... ** سیرت رسول الله
- ۲۱۹..... سيرة چهارده معصوم (ع)
- ۲۲۱..... سيرة رسول الله (ص) از آغاز تا هجرت
- ۲۲۲..... * سيرة معصومان: امام باقر، امام صادق، امام کاظم، امام رضا، امام جواد، امام هادی، ...
- ۲۲۳..... * سيرة معصومان: امام حسن، امام حسین، امام زین العابدین علیهم السلام
- ۲۲۳..... * سيرة معصومان: امام علی علیه السلام
- ۲۲۴..... * سيرة معصومان: پیامبر اسلام خانم الانبیاء (ص)
- ۲۲۵..... * سيرة معصومان: فاطمه دخت پیامبر (ص)
- ۲۲۶..... * سيرة معصومان: گزیده‌ای از سخنان و کوشه‌هایی از زندگانی چهارده معصوم علیهم السلام
- ۲۲۷..... سيرة نبوی
- ۲۲۸..... * سيرة و سیمای ریحانة پیامبر (ص)
- ۲۲۹..... * سیری در سيرة نبوی
- ۲۳۰..... سیری در نهج البلاغه
- ۲۳۱..... سیمای آفتاب: سیری در زندگانی حضرت مهدی (ع)
- ۲۳۲..... سیمای ائمه علیهم السلام در شرح زیارت جامعه کبیر
- ۲۳۳..... سیمای امام حسین علیه السلام

- ۳۳۴..... سیمای امام زمان علیه السلام
- ۳۳۴..... سیمای امام علی (ع) در قرآن
- ۳۳۵..... سیمای پر فروغ: پژوهشی پیرامون فضایل و مناقب امیرالمؤمنین (ع)
- ۳۳۶..... سیمای پر فروغ محمد (ص)
- ۳۳۷..... ** شرح الاخبار فی فضائل الائمة الاطهار (ع)
- ۳۳۹..... ** شرح الأربعین
- ۳۴۰..... ** شرح حال و فضایل خاندان نبوت
- ۳۴۱..... شرح خطبة الصديقة فاطمة الزهراء (ع)
- ۳۴۱..... * شرح خطبة حضرت زهرا (ع)
- ۳۴۲..... شرح دعای عرفه
- ۳۴۳..... * شرح دیوان منسوب به امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام
- ۳۴۵..... * شرح فص حکمة عصمتیه فی کلمة فاطمیه
- ۳۴۵..... * شرح منهاج الکرامة فی معرفة الإمامة
- ۳۴۶..... * شرح نهج البلاغه
- ۳۴۷..... شرح نهج البلاغه ابن میثم
- ۳۴۸..... ششصد پرسش و پاسخ پیرامون حضرت فاطمه زهرا
- ۳۴۹..... ** الشمس وراء السحب
- ۹۲..... شهید جاوید
- ۲۵۰..... شیعه کیست و تشیع چیست؟ و زندگانی چهارده معصوم علیهم السلام
- ۲۵۱..... صحیفه اسلام: شرح جامع‌ترین وصیت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم
- ۲۵۲..... صحیفه الامام الرضا علیه السلام
- ۲۵۳..... ** صحیفه سجادیه
- ۲۵۴..... صحیفه سجادیه
- ۲۵۵..... صحیفه فاطمیه: احادیث و کرامات حضرت فاطمه زهرا علیها السلام
- ۲۵۵..... صحیفه کاظمیه
- ۲۵۶..... الصحیفة الکاملیة: دُعاهای باب الحوائج موسی بن جعفر (ع)
- ۲۵۶..... صحیفه کامله سجادیه
- ۲۵۷..... * صفات و علامات متقین در خطبه امیرالمؤمنین علیه السلام
- ۲۵۸..... صفحاتی از زندگانی امام جعفر صادق (ع)

- * طایر فرخ‌بی: کمالات انسانی در نهج البلاغه ۲۵۹
- ** الطريق الى خراسان ۲۶۰
- الطريق من كربلا الى الشام ۲۳۵
- ** ظهور حضرت مهدی (عج) از دیدگاه اسلام و مذاهب و ملل جهان ۲۶۱
- ** عاصفة السلام ۲۶۲
- عبرات المصطفین فی مقتل الحسین المأخوذ من أقدم المصادر التاريخية الاسلامية ۲۶۳
- عبرات الانوار فی إمامة ائمة الأطهار ۲۸۵
- عبرت در قرآن ۲۶۴
- عزاداری سنی شیعیان در بیوت علما و حوزه‌های علمیه و کشورهای جهان ۲۶۵
- ** عصر زندگی: پژوهشی در انقلاب جهانی مهدی (عج) و جگونگی آینده انسان و اسلام ۲۶۶
- العقائد الحقّة ۲۶۷
- * عقد البرر فی اخبار المستظر ۲۶۷
- * علل الشرايع ۲۶۸
- علی بن ابی طالب سلطه الحق ۶۸
- علی علیه السلام، آینه عرفان ۲۶۹
- ** علی الجسر ببغداد ۲۷۰
- علی (ع)، صراط مستقیم ۲۷۱
- * علی فی الكتاب والسنة و الأدب ۲۷۲
- علی قهرمان معجزات و کرامات ۲۷۳
- علی مظهر عدل و فاطمه مظهر تقوی ۲۷۴
- عمدة عیون صحاح الأخبار فی مناقب امام الأبرار ۲۷۴
- * عیون اخبار الرضا (ع) ۲۷۵
- * الثغرات أو الاستفار و الثغرات ۲۷۶
- * غدیر در آینه کتب: معرفی ۵۱۱ کتاب مستقل از قرن اول تا یازدهم هجری ۲۷۷
- ** غریب الحديث فی بحار الانوار ۲۷۸
- الغیة ۲۷۹
- فاطمه علیها السلام الکوئی زندگی ۲۸۰
- * فاطمه در آینه کتب: ۲۰۲۲ کتاب مستقل در باره حضرت زهرا علیها اسلام به ۲۷ زبان ۲۸۱
- فاطمة الزهرا (علیها السلام) از ولادت تا شهادت ۲۸۲

- ۲۸۳..... فاطمة الزهراء برتر از زیباییها
- ۲۸۴..... * فاطمة الزهراء دراسة في محاضرات
- ۲۸۴..... ** فاطمة زهرا در پرتو خورشید
- ۲۸۵..... فاطمة زهرا عليها سلام در کلام اهل سنت (از ولادت تا رحلت پدر)
- ۲۸۶..... * فاطمة الزهراء في القرآن
- ۲۸۶..... * فراند فوائد الفكر في الامام المهدي المنتظر
- ۱۲۷..... فرحة الغری
- ۲۸۷..... فرهنگ اهل بیت از دیدگاه قرآن
- ۲۸۸..... فرهنگ سخنان فاطمة الزهراء عليها السلام
- ۲۸۹..... فرهنگ شروح نهج البلاغة
- ۲۹۰..... * فرهنگ عاشورا
- ۲۹۰..... فرهنگ فاطمية: الفباي شخصیتی حضرت زهرا(س)
- ۲۹۱..... فرهنگ معارف نهج البلاغة
- ۲۹۲..... فرهنگ موضوعات کلی نهج البلاغة
- ۲۹۳..... فرهنگ موعود (اعلام): مطالبی کوتاه و آموزنده راجع به زندگانی و القاب امام عصر (عج)
- ۲۹۳..... فرهنگ واژه‌های معادل نهج البلاغة
- ۲۹۴..... ** فروغ ولایت: تاریخ تحلیلی زندگانی امیرالمؤمنین علی(ع)
- ۲۹۵..... الفصول المائة فی حياة ابی الأئمة، امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب(ع)
- ۲۹۶..... ** الفصول المهمة فی معرفة الائمة
- ۲۹۷..... * فضائل فاطمة الزهراء(ع) فی الذکر الحکیم
- ۲۹۸..... ** فی رحاب عاشورا
- ۲۹۹..... ** قانون: سخنان امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب
- ۳۰۰..... * قصة كربلا به ضمیمه قصة انتقام
- ۳۰۱..... * قصة كوفه: تاریخ زندگانی امام امیرالمؤمنین علی(ع) از هجرت به کوفه تا شهادت
- ۳۰۱..... ** قضایای امیرالمؤمنین علی علیه السلام
- ۳۰۲..... * کتاب الله و اهل البيت فی حدیث الثقلین من الصحاح و السنن و المسانید و ... من مصادر اهل السنة
- ۳۰۳..... کتاب الجمل و صفین و النهروان
- ۳۰۴..... ** کتاب سلیم بن قیس هلالی

- کتاب‌شناسی اختصاصی امام حسین (ع)..... ۳۰۵
- * کتاب‌شناسی عاشورا..... ۳۰۶
- کتاب علی علیه السلام..... ۳۰۷
- کتابنامه ائمه اطهار (ع)..... ۳۰۸
- * کتابنامه حضرت محمد (ص)..... ۳۰۹
- کفایة الخصام (ترجمة غاية المرام)..... ۳۰۹
- * کمال الدین و تمام النعمة..... ۳۱۱
- کوثر و پیر و پیمانه..... ۳۱۱
- لماذا اخترت مذهب الشيعة، مذهب اهل البيت..... ۳۱۲
- الیهوف..... ۱۲۴
- ** ماه مهر پرور: تربیت در نهج البلاغه..... ۳۱۳
- مجموعه مقالات و گفتارها پیرامون حضرت مهدی (عج)..... ۳۱۴
- مجموعه مقالات همایش دین و دنیا از منظر امام علی علیه السلام..... ۳۱۵
- * محمد تصویر جمال خدا..... ۳۱۶
- محمد (ص) فرزانه آفرینش: سیری در زندگانی پیامبر..... ۳۱۷
- محمد فی القرآن..... ۳۱۸
- مخاطبات النبی (ص) لعلی (ع)؛ خطابه‌های پیامبر (ص) به علی (ع)..... ۳۱۸
- مدرسه حسینی..... ۳۱۹
- * مزرع مهر: موانع و مقتضیات تربیت در نهج البلاغه..... ۳۲۰
- المستترشد فی امامة امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام..... ۳۲۱
- مسند الامام الشهيد ابی عبدالله الحسین بن علی علیهما السلام..... ۳۲۲
- * مسند الامام علی علیه السلام..... ۳۲۳
- مسند الامام المجتبی ابی محمد الحسن بن علی علیهما السلام..... ۳۲۴
- * مسند فاطمة الزهراء علیها السلام..... ۳۲۵
- * مشرب مهر: روشهای تربیت در نهج البلاغه..... ۳۲۶
- مشعل جاوید..... ۳۲۷
- مصائب آل محمد (ص)؛ فی بیان الحیاة و المصائب المؤثرة للمعصومین الأربعة عشر و..... ۳۲۸
- مصابیح القلوب: شرح فارسی پنجاه و سه حدیث اخلاقی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله..... ۳۲۸
- المصباح الزاهر فی الحسین العاظم علیه السلام من المدينة الى المدينة..... ۳۲۹

- مظاهر ولایت پیرو هشی در زندگانی امیرمؤمنان علیه السلام از دامن مادر تا رحلت خاتم ۳۳۰
- ** سراج نهج البلاغه ۳۳۱
- معارف نهج البلاغه در شعر شاعران ۳۳۲
- معجزات امام زمان (عج) ۳۳۳
- معجم الآثار المخطوطة حول الامام علی بن ابی طالب علیه اسلام ۳۳۴
- ** معجم اشعار المعصومین (ع) الواردة فی بحار الانوار ما نفلّموه و ما انشدوه ۳۳۵
- * معجم ما کتب عن الرسول و اهل البيت صلوات الله علیهم ۳۳۵
- ** المعجم المفهرس لأعلام احادیث بحار الانوار ۳۳۶
- ** المعجم المفهرس لالفاظ احادیث بحار الانوار ۳۳۷
- ** المعجم المفهرس لالفاظ احادیث بحار الانوار ۳۳۹
- ** المعجم المفهرس لالفاظ احادیث وسائل الشيعة ۳۳۹
- معرفت امام عصر علیه السلام ۳۴۰
- معرفة المعصومين الأربعة عشر (ع) ۳۴۱
- مع الركب الحسيني من المدينة الى المدينة ۳۴۲
- ** المعيار و الموازنة در برتری امیرالمؤمنین علی (ع) ۳۴۵
- * معیارهای اقتصادی در تعالیم رضوی ۳۴۶
- * مقاله نامه امام علی (ع) ۳۴۷
- مقامات فاطمة الزهراء فی الکتاب و السنة ۳۴۸
- مقتل الحسين (ع): از مدینه تا مدینه ۳۴۹
- * مقتل الشمس ۳۵۰
- مکاتیب الرسول صلی الله علیه و آله و سلم ۳۵۰
- * مکتب مهر: اصول تربیت در نهج البلاغه ۳۵۲
- ** مناظرات فی الامامة: محاورات فکریة حرّیه فی حدیث الامامة من صدر الاسلام الى يومنا هذا ۳۵۳
- المناقب ۳۵۴
- مناقب اهل البيت علیهم السلام: در احوال و فضایل پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و ۳۵۵
- مناقب الطاهرين ۳۵۶
- * مناقب علی بن ابی طالب علیه السلام و ما نزل من القرآن فی علی ۳۵۷
- ** منتخب الأنوار المضيئة فی ذکر القائم الحجة علیه السلام ۳۵۸

- ٢٥٩ المنتخب من سيرة المعصومين عليهم الصلاة والسلام
- ٩١ منتهى الامال
- ٢٦٠ منشور علوی در فرمان به مالک اشتر نخعی
- ٢٦٠ * منظر مهر: مباحث تربیت در نهج البلاغه
- ٢٦١ * من فقه الزهراء عليها السلام
- ٢٦٢ ** منهاج الولاية في شرح نهج البلاغة
- ٢٦٣ *** مواقف الشيعة
- ٢٦٤ * موسوعة الادعية
- ٢٦٥ موسوعة الإمام أمير المؤمنين علي بن أبي طالب عليه السلام
- ٣٦٦ موسوعة الامام الجواد
- ٣٦٨ موسوعة الامام الصالح (ع)
- ٣٦٩ موسوعة الامام علي بن أبي طالب عليه السلام في الكتاب و السنة و التاريخ
- ٣٧١ * موسوعة التاريخ الاسلامي
- ٣٧٢ * الموسوعة الكبرى عن فاطمة الزهراء عليها السلام
- ٣٧٣ * موسوعة كلمات الامام الحسين (ع)
- ٣٧٤ * موسوعة المصطفى و العترة
- ٣٧٥ * المهدى في القرآن
- ٣٧٦ مهدى عجل الله فرجه و مسئلة رجعت
- ٣٧٦ * ميراث حديث شيعه
- ٣٧٧ * ميراث ربودت تحليلی بر رویداد سقیفه
- ٣٧٨ مير محبت: جلوه های محبت امام زمان (عج)
- ٣٧٨ * ميزان عدالت
- ٣٧٩ نامه ها و پيمان های سياسي حضرت محمد (ص) و اسناد صدر اسلام
- ٣٨٠ نخبة البيان في تفصيل سيده السون: الكلمات الغراء في خصائص فاطمة الزهراء (ع)
- ٣٨١ * نخستين تجلی
- ٣٨٢ نزهة الراهد: ادعية مأثور از امامان معصوم با توضیحات فارسی سده ششم
- ٣٨٣ نذرة الى الغدير
- ٣٨٤ نجات الأزهار في خلاصة عيقات الأنوار في الرد على التحفة الإثني عشرية

۴۸۵. * نقش ائمه در احیای دین
۴۸۶. نقش امامان معصوم (ع) در حیات اسلام
۴۸۷. نقش امام سجاد (ع) در رهبری شیعه
۴۸۷. نقش اهل بیت در قیامت
۴۸۸. نقش قاعدین در حکومت امام علی (ع)
۴۸۹. نگاهی بر زندگی چهارده معصوم (ع)
۴۹۰. نگاهی گذرا بر زندگی امام جواد علیه السلام
۴۹۱. نهج البلاغه
۴۹۲. * نهج البلاغه
۴۹۲. * نهج البلاغه
۴۹۳. نهج البلاغه
۴۹۴. نهج البلاغه
۴۹۴. نهج البلاغه
۴۹۵. نهج السعادة فی مستدرک نهج البلاغه
۴۹۷. * نور الامر فی تئیت خطبة الغدير
۴۴۱. وسائل الشیعة الی تحصیل مسائل الشریعة
۴۹۷. * و سلاحه البکاء لو ایک یا ولدی الحبيب
۴۹۸. * وسیلة الخادم الی المخدم در شرح صلوات چهارده معصوم (ع)
۴۳۵. * وقائع الطريق من مكة الی کربلا
۴۹۹. * وقعة الحلف
۴۰۰. * ویژگیهای اخلاقی در شخصیت امام علی (ع)
۴۰۱. * الهجرة الی النفلین
۴۰۱. * الهجوم علی بیت فاطمة علیها السلام
۴۰۲. * هداية الامة الی احکام الائمة علیهم السلام
۴۰۳. هزار حدیث در فضایل امام علی (ع)
۴۰۴. یک شب و روز عاشورا
۴۰۵. یتابع الحکمة
۴۰۵. * یتابع المعاجز و اصول الدلائل

نمایه پدیدآورندگان

۱۲۵	ارفع، سید کاظم	۵۴، ۵۲	آزیر، حمیدرضا
۳۱۵، ۹۱	استادی، رضا	۲۹۹	أصفی، محمد مهدی
۱۷	استرآبادی، احمد بن تاج‌الدین	۲۴۲	آل سبیر خاقانی، محمد طاهر
۲۲۷	استعلامی، محمود	۳۹۳، ۲۵۴	آیتی، عبدالمحمد
۵۹	اسد حیدر	۱۰۷	ایتی، محمد ابراهیم
۲۷۳	اسدی، فرات	۱۰۴	ابراهیمی ورکیانی، محمد
۳۳۲	اسعد طلیب	۷۰	ابطحی، سید حسن
۱۵۵	اسعد وحید القاسم		ابن ابی الحدید، عزالدین ابو حامد بن هبة الله
۱۹۹، ۱۹۶	اسلامی، سید حسن	۱۳۹	بن محمد مدائنی
۴۰۶	اسماعیلی یزدی، عباس		ابن ائتم، ابو محمد احمد بن علی ائتم کوفی کندی
۲۴۶	اسکافی، ابو جعفر محمد بن عبدالله	۲۷۵	ابن بطریق، یحیی بن حسن
۹۲، ۸۴	اشراقی، شهاب‌الدین	۲۴۱	ابن جوزی (سیط)
۲۴۴	اشک شیرین، سید ابراهیم	۱۳۵	ابن حمزه، ابو جعفر بن محمد طوسی
۲۵۷	اکبری، غلامرضا		ابن سعد، محمد بن سعد بن منیع هاشمی
۱۸۷	امامی، محمد جعفر	۱۲۰، ۱۲۱	بصری
۴۰۳	الامدی، محمد گوزل	۲۹۷	ابن صناع، علی بن محمد بن احمد مالکی
۹۷	امیر فجر، میناق		ابن عساکر، ابوالقاسم علی بن حسین بن هبة الله
۲۲۶، ۲۲۵، ۲۲۴، ۲۲۳	امین، سید محسن		ابن قولویه قمی، جعفر بن محمد بن جعفر بن موسی
۹۰	امینی، ابراهیم	۲۵۸	ابن مردویه اصفهانی، احمد بن موسی
۳۴۳	امینی، محمد امین	۱۸۳	ابو بشر محمد بن احمد بن حماد انصاری
۲۷۲، ۲۸۲	انصاری زنجان‌ی خوشینی، اسماعیل	۱۴۵	ابو جعفر بن محمد طوسی
۳۰۵، ۱۴۷، ۷۸	انصاری زنجان‌ی، محمد باقر	۲۳۸	ابو حنیفه نعمان بن محمد تمیمی مغربی
۲۷۸	انصاری زنجان‌ی، محمد		ابو مخنف، لوط بن یحیی اردی کوفی
۳۰۹	انصاری قمی، ناصرالدین	۱۸۵، ۱۰۳	اتابکی، پرویز
۴۰۴، ۳۱۹	انصاری محلاتی، محمد رضا	۲۶۱	اجزایی، عبدالستار
۱۷۴	انصاری، عبدالرحمن	۳۶۴، ۳۵۱، ۲۱	احمدی میانجی، علی
۱۷۴، ۱۴۱	انصاری، غزرا	۲۸۱، ۶۱، ۵۶	احمدی، حبیب‌الله
۱۰۱	انصاری، مسعود	۳۸۷	أدیب، عادل

۳۳	تستری، نورالله	۳۱۳	انصاری، محمد مرعی امین
۳۹۸	تقدیمی معصومی، امیر	۲۳۴	بابازاده، علی اکبر
۱۸	نوا، امیر	۲۶۸	باقری بیژندی، ناصر
۸۵	تبیجانی سماوی، محمد	۱۸	باقی اصفهانی، محمد رضا
۷۹	تعلبی، احمد بن محمود	۴۰۶، ۳۱۰	بحرانی، سید هاشم
۲۷۷	تقی، ابراهیم بن محمد بن سعید بن هلال	۲۴۸	بحرانی، کمال الدین بن میثم بن علی بن میثم
۱۱۳	جیوزی، کامل سلمان		بحرانی، مفلح بن حسین (حسن) بن راشد (رشید)
۶۶	جرج جرداق	۵۰	بن صلاح
۳۹۵	جعفری تبریزی، محمد تقی ۵۷، ۱۳۰، ۱۶۹، ۱۹۵	۸۵	براتی، عباسعلی
۲۱۴	جعفری قانزری یهالی‌مای، سید غنیمت علی	۳۴۱، ۳۴۰	برازش، علیرضا
۲۴۷	جعفری، سید محمد مهدی ۱۹، ۹۴، ۲۴۷	۲۰۹	بغدادی، ام حسین
۲۳۵	جعفری، یعقوب	۲۰۹	بغدادی، قاسم
۳۹۹	جعفریان، رسول ۱۰۸، ۲۸۲، ۳۹۹	۸۸	بنم الشاطی، غایت‌شاه
۱۱۷	جلالی حسینی، سید محمد رضا	۲۴۱	بنی‌هاشمی، سید محمد
۴۸	جلالی، سید محمد جواد	۷۲	بنیاد پژوهش‌های استان قدس رضوی
۲۵۶	جلفایی، حمید احمد	۲۷	بوذری، میر ناصر
۲۶۵	جلیلی، اسماعیل	۳۷۵	پهادری، مالک
۱۶۷	جمال اشرف حسینی، سید علی	۶۶	پهشتی، احمد
۱۷۶	جمال الدین یوسف بن خاتم شامی	۴۷۹	بیاد، اسدالله
۹۵	جمشیدی، سعید	۹۵، ۸۷، ۸۶	بیش، عبدالحسین
۲۶۹	جواد ذهنی، سید محمد	۳۴۲	بیهمی انصاری، علی بن زید
۱۶۹، ۶۵	جوادی، محمد رضا		بیهمی کیدری، قلیب الدین ابوالحسن محمد
۲۹۶	جوینی، عزیز الله	۱۸۲	بن حسین
۱۲۷	چهاربخش، جویا	۴۰۱	پارسا، محمد صادق
۱۱۲	چهرمی، سید مهدی	۱۷۰	پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
۲۵۲	حاج شریفی، محمد رضا	۳۷۹	پورسند آقایی، مسعود
۲۵۸	حاجیانی دشتی، عباس	۲۳۴، ۲۳۵، ۲۶، ۲۵	ناج لنگرودی و اتحاد محمد مهدی
۶۰	حاجی‌وند، علی	۳۱۵	تجلیل، ابوطالب
	حاکم حسکانی، ابوالقاسم عبیدالله بن عبدالله	۶۴، ۵۳	ترازی، احمد
۲۳۵	بن احمد	۳۱۵، ۳۰۲	تستری، محمد تقی

۳۰۷	حیدری قاسمی، محمد	۲۴۰	حبیبی، نجفقلی
۱۷۹	حکیم، سید محمد باقر	۲۲۶، ۲۲۵، ۲۲۳	حجتی گرمائی، علی
۱۵۹	حکیمی، علی	۲۰۰	خریزجی، قیروز
۱۵۹	حکیمی، محمد رضا	۲۰۴	حسن حمید السنید
۲۲۷، ۲۶۷، ۱۵۹	حکیمی، محمد	۳۱۵، ۲۴۶	حسن زاده آملی، حسن
۲۳	حلی، علامه	۲۱۷	حسین بدرالدین
۲۴۲	خاقانی، محمد کاکلم	۱۶۹	حسین خانی، نورالله
۱۸۶	خامسی، میر محمد	۲۱۶	حسینی (کهلانی)، سید نعمت‌الله
۲۷۲	خداجویان، علی	۱۹۱	حسینی امینی، سید محسن
۳۸۹	خراسانی یاریزی، ابراهیم	۱۸۱	حسینی یهرازانچی، سید محمد
۱۷۱، ۱۰۱	خرمشاهی، بهاء الدین	۲۷۹	حسینی بیرجندی، حسین
۲۶۸	خزعلی، ابوالقاسم	۱۸۳	حسینی جلالی، سید محمد جواد
۶۶	خسروشاهی، سید هادی	۴۸	حسینی جلالی، سید محمد حسین
۳۹۹، ۲۳	خنجی شیرازی، فضل‌الله بن روزبهان	۱۴۶	حسینی جلالی، سید محمد رضا
۳۵۵	خوارزمی، موفق بن احمد بن محمد	۲۳۸	حسینی جلالی، سید محمد
۲۶۸	خوانساری، سید احمد	۲۴۲	حسینی زنجان، سید عزالدین
۸۰	دارالحديث	۳۷۶	حسینی شیرازی، سید صادق
۳۱۰	دالانی، مه‌ری (خاور)	۳۶۲	حسینی شیرازی، سید محمد
۱۷۶	دامغانی، موسوی	۵۸	حسینی طهرانی، سید محمد حسین
۶۸	دانش، موسی	۱۹۱	حسینی مدنی شیرازی، سید علی خان
۲۶۳	دانشمند	۱۱۳	حسینی مدنی، ضامن بن شوقم
۳۱۶	دیرخانه‌هایش دین و دنیا از منظر امام علی (ع)		حسینی موسوی خائری کرکی، محمد بن
۱۳۳	درایتی، حسین	۱۳۱	ابی طالب
۱۳۳	درایتی، مصطفی	۳۸۵، ۲۴۶	حسینی میلانی، سید علی
۹۵	دریاب، باقر	۲۷۷	حسینی، سید عبدالزهر
۳۱۰	دزفولی، محمد تقی	۳۸۰	حسینی، سید محمد
۲۹۰، ۲۸۹، ۱۸۹، ۱۷۸، ۱۷۷	دشتی، محمد	۱۹۳	حسینان قمی، مهدی
۲۳۳، ۲۹۴، ۲۹۳، ۲۹۲		۲۳۳	حصاری، خانم
۳۰	دعایی، سید محمد محسن	۶۲	حکیمی، محمود
۱۸۸، ۱۸۰، ۱۵۷، ۲۶	دلشاد تهرانی، مصطفی	۳۸۰	حمیدالله، محمد

سازمان پژوهش و برنامه آموزش وزارت آموزش	۳۵۳، ۳۲۷، ۳۲۱، ۳۲۰، ۳۱۴، ۲۶۰، ۲۲۸
و پرورش جمهوری اسلامی ایران	۳۷۸، ۳۶۱
۱۰۵	
۲۸۸	دوانی، علی
۳۱۵، ۳۹۵، ۲۷۵، ۳۱۸	دیلمی، حسن بن محمد
۳۲۹، ۱۲۲	ذهنی تهرانی، سید محمد جواد
۶۶	راجی، علی
۷۲	رئیس‌ان زاده، حمیرا
۳۲۴	رجایی، سید حسین
۲۷۴	رجب زاده، رضا
۳۰۵	رحمانی همدانی، احمد
۵۶	رحمانی، حسن
۵۴	رحمتی، رضا
۳۱	رحیمی نژاد، مرتضی
۱۲۳	رخشنده، محمد
۳۱۹، ۱۸۴، ۸۸	رسولی اراکی، محمد علی
۶۸	رسولی محلاتی، سید هاشم ۱۹۷، ۲۰۰، ۲۰۵، ۲۰۶
	رشاد، علی اکبر
سید رضی، ابوالحسن محمد بن حسین ۱۲۵،	۱۷۰
۳۹۵، ۳۹۴، ۳۹۳، ۳۹۲	رضا مهری، سید محمد
۱۲۷	رضائیان ریزی، وحید
۲۵۹	رضایی، اکبر
سید مرتضی علم الهدی، ابوالقاسم علی بن	۳۳۶
۱۳۴	رفیع الدین اسحاق بن محمد همدانی
۹۵	رتجبر، محسن
۲۷۳	روحانی، احمد
۳۳۳، ۸۶	روحانی، حبیب
۳۹۵	روحانی، سید مهدی
۳۷۵	زارع اشکذری، عبدالرضا
۷۴، ۶۲	زریاب، عباس
۳۸۱	زمانی، احمد
۹۵	زمانی، مصطفی
شریعتمداری جهرمی، سید عبدالرسول	۳۹۴، ۳۹۳، ۶۶
شونقی، احمد حسین	

۱۲۱، ۲۰، ۸۱	طباطبائی، سید عبدالعزیز	۱۷۵	شریفی، سید یاسر
۷۶	طباطبائی، سید علی	۲۸۵	شماع فاخر، سید محمد
۲۷۰	طباطبائی، سید محمد کاظم	۲۷۴	شعرانی، ابوالحسن
۲۷۱	طباطبائی، سید محمد	۳۰۸	شهری، جعفر
۳۲۲	طبری امامی، محمد بن جریر بن رستم	۲۰۷	شهیدی، سید جعفر
۲۵۷، ۱۱۲	طبری، عمادالدین حسن بن علی	۲۲۶	شیخ الاسلامی، سید حسین
۳۴۳	طیسی، محمد جعفر	۴۰۳، ۳۴۱	شیخ حر عاملی، محمد بن حسن
۳۴۳، ۱۶۲، ۱۶۰	طیسی، محمد جواد		شیخ صدوق، محمد بن علی بن بابویه قمی ۱۲۹، ۳۱۲، ۲۷۶، ۲۶۹
۳۴۳، ۸۷	طیسی، نجم الدین		
۲۸۵	طیبیان، حمید	۳۹۰، ۲۲۷، ۷۷	شیخ عباس قمی
۳۳۰	طلحه سعد	۱۴۳	شیخ مفید، محمد بن محمد بن نعمان عکبری
۲۴۸	عارف، سید محمد صادق	۲۸۷	شیرازی، سید صادق
۱۸۳	عباس محمود عتاد	۳۲۹	شمیعی سبزواری، ابو سعید حسن بن حسین
۳۵۸	عبدالرزاق محمد حسن حرز الدین	۴۰۴	صابری بزدی، علی رضا
۱۰۳	عبداسلام محمد هارون	۵۴	صابری، حسین
۲۸۵	عبدالفتاح عبدالمقصود	۳۵۱	صاحبی، محمد جواد
۳۶۸	عبدالفتاح محمد الحلو	۵۵	صافی گلپایگانی، لطف الله
۳۵۴	عبدالله الحسن	۶۲	صالحی، سید محمد
۲۸۴	عربانی، یوسف حدیق	۳۳۹	صالحی، هاشم
۱۳۹	عرفان منش، جلیل	۱۶۶	صبوری، شعیان
۲۸۶	عسکری، سید مرتضی	۱۷۱	صدر حاج سید جواد، احمد
۳۲۵، ۳۲۳	عطاردی، عزیز الله	۲۱۹، ۱۸۴، ۱۰۳، ۸۸	صدر، سید رضا
۲۴۸، ۲۴۱، ۱۱۵، ۷۴	عطایی، محمد رضا	۱۶۱	صدر، محمد صادق
۳۶۴	عظیمی، حبیب الله	۳۷۷	صدرایی خویی، علی
۲۵۵، ۲۱۳، ۱۴۸	عقیقی بخشایشی، عبدالرحیم	۳۱۰	صفاحو، محمد حسین
۳۱۳	عقیلی، عبدالکریم	۳۰۶	صفر علی پور، حشمت الله
۲۰۹	علم الهدی، سید احمد	۷۸	حمیدی، حبیب الله
۱۳۵	علوان، نبیل رضا	۳۶۳	صوفی تبریزی، ملا عبدالباقی
۹۳	علیدوست خراسانی، نورالله	۹۴	طالقانی، سید محمود
۱۴۴	عناصری، جابر	۲۳۲	طاهری، حبیب الله

۲۹۴	کریم‌شاهی بیدگلای، حسین	۳۱۵	غروی علیری، علی
۲۵۱	کسمانی، علی اکبر	۲۹۷، ۲۸۷، ۳۱	الغریبی، سامی
۷۹	کعبی، عادل	۳۱۲، ۲۷۶	غفاری، علی اکبر
	کمال السید ۳۹، ۵۱، ۷۳، ۱۱۸، ۱۳۸، ۱۷۳، ۲۵۰، ۲۶۱، ۲۶۳، ۲۷۱، ۲۹۸	۱۲۹	غفاری، محمد جواد
۶۷	کمالی، یحیی	۲۵۶	غیانی کرمانی، سید محمد رضا
۴۰۵	کمرهای، خلیل	۱۲۳	فارس تبریزیان، حسون
۳۱۵	کوچه باغی	۴۰۶، ۲۸۰، ۱۹۰، ۱۳۱، ۱۳۴	فارس حسون کریم
۳۱۵	کورانی، علی	۹۲، ۸۴	فاضل لنگرانی، محمد
۱۰۷	گرچی، ابوالقاسم	۲۵۷	فاضل، جواد
۶۴	گروه تاریخ اسلام	۱۷۱	فانی، کامران
۱۲۳	لیبب بیضون	۳۶۰	فرانی، فاضل
	لجنة التألیف لمجمع العالمی لأهل البيت (ع) ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷	۱۷۶	فراهانی، فاطمه خانم
	لجنة التحقیق التابعة لمؤسسة الإمام الهادی علیه السلام	۷۱	فریدونی، حسین
۳۵۹	لجنة التحقیق فی مسئلة الإمامة	۶۷، ۳۲	فقیه ایمانی، مهدی
۳۰۳	لجنة الحديث فی معهد باقر العلوم (ع)	۳۹۲	فولادوند، محمد مهدی
۲۱۰	الجنة العلمية فی مؤسسة ولی العصر للدراسات الإسلامية ۳۶۷	۱۱۶	قائدان، اصغر
۳۹۱	لولاور، یرویز	۲۰۴، ۱۷۵	قائمی، علی
۱۸۲	مبشری، اسدالله	۲۲۷	قاسمان، عباس
۲۲۵	منقی، حسین	۲۳۰	قاضی سعید محمد بن محمد مفید قمی
۲۴۰، ۱۸۶، ۱۲۷	مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی ۱۲۷، ۱۸۶، ۲۴۰	۳۰۰	قاضی قضاعی
۴۰۳	مجمع البحوث الإسلامية	۲۲۴	قبانچی، سید حسن
۱۷	محدث، میرهاشم	۲۶۶، ۲۰۲، ۱۹۹، ۱۹۶، ۱۱۵	قرشی، باقر شریف
۲۹۱، ۱۰۸	محدثی، جواد	۱۶۷، ۷۳	قریشی، سید علی اکبر
۲۰۲	محفوظی (اهواری)، حسین	۲۶۹، ۲۸۳، ۷۱	قزوینی، سید محمد کاظم
۱۶۴	محمد ابو زهره	۲۱۱، ۱۵۶	قسم الحديث فی مجمع البحوث الإسلامية
۲۴۹	محمد سند	۲۶۵	قیومی، اصفهانی، جواد
		۳۸۲	کاکویی، کوکب اعظم
		۱۶۷	کجوری، محمد باقر
		۲۲۹	کریمی، علی
		۲۸۳	کریمی، علی رضا

۳۴۲	معرفت، احمد	۳۴۹	محمد علی حلو
۸۲	معرفت، محمد هادی	۳۴۹	محمد تراز، میرعلی
۳۷۴	معهد تحقیقات باقرالعلوم	۸۲	محمد کاظم محمد جواد
۶۴	معینی، محمد جواد	۲۳۷، ۲۲۰، ۲۱۲	محمدی اشتیاردی، محمد ۲۱۲، ۲۲۰، ۲۳۷
۲۵۱	مغنیه، محمد جواد	۳۹۰، ۳۳۹	
۸۳	مقدادی، فواد کاظم	۳۷۰، ۲۱۵، ۸۰	محمدی ری شهری، محمد
۲۶۸	مقدسی سلمی، یوسف بن یحیی بن علی بن عبدالعزیز	۳۴۸	محمدی مقدم، قربانعلی
۲۸۷	مقدسی، مرعی بن یوسف	۳۳۲	محمودی، احمد
۹۵	مقیمي فرد، سید علی	۳۵۵، ۲۷۵	محمودی، مالک
۳۱۵، ۹۶	مکارم شیرازی، ناصر	۳۹۶، ۳۴۶، ۲۶۴، ۱۲۵	محمودی، محمد باقر
۱۰۳	منقری، نصر بن مزاحم	۳۴۳	مدرس پستان آبادی، محمد باقر
۶۴	المثیر للطباعة و النشر	۳۳۱	مدرس صادقی، جعفر
۲۵۳	موحد ابطحی اصفهانی، سید محمد باقر	۲۵۳	مدرسه الامام المهدی علیه السلام
۲۰	موحد ابطحی، سید علی	۴۰۱	مدرسی، سید هادی
۸۱	مؤسسه آل البيت علیهم السلام لاحیاء التراث	۲۱۱، ۱۵۶، ۱۵۲	مدیر شانه چی، کاظم
۲۲	مؤسسه المعارف الإسلامية	۶۹	مرادی، محمد
۱۷۶	مؤسسه انشیر الاسلامی التابعة لجماعة المدرسين	۲۷۵	مردانی، محمد علی
۳۴۰	مؤسسه تحقیقاتی و اطلاع رسانی خانه کتاب ایران	۲۴	مرعشی نجفی، سید شهاب‌الدین
۲۹۹	مؤسسه نشر الفقاهة	۳۳۵، ۲۳	مرعشی نجفی، سید محمود
۸۹	موسوی جزائری، سید طیب	۳۸۴	مروج خراسانی، علی اصغر
۳۳۰	موسوی جزائری، سید محمد علی	۳۳۲، ۱۲۲	مرکز الأبحاث و الدراسات الإسلامية
۱۸۷	موسوی، سید عبدالحسین شرف الدین	۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸	
۳۴۲	موسوی، سید عبدالرسول	۲۷۹	مرکز تحقیقات دارالحدیث
۵۳	موسوی مدرسی، محمد تقی	۲۷۶	مستفید، حمیدرضا
۳۹۱، ۱۹۸	موسوی مرقم، عبدالرزاق	۳۱۵	مسجد آیت الله انگلی تبریزی
۳۴۳	مولانی، عزت الله	۲۳۱، ۲۳۰، ۱۵۸، ۱۳۶	مطهری، مرتضی
۳۱۵	مولانا	۱۲۲	مظفر، محمد حسن
۳۷۷	مولانا، سید ابوالحسن	۲۵۹، ۱۹۱	مظفر، محمد حسین
۲۹۸	مؤید، علی حیدر	۹۵	مظفری، محمد
۲۴۶، ۱۴۰	مهندوی دامغانی، محمود	۲۶۶	معمودی، سید حسین

۲۴۷	نیری، محمد یوسف	۳۲۸	مهندوی زاد، محمد علی
۳۹۱	نیلی پور، مهدی	۴۰۲	مهندی عبدالرہرا
	نیلی نجفی، سید بہاء الدین علی بن عبدالکریم	۳۷۷، ۲۱۵، ۱۹۵	مہر بزی، مهدی
۳۵۹	بن عبدالحمید	۲۴۴	میدی یزدی قاضی کمال الدین میر حسن بن معین الدین
۱۵۳	واحدی، سید محمد	۳۸۵	میر حامد حسین
۴۲۴	وجدانی، حسین	۱۴۳	میر شریفی، سید علی
۱۶۳	وشنوی، محمد قوام		ناظم زادہ قمی، سید اصغر ۱۱۰، ۱۴۱، ۲۳۶، ۲۷۰، ۲۳۱، ۲۹۶
۱۳۷	ویلفرد مادلونگ		
۲۱۸	ہادی، جعفر	۳۵۶	نجفی یزدی، سید جلیل
۲۱۹، ۲۰۸	ہاشم معروف حسینی	۳۵۶، ۳۱۸، ۱۰۲	نجفی یزدی، سید محمد
۳۱۲	ہاشمی ارسنجانی، سید ابوالقاسم	۵۰	نجفی، عبدالرضا
۲۸۶	ہاشمی حسینی، سید مهدی	۲۳۳	نظامی، علی
۲۶۲، ۱۹۴	ہاشمی شہیدی، سید اسدالله	۳۰۲، ۳۰۱، ۲۶۸	نظری متفرد، علی
۱۷۶	ہاشمی نژاد، سید عبدالکریم	۲۸۰	نعمانی، ابو زینب محمد بن ابراہیم بن جعفر
۱۱۱	الہی، محبوبہ	۱۳۷	نمائی، احمد
۵۹	یوسفی اشکوری، حسن	۲۴۷	نواب لاهیجانی، میرزا محمد باقر
۴۰۰، ۳۷۳	یوسفی غروی، محمد ہادی		
۹۵	یوسفیان، حسن	۲۴۸	نوابی یحیی زادہ، علی اصغر
		۱۰۴	نہاد نمایندگی مقام معظم رہبری در دانشگاهها

نمایه موضوعات

۲۸۷، ۲۸۸، ۳۱۹، ۳۲۹، ۳۷۶	آموزش	۱۷۷، ۱۹
حدیث ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۴۸	اخلاق	۲۶۰
۷۶، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۹۴، ۹۶، ۱۰۱، ۱۰۲	ادبیات	۲۴۴
۱۱۷، ۱۲۵، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱	اقتصاد	۳۴۷، ۱۵۹
۱۳۳، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۷، ۱۵۲، ۱۵۳، ۱۵۶	پژوهشی	۱۷۸
۱۵۷، ۱۵۹، ۱۶۷، ۱۶۹، ۱۷۳، ۱۸۳، ۱۸۵	تاریخ	۳۷، ۳۶، ۳۵، ۳۴، ۳۳، ۳۰، ۲۸، ۱۸
۱۸۸، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۵، ۲۱۱، ۲۳۱، ۲۳۳		۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷
۲۳۶، ۲۴۰، ۲۴۲، ۲۴۳، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۵۲		۴۸، ۴۹، ۵۱، ۵۳، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۰
۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۶۰		۶۱، ۶۲، ۶۴، ۶۵، ۶۷، ۶۸، ۷۰، ۷۳، ۷۴
۲۶۵، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۳، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۹		۷۵، ۷۷، ۷۶، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۵
۲۸۰، ۲۸۹، ۲۹۲، ۲۹۷، ۳۰۰، ۳۰۳، ۳۰۵		۹۷، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۷، ۱۱۰، ۱۱۵
۳۰۸، ۳۱۰، ۳۱۴، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۳		۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۳
۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۷، ۳۲۹، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۷		۱۲۵، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۷، ۱۳۸
۳۳۸، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۹، ۳۵۱، ۳۵۳، ۳۵۵		۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۸
۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶		۱۵۲، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳
۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۱، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۶، ۳۷۸		۱۶۴، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۹، ۱۷۰، ۱۷۳، ۱۷۵
۳۸۰، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴		۱۷۶، ۱۷۸، ۱۸۴، ۱۸۶، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۶
۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۶		۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۲، ۲۰۴، ۲۰۵
دعا ۲۷، ۱۲۸، ۱۹۱، ۲۲۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶		۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۶
۲۵۷، ۲۶۵، ۲۸۳		۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۱، ۲۲۲، ۲۲۳، ۲۲۴، ۲۲۵
رجال		۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۵
رسوم		۲۳۷، ۲۳۸، ۲۴۱، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۹
روش‌شناسی تفسیر		۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۷۱، ۲۷۵، ۲۷۷
سیاست		۲۸۱، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۹۱، ۲۹۴
سیره ۲۵، ۲۶، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶		۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۴
۳۷، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶		۳۱۲، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۲۰، ۳۲۶، ۳۲۹، ۳۳۰
۴۷، ۴۹، ۵۲، ۵۳، ۵۶، ۵۷، ۵۹، ۶۰، ۶۱		۳۳۲، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۵۰، ۳۵۱
۶۲، ۶۴، ۶۵، ۶۶، ۶۷، ۶۸، ۷۰، ۷۱، ۷۲		۳۵۷، ۳۶۰، ۳۶۶، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۱، ۳۷۲
۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۱، ۸۲		۳۷۳، ۳۷۵، ۳۷۸، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۶، ۳۸۷
۹۷، ۱۰۳، ۱۰۵، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۱۰، ۱۱۵		۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۲، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰
۱۱۶، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۵، ۱۲۶		۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۷
۱۲۸، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۶، ۱۴۸، ۱۵۲، ۱۵۴	تربیت	۲۶، ۳۱۴، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۷، ۳۵۳، ۳۶۱
۱۵۸، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۷۰، ۱۷۴	تعزیه	۱۲۳
۱۷۵، ۱۷۶، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۴	تفسیر	۲۰، ۷۲، ۷۹، ۸۴، ۱۵۳، ۲۳۶، ۲۶۵، ۲۷۳

مجمع جهانی اهل بیت علیهم السلام

www.ahl-ul-bayt.org

ISBN: 964-8686-21-1